

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΗΛΙΑΣ ΕΜΜ. ΒΑΣΙΛΑΡΑΣ: Ένας σύγχρονος λαϊκός ποιητής της Καρπάθου

Διπλωματική εργασία (Master)

Μαρινάκη Αικατερίνη του Ελευθερίου Α.Μ.: 853

Τριμελής Συμβουλευτική Επιτροπή:

Επιβλέπων: Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Ομότιμος Καθηγητής Λαογραφίας

Μέλος: Γεώργιος Ι. Θανόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής Λαογραφίας

Μέλος: Βασιλική Χρυσανθοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής
Λαογραφίας

ΑΘΗΝΑ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2024

**Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στη μνήμη
της αγαπημένης και αξέχαστης
Ντίνας Βασιλαρά - Λιγνού**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΑΪΚΗ ΠΟΙΗΣΗ – Η ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟ	
1. Σύγχρονη λαϊκή ποίηση.....	23
2. Η Μαντινάδα στην Κάρπαθο	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΗΛΙΑ ΕΜΜ. ΒΑΣΙΛΑΡΑ - ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΜΜΕΤΡΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ - ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ / ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	
1. Βιογραφικά στοιχεία του λαϊκού ποιητή Ηλία Εμμ. Βασιλαρά.....	37
2. Εργογραφία.....	42
3. Εμμετρη αυτοβιογραφία με δίστιχα.....	52
4. Κείμενο κατευθυνόμενης συνέντευξης / βιογραφίας.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΑ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	
1. Δίστιχα με μνήμες των παιδικών και νεανικών του χρόνων.....	121
2. Δίστιχα με μνήμες από τη σχολική ζωή.....	127
3. Δίστιχα αφιερωμένες στα αγαπημένα πρόσωπα της οικογένειάς του.....	129
Α. Για τον πατέρα του Εμμανουήλ Ηλ. Βασιλαρά.....	129
Β. Για την σύζυγό του Ντίνα Ηλ. Βασιλαρά - Λιγνού.....	129
Γ. Για τα παιδιά του Εμμανουήλ (Μανώλη), Θεοχάρη (Χάρη) και Κωνσταντίνο-Γεώργιο (Άκη) Βασιλαρά.....	131
4. Δίστιχα με αφορμή τα σημαντικά γεγονότα του κύκλου της ζωής των συμπατριωτών του.....	142
Α. Γέννηση.....	142
Β. «Εφτά».....	150
Γ. Βάπτιση.....	152
Δ. Αρραβόνιας	160
Ε. Κέρασμα νύφης.....	167
ΣΤ. Γάμος.....	169
5. Μοιρολόγια	208
6. Δίστιχα για συγγενικά του πρόσωπα με ποικίλες αφορμές.....	218
7. Δίστιχα για πρόσωπα του φιλικού του περιβάλλοντος με ποικίλες αφορμές.....	232
8. Δίστιχα για ονομαστικές εορτές και γενέθλια.....	248
9. Δίστιχα για την Κάρπαθο, τον πολιτισμό της και το Σπόα.....	254
10. Δίστιχα με αφορμή την διοργάνωση Συνεδρίων Καρπαθιακής Λαογραφίας.....	270
11. Δίστιχα με αφορμή διάφορα γεγονότα και εκδηλώσεις από την ζωή της Καρπάθου.....	279
12. Δίστιχα για Συνέδρια και άλλες διοργανώσεις εκτός Καρπάθου.....	295
13. Δίστιχα για Εθνικά Θέματα (πολιτική ζωή - οικονομική & μεταναστευτική κρίση).....	310
14. Δίστιχα–Προσευχές ή με θρησκευτική θεματολογία.....	333
15. Δίστιχα για τους θεούς του Ολύμπου - Χιούμορ στην Αρχαία Ελλάδα.....	337
16. Κάλαντα και Ημερολόγια.....	343

17. Για την Κρήτη και την Κύπρο.....	346
18. Τροπάρια.....	351
19. Ακροστιχίδες.....	360

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΤΕΧΝΟΤΡΟΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΔΙΣΤΙΧΩΝ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΒΑΣΙΛΑΡΑ

1. Ύφος.....	367
2. Γλώσσα – Σύνταξη.....	374
3. Μετρική και στίχος.....	378
4. Βασικές δομές επιφανείας.....	381
Η παράταξη ομοειδών όρων.....	381
Η πλεοναστική επανάληψη.....	382
Τα σχήματα αντίθεσης.....	383
Τα σχήματα συμμετρίας.....	384
5. Στερεότυπα εκφραστικά σχήματα.....	385
α. Λογότυποι (formulae) α΄ ή β΄ ημιστιχίου ή και στίχου ολόκληρου.....	387
β. Αλλόμορφα του ίδιου σημείου.....	389
γ. Παραλλαγές σημείου.....	390
δ. Σημεία του ίδιου τύπου.....	392
6. Τεχνοτροπικά και δομικά στοιχεία της Έντυπης Λαϊκής Ποίησης της Καρπάθου.....	395

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΔΙΣΤΙΧΩΝ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΒΑΣΙΛΑΡΑ400

1. Ο χρόνος και ο χώρος της κοινότητας μέσα από προσωπικά βιώματα και αναμνήσεις του ποιητή.....	407
2. Δίστιχα κοινωνικοπολιτικού και οικονομικού προβληματισμού.....	417
3. Κοινωνικές αξίες και πρακτικές στα δίστιχα για γεγονότα της κοινωνικής ή προσωπικής ζωής ατόμων του οικογενειακού, φιλικού και πατριωτικού του περιβάλλοντος.....	423
4. Δίστιχα για γεγονότα της τοπικής ζωής της Καρπάθου, που συμβαίνουν εντός ή και εκτός νησιού, πάντοτε όμως σχετίζονται άμεσα μαζί του.....	444

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....450

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄ : «ΤΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΜΟΥ» - ΠΟΙΗΜΑΤΑ – ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1. «Τα Ακριτικά μου».....	454
2. Ποήματα.....	467
3. Τραγούδια.....	484

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1. Φωτογραφίες προσωπικές.....	498
2. Φωτογραφίες χειρογράφων με ποιητικά έργα.....	502
3. Φωτογραφίες με δημοσιευμένα έμμετρα ή πεζά κείμενα.....	506

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....511

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας

Η λαϊκή λογοτεχνία περιλαμβάνει όλα εκείνα τα λογοτεχνικά είδη, που απευθύνονταν σε ένα κοινό, το οποίο αποτελούσαν οι αγρότες, αλλά και τα κατώτερα λαϊκά στρώματα των πόλεων¹, χωρίς ωστόσο να έχουν απαραίτητα παραχθεί από το κοινό αυτό. Η λαϊκή λογοτεχνία, σύμφωνα με την ιστορική έρευνα, αποτελεί ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο φαινόμενο, που προσαρμόζεται, αποκτώντας διαφορετικές μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης², στις μεταβλημένες κοινωνικές πραγματικότητες και στις διαφοροποιήσεις των βαθμίδων και σταδίων συνείδησης και μόρφωσης. Ένα από τα είδη που αναδείχθηκε τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, προϊόν και αποτέλεσμα της λαϊκής ποίησης, είναι η λεγόμενη έντυπη-σύγχρονη λαϊκή ποίηση, όρος η πατρότητα του οποίου ανήκει στον Καθηγητή Λαογραφίας Μηνά Αλ. Αλεξιάδη³.

Η ενασχόλησή μας με τη λαϊκή λογοτεχνία και τους σύγχρονους λαϊκούς ποιητές πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Λαογραφίας και συγκεκριμένα στο μάθημα «Σύγχρονη λαϊκή ποίηση», με διδάσκοντα τον Καθηγητή Γεώργιο Θανόπουλο. Ο εντοπισμός και η αποθησαύριση πρωτογενούς λαογραφικού υλικού, όπως ποιήματα, δίστιχα και ρίμες, υπήρξε μία από τις πάγιες αναζητήσεις μας στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού, έτσι, όταν ο Καθηγητής μου και Διευθυντής -τότε- του Π.Μ.Σ. με ειδικότητα «Λαογραφία», του Τμήματος Φιλολογίας, του Πανεπιστημίου Αθηνών Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, μου πρότεινε να μελετήσω, ως αντικείμενο της Διπλωματικής μου Εργασίας, το έργο του αγαπημένου φίλου και συμμαθητή του, του Καρπάθιου λαϊκού ποιητή Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, δεν δίστασα ούτε στιγμή προκειμένου να απαντήσω θετικά, παρά το γεγονός ότι, ξεκινώντας τις σπουδές μου στο συγκεκριμένο Τμήμα, είχα ως αώτερη σκέψη τη μελέτη κάποιου θέματος σχετικού με την ιδιαίτερη πατρίδα μου, τη Φολέγανδρο. Ο στόχος και σκοπός της παρούσας εργασίας είναι διττός, καθώς πέραν της μελέτης και διάσωσης του σημαντικού έργου του συγκεκριμένου λαϊκού ποιητή, αποσκοπεί επίσης στον εμπλουτισμό της

¹ «Ασφαλώς, η παραπάνω οριοθετική φράση, αναγκαία για τον προσδιορισμό ενός σημείου εκκίνησης και αναφοράς, δεν φιλοδοξεί να καλύψει τα πολλά και πολλαπλά προβλήματα και ζητήματα, που θέτει η λαϊκή λογοτεχνία.», στο Μερακλής Μ.Γ., *Τι είναι λαϊκή λογοτεχνία;*, Εκδ. Σύγχρονη εποχή, Αθήνα 1988, σ. 5

² Στο ίδιο σ.σ. 6-7

³³³ Βλ. Αλεξιάδης Μ.Αλ., *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία. Συναγωγή μελετών (Β' Έκδοση συμπληρωμένη)*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2008, σ. 129-150, 185-209

καρπαθιακής βιβλιογραφίας και στην παρουσίαση μιας ακόμα σημαντικής ψηφίδας της πλούσιας τοπικής λαογραφίας.

Μεθοδολογία έρευνας και εκπόνησης της Εργασίας

Η συγκέντρωση του υλικού της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας στηρίχθηκε σε τρεις πυλώνες: α) την αρχαιακή έρευνα μέσω της οποίας διατρέξαμε το αρχείο του Ηλία Βασιλαρά στο σύνολό του, β) την ημικατευθυνόμενη συνέντευξη με τον λαϊκό ποιητή (Ιούνιος 2016) και γ) την επιτόπια έρευνα, μέσω της οποίας διερευνήσαμε κυρίως τις σχέσεις του λαϊκού ποιητή με την τοπική κοινωνία και τους ανθρώπους της. Πρόκειται ουσιαστικά για μία συνεργατική λαογραφική έρευνα, δεδομένου ότι στηρίχθηκε όχι μόνο σε συναντήσεις, αλλά και σε αμέτρητες τηλεφωνικές επικοινωνίες, επί μεγάλο χρονικό διάστημα, με τον Ηλία Βασιλαρά, προκειμένου να αποσαφηνιστεί και η παραμικρή λεπτομέρεια που αφορούσε στους αποδέκτες/πρωταγωνιστές των μαντινάδων και διστίχων του και στη σχέση τους με τον δημιουργό. Πάμπολλες ήταν οι επικοινωνίες ακόμα και με μέλη των Καρπαθιακών και Σποϊτικών Κοινοτήτων στις Η.Π.Α., τηλεφωνικές από πλευράς του Ηλία Βασιλαρά ή μέσω Social Media (κυρίως Messenger & Instagram) από εμένα, ώστε να έχουμε όσο το δυνατόν περισσότερες και εγκυρότερες πληροφορίες για το πλαίσιο κάθε διστίχου, π.χ. ως προς τον ακριβή χρόνο τέλεσης του κοινωνικού γεγονότος στο οποίο αναφέρεται (γάμος, βάπτιση, αρραβώνας, Εφτά, κ.λπ.). Λεπτομέρειες αναζητήσα σχολαστικά -κυρίως μέσω διαδικτύου- και για γεγονότα, όπως Συνέδρια, πολιτιστικές εκδηλώσεις, πανηγύρια κ.άλ., εντός ή εκτός Καρπάθου, με το υλικό των ερευνών αυτών να τεκμηριώνει τα αναφερόμενα σε αυτά δίστιχα, διευκρινίζοντας για παράδειγμα, ποιος είναι ο Σύλλογος «Άρτεμη» και ποιος ο Αντώνης, που αναφέρονται στον στίχο «Μπράβο Σύλλογε Άρτεμη και φίλε μου Αντώνη», των διστίχων που γράφτηκαν για το 3ο Φεστιβάλ-Συνέδριο Παραδοσιακής Δωδεκανησιακής Μουσικής για νέους, το οποίο πραγματοποιήθηκε από τις 9 έως τις 11 Σεπτεμβρίου 2011, στη Λέρο και είχε ως θέμα «Η γυναίκα στη μουσικοχορευτική παράδοση της Δωδεκανήσου». Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι μέσω της παρούσας Διπλωματικής εργασίας τεκμηριώθηκε ένα μεγάλο ποσοστό των διστίχων του Ηλία Βασιλαρά, τεκμηρίωση που αποτελεί καρπό της πολύχρονης και αγαστής συνεργασίας μεταξύ εμού και του δημιουργού τους.

Η πρώτη μου ουσιαστική γνωριμία με τον Ηλία Βασιλαρά -με τον οποίο είχαμε συναντηθεί και κατά τη διάρκεια επισκέψεων και συμμετοχών του σε κάποια μαθήματα του Καθηγητή Αλεξιάδη, στον κύκλο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Λαογραφίας- έγινε όντας μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Α΄ έτους και κατά τη διάρκεια της πολυήμερης παραμονής

μου στην Κάρπαθο, με αφορμή τη διεξαγωγή του Δ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας, το οποίο πραγματοποιήθηκε στα Πηγάδια Καρπάθου, κατά το διάστημα 8-12 Μαΐου 2013. Εκεί, παρά την πίεση χρόνου λόγω του πυκνού προγράμματος του Συνεδρίου, είχα την ευκαιρία να έρθω σε επαφή για πρώτη φορά με το τεράστιο έργο του χαλκέντερου αυτού δημιουργού και έχοντας ως πολύτιμη -κυριολεκτικά- συνεργάτιδα την αείμνηστη σύζυγό του Ντίνα Βασιλαρά-Λιγνού, μπορέσαμε, ξεκινώντας από τα χαράματα ή δουλεύοντας αργά τις νύχτες, να διατρέξουμε το σύνολο σχεδόν όχι μόνο του ποιητικού έργου του, αλλά και της λοιπής εργογραφίας του, η οποία περιλαμβάνει από ομιλίες σε Συνέδρια και άρθρα στον τοπικό τύπο έως και θεατρικά έργα, ντοκυμαντέρ, ακόμα δε και συμμετοχές σε ιδιαίτερος επιτυχημένους ψηφιακούς δίσκους (CD) γνωστών καλλιτεχνών.

Κατά τη δεύτερη επίσκεψή μου στο νησί και την επίσης πολυήμερη παραμονή μου, λόγω συμμετοχής μου στον πρώτο κύκλο Μεταπτυχιακών Πανεπιστημιακών Μαθημάτων, επιτόπιων ερευνών και επισκέψεων, που διοργανώθηκε στην Κάρπαθο από 9 έως 16 Νοεμβρίου 2014, από το Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, καταλογογραφήσαμε όλο το υλικό, που ήδη η Ντίνα Βασιλαρά είχε χωρίσει σε κατηγορίες, πάντοτε με την καθοδήγηση και του ίδιου του ποιητή και παρά την ασφυκτική -και πάλι- πίεση χρόνου φωτογραφήσαμε το μεγαλύτερο μέρος της μη ποιητικής εργογραφίας του (ημερολόγια για συλλογικούς φορείς του νησιού, άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά, βιβλία κ.λπ.).

Η επόμενη ευκαιρία για να βρεθώ στην Κάρπαθο, προκειμένου να ολοκληρωθεί η έρευνα, δόθηκε ενάμιση χρόνο αργότερα, τον Ιούνιο του 2016, όταν και πάλι με πολύτιμη σύμμαχο την Ντίνα Βασιλαρά -στην μνήμη της οποίας και είναι αφιερωμένη η παρούσα εργασία-, αλλά και τον ίδιο τον ποιητή αυτή τη φορά, καταγράψαμε φωτογραφικά όλα τα χειρόγραφα ποιήματα -αυτά τουλάχιστον που εντοπίσαμε την συγκεκριμένη στιγμή, διότι το «όλον» για ένα τέτοιου εύρους έργο είναι εντελώς υποκειμενικό και τελικά ανέφικτο θεωρώ-, ενώ παράλληλα πραγματοποιήσαμε και την ημικατευθυνόμενη συνέντευξη / βιογραφία του Ηλία Βασιλαρά, η οποία διήρκεσε 3,5 ολόκληρες ώρες και περιλαμβάνει πάμπολλα στοιχεία για τη ζωή του, το έργο του και τον καρπάθικο πολιτισμό γενικότερα.

Επιστρέφοντας στην Αθήνα, είχα στα χέρια μου ένα τεράστιο σε όγκο υλικό, με περισσότερους από 7.500 στίχους (σε μαντινάδες, ποιήματα και τραγούδια), το οποίο στο μεγαλύτερο ποσοστό του, πλέον του 90%, ήταν χειρόγραφο και πρωτίστως θα έπρεπε να δακτυλογραφηθεί. Οφείλω να ομολογήσω ότι ήρθαν στιγμές που πίστευα, ότι δεν θα ήταν εφικτό να ολοκληρώσω την εργασία, όταν ένα αναπάντεχο γεγονός μου έδωσε την

«σπρωξιά» που χρειαζόμουν. Κάπου στα τέλη Ιουλίου του 2016 μου τηλεφώνησε ο Ηλίας Βασιλαράς, πολύ αγχωμένος, όπως αντιλήφθηκα από τον τόνο της φωνής του, ο οποίος μου είπε ότι επί πολλές ημέρες έψαχναν επί ματαίω, μαζί με τη σύζυγό του, τα δίστιχα που είχε γράψει τον Μάρτιο του ίδιου χρόνου, με αφορμή τους αρραβώνες του πρωτότοκου γιου τους Μανώλη με τη Σοφία Σισαμή, προκειμένου να τα κορνιζάρουν και να τα δωρίσουν στα παιδιά εν όψει του γάμου τους, τον Οκτώβριο του ίδιου έτους (2016). Μου ζήτησε, λοιπόν, αν μπορώ να τους βοηθήσω, ψάχνοντας στο φωτογραφικό αρχείο που είχα στα χέρια μου, με σκοπό να εντοπίσω και να τους αποστείλω το χαμένο έργο. Μου είπε ότι έχω όσες μέρες χρειαστούν στη διάθεσή μου και «να μην αγχωθώ», όπως μου τόνισε, διευκρινίζοντάς μου όμως παράλληλα, ότι ήμουν η τελευταία τους ελπίδα. Μετά από ένα τέταρτο της ώρας τον πήρα στο τηλέφωνο για να τον ρωτήσω πώς θα ήθελε να του στείλω τα δίστιχα. Όταν τον άκουσα ανακουφισμένο να μου λέει: «Κατερίνα, έχεις κάνει πολύ καλή δουλειά!», τότε συνειδητοποίησα, ότι πραγματικά αυτό που είχα αναλάβει θα έπρεπε να το φέρω εις πέρας με όποιο κόστος χρόνου και κόπου.

Οφείλω στο σημείο αυτό να ομολογήσω ότι για μένα πρωταρχική προτεραιότητα υπήρξε, με αφορμή την παρούσα εργασία, να συγκεντρωθεί, να «ψηφιοποιηθεί», να κατηγοριοποιηθεί και εν τέλει να διασωθεί, όσο μου ήταν δυνατόν, αυτό το πολύτιμο και τεράστιο σε όγκο έργο, ενώ δεύτερη προτεραιότητα -και όχι πρώτη όπως θα επιθυμούσαν ίσως οι Καθηγητές μου, από τους οποίους ζητώ την κατανόησή τους- ήταν η ανάλυση του έργου. Και για να δικαιολογήσω, κατά κάποιο τρόπο, την απόφασή μου αυτή καταθέτω εδώ τον «πανικό» μου για τον μη εντοπισμό έως και σήμερα -παρά το γεγονός ότι έχω φυλλομετρήσει χαρτάκι χαρτάκι το αρχείο του Ηλία Βασιλαρά ήδη 4 φορές- περίπου 1000 διστίχων, τα οποία αποτελούν το κομμάτι της έμμετρης αυτοβιογραφίας του, που αφορά στα δύο χρόνια, που ο ποιητής έζησε στην Αμερική. Όταν του γνωστοποίησα το γεγονός, ο Ηλίας Βασιλαράς μου είπε πως φοβάται πολύ για την τύχη τους και προφανώς δεν έχει το κουράγιο να τα ξαναγράψει. Η κατάσταση περιπλέκεται έτι περαιτέρω δεδομένου του γεγονότος ότι μετά τον θάνατο της συζύγου του το 2016, η κατοικία τους στα Πηγάδια, όπου και φυλάσσεται το αρχείο του, έχει περιέλθει πλέον στην κατοχή του πρωτότοκου γιου του Μανώλη, ο οποίος και το χρησιμοποιεί ως μόνιμη κατοικία της οικογένειάς του, με το εκεί στεγαζόμενο γραφείο του Ηλία Βασιλαρά να παραμένει κλειστό και ουσιαστικά απρόσιτο σε οποιαδήποτε έρευνα.

Τον Δεκέμβριο του 2016, ένα αναπάντεχο γεγονός, ο θάνατος της Ντίνας Βασιλαρά -η οποία κυριολεκτικά γνώριζε που βρίσκεται «τακτοποιημένο» και το τελευταίο χαρτάκι με στίχους του συζύγου της-, έβγαλε τη ζωή της οικογένειας από τις ράγες της κανονικότητάς της και

φυσικά ούτε λόγος δεν μπορούσε να γίνει για οποιαδήποτε συνεργασία, έστω και εξ αποστάσεως, με σκοπό την ολοκλήρωση της έρευνας και κατ' επέκταση της πτυχιακής μου εργασίας. Ξαναπήγα στην Κάρπαθο τον Μάιο του 2018, έχοντας δακτυλογραφήσει -με την πολύτιμη βοήθεια τόσο του συζύγου μου Βασιλείου Τσουνή όσο και της κόρης μου Φρατζέσκας Ελευθερίας Τσουνή- το σύνολο του έργου που είχα στα χέρια μου, από το 2016. Κάναμε μαζί με τον Ηλία Βασιλαρά -με την απουσία της Ντίνας Βασιλαρά να είναι κάτι παραπάνω από αισθητή- ένα πέρασμα σε όλο το έργο του, για τέταρτη πλέον φορά και πραγματικά εντοπίσαμε περίπου 80 ακόμα ποιητικά έργα, ενώ παράλληλα συζητήσαμε εκτενώς σχετικά με πολλές απορίες, που μου είχαν δημιουργηθεί, καθώς είχα πια μελετήσει αρκετά όλο το υλικό, που είχα ήδη στα χέρια μου επί δύο σχεδόν χρόνια. Να σημειώσουμε εδώ, ότι ο Μάιος του 2018 αποτελεί την καταλυκτική ημερομηνία συγκέντρωσης του υλικού, που παρουσιάζεται στην παρούσα πτυχιακή εργασία.

Ο Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς είναι ένας άνθρωπος που γνωρίζει σε βάθος, αγαπά πραγματικά και ενίοτε διδάσκει την ιστορία, τις παραδόσεις, τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου καταγωγής του, της Καρπάθου των Δωδεκανήσων, ενώ, όπως προκύπτει κυρίως από τα δίσχά του, είναι επίσης λάτρης και άριστος γνώστης της τοπικής διαλέκτου του νησιού. Μέσα από τα ποιήματά του καταθέτει τις αναμνήσεις του, εκφράζει προσωπικά συναισθήματα για γεγονότα και πρόσωπα του οικογενειακού και φιλικού περιβάλλοντός του, σχολιάζει πρόσωπα και καταστάσεις της ιδιαίτερης πατρίδας του, αλλά και τους ίδιους τους συμπατριώτες του, σχολιάζει και σατιρίζει την πολιτική επικαιρότητα και τα δημόσια πρόσωπα.

Να διευκρινίσουμε εδώ ότι οι τίτλοι των διστίχων, όπου υπάρχουν, έχουν δημιουργηθεί από τον ίδιο τον Ηλία Βασιλαρά. Επίσης, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι υπογράφει πολλά έργα του, όπως τα «Ακριτικά» του αλλά όχι μόνο, ως Γηγενής Ακρίτας. Ο ίδιος, στη συνέντευξη που μας παραχώρησε λέει σχετικά: «Το ψευδώνυμό μου είναι Γηγενής Ακρίτας! Το νειώθω και το πιστεύω, γιατί θεωρώ ότι ζω -με δικιά μου επιλογή- σ' ένα από τα νοτιότερα κομμάτια, περιοχή, της Ευρώπης! Άρα είμαι και ακρίτας της εδώ! Και Ευρωπαίος πολίτης της! Είμαι άνθρωπος της ακριτικής περιοχής, που ζω και μεγαλώνω στην ακριτική περιοχή!»

Δομή της Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από την Εισαγωγή και συνολικά έξι κεφάλαια. Στην Εισαγωγή αναφερόμαστε στον στόχο της Διπλωματικής Εργασίας, στη μεθοδολογία έρευνας και εκπόνησής της, καθώς και στη δομή της.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα μιλήσουμε για την προφορική λογοτεχνία και το δημοτικό τραγούδι. Στο δεύτερο κεφάλαιο, θα αναφερθούμε στη

σύγχρονη λαϊκή ποίηση και στη λαϊκή ποίηση γενικότερα, στα κύρια χαρακτηριστικά της γνωρίσματα και στον τρόπο παραγωγής της, ενώ παράλληλα, θα ασχοληθούμε με τις μαντινάδες στην Κάρπαθο.

Στο τρίτο κεφάλαιο, θα εστιάσουμε στον βίο και το έργο του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, παρουσιάζοντας και αναλύοντας επιλεκτικά μία ημικατευθυνόμενη (αυτο)βιογραφική του συνέντευξη και μία πολύστιχη αυτοβιογραφία του αποτελούμενη από δίστιχα. Ο Ηλίας Βασιλαράς θεωρείται σήμερα ως ένας από τους κορυφαίους λαϊκούς στιχουργούς της Δωδεκανήσου, είναι δε ένας άνθρωπος εξαιρετικά εύστροφος και ετοιμόλογος, μια κινητή εγκυκλοπαίδεια γνώσεων για ό,τι έχει να κάνει με τον λαϊκό πολιτισμό της Καρπάθου και της Δωδεκανήσου γενικότερα, ο οποίος ξεδιπλώνει μέσα από την ποίησή του, ιστορικά, πολιτικά, κοινωνικά και προσωπικά γεγονότα, με μια ματιά, που πολλές φορές γίνεται από σκωπτική και σατιρική έως και άκρως επικριτική. Δεδομένων όλων αυτών, η συνέντευξή του δεν κινήθηκε μόνο γύρω από τις συγκεκριμένες και προετοιμασμένες ερωτήσεις που του υποβάλαμε, αλλά κατευθύνθηκε και από τον ίδιο προς θέματα του ενδιαφέροντος και των γνωστικών του πεδίων (ημικατευθυνόμενη συνέντευξη). Σχετικά με την έμμετρη αυτοβιογραφία του ο Ηλίας Βασιλαράς ξεκίνησε να την συνθέτει γύρω στο 2012 - 2013 συνεχίζοντας έως και το χρονικό σημείο - ορόσημο για τη ζωή του, του θάνατο της συζύγου του, τον Δεκέμβριο του 2016. Επιθυμία του, όπως τονίζει και στη συνέντευξή του, είναι να ολοκληρωθεί η εργασία αυτή και ο ίδιος υπογραμμίζει και πάλι μέσα από την συνέντευξή του, ότι: «Όλα περιγράφονται στην αυτοβιογραφία μου, που είναι φτιαγμένη με μαντινάδες!»

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε το ποιητικό έργο που αφορά στα δίστιχα του Ηλία Βασιλαρά, ταξινομημένα, κατά την προσωπική μου κρίση, σύμφωνα με τα θέματα στα οποία αναφέρονται, παραθέτοντας το σύνολο των στίχων, που συλλέξαμε από το αρχείο του. Πρόκειται για συνολικά 250 έργα -με έκταση από 1 έως και 350 δίστιχα-, που εκτείνονται σε συνολικά 4.000 δίστιχα ή 8.000 στίχους και έχουν καταταχιστεί σε 19 θεματικές ενότητες (δίστιχα με μνήμες των παιδικών και νεανικών του χρόνων, δίστιχα αφιερωμένα στα αγαπημένα πρόσωπα της οικογένειάς του, δίστιχα για την Κάρπαθο και τα Σπόα κ.λπ.), με πολυπληθέστερη όλων αυτήν που αφορά στα έργα, που γράφτηκαν με αφορμή τα σημαντικά γεγονότα του κύκλου της ζωής των συμπατριωτών του. Να διευκρινίσουμε ότι η οργάνωση και ταξινόμηση αυτή υλοποιήθηκε αποκλειστικά και μόνο στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, ενώ πριν το σύνολο των ποιητικών έργων -μαντινάδων και άλλων- ήταν πλήρως αταξινόμητο. Στο τέλος του σύντομου εισαγωγικού σημειώματος, που συνοδεύει κάθε έργο, υπάρχει ο συνολικός αριθμός διστίχων που το αποτελούν και σε παρένθεση ο αριθμός από τον κατάλογο, τον οποίο συντάξαμε μαζί με τη Ντίνα Βασιλαρά, τον

Νοέμβριο του 2014, όταν κάναμε την πρώτη καταγραφή του αρχείου. Σε όλες τις ενότητες η κατάταξη των διστίχων έχει γίνει με χρονολογική σειρά. Να διευκρινίσουμε ότι πρόκειται κυρίως για δημοσιευμένα έργα, έργα δηλαδή που έχουν δει το φως της δημοσιότητας με οποιοδήποτε τρόπο, μέσω παρουσιάσής τους σε έντυπα, απαγγελίας τους σε εκδηλώσεις ή γεγονότα στα οποία αναφέρονται κ.λπ. Όταν κάποιο έργο παραμένει αδημοσίευτο και αυτό μας είναι γνωστό, αναφέρεται στο εισαγωγικό του σημείωμα. Βεβαίως, πρέπει να σημειώσουμε ότι ο ίδιος ο λαϊκός ποιητής έχει δει την τελική μορφή της Διπλωματικής Εργασίας, καθώς και την ταξινόμηση των διστίχων.

Να διευκρινίσουμε εδώ ότι στην παρούσα εργασία χρησιμοποιούμε τους όρους δίστιχο και μαντινάδα, αν και στα Σπόα, τόπο καταγωγής του Ηλία Βασιλαρά, όπως και σε άλλα χωριά της Καρπάθου και όχι μόνο, μαντινάδες ονομάζονται όλα τα δίστιχα, ακόμα και αν δεν έχουν τραγουδηθεί. «Με τα δημοτικά τραγούδια συνδέονται στενά τα δίστιχα ή μαντινάδες, όπως λέγονται στο νησί, η χαρακτηριστικότερη έκφραση κάθε Καρπάθιου. Ο Καρπάθιος, απομονωμένος γεωγραφικά και μπολιασμένος με την ποιητική παράδοση της γειτονικής Κρήτης, συνθέτει τα αυτοσχέδια στιχουργήματα, τις μαντινάδες, που τραγουδά στις χαρές και στα πανηγύρια του ή εκφράζει τον πόνο του στον χαμό των αγαπημένων προσώπων με τη μορφή του μοιρολογιού. Οι μαντινάδες, έμπνευση της στιγμής, φανερώνουν τις μύχιες σκέψεις του Καρπάθιου, εκδηλώνουν τη χριστιανική του πίστη και χαρακτηρίζουν την άδολη ψυχή του» σημειώνει ο Καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης στο βιβλίο του «Καρπαθιακή Λαογραφία»⁴.

Στο πέμπτο κεφάλαιο θα συμπεριλάβουμε αντιστοίχως όλο το υλικό που συγκεντρώσαμε και ανήκει στις κατηγορίες Ποιήματα, Τραγούδια και Ακριτικά και πάλι με σημειωμένο τον συνολικό αριθμό στίχων και τον αριθμό καταλόγου, που έχουμε δώσει στο κάθε έργο, για διευκόλυνση στην ανεύρεσή του. Αναφορικά με τα Ακριτικά, ο ίδιος ο Ηλίας Βασιλαράς, στη συνέντευξή του, μας εξηγεί για ποιο λόγο η συλλογή αυτή έλαβε τον συγκεκριμένο τίτλο: «Το ψευδώνυμό μου [σημ.: με το οποίο υπογράφει τα Ακριτικά] είναι Γηγενής Ακρίτας! Το νειώθω και το πιστεύω, γιατί θεωρώ ότι ζω -με δικιά μου επιλογή- σ' ένα από τα νοτιότερα κομμάτια, περιοχή, της Ευρώπης! Άρα είμαι και ακρίτας της εδώ! Και Ευρωπαίος πολίτης της! Είμαι άνθρωπος της ακριτικής περιοχής, που ζω και μεγαλώνω στην ακριτική περιοχή!» Το βιβλίο «Τα Ακριτικά μου», που περιλαμβάνει όλα τα αντίστοιχου περιεχομένου έργα του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, εκδόθηκε το 2019 από το Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου. Ως εκ τούτου δεν θα τα συμπεριλάβουμε όλα

⁴ Αλεξιάδης Μ.Αλ., *Καρπαθιακή Λαογραφία - Όψεις του Λαϊκού Πολιτισμού*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2001, σ. 26

στην παρούσα εργασία, αλλά μόνο όσα είχαμε εντοπίσει στο αρχείο του δημιουργού τους, όμως προς χάριν της πληρότητος της παρουσίας του έργου του, παραθέτουμε αρχικά το απόσπασμα από την συνέντευξη του Ηλία Βασιλαρά, που αφορά στο κομμάτι αυτό του έργου του, ενώ ακολουθεί ο πρόλογος του Καθηγητή Μιχαήλ Γ. Μερακλή στην προαναφερθείσα έκδοση, τον οποίο και είχαμε, επίσης, εντοπίσει στο αρχείο του Ηλία Βασιλαρά από το 2018 και πριν την έκδοση του βιβλίου. Στην κατηγορία Ποιήματα ανήκει και μία συλλογή 16 έργων, τα οποία περιλαμβάνονται στο χειρόγραφο λεύκωμα με τίτλο «Τα Ποιήματά μου». Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο θα αναπτύξουμε τα τεχνοτροπικά στοιχεία των μαντινάδων του ποιητή και θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τα κοινωνικά δεδομένα, που απορρέουν από την ποίηση του Ηλία Βασιλαρά.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα, που προκύπτουν από την όλη έρευνα και με το παράρτημα, όπου παρουσιάζεται φωτογραφικό υλικό, που περιλαμβάνει φωτογραφίες προσωπικές, φωτογραφίες χειρογράφων με ποιητικά έργα, μεταξύ των οποίων και το σύνολο του χειρογράφου λευκώματος με τίτλο «Τα Ποιήματά μου», καθώς και φωτογραφίες με δημοσιευμένα έμμετρα ή πεζά κείμενα του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά.

Τις θερμότερες ευχαριστίες μου θα ήθελα να εκφράσω καταρχήν και καταρχάς στον ίδιο τον Ηλία Εμμ. Βασιλαρά για την απόλυτη εμπιστοσύνη με την οποία με περιέβαλε τόσο ο ίδιος όσο και η οικογένειά του, στη στενή αλλά και την ευρύτερη διάστασή της, της οποίας οικογένειας αισθάνομαι πλέον κατά κάποιο τρόπο μέλος, έχοντας γνωρίσει μέσα από τη μελέτη μου τις πιο κρυφές πτυχές του βίου των ανθρώπων που την αποτελούν. Επίσης, θερμές ευχαριστίες οφείλω στον επιβλέποντα Καθηγητή μου Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, για τις συμβουλές και την γενικότερη υποστήριξή του, καθώς και για την ευκαιρία που μου έδωσε να μελετήσω το τόσο σημαντικό αυτό έργο και μέσα απ' αυτό να έρθω σε στενή επαφή με τον πολιτισμό της Καρπάθου, τον οποίο θαύμαζα από παιδί. Τέλος, θερμά ευχαριστώ τους Καθηγητές μου Γιώργο Θανόπουλο και Βασιλική Χρυσανθοπούλου για τις χρήσιμες παρατηρήσεις, τις διορθώσεις και υποδείξεις τους, χωρίς τις οποίες θα ήταν αδύνατη η ολοκλήρωση του παρόντος πονήματος. Τους ευχαριστώ, επίσης, όλους, γιατί ήταν πάντα «εκεί» για μένα, όποτε και όσο κι αν τους χρειάστηκα, για να με στηρίξουν, να με δια φωτίσουν και να με εμψυχώσουν, στις ώρες που το εγχείρημα αυτό φαινόταν να μην έχει τέλος!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ:
ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ξεκινώ το πρώτο αυτό κεφάλαιο της Διπλωματικής μου Εργασίας με μία γενική αναφορά στην προφορική λογοτεχνία και συγκεκριμένα στη δημοτική ποίηση, στην οποία εμπίπτουν και οι μαντινάδες. Η παράδοση αποτελεί το σύνολο των στοιχείων ενός πολιτισμού που «παραδίδονται» από τη μια γενιά στην άλλη συμπεριλαμβανομένων συμπεριφορών, αντιλήψεων, ιδεών, εθίμων κ.λπ. Η προφορική παράδοση περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία του πολιτισμού που μεταβιβάζονται με τον προφορικό λόγο, με την προφορική λογοτεχνία (γνωστή και ως λαϊκή φιλολογία ή λαϊκή λογοτεχνία) να αποτελεί υποδιαίρεσή της, όντας ένας ευρύτατος τομέας, που αφορά είδη με στερεότυπη μορφή και ενιαία χαρακτηριστικά, τα οποία μπορούν να αναμεταδίδονται διατηρώντας αναλλοίωτο τον βασικό τους κορμό. Η προφορική παράδοση και ειδικότερα η προφορική λογοτεχνία, αποτελεί ένα ενιαίο σύστημα επικοινωνίας μεταξύ των μελών μιας κοινότητας, με αποτέλεσμα η καταγραφή και η μελέτη των ειδών της -όπως το δημοτικό τραγούδι που θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία- να καθίσταται ιδιαίτερος σημαντική σε ό,τι έχει να κάνει με την κατανόηση του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου που τα παράγει και τα μεταφέρει⁵. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να τονίσουμε ότι πλέον, η τεράστια ανάπτυξη της τεχνολογίας και η κυριαρχία των Μ.Μ.Ε., έχουν σχεδόν «καταπιεί» πολλά είδη προφορικής λογοτεχνίας, ενώ κάποια άλλα κατόρθωσαν να επιβιώσουν είτε στην αυθεντική τους μορφή στο πλαίσιο της παραδοσιακής κοινότητας, είτε αναπροσαρμοζόμενα σύμφωνα με τις επιταγές της σύγχρονης αστικής ζωής.

Κλάδο της νεοελληνικής ποίησης αποτελεί και το πλούσιο ελληνικό δημοτικό τραγούδι, μία τέχνη ποικιλοτρόπως σημαντική⁶, της οποίας η εκφραστική αμεσότητα και η τεχνική ωριμότητα σε συνδυασμό με τη μακράιωνη πολιτισμική της συνέχεια και την άμεση σύνδεσή της με τη φύση και τις βασικές αξίες της ζωής αποτελούν τους πυλώνες της αδιαμφισβήτητης ποιότητάς της. Γεννήτορας και της νεώτερης προσωπικής ποίησης, το δημοτικό τραγούδι, όπως επισημαίνει ο Ν.Γ.

⁵ Δαμιανού Δ., Παπαχριστοφόρου Μ., «Προφορική Λογοτεχνία» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεώτεροι Χρόνοι, Τόμος Γ', Λαϊκή Φιλολογία*, ΕΑΠ, Πάτρα 2002, σ.σ. 19-25

⁶ «Πρώτον αντιπροσωπεύει τον κλάδο με τη μεγαλύτερη παράδοση, αφού ορισμένα είδη δημοτικών τραγουδιών τοποθετούνται, όπως θα δούμε, ανάμεσα στα πρώτα μνημεία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Δεύτερον, η μακρόχρονη χωρίς διακοπή καλλιέργεια του είδους διαμόρφωσε μια τέχνη συγκροτημένη, όπου έχει αποτυπωθεί η καλλιτεχνική ιδιοφυία του λαού μας.», στο Καψωμένος Ε., *Δημοτικό Τραγούδι μια διαφορετική προσέγγιση*, Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1995, σ. 18, για δημοτικό τραγούδι βλ. Saunier G., *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Συναγωγή μελετών 1968-2000*, μτφρ. Ι. Μποτουροπούλου, επιμέλεια Γ. Ανδρειωμένος, εκδ. Ίδρυμα Κ. και Ε. Ουράνη, Αθήνα 2001

Πολίτης⁷, έχοντας δεχθεί τις λιγότερες δυνατές έξωθεν επιρροές, αποτελεί σήμερα την πλέον αυθεντική έκφραση της ελληνικής λαϊκής κουλτούρας⁸, μέσα από την οποία μπορούμε να μελετήσουμε το αξιακό σύστημα και τις ποικίλες συνιστώσες του λαϊκού προφορικού πολιτισμού⁹.

Το δημοτικό τραγούδι εκφράζει τις ιδέες, τα συναισθήματα και τα συλλογικά βιώματα του λαού, με αποτέλεσμα ο προσωπικός υποκειμενισμός να υποχωρεί παραχωρώντας τη θέση του στην ανώνυμη δημιουργία καλλιτεχνικά ευαίσθητων ανθρώπων του λαού, οι οποίοι ακριβώς επειδή διερμηνεύουν με το έργο τους τα αισθήματα της λαϊκής ψυχής, με πρώτη ύλη την παράδοση, δεν αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως δημιουργό, δεν συνειδητοποιούν με άλλα λόγια την έννοια της προσωπικής δημιουργίας. Αυτός είναι και ο λόγος της ανώνυμης κυκλοφορίας της πλειοψηφίας των δημιουργημάτων, τα οποία δεν συνδέονται με ένα συγκεκριμένο ποιητή¹⁰. Γράφει επί του θέματος ο Ν. Πολίτης: «Εκ των προτέρων δυνάμεθα να κυρήξωμεν ως δόγμα ανεπίδεκτον αμφισβητήσεως ότι ο λαός, ως σύνολον, είναι ανίκανος να συνθέσει ποίημα. Η ομαδική ποίησις είναι πράγμα αδύνατον.»¹¹ Το δημοτικό τραγούδι, λοιπόν, ενώ ξεκινά ως προσωπική δημιουργία ενός ατόμου, κατά τη διάρκεια της πορείας του στον χωροχρόνο της κοινότητας υπόκειται σε ασύνειδες αλλαγές, καταρχάς από τον καθένα που το τραγουδά συμπληρώνοντας κενά της μνήμης του, αλλά και προσαρμόζοντάς το στην δική του ψυχική διάθεση¹², ενώ λίγες δεν είναι και οι αλλαγές που υφίσταται κατά το πέρασμά του από περιοχή σε περιοχή και από γενιά σε γενιά¹³. Το εύρος της διαδικασίας επανάληψης του κάθε τραγουδιού καθορίζει τελικά τόσο το εύρος των παραλλαγών του, όσο και το εύρος της διασποράς του ανά την Ελλάδα, η οποία μπορεί να είναι και μηδενική αν το συγκεκριμένο τραγούδι γεννήθηκε μέσα από βιώματα που δεν δύνανται να επεκταθούν έξω από τον τόπο που το δημιούργησε. «Τα δημοτικά τραγούδια είναι δημιουργία ενός συλλογικού υποκειμένου και εκφράζουν την αισθητική, τη βιοθεωρία και

⁷ Πολίτης Ν.Γ., *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού*, εν Αθήναις 1914: Προλεγόμενα

⁸ Καψωμένος Ε., ό.π., σ. 18

⁹ Στο ίδιο, σ. 11

¹⁰ Στο ίδιο, σ. 19

¹¹ Πολίτης Ν.Γ., *Γνωστοί ποιηταί δημοδών ασμάτων, Διαλέξεις περί Ελλήνων ποιητών του Ιθ' αιώνας*, τόμος Α', εκδ. Ιωάννης Δ. Κολλάρος, Αθήνα 1925, σ. 3-49

¹² Μιράσγεζη Μ.Δ., «Εισαγωγή στο Δημοτικό Τραγούδι» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεώτεροι Χρόνοι*, Τόμος Γ', *Λαϊκή Φιλολογία*, ΕΑΠ, Πάτρα 2002, σ. 154

¹³ «Όπως η προσαρμογή σε τοπικά ή περιστασιακά δεδομένα (τοπικό γλωσσικό ιδίωμα, τοπικές παραδόσεις, ήρωες, πρόσφατα γεγονότα, τοπωνύμια κ.λ.π.), η αποβολή ακατανόητων εκφράσεων ή άστοχων πλεονασμών, η παραφθορά ονομάτων άγνωστων, η διόρθωση μετρικών σφαλμάτων, η συμφυρματική συμπλήρωση των κενών της μνήμης κ.τ.λ.»

την κοσμοαντίληψη της κοινωνίας της υπαίθρου στο σύνολό της», λέει ο Ε. Καψωμένος, σημειώνοντας ότι «μπορούμε να θεωρήσουμε τη δημοτική μας ποίηση ως ένα χώρο στην ουσία ομοιογενή, από θεματική, τεχνοτροπική και πολιτισμική άποψη»¹⁴, παρά τη δεδομένη ύπαρξη μικρών διαφορών μεταξύ τραγουδιών από διαφορετικές περιοχές και κυρίως μεταξύ αυτών της ηπειρωτικής Ελλάδος σε αντιδιαστολή με τα προερχόμενα από τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη ή την Κύπρο.

Οι ρίζες του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού παραμένουν στη σκοτεινή πλευρά της Σελήνης¹⁵, σε αντίθεση με τις χρονολογίες-κλειδιά που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξή του και είναι ο 9^{ος} και 10^{ος} αιώνας, με τη δημιουργία του ακριτικού τραγουδιού στις ανατολικές παρυφές της βυζαντινής αυτοκρατορίας¹⁶, ο 15^{ος} και 16^{ος} αι. με την άνθηση του ερωτικού τραγουδιού στα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη και ο 18^{ος} αι. με τη γέννηση του κλέφτικου τραγουδιού στην ηπειρωτική Ελλάδα, χωρίς αυτό, ωστόσο, να σημαίνει ότι δεν υπήρχε λαϊκή ποίηση και πριν από αυτές τις χρονολογίες¹⁷.

Η δημοτική ποίηση εμφανίζεται με την ίδια κοινωνική συμπτωματολογία της ανώνυμης ποίησης, που ανιχνεύουμε στην αρχαιότητα, γεγονός που έστρεψε πολλούς ερευνητές να αναζητήσουν σ' εκείνη την περίοδο τις απώτερες ρίζες του δημοτικού τραγουδιού¹⁸. Με πρωτεργάτη της έρευνας τον Claude Fauriel και σκυταλοδρομείς ακολούθως τους Έλληνες λαογράφους, Ν.Γ. Πολίτη¹⁹, Στ. Κυριακίδη²⁰, Γ. Σπυριδάκη²¹, Γ. Μέγα²²

¹⁴ Καψωμένος Ε., ό.π., σ.σ. 19-21

¹⁵ «Θα μπορούσαμε να πούμε ότι για μεγάλο αριθμό τραγουδιών η προσπάθεια να ορίσουμε την εποχή της πρώτης τους σύνθεσης είναι και μάταιη και χωρίς επιστημονική σημασία. Γιατί μια από τις ιδιομορφίες της προφορικής παράδοσης είναι ότι η ζωντανή κάθε φορά έκφρασή της ανταποκρίνεται στα πολιτισμικά και ιδεολογικά δεδομένα της συγκεκριμένης κοινωνίας που τη συντηρεί.» στο ίδιο, σ. 27

¹⁶ Βλ. Θανάπουλος Γ.Ι., *Το τραγούδι του Αρμούρη. Χειρόγραφο και προφορική παράδοση*, εκδ. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Φιλοσοφική Σχολή. Βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, Αθήνα 1990, Του ιδίου, «*Ο Διγενής Ακρίτας Έscorial και το ηρωικό τραγούδι*» Του υιού του Ανδρόνικου. Κοινά τυπικά μορφολογικά στοιχεία της ποιητικής τους, εκδ. Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1993

¹⁷ Καψωμένος Ε., ό.π., σ. 28

¹⁸ Στο ίδιο, σ.σ. 28- 33

¹⁹ Πολίτης Ν.Γ., *Χελιδόνισμα*, Νεοελληνικά Ανάλεκτα Παρνασσού, Α', 1870, σ.354, Του ιδίου, *Νεοελληνική Μυθολογία*, μέρος Β', Αθήνα 1874, Του ιδίου, *Παραδόσεις*, τ. Β', Αθήνα 1904, σ. 1273

²⁰ Κυριακίδης Στ., *Ελληνική Λαογραφία*, Α', Αθήνα 1965, Του ιδίου, *Ιστορικά αρχαία της δημόδους νεοελληνικής ποιήσεως*, Θεσσαλονίκη 1954, Του ιδίου, *Το δημοτικό τραγούδι. Συναγωγή μελετών*, εκδ. φροντ. Κυριακίδου- Νέστορος Άλ., Αθήνα, Ερμής, 1978, σ. 1-67, 169-207, 161-168

²¹ Σπυριδάκης Γ., *Το άσμα της χελιδόνας την 1^η Μαρτίου*, Επετηρίς Κέντρου Ελληνικής Λαογραφίας, τ. Κ'-ΚΑ', σ.18, Του ιδίου, *Ελληνική Λαογραφία Δ'*, Αθήνα 1971, σ. 9-10

²² Μέγας Γ., *Ελληνικά εορταί και έθιμα λαϊκής λατρείας*, Αθήνα 1956, σ. 136

και Δ. Πετρόπουλο²³, αποκαλύφθηκε ότι παράλληλα με την επική ποίηση της ομηρικής εποχής και λόγω του γεγονότος ότι οι Έλληνες δεν έπαψαν ποτέ να γλεντούν, να παντρεύονται ή να μοιρολογούν τα προσφιλή τους πρόσωπα, υπήρχε από την πρώιμη ως τη μεταγενέστερη αρχαιότητα μία παράδοση λαϊκών τραγουδιών, που σχετίζονταν ακριβώς με την οικογενειακή ζωή, τη διασκέδαση ή τα λατρευτικά και άλλα έθιμα²⁴, χωρίς ωστόσο αυτή η διαπίστωση να καθιστά ξεκάθαρα τα θέματα καταγωγής του δημοτικού τραγουδιού και των όποιων σχέσεων του με τους αρχαιοελληνικούς προπομπούς του. Παρ' όλα αυτά, είναι αποδεκτό ότι κάποια συγκεκριμένα διαχρονικά τραγούδια, δεν έπαψαν ποτέ να τραγουδιούνται στον ελληνικό χώρο, από την αρχαιότητα ως σήμερα²⁵. Οι πυλώνες της δημιουργίας του γνωστού σε μας δημοτικού τραγουδιού, εδράζονται σε συγκεκριμένους ιστορικούς και κοινωνικούς λόγους²⁶, στο

²³ Πετρόπουλος Δ., *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια*, Β', Αθήναι 1956, σ.η-ια, Του ιδίου, Θεοκρίτου Ειδύλλια υπό λαογραφικήν άποψιν ερμηνευόμενα, περ. *Λαογραφία*, τ. 18, 1959, σ.17

²⁴ «Έτσι, μαρτυρούνται η «επιμύλιος ωδή» και το «ιμαίον άσμα» ως τραγούδια του χερόμυλου (Πλούταρχος, Αιλιανός, Αθήναιος), ο «αίλινος» και «λίνο» ως τραγούδια του αργαλειού κ. ά. Ακόμη συναντούμε αναφορές σε τραγούδια «των ες τους αγρούς φοιτώντων», ναυτικά και οδοιπορικά, που όπως και τα προηγούμενα αντιστοιχούν στην κατηγορία των δημοτικών τραγουδιών που ονομάζονται εργατικά. Από την εποχή του Ομήρου κιόλας μαρτυρείται η ύπαρξη «αγυρτικών» τραγουδιών, που συνδέονταν με λατρευτικά έθιμα, σχετικά με το μαρασμό και την αναγέννηση της φύσης και είχαν μαγικό (αποτρεπτικό ή ευχετικό) χαρακτήρα. Τέτοια είναι το τραγούδι της «ειρεσιώνης» στη Σάμο, το «χελιδόνισμα» στην Ρόδο κ.ά. που την επιβίωσή τους διαπιστώνουμε στα νεοελληνικά εποχικά τραγούδια και στα κάλαντα.» στο Καψωμένος Ε., ό.π., σ.σ. 34-35

²⁵ «Τεκμήριο αυτού του γεγονότος αποτελούν ορισμένα εποχικά και εργατικά τραγούδια, που τα λόγια τους έτυχε να διασωθούν, σε αρχαία και μεσαιωνικά κείμενα (το χελιδόνισμα, τα ευχετικά μοτίβα των αγυρτικών τραγουδιών, το τραγούδι του μύλου) και τα οποία έχουν σχεδόν το ίδιο περιεχόμενο με τα αντίστοιχα νεοελληνικά.»

Χελιδόνισμα:

Νεοελληνικό

Ήρθε, ήρθε χελιδόνα
Ήρθε κι άλλη κελιδόνα,
Κάθισε και λάλησε
Και γλυκά κελάδησε.

(Passow, 307a)

Στο Καψωμένος Ε., ό.π., σ.σ. 36-37

Αρχαίο

Ήλθ' ήλθε χελιδών
καλάς ώρας άγουσα
καλούς ενιαυτούς,
Επί γαστέρι λευκά,
Επί νότα μέλαινα.

(Αθήναιος, II 60)

²⁶ «Οι λόγοι αυτοί είναι οι συνθήκες διαβίωσης του λαού μέσα στους μακρούς αιώνες του βυζαντινού μεσαίωνα, όταν κάτω από μια φεουδαρχική κοινωνική συγκρότηση και μια δεσποτική εξουσία ζούσε τη δική του περιθωριακή ζωή, στερημένος από κάθε οργανωμένη παιδεία και χωρίς άλλο μέσο έκφρασης και επικοινωνίας. Ενάντια σε αυτούς τους κοινωνικούς όρους και για να διατηρήσει την πολιτισμική και ιδεολογική του συνοχή, ανέπτυξε σιγά σιγά, πάνω στην αρχαιότερη παράδοση, και διαμόρφωσε τη δική του προφορική καλλιτεχνική έκφραση, που αναπλήρωνε ποικίλες κοινωνικές λειτουργίες: επικοινωνία, ψυχαγωγία, τέχνη, παιδεία, κοινωνική ηθική και τελετουργία, ιστορική μνήμη, βιοθεωρία. Η διατήρηση των ίδιων περίπου κοινωνικοοικονομικών συνθηκών μας λέει ο Ε. Καψωμένος, σε όλη τη βυζαντινή περίοδο και τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, «είχε ως συνέπεια το ρίζωμα, την καλλιέργεια και το σταδιακό ωρίμασμα αυτής της παράδοσης, ώστε

πλαίσιο μιας κοινωνίας που, όπως τονίζει και ο Αλέξης Πολίτης, τα τραγούδια ήταν διαρκώς παντού και αποτελούσαν την καθημερινότητα ενός κόσμου, που στη συνήθη επικοινωνία του χρησιμοποιούσε κατά κόρον τον μεταφορικό λόγο²⁷. Οι άνθρωποι, όπως προκύπτει από τις πολλές σχετικές μαρτυρίες, τραγουδούσαν παντού, ακριβώς κατά τον ίδιο τρόπο που το κάνουν και σήμερα, στο σπίτι ή στον χώρο εργασίας, στον δρόμο ή στο αυτοκίνητο, με μοναδική -αλλά βασική- διαφορά το γεγονός ότι σήμερα υπάρχουν πάμπολλα διαθέσιμα μηχανήματα για την αναπαραγωγή των αγαπημένων μας τραγουδιών, ενώ στις παραδοσιακές κοινωνίες το κάθε άτομο παρήγαγε το ίδιο το δικό του τραγούδι (ήχο και λόγο). Οδηγούμαστε, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι πιο σημαντικό κι από το ίδιο το τραγούδι είναι το τραγούδισμα, δηλαδή η πράξη, η ενέργεια αυτή των ανθρώπων, η ενταγμένη στην κοινωνία που γέννησε το αντικείμενό της, δηλαδή το τραγούδι. Μέσα από αυτήν την οπτική θα μπορούσαμε να «δούμε» ότι, τη στιγμή που ένα τραγούδι τραγουδιόταν, επιτελούνταν και κάποια λειτουργία²⁸.

Οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, που ευνοούσαν την ακμή του δημοτικού τραγουδιού άμα τη ιδρύσει του ελληνικού κράτους, άρχισαν να μεταβάλλονται ταχέως²⁹, για να φθάσουμε στη σύγχρονη εποχή, όπου υπάρχει μεν συντήρηση όχι όμως και δημιουργία νέου υλικού. Παρ' όλα αυτά -και δεδομένου ότι κάθε κανόνας επιβεβαιώνεται μέσα από τις εξαιρέσεις του- εξακολουθούν να υπάρχουν περιοχές, όπου το δημοτικό τραγούδι και παραμένει ολοζώντανο και ανανεώνεται, τουλάχιστον σε

να καταλήξει σε μια συγκροτημένη τέχνη, που αποτέλεσε,» ως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, «τον αυθεντικό φορέα της ελληνικής λαϊκής κουλτούρας και το μοναδικό σχεδόν μέσο παιδείας με το οποίο ο λαός αντιμετώπισε τους ποικίλους κινδύνους αλλοτρίωσης και κατάφερε να περιώσει την εθνική και πολιτισμική του φυσιογνωμία.» στο ίδιο σ.σ. 42-43

²⁷ Στον αγροτικό κόσμο οι άνθρωποι δεν εκφράζουν με τρόπο αναλυτικό τις σκέψεις, τις ιδέες και τα συναισθήματά τους, όπως εμείς Αντίθετα επιλέγουν έναν λόγο δραστικό, συναισθηματικά φορτισμένο, γεμάτον παραστατικές εικόνες, αντί για τους περιγραφικούς και κυριολεκτικούς προσδιορισμούς της δικής μας επικοινωνίας,», στο Πολίτης Α., *Το δημοτικό τραγούδι*, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2011, σ.13

²⁸ Στο ίδιο, σ.σ. 16-17

²⁹ «Η άνοδος της αστικής τάξης σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τεχνολογίας και των μέσων επικοινωνίας είχε ως συνέπεια την ανατροπή των όρων κοινωνικής και ιδεολογικής ομογένειας πάνω στους οποίους βασιζόταν ο παραδοσιακός λαϊκός πολιτισμός. Ήταν λοιπόν μοιραίο και το δημοτικό τραγούδι, ως έκφραση αυτού του πολιτισμού, να οδηγηθεί σε μια βαθμιαία παρακμή. Ωστόσο, αν και οι κοινωνικές συνθήκες άλλαξαν σημαντικά στα τελευταία εκατόν πενήντα χρόνια, δεν μπορούμε να πούμε πως ο αστικός μετασχηματισμός της ελληνικής κοινωνίας έχει ολοκληρωθεί. Οι αγροτικοί και κτηνοτροφικοί πληθυσμοί, που ήταν οι κύριοι φορείς του λαϊκού πολιτισμού, μειώθηκαν βέβαια σημαντικά και ως ένα βαθμό αφομοιώθηκαν ιδεολογικά, αλλά δεν έπαψαν να αποτελούν μια πολυάριθμη κοινωνική τάξη με αντίπαλα συμφέροντα προς την αστική. Και αυτός είναι ίσως ένας από τους λόγους που το δημοτικό τραγούδι, ενώ έχασε την κοινωνική του λειτουργία στα αστικά κέντρα και σε ευρύτερες αστικοποιημένες περιοχές, δεν έπαψε ποτέ να λειτουργεί, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, μέσα στις αγροτικές και κτηνοτροφικές κοινωνίες της περιφέρειας,» στο Κατωμένος Ε., ό.π., σ.σ. 44

ό,τι αφορά κάποια συγκεκριμένα είδη του, τα οποία συνεχίζουν να συγκινούν τις τοπικές κοινωνίες. Πρωταγωνιστικό ρόλο στην κατηγορία αυτή παίζουν -μεταξύ άλλων- νησιά του μεγέθους της Κρήτης και της Κύπρου, αλλά και μικρότερα όπως η Κάρπαθος, η Νάξος, η Σίφνος κ.ά. ή τα ορεινά της Ρούμελης, της Θεσσαλίας, της Ηπείρου και της Δυτικής Μακεδονίας, με κοινό χαρακτηριστικό όλων την ιδιαίτερη κοινωνική και πολιτισμική τους ομοιογένεια. Τα κυριότερα είδη που στη σύγχρονη εποχή και παραμένουν ζωντανά και ταυτόχρονα συνεχώς ανανεώνονται, τηρουμένων βέβαια των επιταγών των σημερινών δεδομένων³⁰, είναι οι μαντινάδες, τα ερωτικά τραγούδια, τα σατιρικά, ευτράπελα και βωμολοχικά τραγούδια, καθώς και τα ιστορικά τραγούδια³¹.

Όσον αφορά στα δίστιχα και τις μαντινάδες, που κυρίως μας ενδιαφέρουν, καθώς αποτελούν το αντικείμενο μελέτης της εργασίας μας, αποτελούν το είδος με τη μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα, χάρη στην πρωτοτυπία τους και στον αυτοσχεδιαστικό χαρακτήρα τους, με αποτέλεσμα όχι μόνο να υπάρχει παραγωγή τους, αλλά και να δημιουργούνται νέες κατηγορίες, προκειμένου να συμπεριληφθούν καινοφανή στοιχεία, όπως τα επιτεύγματα του σύγχρονου τεχνικού πολιτισμού και οι δομές της σημερινής κοινωνίας. Να επισημάνουμε τέλος, τη δημιουργία πολιτικών σατιρικών διστίχων και μαντινάδων, που πρωτοεμφανίζονται στις αρχές του αιώνα μας³², ως ένας τρόπος έκφρασης έντονων πολιτικών αντιπαραθέσεων.

Ο άνθρωπος και η φύση αποτελούν τις βασικές πηγές έμπνευσης τόσο της θεματολογίας όσο και της εικονοποιίας του δημοτικού τραγουδιού, με τον άνθρωπο να παραμένει παράλληλα το αποκλειστικό αντικείμενό του³³. Η συμβολική του δημοτικού τραγουδιού βασίζεται σε γνωστές

³⁰ Πολίτης Α., *Το δημοτικό τραγούδι*, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2011, σ. 151

³¹ «Αυτά τα τελευταία τραγούδια αποτελούν την σημαντικότερη κατηγορία μέσα στη σύγχρονη λαϊκή παραγωγή, γιατί εκφράζουν την ιδεολογική στάση του λαού σε κρίσιμες στιγμές της πρόσφατης ιστορίας του. Τέτοιες ήταν στον αιώνα μας ο Μακεδονικός αγώνας, οι Βαλκανικοί πόλεμοι, η Μικρασιατική καταστροφή, ο πόλεμος του '40 και η Αντίσταση κατά των Γερμανών, ο Εμφύλιος πόλεμος, ο Κυπριακός αγώνας ενάντια στην αγγλική κατοχή, η πρόσφατη Δικτατορία, το χουντικό πραξικόπημα στην Κύπρο και η τουρκική εισβολή, η ελληνοτουρκική κρίση στο Αιγαίο. Με τα γεγονότα αυτά συμπίπτουν περίπου και οι εποχές που η παραγωγή και διάδοση του δημοτικού τραγουδιού παρουσιάζει τη μεγαλύτερη έξαρση. Μ' άλλα λόγια, η παράδοση του δημοτικού τραγουδιού τονώνεται και εξαπλώνεται σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους, όταν ο λαός παίρνει, ως πρωταγωνιστής ή ως θύμα, ενεργό μέρος στην ιστορία. Στα τραγούδια αυτά, και ιδιαίτερα στα ριζίτικα για τη μάχη της Κρήτης και την Αντίσταση, διαπιστώνουμε έναν ιστορικής σημασίας μετασχηματισμό, που επιβεβαιώνεται σταθερά στο μεταπολεμικό κρητικό τραγούδι: τη στροφή από τον ατομικό στο συλλογικό ήρωα.», στο ίδιο σ.σ. 46-47

³² Καψωμένος Ε., *ό.π.*, σ.σ. 44-46

³³ «Η φύση αντιπροσωπεύει το τυπικό περιβάλλον του ανθρώπου, με το οποίο τον συνδέει μια στενή και οργανική σχέση. Ο κόσμος της φύσης αποτελεί την κύρια πηγή της μεταφορικής και συμβολικής γλώσσας του λαού-ποιητή, που, βασίζεται στην εικονική

χαρακτηριστικές ιδιότητες των πραγμάτων ή σε συμφωνημένα υπονοούμενα, που καθιερώθηκαν από την παράδοση και τυποποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό³⁴. Ο φυσικός κόσμος δανείζει στο δημοτικό τραγούδι εικόνες, στοιχεία και φαινόμενά του, μέσα από τα οποία αφενός μεν σκιαγραφείται ο άνθρωπος-πρωταγωνιστής αφετέρου δε σφραγίζεται η δημοτική ποίηση με το ανεξίτηλο μελάνι της ποιότητας, ενώ παράλληλα εκφράζεται η ιδιοσυγκρασία και έμμεσα η κοσμοαντίληψη του λαού της ελληνικής υπαίθρου³⁵. Ένα δισεπίλυτο πρόβλημα, εξαιτίας της ιδιομορφίας του αντικειμένου³⁶, παραμένει η διαίρεση και η ταξινόμηση των δημοτικών τραγουδιών, με επικρατέστερη την κατηγοριοποίησή τους ανάλογα με τις περιστάσεις στις οποίες τραγουδιούνται³⁷, παρά το γεγονός ότι η διαίρεση αυτή αφήνει αταξινόμητες κάποιες κατηγορίες³⁸.

Παρ' όλο που δεν υπάρχουν ενιαία κριτήρια για την ταξινόμησή τους, με αποτέλεσμα άλλοι να κατατάσσουν τα δημοτικά τραγούδια με βάση την προαναφερθείσα λαϊκή διαίρεση, άλλοι με βάση τις κοινωνικές εκδηλώσεις που συνοδεύουν (του γάμου, μοιρολόγια, νανουρίσματα κ.λπ.) και άλλοι με βάση το θέμα τους (ιστορικά, ερωτικά, κλέφτικα κ.λπ.), ωστόσο επικρατούν τρεις κυρίαρχες τάσεις στον τομέα αυτό, με κριτήριο το κείμενο των τραγουδιών και όχι την μελωδία τους.

Την πρώτη εξ αυτών αντιπροσωπεύει ο Νικόλαος Πολίτης, ο πρώτος που προέβει σε συλλογή, κατάταξη και έκδοση των δημοτικών τραγουδιών με αυστηρά επιστημονικά κριτήρια και ο οποίος στη συλλογή του *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού* (Αθήναι 1914), εφαρμόζει μια μεικτή βάση ταξινόμησης, θεματική και λειτουργική, σύμφωνα με την οποία κατατάσσει τα τραγούδια στις ακόλουθες κατηγορίες: ιστορικά, κλέφτικα, ακριτικά, παραλογές, ερωτικά, νυφιάτικα, νανουρίσματα, κάλαντα, της ξενιτιάς, μοιρολόγια, τραγούδια του κάτω κόσμου και του Χάρου, γνωμικά, εργατικά-βλάχικα, περιγελαστικά.

Ο Στίλπων Κυριακίδης αντιπροσωπεύει την δεύτερη τάση και στο βιβλίο του *Ελληνική Λαογραφία, Μέρος Α': Μνημεία του λόγου* (Εν Αθήναις 1922/1923), ταξινομεί τα δημοτικά τραγούδια με βάση τον τρόπο

έκφραση, δηλ. στην απόδοση των ιδεών, αισθημάτων και συναισθημάτων του με εικόνες του υλικού πολιτισμού.» στο ίδιο, σ. 53

³⁴ «Σε γενικές γραμμές η συμβολική αυτή είναι κοινή με τις άλλες εκδηλώσεις του λαϊκού πολιτισμού, τους μύθους, τις παραδόσεις, τα μαγικολατρευτικά έθιμα, την καθημερινή γλώσσα.» στο ίδιο, σ.σ. 53-54

³⁵ Στο ίδιο, σ.σ. 54-55

³⁶ «Ρευστότητα ορίων ανάμεσα σε ορισμένες κατηγορίες τραγουδιών σε συνάρτηση με τη δυνατότητα εφαρμογής πολλαπλών κριτηρίων. Ο ίδιος ο λαός έχει χρησιμοποιήσει κατά τόπους και κατά καιρούς ποικίλες ονομασίες για να δηλώσει είδη και κατηγορίες τραγουδιών: παραλογή (παραλοή), καταλόγι, κλέφτικα, μοιρολόγια, νανουρίσματα, ρίμες, μαντινάδες (λιανοτραγούδα, στιχοπλοκιές, στιχάκια,) κ.ά.» στο ίδιο, σ.21

³⁷ «α). τραγούδια της τάβλας (της ξεφάντωσης, καθιστά), β). τραγούδια της στράτας (του δρόμου), γ). τραγούδια του χορού.» στο ίδιο, σ. 21

³⁸ Στο ίδιο, σ. 21

ποιητικής επεξεργασίας, χωρίζοντάς τα σε κυρίως άσματα, διηγηματικά και δραματικές παραστάσεις.

Τέλος, η τρίτη τάση εκπροσωπείται από τον Δημήτριο Λουκάτο, ο οποίος μέσα από το έργο του *Εισαγωγή στην Ελληνική λαογραφία* εφαρμόζει μία πιο λεπτομερή ταξινόμηση και πάλι σε μεικτή βάση, τεχνοτροπική και λειτουργική αυτή τη φορά, χωρίζοντας τα δημοτικά τραγούδια σε: επικά, λυρικά, οικογενειακά, θρησκευτικά, κοινωνικά, εποχικά, παιδικά.

Οι παραπάνω ταξινομήσεις, χωρίς να καλύπτουν όλες τις πλευρές του προβλήματος, λειτουργούν ως ένα βαθμό συμπληρωματικά καλύπτοντας την ιδιομορφία του υλικού, κυρίως από τη σκοπιά που ενδιαφέρει την λαογραφία, την οποία εξάλλου υπηρέτησαν και οι τρεις προαναφερθέντες ερευνητές³⁹.

³⁹ Στο ίδιο, σ.σ. 22-27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΑΪΚΗ ΠΟΙΗΣΗ -
Η ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟ

1.ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΑΪΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Επί πολλές δεκαετίες, κυρίαρχη αντίληψη στο ερευνητικό πεδίο της Λαογραφίας ήταν αυτή που ήθελε την παράδοση της Λαϊκής Λογοτεχνίας να είναι μόνο προφορική⁴⁰ και την διάδοση γενικότερα του παραδοσιακού λαϊκού πολιτισμού να έχει αποκλειστικά μνημονικό χαρακτήρα⁴¹. Παρ' όλα αυτά η σύγχρονη λαογραφική έρευνα δεν υιοθετεί πλήρως τις αντιλήψεις αυτές⁴², καθώς δεν είναι ιστορικά δεκτό, όπως υποστηρίζει ο Καθηγητής Μιχάλης Γ. Μερακλής⁴³, με την ένσταση αυτή να υιοθετείται και από τους Αμερικανούς λαογράφους Alan Dundes και Carl Pagter⁴⁴, οι οποίοι το 1975 υποστήριξαν επιτυχώς ότι το κριτήριο της de facto προφορικότητας (orally transmitted) στην λαϊκή παράδοση δεν είναι πάντοτε σωστό, γι' αυτό πρέπει να αναθεωρηθεί⁴⁵. Ο προφορικός χαρακτήρας της λαϊκής παράδοσης, τονίζει ο Καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης υπάρχει μεν, αλλά σε μια ορισμένη πολιτισμική φάση, όταν ακόμα τα λαϊκά, κυρίως, στρώματα δεν γνώριζαν ανάγνωση και γραφή, με αποτέλεσμα να βρίσκονται μακριά από τη γνώση και τη μόρφωση. Όταν το στάδιο αυτό ξεπεράστηκε και πλατιά λαϊκά στρώματα, που έμεναν πριν αναλφάβητα, άρχισαν να συμμετέχουν στο κοινωνικό αγαθό της μόρφωσης με την κοινωνική εξέλιξη⁴⁶, τίποτα πια δεν εμπόδιζε και τα λαϊκά, πριν αναλφάβητα, στρώματα, να εκφράζονται -εκφράζοντας έτσι και τον πολιτισμό τους- και γραπτά⁴⁷, με τον γραπτό λόγο να κυριαρχεί πλέον, ως ένα νέο μέσο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων του λαού⁴⁸. Ο Jack Goody⁴⁹ εστιάζει στην γενικότερη

⁴⁰ «Την άποψη αυτή υποστήριζε από το 1890 οι Αμερικανοί, W.W. Newell, 'The study of folklore', transactions of the New York Academy of Sciences, 9 (1890), σ. 134-136, ο Melville J. Herskovits και ο Richard Dorson, *American Folklore*, University of Chicago Press, Chicago 1959, σ. 2. στον Ελληνικό χώρο η Άλκη Κυριακίδου-Νέστορος, *Η θεωρία της Ελληνικής Λαογραφίας*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1978, σ. 96

⁴¹ Αλεξιάδης Μ.Αλ., *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία. Συναγωγή μελετών (Β' Έκδοση συμπληρωμένη)*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2008, σ. 59

⁴² Στο ίδιο, σ. 60, πάνω στο θέμα, βλ. Hermann Strobach, 'Direkte mundliche Kommunikation als Kriterium für das Wesen der Folklore zur historischen Fundierung des Problems' στον τόμο *Folklore and Oral Communication/Folklore und mundliche Kommunikation*, Berlin 1981, σ. 17-27

⁴³ Μερακλής Μ.Γ., ό.π., σ. 7

⁴⁴ Βλ. Dundes A., Pagter C.R. *Work Hard and You shall Be Rewarded: Urban Folklore from the Paperwork Empire*, Indiana University Press, Bloomington and London 1978 (α' έκδοση 1975)

⁴⁵ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ. 63

⁴⁶ Ong W.J., *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη, Η εκτεχνολόγηση του λόγου*, μτφ. Χατζηκυριάκου Κ., επιμ. Παραδέλλης Θ., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997 σ. xvii-xviii, 252-254

⁴⁷ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ. 59, βλ. Μερακλής Μ.Γ., ό.π., σ. 7, Καψωμένος Ε., *Το σύγχρονο Κρητικό ιστορικό τραγούδι: η δομή και η ιδεολογία του*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1979, σ. 10

⁴⁸ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ. 218

σημασία της γραφής ως μέσου επικοινωνίας σε μια κοινωνία που περνά από το στάδιο του ολικού ως μερικού αναλφαριθμητισμού στο στάδιο της γραφής. Μέσω της γραφής ο λόγος μπορεί εύκολα να μεταδοθεί από τόπο σε τόπο και να διατηρηθεί μέσα στο χρόνο, με την διάδοσή του να περνά από το προφορικό-μνημονικό στάδιο, στο γραπτό-φιλολογικό με την ταυτόχρονη χρησιμοποίηση των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας, που ο λαός διαθέτει σε πλήρη επάρκεια⁵⁰.

Η λαϊκή λογοτεχνία αποτελεί, επομένως, ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο φαινόμενο, με βαθιές μεταβολές του περιεχομένου της, που βρήκαν την αντανάκλασή τους, όπως σημειώνει ο Μιχάλης Γ. Μερακλής «και στις μεταβολές των μορφών της, καθώς επίσης και των ειδών και των τύπων της»⁵¹. Έτσι, η θεματική της γραπτής λαϊκής παράδοσης της Σύγχρονης Λαογραφίας, συμπεριλαμβάνει έμμετρες επιστολές⁵² και γελοιογραφίες, σκίτσα⁵³ αγγελίες και αφίσες, λογοπαίγνια, επαγγελματικές κάρτες (business cards), καρτ-ποστάλ (greeting cards), διάφορα μικροκείμενα σε τοίχους (αγγελίες, ρητά, κ.λπ.), σοφίσματα⁵⁴, κόμικς, αλλά και graffiti (λαϊκές επιγραφές ή παραστάσεις σε τοίχους ή βράχους), τα οποία αποτελούν είδος λαϊκής έκφρασης και νοοτροπίας⁵⁵.

Αντιπροσωπευτική μορφή του νεότερου γραπτού λαϊκού ποιητικού λόγου, είναι η έντυπη λαϊκή ποίηση, η οποία αποτελεί εξέλιξη και συγχρόνως μία ισχυρή μορφή της λαϊκής ποίησης, που με την σειρά της εκφράζεται μέσα από το έργο των λαϊκών ποιητών ή ποιητάρηδων και στιχουργών του ευρύτερου ελληνικού χώρου. Το φαινόμενο των δημιουργών αυτών είναι ένα θέμα που έχει ήδη απασχολήσει την λαογραφική έρευνα⁵⁶ και παρατηρείται κυρίως σε νησιωτικές περιοχές,

⁴⁹ Goody J., 'Introduction', στο βιβλίο *Literacy in Traditional Societies*, Cambridge University Press, Cambridge 1981, σ. 1-25

⁵⁰ Μερακλής Μ.Γ., ό.π., σ. 21, Αλεξιάδης Μ.Α., ό.π., σ.σ.59-61

⁵¹ Μερακλής Μ.Γ., ό.π., σ.σ. 6-7

⁵² Βλ. Μιχαηλίδης-Νουάρος Μ., *Λαογραφικά Σύμμεικτα Καρπάθου*, τόμ. Α', Αθήνα 1932 (β' έκδοση 1969), σ.55

⁵³ Βλ. Dundes A., Pagter C.R., ό.π., σ.σ.3-223

⁵⁴ Βλ. Dundes A., Pagter C.R., *When you're up to You're A.S.S. in Alligators...More Urban Folklore from the Paperwork Empire*, Wayne State University Press, Detroit 1987

⁵⁵ Αλεξιάδης Μ.Α., ό.π., σ.σ.63-65

⁵⁶ βλ. Πολίτης Ν.Γ., «Γνωστοί ποιηταί δημοτικών ασμάτων», *Λαογραφία* 5 (1915) σ.σ.489-521, Πετρόπουλος Δ.Μ., 'Οι ποιητάρηδες στην Κρήτη και στην Κύπρο', *Λαογραφία* 15 (1953), σ.σ.374-400, Παντελίδης Χ., 'Οι ποιητάρηδες της Κύπρου', *Λαογραφία* 7 (1923), σ.σ. 115-120, Σέργης Μ.Γ., *Μια ανέκδοτη ρίμα του Ναζιώτη λαϊκού ποιητή Αντώνη Χουζούρη (Λαογραφική μελέτη)*, Αθήνα 1996, σ.15, Βαρβούνης Μ.Γ., *Ο Κυμαίος λαϊκός ποιητής Ν, Χατζιάς, (εισαγωγή-έκδοση-σχόλια)*, εκδ. Μορφωτικός και εκπαιδευτικός σύλλογος Κύμης, Αθήνα 2010, σ.27, Θανάπουλος Γ., 'Παραδόσεις και σύγχρονη λαϊκή ποίηση. Η ποιητική επεξεργασία μιας νησιώτικης παράδοσης' στον τόμο: *Αλεξανδρινός Αμμητός: Αφιέρωμα στην μνήμη του Ι.Μ. Χατζηφώτη*, τόμος Β', Αθήνα 2009, σ.σ.111-129, Του ίδιου, *Σύγχρονοι λαϊκοί ποιητές στο Φιλώτι της Νάξου, Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα:*

και συγκεκριμένα στην Κρήτη⁵⁷, στην Κύπρο⁵⁸, στα Δωδεκάνησα⁵⁹, στη Νάξο⁶⁰, στη Σίφνο, στη Λευκάδα⁶¹, στην Κεφαλλονιά⁶² κ.αλ.

«Η Νάξος διά μέσου των αιώνων», (Νάξος - Κωμιακή 2008), Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων, Επιμ. Ιωάννης Κ. Προμπονάς - Ιάκωβος Εμμ. Ψαρράς, Αθήνα 2013, σελ. 911, Του ίδιου, Λαϊκά στιχουργήματα στη μνήμη του Νικηφόρου Μανδηλαρά, Αφιερωματικός τόμος: Μνήμη Νικηφόρου Μανδηλαρά. Ομοσπονδία Ναξιακών Συλλόγων, Αθήνα 2011, σελ. 147-165, Του ίδιου, 'Τεχνοτροπικά στοιχεία στην έντυπη λαϊκή ποίηση της Καρπάθου' Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας, (Κάρπαθος 21- 26 Μαρτίου 2006), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Επιμ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2008, σελ. 581- 596

⁵⁷ Βλ. Πετρόπουλος Δ., ό.π., 374-377, βλ. Καψωμένος Ε., *Το σύγχρονο Κρητικό ιστορικό τραγούδι: η δομή και η ιδεολογία του*, Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1979

⁵⁸ Βλ. Γιαγκουλλής Κ., *Λαϊκές πηγές μελέτης της κυπριακής Ιστορίας, τ. Α'*, Λευκωσία 1976, Του ίδιου, *Οι ποιητάρηδες της Κύπρου: Προλεγόμενα-Βιο-Βιβλιογραφία (1936-1976)*, διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 1976, Του ίδιου, *Ανθολογία Κυπριακής Λαϊκής Ποίησης*, Λευκωσία 1980, Του ίδιου, *Κύπριοι λαϊκοί ποιητές, τόμοι Α' και Β'*, Λευκωσία 1982-3

⁵⁹ Βλ. Μαντουδάκης Κ., *Η μεγαλοβδομάδα-Λαμπρή και Ξώλαμπρα στη Νίσυρο (Εμμετρική περιγραφή*, Αθήνα 1981, Αλεξιάδης Μ. Αλ., 'Η έντυπη λαϊκή ποίηση στην Κάρπαθο: Μορφή-λειτουργία-σημασία', *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία*, Αθήνα 2008, β' έκδοση συμπληρωμένη, σ. 129-184, Του ίδιου, 'Ένας λαϊκός ποιητής της Καρπάθου για τη Μακεδονία', στο *Λαϊκοί ποιητές της Καρπάθου-Τρία παραδείγματα*, Αθήνα 1997, σ. 41-49. Του ίδιου, 'Πρόλογος', στο βιβλίο του Βάσου Γεραπετρίτη, *Δοξαστικό στον τόπο που γεννήθηκα Μενετές Καρπάθου*, Αθήνα 1994, σ. 7 κ.ε., Του ίδιου, 'Εμμετροί προβληματισμοί και αναμνήσεις ενός λαϊκού στιχουργού από την Κάρπαθο', ό.π., σ. 27-29, Του ίδιου, 'Έντυπη λαϊκή ποίηση της Κάσου (1962-1994)', ό.π., σ.185-209, Μελάς Κ.Α., *Η έντυπη λαϊκή ποίηση στην Κάρπαθο (1959-1999)*, διδακτορική διατριβή, Αθήνα 2001, βλ. Θανόπουλος Γ.Ι., 'Η τεχνική της σύνθεσης των στιχουργημάτων του Καρπάθιου λαϊκού ποιητή Βάσου Ευ. Γεραπετρίτη', *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος 8-12 Μαΐου 2013), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2016, σελ. 383 - 408, Του ίδιου, 'Προτάσεις διαφύλαξης ης μνήμης και διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς σε σύγχρονους λαϊκούς ποιητές. Η περίπτωση του Βάσου Γεραπετρίτη' (Κάρπαθος), Πρακτικά Γ' Συνεδρίου Πανεπιστημιακών Λαογράφων των Ελληνικών ΑΕΙ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών, Κομοτηνή, 4 - 6 Οκτωβρίου 2013, σελ. 455-474, Του ίδιου, 'Τεχνοτροπικά στοιχεία στην έντυπη λαϊκή ποίηση της Καρπάθου' Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας, (Κάρπαθος 21- 26 Μαρτίου 2006), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Επιμ. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2008, σελ. 581-596

⁶⁰ Βλ. Θανόπουλος Γ.Ι., 'Πρόλογος' και επιμέλεια, στο βιβλίο του Εμμ. Προμπονά (Κοτζαλάς), *Τα τραγούδια μου. Λαϊκή ποίηση*. Αθήνα 2009, σ.σ .9-41, Του ίδιου, Η Σύγχρονη λαϊκή ποίηση της Νάξου.Σύντομη αναφορά στη μορφή, τα θέματα, τα τεχνοτροπικά στοιχεία και τη λειτουργία της, *Ναξιακά Γράμματα, τεύχ. 7 (2013)*, σελ. 74-79, Του ίδιου, 'Τα στιχουργήματα του Νάξιου λαϊκού ποιητή Κοτζαλά', *ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ: Τιμητικός τόμος για τον Επίσκοπο Κυανέων Χρυσόστομο Μαυρογιαννόπουλο. Διαπρεπή Νάξιο της Διασποράς, Χαιρετίζει ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος Σύλλογος Δαμαρίωνα Νάξου*, Αθήνα 2008, Του ίδιου, 'Τεχνοτροπικά στοιχεία στον Νάξιο λαϊκό ποιητή Νικόλαο Εμμ. Προμπονά (Κοντζαλά)', *Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα: «Η Νάξος διά μέσου των αιώνων»*, Κόρωνος 4 Σεπτεμβρίου 2003. Επιμέλεια: Ιωάννης Κ. Προμπονάς - Στέφανος Εμμ. Ψαρράς, Αθήνα 2007, σελ. 569-580, Του ίδιου, Σύγχρονοι λαϊκοί ποιητές στο Φλώτι της Νάξου, *Πρακτικά Δ' Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα: «Η Νάξος διά μέσου των αιώνων»*, Νάξος-Κωμιακή 2008, Δήμος Νάξου και Μικρών Κυκλάδων, Επιμ. Ιωάννης Κ. Προμπονάς - Ιάκωβος Εμμ. Ψαρράς, Αθήνα 2013, σελ. 911, Του ίδιου, Σύγχρονη λαϊκή ποίηση Ηλίας Τζανετής: Ένας σύγχρονος Ναξιώτης λαϊκός ποιητής *Ναξιακά, Τεύχος 1 (2011)*, σελ. 82- 108, Του ίδιου, Λαϊκά στιχουργήματα στη μνήμη του Νικηφόρου

Είναι χαρακτηριστικό ότι, όπως σημειώνει και ο Δ. Α. Πετρόπουλος, πολλοί από τους λαϊκούς στιχουργούς στην Κρήτη και στην Κύπρο επηρεάζουν σημαντικά με τα ποιήματά τους και την προσωπικότητά τους την κοινωνική και πνευματική ζωή του τόπου τους⁶³. Όσον αφορά στην Κρήτη -που μας ενδιαφέρει περισσότερο λόγω της άμεσης γειτνίασής της με την Κάρπαθο-, οι λαϊκοί στιχουργοί της διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τους γνήσιους παραδοσιακούς τραγουδιστές και τους επαγγελματίες, εκ των οποίων οι πρώτοι, αγράμματοι κατά πλειοψηφία άνθρωποι, με έμφυτο ταλέντο, δημιουργούν τα έργα τους ακολουθώντας την τοπική παράδοση και εμπνεόμενοι από γεγονότα της προσωπικής και κοινωνικής ζωής του τόπου τους⁶⁴. Όσο για τους ανήκοντες στη δεύτερη

Μανδηλαρά, Αφιερωματικός τόμος: Μνήμη Νικηφόρου Μανδηλαρά. Ομοσπονδία Ναξιακών Συλλόγων, Αθήνα 2013, σελ. 147-165, Του ίδιου, Δημιουργία και αποθυσία σε υπολογιστή ενός πρώτου corpus και πίνακα συμφραζομένων (concordance) έντυπης λαϊκής ποίησης. Η περίπτωση της εφημερίδας «Ναξιακόν Μέλλον» (1937-2000), *Πρακτικά ΣΤ' Πανελληνίου Συνεδρίου, Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Απείρανθος 31/8-1/9 2013, (υπό έκδοση), Ημελλος Σ.Δ., 'Παρατηρήσεις εξ επιτόπου ερεύνης εις τον λαϊκόν πολιτισμόν των Νοτίων Κυκλάδων', Αθήνα 1974 (*Λαογραφικά τ. Β'*, *Ποικίλα*, Αθήνα 1992, σ. 93-104), Οικονομίδης Δ.Β., 'Το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι της Απειράνθου Νάξου', *Ναξιακά* 30-31 (Οκτ. 1991- Μαρτ. 1992), σ.σ.46-55 (ανατύπωση από τη δημοσίευση του 1934), Κατσουρός Φλ., 'Ένα χωριό στιχουργεί', Αθήνα 1974 (*Απεραθίτικα* τεύχος 1ο, έτος 1ο, 1988 σ. 105-121), Μερακλής Μ.Γ., Εισαγωγή στο βιβλίο της λαϊκής ποιήτριας Ειρήνης Ι. Μάρκου (Βροντορήνης), *Ψάχω να βρω μες στ' άθωρο*, τ. Α' 1984, σ.σ.7-43. Αλεξιάδης Μ.Α., 'Τοπικές εφημερίδες και Λαϊκή ποίηση. Ένα ακόμη παράδειγμα: Νάξος' στο βιβλίο του: *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία*, ό.π., σ.σ. 211-231. Ζευγώλης Μ., 'Το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι στην Απειράνθο Νάξου', Αθήνα 1937 (*Απεραθίτικα*, τ. 3°, έτος 1°, Δεκ. 1988- Φεβ. 1989, σ.σ. 499-541

⁶¹ Βλ. Σάντας Ξ., *Λαϊκή ποίηση*, Εισαγωγή-επιλογή-ταξινόμηση Σπύρος Βρεττός και Παρασκευή Κοψίδα-Βρεττού, Εκδ. Πέργαμος, Αθήνα 1987, Βρεττός Σ., *Οι λαϊκοί ποιητές της Λευκάδας (1900-1985) ως κοινωνικό φαινόμενο*, διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1991.

⁶² Βλ. Μπάλλας Γ.Σ.-Μπάλλα Ν.Α., *Λαογραφικά Κεφαλλονιάς, Λιανοτραγούδα (τ. Α')*, Αργοστόλι 2007, *Δημοτικά τραγούδια (τ.Β')*, Αργοστόλι 2009, *Λαϊκοί ποιητές (τ. Γ')*, Αργοστόλι 2011 εκδόσεις Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών.

⁶³ «Η φήμη τους φτάνει στα πέρατα του νησιού τους και πολλές φορές τα ξεπερνάει. Στη συνείδηση πολλών ανθρώπων του λαού ο ποιητής της Κρήτης καθώς και ο ομότεχνός του, ο ποιητάρης της Κύπρου, εξακολουθεί να κατέχει τη θέση του οραματιστή, που έχει διορατικές ικανότητες, όπως περίπου παρατηρείται σε λαούς που ζουν ακόμη με πρωτόγονες αντιλήψεις και συνθήκες ζωής, είναι ιδιαίτερη προσωπικότητα του χωριού και συχνά προκαλεί την προσοχή και τον σεβασμό των ακροατών του.», στο Πετρόπουλος Δ.Α., *Οι ποιητάρηδες στην Κρήτη και στην Κύπρο*, *Λαογραφία*, Τόμος 15, [1954], σ.375

⁶⁴ «Δηλαδή, καθημερινά επεισόδια της απλοϊκής ζωής του χωριού, συμβάντα, θαύματα αγίων, σύγχρονα ή γνωστά από διηγήσεις, ηρωισμούς διαφόρων προσώπων και προπαντός γεγονότα με γενικότερο ενδιαφέρον, πόλεμο, ειρήνη, πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές και αναστατώσεις κ.ά. Στην απαγγελία τους διακρίνει κανείς την απλότητα και το ανεπιτήδευτο του γνήσιου δημιουργού. Εκφράζουν όπως αισθάνονται και πιστεύουν, και έτσι μεταδίδουν την συγκίνησή τους και κερδίζουν σε επιβολή. Είναι οι πιο συμπαθείς στιχουργοί, που υπηρετούν την τέχνη για την τέχνη, χωρίς επαγγελματικές φιλοδοξίες και υλικής αξιώσεις. Δεν είναι γνωστοί σε πολύ ευρείς κύκλους, γιατί συνήθως δεν δημοσιεύουν τα ποιήματά τους, ούτε διαφημίζουν το έργο τους, αν και δεν παύουν βέβαια να αισθάνονται τη φυσική σε

κατηγορία, τους επαγγελματίες, δεν έχουν ούτε την αυθεντικότητα, ούτε τη γνήσια ποιητική συγκίνηση των ανηκόντων στην πρώτη κατηγορία, μιας και η ποίηση αποτελεί γι' αυτούς βιοποριστικό έργο και κύριος στόχος τους παραμένει όχι τόσο η αυθόρμητη έκφραση των συναισθημάτων τους, όσο η πώληση των εντύπων στα οποία δημοσιεύουν τους στίχους τους⁶⁵. Κάπου εδώ μπαίνουν στο κάδρο της δημιουργίας, οι διάφοροι τραγουδιστές, οι οποίοι παίρνουν το αρχικό στιχούργημα και το τραγουδούν, αφού πρώτα το τροποποιήσουν κατά την κρίση τους με προσθαφαιρέσεις ή αντικαταστάσεις στίχων. Οι παρεμβάσεις αυτές συμβάλλουν στην δημιουργία γνήσιων δημοτικών τραγουδιών, τα οποία πληρούν τις απαιτήσεις και τις διαθέσεις των πολλών, με αποτέλεσμα ο αρχικός στιχουργός να λησμονιέται και το ποιήμα του να καταλήγει συχνά σε ανώνυμο λαϊκό τραγούδι⁶⁶.

Η έντονη αυτή σιχουργική δραστηριότητα στις δύο μεγαλονήσους, οφείλεται, σύμφωνα πάντα με τον Δ.Α. Πετρόπουλο: α. στην ιστορική και πολιτισμική πορεία των εν λόγω περιοχών, μετά την υστεροβυζαντινή περίοδο, με την υποταγή τους στην Δύση και την απομόνωσή τους από το κέντρο της βυζαντινής αυτοκρατορίας και β. σε ψυχολογικούς λόγους, όπως συμβαίνει συχνά σε υπόδουλους πληθυσμούς, που συνειδητά ή ασυνείδητα στρέφονται προς τις ρίζες της εθνικής πνευματικής ζωής. Οι λαϊκοί αυτοί δημιουργοί καταρχήν απομνημονεύουν και αφηγούνται στον κοινωνικό τους περίγυρο στοιχεία της ιστορίας και της παράδοσής τους που ήδη έχουν καταγραφεί σε βιβλία, ενώ επίσης δημιουργούν νέα, δικά τους ποιήματα με το ίδιο ύφος, με σκοπό την συνέχιση της παράδοσης μέχρι τις μέρες μας⁶⁷. Οι λαϊκοί ποιητές, όπως ο Ηλίας Εμ. Βασιλαράς, παράγουν ποιητικά έργα -σε μαντινάδες, δίστιχα, ρίμες κ.λπ.-, τα οποία έχουν έντονο προσωπικό χρώμα και συνδέονται με το υπόβαθρο -προσωπικό, τοπικό, κοινωνικό κ.λπ.- των ποιητών αυτών. Έτσι, μέσα από τη συγκέντρωση, την κατάταξη και το σχολιασμό του έργου του Ηλία Εμ. Βασιλαρά, επιχειρούμε να δούμε τη σχέση ανάμεσα στο πρόσωπο του ποιητή και στο είδος της ποίησης που παράγει (θεματικά αλλά και συγκινησιακά, π.χ. έκφραση συναισθημάτων, προσωπικής ευαισθησίας κ.λπ.).

Η ισχυρή μνήμη, επομένως, των απλών ανθρώπων συνέβαλε τα μέγιστα στην διαίωνιση αυτής της ποιητικής παράδοσης και τεχνοτροπίας,

κάθε άνθρωπο ικανοποίηση, όταν οι γύρω τους προσέχουν και επαινούν τα ποιήματά τους.», στο ίδιο, σ.σ. 375-376

⁶⁵ «Υποχρεωμένοι να δημιουργούν εντυπώσεις στο ακροατήριο, ασκούνται στη ρητορεία, δανείζονται λέξεις και φράσεις από διάφορα έντυπα και προπαντός από εφημερίδες, από λόγους πολιτικών, από την ποίηση λογίων και έτσι συχνά τα ποιήματά τους δεν έχουν την γνησιότητα και τη δύναμη έργου αληθινά εμπνευσμένου.», στο ίδιο, σ.σ. 376-377

⁶⁶ Στο ίδιο, σ. 377

⁶⁷ Στο ίδιο, σ.σ. 390-391

ωστόσο καταλυτική ήταν η συμβολή της γραπτής παράδοσης στην διαμόρφωση των αφηγηματικών ποιημάτων στα νησιά και στο να καταστούν αυτά κτήμα πολλών ανθρώπων, συντελώντας έτσι στην διαμόρφωση της κοινής αντίληψης⁶⁸.

Όσον αφορά στην ηπειρωτική Ελλάδα, εδώ το ακριτικό τραγούδι διασώζεται με την προφορική παράδοση και διαμορφώνεται σε ιστορικό και κλέφτικο από τον ίδιο τον δημιουργό λαό, χωρίς επιδράσεις και δάνεια από άλλες πηγές, δεδομένης της ακαριαίας υποδούλωσης στον τουρκικό ζυγό, η οποία απέκοψε τον εκεί Ελληνισμό από την πνευματική επίδραση τόσο του Βυζαντίου όσο και της Ευρώπης⁶⁹.

Ο Μιχάλης Γ. Μερακλής διαφοροποιούμενος από τη φιλολογική ερμηνεία του Πετρόπουλου, σε ότι αφορά στην υπερεκτίμηση του ρόλου -ο οποίος αναμφισβήτητα υφίσταται- της γραπτής παράδοσης⁷⁰, τονίζει ότι οι ελληνικές αγροτικές κοινότητες, για λόγους ιστορικούς και κοινωνικούς μετέδιδαν από γενιά σε γενιά ως είδος άσκησης, τη λαϊκή ποίηση, γιατί ως είδος αυτή «απαιτούσε την πρόσληψη και πρόσκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων για να πραγματοποιείται. Η ύπαρξη μαζικών λαϊκών ποιητών, κυρίως στα νησιά μας, δεν πρέπει να μας ξαφνιάζει, όπως η μαζική παρουσία άλλων επαγγελματιών χτιστών, ασημικών, ζωγράφων, κ.λπ. σε άλλες περιοχές»⁷¹. «Η Νάξος» σημειώνει ο Καθηγητής Μερακλής «αποτελεί μια ιδιαίζουσα περίπτωση αγροτικής κοινότητας, που βρίσκεται στο μεταίχμιο, ανάμεσα σε μια non-Literate και Literate Society, όπου παλεύουν η Oral και η Written Tradition»⁷², με την παρατήρησή του αυτή να μπορεί σαφώς να έχει ισχύ και σε άλλες περιπτώσεις. Σε όλα τα χωριά του κυκλαδίτικου αυτού νησιού, απαντώνταν παλαιότερα ερασιτέχνες ποιητές, όπως αυτοαποκαλούνταν, οι οποίοι: α. απήγγειλαν τους, κυρίως σε δεκαπεντασύλλαβο, στίχους τους σε κοινωνικές εκδηλώσεις, β. τους έγραφαν σε αρκετά αντίτυπα, ώστε να μπορέσουν να διαβασθούν από όσο το δυνατόν περισσότερα μέλη της κοινότητάς τους, γ. δημοσίευαν -όποτε αυτό καθίστατο εφικτό- σε τοπικές εφημερίδες την ποιητική τους παραγωγή και δ. ανταγωνίζονταν μεταξύ τους σε ποιητικούς αγώνες⁷³.

⁶⁸ Πετρόπουλος Δ.Α., ό.π., σ.σ. 391-392, Σέργης Μ.Γ., ό.π., σ.σ. 16-17, Βαρβούνης Μ.Γ., ό.π., σ.28

⁶⁹ Πετρόπουλος Δ.Α., ό.π., σ.σ. 392-393

⁷⁰ Μερακλής Μ.Γ., ό.π., σ. 7

⁷¹ Μερακλής Μ.Γ., 'Εισαγωγή' στο βιβλίο της λαϊκής ποιήτριας Ειρήνης Ι. Μάρκου (Βοντορήνης), *Ψάχω να βρω μες στ' Άθωρο*, τομ. Α', Αθήνα 1984, σ. 15

⁷² Μερακλής Μ.Γ., 'Εισαγωγή', ό.π., σ.23, πρβλ. Fabula 38: 3-4 (1997), σ.291-301. βλ. Ong W.J., *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη. Η εκτεχνολόγηση του λόγου*, μτφ. Κ. Χαζηκυριάκου, επιμ. Θεόδ. Παραδέλλης, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997

⁷³ Σέργης Μ.Γ., ό.π., σ.σ. 18-19

Μέσα, λοιπόν, από όλα τα προαναφερθέντα οδηγούμαστε στη σύγχρονη λαϊκή ποίηση, την οποία υπηρετούν άνθρωποι αγράμματοι, ολιγογράμματοι, αλλά και εγγράμματοι, που αυτοαποκαλούνται ποιητές και ποιήτριες, εκδηλώνουν ποιητικά την ευαισθησία τους πάνω σε θέματα της καθημερινότητας, αλλά και σε γεγονότα της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας, με αυτοσχέδια στιχουργήματα, τα οποία τώρα πλέον δημοσιοποιούνται στα τοπικά λαϊκά έντυπα και κυρίως σε εφημερίδες των νησιών⁷⁴, όσοι έχουν τις σχετικές γνώσεις τα αναρτούν και στο διαδίκτυο, σε σχετικές ιστοσελίδες, ενώ όσοι έχουν την οικονομική δυνατότητα τα εκδίδουν και σε μορφή βιβλίου. Με τον τρόπο αυτό, υποστηρίζει ο Βασίλης Νιτσιάκος: «δημιουργείται ένα κοινοτικό πνεύμα, μια αίσθηση κοινής καταγωγής και μοίρας, που από ένα σημείο κι έπειτα αυτονομείται από γεωγραφικούς, πολιτικούς ή άλλους περιορισμούς».⁷⁵ Ο γνωστός Αμερικανός ανθρωπολόγος R. Redfield, κατεξοχήν μελετητής της μικρής κοινότητας (little community), ισχυρίζεται ότι τελικά το ήθος, το σύστημα αξιών σε αυτές τις κοινότητες, είναι εξίσου σημαντικό μέρος της πραγματικότητάς τους και μαζί με τη μελέτη των δομών τους βοηθά να αντιλαμβανόμαστε την σύλληψη του όλου τους. Μια τέτοια προσέγγιση, λαμβάνοντας «σοβαρά υπόψη και την έννοια του κοινοτικού ήθους σε αντιστοιχία προς τις κοινωνικές δομές», βοηθάει στην ερμηνεία του φαινομένου της ανάπτυξης ενός πνεύματος κοινότητας, το οποίο μπορεί να επιβιώσει ακόμα και όταν το υλικό ισοδύναμό του, δηλαδή το χωριό, εξαφανιστεί⁷⁶. Αυτό είναι ένα φαινόμενο που συμβαίνει συχνά στην ελληνική κοινωνία, όπου η νοσταλγία μεταμορφώνει το «άλλοτε» και χτίζει μια ετεροτοπία⁷⁷. Εν κατακλείδι, θα λέγαμε ότι η λαϊκή ποίηση, που στο παρελθόν χαρακτηριζόταν από τον προφορικό και μνημονικό της χαρακτήρα, μετεξελίχθηκε -παράλληλα με το πέρασμα των αγροτικών κοινωνιών από το τούνελ της αγραμματοσύνης στο ξέφωτο της μόρφωσης- στην σύγχρονη λαϊκή ποίηση, έντυπη και ηλεκτρονική. Παρ' όλα αυτά η προφορική λαϊκή ποίηση εξακολουθεί να υπάρχει επιβεβαιώνοντας για

⁷⁴ Θανόπουλος Γ.Ι., 'Τεχνοτροπικά στοιχεία στο Νάξιο λαϊκό ποιητή Νικόλαο Εμ. Προμπονά (Κοτζαλάς)', Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Συνεδρίου, *Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Κόρωνος 4-7 Σεπτεμβρίου 2003, Επιμέλεια Ι. Κ. Προμπονάς, Σ. Ε. Ψαρράς, Αθήνα 2007, σ. 569-580, για εφημερίδες Dorson R.M., *Folklore: Selected Essays*, Indiana University Press, Bloomington, London 1972 και Σέργης Μ.Γ., *Εφημερίδες και Λαογραφία. Η ταυτότητα μιας τοπικής εφημερίδας. Διαθλάσεις της Ιστορίας και της Ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αι. και των αρχών του 20^{ου} αι.*, Αθήνα 1999 (Διδακτορική διατριβή)

⁷⁵ Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 2004 (Δ' έκδοση), ό.π., σ. 47

⁷⁶ Στο ίδιο, σ.σ.48-49

⁷⁷ Σπαθάρη-Μπεγλίτη Ε., «Οικισμοί, Χωριά, Πόλεις: Μορφές κοινωνικής οργάνωσης-Ο συνεκτικός ρόλος της κοινότητας» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι, Τόμος Α'*, *Ο Νεότερος Λαϊκός Βίος*, ΕΑΠ, Πάτρα 2002, σ. 278

μία ακόμα φορά το γεγονός ότι ο προφορικός λόγος μπορεί να υπάρξει, - και υπήρξε- χωρίς τη γραφή, ενώ η γραφή ποτέ χωρίς τον προφορικό λόγο⁷⁸.

2.Η ΜΑΝΤΙΝΑΔΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟ

Η μαντινάδα, με ρίζα από το βενετικό *matinada*⁷⁹ και ιστορία, τουλάχιστον, επτά αιώνων⁸⁰ -σε ό,τι αφορά στην Κρήτη- είναι λόγος λαϊκός, απλών ανθρώπων και όπως αναφέρει και ο Γεώργιος Ψυχουντάκης⁸¹ για τα κρητικά δίστιχα (μαντινάδες) «είναι η μεγαλύτερη φιλοσοφία των ανθρώπων ουλονών των χωριών της Κρήτης. Μπορούμε να την ονομάσουμε “Λαογραφία της Κρήτης”». Η μαντινάδα, ανεξάρτητα από την ετυμολογία της λέξης, δημιουργεί εικόνες, χρησιμοποιεί μεταφορές, αλληγορίες και υπερβολές και τραγουδάει την ομορφιά, την αγάπη, τη φιλία, το θάνατο, τα γηρατειά, τη μοναξιά, τη μοίρα, την ξενιτιά, ένα ιστορικό γεγονός. Στο στενό κύκλο του χωριού ή του πανηγυριού ο μαντιναδολόγος είναι βέβαια γνωστός, όπως ήταν ο λυρικός ποιητής της αρχαϊκής περιόδου⁸².

Κατά τον Ερατοσθένη Καψωμένο, αυτή ακριβώς είναι η αδιάσπαστη συνέχεια της παράδοσης. Είναι η έκφραση του ατομικού ή του συλλογικού συναισθήματος, όπως αυτό αποτυπώνεται π.χ. μέσα από μία ερωτική, γνωμική ή ιστορική μαντινάδα⁸³. Η μαντινάδα δεν συνδέεται με μια εξειδικευμένη τελετουργία, όπως συμβαίνει λ.χ. με τα μοιρολόγια ή με τα τραγούδια του γάμου, αλλά αποτελεί μια καθολική εκφραστική φόρμα, με την οποία εκδηλώνεται η ποιητική διάθεση του λαού. Γι’ αυτό δεν μπορεί κανείς να ορίσει τη μαντινάδα από τη θεματική της.

⁷⁸ Ong W.J., ό.π, σ. 5

⁷⁹ «Σύμφωνα με το λεξικό του Salvatore Battaglia, Grande Dizionario della Lingua Italiana, Utet, IX, σ. 952, η *mattinata* ήταν ένα τραγούδι ερωτικού περιεχομένου, που ο εραστής το έλεγε το πρωί μπροστά από το σπίτι της αγαπημένης του και αποτελείτο συνήθως από *rispetti*. Τα *rispetti* ήταν λαϊκά ερωτικά ποιήματα από τέσσερις ή έξι 11σύλλαβους στίχους, με σταυρωτή ομοιοκαταληξία και μια επωδή από ένα ή πιο πολλά ομοιοκατάληκτα δίστιχα και ήκμασε τον 12ο και 13ο αιώνα μ.Χ.», στο Τσουδερός Γ.Ε., Φραστικοί τρόποι και αισθητική δομή της κρητικής μαντινάδας απ’ τον Ερωτόκριτο ως σήμερα, Σμυρنيωτάκης, Αθήνα 1989, σ.σ. 48-49

⁸⁰ Τσαγκαράκης Ο., «Η αυτοέκφραση στην κρητική μαντινάδα», στο *Πεπραγμένα Συνεδρίου, Η Κρητική Μαντινάδα*, Κώστας Δ. Μουτζούρης (επιμ.), Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002, σ. 223.

⁸¹ Ψυχουντάκης Γ., «Πώς φτιάχνεται μια μαντινάδα», *Πεπραγμένα Συνεδρίου, Η Κρητική Μαντινάδα*, στο Κώστας Δ. Μουτζούρης (επιμ.), Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002, σ. 211

⁸² «Η αυτοέκφραση, αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο της κρητικής μαντινάδας και είναι, περίτεχνα δομημένη με όλες τις αμφισημίες της προσωπικής ποίησης», στο Τσαγκαράκης Ο., ό.π., σ.σ.223-227

⁸³ Καψωμένος Ε.Γ., «Η κρητική μαντινάδα. Η δομή, η αισθητική, η θεματολογία της», στο *Πεπραγμένα Συνεδρίου, Η Κρητική Μαντινάδα*, Κώστας Δ. Μουτζούρης (επιμ.), Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002, σ. 44.

Κυριολεκτικά δεν υπάρχει θεματικό πεδίο, που να είναι απρόσιτο στη μαντινάδα. Προσφέρεται τόσο για την έκφραση ατομικών συναισθημάτων (ερωτικές μαντινάδες) και συλλογικών βιωμάτων (γνωμικές, ηρωικές, ιστορικές), όσο και για διαπροσωπική επικοινωνία (ερωτικοί διάλογοι, παράπονα, πείσματα, πειράγματα, μαντιναδομαχίες) ή κοινωνικές τελετουργίες (γάμους, βαφτίσια, πανηγύρια, γλέντια). Ο τρόπος που τραγουδιέται είναι διαλογικός. Εκφωνεί ο τραγουδιστής μία μελωδική φράση, επαναλαμβάνουν εν χορώ οι συνδαιτημόνες. Στην τάξη του γλεντιού οι μαντινάδες εναλλάσσονται με τα τραγούδια της τάβλας. Η διαλογικότητα είναι συστατικό στοιχείο της τελετουργικής μαντινάδας, που συνοδεύει εκφράσεις της εθμικής ζωής. Η μαντινάδα εμφανίζεται ως ουσιαδές συστατικό της συλλογικής ζωής, η οποία, για να λειτουργήσει, απαιτεί την ενεργή και δημιουργική συμμετοχή των μελών της⁸⁴. Η συμπυκνωμένη πείρα της ζωής, η μουσικότητα, όπως ενισχύεται κι από την ομοιοκαταληξία και ο αυθορμητισμός όντως αποτελούν τα σημαντικότερα συστατικά στοιχεία των μαντινάδων⁸⁵. Πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι, οι καρπαθικές μαντινάδες αυτοσχεδιάζονται και τραγουδιούνται αυθόρμητα από τον δημιουργό τους άπαξ, κατά την στιγμή της έμπνευσης, θεωρείται δε απαράδεκτο η ίδια μαντινάδα να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον από άλλο άτομο⁸⁶. Αντίθετα οι κρητικές μαντινάδες είναι επαναλαμβανόμενες, μπορούν δηλαδή να τραγουδηθούν πολλές φορές και από διαφορετικά άτομα.

Σχετικά με την Κάρπαθο, που κυρίως μας ενδιαφέρει, ο Καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, τονίζει ότι ιδιαίτερη θέση στον παραδοσιακό λαϊκό πολιτισμό του νησιού έχουν τα δημοτικά τραγούδια και, κυρίως τα άφθονα δίστιχα, πιο γνωστά ως μαντινάδες. Τα κείμενά τους αποτελούν αντιπροσωπευτική ποιητική έκφραση⁸⁷, ενώ η λειτουργική σχέση της λαϊκής ποίησης με τον πληθυσμό του νησιού παρουσιάζεται τώρα ανανεωμένη, με μια νέα, έντυπη μορφή, τη λεγόμενη Έντυπη Λαϊκή Ποίηση. Απαρτίζεται από μαντινάδες ή ρίμες, απ' όλες τις κοινωνικές τάξεις, για ευχάριστα ή δυσάρεστα τοπικά κοινωνικά (προπάντων) και όχι μόνο γεγονότα, που δημοσιεύονται στις εφημερίδες του νησιού, οι οποίες εκδίδονται στο νησί ή στην Αθήνα.

Ο Καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, σημειώνει επίσης: «Οι τραγουδιστές μέσω των μαντινάδων, που τις περισσότερες απ' αυτές

⁸⁴ Στο ίδιο, σ.σ. 44-45

⁸⁵ Χαραλαμπίκης Χ., «Η γλώσσα της Κρητικής Μαντινάδας», στο *Πεπραγμένα Συνεδρίου, Η Κρητική Μαντινάδα*, Κώστας Δ. Μουτζούρης (επιμ.), Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002, σ. 144

⁸⁶ Καναράκης Γ., «Ο ποιητικός λόγος των καρπαθιακών μαντινάδων στην Αυστραλία - Μία γλωσσολογική προσέγγιση», στο *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος 8-12 Μαΐου 2013), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2016, σ. 448

⁸⁷ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ.σ. 129-130

ολοκληρώνουν κατά την ώρα του τραγουδήματος, εκφράζουν συναισθηματικές αντιδράσεις σε συγκεκριμένα γεγονότα ή προχωρούν και σε διεξοδική διατύπωση κρίσεων, με διαλογική μορφή, για ένα επίκαιρο θέμα ή γεγονός, το οποίο έχει σημασία γι'αυτούς ή για την τοπική κοινωνία»⁸⁸.

Αφορμής δοθείσης παραθέτουμε εδώ όσα τονίζει ο Καθηγητής Μιχάλης Γ. Μερακλής για την ποίηση της ρίμας, στο βιβλίο του *Ελληνική Λαογραφία*⁸⁹: «Την ποίηση της ρίμας που την είπαν και “ημιλόγια” ποίηση, μειωτικά, υποδηλώνοντας ένα είδος νόθας ποίησης, που δεν είναι ούτε δημοτική ούτε λόγια· τελικά όμως ο χαρακτηρισμός, έστω και ακούσια, είναι εύστοχος, ως ένας διαλεκτικός χαρακτηρισμός: “είναι ημιλόγια, γιατί το άλλο της μισό είναι λαϊκό”⁹⁰. Ωστόσο η ρίμα, όπως είπαμε, κράτησε το μέτρο και την ομοιοκαταληξία, ακριβώς όπως και η αντίστοιχη προσωπική ποίηση, θέλοντας να κρατηθεί και από την παράδοσή της. Πράγματι είναι εντυπωσιακή η αγάπη που έτρεφε ο λαϊκός άνθρωπος στον ήχο, στην ηχητικότητα: ως το σημείο να αποβαίνει αυτό εις βάρος του νοήματος. Μια μελετήτρια του αρβανίτικου τραγουδιού αναφέρει ότι κοινή αντίληψη των στιχουργών, όσον αφορά τις μεταβολές που επιφέρονται, είναι πως “το ίδιο είναι, όπως κι αν το πεις”. Προπάντων δεν “δίνεται καμιά ιδιαίτερη προσοχή (...) στην επιλογή των λέξεων από λόγους αισθητικούς”. Αντίθετα, δεν νοείται ύπαρξη στίχου χωρίς ομοιοκαταληξία⁹¹».

Από την πλευρά της η Βασιλική Χρυσανθοπούλου στο βιβλίο της *Τόποι μνήμης στην Καστελλοριζιακή μετανάστευση και διασπορά* τονίζει σχετικά: «Η διαδικασία δημιουργίας και αναδημιουργίας ριμών εμπίπτει, επομένως, στη “δημιουργία τραγουδιών δημοτικών με την καθαρή έννοια του όρου”, αφού το αρχικό κείμενο τροποποιείται έτσι ώστε να ταιριάζει στο πνεύμα και την κατάσταση αναδημιουργίας του, ενώ ο πρώτος στιχουργός λησμονιέται»⁹².

Οι τοπικές εφημερίδες θεωρούνται από τη Λαογραφία, όχι μόνο γνώρισμα εξελιγμένης κοινότητας⁹³, αλλά και πηγές λαογραφικού υλικού, καθώς επίσης και χώρος, όπου καταγράφονται οι ποικίλες δραστηριότητες μιας κοινωνίας, δηλαδή γεγονότα και θέματα της

⁸⁸ Αλεξιάδης Μ.Αλ., *Καρπαθιακή Λαογραφία - Όψεις του Λαϊκού Πολιτισμού*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2001, σ. 92

⁸⁹ Μερακλής Μ.Γ., *Ελληνική Λαογραφία – Κοινωνική Συγκρότηση, Ήθη και Έθιμα, Λαϊκή Τέχνη*, Ινστιτούτο του Βιβλίου - Α. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011, σ. 348

⁹⁰ Μερακλής Μ.Γ., *Πέντε λαογραφικά δοκίμια για τη γλώσσα και την ποίηση*, Αθήνα 1985, σ. 73

⁹¹ Μιχαήλ - Δέδε Μ., *Αρβανίτικα τραγούδια, σειρά Α'*, Αθήνα 1978, σ. 12

⁹² Χρυσανθοπούλου Β., *Τόποι μνήμης στην Καστελλοριζιακή μετανάστευση και διασπορά*, Αθήνα 2017, σ. 245

⁹³ Βλ. Goldstein K.S., *A Guide for Field Workers in Folklore*. Preface by Hamish Henderson. Folklore Associates, Inc., Hatboro, Pennsylvania, Herbert Jenkins, London 1964, p. 145

κοινωνικής, επαγγελματικής και πολιτιστικής ζωής της περιοχής⁹⁴. Οι τοπικές εφημερίδες αποτελούν τον *αποκλειστικό βίοτοπο*, όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, των διστίχων αυτών, που καταχωρίζονται σε ειδικές σελίδες και στην εξελικτική μετάπλασή τους γίνονται είδος δημόσιας αλληλογραφίας, μέσω του τύπου, με την οποία οι Καρπάθιοι εκφράζουν τα συναισθήματά τους⁹⁵. Τα θέματα των διστίχων είναι πολλά. Καλύπτουν τον κύκλο της ανθρώπινης ζωής, πανεπιστημιακές και διάφορες άλλες σχολικές επιτυχίες και λοιπά θέματα τοπικού ενδιαφέροντος⁹⁶, αλλά και φιλοσοφικούς στοχασμούς και νοσταλγικές αναμνήσεις της παλαιότερης, προπάντων, ζωής⁹⁷. Ο συντάκτης των διστίχων, κυρίως σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο, είναι συνήθως αυτός που έχει το στιχουργικό ταλέντο, όπως άλλωστε συμβαίνει και στο δημοτικό τραγούδι⁹⁸. Η δημοτικότητα των κειμένων, γράφει ο Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, είναι πολύ μεγάλη και αυτό φαίνεται από το πλήθος που δημοσιεύονται, αλλά και από το ενδιαφέρον των πλατύτερων στρωμάτων να τα διαβάσει, μόλις κυκλοφορήσουν οι εφημερίδες.⁹⁹

Οι μαντινάδες και τα δίστιχα των καρπαθιακών εφημερίδων, είναι στιχουργικές εκφράσεις έντονης συγκινησιακής ζωής, που παίζουν έναν ιδιάζοντα ρόλο στις μικροκοινωνίες των χωριών και πέρα απ' αυτές, στα μέρη που ζουν οι απόδημοι Καρπάθιοι. Η τακτική δημοσίευσή τους, κάνει ευρύτερα γνωστά γεγονότα της κοινωνικής ζωής αυτών που κατοικούν μόνιμα στο νησί, στην υπόλοιπη Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Τα γεγονότα αυτά, επειδή δίνονται στη μορφή της εκφραστικής μαντινάδας ή διστίχου, συγκινούν τους νησιώτες, που τα δέχονται ως κοινωνικά μηνύματα των συμπατριωτών τους. Η δημοσίευση συγχαρητηρίων, κυρίως, διστίχων, που σχετίζονται με ευχάριστα γεγονότα της κοινωνικής ζωής, αποτελεί έναν άριστο τρόπο επικοινωνίας με τους ξενιτεμένους Καρπάθιους και αντίστροφα¹⁰⁰. Με αυτό τον τρόπο, κάποιος εκφράζει δημόσια τη συμμετοχή του στη ζωή της ομάδας, επιλέγοντας γι' αυτόν

⁹⁴ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ.216, βλ. Λουκάτος Δ.Σ., *Σύγχρονα Λαογραφικά*, Αθήνα 1963 σ. ιε', Μερakλής Μ.Γ., *Ο Σύγχρονος Ελληνικός λαϊκός πολιτισμός*, Καλλιτεχνικό και πνευματικό κέντρο «Ωρα», Αθήνα 1973, σ.39, Αυδίκος Ε., *Η ταυτότητα της περιφέρειας στο μεσοπόλεμο: Το παράδειγμα της Ηπείρου*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1993, Βαρβούνης Μ., *Εξελίξεις και μετασηματισμοί στον Ελληνικό παραδοσιακό πολιτισμό*, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 95 κ.ε.

⁹⁵ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ.σ. 130-131

⁹⁶ Στο ίδιο, σ. 135

⁹⁷ Στο ίδιο σ. 148

⁹⁸ Βλ. Πολίτης Ν.Γ., 'Γνωστοί ποιηταί δημοτικών ασμάτων', *Λαογραφία* 5 (1915-1916), σ.σ. 489-521

⁹⁹ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ. 146

¹⁰⁰ Βλ. Μερakλής Μ.Γ., *Ο Σύγχρονος Ελληνικός λαϊκός πολιτισμός*, ό.π., σ.σ., 39-40, Αλεξιάδης Μ.Αλ. *Συμβολή στην έρευνα του Καρπαθιακού δημοτικού τραγουδιού, ανέκδοτες παραλλαγές*, Αθήνα 1975, σ. 9

τον σκοπό την παραδοσιακή ποιητική μορφή του νησιού του. Ενεργεί δηλαδή, ως οργανικό μέλος της κοινότητας¹⁰¹.

Μέσω των δημοσιεύσεων σε εφημερίδες και διαδίκτυο, αλλά και την έκδοση σχετικών βιβλίων -στα οποία έχουμε ήδη αναφερθεί- ο Καρπάθιος λαϊκός ποιητής καταφέρνει να επικοινωνήσει το ατομικό του δημιουργήμα, το οποίο όμως -αν και δεν είναι αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας- εκφράζει τους αποδέκτες της ποίησής του, την τοπική κοινωνία και τον πολιτισμό της, δηλαδή το συλλογικό ήθος, το οποίο, όπως γράφει ο Βασίλης Νιτσιάκος «αποτελεί αρκετά σημαντικό παράγοντα για το κοινοτικό γίνεσθαι γενικά καθώς εδράζεται μεν στις υπάρχουσες δομές και σχέσεις αλλά με τη σειρά του επανανδρά σ' αυτές συμβάλλοντας στην αναπαραγωγή τους και κατ' επέκτασιν στην αναπαραγωγή του όλου συστήματος ως ενός ιδιαίτερου πολιτισμικού συνόλου»¹⁰².

Σχετικά με το διαδίκτυο, ως χώρο διάδοσης μαντινάδων, η Βασιλική Χρυσανθοπούλου υπογραμμίζει: «Το διαδίκτυο αναδεικνύεται σταδιακά ως σημαντικός νέος χώρος των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, συμπεριλαμβανομένης της λαογραφίας, η οποία μετέχει και των δύο. Η λαογραφία και η ανθρωπολογία, στην Ελλάδα και διεθνώς, έχουν επιδείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη μελέτη της ηλεκτρονικής επικοινωνίας μελών ομάδων με στόχο τη συγκρότηση ταυτοτήτων και την ανταλλαγή πολιτισμικών γνώσεων, ιδεών και συναισθημάτων μεταξύ τους»¹⁰³.

Η σχέση της συγκεκριμένης κοινότητας με τον κόσμο αποτελεί, μας λέει ο Παύλος Κάβουρας, μια συμβολική διαδικασία¹⁰⁴ μέσα από την οποία δεν απεικονίζεται απλώς, αλλά αναδιαρθρώνεται προφορικά το σώμα της ιστορικής παράδοσης, το θεωρητικό δηλαδή και αρχετυπικό σύνολο, που περιέχει τι συλλογικές εμπειρίες και μνήμες της κοινωνικής ομάδας, στην

¹⁰¹ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ. 147, βλ. Θανάπουλος Γ.Ι., 'Η τεχνική των στιχουργημάτων του Καρπάθιου λαϊκού ποιητή Βάσω Ευ. Γεραπετρίτη', *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος 8-12 Μαΐου 2013), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2016, σελ. 383-408, Του ιδίου, 'Προτάσεις διαφύλαξης ης μνήμης και διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς σε σύγχρονους λαϊκούς ποιητές. Η περίπτωση του Βάσου Γεραπετρίτη (Κάρπαθος)', *Πρακτικά Γ' Συνεδρίου Πανεπιστημιακών Λαογράφων των Ελληνικών ΑΕΙ, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών, Κομοτηνή, 4-6 Οκτωβρίου 2013*, σελ. 455-474

¹⁰² Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 2004 (Δ' έκδοση), σ. 48

¹⁰³ Χρυσανθοπούλου Β., *Τόποι μνήμης στην Καστελλοριζιακή μετανάστευση και διασπορά*, Αθήνα 2017, σ. 106

¹⁰⁴ Κάβουρας Π., 'Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου', στο *Μουσικές και χοροί του Ανατολικού Αιγαίου*, Πρακτικά Συνεδρίου, Πνευματικό Ίδρυμα Σάμου 'Νικόλαος Δημητρίου', Αθήνα 1994, σ. 135

οποία η κοσμολογική αυτή κατασκευή, ρητά ή υπόρρητα, αναφέρεται¹⁰⁵. Αυτό συμβαίνει, διότι ο ποιητής, ένα και μοναδικό πρόσωπο, συγχωνεύει, συνειδητά ή ασυνείδητα, μέσα στην ποιητική του αφήγηση κοσμοθεωρητικές ετερογενείς ιδέες συμπεριφοράς και πρακτικές¹⁰⁶.

Η μαντινάδα παρουσιάζει τη μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα στις νέες συνθήκες της σύγχρονης εποχής, χάρη στο πνεύμα πρωτοτυπίας και αυτοσχεδιασμού, που παραδοσιακά χαρακτηρίζει το είδος. Αδιάψευστοι μάρτυρες αυτού του πνεύματος οι ποιητικοί διάλογοι και οι ιδιαίτερα προσφιλείς διαγωνισμοί αυτοσχέδιων μαντινάδων¹⁰⁷. Παράλληλα, λοιπόν, με τα παραδοσιακά είδη μαντινάδας, μέσα από τις νέες κοινωνικές συνθήκες αναδύθηκε η ανάγκη δημιουργίας και νέων κατηγοριών, ενδεικτικών της δυναμικότητας και προσαρμοστικότητας του είδους αυτού. Στο λεξιλόγιο, στη φρασεολογία τους, στις εικόνες και μεταφορές τους, διαπιστώνουμε την επίδραση της σύγχρονης γλώσσας και ορολογίας και την απήχηση των κοινωνικών και πολιτισμικών δεδομένων του σύγχρονου τεχνικού πολιτισμού¹⁰⁸. Στις νέες κατηγορίες μαντινάδων συμπεριλαμβάνονται οι πολιτικές (σατιρικές) μαντινάδες, καθώς και οι μαντινάδες που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα ή πρόσωπα.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι, οι μαντινάδες είναι ενδιαφέροντα κείμενα σύγχρονης λαϊκής δημιουργίας, τα οποία αντλούν έμπνευση από ποικίλα γεγονότα και θέματα. Τα κείμενα αυτά, απόρροια ποιητικής ευαισθησίας και μιας εθισμένης ποιητικής πράξης σε κοινοτικό επίπεδο, στην οποία συμμετέχουν όλες οι κοινωνικές τάξεις, έχουν πολλαπλή λαογραφική σημασία. Αποτελούν αξιόλογες πηγές πληροφόρησης για τη σύγχρονη ζωή, καθώς πολύστιχες μαντινάδες σχολιάζουν ποικίλα γεγονότα τοπικού ενδιαφέροντος ή εκφράζουν προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους για γενικότερα ζητήματα (νοσταλγικές σκέψεις ξενιτεμένων, αναμνήσεις της παλαιάς καθημερινής και εθιμικής ζωής, αναφορές τοπικών προβλημάτων, φιλοσοφικοί στοχασμοί κ.λ.π.)¹⁰⁹.

¹⁰⁵ Κάβουρας Π., 'Τραγουδώντας τον κόσμο: προφορική ποίηση και ιστορία στην Όλυμπο Καρπάθου' *Πρακτικά Α' Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος 26-27 Μαρτίου 1994), Έκδοση Επαρχείου Καρπάθου, Αθήνα 1998-2001, σ. 103

¹⁰⁶ Στο ίδιο, σ. 104

¹⁰⁷ Καψωμένος Ε., *Το σύγχρονο...*, ό.π., σ. 18

¹⁰⁸ Στο ίδιο, σ.σ. 17-18

¹⁰⁹ Αλεξιάδης Μ.Αλ., ό.π., σ.σ. 148-150

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ
ΠΟΙΗΤΗ ΗΛΙΑ ΕΜΜ. ΒΑΣΙΛΑΡΑ -
ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ -
ΕΜΜΕΤΡΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΜΕ ΔΙΣΤΙΧΑ -
ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗΣ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ / ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ**

1.ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΗΛΙΑ ΕΜΜ. ΒΑΣΙΛΑΡΑ

Ο λαϊκός ποιητής Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς γεννήθηκε στις 25 Μαΐου του 1948 στο χωριό Σπόα της Καρπάθου, στα Δωδεκάνησα. Πρόκειται για ένα ορεινό χωριουδάκι, το οποίο σηματοδοτεί κατά κάποιο τρόπο το κέντρο του νησιού τόσο ως προς τον κατά μήκος άξονά του όσο και ως προς το γεγονός ότι βρίσκεται στον «αυχένα» του νησιού, εκεί που η Κάρπαθος στενεύει, σε απόσταση 25 περίπου χιλιομέτρων από τα Πηγάδια, την πρωτεύουσα του νησιού. Οι γονείς του Εμμανουήλ Ηλ. Βασιλαράς και Μαρία (Μαριγούλα) Γεωρ. Λειβαδίτη προέρχονταν από αγροτικές οικογένειες και είχαν ένα ακόμα παιδί, τον Κωνσταντίνο, ο οποίος απεβίωσε σε ηλικία 18 ετών (1950 - 1968). Τα μέσα του 20ού αιώνα, αμέσως μετά την Κατοχή και τον Εμφύλιο, υπήρξε μια πολύ δύσκολη περίοδος για την χώρα μας γενικότερα και για την ελληνική ύπαιθρο ακόμα περισσότερο, η οποία μαστιζόταν από φτώχεια και απομόνωση. Η Κάρπαθος, ακολουθώντας την ιστορική πορεία της Δωδεκανήσου, ενσωματώθηκε στην Ελλάδα μόλις δύο μήνες πριν την γέννηση του Ηλία Βασιλαρά, στις 7 Μαρτίου του 1948. Η ζωή στο χωριό ήταν μεν πολύ δύσκολη, αλλά συγχρόνως και πολύ όμορφη, για ένα παιδάκι που περιβάλλεται με αγάπη από γονείς και παππούδες και το ίδιο αγαπά επίσης ιδιαίτερος την φύση, αλλά και ό,τι έχει να κάνει με τον λαϊκό πολιτισμό της ιδιαίτερης πατρίδας του, στον οποίο μυείται κυρίως από τον πατέρα του, που υπήρξε ονομαστός Καρπάθιος μερακλής, πρωτοχορευτής και άριστος τραγουδιστής, αλλά και ποιητής εξαιρετικών μαντινάδων.

Ο Μανώλης Βασιλαράς έχει αφήσει ένα τεράστιο έργο, που αριθμεί περισσότερες από 6.000 - 6.500 μαντινάδες. Από αυτές περίπου 500 περιλαμβάνονται στο βιβλίο που εξέδωσε με τίτλο «Χρυσάνθη», το οποίο είναι αφιερωμένο στην μητέρα του, την Καστελλοριζιά Χρυσάνθη Σταμπολή. Ένα ακόμα βιβλίο που εξέδωσε πριν το θάνατό του, με τίτλο «Όταν μιλάει η καρδιά ενός πονεμένου», περιλαμβάνει περίπου 2.700 δίστιχα και αποτελεί την βιογραφία του άεξαδέλφου του Ηλία Μιχαήλ Βασιλαράκη, ο οποίος ορφάνεψε πολύ νωρίς από πατέρα, έζησε τον περισσότερο χρόνο του βίου του στην Αμερική και επειδή δεν άφησε απογόνους, θέλησε να χρηματοδοτήσει την έκδοση αυτού του βιβλίου, ώστε να μείνει σε κάποιους συγγενείς ως μάρτυρας της ζωής του και των δυσκολιών που βίωσε. Μάλιστα έστειλε γράμματα από την Αμερική στον Μανώλη Βασιλαρά, προκειμένου να τον ενημερώνει για τις εξελίξεις του βίου του, ώστε να του δίνει υλικό και έμπνευση για τα βιογραφικά δίστιχά του. Τέλος, ένα μεγάλο τετράδιο, το οποίο ο Μανώλης Βασιλαράς ονόμαζε «Το Συντακτικό μου» και στο οποίο είχε «καθαρογράψει» με το χέρι του όλες τις υπόλοιπες μαντινάδες του -

περίπου 2.500-, βρίσκεται σήμερα κατατεθειμένο στα αρχεία του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών.

Χαρακτηριστικές μαντινάδες του Εμμανουήλ Ηλ. Βασιλαρά

Μη λυπηθείτε πως περνώ καινούριο μονοπάτι,
στο σπίτι σας θα μ' έχετε παντοτινό προστάτη.

Το ξεπόρτισμά του, Σεπτέμβρης 1947

Καταραμένη ξενητιά μαγήτη των παιδιώ μας,
φαρμακοδηλητήριο των γονικό καρδιώ μας.

Αύγουστος 1966;

Άγγελος το ζωγράφισε το καμαρόφρυσό σου
κι ήσταξε απού την πέννα του ελιά στο μά(γ)ουλό σου.

Ο Μανώλης Βασιλαράς διδάχθηκε την τέχνη του τσαγκάρη από έναν τεχνίτη στο Μεσοχώρι και την εξάσκησε στο χωριό του έως και το 1929, οπότε και μετανάστευσε στην Αυστραλία, όπου ζούσε ένας ανηψιός του, γιος ετεροθαλή αδελφού του, όμως παρέμεινε μόνο 3 χρόνια και επέστρεψε στην Κάρπαθο το 1932, όπου και έζησε ως το 1939, εξασκώντας και πάλι την τέχνη του τσαγκάρη. Ακολούθως έζησε και εργάστηκε επίσης στην Αμερική, την περίοδο από το 1939 έως και το 1953-54, όπου και δούλεψε σε εργοστάσια. Ενδιάμεσα ωστόσο επέστρεψε στην Κάρπαθο, προκειμένου να παντρευτεί και να δημιουργήσει τη δική του οικογένεια, το 1947. Μετά την τελική του επιστροφή στα Σπόα, λόγω προβλημάτων υγείας, συνέχισε να δουλεύει στο δικό του τσαγκαράδικο, ενώ παράλληλα ήταν αγρότης, κυνηγός και ψαράς, όπως οι περισσότεροι συμπατριώτες του.

Ο Ηλίας Βασιλαράς τελείωσε το Δημοτικό στα Σπόα και ακολούθως πήγε στο Γυμνάσιο, αρχικά, για την Πρώτη τάξη, στο Γυμνάσιο Αμαρουσίου, οπότε και διέμενε στο σπίτι της αγαπημένης θείας του και μοναδικής αδελφής του πατέρα του, της Φωτεινής και στη συνέχεια για όλες τις υπόλοιπες τάξεις στο Γυμνάσιο της Καρπάθου, στο Απέρι, όπου φοίτησε διαμένοντας αρχικά στο Απέρι και στη συνέχεια στα Πηγάδια. Αμέσως μετά την ολοκλήρωση των γυμνασιακών σπουδών του έφυγε για την Αμερική, όπου ζούσαν οι δύο θείοι του, αδελφοί επίσης του πατέρα του, ο Νικόλας και ο Βαγγέλης Βασιλαράς. Από την Αμερική, όπου δούλεψε κυρίως σε διάφορα πόστα σε ελληνικά εστιατόρια, επέστρεψε δύο χρόνια αργότερα, το 1968, λόγω διαφόρων συγκυριών, αλλά κυρίως εξαιτίας του ότι έφυγε από τη ζωή ο μονάκριβος αδελφός του και δεν ήθελε, όντας πλέον μοναχοπαίδι, να αφήσει μόνους τούς βαθιά πονεμένους γονείς του.

Ως τελειόφοιτος Γυμνασίου και με γνώσεις Αγγλικών διορίστηκε το 1969 στο Δημόσιο Ταμείο ως Δημοτικός Εισπράκτορας, δηλαδή Δημόσιος Υπάλληλος επιφορτισμένος με την αρμοδιότητα είσπραξης των δημοτικών τελών Καρπάθου και Κάσου, ένα επάγγελμα που του έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσει πολύ κόσμο και να αναπτύξει σχέσεις, να αγαπήσει την φύση και τους ανθρώπους και να εντρυφήσει στα γλέντια, στους χορούς και στα τραγούδια της Καρπάθου. Μόνιμος κάτοικος πλέον των Πηγαδίων παντρεύεται στις 5 Σεπτεμβρίου του 1976 την Κωνσταντίνα (Ντίνα) Θεοχάρη Λιγνού, η οποία έζησε στην Αμερική έως 20 ετών και με την οποία απέκτησαν τρεις γιους, τον Εμμανουήλ (Μανώλη) το 1977, τον Θεοχάρη (Χάρη) το 1980 και τον Κωνσταντίνο-Γεώργιο (Άκη) το 1985. Η Ντίνα Βασιλαρά έφυγε από τη ζωή στις 22 Δεκεμβρίου του 2016 αφήνοντας απαρηγόρητη ολόκληρη την οικογένεια. Τα τρία παιδιά τους είναι πλέον σήμερα παντρεμένα, τα δύο εξ αυτών ζουν μόνιμα στην Αμερική, ενώ στην Κάρπαθο κατοικεί μόνο ο πρωτότοκος Μανώλης.

Ο Ηλίας Βασιλαράς θεωρείται σήμερα ως ένας από τους κορυφαίους λαϊκούς στιχουργούς της Δωδεκανήσου και εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε ότι στην Κάρπαθο ο ποιητής χαρακτηρίζεται περισσότερο ως μαντιναδολός ή μαντιναδόρος, μιας και είναι αυτός που συντάσσει μόνος του τις μαντινάδες, το κυρίαρχο είδος ποίησης για το νησί. Πώς όμως στράφηκε ο Ηλίας Βασιλαράς προς την κατεύθυνση αυτή; Ο ίδιος λέει: «Ο πατέρας μου νειώθω ότι μ' έχει επηρεάσει και επειδή ήτανε και πάρα-πάρα πολύ καλός κι επειδή έχει κι ένα πολύ μεγάλο έργο, αλλά και όλοι μου λέγανε, όπου πήγαινα -και μικρό παιδί άκουγα- ότι περιμέναν όλοι το Μανώλη το Βασιλαρά, να τον ακούσουνε πώς θα τραγουδήσει και τι μαντινάδες θα πει και όλα αυτά νειώθω ότι -παρότι είχα πολύ δύσκολο πρότυπο-, νειώθω όμως ότι ήθελα να του μοιάσω και θαρρώ ότι κάποια στιγμή ήθελα να τον ξεπεράσω, όταν τον άκουσα να λέει στη μητέρα μου -και να μου το λέει η μάνα μου- ότι: “Βλέπω τον Ηλία να με ξεπερνάει!”. Εγώ δεν θεωρώ ότι τον ξεπέρασα ποτέ, αλλά “πόσο χαίρομαι να βλέπω τον Ηλία, γιατί αυτός” λέει “ξέρει και μερικά γράμματα παραπάνω και χαίρομαι να τον θωρώ”. Τι έκανε ο πατέρας μου, πώς με επηρέασε τώρα η καταγωγή μου. Ο πατέρας μου κυρίως. Θυμάμαι ότι κι εμένα και τον αδερφό μου μας κρατούσε -τουλάχιστον από πόσο μπορεί να θυμάται ένα παιδί, στα 3-4 χρόνια- μας κρατούσε στα γόνατά του και μας τραγουδούσε, μας μάθαινε τους σκοπούς της Καρπάθου από παιδάκι, μας έλεγε τραγουδάκια, μας έλεγε μαντινάδες, μας τραγουδούσε σα να ήταν ένα γλέντι και μας τραγούδαγε όλο κανάκια και παινέματα για τα παιδιά του». Επίσης, βαθύτατα έχει επηρεαστεί, όπως ομολογεί ο ίδιος, από την εκ πατρός γιαγιά του, την Καστελοριζιά Χρυσάνθη Σταμπολή.

Ο Ηλίας Βασιλαράς, συνταξιούχος πλέον, είναι σήμερα Πρόεδρος του Τοπικού Σωματίου του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει ένα τεράστιο σε όγκο έργο -παρουσιάζεται σε ένα μεγάλο μέρος του στην παρούσα εργασία-, το οποίο δεν περιλαμβάνει μόνο έμμετρα αλλά και πολλά πεζά κείμενα, που αναλυτικά καταγράφονται στην Εργογραφία του, που ακολουθεί. Έχει συμμετάσχει ως ομιλητής σε πάμπολλα Συνέδρια στην Κάρπαθο, στην υπόλοιπη Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό, έχει διδάξει τους καρπάθικους χορούς και το γλέντι σε αντίστοιχου περιεχομένου Σεμινάρια ανά την Ελλάδα και το εξωτερικό, έχει εκδόσει βιβλία και άλλα έντυπα πάντοτε με περιεχόμενο που αφορά στον λαϊκό πολιτισμό της Καρπάθου και των Σπόων, ενώ έχει παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην δημιουργία ψηφιακών δίσκων και ντοκυμαντέρ με καρπάθικα θέματα και έχει γράψει στίχους, που έχουν γίνει εξαιρετικά μεγάλες επιτυχίες από γνωστούς καλλιτέχνες, όπως ο Ψαραντώνης και ο Μανώλης Λιδάκης. Έχει γράψει, επίσης, στίχους για θεατρικές παραστάσεις που έχουν παρουσιασθεί, μεταξύ άλλων, στη Λυρική Σκηνή, στο Εθνικό Θέατρο Ρόδου, αλλά και στην Αμερική.

Ωστόσο, ο Ηλίας Βασιλαράς, όπως ο ίδιος τονίζει με έμφαση, δεν έχει ποτέ πληρωθεί και δεν έχει ποτέ ζητήσει κάποια οφέλη από την ασχολία του με τις μαντινάδες, ακόμα και από τους τραγουδιστές, που όπως προαναφέραμε, έχουν κάνει μεγάλες επιτυχίες, με δικά του έργα σε δίσκους τους. Ο ίδιος λέει σχετικά στη συνέντευξή του: «Να πούμε γι' αυτό το τραγουδάκι, ένα τραγουδάκι που -επειδή γράφω και τραγούδια και ποιηματάκια δευτερευόντως ας πούμε-, ένα τραγούδι που έχει γίνει πάρα πολύ γνωστό με τον Ψαραντώνη, τον Αντώνη τον Ξυλούρη δηλαδή, έχουμε κάνει και έχει βγει από το '98 και έχει κυκλοφορήσει σε πολλούς δίσκους και το 'χουν τραγουδήσει και πολλοί τραγουδιστές, και τραγουδάει και ξένο συγκρότημα, ποτέ δεν ζήτησα τίποτα, ακόμα και τα CD που παίρνω τ' αγοράζω! Δηλαδή, δεν πήγα στη LYRA, την εταιρεία, και να τους πω δώσε μου βρε παιδί μου ...10, 20, 50 κομμάτια, να δώσω σε δέκα φίλους, ν' αφήσω στα παιδιά μου! Ο Ψαραντώνης μπήκε σ' ένα δισκάδικο και πήρε δυο CD από κει μου τα 'δωσε, ο Κουνάλης μου έστειλε 1-2, δύο νομίζω ήτανε, ο Λυδάκης καθόλου! Όλοι θέλουν, θέλουν όμως να τους γράφω στίχους! Έτυχε, συνέπεσε τώρα αυτό, έγινε επιτυχία και θέλουν να τους γράφω, όμως δεν το έκανα φοβούμενος την επαγγελματική εξάρτηση, μήπως ξαφνικά εξαρτηθώ επαγγελματικά! Τι θα κάνω, θα κάνω συνεχώς; Τι κάνω λοιπόν; Γράφω εγώ όποτε θέλω, ό,τι θέλω! Όποτε μπορέσω! Είχα γραμμένα για τον Ψαραντώνη καμιά εικοσαριά τραγούδια -που του το υποσχέθηκα ότι θα το κάνω- 20 χρόνια και δεν του τα 'χα δώσει, γιατί φοβόμουνα, λέω τώρα θ' αρχίσει, θα σου 'ρθει 10 ευρώ, μετά θα σου 'ρθουνε 15, μετά.... Γι' αυτό δεν έχω μπει

ποτέ, στο κατά παραγγελία όταν λέμε εδώ, σ' εμένα, πάντα πρέπει να ξέρουμε ότι δεν υπάρχει χρηματική συναλλαγή, οπωσδήποτε».

Συμπερασματικά, μέσα από το έργο που μας παραδόθηκε και μελετήσαμε, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, ο Ηλίας Βασιλαράς είναι ένας εξαιρετικά ικανός και δημιουργικός φορέας της λαϊκής ποίησης που υπηρετεί. Ικανότητα και δημιουργικότητα που προφανώς προϋποθέτουν μακροχρόνια τριβή, αποθησαύρισμα και απόλυτη εξοικείωση με τα στοιχεία της παράδοσης και τους κανόνες και μορφές της τέχνης του. Η ζύμωσή του με την κοινωνική ιστορία του τόπου του, και η αργότερα αναγνωρισμένη από τους συντοπίτες στιχουργική του δεινότητα, έκαναν αισθητή την παρουσία του σε κοινωνικά γεγονότα και τοπικές εκδηλώσεις, μέσω των ποιητικών έργων του, όπως θα διαπιστώσουμε και μέσα από το έργο του που ακολουθεί, καθώς είναι ο άνθρωπος που υποδέχθηκε ακόμα και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή τον Πατριάρχη, όταν αυτοί επισκέφθηκαν την Κάρπαθο. Στις επιδράσεις - επιρροές στην ποίησή του θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε όλα όσα προαναφέραμε, εστιάζοντας με έμφαση στα παιδικά του χρόνια και στον πατέρα του, το όνομά του οποίου έχει μείνει ανεξίτηλα χαραγμένο στο βιβλίο του τοπικού πολιτισμού της Καρπάθου, κυρίως σε ό,τι αφορά στο καρπάθικο γλέντι, αλλά και στα γενικότερα ακούσματα και τις εμπειρίες του όλα αυτά τα χρόνια, στο ίδιο το περιβάλλον του νησιού και φυσικά στον χαρακτήρα του. Όπως ο ίδιος μας λέει σε κάποιο σημείο της συνέντευξής του, μέχρι μία συγκεκριμένη ηλικία πίστευε ότι η μόνη μουσική που υπήρχε, ήταν η κρητική.

Ο Ηλίας Βασιλαράς είναι ένας άνθρωπος εξαιρετικά εύστροφος και ετοιμόλογος, μια κινητή εγκυκλοπαίδεια γνώσεων για ό,τι έχει να κάνει με τον λαϊκό πολιτισμό της Καρπάθου και της Δωδεκανήσου γενικότερα, ο οποίος ξεδιπλώνει μέσα από την ποίησή του, ιστορικά, πολιτικά, κοινωνικά και προσωπικά γεγονότα, με μια ματιά, που πολλές φορές γίνεται από σκωπτική και σατιρική έως και άκρως επικριτική.

2.ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ (έως 2018)

1.Έντυπα

1.Δίστιχα που γράφτηκαν με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων λειτουργίας και δράσης του Συλλόγου Απανταχού Καρπαθίων. Δημοσίευση εφημερίδα Καρπαθιακή, τεύχος Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 1995.

2.Ημερολόγιο για τον Σύλλογο Απανταχού Σποϊτών Καρπάθου Αμαρουσίου «Ο Άγιος Γεώργιος», έτους 1996, που περιλαμβάνει δίστιχα του Ηλία Βασιλαρά για τους ναούς του χωριού και της ευρύτερης περιοχής των Σπόων, στο πλαίσιο αντίστοιχης θεματολογίας αφιερώματος συμπληρωμένο με φωτογραφικό υλικό.

3.Δίστιχα για το 7^ο Συνέδριο της Euroregio (Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Τηλεοπτικών Μέσων), στο Μέγαρο Μενετών, την Κυριακή του Πάσχα του 1997. Δημοσίευση εφημερίδα Καρπαθιακή, φύλλο Ιουνίου-Ιουλίου 1997.

4.Λαογραφικά Ημερολόγια Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου, με επιμέλεια του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, ετών: 1999, 2000 (επετειακό των 50 χρόνων λειτουργίας του, 1949 - 1999), 2001 (με τίτλο «Έχει ο Θεός»), 2002, 2004 (με υπότιτλο «Το ημερολόγιο είναι αφιερωμένο στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004»), 2005.

5.Ιστορικό Οδοιπορικό με μαντινάδες 1912-1947. Μουσικοχορευτική θεατρική παράσταση, που παρουσιάστηκε στο Εθνικό Θέατρο Ρόδου, την Κυριακή 7 Μαρτίου 1999, στο πλαίσιο τριήμερου αφιερώματος με αφορμή την 50ή επέτειο Ενσωμάτωσης της Δωδεκανήσου.

6.Οι Χοροί του 1^{ου} Χορευτικού Σεμιναρίου. Στο Σημειώσεις από ένα Χορευτικό Σεμινάριο [1ο Χορευτικό Σεμινάριο Δωδεκάνησα, Κάρπαθος 22 - 26 Αυγούστου 1999], Αθήνα 2001, Λύκειο των Ελληνίδων.

7.«Τα Εφτά». Στο Σημειώσεις από ένα Χορευτικό Σεμινάριο [1ο Χορευτικό Σεμινάριο Δωδεκάνησα, Κάρπαθος 22 - 26 Αυγούστου 1999], Αθήνα 2001, Λύκειο των Ελληνίδων.

8.Ο «Πάνω Χορός» της Καρπάθου. Στο Πρακτικά 6ης Συνάντησης Προέδρων, Εφόρων Χορού και Δασκάλων Χορού [Αθήνα 3-5 Νοεμβρίου 2000], Αθήνα 2002: Λύκειο Ελληνίδων Αθηνών, σελ. 61 - 66.

9.Κάλαντα Σπόων Καρπάθου. Αυτοέκδοση για τον Σύλλογο Απανταχού Σποϊτών Καρπάθου Αμαρουσίου «Ο Άγιος Γεώργιος», Κάρπαθος, Χριστούγεννα 2000 - Πρωτοχρονιά 2001.

10.Τραγούδια της γαμήλιας πομπής στην Κάρπαθο: «Γυριστά» - «Συρματικά» - «Του Λαλημάτου». Στο Κάρπαθος και Λαογραφία, Β΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας [Κάρπαθος, 26 - 29 Σεπτεμβρίου 2001], έκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, σελ. 111 - 139 Πρακτικών (και ανάτυπο), Αθήνα 2003.

11.Δίστιχα για την υποδοχή του Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου. Δημοσιεύθηκαν στο «Η Επίσημη Επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Δ. Στεφανόπουλου στην Κάρπαθο (Μενετές, 5 Οκτωβρίου 1999, εκδοτική επιμέλεια Μηνά Αλ. Αλεξιάδη με τη συνεργασία του Ντίνου Α. Μελά), Εκδόσεις Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2003.

12. Ένας περίπατος στο Σπόα. Δίστιχα στο περιοδικό Καρπαθιακή Ηχώ, φύλλο 419, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2003, σελ. 24 - 25.

13.Η Κάρπαθος και η ξενιτιά. Θεατρικό έργο που παρουσιάστηκε στο New Jersey της Αμερικής, στις 27 Μαρτίου 2004, αλλά και στην Εθνική Λυρική Σκηνή, στην Αθήνα, στις 22 Νοεμβρίου 2004. Πρόκειται για ένα μοναδικής έμπνευσης και εκτέλεσης θεατρικό έργο, στο οποίο εναλλάσσεται η αφήγηση, η ποίηση, το έθιμο, ο χορός, το τραγούδι, η χαρά και η λύπη, με την παράλληλη προβολή ιστορικών φωτογραφιών και video.

14.Κάρπαθος: η άγνωστη κανακαρά του Αιγαίου. Άρθρο στο περιοδικό Αζιμούθιο, που εκδίδει ο Όμιλος Φίλων Βουνού και Θάλασσας Βούλας, τεύχος 40, Απρίλιος - Ιούνιος 2005, σελ. 72 - 76.

15.Μεγάλη Παρασκευή στη Βεράντα του Κουμπανιού [το μπαλκόνι του ομώνυμου καφενείου στα Σπόα]. Άρθρο στο περιοδικό Καρπαθιακή Ηχώ, στη στήλη Με τη γλώσσα του Τόπου, τεύχος 428, Ιανουάριος - Μάρτιος 2006.

16.Οι Τρικάντουνες Μαντινάδες της Καρπάθου. Στο Κάρπαθος και Λαογραφία, Γ΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας [Κάρπαθος, 21-26 Μαρτίου 2006], έκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, σελ. 215 - 256 Πρακτικών (και ανάτυπο).

17.Σπόα: Ένα μικρό χωριό της Καρπάθου. Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς - Στέλιος Γ. Βαλέτας, Αθήνα, 2006.

18.Εθιμικά Στιγμιότυπα και συναφή τραγούδια από το Σποϊτικό γλέντι. Ανακοίνωση στην 13η Πολιτιστική Συνάντηση «Καρπαθίων Μούσα», Βολάδα Καρπάθου, 2006 (Πρακτικά υπό έκδοση).

19.Μια Καστελοριζιά στην Κάρπαθο - Η Χρυσάνθη Σταμπολή μέσα από την ποίηση του Μανώλη Βασιλαρά («Χρυσάνθη» Μανώλη Βασιλαρά, Έκδοση 1988). Ανακοίνωση στο πλαίσιο του ΙΕ΄ Συνεδρίου Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών Δωδεκανήσου, Καστελόριζο, 2-4 Ιουλίου 2007.

19.«Τα Σύρματα» η αρχαία Διελκυστίδα στο Σπόα της Καρπάθου. Στο Καρπαθιακά, [Πρακτικά Γ' Καρπαθολογικού Πολιτιστικού Συνεδρίου, Ρόδος, 7-8 Δεκεμβρίου 2007], Τόμος Γ', έκδ. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Ρόδος 2009, σελ. 527-62.

20.Η αμηχανία του χοροδιδασκάλου. Η τοπικότητα και η αυθεντικότητα στις παραστάσεις παραδοσιακών χορών. Ανακοίνωση στο πλαίσιο Στρογγυλής Τράπεζας κατά την 2^η Διοργάνωση Ελληνικού Λαϊκού Πολιτισμού, που πραγματοποιήθηκε στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας από τις 28 έως τις 30 Μαρτίου 2008, σε συνδιοργάνωση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Στρατηγικού Σχεδιασμού, της Νομαρχίας Πειραιά και του Ε.Κ.Π.Α.-Τ.Ε.Φ.Α.Α.

21.Κάλαντα Σπόων Καρπάθου. Αυτοέκδοση για τον Σύλλογο Σποϊτών Κλίβελαντ Οχάιο «Ο Άγιος Γεώργιος», Κάρπαθος, 2008.

22.Κάλαντα Σπόων Καρπάθου. Αυτοέκδοση του Αθλητικού Συλλόγου Σπόων «Η Αναγέννηση», επιμέλεια Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς, Κάρπαθος, Χριστούγεννα 2008.

23.Η τυπογραφία στην Κάρπαθο 1918-2008. Σειρά άρθρων στο περιοδικό Τετράπολις (μηνιαίο έντυπο της Καρπάθου):

Α΄ μέρος, τεύχος 1, Απρίλιος 2008, σελ. 21 - 23

Β΄ μέρος, τεύχος 2, Μάιος 2008, σελ. 20 - 22

Γ΄ μέρος, τεύχος 3, Ιούνιος 2008, σελ. 20 - 22

Το σύνολο του άρθρου κυκλοφορήθηκε και ως 12σέλιδο ανάτυπο (+εξώφυλλα), το οποίο διανεμήθηκε με το περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 4, Ιούλιος 2008.

24.Τιμητική μετάκληση του Καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη στο Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Άρθρο στο περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 3, Ιούνιος 2008.

25.Το χρυσό Μετάλλιο του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Καρπάθου στον Καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη. Άρθρο σε τοπικό περιοδικό, 2008

26.Ταξίδι Πατρίδας «Ιούνιος-Ιούλιος 1921». Από το ανέκδοτο χειρόγραφο «Αναμνήσεις των ταξιδιών μου» ενός Καρπάθιου μετανάστη [πρόκειται για τον εκ πατρός θείο του Βασίλη Βασιλαρά]. Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Καρπαθιακή Μετανάστευση και Διασπορά (19ος - 21ος αιώνας): Ιστορικές, κοινωνικές και λαογραφικές προσεγγίσεις», Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Ε.Κ.Π.Α. και Εθνικό Κέντρο Ελληνικών Μελετών και Έρευνας (Ε.Κ.Ε.Μ.Ε.) Πανεπιστημίου La Trobe Μελβούρνης Αυστραλίας, Κάρπαθος, 13-14 Ιουλίου 2008. (Πρακτικά υπό έκδοση).

27.Διάκριση Μουσικής Εκπομπής Καρπάθικου ενδιαφέροντος. Άρθρο στο περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 14, Μάιος 2009, σελ 10.

28.Η πρώτη γυναίκα Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου του Ενιαίου Δήμου Καρπάθου. Άρθρο στο περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 14, Μάιος 2009, σελ 14.

29.Ο Κωστής Χατζημανώλης και η εκπαίδευση στο Όθος. Άρθρο στο περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 14, Μάιος 2009, σελ 37 - 38.

30.Τιμητική Διάκριση στον Κωνσταντίνο Μηνά. Άρθρο στο περιοδικό Ίστια, τεύχος 1, Μάιος 2009, σελ 29^η (το τεύχος δεν φέρει σελιδαρίθμηση).

31.Δίστιχα αφιερωμένα στον Μητροπολίτη Κώου και Νισύρου Ναθαναήλ, με την ευκαιρία της χειροτονίας του στις 8 Μαρτίου 2009 και την μετακίνησή του από την Κάρπαθο, όπου υπηρετούσε τα τελευταία χρόνια. Υπηρέτησε ως Προϊστάμενος της ενορίας Ευαγγελίστριας στα Πηγάδια, Ιερόκηρυκας, Πρωτοσύγκελλος και από το 2003 Ηγούμενος της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Αγίου Γεωργίου Βασσών. Το έργο δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Ίστια», τεύχος 1, Μάιος 2009.

32.Άρθρο-προαναγγελία του αφιερώματος Βηματισμοί στην Καρπαθιακή Βιβλιογραφία. Στο περιοδικό Ίστια και την στήλη Καρπαθολο(γ)ήματα, τεύχος 2, Ιούνιος 2009, σελ. 28 - 29.

33.Βηματατισμοί στην Καρπαθιακή Βιβλιογραφία. Γνωριμία με Καρπαθιακά βιβλία και τους συγγραφείς τους. Εμμανουήλ Μ. Μανωλακάκης (1830-1904), Βιβλίο Καρπαθιακά. Άρθρο στο περιοδικό Ίστια και την στήλη Καρπαθολο(γ)ήματα, τεύχος 3, Ιούλιος 2009, σελ. 24 - 26.

34.Ο Καρπάθικος Γάμος. Ανακοίνωση στο 2ο Φεστιβάλ-Συνέδριο Δωδεκανησιακής Παραδοσιακής Μουσικής για Νέους με τίτλο «Ο παραδοσιακός Γάμος στα Δωδεκάνησα», που πραγματοποιήθηκε στην Λέρο, 3-5 Ιουλίου 2009, με διοργανωτή τον Μορφωτικό - Πολιτιστικό Σύλλογο Νέων Λέρου «Η Άρτεμη».

35.Θεοδόσης Πελεγρίνης, συνέντευξη στον Ηλία Βασιλαρά και τον Γιώργο Χατζηκουτσό. Δημοσιεύθηκε σε ένθετο στο περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 18, Σεπτέμβριος 2009, σελ. 1 - 18.

36.Βηματατισμοί στην Καρπαθιακή Βιβλιογραφία. Γνωριμία με Καρπαθιακά βιβλία και τους συγγραφείς τους. Μιχαήλ Γ. Μιχαηλίδης-Νουάρος (1877 - 1954). Σειρά άρθρων στο περιοδικό Ίστια, στην στήλη Καρπαθολο(γ)ήματα:

Α΄ μέρος, τεύχος 5, Σεπτέμβριος 2009

Β΄ μέρος, τεύχος 6, Οκτώβριος 2009, σελ. 28 - 31

Γ΄ μέρος, τεύχος 7, Νοέμβριος 2009

37.Ο Καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης Άρχων του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Άρθρο στο περιοδικό Ίστια, τεύχος 7, Νοέμβριος 2009 σελ 26 - 27.

38.Φωτογραφικός περίπατος στα άδυτα της κατασκοπείας, Κάρπαθος Αύγουστος 1943 - Απρίλιος 1944. Σειρά άρθρων στο περιοδικό Τετράπολις:

Α΄ αποστολή, τεύχος 20, Νοέμβριος 2009, σελ 45 - 52

Β΄ αποστολή (Στα λημέρια του Χριστόφορου Λυτού), τεύχος 21, Δεκέμβριος 2009, σελ. 33 - 40

39.Βηματατισμοί στην Καρπαθιακή Βιβλιογραφία. Γνωριμία με Καρπαθιακά βιβλία και τους συγγραφείς τους. Ανδρέας Β. Ασλανίδης (1852-1950) - Ο Δάσκαλος και ο Δικαστής. Σειρά άρθρων στο περιοδικό Ίστια, στην στήλη Καρπαθολο(γ)ήματα:

Α΄ μέρος, τεύχος 11, Μάρτιος 2010, σελ. 30 - 33

Β΄ μέρος, τεύχος 12, Απρίλιος 2010, σελ. 22 - 26

40.Οι γυναίκες της Καρπάθου στο χορό και το τραγούδι του τόπου τους. Ανακοίνωση στο 3ο Φεστιβάλ-Συνέδριο Δωδεκανησιακής Παραδοσιακής Μουσικής για Νέους με τίτλο «Η γυναίκα στη μουσικοχορευτική παράδοση της Δωδεκανήσου», που πραγματοποιήθηκε στην Λέρο 9-11 Σεπτεμβρίου 2011, με διοργανωτή τον Μορφωτικό - Πολιτιστικό Σύλλογο Νέων Λέρου «Η Άρτεμη».

41.Οι γυναίκες της Κάσου στο χορό και το τραγούδι του τόπου τους. Ανακοίνωση στο 3ο Φεστιβάλ-Συνέδριο Δωδεκανησιακής Παραδοσιακής Μουσικής για Νέους με τίτλο «Η γυναίκα στη μουσικοχορευτική παράδοση της Δωδεκανήσου», που πραγματοποιήθηκε στην Λέρο 9-11 Σεπτεμβρίου 2011, με διοργανωτή τον Μορφωτικό - Πολιτιστικό Σύλλογο Νέων Λέρου «Η Άρτεμη».

42.Χοροί - Ήθη - Έθιμα της Καρπάθου και της Κρήτης. Ανακοίνωση στο 3ο Σεμινάριο Παραδοσιακών Χορών «Προπαντός η Παράδοση», που πραγματοποιήθηκε στην Κατερίνη στις 12 και 13 Νοεμβρίου 2011, με διοργανωτές το Κέντρο Οργάνωσης Εκδηλώσεων - Σεμιναρίων «Pro-Παντός» και μια Ομάδα Φίλων της Παράδοσης και ήταν αφιερωμένο στη μουσικοχορευτική παράδοση, τα ήθη και έθιμα της Καρπάθου και της Κρήτης.

43.Το Μοιρολόι της Παναγίας στο Σπόα και άλλα χωριά της Καρπάθου. Αυτοέκδοση αφιερωμένη στην μνήμη της Μαρίας Θ. Λιγνού (μητέρας της συζύγου του Ντίνας), Κάρπαθος, Απρίλης 2011.

44.Λαμπρόσκολα στην Κάρπαθο. Άρθρο στην Εφημερίδα Πρόοδος, αρ. φύλλου 19309, Κυριακή 28 Απριλίου 2013, στο ένθετο Περίπλους Κατάνυξης στα Δωδεκάνησα. Με χρώματα κι αρώματα, Ρόδος.

45.Δεσποτίνα: Διαχρονικό σύμβολο μετανάστευσης για τους κατοίκους Σπόων-Μεσοχωρίου. Στο Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας [Κάρπαθος, 8 - 12 Μαΐου 2013], έκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Τμήματος Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.-Καρπαθιακός Οργανισμός Πολιτισμού Άθλησης Παιδείας, σελ. 251 - 266 Πρακτικών.

46.Μια ματιά στην ιστορία του ποδοσφαίρου στο Σπόα Καρπάθου. Κείμενο εμπλουτισμένο με σχετικές φωτογραφίες στο Ημερολόγιο 2014 του Αθλητικού Συλλόγου Σπόων Καρπάθου «Η Αναγέννηση».

47.Χοροί της Καρπάθου: Μερικές πληροφορίες για το 11ο Σεμινάριο Παραδοσιακού Χορού. Ανακοίνωση στο ως άνω Συνέδριο, 16-19 Μαΐου 2014, University of Toronto - Canada, Scarborough Campus.

48.Μουσικές σχέσεις Καρπάθου - Κρήτης (19ος - 20ός αιώνας), στο Πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου «Η Μουσική παράδοση της Ανατολικής Κρήτης» [Σητεία 6-7 Νοεμβρίου 2015, διοργάνωση Δήμος Σητείας, επιστημονική υποστήριξη Πανεπιστήμιο Κρήτης] (υπό έκδοση).

49.Τρία ποιήματα από την ανέκδοτη ποιητική συλλογή «Τα Ακριτικά μου» (Γηγενής Ακρίτας). Άρθρο στο περιοδικό Θέματα Λογοτεχνίας των εκδόσεων Γκοβόστη, τεύχος Ιούλιος - Δεκέμβριος 2017, σελ. 14 - 19

50.Οι Μαντινάδες στον κύκλο ζωής του Καρπάθιου με έμφαση στο γάμο. Εισήγηση στο 7^ο Συμπόσιο Λαογραφίας - Λαϊκοί Ποιητάρηδες, Μαντινάδες και Τσιαττίσματα, Κρήτη, Κάρπαθος, Κάσος, Κύπρος, Λεμεσός, 2018: Λαογραφικός Όμιλος Λεμεσού.

51.Δελτίο Στοιχείου Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Καρπάθικο Γλέντι. Συμμετοχή στην 4μελή Συντακτική Επιτροπή του σχετικού Φακέλου, με την ιδιότητά του ως Προέδρου του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου και Ερευνητή της Καρπαθιακής Λαογραφίας. Το Καρπάθικο Γλέντι εγγράφηκε στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς το καλοκαίρι του 2019.

52. Τα Ακριτικά μου. Έκδοση του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2019.

53.Τα Ελευθέρια της Καρπάθου. Άρθρο στο περιοδικό Καρπαθιακή Ηχώ, 1998(;).

54.Καρπάθικο Σπίτι (The Karpathian House), δημοσιευμένο στο www.skene.be/cultura

55.Καλή σας Αρτσιχρονιά. Άρθρο στο περιοδικό Καρπαθιακή Ηχώ, στη στήλη Με τη γλώσσα του Τόπου.

56.Παροιμίες Καρπάθου. Εργασία σε εξέλιξη, που περιλαμβάνει περίπου 1.200 παροιμίες, οι οποίες βρίσκονται σε χρήση στο νησί. Αδημοσίευτο.

2.Ομιλίες

1.Βιωματική προσέγγιση της φορεσιάς της Καρπάθου. Ανακοίνωση σε Συνέδριο στα Ανώγεια, στο πλαίσιο των θερινών πολιτιστικών εκδηλώσεων του οικείου Δήμου με τίτλο «Ο Πολιτισμός της Γειτονιάς». Το Συνέδριο τοποθετείται χρονικά μεταξύ 1991-1998, επί Δημαρχίας του Γεωργίου Σμπώκου.

2.Η θρησκεία μας στην Καρπαθιακή Παράδοση. Ανακοίνωση στην ομότιτλη εορταστική εκδήλωση του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου, για τα 50 χρόνια δράσης του Λυκείου (1949-1999), Κάρπαθος 30 Ιανουαρίου 1999.

3.Η παράδοση της Αποκριάς, ανακοίνωση στο Βιβλιοπωλείο Ιανός, Τετάρτη 7 Φεβρουαρίου 2007 με ταυτόχρονη αναμετάδοση από το Δεύτερο Πρόγραμμα της Ελληνικής Ραδιοφωνίας ΕΡΑ 103,7.

4.Λαϊκή Ιατρική στα Μετόχια της Καρπάθου πριν και μετά το μεγάλο συνοικισμό τους και την ίδρυση των χωριών. Ανακοίνωση σε Συνέδριο, που διοργάνωσε στην Κάρπαθο ο Μανώλης Μελάς.

3.Ψηφιακοί δίσκοι

1.Ήλιε που μεσουράνησες. Ψηφιακός δίσκος και έντυπο ένθετο με μαντινάδες αφιερωμένες στον Σποΐτο-Μεσοχωρίτη λυριστή Μηνά Παπαμηνά. Επιμέλεια Ηλίας Βασιλαράς και ποίηση στα κομμάτια I και II. Ένωση Μεσοχωριτών Ρόδου, Cretaphon, Κρήτη, 2014.

4.Ντοκυμαντέρ

1.Κάρπαθος: Ξεκλειδώνοντας Μυστικά με τα Μάτια της Ψυχής. Ιστορική έρευνα και συντονισμός: Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς, σκηνοθεσία: Μανώλης Δημελλάς και Φίλιππος Αλαβέρας, επιμέλεια: Μάκης Σταύρου και Δέσποινα Κουρουπάκη, Άγιος Νικόλαος: Όμιλος Φίλων Βουνού και Θάλασσας Βούλας, γλώσσα Ελληνική, διάρκεια 01:10:06, έτος παραγωγής 2005.

2. Η Μένουλα της Μιλάθθας. DVD διάρκειας περίπου 2,5 ωρών, που αναφέρεται στο ψάρι με την κοινή ονομασία Μένουλα, το οποίο κάνει την εμφάνισή του σε κοπάδια στην θαλάσσια περιοχή της Καρπάθου, για να γεννήσει. Το DVD κυκλοφόρησε το 2006 και από το υλικό αυτό προέκυψε το σαραντάλεπτο ντοκυμαντέρ «Το θεριό του Μάρτη», που εντάχθηκε στο Πρόγραμμα του 9^{ου} Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ

Θεσσαλονίκης, 16-25 Μαρτίου 2007 και προβλήθηκε στο Διαγωνιστικό Τμήμα και στην κατηγορία Ελληνικό Πανόραμα.

3. Το ντοκυμαντέρ «Το θεριό του Μάρτη», βασισμένο σε Ιδέα και Σενάριο του Ηλία Βασιλαρά και παραγωγή του Πολιτιστικού Συλλόγου «Η Εφταμπατούσα» Αγίου Νικολάου Σπόων Καρπάθου, εντάχθηκε στο Πρόγραμμα του 9^{ου} Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, 16-25 Μαρτίου 2007 και προβλήθηκε στο Διαγωνιστικό Τμήμα και στην κατηγορία Ελληνικό Πανόραμα.

Το σαραντάλεπτο αυτό ντοκυμαντέρ φιλοδοξούσε να ταξιδέψει το κοινό της πόλης σε μια απολαυστική διαδρομή στην παράδοση και τη λαογραφία, μέσα από μια θαλασινή πορεία με πρωταγωνιστή τον άνθρωπο και τον αγώνα του για επιβίωση. Ποιο είναι όμως το θεριό στο οποίο αναφέρεται; Κάθε Μάρτιο, το ψάρι με την κοινή ονομασία Μένουλα, κάνει την εμφάνισή του σε κοπάδια στην θαλάσσια περιοχή της Καρπάθου, για να γεννήσει. Η καθημερινότητα αλλάζει στο νησί και ιδιαίτερα στο ορεινό χωριό Σπόα, οι κάτοικοι του οποίου διεκδικούν και έχουν την φήμη των καλύτερων ψαράδων της Μένουλας. Το ψάρι αφού αλιευθεί, παστώνεται και στην συνέχεια πωλείται.

...Ετούτο το παλιόψαρο, το παστωμένο αλάτι,
άμα το (δ)εις και δε το φας, πομένει σου στο μάτι...

Συντελεστές

Ιδέα/Σενάριο: Ηλίας Βασιλαράς, Κείμενα: Νατάσσα Φραγκούλη, Φωτογραφία: Πάρης Κεφάκης, Φίλιππος Αλαβέρας, Μανώλης Δημελλάς, Μοντάζ: Γιώργος Καρδάσης, Μουσική: Μ. Τσαμπουνιέρης, Π. Χαροκόπος, Α. Ζωγραφίδης, Γ. Πρεάρης, Β. Χαλκιάς, Μ. Ζωγραφίδης. Σκηνοθεσία: Μανώλης Δημελλάς, Φίλιππος Αλαβέρας, post prod.: Βαγγέλης Μαθάς. Παραγωγή: Πολιτιστικός-Εξωραϊστικός Σύλλογος «Η Εφταμπατούσα» Αγίου Νικολάου Σπόων Καρπάθου.

Το ντοκυμαντέρ προβλήθηκε επίσης στο Φεστιβάλ Ελληνικού Ντοκιμαντέρ Χαλκίδας και στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου και Εικαστικών Τεχνών Ρόδου.

4. Κάρπαθος, Μυστικό καλά κρυμμένο. Επιμέλεια: Αναστασία Φραγκούλη και Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς, σκηνοθεσία: Philip Alaveras και Μανώλης Δημελλάς, Κάρπαθος: Δημοτικός Οργανισμός Τουρισμού Δήμου Καρπάθου, γλώσσα Αγγλική, διάρκεια 00.29.46, έτος παραγωγής 2011.

5. Το ντοκυμαντέρ «Αμαρτωλά κρανία;», βασισμένο σε Ιδέα - Ιστορική Έρευνα & Σενάριο του Ηλία Βασιλαρά και σκηνοθεσία του Μανώλη

Δημελλά, διερευνά τη μυστηριώδη ομερτά που καλύπτει την εκτέλεση τριών νεαρών αγοριών από την Κάρπαθο, κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Πιο συγκεκριμένα, 3 εικοσάχρονα παιδιά από τα Σπόα Καρπάθου, δύο Μανώληδες κι ο Πάχος, κατηγορούνται για τη σκύλευση του πτώματος ενός Γερμανού πιλότου, με αποτέλεσμα τα χαράματα της 2ας Νοεμβρίου 1943, να τα στήσουν στα τρία μέτρα και να τα τουφεκίσουν. Οι σφαίρες αφήνουν μια τρυπίτσα στο δόξα πατρί. Έπειτα τα πετούν όπως-όπως, μέσα στο λάκο, που νωρίτερα οι Γερμανοί τα είχαν βάλει να σκάψουν. Οι καταδικασμένοι έμειναν εκεί εβδομήντα ολόκληρα χρόνια, θύματα της πιο παράξενης ομερτά. Η ιστορία των τριών δυστυχησμένων πλασμάτων γίνεται σαραντάλεπτο ντοκιμαντέρ. Τι είναι αυτό που μπορεί να κάνει ακόμα και μια μάνα να μην ξεθάβει το παιδί της; Το ντοκιμαντέρ προβλήθηκε στο 17ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (Διαγωνιστικό Τμήμα), που πραγματοποιήθηκε 13 - 22 Μαρτίου 2015.

Συντελεστές

Σκηνοθεσία - Σενάριο: Μανώλης Δημελλάς, Ιδέα - Ιστορική Έρευνα - Σενάριο - Οργάνωση γυρισμάτων στην Κάρπαθο: Ηλίας Βασιλαράς, Διεύθυνση Φωτογραφίας: Μανώλης Δημελλάς, Μοντάζ: Βασίλης Αναστίτος, Μουσική: Γιάννης Βασιλειάδης, Μιχάλης Τσαμπουνιέρης, Παραγωγός: Μανώλης Δημελλάς, Αφήγηση: Νικόλαος Μαστρομηνάς. Διάρκεια: 41' - Έτος Παραγωγής: 2014.

3.ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΕ ΔΙΣΤΙΧΑ

Ο Ηλίας Βασιλαράς ξεκίνησε να γράφει την έμμετρη αυτοβιογραφία του γύρω στο 2012 - 2013 συνεχίζοντας με σταθερό ρυθμό έως και τον θάνατο της αγαπημένης συζύγου του Ντίνας, τον Δεκέμβριο του 2016. Επιθυμία του, όπως λέει και στην συνέντευξη που ακολουθεί, είναι να ολοκληρωθεί η εργασία αυτή και ο ίδιος τονίζει, και πάλι στην συνέντευξή του, ότι: «Όλα περιγράφονται στην αυτοβιογραφία μου, που είναι φτιαγμένη με μαντινάδες! Είμαι τώρα σε ηλικία περίπου 20 χρονών και νομίζω ξεπερνάει τις 1370 μαντινάδες, δηλαδή τους 2600-2700 στίχους μέχρι στιγμής...». Παρ' όλα αυτά εμείς εντοπίσαμε στο αρχείο του και παραθέτουμε εδώ τις πρώτες 353 εξ αυτών, που περιγράφουν την ζωή του μέχρι και την ηλικία των 18 ετών και την ολοκλήρωση των γυμνασιακών του σπουδών. Αγνοείται, επομένως η τύχη περίπου 1000 διστίχων, που περιγράφουν τη ζωή του έως την ηλικία των 20 ετών και τα όσα έζησε στην Αμερική, παρά το γεγονός ότι προσωπικά έχω φυλλομετρήσει χαρτάκι-χαρτάκι το αρχείο του Ηλία Βασιλαρά ήδη 4 φορές. Όταν του γνωστοποίησα το γεγονός, ο Ηλίας Βασιλαράς μου απάντησε πως φοβάται πολύ για την τύχη τους και προφανώς δεν έχει το κουράγιο να τα ξαναγράψει.

Μέσα από την έμμετρη αυτή αυτοβιογραφία ξεχειλίζει η αγάπη του δημιουργού της για τους γονείς και τον τόπο του, για την ευρύτερη οικογένειά του και τον καρπαθιακό πολιτισμό, ενώ η άσπογη χρήση του τοπικού γλωσσικού ιδιώματος περιγράφει μοναδικά τα γεγονότα, που σημάδεψαν τα πρώτα χρόνια της ζωής του. Μεγάλη ζωντάνια, αλλά και πλούτο πληροφοριών, προσδίδει στο ποιητικό κείμενο το εύρημα της λεπτομερούς αφήγησης συμβάντων και καταστάσεων από το στόμα της μητέρας του Μαρίας (Μαριγούλας) Γεωρ. Λειβαδίτη. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό ποιητικό έργο, καθώς μέσα από τις μαντινάδες που το συναποτελούν δεν περιγράφεται μόνο η προσωπική ζωή του ποιητή που το συνέθεσε, αλλά ξετυλίγεται ολοζώντανα μια ολόκληρη εποχή, στο χωροχρονικό πλαίσιο της οποίας γεννήθηκε και ανδρώθηκε ο Ηλίας Βασιλαράς. Ο Ηλίας Βασιλαράς θεωρείται σήμερα ως ένας από τους κορυφαίους λαϊκούς στιχουργούς της Δωδεκανήσου, είναι δε ένας άνθρωπος εξαιρετικά εύστροφος και ετοιμόλογος, μια κινητή εγκυκλοπαίδεια γνώσεων για ό,τι έχει να κάνει με τον λαϊκό πολιτισμό της Καρπάθου και της Δωδεκανήσου γενικότερα, ο οποίος ξεδιπλώνει μέσα από την ποίησή του γενικότερα, αλλά και στην έμμετρη αυτοβιογραφία του ειδικότερα, ιστορικά, πολιτικά, κοινωνικά και προσωπικά γεγονότα, με μια ματιά, που πολλές φορές γίνεται από σκωπτική και σατιρική έως και άκρως επικριτική. Δίστιχα 353 - Νο (245)

Στην Κάρπαθο, σ' ένα χωριό από το λέου Σπόα,

το φως μιας μέρας του Μαγιού μου 'παν πως επρωτόα.
 Εικοσιπέντε το πρωί ήτο η μέρα 'κείνη,
 που ο υποφαινόμενος που σας μιλά εγίνη.
 Έχω απ' το Δημαρχείο μας γραπτή ομολογία,
 πως 1,9,4,8 ήτο η χρονολογία.
 Την ίδια τούτη τη χρονιά και στις 7 του Μάρτη,
 γράφτηκε η Δωδεκάνησος Ελληνική στο χάρτη.
 Γεννήθηκα στο Βούναρο κι ήτο μαμή η γιαγιά μου,
 μα και γιατρός που από μικρός πρόσεχε την υγεία μου.
 Στο κατωσούφι του σπιδιού στο μάλλινό μας στρώμα,
 που το χλιοκατούρησα μα και που θώχτω ακόμα.
 Χρυσάνθη ελέα τη μαμή τ' αφέντη μου τη μάνα,
 που τα χρυσά χεράκια της πολλά θάματα 'κάνα!
 Εκείνη μ' εφαλόκοψε, μ' ήλουσε κι ήντυσέ με
 κι αφού με σταυρολόησε στη μάνα μου ήδωσέ με.
 Σα μ' ήντυσε, με φάσωσε με φάσα δύο μέτρα,
 για να μη με μαδιάσουσι μια ώρα μ' εξεμέτρα.
 Δίπλα της ήτο κι ο γιατρός γιατί 'χε η γέννα ζόρι,
 μ' ενδιαφέρο επέμβαινε όπου ανάγκη εθώρει.
 Για το Σακέλλη το Μηνά μιλώ, τον μακαρίτη,
 πού 'το κι ο πρώτος μας γιατρός, που 'χαμε Εσποΐτη.
 Φίλος με τον πατέρα μου ήτο καλός θυμούμαι,
 με το Κωστή και το Μηνά τη σχέση αυτή κραούμε.
 Δεν εθυμάται η μάνα μου Δευτέρα 'το γη Τρίτη,
 πού 'καμε γιο ο αφέντης μου να μη του σπου τη μύτη.
 Ήρηξε λέει τουφεκιές πέντε έξε φυσεκλίτσα,
 γιατ' ήτο ένα απ' τα πολλά απού 'χε μερακλίτσα.
 Τ' όνομα του πατέρα του μου 'δωσε με το πρώτο,
 έτσι ήτο το έθιμο κι έτσι κι εγώ κρατώ το.
 Ακόμα άλλοι τέσσαροι επήρα τ' όνομά του
 και ούλοι δόξα το Θεό ήβγασι του καμάτου.
 Ηλία τον ελέασι κι έτσι λοής μ' εβγάλα
 κι είμαι ακριβώς ο δεύτερος μεσ' στ' αξαέρφια τ' άλλα.
 Και σήμερα που στο χαρτί τα λόγια τούτα γράφω,
 έτσι λοής το κάνουνσι τσαι σας το υπογράφω.
 Του κύρη του πατέρα του ο γιος τ' όνομα παίρνει
 κι η πρωτοκόρη το χορό γιαγιάς και μάνας σέρνει.
 Με τ' όνομα πάει μαζί το πράμα των παππούω,
 πολλών αιώνων έθιμο πως ήτανε ακούω.
 Αυτοί 'το οι κανακάρη(δ)ες και οι κανακαρές μας,
 αυτοί 'το στην ομπροστολά κι εμείς εις τις σειρές μας.
 Με κάποια διευκρίνιση που έχει σημασία,
 στο πρωτογιό του πρωτογιού πάει η περιουσία

και όχι εις το πρωτογιό δεύτερου γιού ή τρίτου,
 αυτού 'ναι ό,τι κρέμεται και κρύβει στο βρακί του!
 Έτσι κι εγώ του πάππου μου το όνομα επήρα,
 αμ' ήτο ο πατέρας μου στους γιούς του τρίτη μοίρα.
 Λίγο πριν γίνω δυο χρονώ μού 'καμα κι αερφάτσι,
 δεν ξέρω αν θέλαν θελκικό αμ' ήβγε αγοράτσι.
 Κι έτσι λοιπόν η μάνα μου πριν τα είκοσι τρία
 είχε δυο κούνιες να κουνιά και δυο αγιούς λητρεία.
 Η μάνα μου ήτο φτωχή μα τίμια και άξα
 κι όμορφη σαν την Παναγιά, κι ακόμα δεν αλλάξα,
 τα κάλλη της τα ψυχικά ούτε και του προσώπου,
 τέτοιας λοής συνδυασμό δεν βρίσκεις όπου κι όπου.
 Του Γιώργη και της Ποθουλιάς του Λειβαδίτη κόρη,
 χρυσή καρδιά που ο κύρης μας στα μάτια της εθώρει.
 Κι άσχετ' αν είχε πέραση ο κύρης μου όπου πήε,
 της μάνας μου τα φυσικά σ' άλλη κόρη εν είε!
 Δεν είχε όμορφότερη και πιο αισθηματία,
 δυο φυσικά απού 'τανε στο κύρη μου αιτία,
 να μην κοιτάζει άλλη καμιά απ' όσες τον εθέλα,
 κανακαρές και πλούσιες, που συχνοπαραγγέλα
 και γίνετο η θεία μου η Φωτεινή ντουμάνι
 και η γιαγιά μου πυρκαγιά, που καίει το ρομάνι.
 Που θέλασι τον κύρη μου ψηλά να το καΐσου
 όπως και τ' άλλα αδέλφια του τουλάχιστον εξίσου.
 Ο κύρης μου 'το μερακλής δεν είχε δεύτερό του,
 ούτε σε προηγούμενο ούτε και στο καιρό του.
 Ήτανε κι Αμερικανός πού 'το σπουδαίο τότες,
 που φέρνα λέει χρήματα, που τρώασι κι οι κότες!
 Και ούλες οι κανακαρές ομπρός τω γονατίζα,
 να φτιάξου τα δολλάρια τα δάκτυλά τω ελπίζα.
 Μ' εμένα ο πατέρας μου δεν ήθελε χωράφια,
 της μάνας μου ερέετο της νιότης τα χρυσάφια.
 Κι εν ήκουε της θείας μου μήε και της γιαγιάς μου,
 καμιά άλλη δεν ήβαζε στη βάντα της μαμάς μου.
 Κι ας ήτανε η πιο φτωχή στις συνομήλικές της,
 όλες οι χάρες του Θεού ήτο κατάδικές της.
 Κι ωστόσο ήτο φρόνιμος, σωστός σαν τον Σωκράτη
 και τόνους πάντα χαμηλούς στη ζήση του εκράτη.
 Δεν ήθελε στο σπίτι του καβγάες και μαλάες
 κι ούτε κι η κόρη η φτωχή να βρει κι αυτή πελάες.
 Κι ως ήτο πάντα λογικός και δίκαιος σα ζύγι
 ήλεγχε την αγάπη του μη πάει και ξεφύγει.
 Ήπια στάση εκράτησε μες στο δικό τους σπίτι,

το ίδιο όμως ήθελε κι απού του Λειβαδίτη.
 Να συμφωνήσει η μάνα του ήθελε άρον - άρο
 και να 'χει και της αδελφής, το ναι της μ' ένα σμπάρο.
 Μανόλη, του 'λε' η γιαγιά, καλ' είν' η Μαριγούλα
 και ούτε τά 'χει άλλη καμιά τα φυσικά της ούλα.
 Μ' η θέση σου είναι αλλού, σε πιο ψηλό κονάτσι
 κι η πιο βαριά κανακαρά ταιριάζει σου Μανάτσι.
 Κι η θεία μου η Φωτεινή κι ο θείος ο Βαγγέλης,
 του 'λέγα ταίρι αντάξιο σου θά βρεις θέλεις δεν θέλεις.
 Έτσι ήτο τότες ο συρμός κι η εθιμοταξία,
 τ' αμπέλια και τα λιόφυτα να 'χουσι την αξία!
 Μόνο οι κανακάρη(δ)ες εγίνουτο ζευγάρια
 κι οι εξαιρέσεις ήτανε πάντα κακά χαπάρια.
 Μα του γονιού μου η λογική ξεχώριζ' από τότες
 κι ήτο και στα ογδόντα του πρώτη μέσα στις πρώτες.
 Ετράβα την καλούμα δω την άφηνε πιο πέρα
 κι εγλύκαινέ το τό καιρό μέρα με την ημέρα.
 Ούλος ο κόσμος ήξερε του κύρη μου τη γνώμη
 και το καυχιέται η μάνα μου και μου το λέει ακόμη.
 «Έν ήμουνα, Ηλία μου, νύφη για το μπαμπά σου
 του γλεντιστή, του χορευτή, του ποιητή του άσσου.
 Εγώ 'μουνα κόρη φτωχή και μήε σπίτι εν είχα
 και από τις νύφες τις καλές μίλια πολλά απείχα.
 Αμ' ήμου απακουτερή και χιλιοπροκομένη
 και τίμια κι άξα πολύ και μεταϋρισμένη.
 Θυμούμαι και μια μαντινά του πρώτου αερφού μου,
 που στου δασκάλου του Χαλκιά μού 'πε στο γάμο πού 'μου:
 “Αέρφι μου πεντάφτωχο και πλούσιο στη χάρη,
 χαράς σ' εκείνο που θα πει ταίρι του να σε πάρει”
 Αυτά 'κουε ο κύρης σου κι εγίνετο θηρίο
 κι η θεία σου και η γιαγιά κι αυτές όξω ορίω!
 Θυμούμαι ο γάμος ήτανε θαρρώ του Ψαρομάτη
 που η θεία σου εκόντευγε να μού 'βγαζε το μάτι,
 γιατί καθώς εχόρευγα στη βάντα του δασκάλου,
 ως τα να (δ)εις με ύρισε χορευτέρα κάποιου άλλου.
 Ήτανε ο πατέρας σου ο χορευτής μου τώρα
 και βλέπει το η θεία σου και που σ' ακούει η χώρα.
 Παίρνει χαπάρι η μάνα μου και γνέφει μου και φεύγω
 πως ήκαμε πολύ καλά και τώρα το πιστεύγω,
 γιατί ήκοψε κι ο κύρης σου απ' το χορό κι εκείνος
 κι ήρθε στο σπίτι στο λεπτό και λέει υπευθύνως:
 “Αυτός ο γάμος θα γενεί γη θέλει γη δεν θέλει
 μ' αγάλια αγάλια γίνεται η αγουρίδα μέλι.”

Ό,τ' ήλε(γε) ο αφέντης σου, Ηλία, ήκανέ το
 μα πρώτα εσέβγετο πολύ κι εκαλοζύγιζέ το.
 Εν ήκρουβγε τη γνώμη του, παιϊ μου, σαν εγλέντα,
 μα ούτε και τα λόγια του σαν ήρχετο η κουβέντα.
 Σε κάποιο γάμο στις Πυλές, θαρρώ του Καμαράτου,
 απού του προξενεύγασι μια νύφη απ' τη σειρά του.
 Και ήτανε προξενητής ο φίλος του ο Νταβέλης
 και του τραγούδα στις Πυλές θα πάρεις όποια θέλεις.
 Μόνο εσύ να πεις το ναι κι εγώ τόπο θα κάμω,
 να κάμεις το καλύτερο εις το νησί μας γάμο.
 Απάντησε ο κύρης σου μ' αυτές τις μαντινά(δ)ες,
 που τις θυμούται ως σήμερα και κόρες και μανά(δ)ες:
 "Φοούμαι τη την παντρεία, τρέμω τη και δειλιώ τη,
 γιατί μιάλο πρόβλημα είναι στην ανθρωπότη.
 Μ' αν πάλι μείνω ελεύθερος τι ωφελεί με τούτο,
 σαν δέντρο θά 'μαι άκαρπο απού δεν κάνει φρούτο."
 Τότε ο Νταβέλης θάρρεψε πως θα τα καταφέρει
 κι είπε του πάλι ότι 'χε του αντάξιό του ταίρι.
 Και λέει του ο κύρης μου με το γλυκό του στόμα
 τη μαντινά που ως σήμερα την εθυμούται ακόμα:
 "Εμοίρασα την τράπουλα και διάλεξα τον άσσο
 κι εν τη αλλάζω με καμιά, φίλε Νταβέλη Βάσο."
 Πραγματικά δεν μ' ήλλαξε μ' άλλη καμιά παιϊ μου,
 γιαντ' όπως μ' ονειρεύετο κι ως ήθελέ με ήμου.
 Συμφώνησε κι η Φωτεινή κι η πεθερά συνάμα
 και από τότες κόρη τω πραγματική μ' εκάμα.
 Κι εμέναμε ούλοι μαζί, θαρρώ πως τα θυμάσαι,
 απού προτίμας τη γιαγιά μαζί της να κοιμάσαι.
 Εκείνη σε μεγάλωσε πιότερο από μένα
 κι ό,τι 'ξερε σου μάθαινε από στα σε ξεγένα.
 Ό,τι Καστελλορίζικο τραγούδι έχεις μάθει
 κι ό,τι γιδιές και προσευχές είναι 'πού τη Χρυσάνθη.
 'Ηθωκτες στο κρεβάτι της και από κει εξύπνας,
 εκεί ήπινες το γάλα σου, γευμάτιζες κι εδείπνας.
 Τις Κυριακές επήαινες στην εκκλησιά μετέ της
 και δεν σου κακομίλησε ούτε λεπτό ποτέ της.
 Εσύ εν την είχες για γιαγιά, μα δεύτερή σου μάνα
 κι αυτή σ' εγάπα πιο πολύ 'πό κείνους που σε 'κάνα.»
 Είχε δίκιο η μάνα μου στα όσα ανεστοράται,
 θα συμφωνεί και η γιαγιά απ' όπου κι αν αφκράται.
 Στου Φραγκεσκάκη την αυλή μεγάλωσα στ' αλήθεια,
 στα κούμια, στο κουζινί μάθαινα παραμύθια.
 Εκεί και τα φαντάσματα θε να 'κουσά τα ούλα,

που τά 'λε γύρω απ' το (γ)υρί η θεία η Χαριστούλα.
 Το πρώτο μου συρματικό τό 'μαθα μπρος στο ζάκι,
 δε θά 'μου μεγαλύτερο 'π' έξι χρονώ παιάκι.
 Στα γόνατα του κύρη μου σαν είμεστε μονάχοι,
 μού 'λεγε «Το Ναυτόπουλο απού εψυχομάχει».
 Όχι με το γνωστό σκοπό, που όλοι το γνωρίζου,
 μα μ' άλλο που τα μάτια μου έκανε να δακρύζου.
 Ήτο ένας γλυκός σκοπός, πολύ παραπονιάρης,
 μέλι από το στόμα του πως ήτρεχε εθάρρεις.
 Ακόμα τούτο το σκοπό άνθρωπος δεν το ξέρει,
 ούτε τον ήκουσα ποτέ απού τον Τσαμουνιέρη.
 Εκεί 'μαθα και το σκοπό που λέου του «Μανάκη»
 και με πρωτοδασκάλεψε στο «έρι ερινάκι.»
 Πού 'το εκείνη η φωνή, τι μαστοριά 'το εκείνη
 γιατί είχε το τραγούδι του τόσο πολύ γιαγκίνι;
 Σα μαγεμένοι εφκρούμεστε εγώ με το Κωστή μας
 κι εθέλαμε να μοιάσομε εις το τραουϊστή μας.
 Του αερφού μου η φωνή ήτο σα τη δική του,
 αμ' ήφυ(γ)ε πολύ μικρός και πήρε τη μαζί του.
 Κι εγώ επήρα εμετί 'πού το συντακτικό του,
 από 'να του προτέρημα ήδωσε τω παιδικιώ του.
 Εκεί, λοιπό, εις την αυλή μέσα του Φραγκεσκάκη,
 όπου 'χε ένα το χωριό μαζεύγετο παιάκι.
 Σ' αυτή την όμορφη αυλή με τα πολλά λουλούδια,
 απού εγέμιζε φωνές, παιχνίδια και τραγούδια.
 Κι από 'να ραδιόφωνο πού 'χε ο αερφός μου,
 ακούαμε τ' αθλητικά, τα νέα όλου του κόσμου.
 Παίζαμε δωδεκάπετρα και ντάμες και τριόλια,
 σκαμπίλι, εξασκάμπιλο, μπιλότα χωρίς σχόλια,
 που του Ματσάγγου η άλωνα μάς έκανε ξεφτέρια
 που παίζαμε αδιάβαστοι ως τα να βγου τ' αστέρια...
 Και μια πού 'ρτε η κουβέντα της ετούτης της αλώνου
 που σα να βλέπω στην ελά παιδιά να σκαρφαλώνου,
 το χώμα αλεύρι εκάναμε 'πού τα κυνηγητά μας,
 τα σάρτα, τα τρεξίματα και τα πατήματά μας.
 Ετότες απού τα παιδιά κι οι λώροι εγεμόνα,
 προ πάντω τα Χριστούγεννα σαν εκοντοσιμόνα,
 που θέλαμε να παίζομε τις σβούρες επιτέλους,
 καρφάες να γεμόνομε τους τόννους και τους τρέλους.
 Που παίζαμε και το στριφτό, τοιχάκι και το φίτσο
 κι όποιος εκέρδευγε πολλά μην τον ιδείς τον κίτσο.
 Που φεύγαμε απ' τα όματα να κόφτομε στους λώρους,
 να συγχοφωνούμεστε στω παιχνιδιώ τους όρους.

Που ούλοι τούς εθέλαμε όπως μας εσυφέρα
 και που χαβγάες παιδικούς πολλές φορές εφέρα...
 Θυμούμαι το κυνηγητό, στράτα, χωστή και κάστρα
 και τα σαράντα κόσκινα μέχρι να βγούσι τ' άστρα.
 Κι η μια αουπίσω ήτο καλή και το αλογατάκι
 κι η πρώτη ελιά απού 'παιζε και το μικρό παιάκι...
 Την κάναμε την άλωνα και γήπεδο για μπάλα,
 μα τα παιχνίδια εγίνουτο στο κάμπο τα μεγάλα.
 Όξω εκείά επαίζαμε με τους Μισοχωρίτες,
 θαρρώ τις πιο πολλές φορές εχάνα οι Εσποίτες.
 Τώρα ο κάμπος έγινε καινούργια συνοικία,
 με ένα ρημοτομικό τουλάχιστο βλακεία.
 Εκ' ήτο το Δημοτικό μέχρι πριν δύο χρόνια
 που κλείσατο -ήμουν εκεί- κάποιιο χωρίς συμπόνια.
 Ήκλαψα εκείνη τη στιγμή γιατ' ήμουν μαθητής του,
 με το Χαλκιά και Διακολιό κι οι δυο μνήμης αλήστου.
 Κάπου ογδόντα ήμαστε παιδιά εις το σχολείο,
 που τα πολλά εν ανοίαμε καθόλου το βιβλίο.
 Κι αίθουσα του προσκοπισμού εστεγάζε θυμούμαι,
 στους πιο μεγάλους από μας Σποίτες το χρωστούμε.
 Προ πάντως εις του Κρητικού του Νικολή τον Γιάννη,
 που έγινε και αρχηγός και ούλα τάχε κάνει.
 Αυτός ήστειλε γράμματα να στείλου τις στολές μας,
 ναυτάκια να ντυνόμαστε στις εθνικές γιορτές μας,
 μας ήδωσε κι εγκόλπια κι εδιαβάζαμέ τα,
 σήματα και συνθήματα ούλα εμάθαμέ τα,
 να πειθαρχούμε εμάθαμε εις τους ανώτερούς μας,
 αλλά και να σεβόμαστε τους πιο μικρότερούς μας.
 Θυμούμαι τις γυμναστικές που κάναμ' επιδείξεις,
 πού 'πρεπε λέει πιο μακριά απ' όλους να πηδήξεις.
 Σε ένα χώμα άσκαφτο πού 'το γεμάτο πέτρες
 και απ' το γέλιο εσκούσασι κείνες ειά οι κλέφτρες.
 Πού 'χαμε συμμαθήτριες και μας κρυφοξανοία
 κι αν τις ερώτας ύστερα, ελέα πως δεν εία.
 Ποιος νίκησε στο τρέξιμο στ' αυγό ή τις σακκούλες
 γιατ' είχασι συμπάθεια ή συγγενείες ούλες.
 Μ' ήβγα απού το δρόμο μου και πρέπει να ξανάμπω,
 νά 'ρτω και πάλι στο χωριό να φύ(γ)ω απού το κάμπο.
 Κι αφού 'μου στη περίοδο, λοιπό, τω Χριστουγέννω
 κι ωσά παιϊ συνήθιζα στα κάλαντα να βγαίνω.
 Θυμούμαι που αν ήκανες ένα λαθάκι έστω,
 σου λέα από την αρχή ό,τι 'πες ξαναπέστο.
 Αλλιώς δεν ήπαιρνες δραχμή, μα ούτε και δεκάρα

κι ήβριζες -μέρες άγιες- του κερατά τη φάρα,
 που σ' ήβαζε απ' την αρχή τα κάλαντα να λέεις
 κι ύστερα φράγκο (δ)έ(ν) σου 'δινε και σ' ήκανε να κλαιείς.
 Ωστόσο κάτι εμάζευγε καθένας μας στο τέλος,
 μα ήτρωέ το του Κοντού και του Χαρτσά ο κέλλος.
 Γιατί σ' αυτά τα ώματα και μερικά ακόμα,
 ούλοι μας εποσώναμε με τη ψυχή στο στόμα.
 Να παίζομε το ζόγο μας κι εμείς ωσά μεγάλοι
 κι αν χάναμε θα βγαίναμε στα κάλαντα και πάλι.
 'Ηρχετο τ' Άϊ Βασιλειού σε μια βδομάδα βλέπεις
 κι ούλοι τη περιμέναμε πού 'το γιορτή της ζέπης.
 Εκτός αυτού θε νά 'παιρνε και τ' άλλο του μπαξίσι,
 όποιος στη βρύση επήαινε το όβριο να ζύσει,
 αφού τη γούρνα - και νερό αμίλητο να φέρει,
 αφού κραεί το μαστραπά με το δεξό του χέρι,
 να παν' λέει ούλα δεξά με το καινούργιο χρόνο
 και με υγεία και χαρά να τον περάσεις μόνο.
 Τό 'ζησα αρκετές φορές το έθιμό μας τούτο,
 ακόμα κάποιοι που και που εις το χωριό κρατού το,
 ωσά στη βασιλόπιτα ήτο να βρω το γρόσι
 κι εξέθωκτα κι ελήμενα μέχρι να ξημερώσει.
 Να πλύνου μου, να ντύνου μου, να πήαινα στη βρύση,
 αφού 'παμε δεν ήπρεπε καέννας να μιλήσει,
 μέχρι να φέρει το νερό στο σπίτι να το μπλάσει,
 νά 'σπα το ρόι να 'φχηθεί όσα καλά 'χει η πλάση,
 να 'ρτούσι μες το σπίτι τω και πιο πολλά εφέτος
 και «Αίσιον και ευτυχές» να 'ναι το νέο έτος.
 Εγώ επέτου απ' τη χαρά πάνω απ' τη γη δυο μέτρα,
 δίπλα στο στύλο ως ήβαζα την ατσαλένια πέτρα.
 Που σήμαινε το σπίτι μας ποτέ δεν θα ραΐσει
 και ύστερα απ' όλα αυτά θα 'παιρνα και μπαξίσι,
 να πήαινα να το 'παιζα ως ήβρισκα παρέα,
 κι αν τό 'χανα κι ήτο πολύ, ήτο μεγάλη πρέα.
 Μα πάλι εν επελπίζουμου κι εν ήλασσα τη ρότα,
 γιατί πάλι θε νά 'βγαινα στα κάλαντα τα Φώτα.
 Τώρα εν επήρναμε πολλά το βία με τη βία,
 μ' αφού 'μαστε πάλι πανί καλό 'το ότι βία.
 'Ηρκετο του Άϊ Γιαννιού κι ενοί(γ)α τα σχολεία
 κι ερχίνα η συναλλαγή πάλι με τα βιβλία.
 Τις ζάντες εξεσύρναμε απ' όπου 'το χωσμένες
 και αφού τις διακοπές ούλες αραχνιασμένες.

Ετότες τις ζαντούλες μας από πανί τις κάνα
 την ίδια ζάντα μου 'καμε και η δική μου μάνα.
 Θυμούμαι την εκρέμαζα κι εγώ εις το λαιμό μου
 κι εβάραινε απ' τη μεριά τ' αριστερού μου ώμου.
 Εις τα Αθυρίδια ήτανε το πρώτο μου σχολείο
 κι εκεί τη πρώτη επαφή είχα με το βιβλίο.
 Τ' όμορφο αναγνωστικό πού 'χα στη πρώτη τάξη,
 θυμούμαι ότι είχα το μη βρέξει και μη στάξει.
 Αλλά και το τετράδιο με τα στενά χαράκια,
 με προσοχή επιάναμε στα δυο μας τα χεράκια.
 Τ' αγκίστρι(ι) επρωτογράψαμε κι ύστερα το κουλούρι
 κι ενώσαμε τα κι ήβγαινε το άλφα κελεπούρι!
 Και πως να συλλαβίζομε μαθαίναμε ως τόσο,
 μ' εγώ σαν ήφτασα στο ψι ήκανα το καμπόσο.
 Την Άλφα - Βήτα ήξερα εις το σχολειό πριν έμπω
 και ήμουν αρκετά ομπρός απ' του σχολειού το τέμπο.
 Ο δάσκαλός μας ο Χαλκιάς είχ' όρεξη μεγάλη
 κι ήθελε πάντα μαθητές πολύ καλούς να βγάλει.
 Δε τα κτυπούσε ο δάσκαλος ετούτος τα παιάκια,
 στην αμασκάλη εσίμπα μας κι ετράβα μας τ' αυτάκια.
 Μετά τις πρώτες δυο χρονιές ελλάξαμε σχολειό
 κι ενιώθαμε της εξοχής τότες το μεγαλείο.
 Γιατί το νέο μας σχολειό στα κούτελα το 'κάμα
 κι απ' τους ξενιτεμένους μας ήτονε, λέει, τάμα.
 Εκεί ήλλαξα δάσκαλο, στο Διακολιό επήα,
 που η ματιά που σου 'ριχνε αμέσως σ' ειδοποία,
 πως αν δεν ξέρεις μάθημα και πάρει σε χαπάρι,
 θα φας βιτσιές που δεν τις τρών' τουλάχιστον δυο γάρου.
 Κι εγώ την εδοκίμασα τη βέργα του δασκάλου,
 γιατί μπορεί και οι άσφαλτοι καμιά φορά να σφάλλου.
 Τη μια, πό 'το η πρώτη μου και τη θυμούμαι ακόμα,
 που μ' εί(δ)ε απού το καφενέ στης Αφροδίτης τ' ώμα.
 Με το Βαγγέλη ήμουνα και το Γιώργο το Πάχο,
 τα λόγια που μας φώναζε μέσα στο νου μου τά 'χω.
 «Με δίχως λέξη να σας πω, πριχού να σας θυμήσω,
 αύριο ν' αλημένετε και θα σας κανονίσω!»
 Εφάμε από ένα δυο βιτσιές στο κάθε χέρι,
 γιατί μας ετιμώρησε, μόνο αυτός το ξέρει.
 Εγώ 'φα κι άλλη μια φορά κι ήτο η τελευταία,
 μα άλλοι ξύλο ετρώασι εφταία δεν εφταία.
 Για το καλό μας ήτανε το ξύλο του δασκάλου,
 μα με το ξύλο τα παιδιά δεν ξέρω νου αν βάλλου.
 Έξε χρονιές Δημοτικό ήκαμα στο χωριό μου

μετά για το Γυμνάσιο ή(δ)ωκα των οριώ μου.
Μ' άριστα το τελείωσα στο Σπόα το σχολείο,
γιατ' είχα σχέσεις άριστες μικρός με το βιβλίο.

ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ 1960 - 1966

Ύστερα εις τα γράμματα ήκαμα κι άλλο ζάλο
και ήμπα στο Γυμνάσιο και με βαθμό μεγάλο.
Ετότες στο Γυμνάσιο εμπάινα μ' εξετάσεις
κι ήπρεπε έξυπνος πολύ νά 'σαι για να περάσεις.
Ένα 'το εις στην Κάρπαθο κι εκείνο εις το Απέρι,
που οι Απερίτες τό 'κτισαν απού τα ξένη μέρη.
Χιλιάες Καρπαθόπουλα εκεί γραμματισθήκα(ν)
και απού δώδεκα χρονών δεν εξενιτευτήκα(ν).
Αλλιώς πόσοι θα χάνουτο ένας Θεός το ξέρει,
ευγνώμονες να είμεστε όλοι πρέπει στ' Απέρι.
Κι όχι να ψάχνομαι αφορμή, αιτία κι ευκαιρία,
να βρούμε αν έχομε κακή 'πό τότες εμπειρία
Λένε πως μας νοικιάζασι το στάβλο τω για σπίτι,
και δεν υπολογίζασι ποτέ Πανωχωρίτη.
Κι εγώ ρωτώ, τα σπίδια μας εμείς νοικιάζομέ τα
ή όπως όλοι ξέρομε για 'λλο μας έχομέ τα.
Εκείνα που γυρεύγαμε εκείνα μας εδίνα
κι ήτανε απού τα σπίδια μας καλύτερα εκείνα.
Γιατί εκείνο το καιρό βασίλευε η φτώχεια
κι εμένασι οι πιο πολλοί σε στάβλους και μετόχια.
Στα σπίδια μας δεν είχαμε μπάνια και τουαλέτες
σ' εκείνα που νοικιάζαμε, όμως, γνωρίσαμέ τες.
Ωστόσο τη πρώτη χρονιά δεν γράφτηκα στ' Απέρι,
γιατί οι γονιοί μου εθέλασι να πάω σ' άλλα μέρη,
πού 'τανε τα Γυμνάσια καλύτερα νομίζα
κι ότι περισσευούμενο είχαν το χαναλίζα.
Το εξήντα στο Γυμνάσιο του Μαρουσιού επήα
με το Φραγκίσκο ήμενα μαζί και με τη θεία,
τη Φωτεινή, απού 'τανε σαν δεύτερή μου μάνα
κι όσα και να μου πρόσφερε εθάρει δεν εφτάνα,
κι εγάπα με και γνοιάζετο με όλη τη ψυχή της
και τό 'νιωθα πως είχε με σα δεύτερο παιί της!
Το ίδιο μ' είχε κι ο Φραγκιός, σαν αδελφό του άλλο
και ν' αλαργάρω έ μ' ήφηνε μακριά του ένα ζάλο.
Στη πρώτη τάξη εγράψαμε, λοιπόν, του Γυμνασίου,
στη Σπύρου Λούη έμεινα, κέντρο Αμαρουσίου.
Ανάλογα πήγα καλά γιατί οι δυσκολίες,
απού αντιμετώπιζα ξέρω εν ήτο λίες.

Πρώτα με τη διάλεκτο, που με κοροϊδεύγα
 και σαν χωριάτη τα παιδιά ούλα με αποφεύγα.
 Ό,τι 'λεα τους φαίνετο αστείο κι εγελούσα,
 μ' εμένα με πληγώνασι, μ' εκάνα κι επονούσα
 κι ούτε το μάθημα να πω δεν ήθελα στη τάξη
 κι αρνιόμουν του καθηγητή πού 'το να με φωνάξει,
 άσχετα πως και έτοιμος και διαβασμένος ήμου,
 να μη βγαίνω στο πίνακα καλύτερα επροτίμου.
 Ετούτο το μαρτύριο ήτο πολύ μεγάλο,
 δε θά 'θελα όμως ποτέ να ξανατύχει σ' άλλο.
 Σπολάτι και μια κοπελιά, του αγρονόμου η κόρη,
 που στέκετο στη βάντα μου κι ήκανε ό,τι 'μπόρει
 Μ' ήβλεπε με συμπάθεια μάφε ή με 'λυπάτο,
 ερώτου τη μπας και μου πει μα δε μ' απηλοάτο.
 Μαρία την ελέασι ξανθιά γαλονομάτα,
 να με υπερασπίζεται ποτέ δεν εσταμάτα.
 Κι εγώ την εσυμπάθησα αν κι ήμασταν παιδάκια
 κι επαίζανε τα μάτια μας χιλιάδες παιχνιδάκια.
 Μια μέρα αν δεν την έβλεπα εχόλιου κι ήψαχνα τη(ν),
 αλλά κι εκείνη να με δει είχε πολύ γινάτι.
 Άξαφνα ανακαλύψαμε πώς ήμασταν γειτόνοι
 κι εψάχναμε να 'ρχούμεστε πάντα στο σπίτι μόνοι.
 Και μόνο πού 'μεστε μαζί κι ήβλεπε ο εις τον άλλο
 κι όλο παιχνιδιαρίζαμε ήτο πράμα μεγάλο.
 Στο μόνο τρίτο άτομο που άνετα εμίλου
 όπως θα αισθανόμουνα να κάνω κάποιου φίλου,
 ήτανε στο κορίτσι αυτό, γιατί διαισθανόμου(ν),
 πως 'κρέμετο απ' τα χείλη μου η κόρη τ' αγρονόμου.
 Κάθε απού σχολούσαμε περίμενε στην πόρτα,
 να πάμε εις τα σπίτια μας με πιο μεγάλη βόρτα.
 Ήρτε κι εκεί που έμενα κι εγώ σπίτι της πή(γ)α
 κι όλο την στραβοξάνοιε σαν την εθώρει η θεία.
 Για μένα όμως ήτανε κάτι πολύ σπουδαίο,
 μ' ενδιαφέρο αληθινό, αγνό και αμοιβαίο.
 Δεν εθυμούμαι αν ήπιασα το χέρι της ποτέ μου,
 μα ήθελα να τη θωρώ κάθε μινούτο Θε μου!
 Προπάντω σαν εσμίγανε τα βλέμματά μας κάπου,
 πόσο μ' εγάπα ήνιωθα και πόσο την εγάπου,
 με μια αγάπη παιδική και άδολη συνάμα,
 πού 'το για μένα φάρμακο εις του σχολειού το δράμα.
 Σαν της εκμυστηρεύτηκα τι τράβου μες στη τάξη,
 εβάλθηκε κρυφά-κρυφά όλα να τα αλλάξει.
 Μίλησε στους καθηγητές και στο γυμνασιάρχη,

στο Άλφα Ένα είπε τους πρόβλημα πως υπάρχει.
Ένα παιδί απ' τη Κάρπαθο αφού τον λέν' Ηλία,
σιγά-σιγά τις σχέσεις του κόβει με τα βιβλία.
Κι ενώ ξέρει το μάθημα και είναι και γραμμένος,
δίνει σ' όλους εντύπωση πως είν' αλλού χαμένος.
Έμαθα και στο Σύλλογο πήγε των κηδεμόνω
κι είπε να με φωνάξουσι εις το γραφείο μόνο.
Το πρόβλημά μου στο σχολειό ποιό 'ναι να με ρωτήξου
κι ενδιαφέρο σαν γονείς για 'να παιδί να δείξου.
Εμένα κηδεμόνας μου ήταν κάποια κυρία
που και σ' εκείνη φαίνεται μίλησε η Μαρία.
Την λέγαν Γαλανάκαινα, θαρρώ Ευαγγελία,
που στο σχολειό προστάτευγε τον κύριο Ηλία,
που δεν επήγε να την βρεί ποτέ να της μιλήσει,
πού 'ταν κυρία σοβαρή και θά 'βρισκε μια λύση.
Μα η Μαρία η Βρετού, η αγαπημένη φίλη,
που ένα φαρδύ χαμόγελο είχε πάντα στα χείλη,
όλους τους ενεστάτωσε κι επιστράτεψέ τους
και στα παζάκια ολονώ φωτίτσες άναψέ τους.
Αξαφνικά αντελήφθηκα τα πράγματα ν' αλλάζου,
με τ' όνομά μου τα παιδιά τώρα να με φωνάζου.
Στο δεύτερο εξάμηνο η αλλαγή θε νά 'το
και το ποτήρι το έβλεπα τώρα μισογεμάτο
Κι ήτρεχα να προλάβαινα τη τάξη να περάσω,
που κόντευγε που τη ντροπή αφού 'χα να την χάσω.
Πράγματι τα κατάφερα και πήα στη Δευτέρα,
τώρα και οι καθηγητές ποιος ήμουνα εξέρα.
Ξεκίνησα πολύ καλά εις την Δευτέρα τάξη
και μ' είχαν οι καθηγητές μη βρέξει και μη στάξει.
Μα ξαφνικά τα πράματα άλλη στροφή επήρα,
γιατί επηρέασε πολύ κάποιου παιδιού η μοίρα,
που τη ζωή του ήχασε ένα Σαββάτο βράι
και τ' άκουσε η μάνα μου κι εν' ήκανε κολάι
κι απ' το Μαρούσι ήθελε να φύω άρον-άρο,
το δρόμο της επιστροφής στην Κάρπαθο να πάρω.
Δεν 'θέλαν οι καθηγητές, να φύω δεν μ' αφήνα
κι εφέρα τη τή μάνα μου άναυλη στην Αθήνα.
Πήγε τους παρακάλεσε πως πρέπει να με πάρει,
γιατί την αναστάτωσε εκείνο το χαπάρι.
Έκλαιγε και την είδασι πως ήταν άλλου κόσμου,
όποτε τα χειλάκια της ελέασι «ο γιος μου».
«Ο γιος σου είν' ένα παιδί μ' άριστο χαρακτήρα
κι άριστος εις τα γράμματα, χρυσή γνήσια λύρα,

αν μείνει εδώ στα γράμματα καλή πρόοδο θά 'χει»,
 είναι τα λόγια πού 'κουε απ' το γυμνασιάρχη.
 Μ' εν ίδρωνε της μάνας μου σε τίποτα τ' αυτί της,
 στην Κάρπαθο ήθελε μαζί να πάρει το παιί της.
 Είχε 'να άρρωστο παιί φοβόταν για το άλλο
 κι ήτανε σε συλλογισμό η μάνα μου μεγάλο.
 Έπεισε τους καθηγητές για την μεταγραφή μου
 και στο σχολείο τ' Απεριού τέλη τ' Οκτώβρη ήμου.
 Όλα αυτά συμβαίνουνσι γύρω στο εξήντα ένα
 κι έφυγα δίχως να το πω στην τάξη σε κανένα.
 Κανένα δεν χαιρέτησα, ούτε και τη Μαρία,
 που ράγισέ μου την καρδιά από τα δεκατρία!
 Δεν ήθελα τα μάτια της να τά 'βλεπα κλαμμένα
 αλλά κλαμμένο να με δει, δεν ήθελα κι εμένα.
 Έτσι 'ρθα εις την Κάρπαθο κι έμεινα εις τ' Απέρι,
 στου Παπαχρήστου την αυλή παίζαμ' ένα ασκέρι.
 Ήτο τα ξαδερφάκια μου του θείου του Βαγγέλη,
 Που όλοι μαζί εμέναμε σ' αυτό το σπίτι εντέλει.
 Εδώ στ' Απέρι εμένασι κι ούλα τα Σποϊτάκια,
 τα Μισοχωριτόπουλα και τα Ελυμπιτάκια.
 Εκεί εγνωριζούμαστε, γινόμαστε παρέες
 κι επαίζαμε στο γήπεδο μ' εκάναμε και πρέες,
 π' ακόμα διηγούμεστε όποτε θα βρεθούμε,
 κείνα τα χρόνια τ' Απεριού σα ξαναθυμηθούμε.
 Σ' όσα παιδιά εμένασι στ' Απέρι μοναχά τω,
 ήτο πάντα τ' απόγευμα το σπίτι τω γεμάτο.
 Εκεί εκαταστρόνουτο τα σχέδια συνήθως
 κι εκεί διαπλάσσετο το παιδικό μας ήθος.
 Εκεί οι περισσότεροι επιάνα το τσιγάρο
 και εις φρούτου τη κλεψιά εμπάινα άρο-άρο.
 Εκεί πάντα οι στρατηγοί εκάνασι κουμάντο
 κι οι στρατιώτες εντολές επαίρνα τέλος πάντω.
 Όπου 'χε φρούτο εποχής οι αρχηγοί το ξέρα
 και σαν γινόταν επιδρομή τα δέντρα υποφέρα.
 Μπάλα, μπιλότα και κλεψιά ήτ' όλ' η βδομάδα,
 για τα παιδιά που μένασι Απέρι και Βωλάδα.
 Μ' όταν τ' απομεσήμερο ήρχετο του Σαββάτου,
 στο άκουσμα του κουδουνιού μετά το χτύπημά του.
 Όσ' ήτο για την Έλυμπο, Σπόα ή Μισοχώρι
 μαζεύουτο να φύουσι κι η στράτα (δ)ε τους εχώρει.
 Ώρες επορπατούσαμε να πάμε στα χωριά μας,
 αμ' εν εκουραζούμεστε γιατ' ήτο η χαρά μας!
 Ούλοι μαζί πηαίναμε και φτάναμ' ως τους μύλους,

μετά εξεχωρίζαμε απού τους άλλους φίλους.
 Οι Ελυμπίτες είχασι δρόμο πολύ ομπρός τω,
 μ' όμως δεν τους εφάινετο απ' του χωριού το νόστο.
 Μια νύχτα επομένασι, επέρνασι κουμπάνια
 και εις το Πύργο ήρχουτο να βρού τ' άλλα φυντάνια.
 Όσοι εμένα μοναχοί όλοι το ίδιο εκάνα
 κι όποτε τελειώνασι τον ίδιο δρόμο επιάνα.
 Κι εγώ κανένα δυο φορές νομίζω πως επήα,
 για να πηαινοέρχομαι όμως δεν είχ' αιτία.
 Ήμενα με την μάνα μου, πατέρα κι αερφό μου
 κι εν' ανεβοκατέβαινα συχνά που το χωριό μου.
 Μονάχα τα Χριστούγεννα, Πάσχα και καλοκαίρι,
 πηαίναμε εις το χωριό ούλο μαζί τ' ασκέρι.
 Με το καϊκι της γραμμής γινόταν το ταξίδι,
 άσχετα αν η θάλασσα λαδιά ήτο ή ξύδι.
 Είχαν οι Φαρμακίδηες Βασίλης με το Γιάννη,
 ένα καϊκι της γραμμής που 'λέα το «Διαφάνι».
 Καϊκια είχασι καλά και οι Πρωτοπαπάες,
 ο Μανωλής κι ο Νικολής της θάλασσας αγάες.
 Τ' «Όλγα» και «Ιφιγένεια» ήτανε του Νικόλα
 απού στο Σπόα αγάπησε και επαντρεύτει κιόλα.
 Πήρε την Ιφιγένεια του Κώστα Λειβαδίτη,
 κόρη όμορφη και φρόνιμη κι από τίμιο σπίτι.
 Το τελευταίο της γραμμής ήτο το «Κωνσταντίνος»,
 μεγάλος θαλασσόλυκος κι ο καπετάνιος 'κείνος.
 Μ' αυτόν γινόταν η γραμμή και μέσα στο εβδομήντα,
 σ' όλα τα δρομολόγια πού 'κανε, πάντα πίντα.
 Γέροι και γρες, μεσόκοποι, αγόρια και κοπέλλες
 από τα πάνω τα χωριά μέσα 'το σαν σαρδέλλες.
 Προπάντων τα Χριστούγεννα, Απόκριες και Πάσκα,
 πού 'χαν απ' το Γυμνάσιο ούλοι μεγάλη λάσκα.
 Θυμούμαι σαν ερκούμεστε στον Άγιο Νικόλα,
 απού τα γαρομούλαρα επεριμένα όλα,
 σαμαρωμένα στο δεντρό του ποταμού γεμένα
 και την σειρά του ελήμενε να 'ρχετο ένα-ένα.
 Ήτο τα περισσότερα από το Μισοχώρι,
 γιατί εκείνοι ήχασι και πιο μεγάλο ζόρι.
 Απού 'πρεπε να πορπατού πάνω από δύο ώρες
 και να σηκώνου πράματα στις κεφαλές τω οι κόρες...
 Όλα καλά και άγια σαν ήτανε μπονάσσα,
 μ' αν ήτο ο καιρός κακός τα πράματα ελλάσσα.
 Εκτός από τους εμετούς και την ταλαιπωρία
 εχάραζε καμιά φορά στο Τρίστομο πορεία.

Γιατί εν ήτο δυνατό πούετε αλλού ν' αράξει,
 να βρεί λιμάνι να μπορεί εκεί να κάνει πράξη.
 Αμέ τον εμπιστεύγυτο τον καπετάν Μανόλη
 Σπόα, Γιαφάνι, Όλυμπος, Μισοχωρίτες όλοι.
 Ήτο πολύ προσεκτικός κι έμπειρος καπετάνιος,
 ασβέρτος, ψύχραιμος πολύ και καιρογνώστης σπάνιος.
 Μ' όταν οι δρόμοι ανοίξασι και τα χωριά ενωθήκα(ν)
 άλλα καΐκια αράξασι και άλλα επουληθήκα(ν).
 Κι επήρα τ' αυτοκίνητα τω καΐκιώ τη θέση,
 τώρα τη Κάρπαθο περνάς απ' των βουνώ τη μέση.
 Ωστόσο στα μαθήματα δεν πήγα ξεπεσμένα,
 μ' η μόρα της ανεμελιάς επήρε με κι εμένα.
 Δεν λέω πως εφταίασι τ' άλλα παιδιά του κόσμου
 κι άσπρη, αγαθή περιστερά ήτο ο απατός μου!
 Εύκολο είναι τα κακά σ' άλλους να τα φορτώνεις,
 μα δύσκολο τα λάθη σου μονάχος να σηκώνεις.
 Δεκάξι με δεκαεφτά βαθμό θαρρώ επήρα
 και τ' άριστα επόατα από την παραθύρα...
 Εις τα Πηγάδια επήαμε κι 'βραμε άλλο σπίτι
 να πιάσω από την αρχή καλύτερα την Τρίτη.
 Όξω στον κάβο εμείναμε, στου Μαλαξού του Κώστα
 κι από 'κει ελέγχαμε του λιμανιού τα πόστα.
 Φτου σου, λοιπόν, από την αρχή, καινούργιες γνωριμίες,
 καινούργιοι τόποι κι άτομα, καινούργιες κοινωνίες.
 Κάθε πρωί εμπάιναμε μέσα σε δυο κουρούτες,
 να πάμε στο Γυμνάσιο με τις παρέες τούτες.
 Το τι δεν εγινότανε μες στα λεωφορεία,
 απ' τους μεγάλους προπαντός κι από την γαλαρία.
 Ανέκδοτα, πειράγματα, ματάκια και φλερτάκια,
 γιατί συνταξιδεύαμε με τόσα κοριτσάκια.
 Εκεί το πρώτο ραντεβού κλείναμε στο λιμάνι,
 που έτσι κι αλλιώς θα κάναμε τ' απόγευμα σεργιάνι.
 Απ' τον Μπεραία προπαντός σαν ήρχετο ποστάλι,
 για νεαρούς και νεαρές ήτο γιορτή μεγάλη.
 Εκεί εσυναντιώμαστε, τα λέγαμε στο πό(δ)ι
 και ως το πρωί αφήναμε την έγνοια να μας τρώει.
 Και ξανασυνεχίζαμε μες στο λεωφορείο
 κι εθώρει ο αντιδιαστής κι εγίνετο θερίο.
 Εγώ 'δεσα πολύ καλά με τρεις συμμαθητές μου,
 πενήντα χρόνια πέρασα, δε τους ξεχνώ ποτές μου!
 Το Φιλιππίδη εννωώ και Παπαφραγκεσκάκη,
 δυο Γιώργηδες κι ένα Λεντή, που ελέα το Μαυράκη.
 Αυτοί οι δύο Γιώργηδες κι οι δύο οι Ηλίες,

οι ώρες που χωρίζασι τη μέρα ήτο ελίες.
 Πηγαίναμε και στ' αγγλικά, στον κύριο Παράσκο,
 αν είχα νου τη γλώσσα αυτή ήπρεπε να διδάσκω.
 Μα ό,τι ξέρω και μιλώ σ' ανάγκη πότες πότες,
 στο Χριστοδούλου οφείλεται και τά 'μαθα από τότες.
 Ήθελε και ζωγραφική ούλους μας να μας μάθει,
 μ' εμείς δεν είχαμε μυαλό κι η ευκαιρία εχάθη.
 Είχε κι εκείνος ένα γιο πολύ καλό μας φίλο,
 πιο γόης από όλους μας να σας το πω οφείλω.
 Εσφάζουτο για χάρη του τα όμορφα κορίτσια,
 αυτός ατσίδας ήτανε στου ερώτου τα καπρίτσια.
 Αμέ το πονηρό πουλί πιάνεται 'πού τη μύτη
 κι αγάπησε και έφτιαξε με τη Μαρία σπίτι.
 Ο Γιάννης τους στεφάνωσε κι αυτός καλός μας φίλος,
 ο πιο καλός απ' όλους μας και της παρέας στύλος.
 Γιος του Ηλία του Μαρή, μανάκριβο καμάρι
 κι η Σταματίνα πάνω του είχε όλα της τα θάρρη.
 Είχε και αυτοκίνητο και κάναμε όλοι βόρτες
 κι ήτανε πάντα ανοιχτές και του σπιδιού του οι πόρτες.
 Αργότερα παντρεύτηκε και πήρε τη Φραγκούλα,
 εκάμα δυο αρσενικούς μετά από μια κορούλα.
 Μα θα γυρίσω γρήγορα στις παιδικές μας τρέλες,
 που εν ήτανε αμέτοχες και απέξω οι κοπέλες.
 Με ραβασάκια εγίνετο τότε το νταλαβέρι
 μ' ήπρεπε νά 'χεις μπιστικό να πάρει και να φέρει.
 Πολλές φορές δανείζουσου δήθεν ένα βιβλίο,
 που σημειώσεις ήθελες να δεις για το σχολείο.
 Και μέσα κει κρυβότανε σε κάποια του σελίδα
 το ραβασάκι πού 'δινε στη σχέση σου ελπίδα.
 Θυμούμαι πως πολλές φορές βρίσκαμε κι άλλους τρόπους
 για να προφυλασσόμαστε απ' αναιδείς ανθρώπους.
 Που θά 'πεφτε στα χέρια τω δίχως δική σου άδεια
 και θα γινόσου βούκινο σε όλα τα Πηγάδια.
 Γι' αυτό οι περισσότεροι τα εκρυπτογραφούσαν
 και το κλειδί του μυστικού κρατούσε η Αρετούσα.
 Βέβαια κι ο Ρωτόκριτος πού 'στελλε κι εκαρτέρει,
 είχε ένα δεύτερο κλειδί πάντα κι αυτός στο χέρι.
 Ακόμα κι αν βρισκόμαστε σε μυστικά λημέρια,
 τα ραβασάκι και οι δυο κρατούσαμε στα χέρια.
 Κι όταν εξεχωρίζαμε απ' το ραντεβουδάκι,
 είχαμε ν' ανταλλάξομε κι από 'να ραβασάκι.
 Γιατί γινότανε αυτό πραγματικά δεν ξέρω,
 μα προσπαθώ τέτοιες στιγμές μπροστά μου να τις φέρω.

Να δώσω μια εξήγηση για 'κείνη τη συνήθεια,
 που ήτανε περίεργη μα γίνεται στ' αλήθεια.
 Μπορεί νά 'ταν πιο εύκολο να γράψεις σε μια κόλλα
 εκείνα πού 'θελες να πεις μα δε τά 'λεγες όλα.
 Ίσως τ' «αγαπημένη μου» και το «αγαπημένε»,
 νά 'ν' πιο σπουδαίο στο χαρτί απ' ότι να την λένε.
 Μπορεί και μόδα νά 'τανε και παλαιό ντερτίπι,
 μ' όπως ακούω σήμερα απ' τη ζωή μας λείπει.
 Δεν έχει πιο πλατωνικό έρωτα όπως τότες,
 ούτε αγάπης μουσική με της καρδιάς τις νότες.
 Δεν ήτανε τα πράγματα τότε τόσο χυδαία
 κι ήτο αρκετό και χόρταινες μόνο με την ιδέα.
 Ότι κι εκείνη γνοιάζεται απ' τη δική της πάρτη
 και κάθε βράδυ αλήμενες στο όνειρό σου νά 'ρτει.
 Δεν προσπαθώ τα πράγματα να τα εξωραΐσω,
 μα όπως τά 'νωσα κι εγώ να τα εξιστορήσω.
 Κάθε κανόνας βέβαια έχει και εξαιρέσεις
 και δεν μπορείς τη λογική του άλλου να χωρέσεις,
 σ' άλλο μυαλό που η φύση του τη λογική νικά τη,
 που δεν ταιριάζει σε καρδιά όμως εντελικάτη.
 Προπάντων όταν είσαι νιος και άγουρος ακόμα
 κι από της ηλικίας σου και της ζωής το γιόμα,
 απέχεις στάδια πολλά, μισής ζωής ταξίδι
 κι εσύ θαρρείς πως γνώστης της είσαι από χρόνια ήδη,
 τότες ακόμα πιο πολύ τα πράγματα σκουρεύου
 γιατί σκέψεις ανήλικες στο νου του νιού χορεύου...
 Έτσι κάπως τα πράγματα κυλούσαν στο λιμάνι,
 στην όμορφη πρωτεύουσα, παρέα και σεριάνι.
 Εδώ 'χαμε και σινεμά τις Κυριακές τα βράδυα,
 που τά 'κανε πιο όμορφα ακόμα τα Πηγάδια,
 γιατί εστολιζόμαστε κι εβγαίναμε στη βόρτα,
 μ' εχάναμέ τη που και που του σινεμά τη πόρτα...
 Επεριμένα την βραδιά τούτη τα ζευγαράκια,
 ν' αλλάξουσι το σινεμά με τα ραντεβουδάκια.
 Κάθε γωνιά με δίχως φως φιλοξενούσε κι ένα,
 μ' εξεπετούσα μας συχνά τους φίλους μου κι εμένα.
 Κι αν ήφτανε η είδηση ως το γυμνασιάρχη,
 καλύτερα το ραντεβού ήτο να μην υπάρχει,
 γιατί σ' ήκανε στο σχολείο ρεζίλι και κουφούνι
 κι επέρνα κάμποσος καιρός ν' ακούσεις το κουδούνι.
 Σ' ήστελλε εις το σπίτι σου για μερικές ημέρες
 κι ήπρεπε ύστερα να παν μητέρες ή πατέρες
 να μάθουσι της κόρης τω ή τις δουλιές του γιου τω

και από 'δώ εις το εξής νά 'χου κι αυτοί το νου τω.
 Όμως δεν παίρνανε σωστές πάντα πληροφορίες
 κι εγίνουτο πολλές φορές κι άδικες τιμωρίες.
 Μέσα στη νύχτα εν ήβλεπε καλά ο καταδότης
 κι άλλους αντ' άλλων κάρφωνε ο ψεύτης κι ο προδότης.
 Έζησα μια περίπτωση δείγμα άριστης φιλίας,
 π' αντί για μένα πλήρωσε ο φίλος μ' ο Ηλίας.
 Μια Κυριακή που σινεμά ήπαιζε στου Διακίδη
 κι εγώ 'χα κλείσει ραντεβού με μια κοπέλα ήδη,
 από δυο μέρες πιο μπροστά με μια της φιλενάδα
 κι ήτο η βραδιά ρομαντική μ' όμορφη φεγγαράδα,
 ζήτησα απού το φίλο μου να γίνει τσιλιαδόρος,
 να μην με κάνουν τσακωτό κι αύριο γίνεται ντόρος...
 Έτσι λο(γ)ής εγίνετο κι ο εις τ' άλλου εχρώστα
 κι ανάλογα κάθε φορά ελλάσασι τα πόστα.
 Σαν είχε ο ένας ραντεβού εφύλαε ο άλλος,
 γιατί αν σε 'πιάνα εγίνετο πολύ μεγάλος σάλος.
 Λοιπόν, εκείνη τη βραδιά εφύλαε ο Ηλίας,
 που ήτανε πάντα πιστός στη σχέση της φιλίας.
 Κι εγώ.....

----- (λείπουν στίχοι, μάλλον 3 δίστιχα)

Κι ενώ ο ίδιος έτρεξα εις το γυμνασιάρχη
 κι είπα του σ' ό,τι σου 'πασι αλήθεια δεν υπάρχει.
 Εις την περίπτωση αυτή εγώ 'μουνα ο φταίχτης
 και μες στην νύχτα λάθεψε κείνος ο θεομπαίχτης.
 Κι άδικα, κύριε Χαλκιά, θα φύγει ο Ηλίας,
 ενόμιζε πως τό 'παιζα Δάμωνα και Φειδίας
 κι ήθελα να θυσιαστώ εγώ αντί για κείνο,
 μα κείνος ήπιε αντί για με κι άδικα το κινίνο.
 Μ' αυτά και μ' άλλα σαν κι αυτά περνούσανε τα χρόνια,
 με το σχολείο δεύτερο στου νου μας τα σαλόνια.
 Λίγο εστριμοχνώμαστε κοντά στις εξετάσεις,
 να πάρομε εις τα γραπτά τουλάχιστον τις βάσεις.

**4.ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΗΜΙΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ/ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΗΛΙΑ ΕΜΜ. ΒΑΣΙΛΑΡΑ**

Ο Ηλίας Βασιλαράς (στα άκρο αριστερά) με τη σύζυγό του Ντίνα και τους τρεις γιους τους Θεοχάρη, Εμμανουήλ και Κωνσταντίνο-Γεώργιο (από αριστερά προς δεξιά), την ημέρα του γάμου του πρωτότοκου Μανώλη με την Σοφία Σισαμή, στις 15 Οκτωβρίου του 2016. Η Ντίνα Βασιλαρά απεβίωσε δύο μήνες αργότερα, στις 22 Δεκεμβρίου 2016.

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Αφήγηση ζωής του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά

Διεύθυνση κατοικίας του αφηγητή: Πηγάδια Καρπάθου, Δωδεκάνησα
Τηλέφωνο: 2245071093

Η συνέντευξη ηχογραφήθηκε στην παραπάνω διεύθυνση.

Όνοματεπώνυμο συνεντεύκτριας και στοιχεία της (διεύθυνση, τηλέφωνο, έτος σπουδών, αριθμός μητρώου): Αικατερίνη Ελ.

Μαρινάκη, Γλαύκωνος 32^Α, Τ.Κ. 11632, Άγιος Αρτέμιος - Αθήνα, τηλ. 2107018308, Πτυχιακή Εργασία Π.Μ.Σ. Λαογραφίας, Α.Μ.

Ημερομηνία της συνέντευξης: Τρίτη 28 Ιουνίου 2016

Απομαγνητοφωνημένες σελίδες: 47

Σχέση συνεντεύκτριας - αφηγητή: Φιλική

Τεχνική συνέντευξης: Κατευθυνόμενη

Είδος αυτοβιογραφίας, ανάλογα με τον τόπο καταγωγής και διαμονής: Αγροτοαστική

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΚΤΡΙΑΣ

Όνοματεπώνυμο συνεντεύκτριας: Αικατερίνη Ελ. Μαρινάκη

Τόπος και διεύθυνση γέννησης: Άνω Μεριά Φολεγάνδρου, Κυκλάδες

Τηλέφωνο: 210-7018308

E-mail: katermarinaki@yahoo.gr

Όνομα και επάγγελμα πατέρα: Ελευθέριος - Συνταξιούχος

Οικοδόμος/Μαραγκός και Παραδοσιακός Οργανοπαίκτης (βιολί)

Τόπος καταγωγής του πατέρα: Άνω Μεριά Φολεγάνδρου, Κυκλάδες

Όνομα και επάγγελμα μητέρας: Φρατζεσκίνα - Οικιακά

Τόπος καταγωγής της μητέρας: Άνω Μεριά Φολεγάνδρου, Κυκλάδες

Ονόματα αρσενικών αδελφών (σπουδές/επάγγελμα): Γεώργιος -

απόφοιτος Μέσης Εκπαίδευσης - Μουσικός (βιολί)

Θρήσκευμα: Χριστιανή Ορθόδοξη

Τόπος κατοικίας: Αθήνα - Άγιος Αρτέμιος

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΦΗΓΗΤΗ

Αφήγηση ζωής του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά

Ημερομηνία γέννησης: 25/5/1948

Τόπος γέννησης: Σπόα, Κάρπαθος

Όνομα και επάγγελμα πατέρα: Εμμανουήλ Ηλ. Βασιλαράς, Ιδιωτικός Υπάλληλος σε εργοστάσιο στην Αμερική και υποδηματοποιός μέχρι το 1940 που μετανάστευσε (1910 - 1990)

Όνομα και επάγγελμα μητέρας: Μαρία (Μαριγούλα) Εμμ. Βασιλαρά το γένος Γεωργίου Λειβαδίτη (1927 -), Νοικοκυρά

Όνόματα αδελφών (επάγγελμα): Κωνσταντίνος (1950 - 1968)

Εκπαίδευση αφηγητή: Απόφοιτος Εξαταξίου Γυμνασίου

Επάγγελμα (Χρονολογίες): Συνταξιούχος Δημόσιος Υπάλληλος

Θρήσκευμα: Χριστιανός Ορθόδοξος

Ημερομηνία γάμου: 5/9/1976

Τόποι κατοικίας: Σπόα και Πηγάδια Καρπάθου

Όνομα και επάγγελμα συζύγου: Κωνσταντίνα (Ντίνα) Βασιλαρά το γένος Θεοχάρη Λιγνού (Θάνατος 22/12/2016). Έζησε στην Αμερική έως 20 ετών

Όνομα και επάγγελμα αρσενικών παιδιών: Μανώλης (Δημοτικός Υπάλληλος, 1977), Θεοχάρης (Χάρης, 1980), Κωνσταντίνος - Γεώργιος (Άκης, 1985)

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα εστιάσουμε στη ζωή του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, μέσα από την διάρκειας 3,5 ωρών ημικατευθυνόμενη (αυτο)βιογραφική του συνέντευξη, η οποία δεν κινήθηκε μόνο γύρω από τις συγκεκριμένες και προετοιμασμένες ερωτήσεις που του υποβάλαμε, βάσει ερωτηματολογίου, με το οποίο δεν είχε έρθει εκ των προτέρων σε επαφή ο συνεντευξιαζόμενος, αλλά κατευθύνθηκε και από τον ίδιο προς θέματα του ενδιαφέροντος και των γνωστικών του πεδίων, δεδομένου ότι ήταν τόσο ο όγκος των πληροφοριών και τόσο χειμαρρώδης ο λόγος του Ηλία Βασιλαρά, ώστε ειπώθηκαν πολλά πράγματα πέραν των ζητούμενων μέσω των ερωτημάτων, ενώ παράλληλα τέθηκαν από την συνεντεύκτρια και ερωτήματα, που δεν συμπεριλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο, με σκοπό την αποσαφήνιση θεμάτων που τέθηκαν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Μέσα από την παρούσα συνέντευξη αποκαλύπτεται ανάγλυφα η προσωπικότητα του Ηλία Βασιλαρά και όλα εκείνα που συνέτειναν στη διαμόρφωσή της, όσο και στην ταυτότητα του έργου του.

Εκτενής αναφορά δεν γίνεται μόνο στους γονείς του, αλλά και στους παππούδες, τις γιαγιάδες και τους θείους-ες του, εκ των οποίων ισχυρότερη επίδραση πάνω του -πέραν του πατέρα του- φαίνεται πως είχε η εκ πατρός γιαγιά του η Χρυσάνθη. Με λεπτομέρειες περιγράφεται και η διετής παραμονή του στην Αμερική, καθώς και κάποιες «χαμένες» ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν εκεί και οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν αλλάξει τον ρου της ζωής του. Καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του ως λαϊκού ποιητή, αλλά και της ταυτότητας του έργου του, φαίνεται πως έπαιξε η επαγγελματική του σταδιοδρομία στο Δημόσιο Ταμείο, όπου η αρμοδιότητά του ήταν η είσπραξη των Δημοτικών Τελών Καρπάθου και Κάσου. Ο ίδιος τονίζει: «Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωριστώ και με περισσότερο κόσμο, να αναπτύξω

σχέσεις, να αγαπήσω πολύ τη φύση, να αγαπήσω τους ανθρώπους και απ' αυτή τη δουλειά μπορώ να πω ότι έκανα τις περισσότερες γνωριμίες μου πια, μένοντας πάνω στο νησί και πάρα-πάρα πολλούς φίλους και ως εκ τούτου πολύ καλές παρέες και εντρύφησα μετά μέσα στα γλέντια, στους χορούς, στα τραγούδια της Καρπάθου».

ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Κατερίνα Μαρινάκη: Βρισκόμαστε στα Πηγάδια Καρπάθου, στο σπίτι του κ. Ηλία του Βασιλαρά, είναι Τρίτη 28 Ιουνίου του 2016 και ξεκινάμε την συνέντευξη με τα θέματα που αφορούν την προσωπική του ζωή πρώτα και στη συνέχεια το αντικείμενό μας, τις μαντινάδες. Λοιπόν, θα μας πείτε κ. Ηλία, για λόγους τυπικούς και εσείς το πλήρες όνομά σας, πότε γεννηθήκατε και πού και τι θυμάστε από τα παιδικά σας χρόνια, τι σας έχει μείνει, αν μπορούμε να πούμε γενικά, στο μυαλό από τα παιδικά σας χρόνια.

Ηλίας Βασιλαράς: Ευχαριστώ Κατερίνα για τη συνέντευξη, σου εύχομαι καλή επιτυχία στο Μεταπτυχιακό που κάνεις...

Κ.Μ.: Ευχαριστώ πολύ!

Η.Β.: ...είναι χαρά μου και τιμή μου να ασχολείσαι μαζί μου και έτσι, κατά κάποιο τρόπο, μπορώ να πω ότι επιβεβαιώνεται και η σχέση τόσων ετών και η φιλία που είχαμε, με αυτή την προσπάθεια, που γίνεται τώρα, να ασχοληθείς με τις μαντινάδες μου και αυτό το πράγμα να γίνει μια μεταπτυχιακή εργασία. Θέλω με την ευκαιρία να ευχαριστήσω τον κ. Μηνά Αλεξιάδη, ο οποίος είχε την ιδέα αυτή και βέβαια το Γιώργο το Θανόπουλο και τη Βασιλική τη Χρυσανθοπούλου, που συνεχώς μας παρακινούν, μας ενθαρρύνουν και μας σπρώχνουν να τελειώσουμε αυτή την εργασία όσο γίνεται γρηγορότερα.

Κ.Μ.: Και που είναι οι επιβλέποντες Καθηγητές της πτυχιακής μου, ακριβώς.

Η.Β.: Βεβαίως! Για τους τυπικούς, λοιπόν, αυτούς λόγους Ηλίας Βασιλαράς του Εμμανουήλ, γιατί έχει κι άλλους πολλούς Βασιλαράδες, επιμένει ο κ. Αλεξιάδης ότι θα πρέπει να βάζω το Εμμανουήλ και με τα δύο -μ-, Ε-μ-μ. Και γεννήθηκα στο Σπόα της Καρπάθου στις 25 Μαΐου του 1948. Όπως θα μας δοθεί η ευκαιρία να πούμε το 1948, δυο-τρεις μήνες πριν από τη γέννησή μου, έγινε η ενσωμάτωση της Καρπάθου και της Δωδεκανήσου μαζί, με τη μητέρα Ελλάδα. Είναι δηλαδή μία σημαντική και σημαδιακή χρονολογία! Όσον αφορά με τα παιδικά μου χρόνια εγώ δεν έζησα τον πόλεμο, τις ιστορίες του πολέμου τις ακούω από τους γονείς μου και από τους παππούδες μου και τη γιαγιά μου, γιατί είμαι μόνιμος κάτοικος της Καρπάθου, εκτός από τα δύο χρόνια αυτά, που έφυγα για την Αμερική, μεταξύ του '66-'68, είμαι μόνιμος κάτοικος λοιπόν, εδώ γεννήθηκα, εδώ μεγάλωσα κι εδώ συνεχίζω να ζω. Τα

παιδικά μου χρόνια ήταν πολύ καλά, γιατί ο πατέρας μου ήτανε από τους πρώτους αμερικανούς που πήγανε, είχε ήδη πάει στην Αμερική, ήρθε σαν αμερικανός παντρεύτηκε τη μητέρα μου, τη Μαρία ή Μαριγούλα -το τοπικό όνομα- Γεωργίου Λειβαδίτη και εκείνη την εποχή, στα δύσκολα χρόνια του '48-'50, της απελευθερωμένης πια Καρπάθου και Δωδεκανήσου, επειδή πολύς κόσμος ζούσε δύσκολα εμείς ζούσαμε πολύ καλύτερα, γιατί ερχότανε τα δολλάρια του πατέρα μου απ' την Αμερική. Λίγα ή πολλά! Οι συνθήκες, λοιπόν, τις οποίες έζησα σαν μικρό παιδί, μπορώ να πω ότι ήτανε καλύτερες από των συνομηλίκων μου, γιατί τώρα εκείνων είναι καλύτερες επειδή ξενιτεύτηκαν κι αυτοί, πήγανε στην Αμερική και σ' άλλα μέρη της Ευρώπης, κυρίως όμως στην Αμερική, για να ζούνε καλύτερα μια που ο τόπος μας είναι λίγο σκληρός, είναι λίγο άγονος και δεν μπορεί να μας προσφέρει αυτά τα οποία θέλουμε για να ζήσουμε, που έχει ανάγκη κάθε οικογένεια για να ζήσει!

Κ.Μ.: Δυο-τρία πράγματα παραπάνω για τους γονείς σας και για τους παππούδες, αν όχι για όλους, ίσως για όποιον αισθάνεσθε ότι σας έχει επηρεάσει περισσότερο, αν υπάρχει κάποιος.

Η.Β.: Η επιρροή έχει γίνει από τον πατέρα μου, αλλά θα πούμε μερικά λόγια και για τους παππούδες μου. Ας ξεκινήσουμε από την πλευρά της οικογένειας Βασιλαρά. Ο προπαππούς μου ήτανε ο γεννάρης, ο οποίος λεγότανε πρώτα Βασίλειος Διακομανώλης, όμως, επειδή ήτανε πάρα πολύ δυνατός, ήτανε το πρωτοπαλλήκαρο εκείνης της εποχής, ήτανε μάλιστα αυτός που εκπροσωπούσε το χωριό να παλεύει για τον καθορισμό των ορίων με τα διπλανά χωριά -συνηθίζανε, λένε, να παλεύουνε τα πρωτοπαλλήκαρα τότε του κάθε χωριού και να χωρίζονται τα όρια των χωριών, να μοιράζονται- λόγω του ότι, λοιπόν, ήτανε πολύ δυνατός, από Βασίλη τον λέγανε Βασίλαρο κι αργότερα Βασίλαρος -Βασιλαράς κι έτσι παρέμεινε το Βασιλαράς. Ο προπαππούς, λοιπόν, ήτανε ο Βασίλης ο Βασιλαράς, ο παππούς -δηλαδή ο πατέρας του πατέρα μου- ήτανε ο Ηλίας ο Βασιλαράς, του οποίου το όνομα φέρω εγώ. Ο παππούς μου ο Ηλίας ο Βασιλαράς ήτανε παντρεμένος δύο φορές, γιατί πέθανε μικρή η πρώτη του γυναίκα, μ' εκείνην είχε τρία παιδιά και με τη δεύτερη γυναίκα, τη Χρυσάνθη την Καστελλοριζιά, όπως την λέγανε, γιατί την παντρεύτηκε στο Καστελλόριζο, έκανε άλλα επτά παιδιά μεταξύ των οποίων και ο πατέρας μου, το οποίο ήτανε το τρίτο κατά σειρά παιδί της Χρυσάνθης Βασιλαρά...

Κ.Μ.:...με τη δεύτερη σύζυγο...

Η.Β.:...γιατί ακολούθησαν πίσω από τον πατέρα μου άλλα τέσσερα παιδιά, τα οποία είναι επτά. Η γιαγιά μου, λοιπόν, η δεύτερη, η Χρυσάνθη η Βασιλαρά, μεγάλωσε επτά παιδιά και δύο παραπαίδια της πρώτης γυναίκας, γιατί το ένα πέθανε πολύ μικρό, γι' αυτό λέω τρία παιδιά. Ο άλλος παππούς, από την πλευρά της μητέρας μου, η οποία λέγεται Μαρία -Μαριγούλα στο τοπικό όνομα- Γεωργίου Λειβαδίτη, ο

παππούς μου λοιπόν, από κείνη την πλευρά της μητέρας μου, ήταν ο Γεώργιος Λειβαδίτης, ο οποίος είχε ακόμα τρία παιδιά εκτός από τη μητέρα μου, το Γιάννη, τον Ηλία και τη Σοφία, ο Ηλίας ήταν ο πιο μικρός, ο Γιάννης ο μεγαλύτερος και η μητέρα μου ήταν η δεύτερη, μετά από το Γιάννη δηλαδή το Λειβαδίτη. Δεν ξέρω αν χρειάζεται θα πούμε και τα ονόματα των παιδιών της οικογένειας Βασιλαρά, επειδή μπορεί να τους βρίσκουμε μπροστά μας...

Κ.Μ.: Αν τα θυμόσαστε να, δεν υπάρχει περιορισμός.

Η.Β.: Τα δύο παιδιά, λοιπόν, που έζησαν από την πρώτη γυναίκα ήταν ο Βασίλης Βασιλαράς και η Μαρούκλα Βασιλαρά, Μαρία δηλαδή, και τα επτά παιδιά από την πλευρά της δεύτερης γυναίκας τώρα, της Χρυσάνθης Βασιλαρά, είναι πρώτος ο Δημήτρης, δεύτερη η Φωτεινή -μια και μόνη κόρη είχανε- τρίτος ο πατέρας μου ο Μανώλης, τέταρτος ο Βαγγέλης, πέμπτος ο Γιώργος, έκτος ο Κωστής, ο οποίος πέθανε σε μικρή ηλικία στην Ελβετία και τελευταίος, ο βενιαμίν, ήτανε ο Νικόλας ο Βασιλαράς.

Κ.Μ.: Οι γραμματικές γνώσεις υποθέτω, ότι Δημοτικό θα πρέπει να πήγατε στο χωριό σας ή σε κάποιο γειτονικό και μετά τι άλλο ακολούθησε;

Η.Β.: Στα Σπόα ήτανε το Δημοτικό Σχολείο, το οποίο τέλειωσα εγώ, με δασκάλους μου το δάσκαλο τον Κωνσταντίνο το Διακολιό και το Γεώργιο Χαλκιά. Εκείνη την εποχή, που εγώ ήμουν στο Δημοτικό Σχολείο, δηλαδή από το '54 έως το '60, το Δημοτικό Σχολείο των Σπόων έφτανε τα 78 με 80 παιδιά. Τώρα δεν υπάρχει Δημοτικό Σχολείο στα Σπόα, το 2016, έχει κλείσει! Εκεί έβγαλα το Δημοτικό Σχολείο και έδωσα εξετάσεις -γιατί τότε δίναμε εξετάσεις για το Γυμνάσιο, δίναμε εισιτήριες εξετάσεις-, κατέβηκα στο Απέρι -το Απέρι είναι ένα από τα χωριά της Καρπάθου, ένα από τα 12 χωριά της Καρπάθου-, εκεί ήτανε το μοναδικό Γυμνάσιο, εκεί έδωσα εξετάσεις πέρασα με πάρα-πάρα πολύ καλό βαθμό, όμως οι γονείς μου αποφάσισαν να με στείλουνε να μείνω μαζί με τη θεία μου τη Φωτεινή, που είπα προηγουμένως, το δεύτερο παιδί της γιαγιάς μου της Χρυσάνθης...

Κ.Μ.: Τη μοναδική αδελφή!

Η.Β.:...τη μοναδική αδελφή και με το γιό της το Φραγκίσκο, η οποία ήτανε σαν δεύτερή μου μάνα, ο Φραγκίσκος δούλευε στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας εκεί και στο Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο, έμενε λοιπόν στην Αθήνα κι εγώ πήγα κι έμεινα μαζί τους στο Μαρούσι, στη Σπύρου Λούη 1, θυμάμαι τη διεύθυνση, γιατί λέει στο Γυμνάσιο του Αμαρουσίου θα πήγαινα ακόμα καλύτερα! Στο Γυμνάσιο του Αμαρουσίου όμως έμεινα ένα χρόνο και την αρχή του δεύτερου χρόνου, έφυγα για τους λόγους ότι η μητέρα μου άκουσε για κάποιο αυτοκινητιστικό δυστύχημα, που σκοτώθηκε ένα μικρό παιδί και φοβήθηκε πάρα πολύ να μην είμαι στην Αθήνα και ήρθε και με πήρε από το Γυμνάσιο -αυτά τα αναφέρω στην αυτοβιογραφία μου με μαντινάδες,

εξιστορούνται όλα αυτά- και την υπόλοιπη χρονιά της Δευτέρας Γυμνασίου την έβγαλα στο Απέρι, κατοικώντας και στο Απέρι, νοικιάζοντας σπίτι στο Απέρι με τους γονείς μου μαζί, και τα υπόλοιπα χρόνια από την Τρίτη μετά πάλι στο Απέρι, μέχρι την Έκτη που έφυγα, το 1966, αλλά έμενα στα Πηγάδια και αυτά όλα ό,τι λέμε τώρα προφορικά, περιγράφονται στην αυτοβιογραφία μου, που είναι φτιαγμένη με μαντινάδες!

Κ.Μ.: Και που αριθμεί κάποιες χιλιάδες στίχους μέχρι στιγμής χωρίς να έχει ολοκληρωθεί!

Η.Β.: Είμαι τώρα σε ηλικία περίπου 20 χρονών και νομίζω ξεπερνάει τις 1370 μαντινάδες, δηλαδή τους 2600-2700 στίχους μέχρι στιγμής...

Κ.Μ.: Τεράστιος όγκος!

Η.Β.: ...και ελπίζω και εύχομαι να το ολοκληρώσω!

Κ.Μ.: Το εύχομαι από την καρδιά μου! Μας είπατε, λοιπόν, κ. Ηλία ότι πήγατε κάποια στιγμή στα δεκαοκτώ σας στην Αμερική περιγράψτε μας λίγο την εμπειρία σας, πώς σας φάνηκε, ένας άλλος τελείως διαφορετικός κόσμος, πολύ μεγάλος σε σχέση με την Κάρπαθο, πώς ήταν τα πράγματα εκεί, και γιατί τελικά επιστρέψατε;

Η.Β.: Καταρχήν ήθελα να πω γιατί πήγαιναν στην Αμερική.

Κ.Μ.: Ναι, βέβαια να μας το πείτε, εννοείται!

Η.Β.: Ο λόγος που αναγκάστηκα να πάω στην Αμερική ήτανε γιατί ο πατέρας μου δεν είχε πλέον πολλές οικονομικές δυνατότητες, αρρώστησε, ήρθε στην Ελλάδα, δεν είχε οικονομικές δυνατότητες για να συνεχίσω να πάω σε κάποιο Πανεπιστήμιο και ο άλλος δρόμος που είχανε και έχουνε οι Καρπάθιοι ήτανε η Αμερική. Ή αυτό, λοιπόν, θα έκανα ή θα έμενα εδώ να σπουδάσω, αλλά δεν είχαμε χρήματα ή θα έπρεπε να πάω στην Αμερική να δω αν μπορούσα να σπουδάσω, γιατί γι' αυτόν τον λόγο πήγαιναν στην Αμερική. Ήταν δύσκολες οι συνθήκες τότε να πας στην Αμερική, το μέσον το οποίο χρησιμοποιούσαν οι περισσότεροι -γιατί τότε, το 1966, τα πράγματα ακόμα με τα αεροπλάνα δεν είχαν εξελιχθεί όπως είναι τώρα εύκολα, ήτανε και πολύ ακριβά...

Κ.Μ.: Πήγατε με υπερωκεάνειο δηλαδή;

Η.Β.:...πήγα με το υπερωκεάνειο «Ολύμπια», ταξίδευα 11 μέρες, τρεις μέρες απ' αυτές ήμουν σε κυκλώνα, αλλά εν πάσει περιπτώσει φτάσαμε στην Αμερική...

Κ.Μ.: Δύσκολη εμπειρία υποθέτω!

Η.Β.:...δύσκολη εμπειρία, παρότι εγώ τότε σαν πολύ νέος δεν το έβλεπα ότι ήτανε, έβλεπα το πλοίο να βουλιάζει μέσα στο κύμα, και να είμαι από το τελευταίο deck να παρακολουθώ και να νομίζω ότι δεν θα ξανανέβει, αλλά εμένα δεν μ' ένοιαζε. Δόθηκε και η ευκαιρία με τον κυκλώνα εκεί πέρα να γνωριστούμε με μία κοπελιά που περάσαμε μετά καλά, περιγράφω -είναι πολύ σημαντικό- μέσα στη βιογραφία, για να

χαλαρώσω λίγο από τον κυκλώνα, δίνω πολλή λεπτομέρεια στη σχέση αυτή της κοπελιάς...

K.M.: Ήταν Ελληνίδα;

H.B.: Ήταν Ελληνίδα, ναι, ήταν Ελληνοαμερικανίδα και ...έφτασα κάποτε στην Αμερική, με περιμέναν οι θείοι μου, θα έμενα στους θείους μου, πήγα με εισιτήριο δανειστήκαμε από τους θείους μας τότε, ο πατέρας μου 400 δολλάρια από τον έναν και 200 από τον άλλο για να κάνουμε το εισιτήριό μου να πάω στην Αμερική και με την παράκληση και την συμβουλή του πατέρα μου, ότι τα πρώτα χρήματα που θα πιάσω να πάνε στους θείους μου και στον έναν και στον άλλο. Να μην στείλω δραχμούλα έξω, δολλάριο δηλαδή, να μην στείλω τίποτα έξω, αν δεν πάνε πρώτα στους θείους μου. Έμεινα, λοιπόν, με τον θείο μου τον Βαγγέλη και με τον Νικόλα κι εκεί το πρώτο πράγμα που έκανα -άμα θες να δουλέψεις και να πάρεις αμέσως χρήματα- η πρώτη δουλειά που έκανα ήτανε στα εστιατόρια, με πήραν αμέσως, ξεκίνησα από το πλύσιμο των πιάτων, έκανα όλη κι όλη μια μέρα γιατί δεν την άντεξα! Αυτό ήτανε στο καλύτερο εστιατόριο του Μπρούκλιν, που ήτανε το «Χάμιλτον Χάουζ», δούλευε ο ένας μου θείος αρχισερβιτόρος και ο θείος μου ο Νικόλας αρχιμάγειρας, αλλά έπρεπε λείπει να περάσω τη διαδικασία για να εξελιχθώ κι έπρεπε να πάω κι εγώ απ' τα πιάτα...

K.M.: Από τα χαμηλά προς τα πιο ψηλά...

H.B.:...παρότι αυτοί μπορούσαν να με βάλουν σε καλύτερο τομέα, όμως ήτανε μια εμπειρία εκεί, δεν την άντεξα όμως, έφυγα κι άρχισα να ψάχνομαι, αλλά τώρα σαν βοηθός σερβιτόρου μια που ήμουνα και νέος, ήξερα και μερικά αγγλικά, ακολούθησα, λοιπόν, του εστιατορίου τις δουλειές, που μας δίνανε σίγουρα χρήματα. Δε νομίζω ότι είναι της στιγμής να αναφερθώ εδώ για τις εμπειρίες μου στη δουλειά, γιατί τις λέω και στην αυτοβιογραφία και μάλιστα τα περιγράφω πολύ λεπτομερώς και τρεις καταπληκτικές ευκαιρίες που μου δοθήκανε στην Αμερική -δεν ξέρω αν θα 'τανε καλύτερα ή χειρότερα-, πάντως ήτανε ευκαιρίες μοναδικές που δεν ξέρω αν τυχαίνουνε σ' όλους τους ανθρώπους συχνά και τι θα έκαναν άλλοι, εγώ δεν τις ακολούθησα, παρότι θα έπρεπε -όπως έλεγε η λογική τότε των μεγαλυτέρων-, αλλά οι θείοι μου κόναναν κουμάντο στη ζωή μου τότε, δεν με αφήσανε να τις ακολουθήσω. Η μια να με σπουδάσει η τράπεζα, μια τράπεζα που δούλευε μια ξαδέρφη μου, πήγα έδωσα εξετάσεις, πέρασα με άριστα παρότι δεν ήξερα γλώσσα και με αναλάμβανε η τράπεζα να με σπουδάσει, ακόμα και να στέλνει τα λεφτά που έστελνα στους γονείς μου έξω και όταν λέω τους γονείς μου ξέχασα να πω και τον μακαρίτη τον αδελφό μου τον Κωστή, ο οποίος ζούσε μαζί με τους γονείς μας τότε, δυστυχώς ήτανε άρρωστο το παιδί...

K.M.: Μικρότερος από εσάς;

Η.Β.:...ήτανε μικρότερος από μένα δύο χρόνια και τον χάσαμε, ήτανε γεννημένος το 1950 και πέθανε το 1968, την 1^η Μαρτίου. Ένας απ' τους λόγους που πήγαινα στην Αμερική και σκεπτόμουνα αν θα σπούδαζα ποτέ, ήτανε να γινόμουνα γιατρός πάνω στην ασθένεια του αδερφού μου. Δεν έγινα όμως τίποτα απ' όλα αυτά, οι συνθήκες ήτανε δύσκολες, στους γονείς έπρεπε να στείλω χρήματα, η ευκαιρία που μου δινόταν σε μία τράπεζα ήτανε ν' ακολουθήσω τον τομέα της τράπεζας ή τον οικονομικό ή τον νομικό, δηλαδή σε σπούδαζε η τράπεζα για να γίνεις στέλεχός της, καλό στέλεχός της. Εμένα τότε ήταν η «Ιρβιν Τραστ», η οποία τότε με βλέπανε -όπως μου 'παν αργότερα- σαν τον μελλοντικό εκπρόσωπό τους στην Ελλάδα! Δεν το ακολούθησα, δεν θέλαν οι θείοι μου, επηρέασαν και τους γονείς μου ότι θα σπούδαζα τότε και θα 'φευγα και θα παντρευόμουνα εκεί και θα χανόμουνα από το χωριό κι έτσι ήταν μία απ' αυτές τις ευκαιρίες, που δεν ξέρω αν έκανα καλά ή κακά που δεν την ακολούθησα.

Κ.Μ.: Έμεινε αναξιοποίητη!

Η.Β.: Να πούμε για τις άλλες δύο;

Κ.Μ.: Όσες θέλετε!

Η.Β.: Οι άλλες δύο ήτανε ότι στο εστιατόριο, σ' ένα πολύ ακριβό ελληνικό εστιατόριο που δούλευα, το «Sea Fair of the Aegean», που ήτανε στο κέντρο του Μανχάταν, κοντά στο Radio City, ήτανε κάποιου Βολιώτη, του κυρίου Μπάστη, Χρήστος Μπάστης νομίζω λεγόταν, το εστιατόριο αυτό πολύ ακριβό και τρώγανε πολύ μεγάλες προσωπικότητες της Αμερικής και της Ελλάδας, δηλαδή γνώρισα εκεί τον Φρανκ Σινάτρα, την Μία Φάρρου, τον Πωλ Νιούμαν, από τους Έλληνες τους πολιτικούς ήτανε τότε σε εξορία ο Κωνσταντίνος Καραμανλής είχε έρθει εκεί, ο Νικήτας Βενιζέλος, η Μελίνα Μερκούρη και πολλοί τέτοιοι, φαντάζεσαι και το ανάλογο προσωπικό και οι υπόλοιποι πελάτες ήτανε αναλόγου επιπέδου μ' αυτούς, σκηνοθέτες, ηθοποιοί, επιχειρηματίες. Εκεί, λόγω του νεαρού της ηλικίας μου, με συμπάθησε ένα ζευγάρι το οποίο δεν είχε -απ' ότι κατάλαβα μετά- παιδιά, με λυπόντουσαν να με βλέπουν να δουλεύω και να μην σπουδάζω, μου ζητήσανε να με βοηθήσουνε, αυτοί μένανε στο Up State, δηλαδή ήτανε ένα μέρος πάνω από το Μπρούκλιν και θέλανε να με αναλάβουνε να με σπουδάσουνε. Ο κύριος αυτός και η κυρία ήτανε οι μεγαλομέτοχοι -ο αντιπρόεδρος και δεν ξέρω ποιο άλλο βαθμό- μιας εταιρείας αλουμινοχάρτου, του «Αλκόα» έτσι λεγότανε αυτό, ο οποίος ήθελε να με σπουδάσει και να με έχει σαν παιδί του εκεί πέρα, χωρίς να ξοδεύω τίποτα! Πάλι η καλή ή η κακή μου τύχη δεν με άφησε να το εκμεταλλευτώ, παρότι με συμβούλευαν οι μεγαλύτεροι από μένα οι φίλοι μου, οι Έλληνες σερβιτόροι που ήμαστε μαζί να το κάνω. Ήτανε κι αυτή μια δεύτερη ευκαιρία που λέω και μια τρίτη ευκαιρία ήτανε λόγω του ονόματός μου, όπως είπα λέγομαι Ηλίας Βασιλαράς και μια παρέα που ερχότανε με Έλληνες επιχειρηματίες και Αμερικανούς

εκεί μαζί, κι αυτοί με είχανε συμπαθήσει, θέλαν να ξέρουν το όνομά μου, να ξέρουνε γιατί δουλεύω και δεν σπουδάζω. Κάποια στιγμή μου κάναν μία πρόταση, την οποίαν εγώ τότε σαν ένα παιδί άβγαλτο δεν ήξερα τι ήτανε, αλλά ένας σερβιτόρος μεγαλύτερος από μένα από την Κηφισιά, ο Μάικ Ευθυμίου, που ήταν σαν πατέρας μου και με συμβούλευε και στην προηγούμενη περίπτωση, αλλά και στην τωρινή, μου έλεγε ότι έπρεπε να το κάνω και να μην σκεφθώ τίποτα! Τι μου ζήτησαν λοιπόν; Στην Αμερική εκείνη την εποχή είχε μία μεγάλη εταιρεία καφέ ελληνικού, λεγόταν «Βασίλαρος», αυτοί θέλανε να χρησιμοποιήσω ή με συμμετοχή, με ποσοστό στην επιχείρηση ή παραχωρώντας τους το όνομά μου, το Βασιλαράς, να κάνουν μια ανταγωνίστρια εταιρεία καφέ! Η διαφορά θα ήτανε πολύ μικρή...

Κ.Μ.: Ένα γράμμα!

Η.Β.:...Βασίλαρος, θα ήτανε το γιώτα, η γραμμούλα μεταξύ του όμικρον και του άλφα! «Βασίλαρος», λοιπόν, ο ένας καφές, «Βασιλαράς» ο άλλος! Πήγα να ρωτήσω τους θείους μου, δεν θέλανε, με τι δικαίωμα λέει πουλάς τ' όνομά μας; Ήτανε τέτοια τα μυαλά, δεν με αφήσανε! Πάντως ήτανε τρεις πολύ-πολύ σημαντικές ευκαιρίες της ζωής μου, δεν τους συγχώρησα...

Κ.Μ.: Που σίγουρα θα της είχαν αλλάξει εντελώς κατεύθυνση.

Η.Β.:...την οποία δεν ξέρω και τώρα όταν κάνω την αυτοκριτική, αν τελικά είχανε δίκιο οι θείοι μου που δεν με άφησαν ή είχαν άδικο, δεν ξέρω τι να πω. Και καλά έτσι είναι, όπως είναι τα πράγματα τώρα, ίσως αν ήμουνα εκεί δεν θα ήμουνα τώρα σ' αυτό τον τομέα, με τον οποίο ασχολούμαι τόσο πολύ και μ' αρέσει να περνάω τις ελεύθερες ώρες μου δημιουργώντας κάτι και ασχολούμενος γενικότερα με την έρευνα της λαογραφίας της Καρπάθου και όχι μόνο, με τις μαντινάδες της Καρπάθου, αλλά και γενικότερα της Δωδεκανήσου και της Ελλάδας. Αυτές ήταν οι εμπειρίες μου! Πώς έφυγα τώρα από την Αμερική και γιατί δεν έμεινα να δουλέψω, είναι γιατί κάποια στιγμή λόγω του νεαρού της ηλικίας, ήτανε τότε το Βιετνάμ σε μεγάλη έξαρση, οι Αμερικανοί έριξαν πολλά νέα παιδιά στον πόλεμο του Βιετνάμ κι αφού, λοιπόν, ήμουνα κι εγώ 20 χρονών με φωνάξανε να περάσω από το περιοδεύων που λέμε, πέρασα, έκανα εκεί ότι δεν μιλάω καθόλου τίποτα μήπως ξεφύγω, να μου δώσουνε μία άλλη κλάση, μου δώσανε μια κλάση προσωρινά, 4Υ έτσι λεγότανε, αλλά φαίνεται λόγω της ανάγκης που χάνανε πολύ κόσμος, επιστράτευαν πολύ γρήγορα άλλους, μου αλλάξανε την κλάση, από το 4Υ το κάνανε 4Α, μετά φτάσανε στην κατηγορία Α, που πολύ γρήγορα έπρεπε να παρουσιαστώ κι εγώ μαζί με δυο μου άλλα ξαδέρφια. Μπήκαμε στο πλοίο τώρα, το «Άννα Μαρία» το υπερωκεάνειο και επιστρέψαμε, με τον ξάδερφό μου τον Κωστή τον Ταλαράνδα και δύο άλλα μου ξαδέρφια, φύγανε αεροπορικώς εκείνα, ο Γιώργος ο Λειβαδίτης και ο Γιώργος ο Πάχος. Ένας συμμαθητής μου και δεύτερός μου

ξάδερφος, ο Βαγγέλης ο Τσαμπουνιέρης αυτός έμεινε πήγε στο Βιετνάμ, γλύτωσε αλλά μην φανταστείς πώς γλύτωσε και πώς γύρισε, με πόσα προβλήματα παθολογικά...

K.M.: Και ψυχολογικά ίσως.

H.B.:...και ψυχολογικά και πόσες φορές γλύτωσε και με τι τραύματα και ψυχικά και σωματικά. Εγώ έτσι επέστρεψα στην Ελλάδα, όμως δεν μπορούσα να το κάνω αυτό να πάω στο Βιετνάμ, γιατί τώρα μέσα στο '68, στις αρχές Μαρτίου, χάνω τον αδερφό μου, οι γονείς μου μένουν μόνοι, εγώ ήθελα πλέον να είμαι πάρα πολύ κοντά στους γονείς μου, γιατί η απώλειά του σημάδεψε τη ζωή τους από κει και πέρα, πάθανε κι οι δύο κατάθλιψη, επηρέασε και τη δικιά μου κατάσταση κι ένιωθα πιο πολύ το φορτίο να είμαι κοντά στους γονείς μου, σαν μοναδικό πια παιδί που έμεινα. Και αφού ήρθα πλέον εδώ και με τις γνώσεις που είχα, τελειόφοιτος του Γυμνασίου και κάποια λίγα αγγλικά τότε, βρήκα τη δουλίτσα που πήρα τότε, στο Δημόσιο Ταμείο δούλευα και ασχολιόμουν με τα δημοτικά τέλη, δηλαδή ήμουν δημοτικός υπάλληλος, που δούλευα στο δημόσιο, δημοτικός εισπράκτορας λεγότανε, ακριβώς δηλαδή η αρμοδιότητα που είχα και εισέπρατα τα δημοτικά τέλη της Καρπάθου και της Κάσου. Έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωριστώ και με περισσότερο κόσμο, να αναπτύξω σχέσεις, να αγαπήσω πολύ τη φύση, ν' αγαπήσω τους ανθρώπους και απ' αυτή τη δουλειά μπορώ να πω ότι έκανα τις περισσότερες γνωριμίες μου πια, μένοντας πάνω στο νησί και πάρα-πάρα πολλούς φίλους και ως εκ τούτου πολύ καλές παρέες και εντρύφησα μετά μέσα στα γλέντια, στους χορούς, στα τραγούδια της Καρπάθου, όταν βέβαια άρχισε να φεύγει το πένθος που είχα για τον αδερφό μου.

K.M.: Και με έδρα πια εδώ στα Πηγάδια, είχατε μεταφερθεί στα Πηγάδια.

H.B.: Ναι, τώρα έμεινα στα Πηγάδια, από το 1969 που διορίστηκα, με τους γονείς μου μέχρι το 1976 που παντρεύτηκα, στις 5 Σεπτεμβρίου του 1976 παντρεύτηκα την Κωνσταντίνα Θεοχάρη Λιγνού, με την οποία θα πούμε, δεν ξέρω αν είναι της στιγμής...

K.M.: Να το πούμε τώρα, βέβαια!

H.B.:...με την οποία απέκτησα τρία παιδάκια, τον Μανώλη, τον Χάρη και τον Άκη τον φωνάζουμε, τον Κωνσταντίνο-Γεώργιο.

K.M.: Τα οποία δεν είναι παιδάκια σήμερα, είναι ολόκληρα παληκάρια! Να τους χαιρόσαστε!

H.B.: Ο ένας έχει γεννηθεί το '77, ο άλλος έχει γεννηθεί το '80 και ο άλλος το '85, είναι μεγάλα παιδιά!

K.M.: Λοιπόν, η καταγωγή σας, τόσο ο τόπος όσο και η οικογένεια η ευρύτερη, πόσο σας έχουν επηρεάσει σ' αυτό που είσατε σήμερα, σ' αυτά που κάνετε, σ' αυτά που αγαπάτε;

Η.Β.: Ναι, επηρεάζει πολύ ο τόπος και οι άνθρωποι, ιδιαίτερα αν έχεις κάποιους δικούς σου ανθρώπους, του πολύ στενού οικογενειακού σου περιβάλλοντος κι αν τους έχεις σαν πρότυπα, σαν είδωλα, επηρεάζεσαι κι εσύ και θες να βγάζεις ασπροπρόσωπη πάντα την καταγωγή σου. Εγώ είχα έναν πατέρα, ο οποίος θεωρείτο -τον έχασα το 1990 σε ηλικία 80 χρονών- και μέχρι τότε, αλλά και τώρα ακόμα ο Μανώλης ο Βασιλαράς ήτανε μοναδικός γλεντιστής, όσον αφορά το κομμάτι που θέλουμε, ένας άνθρωπος που αγαπούσε τον τόπο του πάρα πολύ, που αγαπούσε τη φύση, το ψάρεμα και το κυνήγι, όλα αυτά τα σπορ που σου δίνεται η δυνατότητα να τα έχεις όταν ζεις στην ύπαιθρο και ήτανε πάρα-πάρα πολύ καλός μαντιναδόρος! Για να ξεχωρίσουμε τώρα εδώ το ποιητής από το μαντιναδόρο, στην Κάρπαθο χρησιμοποιούμε περισσότερο το μαντιναδόλο, το μαντιναδόρο, αυτόν που συντάσσει μαντινάδες μόνος του...

Κ.Μ.: Γιατί η μαντινάδα είναι το κυρίαρχο είδος, απ' όσο έχω καταλάβει κι εγώ, εδώ στην Κάρπαθο.

Η.Β.: Το κυρίαρχο είδος, ναι! Ο πατέρας μου, λοιπόν, νειώθω ότι μ' έχει επηρεάσει και επειδή ήτανε και πάρα-πάρα πολύ καλός κι επειδή έχει κι ένα πολύ μεγάλο έργο, αλλά και όλοι μου λέγανε όπου πήγαινα -και μικρό παιδί άκουγα- ότι περιμέναν όλοι το Μανώλη το Βασιλαρά, να τον ακούσουνε πώς θα τραγουδήσει και τι μαντινάδες θα πει και όλα αυτά νειώθω ότι -παρότι είχα πολύ δύσκολο πρότυπο- νειώθω όμως ότι ήθελα να του μοιάσω και θαρρώ ότι κάποια στιγμή ήθελα να τον ξεπεράσω, όταν τον άκουσα να λέει στη μητέρα μου -και να το λέει η μάνα μου- ότι: «Βλέπω τον Ηλία να με ξεπερνάει!». Εγώ δεν θεωρώ ότι τον ξεπέρασα ποτέ, αλλά «πόσο χαίρομαι να βλέπω τον Ηλία, γιατί αυτός» λέει «ξέρει και μερικά γράμματα παραπάνω και χαίρομαι να τον θωρώ». Τι έκανε ο πατέρας μου, πώς επηρέασε τώρα η καταγωγή μου. Ο πατέρας μου κυρίως. Θυμάμαι ότι κι εμένα και τον αδερφό μου μας κρατούσε -τουλάχιστον από πόσο μπορεί να θυμάται ένα παιδί, στα 3-4 χρόνια- μας κρατούσε στα γόνατά του και μας τραγουδούσε, μας μάθαινε τους σκοπούς της Καρπάθου από παιδάκι, μας έλεγε τραγουδάκια, μας έλεγε μαντινάδες, μας τραγουδούσε σα να ήταν ένα γλέντι και μας τραγούδαγε όλο κανάκια και παινέματα για τα παιδιά του. Εγώ θυμάμαι -παρότι δεν είμαι από τους ανθρώπους που αποστηθίζω ή δεν συνήθισα να μαθαίνω πολλά τραγούδια, με την έννοια το πολλά τώρα εδώ είναι ξέρω αρκετά τραγούδια, αλλά πολλά σε σύγκριση με άλλους χωριανούς μου, που ξέρουνε πολλά συρματικά τραγούδια απ' έξω, συρματικά εμείς εδώ λέμε τα δημοτικά τραγούδια, που λέγονται σ' όλη την Ελλάδα, αυτά τα δημοτικά τραγούδια, λοιπόν, διαφόρου περιεχομένου, ας πούμε αγάπης ή ιστορίας ή...

Κ.Μ.:... ξενιτεμού κ.λπ.

Η.Β.:...ξενιτεμού και τέτοια-, αυτά τα τραγούδια τα θυμάμαι να τα ακούω από τον πατέρα μου και μάλιστα δύο απ' αυτά από κείνη την ηλικία τ' άκουγα, τώρα σε ποια ηλικία τα εμπέδωσα, 6-7 χρονώ ξέρω γω, που ήτανε για κάποιο ναυτόπουλο, το «Ναυτόπουλο ψυχομαχεί» και το «Μπονάτσαρε η θάλασσα και τα καράβια ηράξαν» είναι δυο μακροσκελή τραγούδια, τα θυμάμαι από τον πατέρα μου. Όπως θα πω ότι θυμάμαι και δυο-τρία καστελλοριζιακά τραγούδια από τη γιαγιά μου, τη μητέρα του πατέρα μου, και θέλω να σταθώ εδώ να το πω αυτό, μια που δίνω μια τόσο λεπτομερή συνέντευξη, για τα τραγούδια του πατέρα μου, το ένα τραγούδι αυτό με το «Ναυτόπουλο ψυχομαχεί», μου το είπε με ένα σκοπό που ακόμα δε... [Σημ.: Η έντονη συγκίνηση του ομιλητή είναι κάτι παραπάνω από εμφανής στο σημείο αυτό.]...

Κ.Μ.: Συγκινηθήκατε!

Η.Β.:...δεν τον έχω τραγουδήσει!

Κ.Μ.: Γιατί; Πιστεύετε ότι δεν θα τον καταφέρετε...

Η.Β.: Όχι, όχι...

Κ.Μ.:...ή δεν θέλετε να τον «αγγίζετε», τον έχετε ως κάτι ιερό ας πούμε;

Η.Β.:...όχι, δε θέλω να τον «αγγίζω»!

Κ.Μ.: Κατάλαβα!

Η.Β.: Δεν τα τραγουδάνε, θέλω να τον αφήσω κι εγώ!

Κ.Μ.: Τον έχετε καταγράψει;

Η.Β.: Ναι, τον έχω πει και στα παιδιά μου, τον έχω τραγουδήσει στα παιδιά μου.

Κ.Μ.: Αλλά τη φωνή του να τα λέει ο ίδιος όχι, έτσι;

Η.Β.: Όχι, δεν την έχουμε τη φωνή!

Κ.Μ.: Γιατί τότε ήταν και τα μέσα λιγοστά.

Η.Β.: Ο πατέρας μου συγκέντρωνε και τα δύο, είχε και πολύ καλή φωνή και σύντασσε πολύ καλές μαντινάδες! Νομίζω ότι άφησε από ένα προτέρημα στα παιδιά του! [Σημ.: Η συγκίνηση του ομιλητή, σε όλο αυτό το τμήμα της συνέντευξης, εξακολουθεί να είναι πολύ έντονη.] Τη φωνή την άφησε στον αδερφό...

Κ.Μ.: Τη φωνή την άφησε στον αδελφό που χάσατε.

Η.Β.: Ναι! Αυτό το πρότυπο μ' έχει επηρεάσει αρκετά! Η γιαγιά μου τώρα, η μητέρα του πατέρα μου όπως σας λέω, ήτανε το άλλο πρόσωπο που με επηρέασε σε μερικά πράγματα, έμενα μαζί της, κοιμόμουνα μαζί της από παιδάκι, δεν έμενα με τους γονείς μου, μου είχε ιδιαίτερη αδυναμία, είχε κι άλλους 5 Ηλίες, τα ξαδέρφια μου, τα εγγονάκια της, εγώ 'μουνα «ο Ηλίας μας», ο Ηλίας της, γιατί έμενα μαζί της! Ο άλλος ήταν ο Ηλίας του Βαγγέλη, ο Ηλίας του Βασίλη, ο Ηλίας του Νικόλα και συνέχεια ο Ηλίας του Δημήτρη. Εγώ έμενα μαζί της! Όταν έφυγε από το Καστελλόριζο, στις αρχές του 1900 -είναι η πρώτη Καστελλοριζιά που ήρθε στην Κάρπαθο, από μια έρευνα που έκανα, θυμάσαι τότε στο

Καστελλόριζο που μίλησα σε κάποιο Συνέδριο με θέμα «Χρυσάνθη Βασιλαρά, μια Καστελλοριζιά στην Κάρπαθο»-...

Κ.Μ.: Ναι, ναι, βέβαια, στο Συνέδριο της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών Δωδεκανήσου.

Η.Β.:...εκείνη, λοιπόν, επειδή έκανε τόση μεγάλη οικογένεια, ανέθρεψε 9 παιδιά, με δύσκολες συνθήκες τότε, στις αρχές του αιώνα και φεύγοντας από μια πολύ ευκατάστατη οικογένεια караβοκύρηδων του Καστελλόριζου...

Κ.Μ.: Ναι, το Καστελλόριζο τότε ήταν μια ευημερούσα κοινωνία.

Η.Β.:...ναι, ήρθε σ' ένα τόπο πολύ δύσκολο να ζήσει, με συνθήκες δύσκολες, καλοανεθρεμμένη εκείνη, μέσα σε τόσα αδέρφια, θα πρέπει να διαβάσεις λίγο το βιβλίο με τη βιογραφία της, το «Χρυσάνθη», που έκανε ο πατέρας μου...

Κ.Μ.: Ποιητική η βιογραφία!

Η.Β.:...ποιητική ναι, είναι με μαντινάδες και το έκανε για κείνη γιατί, ενώ είχε τόσα παιδιά που σας είπα -απ' ότι βλέπετε ήτανε όλα αγόρια και η κόρη της η Φωτεινή έκανε μόνο ένα γυιο, το Φραγκίσκο, που έμενα μαζί τους-, δεν κατάφερε κανένα παιδί να βγάλει τ' όνομά της. Σύμφωνα με το καρπαθιακό έθιμο το πρώτο παιδί, το όνομα της πρώτης κόρης, το παίρνει η μητέρα της νύφης, άρα δεν μπορούσε, μόνο ένας της γυιος έβγαλε Μαριάνθη, ο πρώτος γυιος, ο οποίος ήταν κι από άλλη μάνα, που την ένιωσε σαν μάνα, γιατί τη φώναζε μάνα, έβγαλε το Μαριάνθη για να είναι και Μαρία και Χρυσάνθη. Αυτή η γιαγιά, λοιπόν, που έμενα μαζί της, που δεν ξαναπήγε στο Καστελλόριζο από τότε, μου έμαθε τρία τραγούδια, τα οποία τα ξέρω όπως τα κουβάλησε το 1900 μαζί της, και ένα ξεμάτιασμα, μια γητειά για το ξεμάτιασμα, και μου ζήτησε τα τραγούδια αυτά, κάποια στιγμή να πάω στο Καστελλόριζο να βρω, άσχετα ότι θα ήτανε βομβαρδισμένο το σπίτι τους, να ρωτήσω πού ήτανε του Σταμπολή το σπίτι, έτσι ήτανε το επίθετό της, να πάω να κάτσω, να μην πω τίποτα, να κάτσω στην αυλή, ακόμα κι αν είναι πέτρες πεσμένες, να κάτσω σε μια πέτρα να τραγουδήσω τα δυο τραγούδια, ήτανε η στερνή της επιθυμία, ν' ακούσουνε οι Καστελλοριζιοί ένα ξένο να τραγουδάει καστελλοριζιακά τραγούδια, που δεν θα τα θυμόντουσαν ίσως κι εκείνοι, να ρωτήσουνε ποιος είναι και να τους πω ότι είμαι εγγονός της Χρυσάνθης Σταμπολή...

[Σημ.: Η συγκίνηση είναι εμφανέστατη και πάλι, σε αμφότερες τις πλευρές αυτή τη φορά, τόσο του συνεντευξιαζόμενου όσο και της συνεντεύκτριας].

Κ.Μ.: Και το κάνατε αυτό όταν πήγατε;

Η.Β.: Το έκανα, το έκανα! Δεν μπορούσα να το κάνω, πήγα με τη γυναίκα μου, έφαξα να δω, έκατσα, καλά δεν θέλω να σου πω τι γινότανε στο Καστελλόριζο, νομίζω ότι με ακολουθούσε συνέχεια, πήγα σ' όλα αυτά τα μέρη που μου έλεγε, στον Άγιο Κωνσταντίνο, με μύησε εκείνη ν'

αγαπάω την εκκλησία, μ' έπαιρνε, μου έλεγε ότι οι Καστελλοριζιοί είχανε πολλή πίστη, θυμάμαι χαρακτηριστικά που μου έλεγε ότι η Καστελλοριζιά μπορεί να φωνάζει το βουνό να το μετακινήσει, να 'ρθει κοντά της...

K.M.: Η πρώτη φορά που πήγατε, που το κάνατε αυτό, ήταν όταν μιλήσατε κιόλας στο Συνέδριο για κείνην, έτσι;

H.B.: Ναι! Ποτέ δεν είχα καταφέρει πιο μπροστά, γιατί προσπαθούσαμε να πάμε όλοι μαζί, να κάνουμε ένα τρισάγιο όλοι μαζί. Όμως δεν τα καταφέραμε, η ζωή είναι αδυσώπητη, πολλές φορές άλλα θέλεις, άλλα κάνεις, δεν μπορείς να τα κάνεις όλα, εμένα μου δόθηκε αυτή η ευκαιρία, γι' αυτό και μίλησα και πρόβαλα και φωτογραφίες της, της το αφιερώνω, κι εγώ της το αφιέρωσα δηλαδή, όπως τον πατέρα μου που έκανε τη βιογραφία της, γιατί ήμουν παιδάκι της πραγματικά, το μικρό-μικρό παιδάκι της. Τι να σου πω, ότι της σκότωνα τους ψύλλους, τους έπιανα και τους σκότωνα... Τέλος πάντων, αυτά τα τραγούδια τα κρατώ, τα 'χω για μένα, μ' επηρέασαν αρκετά, με φορτίζουνε κάθε φορά που...

K.M.:...που αναφέρεστε σ' αυτά...

H.B.:...που τα θυμάμαι και συγγνώμη τώρα για τη φόρτιση...

K.M.: Όχι!

H.B.: Τέλος πάντων, επειδή κι όλα αυτά τα πράγματα είναι, το γλέντι εδώ και οι μαντινάδες εδώ είναι καθαρά συναισθηματικά προϊόντα, αν δεν φορτιστείς συναισθηματικά, αν δεν σε αγγίζει το θέμα...

K.M.: Είτε στη χαρά είτε στη λύπη, σωστά;

H.B.:... ή είναι χαρά ή είναι λύπη, ναι. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι η καταγωγή έτσι αν επηρέασε, αν φαίνεται ότι με αυτόν τον τρόπο επηρέασε, και το περιβάλλον όμως και ο τόπος που βγάζει..., όλοι οι Καρπάθιοι και οι Καρπαθιές σε πολύ μεγάλο βαθμό, δεν ξέρω αν υπάρχει πουθενά, αν είναι το βίωμα αυτό, η ευγενής άμιλλα, ο ανταγωνισμός της κι επειδή συνηθίζεται πολύ αυτό εδώ στον τόπο, όλοι μιλάνε με μαντινάδες, όλοι τραγουδάνε μαντινάδες, αναφέρονται σε μαντινάδες, γράφουνε μαντινάδες, ίσως είναι πάνω από το 90-95% του πληθυσμού. Πάντα σε κάθε πράγμα είναι οι καλοί, οι καλύτεροι, αλλά για μένα δεν υπάρχει καλός-καλύτερος, νομίζω ότι είναι πάντα ο διαφορετικός, γιατί η μαντινάδα δεν είναι μόνο καθαρά... δεν ξέρω, εγώ μπορώ να πω ότι είναι και υποκειμενικό θέμα η μαντινάδα, δηλαδή εσένα αλλιώς θ' σ' αγγίξει μια μαντινάδα ανάλογα με τα βιώματα, άμ' ακούς να τραγουδάω εγώ για τον αδερφό μου κι έχεις ανάλογα βιώματα θα την εισπράξεις αλλιώς από έναν άλλον που δεν ξέρει γιατί το είπα!

K.M.: Που δεν έχει το αντίστοιχο βίωμα, βέβαια, εννοείται!

H.B.: Νομίζω, δηλαδή, ότι αυτό που προέχει και που κάνει πολύ καλές τις μαντινάδες, μια που λέμε για τις μαντινάδες, είναι όταν είναι βαριά φορτισμένες συναισθηματικά ή από αγάπη ή από χαρά ή από λύπη,

ακόμα και ιστορικές μαντινάδες, αν σου λείπει κάτι, αν επιθυμείς κάτι πολύ, πρέπει να έχεις βαθιά συναισθήματα για να μπορείς...

K.M.: Να τα εκφράσεις και να βγει μια ωραία μαντινάδα!

H.B.: Να τα εκφράσεις και να δημιουργήσεις μια μαντινάδα!

K.M.: Λοιπόν, να μας πείτε τώρα, κ. Ηλία, κάποια πράγματα για την κοινωνική σας ζωή. Ότι είστε κοινωνικός τύπος, εγώ είμαι μάλλον βέβαιη γι' αυτό, αλλά πείτε μας κι εσείς, για τους φίλους σας, για...

H.B.:...εγώ νομίζω ότι αυτό μπορείς να το πεις εσύ καλύτερα ή ένας τρίτος άνθρωπος, να πω εγώ τώρα για την κοινωνική μου ζωή! Μια που με ξέρεις τόσα χρόνια μπορείς να έχεις άποψη! Έχω, εντάξει, έχω κοινωνική ζωή, έχω πολλούς φίλους, έχω πολύ καλές παρέες στα γλέντια, που χρειαζόμαστε, στους χορούς και όλ' αυτά, γιατί αν δεν έχεις και καλό περιβάλλον... Νειώθω ότι είμαι αγαπητός! Το νειώθω! Δεν ξέρω τι λέει ο κόσμος, αν κάνω λάθος, αλλά νειώθω, δηλαδή εισπράττω αγάπη από πολλούς ανθρώπους, ότι προσφέρω πάντα... Δεν μ' αρέσει να το λέω, αλλά εντάξει, όλες αυτές οι ενασχολήσεις που κάνω γενικότερα, με τη Λαογραφία, με την έρευνα, με το χορό, όλα αυτά, ό,τι προσφέρω εδώ στον τόπο πάνω, αφιλοκερδώς είναι, το κάνω από αγάπη, επειδή αγαπώ αυτό το πράγμα, επειδή θεωρώ ότι πρέπει κι εγώ να βάλω το δαχτυλάκι μου για να σωθούν κάποια πράγματα, δεν είμαι της άποψης ότι πρέπει να περιμένω άλλους να το κάνουν, ας κάνουν κι εκείνοι, εγώ πρέπει να κάνω όμως, αλλιώς θα νειώθω πολύ άσχημα στον έλεγχο της συνείδησής μου! Αυτό με γεμίζει περισσότερες ευθύνες όμως και πολλή απασχόληση, γιατί, όπως ξέρεις κι από σένα Κατερίνα, δεν σταματάς ποτέ να τρέχεις, να ψάχνεις, η έρευνα είναι μεγαλύτερη κι απ' τους ωκεανούς που πέρασα να πάω και να 'ρθω απ' την Αμερική, δεν τελειώνει ποτέ...

K.M.: Και υπάρχει και το άγχος πάντα ότι πράγματα χάνονται μαζί με τους ανθρώπους που φεύγουν!

H.B.: Έτσι, θα αφήσεις πάλι πράγματα πίσω! Όταν ήμουν στη δουλειά μου, γιατί έκανα 40 χρόνια υπάλληλος, με παρακαλούσανε τότε οι Επιθεωρητές να κάνω μετάταξη να πάω στον κλάδο της Εφορίας, των Εφοριακών, ήτανε διπλάσια τα χρήματα απ' ότι έπαιρνα! Και μάλιστα κι εδώ τότε, εκείνη την εποχή, να έχω εξέλιξη, να γίνω Διευθυντής και τα λοιπά! Δεν το 'κανα ποτέ μου! Και δεν μετάνιωσα που δεν το 'κανα! Πέρασα δύσκολα, δηλαδή για να μεγαλώσω τα παιδιά, γιατί ποτέ δεν ήθελα να μου πει κανένας, να σχολιάσει το παραμικρό, να εκμεταλλευτώ τη θέση μου ή τη διαχείριση τόσων εκατομμυρίων που έκανα, αλλά δεν ήθελα να πάω και να παίρνω τα διπλάσια λεφτά, που παίρναν οι διπλανοί μου στο διπλανό γραφείο! Γιατί; Όταν γνώρισα όλο αυτόν τον κόσμο, όταν γύρισα με αφορμή τη δουλειά μου όλη την Κάρπαθο, από το βορειότερο άκρο της ως το νοτιότερο και όλη τη Σαρία, το νησί που είναι δίπλα στην Κάρπαθο, να πάω να επισκέπτομαι τους βοσκούς εκεί που μένανε, τους ψαράδες εκεί που μένανε, δεν είχε ξαναγίνει ποτέ αυτό το

πράγμα! Το ίδιο έγινε και στην Κάσο. Στα μιτάτα των Κασσιωτών βοσκών πήγαινα για να μην φύγει αυτός από κει, να 'ρθει να ψάχνει πώς θα πληρώσει και να μην έχει προσauξήσεις και επιβαρύνσεις! Αυτό το πράγμα μ' έδεσε πάρα πολύ με τους ανθρώπους και με τη φύση! Ταξίδεα τη θάλασσα, ταξίδεα τα βουνά, έπαιρνα ερεθίσματα απ' τον αέρα, απ' τον ήλιο, απ' τις γνωριμίες, απ' ότι έβλεπα εκεί! Μετά είναι οι παραστάσεις που είχα και γι' αυτό ασχολήθηκα και μ' αυτό, που γράφω, που έγραφα, που νειώθω ότι θα γράφω! Τι γινόταν τώρα, γιατί δεν έκανα τη μετάταξη; Γιατί εγώ δεν θα μπορούσα να είμαι σήμερα σ' ένα γλέντι, σ' ένα γάμο, σ' ένα πανηγύρι, να 'μαι αγκαλιασμένος μ' ένα συνγλεντιστή, να χαιρόμαστε, να τραγουδάμε, να κλαίμε και ν' αγκαλιαζόμαστε και την άλλη μέρα...

Κ.Μ.:...να τον ελέγχετε ως Εφοριακός!

Η.Β.:...να είμαι εγώ ο Εφοριακός, να 'ρθει να κάτσει απέναντί μου! Κάτι δεν θα 'κανα καλά! Ή τη δουλειά μου δεν θα 'κανα καλά ή δεν θα 'μουνα εντάξει με τις σχέσεις μου με τους ανθρώπους, τις πραγματικές σχέσεις όμως που ήθελα να έχω, γιατί δεν ήταν καμιά σχέση μου ψεύτικη, ήτανε πραγματική! Το έβλεπα, η χαρά που εισέπραττα, δηλαδή δεν υπήρχε μεγαλύτερη αμοιβή για μένα από το να βλέπω να χαμογελάνε! Είχα προλάβει ακόμα ανθρώπους -και τους άντρες- με τις παραδοσιακές φορεσιές και να βλέπεις εκείνους τους ανθρώπους να πηγαίνουν το πρωί στο μιτάτο τους, στην Αυλώνα, να πηγαίνει στο μαντρί του, στο σταύλο του! Όταν έβλεπα «Καλώς τον!!!» να μου πούνε...

Κ.Μ.: Χαλάλι και ο διπλάσιος μισθός και όλα, έτσι!

Η.Β.: Όλα! Κι ας περπάταγα ώρες να πηγαίνω...

Κ.Μ.: Με τα πόδια;

Η.Β.: Με τα πόδια κι ας περπάταγα ώρες, αλλά τα συνδύαζα όμως όλα! Ήτανε τόσο ωραία αυτή η σχέση η ανθρώπινη και η σχέση με τη φύση όμως την ίδια στιγμή, γιατί ξέρεις, όταν περπατάς σε βουνά, σε κλαδιά, σε πέτρες, έχεις και ψιλοατυχήματα, θα σκοντάψεις, θα πέσεις, θα ματώσεις, αλλά όταν ματώσεις εκεί αποκτάς και δεσμούς εξ αίματος με τη φύση! Ματώνεις, ματώνεις μια πέτρα, έχεις αφήσει το αίμα σου, τον ιδρώτα σου, έτσι; Αυτά τα πράγματα, λοιπόν, επηρέασαν, δεν με άφησαν να κάνω μετάταξη τότε κι ας έχανα τόσα λεφτά! Δεν το μετάνιωσα όμως, δεν το μετάνιωσα! Γιατί αυτό είναι, τελικά, αυτό είναι που με γεμίζει, αυτό είναι που γεμίζει τις ελεύθερές μου ώρες, αυτό είναι που πολλές φορές νειώθω ότι πρέπει να κάνω, όταν μελαγχολώ να εξωτερικεύω τη μελαγχολία μου μ' αυτόν τον τρόπο, όταν χαίρομαι να το βγάλω πάλι με αυτόν τον τρόπο. Εγώ νομίζω ότι αυτό το αντάλλαγμα δεν θα μπορούσα να το έχω αλλιώς, με κανένα άλλο τρόπο.

Κ.Μ.: Άρα, επειδή θα σας ρωτούσα αμέσως μετά για τον ελεύθερο χρόνο, τις ασχολίες που κάλυπταν τον ελεύθερο χρόνο, ουσιαστικά η

δουλειά σας και ο ελεύθερος χρόνος ήταν μάλλον ένα αζεδιάλυτο σύνολο, έτσι;

H.B.: Έτσι ήταν!

K.M.: Υποθέτω ότι θα λείπατε και κάποιες μέρες από το σπίτι, σωστά;

H.B.: Στην Κάσο ήμουνα μια βδομάδα, στην Όλυμπο μπορούσα να είμαι μια βδομάδα...

K.M.: **Οπότε είχατε την ευκαιρία να βρεθείτε σε γιορτές ανθρώπων, σε γάμους, σε βαφτίσια, διαφορετικά δεν θα ήταν δυνατόν.**

H.B.: Σε όλα! Δεν γινόταν να μην είμαι! Αποκτάς μία τέτοια σχέση όταν μπεις μέσα σ' αυτό το λούκι, σ' αυτού του είδους τα βιώματα, αποκτάς μια τέτοια σχέση ισχυρή με τον άλλον, με τον δίπλα σου -ας πούμε μια που λέμε για τις μαντινάδες-, με τον συγγλετιστή σου, που λείπει ο ένας του άλλου, δηλαδή δεν μπορεί να γίνει, ψάχνει ο ένας τον άλλο και δημιουργείται μία τέτοια υποχρέωση που νειώθεις ότι πρέπει να κάνεις τα πάντα για να είσαι εκεί, γιατί αν δεν είσαι θα στεναχωρήσεις τον άλλον, τον Γιώργο, τον Γιάννη, τον Πέτρο, τον Ηλία... Μου έδινε όμως την ευκαιρία η δουλειά μου να το κάνω αυτό, γιατί μπορούσα να συνδυάσω τη δουλειά μου με ένα καλό πανηγύρι στην Όλυμπο, με ένα γάμο στην Όλυμπο, με μια βάφτιση στην Αρκάσα, με ένα άλλο πανηγύρι στο άλλο χωριό, στο χωριό μου... Και τα έτρεχα αυτά, τα 'θελα, μου είχανε γίνει πολύ απαραίτητο κομμάτι της ζωής μου, έπρεπε να τα ζω αυτά! Μπορώ να πω ότι τα έζησα πολύ και δυνατά! Τώρα παράλληλα βγήκε εκεί, τι λέμε τώρα, μιλάμε για την μαντινάδα αλλά...

K.M.: **Εσείς απ' ότι καταλαβαίνω δεν ασχολείστε και δεν γνωρίζετε μόνο τα της μαντινάδας, αλλά όλη την Καρπαθιακή Λαογραφία, όλη την παράδοση του νησιού.**

H.B.: Με ενδιαφέρει, όπως είπαμε και στην αρχή, η Καρπαθιακή Λαογραφία, την ερευνώ, την ψάχνω, την υπηρετώ...

K.M.: **Εξειδικεύεστε σε κάτι άλλο όσο στην μαντινάδα; Έχετε άλλη αγάπη τόσο μεγάλη;**

H.B.: Κοίταξε, επειδή το γλέντι γενικώς, το γλέντι όταν λέμε στην Κάρπαθο είναι φαγητό, ποτό, καθιστό γλέντι, μαντινάδα δηλαδή, τραγούδια μετά από την μαντινάδα, όταν εξαντληθεί το θέμα και χορός, όλο αυτό είναι το γλέντι και δεν είναι γλέντι μόνο ένας καλός χορός...

K.M.: **...είναι και όλα τα υπόλοιπα.**

H.B.: **...ένα καλό γλέντι εδώ σ' εμάς είναι κυρίως όταν κάνεις ένα καλό διάλογο, ένα καθιστό γλέντι όπως το λέμε εδώ, δηλαδή είναι μια πολύ καλή παρέα, στο καφενείο κυρίως γίνονται αυτά τα ξαφνικά γλέντια, τα απροετοίμαστα, που ανταλάσσεις εκεί, γίνεται αυτός ο ποιητικός διάλογος, που φτιάχνει τη μαντινάδα εκείνη την ώρα, για εκείνο το θέμα, που δεν μπορείς να χρησιμοποιήσεις καμιά άλλη μαντινάδα που έχεις ξαναπεί, εκεί, λοιπόν, είναι αυτό που με ενδιαφέρει εμένα πάρα πολύ και**

ο χορός. Τον οποίο χορό, τώρα, τον υπηρέτησα κι αυτόν παράλληλα με όλα αυτά που λέμε, όχι μόνο στα πανηγύρια, στις κοινωνικές εκδηλώσεις, γάμους, βαφτίσεις, ονομαστικές εορτές και όλα αυτά, αλλά και στους Συλλόγους, ακόμα όταν οι Σύλλογοι άρχισαν να αναπτύσσονται περισσότερο και να λαμβάνουν αυτές τις αρμοδιότητες, που δεν είναι καλό, λέω ότι όταν βλέπεις και αναλαμβάνει ο Σύλλογος, σημαίνει ότι έχει υποχωρήσει κάτι...

Κ.Μ.:...στο κοινωνικό σύνολο...

Η.Β.:...στο κοινωνικό σύνολο! Αλλά αν δεν μπορείς να κάνεις κάτι άλλο, τότε τρέχεις να υπηρετήσεις τον Σύλλογο, τι μπορείς να κάνεις μετά, για να κρατήσεις όσο γίνεται, ας πούμε έτσι να εξελιχθεί ομαλά, να μην βιασθεί η όποια εξέλιξη, γιατί δεν μπορείς να σταματήσεις τίποτα. Το θέμα είναι να μην το βιάσεις, να το αφήσεις ό,τι γίνεται να εντάσσεται σιγά-σιγά, να ηχεί ωραία μέσα στην εξέλιξη, να μην είναι παράταιρο -αν είναι στο χορό- και αυτή την αποστολή ανέλαβα.

Κ.Μ.: Και τους χορούς τους έχετε διδάξει κιόλας, κατά κάποιο τρόπο, σε σεμινάρια σε...

Η.Β.: Λέω Κατερίνα ότι -θα το πούμε και σ' αυτή τη μικρή αυτοβιογραφία που στέλνω όταν με καλούνε σε σεμινάρια γενικότερα- ότι δεν διδάσκω εγώ, εγώ δείχνω! Εγώ δεν είμαι δάσκαλος χορού! Ο Ηλίας ο Βασιλαράς είναι ένας από τους χιλιάδες χορευτές, γλεντιστές, όπως θέλεις πες το, μαντιναδόρους της Καρπάθου, που είναι εκατοντάδες πολύ καλύτεροι απ' αυτόν, εκπροσωπεί όμως ο Ηλίας ο Βασιλαράς τον Ηλία το Βασιλαρά στο χορό της Καρπάθου! Εγώ τον έμαθα το χορό στα γόνατα της μάνας μου, έμαθα το τραγούδι στα γόνατα του πατέρα μου, όπως όλα τα Καρπαθάκια! Πριν να γεννηθούμε ακόμα η μάνα μας μάς χόρευε στα γόνατά της! Οι γονατιές στον Πάνω Χορό -λέω τώρα που πηγαίνω και μιλώ για το χορό και δείχνω το χορό- οι γονατιές που έχουμε το χαρακτηριστικό του Πάνω Χορού, εδώ του εθνικού χορού της Καρπάθου, εγώ πιστεύω ότι βγαίνει από κείνα τα παιδάκια που δεν έχουν περπατήσει ακόμα, που όλο λυγίζουν τα γόνατά τους, αυτό νομίζω ότι είναι ο χορός μας! Λοιπόν, τον χορό τον δείχνω, τον δείχνω, δεν τον διδάσκω! Δείχνω, πηγαίνω και τους λέω αυτός είναι, έτσι χορεύουν, εγώ χορεύω έτσι, έτσι χορεύουνε περίπου όλοι οι Καρπάθιοι, έτσι χορεύει -γιατί διαφέρει από τόπο σε τόπο- η Βόρεια Κάρπαθος και τους δείχνω πώς χορεύονται στην Κάρπαθο οι χοροί. Το δικό μου ύφος όμως είναι δικό μου ύφος! Δεν μπορεί να το έχει ο διπλανός, όπως εγώ δεν έχω του διπλανού. Διαφωνώ πάρα πολύ με τους τρόπους που γίνονται τα σεμινάρια, πάρα πολύ και τους τα λέω. Στην αρχή δεν ήξερα, μετά, όταν βλέπω ότι τα πράγματα πάνε να εξοστρακιστούν, όπως μπορώ κάνω κάποιες παρεμβάσεις και λέω ότι δεν μπορείς να δείχνεις χορούς... Εγώ δεν δείχνω κανένα άλλο χορό εκτός απ' την Κάρπαθο, χορεύω αρκετούς, χορεύω για μένα, αλλά θα δείξω αυτό τον οποίο έζησα, αυτό τον οποίο

βιώνω, επειδή δεν το βλέπω βιοποριστικά, γιατί οι ανάγκες τώρα θέλουν να κάνουν και τους δασκάλους χορού! Παρακολουθούν ένα σεμινάριο «έκανα σεμινάριο με το Βασιλαρά Κάρπαθο, άρα είμαι έτοιμος να διδάξω Κάρπαθο!» Δεν την έχει πλησιάσει την Κάρπαθο και κανένα άλλο τόπο! Τώρα το όποιο νησί, τον όποιο Νομό, την όποια περιοχή νομίζουμε ότι μπορούμε να τα κάνουμε, γιατί έτσι πρέπει να τα δώσουμε και πιο πέρα! Δεν κατηγορώ, απλώς δεν ταυτίζομαι και δε συμφωνώ! Τους λέω ότι δεν μπορεί την ίδια ώρα, μ' ένα χαρτί, γιατί τώρα τελευταία μας ζητάνε να τους υπογράψουμε και τις βεβαιώσεις ότι παρακολούθησαν, κι εγώ τους λέω ότι αυτό, η υπογραφή μου, είναι μια υπογραφή ότι γνωριστήκαμε κι ότι την πρώτη φορά είμαστε μαζί και μακάρι να υπάρχουν χίλιες ακόμα, για να κάνουμε καλύτερα πράγματα. Λοιπόν, τους δείχνω τους χορούς εγώ εκεί, τους καρπάθικους χορούς μόνο και θα 'ταν καλύτερα, νομίζω, να έκαναν όλοι αυτό το πράγμα, γιατί δεν θα άλλαζαν, δεν θα «βοηθούσαμε» σε εισαγωγικά, δεν θα σπρώχναμε δηλαδή με άλλα λόγια κι εμείς ν' αλλάζουν τα πράγματα, θ' αφήναμε όμως να εξελιχθούνε σιγά-σιγά μόνο τους, δεν σταματά η παράδοση, το αυθεντικό! Πότε είναι αυθεντικό; Ποιο αυθεντικό, της περιόδου του '20, του '30, του '40, του '50; Για τι μιλάμε; Αυθεντικό μπορεί να 'ναι και τώρα, στο 2016!

Κ.Μ.: Και τώρα, βέβαια!

Η.Β.: Γι' αυτό! Άλλο ήταν το αυθεντικό του '50, αλλά πάντα υπάρχει ένα αυθεντικό, έτσι δεν είναι; Αν δεν το βιάσεις θα εξελίσσεται μοναχό του!

Κ.Μ.: Το ταλέντο που είχατε στο να γράφετε μαντινάδες πότε το ανακαλύψατε; Πότε έγινε για πρώτη φορά; Έγινε συνειδητά, δηλαδή θελήσατε να πείτε κάτι, να απαντήσετε σε κάποιον ποιητικά; Έγινε τυχαία, πώς έγινε; Ποια ήταν η αφορμή τέλος πάντων, πώς οδηγηθήκατε σ' αυτό;

Η.Β.: Είπαμε ότι εκεί που μεγαλώνεις και ζεις από κει παίρνεις και τις συνήθειες του τόπου. Είναι σπουδαίο πράγμα να είσαι καλός τραγουδιστής, καλός χορευτής, να ξέρεις τα ήθη και τα έθιμα, μάλιστα ένας καλός χορευτής και τραγουδιστής, ένας μερακλής που λέμε εδώ, μπορεί να ανατρέψει -και ανέτρεψε πολλές φορές- πώς να το πούμε, το κοινωνικό status. Δηλαδή, εμείς είχαμε εδώ πέρα τον κανακάρη και την κανακαριά, που υπάρχουν και σ' άλλους τόπους, επαντρεύετο ο πρωτότοκος την πρωτότοκη κόρη, σμίγουν οι περυσίες, να γίνουν όλα αυτά. Αλλά ένας κανακάρης μπορούσε να ερωτευτεί μια πολύ καλή χορεύτρα ή μια καλή χορεύτρα συνήθως -γιατί αυτό γινότανε- μία καλή κανακαριά μπορούσε να ερωτευτεί ένα καλό τραγουδιστή, ένα καλό χορευτή... Εδώ μέσα βλέπω λίγο υστεροβουλία! Ποια ήταν η υστεροβουλία κατ' εμέ; Δε λέω ότι δεν εντυπωσιάζει, αλλά ακριβώς επειδή εντυπωσιάζει υπάρχει και μία υστεροβουλία! Αγαπούσε αυτόν τον

καλό τραγουδιστή, γιατί ήξερε ότι θα της πει και ωραίες μαντινάδες, θα την επαινούσε!

Κ.Μ.: Σωστό!

Η.Β.: Αγαπούσε τον καλό χορευτή, γιατί ήξερε ότι θα την αναδείξει κι αυτή και θα την χόρευε πολύ ωραία στον κάβο, δηλαδή ίσως, λέω εγώ τώρα, ζώντας τα πράγματα, γιατί τον ήθελε αυτόν, αφού μπορεί να μην ήταν τόσο ευκατάστατος; Μεγάλο πράμα, λοιπόν να ήσουν καταξιωμένος χορευτής, τραγουδιστής και να σ' έχει καταξιώσει το κοινωνικό σύνολο, η κοινότητα όλη. Πώς εφαινόταν αυτό αν ήσουν; Αν κιάλας είχε μια ανατροπή στο status, αυτό ήτανε σημάδι ακόμα παραπάνω ότι αυτός είναι πολύ καλός σ' αυτά, στο τραγούδι, στο χορό, σε όλα, στα ήθη και στα έθιμα γενικότερα του τόπου.

Κ.Μ.: Οπότε εσείς από παιδάκια μπαίνατε στη διαδικασία αυτή.

Η.Β.: Εγώ από παιδάκι λοιπόν. Δεν μας αφήνανε παιδάκια να μπαίνουμε στους χορούς και στα τραγούδια, δεν επιτρέπoταν να μπαίνουμε και το σεβόμαστε αυτό, αλλά δεν παύαμε ποτέ να παρακολουθούμε απ' το παράθυρο του καφενείου αν γινόταν το γλέντι, από το δώμα του διπλανού σπιτιού αν γινόταν κάπου αλλού. Πολλά παιδιά -εγώ δεν ήμουν από τα παιδιά, δεν έζησα κάποιες ψιλοεμπειρίες, ας πούμε- όταν τα παιδιά της ηλικίας μου πηγαίνανε να παίρνουν τα ζώα έξω, να ταΐζουν τα ζώα στην ύπαιθρο, εκεί έβλεπα, δεν τα έζησα όμως εγώ αυτά, να ασχολούνται, να χορεύουνε μεταξύ τους -έτυχε να είμαι κι εγώ πολλές φορές- και να πιάνεις να κάνεις, στην ηλικία της θείας μου δηλαδή τώρα το κάναν αυτό, στήνανε χορούς μοναχά τους για να μαθαίνουνε να είναι πολύ καλά, να είναι έτοιμοι, να είναι έτοιμοι να μούνε στο χορό και στο τραγούδι. Εγώ πρέπει να αναφέρω το εξής, πώς τα πράγματα εξελίσσονται και πώς αλλάζουν ξαφνικά. Σε ηλικία 5-6 χρονώ παιδάκι, σ' ένα καφενείο, σ' ένα χορό ήμουν πίσω-πίσω, στο ...??? του χορού λεγότανε, πιάναμε τα παιδάκια από τον τελευταίο και μετά, ήτανε μία γριά γυναίκα εκεί, Μαρούκλα της Αννούσας έτσι τη λέγανε, δεν θα το ξεχάσω ποτέ, η οποία λέει: «Α! τι αθέλετε βρε πάνω στο χορό που εν ηξέρετε να τραβήξετε τα πόδια σας;» μας είπε! Εγώ από τότε δε χόρευα στο χωριό, έκοψα από κει, έφυγα...

Κ.Μ.: Προσβληθήκατε!

Η.Β.:...ναι, με άγγιξε αυτό, οι άλλοι συνομήλικοί μου συνέχισαν, εγώ ήμουν πιο ευαίσθητος ας πούμε, και τι θες να σου πω δηλαδή ότι πια σε ηλικία ίσως -μεγάλος!- 18-20 χρονώ, 21-22, παρουσιάστηκα στο χορό! Χόρευα, τραγουδούσα, γλεντούσα σε όλη την Κάρπαθο, αλλά εκεί, στο χωριό, δεν είχα παρουσιαστεί. Θέλω να πω από μικροί, λοιπόν, μπαίναμε -είναι η ερώτηση νομίζω έτσι-...

Κ.Μ.: Ναι, πότε συνειδητοποιήσατε ότι έχετε ταλέντο και στο χορό και στη μαντινάδα, κυρίως, που μας ενδιαφέρει.

Η.Β.: Ναι, κατάλαβα, λοιπόν, ότι στα γλέντια που κάναμε εκεί σαν νέοι, ήμουν απ' αυτούς που 'μουνα ετοιμόλογος, που μπορούσα να φτιάξω μια καλή μαντινάδα, δεν μπορώ να σου πω τώρα πόσω χρονώ ήταν αυτό, ίσως -επειδή σου λέω δεν μας αφήνανε μικρούς να συμμετέχουμε οι μεγαλύτεροι, έπρεπε να παρακολουθούμε και όταν θα 'ρχόταν η σειρά μας να μπούμε στο γλέντι- παρουσιαζόταν το ταλέντο του καθενός μας όταν κάναμε τα μικρά γλέντια, τα νεανικά μεταξύ μας, εκεί. Αλλά δεν είμαι εγώ μόνο που κάνω μαντινάδες. Κάνουν όλοι μαντινάδες, εκεί! Όλοι οι συμμαθητές μου, όλοι οι φίλοι μου, όλοι οι χωριανοί, όλοι κάνουνε μαντινάδες. Κι εκεί ανακαλύπτεις...

Κ.Μ.:...αν έχεις ταλέντο.

Η.Β.:...ναι, αν έχεις ταλέντο. Εγώ δεν θα την ήθελα τη λέξη ταλέντο, δηλαδή αν μπορείς να ανταποκριθείς σ' αυτές τις αξιώσεις που έχει από σένα η κοινωνία! Κατάλαβες; Αν μπορείς να ανταποκριθείς, αυτό! Όταν ανταποκρίνεσαι, την ίδια στιγμή θαρρώ ότι -όταν δηλαδή υπηρετήσεις αυτού του είδους την αξία και την υπηρετείς σωστά και δεν παίρνεις παρατηρήσεις και δεν εκτρέπεσαι- νομίζω ότι είναι το ταλέντο που λέμε, σε βλέπουν ότι ξέρεις. Ένα άλλο κομμάτι που νομίζω ότι -μια που μιλάμε για την καταξίωση και δεν θέλω να την προσωποποιήσω, αλλά μου έχει συμβεί, είναι καλό να ξέρουμε την αντίληψη των Καρπαθίων από τόπο σε τόπο κι από χωριό σε χωριό, είναι αυτό το οποίο έζησα εγώ με την δύσκολη κοινωνία της Ολύμπου. Οι Ολυμπίτες είναι πολύ πιο δύσκολοι, κρατούν ακόμα περισσότερο σε τάξη τα πράγματα, έχουνε κι ένα εγωισμό πολύ μεγάλο για το ότι διακρίνονται από τους άλλους -κι έχουνε δίκιο να τον έχουνε- και είναι πολύ δύσκολο να μπει μέσα στο γλέντι τους και να σε αποδεχτούν μέσα στο γλέντι τους. Εγώ ένιωθα πάρα πολύ καλά, δεν είχα κανένα πρόβλημα, βέβαια χαιρόμουνα όταν σκεπτόμουνα λίγο τι γινότανε και λέω «αφού με φωνάζουν εμένα, άλλους δεν τους φωνάζανε, αφού σε φωνάζουνε να μπει μέσα στο γλέντι, αναγνωρίζουνε την αξία σου, οι ίδιοι αυτοί οι οποίοι το παίζουνε σ' αυτό το στυλ, δηλαδή τα κοιτάνε πολύ πιο αυστηρά τα πράγματα απ' όλους», τύχαινε να μου τραγουδάνε...

Κ.Μ.: Σας φωνάζανε εννοείτε ότι σας απευθύνονταν ποιητικά οπότε σας προκαλούσανε να απαντήσετε, αυτό εννοείτε.

Η.Β.: Ναι, ναι, βέβαια και να μπει και να πας να κάτσεις, μπορεί να είσαι να παρακολουθείς ένα γλέντι απέξω, απέξω, να το παρακολουθείς μόνο! Εάν δεν είσαι γι' αυτούς ο κατάλληλος να μπει στο γλέντι και στη στιγμή δε σε καλούνε, σ' αυτούς τους καταξιωμένους πάλι μερακλήδες της Ολύμπου, που λέμε τώρα. Έτσι καταξιώνεται κάποιος, όταν οι άλλοι σε αναγνωρίσουνε πολύ! Τι να λέω γω αν είμαι καταξιωμένος! Όταν οι άλλοι έχουνε γράψει, έχουνε πει για σένα, έχουνε τραγουδήσει για σένα, εκεί είναι η αναγνώριση!

K.M.: Θυμάστε κάτι που είπατε στα νεανικά αυτά γλέντια από τα οποία ξεκινήσατε;

H.B.: Δεν θυμάμαι τις μαντινάδες, αλλά θυμάμαι σε μια αποσπερία, σ' ένα σπίτι αρραβωνιαζότανε -μικρός ήμουνα- και είχε γίνει μία αρραβώνα, ήτανε του Μιχαλάκη του Λημού με τη Σοφία του Παπακώστα -δεν ξέρω πώς έτυχε να αποσπερίζουμε εκεί στου Βαγγέλη του Παπακώστα το σπίτι-, ήμουνα μικρός και μου λένε -ήτανε και το αντρόγυνο, το μελλοντικό αντρόγυνο κοντά- και λένε «Πες Ηλία μια μαντινάδα εδώ!» -γιατί, όπως είπαμε, στις αποσπερίες με τους γονείς σου, με τους φίλους σου, με τους γειτόνους, μπορούσαν να βάζουνε τα παιδάκια να χορεύουνε ή να τραγουδάνε- «Πες Ηλία κι εσύ μια μαντινάδα για το αντρόγυνο!» -δηλαδή δεν ήτανε ο γάμος, ήτανε η αποσπερία- και θυμάμαι ότι τραγούδησα εκεί πέρα και είπα κάποια μαντινάδα την οποία δεν τη θυμάμαι, μικρός δηλαδή ένα βίωμα τέτοιο. Άλλες φορές ήτανε στα δώδεκα, δεκατεσσάρων, δεκαπέντε-δεκαέξι χρονών, πριν να φύγω δηλαδή, μετά που βγάλαμε το Δημοτικό, αλλά και κατά τη διάρκεια του Δημοτικού τι κάναμε; Πηγαίναμε πολλές φορές -αφού δεν μας αφήναν να μπαίνουμε μέσα στο γλέντι- πηγαίναμε κυνηγούσαμε τότε με τις πλαστικές, τις λέμε σφεντόνες, πιάναμε πουλάκια, πιάναμε ψαράκια, τα φέρναμε μετά, πηγαίναμε κάπου κι όλοι μαζί τα ψήναμε, κλέβαμε και λίγο κρασάκι από το κρασί που κάνανε τότε οι γονείς μας...

K.M.: Και κάνατε το δικό σας γλέντι!

H.B.:...και κάναμε το γλεντάκι! Σ' αυτό το σπίτι της γιαγιάς μου, που έμενα, της θείας μου της Φωτεινής, είχε ένα χώρο που πολλές φορές μαζευόμαστε με τους άλλους παρέα, είχε κι ένα νεαρό, ο Αντώνης ο Σταματιάδης, συνομήλικός μας, ο οποίος έπαιζε ωραία λύρα, έπαιζε αυτός και εμείς έπρεπε να κρατήσουμε το γλέντι, είχα το ρόλο μου κι εγώ εκεί μέσα, όπως όλοι είχανε το δικό τους ρόλο! Κι έτσι μεγαλώνεις! Απ' αυτά, από πιο μικρές παρέες, μεγαλύτερες και μεγαλύτερες και μπαίνεις στο μεγάλο κύκλο, δεν μπορείς να πας από τον κύκλο το μικρό-μικρό, δηλαδή τον πατέρα σου και τη μάνα σου... Τώρα το κάνουνε, δεν τα προσέχουνε πάρα πολύ, θεωρούνε ότι πρέπει να δείχνουν τα παιδιά, τότε όμως υπήρχε μια πολύ μεγαλύτερη τάξη...

K.M.: Μια κλιμάκωση.

H.B.: Μια κλιμάκωση, ένα εθιμοτυπικό που έπρεπε να το ακολουθήσεις.

K.M.: Οπότε, με βάση όλα αυτά που λέμε, νομίζω ότι κάποιες ερωτήσεις που ακολουθούν εδώ δεν έχουν νόημα, ειδικά σε ό,τι αφορά στην Κάρπαθο, δηλαδή το πώς αντέδρασε η οικογένεια, αν ήταν κάτι που της άρεσε το ότι είχατε όλα αυτά τα χαρίσματα, είναι προφανές ότι ήταν υπερήφανοι και σε αντίθετη περίπτωση θα υπήρχε το πρόβλημα, το αν το γνωστοποιήσατε, πάλι εφόσον γεννηθήκατε μέσα σ' αυτό το πλαίσιο είναι κάτι που μεγαλώσατε μαζί του, οπότε

κι αυτό δεν έχει νόημα, γιατί η Κάρπαθος είναι μια εντελώς ξεχωριστή περίπτωση απ' όλη την υπόλοιπη Ελλάδα, όπου θα μπορούσαν να έχουν νόημα αυτές οι ερωτήσεις.

Η.Β.: Ακριβώς!

Κ.Μ.: Επίσης, το αν σας βοήθησε κάποιος πάλι είναι προφανές απ' όσα έχουμε πει, ότι, πέρα από τον πατέρα σας και τη γιαγιά, όλο το περιβάλλον σάς έσπρωχνε προς τα εκεί...

Η.Β.: Ακριβώς, γιατί όλοι «τρέχουμε» προς αυτή την κατεύθυνση, και βοηθάει το περιβάλλον, ευνοεί το περιβάλλον πάρα πολύ! Όπου και να 'ναι ο Σποΐτης ή ο Καρπάθιος ή είναι αυτός στα Σπόα -μια που εγώ είμαι από τα Σπόα, όπως είπαμε- και οι Σποΐτες της Αμερικής τα ίδια κάνουνε, και οι Σποΐτες της Αθήνας τα ίδια κάνουνε, με τον ίδιο τρόπο δουλεύουνε. Να τύχει ν' ακούσεις τώρα μερικά παιδάκια που έρχονται, αμερικανάκια, που δεν μιλάνε καλά-καλά ελληνικά τι ωραία τραγουδάνε τους σκοπούς, το πρώτο πράμα που πρέπει να τους μάθουνε είναι να χορεύουνε και να τραγουδούνε! Το πρώτο πράμα! Πρώτα μαθαίνεις αυτά και μετά σπουδάζουν κιόλας! Και έχει πολλά παιδάκια! Γι' αυτό πιστεύω ότι έχουν ζωή ακόμα, έστω και μ' αυτές τις συνθήκες, τα πράγματα στην Κάρπαθο.

Κ.Μ.: Τι θέλετε να εκφράσετε μέσα απ' αυτά που γράφετε, προφανώς τα συναισθήματά σας, αλλά και τι άλλο ίσως;

Η.Β.: Θα σου εκμυστηρευτώ, θα σου εξομολογηθώ ότι ποτέ δε γράφω τίποτα και δε λέω τίποτα, που δεν το νειώθω. Δεν ξέρω αν συμβαίνει σ' όλους αυτό, εγώ όμως, αυτό στο λέω, ποτέ δεν κάνω...

Κ.Μ.:...προετοιμασία;

Η.Β.:...όχι, που δεν το νειώθω, να το πω! Ένα κανάκι, ένα παίνεμα, θα πρέπει να το νειώθω! Αν δεν το νειώθω δεν το λέω, δηλαδή δεν υπερβάλλω, το έχω σαν γραμμή αυτό, δικιά μου, να μην υπερβάλλω, ποτέ! Πολλές φορές μπορεί να μην πω πράγματα που θέλει ν' ακούσει κάποιος άλλος, αλλά αν δεν το νειώθω δεν το λέω! Στους γάμους, στις εθιμικές πράξεις του γάμου, σ' όλες τις σοβαρές στιγμές, πάντα πρέπει να έχω, για να μιλήσω, πρέπει να έχω ένα πολύ σοβαρό ερέθισμα! Θα βρω εκείνα τα οποία μου αρέσουν, κυρίως μ' ενδιαφέρουν οι ηθικές αξίες στον άνθρωπο και μιλάω πολύ γι' αυτό. Παρεκλίνω, βέβαια, πολλές φορές από τις παλιές συνήθειες, που λέγανε πολύ επαινετικές μαντινάδες, περισσότερο από την πραγματική κατάσταση, όλοι θέλουν να βάλουν κάτι να εξυψώνουν τον άνθρωπο, δε λέω ότι κάνουν κακά, είναι ορισμένοι, οι παλιές όλες οι γυναίκες που τραγουδούσανε, που φτιάχναν μαντινάδες, θα σου βρούνε να σου πούνε όλα τα παίνια σου από καταβολής κόσμου, απ' τον παππού, τη γιαγιά, θα σου πούνε και για το αμπέλι που έχεις και για το χωράφι που έχεις! Εγώ περισσότερο εκτιμώ και στέκομαι στις ηθικές αξίες, σ' εκείνα κάνω το σεριάνι το δικό μου...

Κ.Μ.:...επικεντρώνεστε. Αλλά απ' όσο έχω δει βλέποντας το έργο σας, ασχολείστε και με άλλα πράγματα και με σύγχρονες καταστάσεις και με γεγονότα της καθημερινότητας και με...

Η.Β.: Αυτό που σου έλεγα τώρα είναι ως προς το γλέντι...

Κ.Μ.: Α! ως προς το γλέντι μόνο, κατάλαβα, δεν το είχα καταλάβει απόλυτα!

Η.Β.:...σου 'λεγα ως προς το γλέντι, δηλαδή είναι όταν γλεντάμε τι κάνουμε, τις στιγμές αυτές που η λύρα, τα τοπικά όργανα, θα παίζουνε σκοπούς βυζαντινούς, σκοπούς χαρούμενους, σκοπούς μελαγχολικούς ανάλογα κι εσύ θα πρέπει να είσαι μέσα σ' αυτήν όλη την τελετουργία, που κρατάει ατέλειωτες ώρες! Θα μείνω σ' αυτό και μετά θα σου πω γι' αυτά που γράφω. Θέλω να πω ότι σ' ένα γλέντι, είναι οξύμωρο καμιά φορά να λέμε γλέντι ή καθιστό γλέντι εμείς, διότι πολλές φορές είναι κλαυθμός και οδυρμός, δηλαδή μπορεί να λέμε ότι γλεντούσαμε κι ήτανε ένα πολύ ωραίο γλέντι, αλλά ήτανε ωραίο το γλέντι γιατί είχε και πάρα πολύ κλάμα, ήτανε συναισθηματικά φορτισμένο! Αν είναι οι στιγμές τέτοιες, είναι το θέμα για έναν άνθρωπο που έχασες, για έναν άνθρωπο που λείπει, για μια αντάμωση, δηλαδή μπορεί να βλέπεις και τους άντρες ακόμα να είναι αγκαλιασμένοι να τραγουδάνε και να κλαίνε και να μην ξέρεις γιατί κλαίνει! Κατάλαβες; Πολλές φορές, δηλαδή, κι από μακριά να 'σαι, να μην ακούς τι λένε, καταλαβαίνεις τι θέμα έχουνε ανάλογα με τη γλώσσα του σώματος! Αλλά και στις μαντινάδες που γράφεις, άμα θες να στείλεις -τώρα τελευταία που πολλοί γάμοι και βαφτίσεις και άλλου είδους χαρές, γεννητούρια ή Εφτά γίνονται εκτός, δεν μένει πολύς κόσμος πια στο νησί μας και στο χωριό μας, στέλνουμε τις μαντινάδες-εγώ και σε κείνες τις μαντινάδες πάντα κάνω αυτό το οποίο θα έκανα και στο γλέντι, ό,τι νειώθω, ό,τι ταιριάζει πιο πολύ, κι όπως σου λέω ανακαλύπτω τα χαρίσματα τα φυσικά περισσότερο. Όμως, είπαμε ότι έχω δεθεί και με τη φύση, πεζοπόρησα, κυνήγησα, ψάρεψα, δεν μπορεί να μην τα περιγράψω αυτά...

Κ.Μ.: Εφόσον είναι βιώματα!

Η.Β.:...είναι βιώματα, έχουνε χαραχτεί πολύ βαθιά μέσα στην ψυχή μου και πολλές φορές νειώθω την ανάγκη, σ' ένα θαυμασμό, σε μια ανάκληση του παρελθόντος δεν ξέρω πώς, να θέλω να γράψω αυτό! Το περιγράφω αυτό! Στη δουλειά αυτή που θα κάνεις θα δεις πολλές φορές ν' αναφέρομαι στη φύση που σου λέω, στα χόμπυ μου εκείνα τα φυσιολατρικά κ.λπ. Μ' άρεσε όμως πάντα να διακωμωδώ και τα πράγματα και ιδιαίτερα με τα πολιτικά, με τον πολιτικό τραγέλαφο που ζω κι εγώ τώρα απ' ότου μεγάλωσα και βλέπω τι γίνεται, τη μια να μας λένε έτσι, μετά να μας λέν' αλλιώς, σχολιάζω και την πολιτική επικαιρότητα, τη σχολιάζω με τον δικό μου τρόπο, νομίζω ότι εγώ τους απαντώ μ' αυτό τον τρόπο, πολλές φορές τα δημοσιεύω, δεν θέλω να τα δημοσιεύω, μου αρκεί να τα γράφω, δεν θέλω, μόνο αν τα διαβάσει

κανένας με πιάνει «δώσε μου τα να τα βάλουμε», να τα βγάλουμε, ξέρω γω τι! Εμένα μου είναι αρκετό το ότι...

K.M.: Να τα βγάλετε από μέσα σας κατά κάποιον τρόπο.

H.B.:...να τα βγάλω από μέσα μου, ναι. Και έχω και τέτοιου είδους μαντινάδες πολλές, με τέτοιου είδους θέματα, από την παιδική ηλικία, από παιχνίδια, από χόμπυ και τέτοια πράγματα.

K.M.: Κατά παραγγελία θα μπορούσατε ή έχετε ποτέ δημιουργήσει κάτι και σας είναι εύκολο, αν το 'χετε κάνει, δύσκολο, πώς το αντιμετωπίζετε αυτό το θέμα;

H.B.: Εδώ καταρχήν δεν έχει τίποτα επαγγελματικό, όπως είπαμε, παλιά λαϊκοί ποιητές ή ποιητάρηδες ξέρεις ότι κάνανε κατά παραγγελίαν, γράφανε και πληρώνονταν, ο κόσμος έπρεπε να βρει τρόπο να ζήσει, δεν έκλεβε, αυτό το ταλέντο είχε, αυτό...

K.M.: Αυτό «πουλούσε» εντός εισαγωγικών!

H.B.:...αυτό πουλούσε ναι, αυτό μπορούσε να κάνει, εγώ δεν άφησα τον εαυτό μου ποτέ να πάει προς αυτή την κατεύθυνση και πάλι έχω ένα παράδειγμα του πατέρα μου, που μπορεί να μην ήταν σωστό, αλλά λέω πώς το σκεπτότανε και πώς το πήρε. Το βιβλιαράκι αυτό, το «Χρυσάνθη» με τις μαντινάδες, το 'βγαλε, ήθελε να το βγάλει, να το δίνει, το πλήρωσε, το έβγαλε, δεν το πήραν ποτέ σ' ένα βιβλιοπωλείο, γιατί δεν ήθελε να πει κανείς ότι πούλησε τη βιογραφία της μάνας του! Θυμάμαι ότι μου είπε ο μακαρίτης ο Αντρέας ο Λεντάκης, ο πολιτικός, όταν το είδε, ότι δεν έχω το δικαίωμα να μην το βγάζω σ' ένα βιβλιοπωλείο, γιατί...

K.M.: Ήταν πολύ αξιόλογο για να μην το δει ο πολύς κόσμος, δηλαδή με λίγα λόγια.

H.B.:...ναι, γιατί να μην το δει ο κόσμος, γιατί εγώ πώς θα το βρω; Όμως εγώ κράτησα αυτό και τώρα σ' ένα από τα βιβλία που είναι υπό έκδοσιν, αν ολοκληρωθεί, τα δημοτικά τραγούδια αυτά τα ακριτικά που λέω, αυτό -πιστεύεις;- που με κρατάει μέχρι αυτή τη στιγμή πίσω, είναι γιατί δεν ξέρω αν πρέπει -γιατί τώρα αρχίζω να κατανοώ ότι έχουν δίκιο αυτοί οι άνθρωποι που λένε, ότι πρέπει να βγει έξω για να μπορεί να το δει και κάποιος που δεν ξέρει ότι υπάρχει και να το βάλει στη βιβλιοθήκη του- και ένας λόγος που με κάνει να καθυστερώ κιόλας, πέρα από τόσα άλλα εμπόδια, είναι κι αυτό, γιατί λέω τώρα εγώ ρε παιδί μου, εντάξει βέβαια με ενθαρρύνει ο Μηνάς, ο οποίος μου λέει ότι: «Ηλία ποτέ δεν κάνεις λεφτά απ' αυτά, θα ωφεληθεί πολύς κόσμος, θα το δεις ότι θα ωφεληθεί πολύς κόσμος, γιατί θα παρακινήσει ίσως έναν άνθρωπο να κάνει κάτι το ίδιο με σένα ή κάτι καλύτερο από σένα» και το καταλαβαίνω αυτό. Γι' αυτό δεν έχω μπει ποτέ, στο κατά παραγγελίαν όταν λέμε εδώ, σ' εμένα, πάντα πρέπει να ξέρουμε ότι δεν υπάρχει χρηματική συναλλαγή, οπωσδήποτε, και δεύτερον τώρα το 'χω κάνει για μερικούς πολύ καλούς μου ξαδέρφους ή φίλους! Δεν το κάνω τώρα, τελευταία, δεν το κάνω,

γιατί προσπαθώ να τους πω ότι, ό,τι και να τους κάνω εγώ δεν θα είναι ποτέ καλύτερο απ' το δικό τους. Αυτό δεν μπορώ να τους το εμφυσήσω, να αυτό που σου λέω τώρα, επειδή ο Ηλίας είναι καταξιωμένος, άρα πρέπει να πάρουμε του Ηλία τις μαντινάδες, να εντυπωσιάσουν του Ηλία οι μαντινάδες ή του Γιώργου ή του Πέτρου... Το κάνουν όλοι, παραγγέλνουν σε άλλους να τους πούνε, πολλοί, γιατί δεν έχουν αυτοπεποίθηση, άλλοι γιατί βαριούνται να καθήσουν κάτω ν' αφιερώσουνε ένα βράδυ-δύο βράδια να το κάνουνε. Δεν έχεις πάντα όλες τις στιγμές και όλες τις ώρες της ημέρας και της βδομάδας τις εμπνεύσεις, ανάλογα τι διάθεση έχεις, έτσι δεν είναι; Από την άλλη στιγμή δεν είναι ανεξάντλητη η γλώσσα, είναι τεράστια η γλώσσα μας, δεν είναι ανεξάντλητες οι ευχές, του γάμου οι ευχές είναι περίπου ίδιες, είναι με τι τρόπο θα τις βάλουμε ο καθένας. Για φαντάσου το, κάποια στιγμή δηλαδή θα σε προδίδει, γιατί από κει παίρνεις και το ύφος σου, ο καθένας απ' την τέχνη της πλοκής παίρνει και το ύφος του, κάποια στιγμή, λοιπόν, ξέρουν τώρα ποια είναι του Ηλία η μαντινάδα...

Κ.Μ.: Γίνονται αναγνωρίσιμες δηλαδή πλέον!

Η.Β.:...γίνονται αναγνωρίσιμες, όταν όμως θα λέει από κάτω Κατερίνα Μαρινάκη, εγώ θεωρώ ότι εκτίθεται, σου λέει κοίταξε, Κατερίνα Μαρινάκη, που την έλεγα ότι έβγαζε, ξέρει μαντινάδες και χρησιμοποίησε του αλλουνού, του Βασιλαρά τις μαντινάδες. Το λιγότευω πάρα πολύ για να τους πω επίσης ότι, αν εύχονται στο παιδί τους ή στον αδερφό τους ή στην αδερφή τους, ό,τι και να πούνε θα είναι καλύτερο, θα είναι πιο στενά συναισθηματικά δεμένο απ' αυτό που θα πω εγώ. Γιατί εμένα τι μου λένε τώρα, ειδικά εμένα μου κάνουν πάρα πολλή ζημιά, εμένα που το ψάχνω λίγο το θέμα, με καλούνε να πάω να μπω στη θέση τους, πρέπει να φύγω από μένα να πάω να μπω σ' εκείνον και να κάνω εκείνον, τον αδερφό, την αδερφή ή το παιδί! Κατάλαβες; Δύσκολος ρόλος και δεν τον καταφέρνεις πάντα, τουλάχιστον για τα κριτήρια τα δικά μου, άλλος θα σου πει «Ωραία, τι ωραία που μου τα 'γραψες, που μου τα 'πες!» Αμ' δεν είναι τόσο ωραία, πιο ωραία θα 'τανε τα δικά σου!

Κ.Μ.: Έστω κι αν ήταν με λιγότερη τέχνη και τεχνική, τέλος πάντων! Άρα, απ' όλα αυτά που μου είπατε, να υποθέσω ότι επαγγελματικά με τη δημιουργία τραγουδιών και τα λοιπά δεν θα μπορούσατε να ασχοληθείτε.

Η.Β.: Όχι, να πούμε γι' αυτό το τραγουδάκι, ένα τραγουδάκι που -επειδή γράφω και τραγούδια και ποιηματάκια δευτερευόντως ας πούμε-, ένα τραγούδι που έχει γίνει πάρα πολύ γνωστό με τον Ψαραντώνη, τον Αντώνη τον Ξυλούρη δηλαδή, έχουμε κάνει και έχει βγει από το '98 και έχει κυκλοφορήσει σε πολλούς δίσκους και το 'χουν τραγουδήσει και πολλοί τραγουδιστές, και τραγουδάει και ξένο συγκρότημα, ποτέ δεν ζήτησα τίποτα, ακόμα και τα CD που παίρνω τ' αγοράζω!

K.M.: Α! τόσο πολύ! Έχετε φτάσει στο άλλο άκρο εσείς!

H.B.: Ναι, ναι! Δηλαδή, δεν πήγα στη LYRA, την εταιρεία, και να τους πω δώσε μου βρε παιδί μου 50...

K.M.: Είμαι ο δημιουργός! Ν' αφήσω στην οικογένειά μου, στην ευρύτερη οικογένειά μου!

H.B.:...ναι, αυτός είμαι, δώσε μου 10, 20, 50 κομμάτια να δώσω σε δέκα φίλους, ν' αφήσω στα παιδιά μου! Ο Ψαραντώνης μπήκε σ' ένα δισκάδικο και πήρε δυο CD από κει μου τα 'δωσε, ο Κουνάλης μου έστειλε 1-2, δύο νομίζω ήτανε, ο Λυδάκης καθόλου! Όλοι θέλουν, θέλουν όμως να τους γράφω στίχους! Έτυχε, συνέπεσε τώρα αυτό, έγινε επιτυχία και θέλουν να τους γράφω, όμως δεν το έκανα φοβούμενος την επαγγελματική εξάρτηση, μήπως ξαφνικά εξαρτηθώ επαγγελματικά! Τι θα κάνω, θα κάνω συνεχώς; Τι κάνω λοιπόν; Γράφω εγώ όποτε θέλω, ό,τι θέλω! Όποτε μπορέσω! Είχα γραμμένα για τον Ψαραντώνη καμιά εικοσαριά τραγούδια -που του το υποσχέθηκα ότι θα το κάνω- 20 χρόνια και δεν του τα 'χα δώσει, γιατί φοβόμουνα, λέω τώρα θ' αρχίσει, θα σου 'ρθει 10 ευρώ, μετά θα σου 'ρθουνε 15, μετά...

K.M.: Θα γλυκαθείς που λέμε στα νησιά!

H.B.:...ναι, και δεν έχω υποκύψει σ' αυτό ακόμα, καλώς ή κακώς δεν έχω υποκύψει!

K.M.: Επίσης νομίζω ότι μια ερώτηση που υπάρχει εδώ στον κατάλογο δεν έχει νόημα για σας, το αν έχετε απαγγείλει ποτέ δημόσια τα δημιουργήματα, γιατί εδώ στην Κάρπαθο είναι κυρίως δημόσια.

H.B.: Όχι, δεν απαγγέλεις εδώ, στα γλέντια ειδικά τα τραγουδάς. Τώρα αν γίνεται μία επέτειος, ας πούμε «Τον Κωνσταντή και τη Γοργόνα» στον Ηλιάκη...

K.M.: Τον πιλότο που σκοτώθηκε!

H.B.:...που σκοτώθηκε, που έχω γράψει ένα δημοτικό τραγούδι, από τα ακριτικά κι αυτό, αν είναι μία επέτειος και πουν να τραγουδηθεί ή να διαβαστεί, να διαβαστεί με την έννοια διαβάζεις-τραγουδάνε, αυτό ναι...

K.M.: Παρουσίαση γενικότερα δημόσια.

H.B.: Θέλω να πω όμως το εξής για την απαγγελία, δεν είναι αυτή η απαγγελία που λέει εδώ, αλλά να σου πω μια παρεμφερή απαγγελία που μπορεί να έχει στην Κάρπαθο. Όπως είπαμε προηγουμένως στέλνουμε μαντινάδες, στους γάμους κυρίως και στα γεννητούρια κάποιου ή εμείς προς τα έξω ή αυτοί που λείπουν προς τα δω. Ας πούμε στο γάμο μου, το 1976, μου στείλαν τηλεγραφήματα, πολλά τηλεγραφήματα, ξέρω γω 100-200 τηλεγραφήματα, τα έχω όλα, και είχανε και μαντινάδες. Τη δεύτερη μέρα του γάμου -ο γάμος ήτανε μια βδομάδα τότε, 3-4 μέρες πιο μπροστά, 3-4 μέρες μετά- τη δεύτερη μέρα έχει κάποια στιγμή σε μια κούραση του γλεντιού, που σηκώνονται και διαβάζουνε τα τηλεγραφήματα που ήρθανε. Μέσα κει είναι και μαντινάδες, της

Κατερίνας οι μαντινάδες, έχει δύο μαντινάδες που έλεγε του Ηλία καλορίζικος κ.λπ. Αυτό είναι ένα είδος -δεν το λέμε απαγγελία- διαβάσματος, η ώρα του διαβάσματος των τηλεγραφημάτων. Απαγγελία εδώ νομίζω ότι είναι, πήγαινε ο λαϊκός ποιητάρης απάγγελε, μάζευε κόσμο, απάγγελε τα ποιήματά του και στο τέλος του δίνανε κάποια χρήματα.

Κ.Μ.: Και απαγγελία πάλι μπορεί να είναι, όπως έχετε κάνει σε κάποια συνέδρια, σε κλεισίματα συνεδρίων κ.λπ., αυτό μπορούμε πάλι να το πούμε απαγγελία.

Η.Β.: Αυτό εγώ το εκλαμβάνω σαν «διαβάζω», διαβάζω δηλαδή κάτι, που αντί να πω να κλείσω το συνέδριο με λόγια...

Κ.Μ.:...με πεζό κείμενο...

Η.Β.:...το διαβάζω, το λέω σε μαντινάδες εγώ, δηλαδή δε θεωρώ ότι το απαγγέλω, γιατί δεν προσπαθώ να το..., το διαβάζω πραγματικά, δεν θέλω να βάζω το χρώμα της απαγγελίας. Δηλαδή έτσι την εκλαμβάνω εγώ, με το διάβασμα είναι η ανάλογη απαγγελία εκεί.

Κ.Μ.: Σας είχαν ποτέ δώσει κάποιο παρατσούκλι, εδώ στην τοπική κοινωνία, εξαιτίας όλων αυτών των δραστηριοτήτων που έχετε, της ενασχόλησης με τη λαογραφία, με την παράδοση...

Η.Β.: Λαογράφο! Ο λαογράφος, μερακλής, εντάξει! Πια δηλαδή το όνομά σου σε κάνει, όταν σου λένε, συζητάνε ποιοι συντάσσουν μαντινάδες, ποιοι είναι καλοί στο γλέντι, είναι ο Ηλίας του Μανώλη, είναι η Κατερίνα τάδε, είναι ο τάδε, αυτό πια είναι η ετικέτα σου!

Κ.Μ.: Εκτός από το τραγούδι το συγκεκριμένο που είπαμε ότι έχει γίνει γνωστό -να μας πείτε και τον τίτλο για να τον καταγράψουμε κιόλας- υπάρχουν και άλλα που έχουν...

Η.Β.: Το «Θ' ανεβώ στον ουρανό» ξεκίνησε, τώρα είναι γνωστό σαν «Πετροπέρδικα».

Κ.Μ.: Υπάρχουν και άλλα που έχουν μελοποιηθεί;

Η.Β.: Μελοποιηθεί σε τοπικό επίπεδο ναι, με τη Δημοτική Χορωδία του Δήμου ναι, έχουμε μελοποιήσει, με δικούς μας μουσικούς, συνθέτες και με δικά μου λόγια. Τραγουδάμε διάφορα στη Χορωδία. Προσαρμόζω κάποια τραγούδια σε παραδοσιακές μουσικές που μ' αρέσει ή χορούς, γιατί πιστεύω ότι με τα τραγουδάκια μεταδίδεις πιο εύκολα στα παιδιά ιστορία, λαογραφία, αγάπη προς τον τόπο, τέτοια πράγματα, σε τέτοιο επίπεδο είναι. Σε μεγάλο επίπεδο, όπως αυτό να το δώσω σε κάποιους τραγουδιστές και σε συνθέτες, δεν το έχω δώσει, παρότι σου λέω πολλοί, μ' αυτούς τους στίχους πάρα πολλοί, μου είπαν. Πολλοί!

Κ.Μ.: Εσείς κάποιο μουσικό όργανο παίζετε;

Η.Β.: Όχι, δεν παίζω.

Κ.Μ.: Με το τραγούδι τι σχέση έχετε, δηλαδή είναι κάτι που το κάνετε επειδή είναι έτσι το πλαίσιο εδώ στην Κάρπαθο, αλλιώς θα τραγουδούσατε, αισθάνεσθε ότι θα τραγουδούσατε αν δεν ήταν έτσι ο

κοινωνικός περίγυρος που να το απαιτεί; Ή θα ήταν κάτι που θα το αποφεύγατε, θα γράφατε μεν αλλά δεν θα τραγουδούσατε;

H.B.: Εγώ νομίζω ότι θα τραγουδούσα, γιατί άκουγα τον πατέρα μου να τραγουδάει και όλους τους άλλους να τραγουδούν, όλη την κοινωνία να τραγουδάει, δεν θα μπορούσα να μείνω εγώ, δεν έμεινα δηλαδή στο να γράφω μόνο, απλώς γράφω κιόλας. Το γλέντι είναι η κορύφωση, το τραγούδι είναι η κορύφωση, δηλαδή η κατάθεση της ψυχής σου εκεί που τα σκέφτεσαι, τα λες, τ' ακούνε εκείνη τη στιγμή, αυτό δεν παίζεται! Δηλαδή όταν βγάζεις εκείνη τη στιγμή την ψυχή σου, αυτό δεν ανταλλάσσεται με τίποτα, με όσες φορές όσα και να γράφεις! Εντάξει, καλό είναι και να γράφεις και να περιγράφεις, είναι καλό, αλλά όταν το εκτελείς εκείνη τη στιγμή, το δημιουργείς και μετά βγάζεις όλο σου το συναίσθημα είτε είναι της χαράς ή της λύπης εκείνη τη στιγμή, νομίζω ότι αυτό το πράγμα πρέπει να αποτελέσει ένα θέμα, που θα πρέπει να το πάμε μέχρι την UNESCO, μήπως μπορέσει να διατηρηθεί αυτή η ιδιαιτερότητα!

K.M.: Ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

H.B.: Έτσι, ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά, γιατί δεν ξέρω πόσα πολλά τέτοια και αν υπάρχουν άλλα είναι λίγα, και αν δεν υπάρχουν ακριβώς τα ίδια πάλι θα βρούμε την ιδιαιτερότητα που δεν υπάρχει και θα είναι μοναδικό, νομίζω ότι πρέπει να γίνει αυτό γιατί λόγος και μέλος, μελωδία και λόγο από τόσο πολύ κόσμος, από άντρες, γυναίκες, ένας χαμός γίνεται, ένας ανταγωνισμός, ποιος θα τραγουδήσει, ποιος θα πει περισσότερα, ποιος θα εκφραστεί, δεν το βλέπεις πουθενά! Παιδάκια, ας είναι τώρα που δεν ακολουθούν την τάξη, παιδάκια τόσα να μπαίνουν να τραγουδάνε και πιο μεγάλα! Και να μην προλαβαίνεις να λες ότι αυτό το γλέντι, το στόλισμα μιας νύφης ας πούμε θα το κάνουμε, πρέπει να φύγουμε να πάμε στην εκκλησία στις 6 η ώρα, που μας περιμένει ο παπάς και να πηγαίνεις στις 10, στις 11, γιατί πρέπει να πούνε τόσοι πολλοί, συμμετέχει όλο το χωριό, όπου γίνεται αυτό, σ' οποιοδήποτε χωριό της Καρπάθου, στα περισσότερα. Αυτό, με τόση συμμετοχή, τόσο μεγάλη συμμετοχή, δεν ξέρω πόσο εύκολο είναι να το βρεις κάπου!

K.M.: Με τόσο μεγάλη συμμετοχή, ναι!

H.B.: Τόσο μεγάλη, από παιδάκια, κάθε ηλικίας, από 100 χρονών μέχρι... Νομίζω ότι είναι δύσκολο να το βρεις!

K.M.: Είπαμε ήδη πολλά πράγματα για το γλέντι. Εγώ θα 'θελα να μου πείτε αν βλέπετε διαφορές από το γλέντι που βιώσατε ως παιδί έως και το γλέντι που βιώνετε σήμερα. Μέσα σ' αυτό το χρονικό πλαίσιο της ζωής της δικής σας αν έχουν αλλάξει πράγματα και τι πράγματα είναι αυτά.

H.B.: Η δομή είναι η ίδια! Το νόημα είναι το ίδιο! Η συμμετοχή είναι η ίδια! Η τάξη είναι λίγο διαφορετική, η τάξη!

K.M.: Δηλαδή;

Η.Β.: Οι κανόνες, οι άγραφοι κανόνες που χαρακτήριζαν ένα, αφού με ρωτάς για το γλέντι, ένα καθιστό γλέντι της Καρπάθου -που πάντα θα λέμε όποτε λέμε καθιστό γλέντι της Καρπάθου, δεν θα σταματώ να λέω μαντινάδες δεκαπεντασύλλαβες, που δημιουργούνται, φτιάχνονται εκείνη τη στιγμή και μόνο, με θέμα της στιγμής και μόνο-, τα γλέντια, λοιπόν, εκείνα είχανε πιο αυστηρούς κανόνες! Πρώτα-πρώτα δε συμμετείχαν όλοι, δε συμμετείχαν όλες οι ηλικίες, όπως είπαμε πιο μπροστά!

Κ.Μ.: Δεν συμμετείχαν τα παιδιά είπαμε. Οι γυναίκες συμμετείχαν;

Η.Β.: Παλιότερα όχι, τώρα όμως η γυναίκα έχει πολύ μεγάλη θέση μέσα στο Σποϊτικό, στο Ολυμπίτικο δεν έχει, στο υπόλοιπο Καρπάθικο γλέντι και στο Σποϊτικό, που σου μιλάω εγώ εδώ -και θα σου διευκρινίσω μόνο τις διαφορές στην Όλυμπο από το γενικότερο Καρπάθικο γλέντι δηλαδή-, τώρα έχουνε θέση οι γυναίκες, ενώ δεν είχανε παλιότερα. Όχι μόνο δεν είχανε, δεν καθόντουσαν καθόλου, τώρα κάθονται, δεν καθόντουσαν ούτε στην τάβλα!

Κ.Μ.: Ούτε να το παρακολουθήσουν, δηλαδή, ουσιαστικά!

Η.Β.: Το παρακολουθούσαν, δεν καθόντουσαν μαζί δίπλα με τους άντρες, καθόντουσαν πιο πέρα και, αν σώζονται μαντινάδες αυτή τη στιγμή δεκάδων ετών και εκατοντάδων, είναι λόγω του ότι η γυναίκα λειτουργούσε σαν μαγνητόφωνο. Καθότανε και πρόσεχε, αν δεν πρόσεχε και δεν ήξερε τι έλεγε ο γλεντιστής πώς θα τον ξεχώριζε; Στο χορό όμως τον πρώτο λόγο έχουν οι γυναίκες, ο χορός γινόταν για τις γυναίκες, για να τιμήσει ο χορευτής τη γυναίκα του, τη Γυ-ναί-κα!

Κ.Μ.: Τη γυναίκα γενικότερα!

Η.Β.: Γενικότερα! Τις συγγενείς στην αρχή, γιατί θα πούμε για την τάξη του χορού αργότερα... Γιατί αυτή η γυναίκα, η οποία ούτε στο φαγητό είχε πάει, καθόταν κι άκουγε τόσες ώρες, ένα ολόκληρο βράδυ, να λένε μαντινάδες σ' ένα γάμο ας πούμε, αμίλητη, βουβή κι αμίλητη, δεν έπρεπε να αποζημιωθεί με κάποιο τρόπο; Η αποζημίωσή της ήταν ο χορός! Να μου θυμίσεις αργότερα να σου πω για την τάξη του χορού, γιατί είναι πολύ σημαντικό, δεν υπάρχει πουθενά αλλού αυτό!

Κ.Μ.: Οι τοπικές αρχές, δηλαδή οι άρχοντες, που εκείνα τα χρόνια ήταν ο Πρόεδρος, ήταν ο γιατρός, ήταν ο χωροφύλακας, αυτοί τι θέση είχανε;

Η.Β.: Δεν εκαθόντουσαν παλιά, παλιότερα δεν είχε ειδικές θέσεις γι' αυτούς, ήταν όλοι ένα στο γλέντι, όπου έβρισκε θέση. Τώρα τελευταία αρχίζουν ήρθε ο Δήμαρχος, ήρθε ο Υπουργός, ήρθε... Εγώ δε συμφωνώ! Εγώ είμαι απ' αυτούς που λέω μαντινάδα ότι, το θίγω αυτό και τους λέω εδώ είναι όλοι ίσοι!

Κ.Μ.: Άρα είναι μια διαφορά αυτή, του τότε με το τώρα.

Η.Β.: Ναι, τώρα δηλαδή σε γάμους αλλάζανε λίγο, στους γάμους τώρα βάζουνε το τραπέζι του αντρογύνου πιο ψηλά λίγο, πιο ιδιαίτερα. Αλλά αυτοί που είχανε θέση ιδιαίτερη -και κυρίως στην Όλυμπο- και έχουν

ακόμα, είναι ότι στο τραπέζι του αντρόγунου κάθονται και ο ιερείς, οι παπάδες και οι καταξιωμένοι τραγουδιστές. Σ' αυτό το γλέντι που παραμένει ακόμα, στο γλέντι της Ολύμπου, θα ξεκινήσουν με εκκλησιαστικά τραγούδια, δηλαδή έχουμε μαζευτεί, έχουμε φάει, έχουμε πει, πίνουμε κιόλας και όταν ξεκινάει το γλέντι, που είναι ολόκληρη η σειρά των πραγμάτων, ξεκινάει με εκκλησιαστικά τραγούδια, με εκκλησιαστικά τροπάρια, ανάλογα τη στιγμή, αν είναι ας πούμε ο γάμος μπορεί να ψάλλουνε «Την ωραιότητα της παρθενίας σου», τέτοια συναφή με το γάμο, αν είναι ένα πανηγύρι το απολυτίκιο του Αγίου. Μετά απ' αυτό θα ακολουθήσουν τα τραγούδια της τάβλας, τα οποία είναι χωρίς όργανα. Πώς όμως θα πάνε κει; Πώς θα πάνε; Ποιος θα πει και ποιος θα τραγουδήσει; Τα εκκλησιαστικά θα τα ξεκινήσει, αν έχει δυο παπάδες, τρεις, ο μεγαλύτερος σε ηλικία παπάς, θα το συνεχίσει ο δεύτερος σε ηλικία παπάς, αν έχει δεύτερο. Εκείνος ο οποίος θα είναι θα πει «εις υγεία» όταν τελειώνουν τα εκκλησιαστικά, θα δώσει στον αρχιψάλτη αν είναι κει, θα πει «εις υγεία», που σημαίνει αυτός έχει σειρά.

Κ.Μ.: Παίρνει τη σκυτάλη.

Η.Β.: Ναι, ναι, δεν παρεκλίνει. Και όταν τελειώνουν τα εκκλησιαστικά τραγούδια ο παπάς θα βρει τον τραγουδιστή που θα πει τα τραγούδια της τάβλας, θα του πει «καλώς να σε 'βρω» κι εκείνος θα πει, όποιος είναι που θα πει τα τραγούδια της τάβλας, θα το συνεχίσουν μετά οι δεύτεροι και οι τρίτοι καταξιωμένοι και θα φτάσουνε κάποια στιγμή, αφού πούνε τα τραγούδια αυτά της τάβλας, να πρέπει να γυρίσουνε, αν είναι γάμος στο θέμα του γάμου κι αυτός ο οποίος είπε το τραγούδι το προηγούμενο θα συνεχίσει να πει και την μαντινάδα την πρώτη με το συγκεκριμένο σκοπό του γάμου. Έτσι απλώνει μετά απ' αυτό, αφού θα τηρηθεί αυτή η τάξη, απλώνει μετά στους υπόλοιπους συνγλεντιστές και παίζει ρόλο εδώ τώρα, στο ποιος θα είναι μετά, ανάλογα με το μερακί του καθένα και στο βαθμό συγγένειας του καθενός. Αυτή ήτανε μία τάξη και παραμένει ακόμα στην Όλυμπο απαρεγκλίτως, τηρείται αυτή οπωσδήποτε! Ας πούμε τώρα -μια που λέμε για την τάξη του γλεντιού συνοπτικά, γιατί είναι ατέλειωτο αυτό, μπορούμε να μιλάμε ώρες, μέρες-, ο χορός τώρα τι γίνεται, πότε γίνεται ο χορός; Τραγουδήσαμε, εξαντλήσαμε το θέμα. Πότε το εξαντλούμε; Αφού τραγουδήσουν όλοι, όλος ο κόσμος! Όλο το Μέγαρο! Δηλαδή στο λέω, αυτό δεν υπάρχει, αυτή η διάρκεια, η συμμετοχή, δεν γίνεται πουθενά! Όλη τη νύχτα μπορεί να τραγουδάς, να εύχεσαι στην Όλυμπο στο γάμο, όλη τη νύχτα, μια νύχτα ολόκληρη, να κάθεται κει όπως μιλάμε εμείς να λέμε μαντινάδες, όλοι, να εναλλάσσουμε σκοπούς. Η Κάρπαθος έχει πάνω από 70 διαφορετικές μελωδίες, έτσι;

Κ.Μ. Τοπικές εδώ δικές της;

Η.Β.: Ναι, ναι, τοπικές μελωδίες! Δεν μιλάμε για το από που ήρθανε! Πώς έχουνε πια προσαρμοστεί και είναι δω! Γιατί κάποιες, όλα αυτά, η

μουσική και τα τραγούδια ταξιδεύουνε! Άλλα είναι δω, άλλα είναι κει, ταξιδιάρηδες ήταν κι οι Καρπάθιοι κι άλλοι ήρθανε στην Κάρπαθο, φέρναν από κει ένα τραγούδι, αυτά τα τραγούδια τα δημοτικά. Πώς φέρανε, πώς μαζευτήκανε όλα τα δημοτικά τραγούδια της Καρπάθου κι έχει εδώ... ο Μακρής μπορεί να 'χει 500-600 μέσα στο βιβλίο του τραγούδια τοπικά, που ανακαλύπτουν οι καθηγητές, βλέπω στα συνέδρια, βρίσκουν ένα τραγούδι εδώ, λέει βρήκαμε αυτό εκεί. Όλα αυτά είναι από τα ταξίδια που κάνανε και κυρίως στην Όλυμπο. Αφού, λοιπόν, θα εξαντληθεί το θέμα, μετά θα πάνε σε μια πιο εύθυμη κατάσταση, να οδηγηθούνε στο χορό, για να χορέψουνε και τα κορίτσια. Εκεί σηκώνονται πρώτα οι νέοι, θα σηκωθούνε οι άντρες μόνοι τους, θα πιάσουνε σταυρωτά τα χέρια, θα ξεκινήσουν το χορό και θα σηκώνονται τα κορίτσια σιγά-σιγά να πηγαίνει κάθε μία στη μεριά της, στη μερέα της.

Κ.Μ.: Πώς καθορίζεται αυτό;

Η.Β.: Πώς καθορίζεται. Από το βαθμό συγγένειας. Εσύ αν χόρευε ο αδερφός σου, θα πήγαινες να πιάσεις δίπλα στον αδερφό σου, αν ήτανε ο αρραβωνιαστικός σου θα πήγαινες στον αρραβωνιαστικό σου, αν είναι ο άντρας σου θα πας δίπλα στον άντρα σου ή στον πρώτο σου ξάδερφο αν δεν έχεις αδερφό, πάντως κατά βαθμό συγγένειας.

Κ.Μ.: Αν δεν έχω συγγενή δεν μπορώ να σηκωθώ δηλαδή;

Η.Β.: Αν δεν έχεις και πας κάπου...

Κ.Μ.:...ξεκάρφωτα ας πούμε!

Η.Β.: Πρέπει να έχεις ένα, να έχει εκτιμήσει η μάνα ότι μπορείς να πας σ' εκείνο τον άνθρωπο, που έχουνε μια μακρινή συγγένεια και δεν θα παρεξηγηθεί.

Κ.Μ.: Να μην υπάρξει παρεξήγηση, κατάλαβα.

Η.Β.: Πάντα στην αρχή του χορού υπάρχει άντρας, όπως και στο πίσω μέρος του χορού. Στην αρχή είν' ο κάβος και στο πίσω μέρος του χορού είναι ο ότσο ύρος, το τιμόνι του χορού δηλαδή.

Κ.Μ.: Ότσο ύρος;

Η.Β.: Ότσο ύρος, δηλαδή ο έξω γύρος. Πάντα προφυλάσσεται η γυναίκα, έχει είπαμε άντρα μπροστά και πίσω, δεν την αφήνουν εκτεθειμένη, σαν τους χορούς που βλέπεις τώρα αλλού και χορεύουν οι γυναίκες τελευταίες, δεν γίνεται στην Κάρπαθο και δεν γινόταν μπορώ να πω κατηγορηματικά και δεν γίνεται ακόμα και στα Σπόα και στο Μεσοχώρι και στην Όλυμπο, στα βόρεια χωριά. Δηλαδή τώρα αφότου μπαίνουν οι γυναίκες περισσότερο και οι άντρες λίγο υποχωρούν. Λέμε για την τάξη και το εθιμοτυπικό! Τώρα εκεί είναι ο άλλος άγραφος κανόνας, ο οποίος είναι φοβερός, αυτοί που το εμπνεύστηκαν, έβλεπες μία διάθεση ισότητας, όλοι το ίδιο μέσα στο χορό. Εάν έχει υπομονή, η φιλοσοφία του είναι ότι, ο χορός μπορεί να κρατάει πάλι όλη την άλλη μέρα ή νύχτα, γιατί κρατάει ο ίδιος χορός λες τόσες ώρες; Γιατί εάν

ακολουθήσεις τη σειρά με την οποία μπήκες στο χορό και την τάξη που έχουν καθορίσει αυτοί οι άνθρωποι που ασχολούνται εδώ με την παράδοσή μας, όλοι οι άντρες θα χορέψουν με όλες τις γυναίκες, κατάλαβες;

K.M.: Πω, πω! Κι αν όμως δεν είναι συγγενείς, που είπαμε ότι πρέπει να διαλέξεις συγγενή;

H.B.: Ναι, αλλά κοίταξε, ξεκινάς με άντρες το συν και το πλην οι γυναίκες, έτσι [ο συνεντευξιαζόμενος δημιουργεί ένα πρόχειρο σκίτσο για την καλύτερη κατανόηση των περιγραφόμενων]; Εδώ βλέπεις, αυτός ας πούμε είναι κάβος, θα χορέψει αυτές, οι χορεύτρες του είναι αυτές που είναι στο αριστερό του χέρι. Εδώ τώρα πάει ο χορός δεξιά, γι' αυτό στον έκανα έτσι. Αυτός είναι το ένα, καβαλιέρος, δύο, τρία, τέσσερα. Αυτός, το συν, είναι άντρας. Οι χορεύτρες του είναι αυτές που είναι στο αριστερό του χέρι, εδώ. Όταν θα πιάσουν στο χορό, η εξαίρεση να είναι η χορεύτρα στο αριστερό χέρι γίνεται μόνο στον κάβο, γιατί μπροστά απ' αυτό δεν έχει κανένα άλλο, το δεξί είν' ελεύθερο, να κάνει τα τσαλιμάκια του, τα διάφορα. Εδώ έχουνε πιάσει δικές του χορεύτρες. Εδώ είναι ο αδερφός σου, μ' εσένα, με την αδερφή σου και με την ξαδέρφη σου. Εδώ είναι του αλλουνού με την ξαδέρφη του, με... Ο άλλος είν' εδώ, και 50 άντρες εκεί πάνω και άλλες τόσες ή περισσότερες, 100 γυναίκες. Θα χορέψει αυτές, θα τις χορέψει το ίδιο, ίσα -γιατί αν χορέψει τη μια παραπάνω από την άλλη, όταν είναι τρίτες χορεύτρες και όχι συγγενείς, δείχνει ότι ενδιαφέρεσαι γι' αυτήν-, κι αφού τις χορέψεις αυτές, φεύγει ο τελευταίος μ' αυτές τις δυο, πάει μπροστά και γίνονται τώρα αυτές οι δύο, οι χορεύτρες αυτουνού, θα είναι χορεύτρες του πρώτου, θα γίνουν κάποτε! Για φαντάσου αυτό, εάν αρχίσει, εάν γίνεται αυτό, τι δουλειά είναι...

K.M.: Η εναλλαγή...

H.B.: ...όλη τη νύχτα όλοι οι άντρες χορεύουν μ' όλες τις γυναίκες, δηλαδή θα χορέψεις και με τον άντρα που αγαπάς, που δεν θες να το κοινολογήσεις ακόμα, αν έχεις υπομονή δεν θα χάσεις, θα πας κοντά του, θα πας και θα χορέψεις δίπλα του, σε δυο ώρες θα 'ναι, σε τρεις, σε πέντε, πάντως θα χορέψεις. Και θεωρείται ότι χορεύεις -είσαι σ' ένα χορό όλη τη νύχτα-, αλλά χορεύεις μόνο όταν είσαι στον κάβο, τότε είναι η στιγμή, η δική σου στιγμή...

K.M.: Που δείχνεις τις ικανότητές σου και όλα αυτά!

H.B.: Δηλαδή, λίγα λόγια για το χορό μ' αυτή την τάξη, η οποία είναι καταπληκτική επίσης, δεν ακολουθείται πουθενά αυτό το τυπικό!

K.M.: Ναι, ναι, δεν ξέρω αν υπάρχει κάπου αλλού, και δεν είμαι κι εγώ πολύ ειδική στο θέμα αυτό, αλλά...

H.B.: Εκεί που βλέπω κι εγώ, που πηγαίνω, καθένας έχει τα δικά του, αυτό το πράγμα είναι μία ιδιαιτερότητα, δεν τηρείται τώρα πάρα πολύ εδώ σε όλα τα χωριά, ακόμα και μέχρι τα Σπόα δεν τηρείται αυτό,

τηρείται όμως περισσότερο στην Όλυμπο, πάντα ό,τι λέμε θα φαντάζεσαι ότι στα βόρεια τηρούνται κάπως καλύτερα. Ό,τι λέμε τώρα εδώ έχουνε υποστεί και τις αλλοιώσεις τους...

K.M.: *Ήθελα να μου πείτε λίγο για τη γλώσσα του σώματος, δηλαδή τι μπορείς να καταλάβεις ακόμα κι αν δεν ακούς αλλά μόνο βλέπεις, όπως είπαμε ότι οι γυναίκες μπορεί να ήταν μακριά, τι μπορούσαν να καταλάβουν βλέποντας;*

H.B.: Αν βάλεις το χέρι στ' αυτί, εδώ, σκέπτεσαι, είσαι προβληματισμένος. Βλέπεις ας πούμε, να τραγουδάει ένας, να 'χει το χέρι εδώ...

K.M.: *Σηκωμένο, ναι.*

H.B.:...το χέρι πολλές φορές είναι εξωτερίκευση συναισθημάτων, τι έχουμε τότε; Λύπης; Μπορεί να 'ναι και λύπης, δηλαδή αν καταριέσαι το χόρο! Δηλαδή το γλέντι έχει τους δικούς του κωδικούς στο σώμα. Τα μάτια παίζουν ρόλο, αν κοιτάς τον άλλο στα μάτια, αν κοιτάς τη φωτογραφία, αν κοιτάς εκείνο που τραγουδά, αν είσαι με χαμηλωμένα τα μάτια σου, γιατί είναι το θέμα λυπητερό, εννοείται τα δάκρυα που τα βλέπεις, αν σηκώνεσαι όρθιος, αν είσαι καθιστός, όλα αυτά είναι όταν θέλεις να τονίσεις κάτι. Και βέβαια είναι και η ανάλογη γλώσσα στο χορό, δηλαδή τι γίνεται τώρα με το χορό. Μπορεί να κάνεις ένα σκύψιμο του κεφαλιού, να κάνεις μια προέκταση ελαφριά του ποδιού που να δείχνεις προς τα όργανα ότι αυτό που παίζει είναι καλό, αυτό που σε κέντρισε, σε ερέθισε να κάνεις μία κίνηση παραπάνω απ' τα τυπικά βήματα. Όποιος ξέρει ποια είναι τα τυπικά, βλέπει εκείνη τη στιγμή τη διαφορά που έγινε σε μια κίνηση, σε μια κίνηση του χεριού, σ' ένα σφίξιμο του χεριού, μ' ένα χαμόγελο...

K.M.: *Μια γκριμάτσα.*

H.B.:...μια γκριμάτσα. Μιλάει όλο το σώμα, όλα έχουνε ρόλο, και τα χέρια, και τα πόδια, και το κεφάλι, και όλα τα μέρη του κεφαλιού, μάτια, μύτη, χείλη, αυτιά, ανάλογα με τις στιγμές!

K.M.: *Έχετε ποτέ, όχι ξεχάσει -γιατί εδώ συνήθως, στα γλέντια ειδικά, δεν τα προετοιμάζετε, είναι αυθόρμητα, ανάλογα τι θα σε ρωτήσει ο άλλος πρέπει να απαντήσεις- έχετε όμως «κομπλάρει», να το πω έτσι πολύ απλά, εντός εισαγωγικών, δηλαδή να ξεκινήσετε μια μαντινάδα και μετά να μην μπορείτε να την ολοκληρώσετε και τι κάνετε στην περίπτωση αυτή;*

H.B.: Ο πατέρας μου έλεγε, όταν ήθελε να χαριτολογήσει, ότι έχει και μισές! Ένας καλός τραγουδιστής δεν τη χάνει τη μαντινάδα ποτέ!

K.M.: *Αλλά, παρόλα αυτά, πάντα μπορεί να τύχει!*

H.B.: Ναι, τ' ατυχήματα είναι στη ζωή ολονών. Είπαμε, ένας καλός... δίνεται και η ευκαιρία να την επαναλάβεις. Τι κάνεις, κάνεις κάποια κολπάκια εκεί, δηλαδή, εμείς λέμε τη μαντινάδα σε τέσσερα μέρη, ένα ημιστίχιο, δεύτερο ημιστίχιο, το πρώτο ημιστίχιο του δευτέρου, έχει και

σκοπούς που είναι έτσι δομημένοι για να σου δίνουν, κρατάει ένα-ένα λεπτό ή δύο, με αργούς σκοπούς, μελωδικούς, να πεις μια μαντινάδα. Εκείνη τη στιγμή σου δίνεται η ευκαιρία να σκεφτείς, αλλά δεν γίνεται πάντα να ξέρεις, μόλις ακούσεις τι σου λένε να πρέπει να πεις, ειδικά όταν απευθύνονται σε σένα και πολλές φορές ξεκινάς να λες τη μαντινάδα, χωρίς να ξέρεις που θα καταλήξει! Ανάλογα όμως, τώρα εδώ είναι το ταλέντο σου και η ευστροφία σου, καταλήγεις! Όταν δε γίνει αυτό και δεν μπορείς να την τελειώσεις, ε! λέει, άνθρωπος είσαι.

Κ.Μ.: Τότε έχουμε τις τρικάντουνες;

Η.Β.: Τώρα δεν έχουμε φτάσει. Την τρικάντουνη την κρατάνε οι επιτήδριοι, τη συζητάνε αύριο...

Κ.Μ.: Είναι καλύτερο να μην την τελειώσεις ή να την κάνεις τρικάντουνη;

Η.Β.: Καλύτερα να μην την τελειώσεις. Εγώ έχω βάλει και ατέλειωτες μέσα εκεί στην τρικάντουνη, γιατί όλες αυτές προκαλούν το μειδίαμα. Ο πατέρας μου για να δικαιολογείται αυτό έλεγε -πες έλεγα εγώ μια μαντινάδα και δεν μπόρεσα να την τελειώσω την τελευταία λέξη, γιατί ήμουν και πιωμένος πιθανόν, γιατί δεν θυμόμουν το πρώτο μέρος- λέει και μισές, δηλαδή δεν τελειώνουν όλες! Αλλά έχει άλλους, τα τραγούδια αυτά τα πολύστιχα που τα θεωρούνε δικά τους κτήματα, κι αυτό είναι μια οικογένεια οργανοπαιχτών στο χωριό μου, τσαμπουνιέρηδες, που παίζουν λύρα και τσαμπούνα, αλλά που ξέρουν πολλά τραγούδια, αυτοί αφήνουν επίτηδες μισά τα τραγούδια. Όχι τις μαντινάδες, τα τραγούδια τα πολύστιχα, τα συρματικά που λέμε δω.

Κ.Μ.: Γιατί; Για να μην τους τα κλέψουν;

Η.Β.: Γιατί! Ναι! Για να μην τα μαθαίνουν οι άλλοι. Τα θεωρούν σαν θησαυρούς δικούς τους και πολλές φορές δεν αρχίζουν το τραγούδι σωστά ή το τελειώνουν πιο γρήγορα, σε κοιτάνε μ' ένα χαμόγελο όταν το αντιλαμβάνεσαι, ας πούμε εγώ τώρα ξέρω ότι αφήσανε ένα τραγούδι στη μέση, τον βλέπω το τραγουδάει και το αφήνει στη μέση, τον κοιτάω, σου σκάει ένα χαμόγελο, σκας κι εσύ άλλο ένα και λες τώρα ότι ο μάγκας, που περιμένει από κει να μάθει αυτό το τραγούδι, δεν θα συνεχίσει! Βέβαια τώρα είναι τα βιβλία, όλα είναι καταγραμμένα. Κυκλοφορούν βιβλία και όποιος θέλει μπορεί να τα μαθαίνει αυτά, τα τραγούδια τα ιστορικά ή της αγάπης ή τις παραλογές. Αλλά δεν βλέπω πολλή νεολαία τώρα να έχει αυτήν την έφεση, να μάθει πολλά τραγούδια, όπως ήτανε πολύ σπουδαίο προσόν! Οι καλοί γλεντιστάδες, όχι απαραιτήτως οι καλοί μαντιναδόροι, γενικώς χαρακτηρίζονται γλεντιστάδες, συρματολός, όπως λέμε να ο μαντιναδολός, αυτός που συρματολογά, που λέει το τραγούδι του συρματικού, που είναι συρματολός, αυτοί ξέρανε πάρα πολλά τραγούδια, δηλαδή μιλάμε ότι έχει ανθρώπους που ξέρουνε 20, 30, 50, 80 τραγούδια και ορισμένοι είχανε τέτοια επιτηδειότητα και τόσο ρεπερτόριο, ξέρανε τόσα τραγούδια απέξω, που τους τα λέγανε οι παλιοί

Σποΐτες! Αυτοί, λοιπόν, το είχανε σαν προσόν να ξέρουνε πολλά τραγούδια και ανάλογα με την περίπτωση να χρησιμοποιούν και το τραγούδι! Αν είναι πανηγύρι τ' Άη Γιωργιού -λέω κάτι που μου 'ρχεται εύκολα στο μυαλό-, λέγανε ένα τραγούδι τ' Άη Γιωργιού, το τραγούδι για τον Άη Γιώργη, αν παντρευότανε ένας κανακάρης μιλούσανε για κάποιο αρχοντόπουλο που παντρευότανε. Ταιριάζανε τέλος πάντων από την ποικιλία που είχανε! Τώρα, πολλοί νέοι δεν κάθονται να αποστηθίσουν αυτά τα τραγούδια τα παλιά, ξέρουνε 1-2 τραγούδια, έχει δηλαδή λιγιστέψει, έχει περιοριστεί η γκάμα των πολύστιχων τραγουδιών, των συρματικών αυτών, σε 2-3 ο καθένας. Τ' άλλα τραγούδια που έχουνε άλλο ρυθμό, άλλο ήχο, άλλες μελωδίες, τα ξέρουνε οι περισσότεροι, είναι πιο εύκολα και τα ξέρουνε.

Κ.Μ.: Οι νεώτεροι τώρα, μιας και είπαμε για τους νέους ότι πια ίσως δεν έχουνε αντοχές, δεν ενδιαφέρονται ή δεν θέλουνε, ποιος ξέρει, εσάς -και εσάς προσωπικά, αλλά ίσως και γενικότερα τους ανθρώπους σαν κι εσάς που πρωταγωνιστούν στα τοπικά γλέντια- πώς σας βλέπουν, δηλαδή σας σέβονται, θα 'θελαν να σας μοιάσουν, πώς το καταλαβαίνετε;

Η.Β.: Θεωρώ ότι κι εδώ η κοινωνία έχει και πάλι το μερίδιο ευθύνης της, η εξέλιξη, πώς να το πούμε; Στα χωριά μας υπάρχει κάποιος σεβασμός ακόμα. Σε σύγκριση με το σεβασμό που είχαμε 'μεις καμμία σχέση, δεν είναι ο ίδιος! Είναι λίγα τα άτομα στην κάθε τοπική κοινωνία που μπορούν να σεβαστούν τον άλλον! Νομίζω ότι ο ατομικισμός τώρα παίρνει τη θέση τού, πώς να το πούμε, του εμείς!

Κ.Μ.: Της ομαδικότητας!

Η.Β.: Είναι το εγώ τώρα περισσότερο! Όπως σεβόμουνα εγώ και οι της ηλικίας μου εκείνους τους άλλους, δεν το σέβονται! Και όσο κατεβαίνουμε πιο χαμηλά περισσότερο! Ίσως όμως σε σύγκριση με άλλους τόπους σέβονται, είναι κάποιοι εδώ που σέβονται, το ποσοστό δεν είναι πολύ μεγάλο. Αλλά γίνεσαι όμως, μπορεί να είσαι είδωλο κάποιου, ή το ίνδαλμά του, να θέλει να προσέχει τον Γιώργο, τον καλό μερακλή ας πούμε, αλλά δεν έχει μάθει όλους τους κανόνες, να κάθεται και να τον σέβεται πολύ, πρέπει να το σεβαστείς αυτό, αφού τον έχεις είδωλο πρέπει να τον σεβαστείς, πρέπει να τον μιμηθείς αν είναι δυνατόν στις πράξεις του!

Κ.Μ.: Άρα οι νέοι μπορούμε να πούμε ότι βλέπετε ότι θα συνεχίσουν αυτή την παράδοση ή σιγά-σιγά ξεκόβουν, στρέφονται προς άλλα είδη μουσικής, πώς το αντιλαμβάνεστε;

Η.Β.: Όχι, δεν είμαι απαισιόδοξος καθόλου, είμαι αισιόδοξος ως προς τον σεβασμό και την τάξη, θα δημιουργήσουν τον δικό τους...

Κ.Μ.: ...κώδικα...

Η.Β.: ...κώδικα πια, το δικό τους κατεστημένο, πια πώς θα είναι, θα το δημιουργήσουνε, αλλά δεν θα χαθούνε τα γλέντια, η μαντινάδα η

αυτοσχέδια δεν θα χαθεί. Δεν θα χαθεί! Και μάλιστα έχουνε πολύ δυσκολότερη δουλειά τώρα να κάνουνε, γιατί, εγώ κρίνω από τα παιδιά μου...

Κ.Μ.: Αυτό θα σας ρωτούσα! Τα παιδιά σας ακολουθούν τα βήματα σας και του παππού;

Η.Β.: Ναι! Έχει μπει τώρα, στην ποιοτική μαντινάδα, έχει μπει πολύ ψηλά ο πήχυς! Υπάρχει μία δυσκολία την οποία την αντιλαμβανόμαστε κι εμείς, εγώ ο ίδιος την αντιλαμβάνομαι, τον ανεβάσαμε πολύ ψηλά τον πήχυ της μαντινάδας, για αυτοσχέδια μαντινάδα, όχι για τη μαντινάδα που θα κάτσω να γράψω, που μπορώ να την επεξεργαστώ, έτσι; Και τώρα δεν μπορείς πάντα να πηδάς πάνω από κείνο τον πήχυ...

Κ.Μ.:...μπορεί να βρεθείς κι από κάτω!!!

Η.Β.: Ναι, τον παραψηλώσαμε, έφτασε πολύ ψηλά κι αυτά τα παιδιά έχουνε λίγο πρόβλημα...

Κ.Μ.:...τα δικά σας παιδιά εννοείτε ή γενικά τα νεώτερα παιδιά;

Η.Β.: Γενικά μιλάω για όλη την ηλικία, αλλά τους αρέσει όμως να λένε ωραίες μαντινάδες, παίρνουνε παραδείγματα, θέλουνε να μοιάσουνε του Ηλία, του Γιάννη, του Πέτρου, ανάλογα... Δεν θα σταματήσει το γλέντι! Έχω παρακολουθήσει, έχω καταγράψει ένα γλέντι, καθόμουνα έξω από το καφενείο επίτηδες, για να μην μπω να τους επηρεάσω και γλεντούσανε όλη τη νύχτα, η ηλικία πιο κάτω, τα παιδιά μου πριν πέντε χρόνια, έξι...

Κ.Μ.: Στα Σπόα ή στα Πηγάδια;

Η.Β.: Στα Σπόα, στα Σπόα, ναι. Έφευγε ένας φίλος τους και γλεντούσανε, ένα γλέντι του καλού καιρού, σαν τους μεγάλους! Δεν κρατάνε την τάξη! Τη συζητάνε, αλλά δεν την κρατάνε!

Κ.Μ.: Μάλιστα! Ίσως θέλουν να 'ναι πιο αυθόρμητοι;

Η.Β.: Δεν ξέρω γιατί! Μήπως είναι κι αυτό τα πάντα ρει ας πούμε!

Κ.Μ.: Ναι, όπως πολλά πράγματα που μπορεί να ήταν καταπιεστικά, ίσως το θεωρούν λίγο καταπιεστικό το να πρέπει να ακολουθήσεις ένα συγκεκριμένο τυπικό και να μην μπορείς να βγεις καθόλου έξω απ' αυτό!

Η.Β.: Μπορεί, γιατί ενώ τους αρέσει στην κουβέντα, στην εκτέλεση... Επειδή δεν το εμπέδωσαν πολύ, επειδή κι εμείς δεν είχαμε κρατήσει την τάξη των προηγούμενων. Βέβαια καλύτερα, όπως το βλέπω εξελικτικά δηλαδή, πιο πολύ εμείς -κρίνοντας και τις δύο γενιές που παρακολουθώ τώρα- εμείς σεβαστήκαμε περισσότερο, ακολουθήσαμε το εθιμοτυπικό περισσότερο, είμαστε στην εποχή της ταχύτητας, πρέπει να γίνονται όλα πιο γρήγορα και ίσως τώρα ακολουθούνε αυτό οι νέοι, να μην περιμένουνε τον τελευταίο να πάει στον κάβο... Το κάνουν μεν, όχι δε στο ποσοστό που θα θέλαμε να το κάνουν!

Κ.Μ.: Κατάλαβα! Πιστεύετε ότι αυτό αν δεν το 'χει κάποιος μέσα του μπορεί να το διδαχθεί;

Η.Β.: Θεωρώ ότι πρέπει να το 'χει, αλλά είμαι σίγουρος κιόλας ότι αν ασχοληθεί μπορεί να πάει καλά. Το πιστεύω αυτό! Εγώ έδειχνα, όταν ήμουν στο Λύκειο υπεύθυνος, των Ελληνίδων, συνεργάτης πολλά χρόνια, επειδή έβλεπα εδώ ότι τα παιδιά αρχίζουν να χάνουνε, στα κάτω χωριά, το ενδιαφέρον τους για τη μαντινάδα, άρχισα να τους λέω και πώς φτιάχνεται μία μαντινάδα και το λέμε τώρα στους Συλλόγους. Πρώτα-πρώτα είχα σκεφθεί ότι έπρεπε να τους πω τι σπουδαίο πράγμα ήταν η μαντινάδα, γιατί αν δεν τους πεις τη σημασία, έλεγα, τι θα πει τώρα μου λες εσύ πώς θα φτιάξω μία μαντινάδα! Τους έλεγα, λοιπόν, να φέρουνε την άλλη φορά που θα βρισκόμασταν, να φέρουνε μία μαντινάδα. Δε μ' ένοιαζε αν θα τους την έγραφε ο πατέρας τους κι η μάνα τους! Το 'ξερα!

Κ.Μ.: Αλλά να μπουν στη διαδικασία ν' ασχοληθούν, έτσι;

Η.Β.: Ναι, να μούνε! Και φέρνανε! Τους έβαζα ας πούμε ένα θεματάκι, τίνος είναι η γιορτή, του Αγίου Μηνά; Για φέρτε μαντινάδες! Οι γονείς μπορεί να τη γράφανε, το παιδί εγώ το έβαζα και τη διάβαζε, κι αν μπορούσε να την τραγουδήσει μαθαίναμε και το σκοπό και όπως μπορούσε. Λοιπόν, πρώτα-πρώτα έμπαινε στο μέτρο, άρχισε να εμπεδώνει μαντινάδα, ν' ακούσει μαντινάδα, που δεν την είχε ξανακούσει! Κάνανε αυτές τις κομπινούλες, αλλά ήτανε εν γνώσει μου ότι έπρεπε να γίνονται αυτά, γιατί δεν είχανε ερεθίσματα τα παιδιά, είχανε καταργηθεί πολύ γρήγορα εδώ κάτω τα πράγματα, ονομαστικές εορτές, γάμοι κ.λπ. Ο κόσμος εδώ είναι από παντού, δεν είναι μόνο Καρπάθιοι, τέλος πάντων είχαμε κι αυτό τον πολιτισμό ν' αντιμετωπίσουμε. Μετά ρωτούσα τα παιδιά, γιατί πρέπει να τραγουδάς, γιατί είναι καλό να ξέρεις μαντινάδες, λέει εμείς θα σε ρωτήσουμε κύριε Βασιλαρά, γιατί πρέπει να ξέρουμε να τραγουδάμε, τι είναι η μαντινάδα; Δεν την έκαναν στο σπίτι πια! Θυμάμαι τους είχα πει τρεις μαντινάδες να τις μάθουν να τις λένε. Μ' αυτό τον τρόπο ήθελα να τους περάσω, κατά την κρίση μου, τους έλεγα λοιπόν:

Λέω πως γραιά (λέω πως γριά) 'σαι Κάρπαθος, μ' όμως δε θ' αποθάνεις,
αφού της ρίζας σου χυμό ρουφού οι καρποί που κάνεις!

Τα παιδιά τώρα!

Όποιος μαθαίνει από μικρός τον ηθικό σου πλούτο,
ποιος είν' αυτός ο μερακλής, όπου σταθεί ρωτούτο!
Σα παίζει πιο και όργανο, συντάσσει και χορεύγει,
της ρίζας του ταυτότητα κανείς δεν του γυρεύγει!

Δηλαδή είναι Καρπάθιος!

Κ.Μ.: Είναι Καρπάθιος!

Η.Β.: Ήθελα να τους βάλω ότι είναι σπουδαίο πράγμα, γιατί τώρα με την εξέλιξη και με τον εκμοντερνισμό, αυτά τα θεωρείς ότι είναι πράγματα, πώς τα λένε...

Κ.Μ.:...περιττά; Παρωχημένα;

Η.Β.: Παρωχημένα, δεν είναι άξια λόγου...

Κ.Μ.:...Ναι, ξεπερασμένα!

Η.Β.: Ξεπερασμένα, τέτοια πράγματα! Εγώ θεωρώ ότι είναι πολύ σπουδαίες αξίες αυτές, να βάλεις το παιδί να μάθει λύρα, να το μνήσεις στη μουσική, στο χορό, στο τραγούδι! Τι καλύτερο από αυτό το πράγμα! Τους το πέρναγα, τους έβαζα και τραγουδούσαν αυτές τις μαντινάδες ή άλλες και σιγά-σιγά λέει: «Α! είναι ωραίο λοιπόν!» Μάθανε, λοιπόν, αρκετά παιδάκια να παίζουνε λύρες, δεν τελειώνει η λύρα εδώ, όλη η Κάρπαθος κι όλα τα παιδιά παίζουνε, νομίζω ότι επίσης στο ποσοστό κατασκευής οργάνων, κάθε είδους τοπικού οργάνου, λύρας και τσαμπούνας, και στο ποσοστό οργανοπαιχτών κάθε ηλικίας πάλι η Κάρπαθος έχει πολύ προβάδισμα, πολύ-πολύ μπροστά από πάρα πολλούς άλλους τόπους. Αν είσαι το χειμώνα εδώ μπαίνεις σ' ένα καφενείο μέσα, πελεκάνε όλοι λύρες, κάνουν όλοι τσαμπούνες, παίζουν, τις φτιάχνουν οι ίδιοι!

Κ.Μ.: Ναι ε;

Η.Β.: Ναι, φοβερό! Λύρες δε τι να σου πω! Και γίνεται κι ένας ανταγωνισμός, ποιος φτιάχνει την καλύτερη λύρα! Να σε πάω σ' ένα φίλο εδώ να δεις 350 λύρες κρεμασμένες! Δηλαδή φτιάχνουν τόσο πολλοί κι από τόσο μικροί τα μουσικά όργανα εδώ, που δεν θα το χάσουμε το παιχνίδι, θα κρατήσει πολύ! Και θα φτιάχνουν όργανα και θα παίζουν όργανα! Πολύ καλό! Αν λένε δε και μαντινάδες και χορεύουν έδεσε το γλυκό!

Κ.Μ.: Είναι Καρπάθιοι σίγουρα! Πιστεύετε ότι έχετε κάνει ό,τι μπορούσατε για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Καρπάθου ή θέλετε κι άλλα πράγματα ακόμα να κάνετε;

Η.Β.: Όχι, δε νομίζω ότι κανείς είναι ικανοποιημένος με αυτά που κάνει, ενώ καλό θα ήτανε να στέκεσαι σ' αυτά που κάνει κι όχι σ' εκείνα που δεν έχεις κάνει! Εμείς, οι ανήσυχοι άνθρωποι είμαστε, φαταούλες...

Κ.Μ.:...οι ερευνητές!

Η.Β.: Δεν ξέρω, θαρρώ ότι όλο ψάχνουμε, είμαστε ανικανοποίητοι... Νειώθω ότι κάτι έκανα κι εγώ, ίσως θα ήταν καλύτερα να μην σκέπτομαι αυτά που δεν έχω κάνει -δεν ξέρω αν θα 'ταν καλύτερα- και να έμενα, αυτά μπόρεσα, αυτά έκανα! Αλλά ο ερευνητής μπορεί ποτέ να κατασταλάξει σ' αυτή την ιδέα ότι 'ντάξει...

Κ.Μ.:...ό,τι έκανα, έκανα!

Η.Β.: Ό,τι έκανα, έκανα, δε γίνεται νομίζω! Νομίζω ότι πάντα θα ψάχνουμε και όλο θα στεναχωριούμαστε! Δεν την χαιρόμαστε τη χαρά της προσφοράς μας πολύ, επειδή είμαστε ανήσυχοι και μας τρώει ας πούμε...

Κ.Μ.:...αυτό που δεν κάναμε!

Η.Β.: Το τι δεν κάναμε, τι να πει άνθρωπος;

Κ.Μ.: Άρα θα μπορούσατε να φανταστείτε τη ζωή σας χωρίς αυτά; Τη μουσική, το χορό, το τραγούδι!

H.B.: Όχι, αν θυμάσαι πιο μπροστά σου είπα ότι στις τρεις μεγάλες ευκαιρίες της ζωής μου που μου δόθηκαν, δεν μπορώ να πω αν έκανα καλά ή δεν έκανα, γιατί θα 'κανα εκείνα, θα 'χανα ετούτα! Δεν ξέρω αν θα 'μωνα καλύτερος, οικονομικά κι αυτά, μπορεί να ήταν όλα αυτά καλά, αλλά, δεν ξέρω, αυτή η επικοινωνία με τους ανθρώπους που έχω και που την νειώθουνε και που το νειώθω κι εγώ, εδώ τόσο πολύ, αλλά κυρίως γιατί αυτή την ανθρώπινη επικοινωνία μπορείς να την έχεις κερδίσει και κάπου αλλού, αν είναι ο χαρακτήρας σου έτσι...

K.M.:...ανοιχτός...

H.B.:...αλλά εδώ, με αυτό το βίωμα, στον τόπο απάνω, αυτό δεν θα το 'χα ποτέ! Επίσης, αν ζούσα αλλού θα είχα αναμνήσεις πολλές από τον τόπο της καταγωγής μου! Τώρα έχω εμπειρίες πολλές από τον τόπο της καταγωγής μου και δέσιμο με τον τόπο της καταγωγής! Τι είναι καλύτερο αν τα βάλεις στη ζυγαριά; Θα 'ταν καλύτερο να ζω αλλού και να 'χω αναμνήσεις των παιδικών μου χρόνων ή είναι καλύτερα που είμαι δω και έχω τόσες εμπειρίες κι έχω ζήσει τόσα πράγματα και δέθηκα τόσο με τη φύση...

K.M.:...με τον τόπο, με τους ανθρώπους, με τη φύση, με όλα! Βέβαια!

H.B.: Θα απαντηθεί ποτέ αυτό το ερώτημα;

K.M.: Κάποιος άλλος με διαφορετικό χαρακτήρα μπορεί να πει όχι, εγώ θα ήθελα να 'χω λεφτά και δε με νοιάζουν όλα αυτά που λες, είναι θέμα χαρακτήρα, επιλογών, πώς έχεις μεγαλώσει, νομίζω ότι παίζουν πολλά πράγματα ρόλο! Για έναν άνθρωπο σαν κι εσάς είναι σίγουρα καλύτερο αυτό που επιλέξατε, για κάποιον άλλο που ενδιαφέρεται περισσότερο για τα υλικά αγαθά θα ήταν η επιλογή η άλλη, να είναι στην Αμερική, ένα μεγαλοστέλεχος κάπου κ.λπ.

H.B.: Εντάξει, είναι κι αυτό, εγώ δεν μπορώ να πω ότι είναι οπωσδήποτε αυτό!

K.M.: Σίγουρα! Για σας είναι το καλύτερο, νομίζω, αυτό που επιλέξατε! Άλλα είδη μουσικής; Δηλαδή διασκεδάζετε και με λαϊκά, θα χορέψετε ένα ζεμπέκικο π.χ., σας εκφράζουν και κάποια άλλα...

H.B.: Έχω χορέψει, όσο περνάει η ηλικία δεν με εκφράζουν, δεν με εκφράζουν! Μ' αρέσουν τα ωραία τραγούδια, η ωραία μουσική, δεν είμαι τώρα ας πούμε στο rock, δεν είμαι στο...

K.M.: Νεώτερος όμως όταν ήσασταν σας άρεσε;

H.B.: Νεώτερος ναι! Δεν έχει χορό που να μην τον έχω χορέψει ή λαϊκά ήταν αυτά ή μοντέρνα, έτσι! Τότε είχαμε...

K.M.:...τα rock, τα shake...

H.B.:...τα σέικ, τα μπορσανόβα, τα μάντερσον, τα μάμπο, τα χάλι γκάλι, ξέρω γω όλα αυτά τα πράγματα, ρίχναμε και τις ζεμπεκιές μας και τα τσιφτετέλια μας και τα χασαποσέρβικα, τα κάναμε όλα! Τώρα δεν, έχω κατασταλάξει! 'Ντάξει! Δεν μπορώ δηλαδή τώρα, δεν ξέρω τι θα με κάνει ποτέ να ρίξω... Χόρευα καλά ζεμπέκικο! Χόρευα, ξέρω! Δεν ξέρω

αν ποτέ θα με κάνει κάτι να... Θα χορέψω οποιαδήποτε παραδοσιακή μουσική, οποιοδήποτε χορό, ή είναι ντόπια ή είναι από τα άλλα νησιά ή από την άλλη Ελλάδα. Με συγκινεί δηλαδή και το κλαρίνο και η ποντιακή λύρα και το βιολί και όλα αυτά, αυτό το πράγμα, αυτή η γκάμα δηλαδή!

Κ.Μ.: Γενικά η παραδοσιακή μουσική δηλαδή! Κατάλαβα! Λοιπόν, πλησιάζοντας πια προς το τέλος της κουβέντας μας, να μην την πούμε συνέντευξη, θα θέλατε να τα δείτε κάπως πιο ευρέως διαδεδομένα ή τα έχετε δει ήδη -εγώ γνωρίζω, αλλά να πούμε και για τους υπόλοιπους που ίσως δεν τον γνωρίζουν-, δηλαδή να τα δείτε τυπωμένα σ' ένα βιβλίο, να τα δείτε να παιχτούν, στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση, σ' έναν μεγάλο χώρο, σ' ένα θέατρο, οπουδήποτε. Είναι κάτι που θα το θέλατε, που έχει ήδη γίνει...

Η.Β.: Νομίζω ότι κάθε άνθρωπος ψάχνει, το θέλει αυτό, δηλαδή αν αξίζουν τίποτα, αν είναι πράγματα που αξίζουν και μπορούν να προσφέρουν κάτι στο σύνολο ας ακουστούνε! Αν είναι για να χαλάσουνε τα πράγματα, καλύτερα να μην ακούγονται! Έχω πάντα στο μυαλό μου μία κουβέντα του καθηγητή μου, του Μηνά του Κωστή, του θεολόγου, ο οποίος μας έλεγε -και μου έλεγε και μένα σε κατ' ιδίαν συζητήσεις- ότι, ένα κείμενο Ηλία ή πεζό είναι ή ένα ποίημα είναι ή οτιδήποτε, ό,τι και να 'ναι, έχει όφελος! Δηλαδή οφελεί κάποιον! Αν είναι πολύ καλό θέλει να κάνει κάποιον να το κάνει καλύτερο, αν είναι κακό προσπαθεί να μην το μιμηθεί ο άλλος. Επομένως, πρέπει να γράφει κανένας, ό,τι να 'ναι, πρέπει να γράφει ό,τι μπορεί, πρέπει να τα διαβάσει ο άλλος και ο άλλος που τα διαβάζει θα οφεληθεί με τον τρόπο που σου είπα κι από το καλό κι απ' το κακό. Εγώ, πώς το λέμε τώρα, αυτό το πράγμα, αυτό το συναίσθημα το έχω νειώσει, γιατί αν θέλω, ας πούμε, να ακουστούνε στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο, έχει ήδη γίνει από μόνο του. Έχω κάνει εκπομπές στην τηλεόραση, έχω μιλήσει για μαντινάδες μου και έκανα κουβέντες τέτοιες σε καλές εκπομπές και σε τοπικούς σταθμούς και σε μεγάλες εμβέλεις, σε όλους τους σταθμούς έχει τύχει να παρουσιάζεται το έργο μου, έχω κάνει και ορισμένες κι από τις άλλες μου δραστηριότητες, δυο άλλα μου διηγήματα, εκτός από τη μαντινάδα, έχουνε παρουσιαστεί...

Κ.Μ.:...και πεζά έργα σας δηλαδή.

Η.Β.: Ναι. Και ανακοινώσεις που κάνω στα πρακτικά, νομίζω επειδή είναι βιοματικές -παρότι οι γνώσεις μου είναι του Λυκείου-, επειδή όμως γράφω με την ψυχή μου νομίζω, έχει ανθρώπους που τους συγκινούνε και τους αρέσουνε!

Κ.Μ.: Εγώ θυμάμαι όταν ανακοινώσατε για τη Δεσποτίνα στο 4^ο Συνέδριο που κλαίγαν όλοι! Όλο το ακροατήριο!

Η.Β.: Ναι, αυτό τέλος πάντων, νομίζω ότι βγαίνει φαίνεται από αυτά που κάνω, γιατί έτσι έτυχε, δεν είμαι γνωστός, δεν είμαι μέσα σε κυκλώματα

τέτοια ούτε της τηλεόρασης ούτε του ραδιοφώνου, δεν ξέρω ανθρώπους, από κουβέντα σε κουβέντα τα έζησα όλα, μίλησα σε ραδιόφωνα, μίλησα σε τηλεοράσεις, ευτύχησα να γίνει κάτι που το θεωρώ πολύ σπουδαίο για μένα -να το πούμε τώρα αυτό-, γράφοντας κάποτε ένα έργο «Κάρπαθος και ξενητεία», που καλέστηκα και το παίξαμε στην Αμερική με το Λύκειο Ελληνίδων και έτυχε να το παρακολουθήσουνε κάποια κανάλια εκεί και μαθεύτηκε μετά εδώ τι έκανε αυτό το πράγμα, ήτανε μουσική, χορός, τραγούδι, προβολή φωτογραφιών, προβολή video, οπτικοακουστικό όλο αυτό το πράγμα και βαθιά συγκινητικό, γιατί ήτανε για το μισεμό και για τους ξενιτεμένους και όταν ήρθα στην Ελλάδα, κάποια στιγμή πώς έγινε, με ζητήσανε να μιλήσουμε γι' αυτό και όταν μας έγινε μία πρόταση από τη Λυρική Σκηνή να το παρουσιάσουμε και μάλιστα σε συμπαραγωγή με τη Λυρική Σκηνή, εγώ δεν ήξερα! Έλεγα καλά τώρα μένα βρήκανε!

Κ.Μ.: Πολύ σημαντικό! Η Λυρική Σκηνή!

Η.Β.: Και βγάλανε τις αφίσες, συμπαραγωγή με τη Λυρική Σκηνή ας πούμε! Και είναι γιατί το βλέπανε, λέει, σαν οπερέτα! Εγώ δεν ήξερα καλά-καλά τι είναι η οπερέτα, απλώς οι διάλογοι αυτοί που είχε η κοπέλα, εκείνη την ώρα, φεύγω, σ' αποχαιρετώ, η αρμαστή, η αρραβωνιαστικιά που έμενε πίσω, του τραγουδούσε και κλαίγανε όλοι, έκλαιγε όλος ο κόσμος, ολόλο αυτό το πράγμα ήτανε γι' αυτούς όπερα! Εγώ νομίζω ότι το πιο σπουδαίο ήταν αυτό από πλευράς έργων, αφού πήγε εκεί και παίχτηκε, γεμάτο το θέατρο, ζητούσανε και εισιτήρια για άλλες μέρες! Επίσης, νομίζω ότι οι ιδέες μου και τα σενάρια που έκανα - εγώ θα το πω αυτό εδώ- και ήτανε και η σκηνοθεσία μου, γιατί όλο αυτό το πράγμα εγώ το είχα φανταστεί και το έκανα, απλώς φώναξε μετά κάποιος παιδιά από δω να τους λέω ότι αυτό θα κάνουμε, μπορώ να πω ότι διεκδικούσε και τη σκηνοθεσία τους! Και αυτά τα ντοκυμαντέρ, κυρίως που 'χω με τρία ασχοληθεί, αλλά τα δύο φτάσανε, παίζανε, στο Φεστιβάλ Ντοκυμαντέρ Θεσσαλονίκης! «Το θεριό του Μάρτη», στο διαγωνιστικό κομμάτι, νομίζω κι αυτό σπουδαίο πράγμα ήτανε! Επίσης και τα «Αμαρτωλά κρανία;», που είναι η εκτέλεση τριών παιδιών δικών μας, ξεχασμένα για 70 χρόνια, δεν ήξερε κανένας που είναι ο τάφος τους κι έψαξα, έκανα μια έρευνα να τον βρω και με όλα αυτά τα στοιχεία πάλι, πήγε κι αυτό με τον τίτλο «Αμαρτωλά κρανία;», με ερωτηματικό, δηλαδή γιατί 70 χρόνια δεν ψαχτήκανε ξανά, πήγε κι αυτό στο διαγωνιστικό κομμάτι του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και σε πολλά άλλα Φεστιβάλ που δεν θυμάμαι πόσα είναι, της Χαλκίδας, της Ρόδου, του Πειραιά, δεν ξέρω σε πόσα, δεν τα παρακολουθώ, νομίζω κι αυτό καλό ήτανε για μένα!

Κ.Μ.: Πολύ σημαντικό κι αυτό, βέβαια!

Η.Β.: Τώρα κάποιες δουλειές που δεν έχουνε βγει, που δεν ξέρω αν θα βγουν, σαν κλείσιμο τώρα, αν θα βγει ποτέ η γαστρονομία της

Καρπάθου, που την έχω χιλιοφωτογραφήσει κι έχω γράψει και τη συνδέω με τη Λαογραφία, με τη Μυθολογία και με όλα αυτά τα πράγματα. Δεν ξέρω αν θα βγει ποτέ αυτό το πράγμα, αν θα βγούνε, έχω ένα καημό να βγάλω τα «Λαογραφικά Σύμμεικτα» -ας το πούμε, δεν είναι αυτός ο τίτλος- του χωριού μου, σε σχέση με την Κάρπαθο. Γιατί έβγαλα ένα βιβλιαράκι «Το Σπόα, ένα μικρό χωριό της Καρπάθου» με τον κουμπάρο μου τον Βαλέτα και για τον ίδιο λόγο θέλω να ξαναβγάλω τώρα ετούτο, διότι τα Σπόα είναι το μικρότερο χωριό της Καρπάθου, εντάξει είναι η καταγωγή μου, εκεί γεννήθηκα, του το οφείλω, του όφειλα να του κάνω λίγο την ιστορία του ας πούμε. Για ποιο λόγο; Γιατί όταν ερευνούσα και ερευνώ ακόμη την Καρπαθιακή Βιβλιογραφία δεν είδα τίποτα να γράφεται! Πιο νέος έλεγα ότι κάτι πρέπει να 'χει κάνει αυτό το χωριό, που να μην το γράφουνε πουθενά! Δηλαδή κάποια μεγάλη αμαρτία έκανε, κάτι έχει γίνει, απλώς δεν έτυχε να έχει ανθρώπους που να ασχοληθούνε! Είχε κι αυτό, αν όχι περισσότερα, τα ανάλογα, που μπορούσαν να παραμείνουν και να καταγραφούν, ενδιαφέροντα! Που έχει μέχρι τώρα, είναι απ' αυτά που έχουν ενδιαφέρον ακόμα λαογραφικό! Ο λόγος, λοιπόν, που με παρακίνησε ήτανε, λέω, θαρρείς και δεν είναι χωριό της Καρπάθου! Δεν είναι; Δηλαδή δεν είναι μέσα στα δώδεκα; Αυτός ίσως ο τοπικισμός με οδήγησε να κάνω αυτό! Όμως, από κει που έχω αντλήσει και τις περισσότερες πληροφορίες και από τα βιώματα, που είναι πάλι ο τόπος της γέννησής μου, νομίζω ότι γι' αυτό το λόγο του οφείλω και τα λαογραφικά του, αυτό όλο το υλικό που έχω μαζέψει και το χρωστώ στους πληροφορητές μου, τόσο καιρό φάγανε ώρες μαζί μου, έτσι δεν είναι; Μου λέγανε, επιστράτευσαν τη μνήμη τους, συγκινήθηκαν, κλάψανε για μένα, χαρήκανε, όταν χαιρόντουσαν το χαιρόμουνα κι εγώ, αλλά όταν κλαίγανε γιατί έπρεπε να τους βάζω σ' αυτή την ιστορία θυμίζοντάς τους, εντάξει ταξίδι κάνανε στο παρελθόν, αλλά... Έχω την εντύπωση, λοιπόν, ότι τους χρωστάω! Μακάρι να μπορούσα να κάνω κάτι απ' αυτά!

Κ.Μ.: Μακάρι!

Η.Β.: Κάτι απ' αυτά! Και βέβαια να συνεχίσω την αυτοβιογραφία μου με μαντινάδες!

Κ.Μ.: Και ασχολείστε και λίγο, απ' όσο ξέρω, γράφετε πράγματα επηρεασμένα από το δημοτικό τραγούδι, από τον Ακριτικό Κύκλο κ.λπ.

Η.Β.: Να πούμε εδώ τώρα, ότι εγώ δεν είχα διαβάσει δημοτικά τραγούδια, άκουσα δημοτικά τραγούδια, αυτό που σου έλεγα, χόρεψα εκεί, άκουσα εκεί, άκουγα από τον πατέρα μου τεσσάρω ή πέντε χρονώ ή έξι ή επτά ή οκτώ, πόσο ήμουνα, όταν ήξερα το «ναυτόπουλο ψυχομαχεί...», όταν ήξερα «μπονάτσα είν' η θάλασσα και τα καράβια 'ράξαν», πήγαινα και άκουγα το γέρο τσαμπουνιέρη που έπαιζε λύρα να λέει τραγούδια, έβλεπα τον άλλο Σποΐτη, το Μηνά τον Πιπέρη να λέει

τραγούδια, λέω τώρα αυτούς που λέγανε δημοτικά τραγούδια, πήγαινα στην Όλυμπο πέλαγος δημοτικών τραγουδιών, δεν είχα διαβάσει δημοτικά τραγούδια, είχα τα βιβλία, έχω βιβλιογραφία, αλλά δεν τη διάβαζα! Όλα αυτά τα τραγούδια, όπως σου είχα πει πιο μπροστά, που τα βλέπω από δω κι από κει και παλιότερα, είναι κι εδώ! Τ' άκουγα λοιπόν! Τώρα πώς μου ήρθε να γράψω δημοτικά τραγούδια, αυτά τα ακριτικά που λέω, τα τραγούδια του Γηγενή; Το ψευδώνυμό μου είναι Γηγενής Ακρίτας! Το νειώθω και το πιστεύω, γιατί θεωρώ ότι ζω -με δικιά μου επιλογή- ζω σ' ένα από τα νοτιότερα κομμάτια, περιοχή, της Ευρώπης! Άρα είμαι και ακρίτας της εδώ! Και Ευρωπαίος πολίτης της! Είμαι άνθρωπος της ακριτικής περιοχής, που ζω και μεγαλώνω στην ακριτική περιοχή! Ενθυμούμενος πάντα θα πω για τον καθηγητή μας, το Μηνά τον Κωστή, όταν μας μιλούσε για τα ακριτικά τραγούδια, μας έλεγε ότι ήτανε τα τραγούδια που αφορούν τους Ακρίτες, δηλαδή τους φρουρούς των συνόρων του Βυζαντίου και... τι γράφαν τότε αυτοί; Εξιστορούσαν ή ένα πολεμικό κατόρθωμα ή ένα έρωτα μεγάλο ή μια επικοινωνία και πάλι έρωτες με νεράιδες, μυθολογία, με όλα αυτά τα πράγματα που υπήρχανε! Αυτά εξιστορούσαν αυτοί τότε, εκείνη την εποχή, ο τότε εκείνος ο ανάλογος Ηλίας Βασιλαράς. Αυτός, λοιπόν, αυτά περιέγραφε. Εγώ, λέω ας πούμε, γιατί δεν έχω το δικαίωμα να τα περιγράψω αυτά! Τώρα ρίξανε οι Τούρκοι τον Ηλιάκη. Αν ήταν εκείνη την εποχή ένα τέτοιο, που πήρε τόσο ντόρο εδώ, δεν θα εγράφετο; Ίσως πιθανόν να εγράφετο. Έχουμε ανάλογα για τον Διγενή, για τον Κωνσταντή, για όλους αυτούς τους μυθικούς ήρωες, το Γιαννιό, το Γιαννή. Γράφανε αυτοί λοιπόν. Άρα κι εγώ, λέω, έχω το δικαίωμα να γράψω το ίδιο, ας είναι και μετά από χίλια χρόνια, ας είναι, θα περιγράψω εγώ αυτά τώρα που ζω! Θα έχουνε στα χέρια τους, τα περιγράψω και στην γλώσσα του τόπου, είχα μια ενοχή απέναντι στη γλώσσα, στο είχα πει το μεσημέρι που τρώγαμε ότι, λυπάμαι που δεν μιλούσα περισσότερο τη διάλεκτο, γιατί πήγα στην Αμερική, τους το χρωστώ ό,τι ξέρω να το αφήσω πίσω, τα τραγούδια τα γράφω στη διάλεκτο την τοπική, δεν την επιτηδεύω, δεν προσπαθώ να τα γράψω μόνο, είναι όπως μου 'ρχονται, όπως μιλάμε τώρα, που λέμε και λέξεις έτσι και λέξεις αλλιώς, το και μπορούμε να το πούμε τώρα και, και να το πούμε στον επόμενο στίχο κι, γιατί έτσι μου βγαίνει, ηχητικά, είναι πώς το ακούω. Το χρωστάω, λοιπόν, και στη γλώσσα αυτό που κάνω. Και άρχισα και ασχολήθηκα με αυτά τα θέματα. Μυθιστορώ, γράφω! Γιατί δεν θα μπορούσα να γράψω εγώ ας πούμε για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης; Έγραψα! Δεν γράφω μόνο για την Κάρπαθο! Για το Ολοκαύτωμα της Κάσου, γιατί να μην το περιγράψω εγώ; Για την Ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου, γιατί δεν μπορούσα εγώ να το κάνω; Δεν είναι ένα γεγονός; Το έχουνε κάνει κι άλλοι, να το κάνω κι εγώ! Γιατί να μην το κάνω κι εγώ, αφού θέλω να το κάνω, ν' αφήσω τη δικιά μου...

K.M.:...το στίγμα σας...

H.B.: Ναι, έτσι γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, γράφω αυτά τα πράγματα, τα οποία όμως, επανερχόμενοι στην ερώτησή σου εγώ δεν τα διάβαζα, τα άκουγα, τ' άκουγα από πρώτο χέρι, άκουγα, άλλα μάθαινα, άλλα άκουγα μια λέξη, το νόημα τους όμως το 'παιρνα. Τώρα μεγαλύτερος αν μπορεί να διαβάζω κάτι, αν κάνω μια εργασία μπορώ να συσχετίσω. Αλλά άμα πάω να διαβάσω, το ανοίξω να δω το τάδε τραγούδι εκεί, βρίσκω ανάλογο και στην Κάρπαθο. Έκανα μία ομιλία σου έδειξα εκεί, με τις μουσικές σχέσεις της Καρπάθου και της Κρήτης, έτσι μάνι-μάνι βρήκα 60 τραγούδια που έχουν σχέση Κάρπαθο και Κρήτη, είναι τα ίδια και στην Κάρπαθο -περίπου τα ίδια ή παραλλαγές- της Καρπάθου και της Κρήτης. Πόσο ταξιδεύουν όλα αυτά τα πράγματα, μια άλλη δουλειά που είναι καταπληκτική να γίνει εδώ και να τραγουδηθούν αυτά τα παλιά τραγούδια. Απ' αυτά τα τραγούδια, λοιπόν, που ακούω, που ζούσα, που βίωνα, αυτά μου δώσαν την αφορμή να γράψω αυτά που γράφω τώρα, που ας ελπίσουμε ότι σύντομα θα εκδοθεί, νομίζω.

K.M.: Πολύ ωραία! Για να ολοκληρώσουμε έτσι λίγο, να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα, σχετικά με τη λαϊκή παράδοση πώς πιστεύετε ότι αντιμετωπίζεται από τους θεσμούς, δηλαδή από το κράτος είτε είναι ο Δήμος εδώ είτε είναι το Υπουργείο Πολιτισμού, από την κοινωνία, την εκκλησία, πώς τα αντιμετωπίζουν αυτοί οι φορείς, αυτά τα θέματα του λαϊκού πολιτισμού, της λαϊκής ποίησης, των λαϊκών χορών, όλα αυτά;

H.B.: Λένε πολλά και κάνουν λίγα!!! Θες να κλείσουμε έτσι; Λένε πολλά και κάνουν λίγα!!!

K.M.: Και τώρα όσο περνάει ο καιρός ίσως και τίποτα!

H.B.: Όλοι μιλάνε για την παράδοσή μας, κι εγώ δεν εννοώ τη στατική παράδοση, δεν θέλουμε να μιλάμε μόνο για το παρελθόν, αλλά δε μπορούμε να μην πατούμε στο παρελθόν, είναι οι ρίζες μας, δε μπορούμε! Εμάς μας πιάνει τώρα, αν πάμε να μιλήσουμε λίγο για τις ρίζες μας, θα μας πούνε ότι πιθανόν είμαστε τοπικιστές, ότι είμαστε εθνικιστές, ότι είμαστε... Μπούρδες!!! Όλα αυτά είναι σαχλαμάρες, είναι... Είμαι πολύ θυμωμένος μ' αυτό!!! Είμαι πολύ θυμωμένος Κατερίνα μου! Στο λέω! Δηλαδή, δεν μπορείς να μιλήσεις! Γιατί δηλαδή δεν μπορώ εγώ να μιλήσω για όλους αυτούς τους αιώνες, που υπήρχαν ήθη, έθιμα, εδώ σ' αυτόν τον τόπο, στο χωριό μου ας πούμε, που μ' αυτά έζησαν, μεγάλωσαν, χάθηκαν και ξανάρθαν και βγάλαν νέους βλαστούς τόσες χιλιάδες άνθρωποι; Γιατί πρέπει να κλείσω τα μάτια σ' αυτό; Πού αποβλέπουνε; Γιατί θέλουν να μας ξεριζώσουνε απ' αυτά, να μας αποκόψουνε απ' αυτά τα πράγματα; Θέλουν ν' αρχίζει η ιστορία μας από τώρα, όπως αρχίζει στα περισσότερα κράτη, επειδή ξέρω γω οι Ευρωπαίοι ή οι Αμερικάνοι έχουνε 500 - 600 χρόνια ιστορίας θα πρέπει κι εμείς ν' αρχινούμε από τότε, από τώρα; Γιατί δεν μπορούμε να μιλάμε

εμείς για την Ελλάδα την παλιά ή την αρχαία; Εγώ δε λέω! Να κάνουμε όμως κι εμείς πράγματα να μοιάζουμε εκεί! Και τώρα τι μας λένε; Ναι, έχετε δίκιο! Ποιος δε μιλάει τώρα; Ιδιαίτερα οι πολιτικοί, πίστεψέ με, δε μπορώ ν' ακούω πια να μιλάνε όλοι για την παράδοσή μας και μετά όλα τα κονδύλια του Υπουργείου Πολιτισμού, ας πούμε, να τα καταβροχθίζουνε οι ορισμένοι επιτήδαιοι! Τα καταβροχθίζουνε κυριολεκτικά! Δηλαδή, δε θέλω να αναφερθώ σε ονόματα, όλα τα κονδύλια που έχει ο πολιτισμός, εσύ είσαι δημοσιογράφος, για ψάξε λίγο τι μερίδιο παίρνει η ελληνική παράδοση από τα κονδύλια τα πολιτιστικά, του Υπουργείου Πολιτισμού, τι παίρνει;

Κ.Μ.: Δεν το 'χω ψάξει, αλλά μηδαμινά νομίζω, έτσι από εμπειρία κι εγώ, όσο ασχολούμαι με το χώρο αυτό!

Η.Β.: Θα τα πάρει ο τραγουδιστής κάποιος, ο συνθέτης κάποιος, ο τάδε Χ, ο τάδε Ψ, ανάλογα ποιος είναι ο πολιτικός και ποιους έχει και φοβάμαι ότι τα μοιράζονται κιόλας! Ή τουλάχιστον έχουν ένα μερίδιο όλοι από κει! Λοιπόν, λένε πολλά και κάνουν λίγα, σχεδόν τίποτα δεν κάνουνε! Θα μπορούσανε, γιατί δεν έχουμε τοπική ιστορία, γιατί δεν έχουμε τοπική γεωγραφία...

Κ.Μ.:...στο σχολείο εννοείτε! Να τα διδάξουμε, ναι!

Η.Β.: Στα σχολεία μας, από την Πρώτη τάξη! Γιατί να μην έχουμε, γιατί να μην μάθουμε τον τόπο που γεννηθήκαμε, την ιστορία του, γιατί; Γιατί να μην ενισχύουν αυτές τις περιοχές, που είμαστ' εδώ, άμα μας αγαπάνε, το κράτος μας, αν μας αγαπάει η Ευρώπη, γιατί να μην μας ενισχύουν πραγματικά, να παραμείνει ο κόσμος εδώ, να βρούνε τρόπους να μείνει ο κόσμος εδώ, να αποκτήσει ήθη, να υπάρχουν τα ήθη, γιατί χωρίς τα ήθη πώς θα πάμε στα έθιμα; Γιατί να μην έχουμε τέτοια; Γιατί ποιος είν' αυτός, ας πούμε, που θα νοιαστεί να κάνει αυτά τα πράγματα; Και να μην βλέπεις να ερημώνουν τα χωριουδάκια μας, να κλείνουν τα σχολεία, να φεύγουνε από τα νησάκια μας ο κόσμος, να φεύγουνε απ' τα βουνά της Μακεδονίας, της Ηπείρου, να μαζεύονται όλοι στις πόλεις, στη Θεσσαλονίκη, στα Γιάννενα, στην Πάτρα, όλες οι ακριτικές περιοχές να φεύγουν από κει και να μαζεύονται στις πόλεις! Γιατί; Για να είμαστε..., ανά πάσα στιγμή να μας ελέγχουν και να μας χειραγωγούν όπως θέλουνε! Δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος με την πολιτική που η πατρίδα μας συμπεριφέρεται στις ρίζες, στο παρελθόν της, στα εδάφη της και δεν ξέρω τι κρύβεται πίσω απ' όλο αυτό! Δεν ξέρω! Εγώ θεωρώ πολύ καλούς Έλληνες -θα το πω δεν με νοιάζει- αυτούς τους ανθρώπους που είναι εκτός Ελλάδος, δηλαδή, μιλάω Έλληνες εσύ κι εγώ, γιατί εμείς θέλουμε, αν μπορούσες, σ' άκουγα προηγουμένως που μου έλεγες, παρακολουθούσα πόσο τα βιώματα που είχες απ' τη Φολέγανδρο και αυτό που θυμόσουνε το τυράκι εκείνο, το ψωμάκι με το μούστο που έτρωγες και κουβάλαγες μαζί σου και ξέρω γω τι, και θα 'θελες να το ξανάκανες ίσως, αν μπορούσες θα 'μενες κι εκεί, γιατί τη δημοσιογραφία

να μην την κάνεις από τη Φολέγανδρο και να πρέπει να είσαι στην Αθήνα, αν είχε δουλειά το παιδί σου, η κόρη σου, ο άντρας σου, εσύ, εγώ, τα παιδιά μου...

Κ.Μ.: Αν υπήρχαν οι προϋποθέσεις!

Η.Β.:...εγώ έχω ένα παιδί ήδη στο εξωτερικό και φεύγει και το άλλο μου παιδί τώρα και δεν μπορείς να φανταστείς, απλώς κρυβόμαστε για να μην κλαίμε από τώρα, ας πούμε, γιατί; Για ποιο λόγο; Για ποιο λόγο; Γι' αυτό πολλές φορές γράφω και πάνω σ' αυτά! 'Ντάξει, για προσωπική μου ικανοποίηση, λυπάμαι πάρα πολύ όμως γι' αυτό, λυπάμαι! Αλλά μετά δίνω μία απάντηση με κάθε τι που γράφω!

Κ.Μ.: Θα θέλατε η κοινωνία αυτή για την οποία μιλάμε και οι θεσμοί κ.λπ., θα θέλατε να σας δείξουν την αναγνώρισή τους στο έργο σας περισσότερο; Αν σας την έχουν δείξει ήδη λίγο ή καθόλου θα θέλατε να το κάνουν; Έχει δηλαδή μια σημασία για σας; Δεν μιλάω για τους ανθρώπους, για τους συμπολίτες σας, μιλάω για τους θεσμούς, γι' αυτά τα λίγο πιο πάνω από τον απλό κόσμο, ας πούμε! Όπως είπαμε ο Δήμος, το Υπουργείο, το Κράτος με τη γενικότερη έννοια, η Εκκλησία...

Η.Β.: Δεν θα έλεγα όχι εάν το θέλανε να το κάνουνε, δεν ξέρω όμως αν μπορούν να το κάνουν και αν όλοι θέλουν να το κάνουν αυτό. Εγώ νειώθω, δε μιλάω όμως για μένα τώρα, αυτό θα έπρεπε να γίνεται για όλους...

Κ.Μ.: Γενικότερα, ναι!

Η.Β.:...έπρεπε να γίνεται για όλους, δεν έχει σημασία αν εγώ θα με τιμήσει ο Δήμος ή δε θα με τιμήσει. Εγώ στο πρόσωπό μου τώρα μιλάω για όλους! Θα έπρεπε αυτοί οι φορείς να αναγνωρίζουνε! Θέλω να κάνω μίαν αναγνώριση τώρα πάλι του Μηνά του Αλεξιάδη, από το Δήμο -του κάναμε σαν Πνευματικό Κέντρο- και φοβάμαι να το πω, θα επιδιώξω όσο γίνεται να το κάνω, να γίνει, γιατί έχει προσφέρει τόσα! Μόνο το Ινστιτούτο τώρα σου λέω, που είναι το τελευταίο που κάναμε! Όμως οι άνθρωποι πρέπει να ξεπερνάνε τους εαυτούς τους, αυτοί οι άνθρωποι που μας κυβερνούνε, οι Δήμαρχοι ή οι Δημοτικοί Σύμβουλοι ή οι Περιφερειάρχες ή οι Σύμβουλοι αυτοί όλοι, πρέπει να ξεπερνάνε τους εαυτούς τους και να μπορούν να 'χουν τη δύναμη να πούνε ένα μπράβο σ' έναν άνθρωπο που κάνει κάτι! Τον κάθε άνθρωπο, λοιπόν, που κάνει κάτι και το ξέρουν ότι το κάνει το κάτι, να μην κινούνται από υστεροβουλίες κι από εγωισμούς κι από τέτοια πράγματα, και να του λένε «μπράβο», με όποιο τρόπο, και με μία λέξη να του πούνε! Δεν περιμένω να το πάρω, έχω μάθει ότι ο Χριστός -δεν είμαι, ας πούμε, ιδιαίτερα θρησκευόμενος, αλλά λέω κάτι που μ' αρέσει πολλές φορές- δέκα λεπτούς θεράπευσε ο Χριστός, ένας του το αναγνώρισε! Ένας! Εγώ θεωρώ ότι μπορεί να είμαι κι εγώ ένας απ' αυτούς, που δε θα αναγνωρίσουνε ποτέ! Δεν είμαι ο Χριστός για να έχω την αξία να μ'

αναγνωρίζουνε, έτσι; Αλλά νομίζω ότι κάπως έτσι κινούνται όλοι οι άνθρωποι! Μακάρι οι άνθρωποι να μπορούσαν να λένε ένα «μπράβο» σε όσους προσφέρουνε ανιδιοτελώς, αφιλοκερδώς το χρόνο και καταναλώνουν και τη φαιά τους ουσία, ας πούμε! Το κάνουν για τους εαυτούς τους, αυτοί όλοι οι άνθρωποι το κάνουν για τους εαυτούς τους και νομίζω ότι αυτό...

Κ.Μ.:...τους δίνει ικανοποίηση, ναι! Τώρα αν υπάρξει κι η αναγνώριση ακόμα καλύτερα!

Η.Β.:...τους δίνει ικανοποίηση! Αν υπάρχει κι η αναγνώριση, ναι! Ας σου πούνε βρε παιδί μου, κι ας στο δείξουνε, και μ' ένα χαμόγελο μπορούν να στο δείξουν!

Κ.Μ.: Τι περιμένετε απ' το μέλλον; Τι εύχεστε, τι περιμένετε, θα θέλατε κάτι ν' αλλάξει στη ζωή σας, να μείνουν όλα όπως είναι, είστε ευχαριστημένος απόλυτα;

Η.Β.: Για πες μου κάτι, για πες το αυτό πάλι. Τι θα ήθελα;

Κ.Μ.: Αν θα θέλατε κάτι να αλλάξει στη ζωή σας, αν εύχεστε κάτι ή ελπίζετε για το μέλλον ή δεν θα θέλατε ν' αλλάξει τίποτα και να βαίνουν όλα και στο μέλλον έτσι ακριβώς όπως είναι τώρα, να μην αλλάξει κάτι;

Η.Β.: Να μην έχουμε βίαια πράγματα σε κανένα τομέα, βίαια, να μην έχουμε κοινωνικές αναταράξεις, να μην έχουμε φυσικές βιαιότητες, από φυσικά φαινόμενα, να εξελίσσονται τα πράγματα όπως εξελίσσονταν τόσα χρόνια, με βραδύτητα, βλέπω βίαια και ακραία πράγματα παντού, στην κοινωνία, στη φύση, σ' αυτά. Δεν θα 'θελα να είναι έτσι, μακάρι ν' αλλάξουν τα πράγματα εδώ, δε μ' αρέσουν οι βιαιότητες πουθενά, οι βιαιότητες και οι βιασμοί, δεν μ' αρέσει επίσης η βιαιότητα ούτε ο βιασμός στην παράδοση, δεν μου αρέσει γενικότερα στη Λαογραφία, οπουδήποτε σ' αυτά που ασχολούμε, έτσι! Και για να είμαι αισιόδοξος, θέλω να κλείσω με αισιοδοξία...

Κ.Μ.: Με αισιόδοξο μήνυμα!

Η.Β.:...αν είναι η τελευταία ερώτηση...

Κ.Μ.: Ναι, ναι είναι η τελευταία!

Η.Β.:...εγώ πιστεύω ότι κάποια στιγμή θα ξαναγυρίσουμε, εδώ, σ' αυτού του είδους τις ηθικές αξίες, στον πολιτισμό, στη μουσική, σ' αυτά τα πράγματα που κάνουν τον άνθρωπο πιο Άνθρωπο, αναγκαστικά νομίζω, παρ' ότι βλέπω όλ' αυτά τα πράγματα, νομίζω ότι θα κάνει τον κύκλο, θα γίνει ο κύκλος και θα ξαναέρθουν τα πράγματα εκεί! Είχα δει ένα φοιτητή των Τ.Ε.Ι. Άρτας, στο Μουσικό Τμήμα και του έλεγε, του είπε κάποιος εκεί, γιατί ασχολείσαι με όλα αυτά τα όργανα, έπαιζε όλα αυτά τα όργανα. Γιατί ετοιμάζομαι να υποδεχθώ τη μουσική του μέλλοντος!

Κ.Μ.: Μάλιστα! Παίζει παραδοσιακά όργανα, λοιπόν, για να υποδεχθεί τη μουσική του μέλλοντος!

H.B.: Τη μουσική του μέλλοντος! Εγώ λέω να μείνουμε εκεί, ας πούμε, ας είμαστε έτοιμοι, τα παιδιά μας ή εμείς ή τα παιδιά μας να υποδεχτούμε τη μουσική του μέλλοντος! Ας είναι σαν ευχή, να γίνουν αυτά!

K.M.: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για όλα όσα μοιραστήκατε μαζί μου και εύχομαι ό,τι εκφράσατε ως ευχή, μέσα απ' όλα αυτά που είπαμε, πραγματικά να πραγματοποιηθεί είτε για σας προσωπικά είτε γενικότερα για το κοινωνικό σύνολο!

H.B.: Να είσαι καλά Κατερίνα!

K.M.: Κι εσείς το ίδιο!

H.B.: Να ευχηθώ εγώ υγεία τώρα σε προσωπικό επίπεδο, πέραν από τις ευχές, πάνω απ' όλα βέβαια είναι η υγεία, να έχουμε όλοι, αν έχουμε υγεία θα πάνε τα πράγματα, θα τελειώσουμε κάποια απ' αυτά που φοβόμαστε ότι δε θα τα τελειώσουμε!

K.M.: Πάνω απ' όλα, έτσι!

H.B.: Θα συνεχίσουμε κάποιες έρευνες, που φοβόμαστε ότι δεν θα τις προλάβουμε! Θα αγαπήσουμε ακόμα περισσότερους ανθρώπους, έτσι; Ίσως, αν έχουμε την τύχη να μας αγαπήσουν και περισσότεροι, ακόμα καλύτερα θα 'ναι! Και είμαι πρόθυμος σε ό,τι θα χρειαστεί πλέον από δω και πέρα, καλό κατευόδιο καλό ταξίδι εδώ, σ' αυτές τις μαντινάδες, τις δικές μου! Να σου ζητήσω συγγνώμη εκ των προτέρων σ' όσες δυσκολίες θα βρεις, γιατί είν' ακόμα κακογραμμένα κι αυτά...

K.M.: Θα τις λύσουμε τις δυσκολίες...

H.B.:...αλλά εδώ θα είμαστε και καλή αντοχή στην οικογένειά σου...

K.M.:...έχουμε και καθηγητές πίσω, τον κ. Αλεξιάδη, την κα Χρυσανθοπούλου, τον κ. Θανόπουλο, που τους αναφέρατε κι εσείς στην αρχή, οπότε θα τις λύσουμε όλες τις δυσκολίες, δεν υπάρχει θέμα!

H.B.: Με τέτοιους επιβλέποντες νομίζω ότι η εργασία θα πάει πολύ καλά! Έχεις δύσκολη δουλειά, γιατί ασχολείσαι μ' ένα αντικείμενο, το οποίο δεν το 'ζησες. Αλλά επειδή είδα ότι είσαι και ευαίσθητος άνθρωπος, νομίζω ότι πολύ γρήγορα θα μπει στο πνεύμα, τώρα δηλαδή που ξέρεις δύο-τρία πράγματα, όταν θα διαβάζεις για κείνο ή το άλλο θα καταλάβεις, ας πούμε, τι γίνεται.

K.M.: Και ίσως με βοηθάει ότι έχω αντίστοιχα βιώματα, όχι ακριβώς τα ίδια, αλλά αντίστοιχα από άλλο νησί, οπότε κι αυτό με βοηθάει πάλι, είμαι κι εγώ παιδί μουσικής οικογένειας, λαϊκού οργανοπαίχτη κ.λπ., οπότε πιστεύω ότι...

H.B.: Αυτό είναι ακόμα καλύτερο! Τα ίδια κύματα μας βρέχουνε, από την ίδια αλμύρα αλατιζόμαστε, έτσι, οπότε κοινά σημεία υπάρχουν, οι διαφορετικότητες θα 'ρθουνε κοντά και...

K.M.: Έτσι, έτσι!

H.B.:...αλλά η ομορφιά της πατρίδας μας είναι αυτή η διαφορετικότητα!

K.M.: Βέβαια, ακριβώς! Ευχαριστώ θερμά και πάλι!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΕΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1.ΔΙΣΤΙΧΑ ΜΕ ΜΝΗΜΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΚΩΝ ΤΟΥ ΧΡΟΝΩΝ

1.Δίστιχα γραμμένες τον Ιούλιο του 1966, όπου και καταγράφονται οι πρώτες σκέψεις και τα συναισθήματα από την επαφή με τον καινούριο αυτό κόσμο, την Αμερική. Δίστιχα 32 - Νο (24)

Όποιος ακούει Αμερική θαρρεί πως είναι βρύση,
να την ανοίξει με λεφτά ό,τι 'χει να γεμίσει.
Και μ' όλη του την όρεξη τρέχει για να προφθάσει,
τη βρύση μήπως ξαφνικά το χρήμα αποφηράσει.
Θαρρούν πως είναι μια πηγή, που τρέχει κι εν αδειάζει
και όποιος την επισκεφθεί δολάρια μοιράζει.
Κι ωσάν θα φθάσουν ασθμαίνοντας και με την όρεξή τους,
στ' αντίκρισμά της κόβεται και η αναπνοή σου,
γιατί δεν είναι κάνουλα να πας να την ανοίξεις,
να τρέχει χρήμα πίσω-μπρός, δεξιά-ζερβά να ρίζεις.
Κι ό,τι βαστάς κι ό,τι θεωρείς ούλα να τα γεμίσεις
κι όταν πια θε να βαρεθείς στο τόπο να γυρίσεις,
να πεις γυναίκα σου 'φερα ό,τι θεωρείς μπροστά σου
κι αν είν' πολλά βοήθησε και κάποιο γείτονα σου.
'Έτσι ενόμισα κι εγώ κι ήτρεχ' αλαφιασμένος,
μην πάρου άλλοι τα λεφτά και βγω εγώ χαμένος.
Και κάθε μέρα ήλεα, άραγε δε θα φθάσω,
εις τη πηγή μέσα θα μπω τάλαρα να χορτάσω.
Χίλιες φορές στον ύπνο μου τις ώρες εξυπνούσα,
γιατί εθάρρου στα λεφτά μέσα εκολυμπούσα.
Κι άρχισαν στο κεφάλι μου σκοτούρες και ζαλάδες,
πού θά 'βρω μέρη αδειανά να βάζω τους παράδες.
Βαλίτσες βρήκα μπόλικες, κιβώτια καμπόσα,
αμέ φούμου ούλα αυτά μη δε χωρού τα γρόσσα
κι εσπούσα το κεφάλι μου να βρω κανένα μέσο,
τα χρήματα μου μέσα κει να βάλω αν μπορέσω,
να τα φυλάξω σίγουρα να βρου και τα παιδιά μου,
και τω παιδιώ μου τα παιδιά και τα δισέγγονά μου.
Κι ήψαχνα μες τον ύπνο μου σταύλους και αποθήκες,
να βάλω όπως είπαμε τις παρακαταθήκες.
Κι εκάθουμου και μέτραγα μια-μια τις εβδομάδες,
που σαν περνούσαν θά 'φθανα μπροστά εις τους παράες.
Και με καλέσα ξαφνικά και πή(γ)α στη Πρεσβεία
και μάνι-μάνι υπόγραφα ό,τι χαρτιά μου βία,
μη τελειώσει η πηγή και μείνω γω μπουκάλα
και πάν' ούλα τα όνειρα πού 'κανα τα μιάλα.

Μέσα εις τον Ωκεανό εκόντευγε να σκάσω,
από την αγωνία μου μη πάει κι έ προφθάσω.
Μα μόλις επλευρίσαμε κι ήβγα στη Νέα Υόρκη
κι είδα τους θείους μου, ρώτησα, ξέρετε πόσοι μπλόκοι
είναι που μας χωρίζουσι 'πού τη πηγή ετούτη,
να τρέξω αμέσως να τη βρω και να χωστώ στα πλούτη;
Μου είπαν να μη βιάζομαι, ούτε να πολυτρέχω,
γιατ' είμαι ανήξερος εδώ και πρέπει να προσέχω.
Μα γω εθάρρου, βρε παιδιά, πως ψόματα μου λέα,
για να περάσει ο καιρός ν' αποφηράσει η φλέα.
Τους είπα: «Αν δεν θέλετε, θείοι μου, να μου πείτε,
θα μάθω σ' ένα δυο λεπτά, μονάχα εδώ σταθείτε.»
Και τρέχω σ' ένα άνθρωπο που στέκετο πιο πέρα
και λέω του ελληνικά: «Κύριε καλημέρα,
σας κάνω μια ερώτηση και μη καθυστερείτε
κι όσο μπορείτε γρήγορα, κύριε, να μου πείτε,
ξέρετε πού 'ναι η πηγή που τρέχει όλο χρήμα,
γιατί όσο περνά ο καιρός είναι για μένα κρίμα!»
Ωσάν χαζός ο άνθρωπος ήστεκε και μ' εθώρει
κι απάντηση στα λόγια μου να δώσει δεν εμπορεί.
Κι ενώ τον επερίμενα με τόση αγωνία,
μου λέει: «Αϊ ντοντ σπήκ γκρήκ» και στρίβει τη γωνία.
Τον εθεώρησα εχθρό κι ήτρεχα νά 'βρω άλλους,
τα ίδια ούλοι ελέα μου, ωσάν τους παπαγάλους...
Κατάλαβα πως ήμουν μπρος στη πρώτη δυσκολία,
αφού άκρη δεν ήβγαζα με τη συνομιλία.
Αυτοί μιλούσαν Αγγλικά κι εγώ άλλα μιλούσα,
να καταλάβουν, φίλοι μου, ά(δ)ικα προσπαθούσα!

Ατελείωτο

Ιούλης 1966 - Πρώτες μέρες στην Αμερική

2.Νοσταλγικές αναμνήσεις από τους Μάηδες των παιδικών του χρόνων.
Συνολικός αριθμός διστίχων 83 - Νο (7)

Θύμησες παιδικές μαγιάτικες

Α. Πρωτομαγιά - Δίστιχα 30

Από παι(δ)ί ελίμενα το Μάη πότε θά 'ρτει,
να πάρω την εκδίκηση τ' Απρίλη και του Μάρτη.
Νά 'ρχετο η Πρωτομαγιά, των λουλουδιών η μέρα,
«Ο Μάιος μες έφθασε» να πουν όσοι το 'ξέρα.
Να πάει τσ' η μητέρα μου να πλέξει το στεφάνι,

που απ' τ' αγριολούλουδα του τόπου μας το κάνει.
 Να βάλει πάνω φούντα ελ(ι)ά, αμόλοχο και γρύλλο,
 αγιόκλημα, τριαντάφυλλα και λόθια με το φύλλο,
 γιατί η ελιά 'ναι να (γ)ελάς, ο γρύλλος να γρυλώνεις,
 τα σύκα να σηκώνεσαι και να μη μαραζώνεις,
 να κόφτεις τη βαθιά αυγή, που αρχινά το θέρος
 και να (γ)υρίζεις ύστερα στο σπίτι σου εγκαίρως.
 Και τα παιδιά απ' την αυγή ήπρεπε να ξυπνούσι,
 άλλα να πάει εκδρομή κι άλλα να βοηθούσι.
 Κι εγώ 'πρεπε να σηκωθώ να μη πιάσει ο γάρος,
 πριν να γκαρίσει, δηλαδή, ο συμπαθής κουμπάρος.
 Στο θέρος δεν μου δόθηκαν να πάω ευκαιρίες,
 κακώς τις χάνου τα παιδιά αυτές τις εμπειρίες,
 γιατί θαρρώ τα πράματα εκεί θε να γυρίσου,
 να ξαναπιάσουσι τη γη όσοι θέλου να ζήσου.
 Ωστόσο εις την εκδρομή ήμουν εκ προϊμίου,
 που κάναν οι δασκάλοι μας την πρώτη του Μαΐου
 και ποιο παίι δεν ήρχετο στην εκδρομή ετούτη
 και ποιον δεν εμαγεύασι της φύσης μας τα πλούτη.
 Όπου και να μας πέρνασι οι δυο μας οι δασκάλοι,
 μας ήρεσε κι εθέλαμε να ξαναπάμε πάλι.
 Πρώτα γιατί θ' αφήναμε το χαρτοφύλακά μας,
 στο σπίτι και θα χάναμε και τα μαθήματά μας
 κι ύστερα θε να παίζαμε από το πρωί ως το βρά(δ)υ
 και δε θα 'πόμενε ψωμί και λά(δ)ι στο τουβράι.
 Όμορφα ήτο στη γραμμή σα τάξεις μας εβάζα,
 άσχετα πως πολλά παιδιά τις θέσεις των ελάζα,
 σαν μας απομετρούσασι κάπου στους Κάτω Πλάκους,
 βρισκόμαστε σ' ένα λεπτό στου άμμου τους χοχλάκους.
 Αλλά κι αν επη(γ)αίναμε στον Πύργο ή στην Άπλα,
 μας ήρεσε του παιχνιδιού η κούραση κι η ξάπλα.
 Ευρίσκα κι οι δασκάλοι μας λίγο αραβαΐσι,
 ο ένας για το ψάρεμα κι ο άλλος να τρυ(γ)ίσει.
 να φέρει απ' τα μελίσσια του καμιά κηρήθρα μέλι,
 του πεύκου και τ' αθυμαδιού να φάει όποιος θέλει.
 Θυμούμαι όμως μια φορά στου Πύργου ένα λακάτσι,
 πού 'πε να μην αφήσομε κα(ν)ένα χαλικάτσι,
 να το ξεχαλιτσίσουμε ήθελε το χωράφι,
 πού 'το ο νοικοσύρης του τού δάσκαλου συνάφι.
 Καμιά φορά μας σύρνασι τσαι στο χορό οι κόρες,
 που 'παίζα σαν αρσενικοί τσ' ετσεινες ώρες-ώρες.
 Τριόλια - δωδεκάπετρα - πεντόβολα κι αμάκες
 κι αν εγύριζα εκάναμε πιστόλες με τις σφάκες,

παίζαμε τσαι μπροαλιστή, τσουνηγητό και κάστρα,
στο στρώμα τέζα πέφταμε πρίχου να βγου τα άστρα.
Έτσι επέρνα ο τσαιρός στις εκδρομές ετσείνες,
μακάρι νά 'το Μάιες του χρόνου ούλοι οι μήνες.
Μ' ώσαν μας βάζαν στη γραμμή στου γυρισμού τη ρότα,
οι ώρες μας εφταΐαι και οι δασκάλοι πρώτα,
μ' αμέσως τα ξεχνούσαμε σα το τραγούδι ερχίνα
κι ούλοι του τρα(γ)ου(δ)ούσαμε των λουλουδιώ τη μήνα.
«Ο Μάιος μας έφτασε» λέγαμε ούλοι εμάι,
ρόδα στα χέρια να κρατεί εβλέπαμε το Μάη.
κι ερχόμαστε στα σπΐδια μας, φέρναμε και λουλούδια
έτσ' ήτο τη Πρωτομαγιά του τόπου μας τα χούδια.

B. Το ψάρεμα του σκάρου - Δίστιχα 16

Μ' εν ήτο μόνο οι εκδρομές κι οι ομορφιές του Μάη
οι σκάρου δεν εγίνουτο το μήνα αυτό κολάι.
Επιάναμε κι ετρώαμε, εβίαμε τσαι σ' άλλους,
εκάναμε τσαι λιόκαφτους πάντα τους πιο μιάλους.
Γιατί ήρκουτο στα στέματα και με τα φύκια επαΐζα
κι ήκανε θραύση το αρμί απού 'το πάντα τέζα.
Γιατί τους ξεγελούσαμε με το καουροχάλι,
αμέ λυπούμου που τσαι που του καουριού το χάλι,
μ' ο κοκκινομελίζωνος όμως ωσάν ετσίμπα,
εγίνουτο οι αναστολές όλες απού 'χα λίμπα
κι ήλεα, ένας κάουρας γεννά χίλια καούρια
και πάλι εσυνεπήρνε με του αρμιδιού η φούρια.
Καλό 'ναι το σκαράρμι(δ)ο, όπως κι αν το ψαρεύεις,
αμ' έχει όμως μυστικά τσαι τσεΐνα να γυρεύεις.
Αν είσαι με πικαλαμί στο στέμα κάποιου κρέμου,
τους σκάρους τους Μαγιάτικους τους κάνεις να σε τρέμου.
Αν είσαι πάλι με γυαλί και το χεράρμιό σου
τσ' έχεις ψείρα στ' αγκίστρι σου χαράς στο τυχερό σου.
Αν πάλι πας κολυμπητά με πέδιλα και μάσκα,
πρόσεχε τα μπερδέματα σαν είν' τ' αρμί σου λάσκα.
Όπως κι αν είν' το ψάρεμα μου άρεσε του σκάρου,
παΐ σαν ήμουν δύσκολο σαν όλους μας το θάρρου.
Άμε σαν είσαι στο μπουτσί κι άλλος κουπιά σου κάνει,
κράει μαζί σου δυο γυαλιά γιατ' ένα (δ)ε σε φτάνει.
Θα τα γεμώσεις και τα δκυο με σκάρους άρο άρο,
αφού 'χεις άλλο στα κουπιά και λάμνει σα το γάρο.
Κι αν πιάσεις τσ' ένα θελυκό τσαι κάμεις το τσαι δέτη,
αρσενικούς στ' απόχι σου θε νά 'χεις περικέτι.

Πιάνεις μισοκιλίτικους και του κιλού συνήθως,
μ' επιάστη και πεντάκιλος κι αυτό δε είναι μύθος.
Έχω φωτογραφία του τού θείου του Βαγγέλη,
πρόχειρη είναι να τη δει όποιος κι όποτε θέλει.

Γ. Τα Μαγιότικα ρίτσα «τότες» - Δίστιχα 10

Θυμούμαι ακόμα σα παιί τσαι του Μαγιού τα ρίτσα,
πού 'το τσ' αυτά στα παιδικά δικά μας παλδαρίτσα.
Ήτο πολύ προκλητικά τα προϊόντα τούτα,
γιατί εν είχαμ' ούλοι μας αυτά τα πρόμια φρούτα.
Έστω τσ' αν ήτο άουρα τσαι πράσινα σα φύλλα,
τον ασαλιό μας κάνασι στο στόμα τσ' ενεκύλα.
Έτσι λοιπό, ωσάν παιδιά την κάναμε την τρέλα
κι εμπάιναμε στο πειρασμό εφέλα δεν εφέλα.
Σαν τρώγαμε μαγιότικο ρίτσο, κλεμμένο όμως,
της μάνας μας μάς ήπιανε τσαι του μπεξή ο νόμος.
Το ξύλο απού τρώαμε, Θεέ μου, σε καλό μας
τσαι βρίσκαμε τσ' από το σχολειό μετά το διάολό μας.
Κάποτε μ' ήδεσε ο μπεξής μ' ένα σχοί που κράει,
πενήντα χρόνια δε ξεχνώ κείνο το μαύρο Μάη.
Τότ' ένα ρίτσο ήκλευγες τσ' ηύρισκες το πελά σου,
άσχετα πως πολλές φορές ήμπλεες άθελά σου.
Τώρα σου κλεύγου ό,τι βρουν τσαι όποτε το θέλου
να τιμωρήσει άθρωπος δεν βρίσκεται καθέλου
Κλεύγου το πορτοφόλι σου, τω γυναικώ τις ζάντες
κι έχουν οι κλέφτες σήμερα του νόμου τις αβάντες.

Δ. Σήμερα - Δίστιχα 27

Ανοί(γ)ου τσαι το σπίτι σου τσαι τ' αυτοκίνητό σου
κι ομπρός απού τα μάδια σου κλεύγου το κινητό σου.
Τίνος να πεις το πόνο σου και ποιος να τον ακούσει,
πού 'ναι οι κλέφτες άπειροι και πώς να τους ευρούσι;
Μπαίνου μέσα στις τράπεζες με τόση ευκολία
και βγαίνουσι σαν κύριοι με όση θέλου λεία.
και πολυκαταστήματα ληστεύουν κάθε μέρα,
σε τούτη τη κατάσταση άραγε ποιοι μας 'φέρα;
Ούτε τα μικρομάγαζα πλέον δεν τους γλυτώνουν
κι αν τύχει και αντισταθείς σαν μυίγα σε σκοτώνου.
Μπαίνου μέσα στα σπίδια μας και κλέβγου ό,τι λάχει
ρούχα, λεφτά, χρυσαφικά και ό,τι άλλο υπάρχει.
Κι ας έχομε δυο κλειδαριές διπλοαμπαρωμένες,

θαρρείς πως είν' στα μέτρα τω κι εκείνες καμωμένες.
 Δένου τα γεροντάκια μας απάνω στο κρεββάτι
 και παίρνουν τω τη σύνταξη ας είν' και δυο 'νομάτοι.
 Αν είσαι πάλι μοναχός τρέμεις σαν το καλάμι,
 αφού δεν έχεις σύντροφο μήπως και σου συνδράμει.
 Αδειάζου τα συρτάρια σου ό,τι 'χεις σου το παίρνου
 κι αντί να που κι ευχαριστώ, σε βρίζου και σε δέρνου.
 Θε μου, όπως καταντήσαμε, το χέρι σου να βάλεις,
 απ' την αρχή στα θέμελα μιας κονωνίας άλλης,
 γιατί ετούτης ο ντουνιας εσάπισε κι εφθάρη,
 σ' εσένα Θε μου έχουμε πιο ούλα μας τα θάρρη,
 όπου κοιτάξεις δίπλα σου σαπίλα μόνο βλέπεις,
 γιατί η μόνη έγνοια μας είν' ο χαβάς της τζέπης.
 Πολιτικοί, δικαστικοί, κλέφτες και αστυνόμοι,
 τα ίδια λάθη κάνουνσι χωρίς να λέν' συγνώμη.
 Κι ο κόσμος ξεσηκώνεται και βγαίνει μες τους δρόμους,
 γιατί τα βάρη είναι πολλά εις των φτωχών τους (ν)ώμους.
 Γυναίκες, άνδρες, γέροι, νιοί, έφηβοι και παιδάκια,
 γεμίζουν καθημερινά πλατείες και σοκάκια
 κι αφού διαμαρτύρουται καέννας δεν ακούει
 κι ως τα να (δ)εις για κάψιμο είναι το πελεκούϊ,
 δεν απομένει όρθιο τίποτε στο μινούτο,
 αφού το άδικο κι η οργή θελαίνου το τό νου τω.
 Τά 'χου με τους πολιτικούς και τη δικαιοσύνη,
 μ' έχουσι στις καταστροφές κι αυτοί πολύ ευθύνη
 κι εφτάσαμε στις κόλασης το έσχατο σημείο
 κι οι δυο μεριές κλαίου νεκρούς σαν κάνουνσι ταμείο.
 Προχθές τρεις εργαζόμενοι έχασα τις ζωές τω,
 τι θε να πουν οι ένοχοι στις οικογένειές τω,
 γιατί στερήσαν τη ζωή και μια ζωή ακόμα
 που πέθαινε σιγά-σιγά σε πεθαμένο σώμα;
 Ποιος θε να δώσει απάντηση σ' αυτές τις απορίες,
 που σπάσαμε παγκόσμιο ρεκόρ στις φασαρίες;
 Γίναμε πρώτη είδηση σε όλη την Ευρώπη,
 μέχρι την άκρη του ντουνια το 'μάθαν οι ανθρώποι
 και μας κοροϊδεύουσι κι οι φίλοι κι οι εχθροί μας,
 γιατί δεν είν' η πρώτη μας ούτε κι η δεύτερή μας,
 πού 'μαστε πρωτοσέλιδα εις τις εφημερίδες,
 σ' αυτές πού 'χαμε κάποτε πολλές χρυσές σελίδες.
 Τώρα ετούτη τη ζημιά ποιος θε να την πληρώσει
 και πού αλλού ο σατανάς μάφε θα μας παρώσει;

2. ΔΙΣΤΙΧΑ ΜΕ ΜΝΗΜΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

1. Τα συγκεκριμένα δίστιχα γράφτηκαν όταν ο δημιουργός τους βρισκόταν στην Δ' τάξη του -εξατάξιου τότε- Γυμνασίου και αποτελούν λογοτεχνική μετάφραση με ομοιοκαταληξία αποσπάσματος από την Ιλιάδα, στο πλαίσιο του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών, με καθηγητή τον Μηνά Κωστή. Ο ίδιος λέει: «Όταν πήγαινα Γυμνάσιο, στην Α' Λυκείου, διδασκόμασταν Ιλιάδα και Οδύσσεια. Θυμάμαι τότε πως ο καθηγητής μου Μηνάς Κωστής, Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου -μαζί με τον κύριο Αλεξιάδη που ήμασταν συμμαθητές και καθόμασταν στο ίδιο θρανίο- όταν μας έδινε τη μετάφραση του Ομήρου για να κάνουμε λογοτεχνική μετάφραση, εγώ την έκανα μαντινάδες. Έκανα δηλαδή ένα βήμα παρακάτω και την έκανα με ομοιοκαταληξία. Ο κύριος Μηνάς, ο καθηγητής μου, μου έλεγε τότε: "ΉλΙΑ, αυτό που βλέπω που κάνεις τώρα αν θέλεις να το συνεχίσουμε μαζί, θα περάσουμε και τη μετάφραση του Αργύρη Εφταλιώτη". Με παρακινούσε, γιατί ήταν σπουδαίο να κάνω τον Όμηρο σε μαντινάδες». Δίστιχα 10

«Μη μ' απειλείς ω βασιλεύ και μη με φοβερίζεις
και μη ζητάς το δώρο μου, γιατί καλά γνωρίζεις,
ότι πολύ κουράστηκα για να το αποκτήσω
και δεν ταιριάζει ουτ' έρχεται σ' εσέ να το χαρίσω.
Μ' όταν κουρσέψει ο στρατός καμιά μεγάλη πόλη,
τα δώρα τα καλύτερα σ' εσέ τα δίνουν όλοι.
Αν και καλά γνωρίζεις το ο κίνδυνος σαν λάχει,
ο πρώτος κι ο καλύτερος βρίσκομαι μες τη μάχη.
Μα τώρα στην πατρίδα μου εγώ θ' αναχωρήσω,
μαζί με τα καράβια μου κι εσάς εδώ θ' αφήσω».
Όταν αυτό τελείωσε ο ένδοξος Πηλείδης,
τ' απήντησε με οργή πολύ ο βασιλεύς Ατρείδης:
«Αν η ψυχή σου επιθυμεί, γρήγορα να του δίνεις,
γιατί δεν σε παρακαλώ προς χάριν μου να μείνεις,
εκτός των άλλων ο θεός Ζευς θα με βοηθήσει
και μόνο μου να πολεμώ εδώ δεν θα μ' αφήσει.
Είσαι ο πλέον μισητός από τους βασιλιάδες,
μέσα σου πάντα βρίσκονται πόλεμοι και καυγάδες.
Κι αν είσαι τόσο δυνατός κάποιος σου έχει δώσει,
την τέχνη, την παλικάριά, τη δύναμη την τόση».

18/12/1964

2.Τα δίστιχαγράφτηκαν την ίδια κιόλας ημέρα, που συνέβη το γεγονός στο οποίο αναφέρονται, στις 6/12/1965, όταν ο Ηλίας Βασιλαράς ήταν μαθητής της Ε΄ Γυμνασίου. Δίστιχα 11

Λιγάκι διασκέδασα την παραμπρός ημέρα
 όμως τι με περίμενε σαν ήρθε η Δευτέρα;
 65 η χρονιά και Δεκεμβρίου έξι,
 ήτο μια μέρα θλιβερή που μόλις είχε βρέξει.
 Ήτο η μέρα θλιβερή γιατί το προνοούσε,
 ότι κάποιος καθηγητής εμένα θ'αδικούσε.
 Εις τας προβλέψεις πέτυχες πού 'καμες ω! ημέρα
 και πραγματοποιήθηκαν στις 10 την Δευτέρα.
 Η τάξις όλη φώναξε: «Κύριε τους βαθμούς μας,
 πέστε εάν θέλετε να πούμε στους γονιούς μας.»
 «Εννιά, εννιά» εφώναξε «κι επιεικώς τα βάζω,
 γιατί δεν λείεις μάθημα, Ηλία, σαν σε βγάζω.»
 Όπως κτυπά τον άνθρωπο ο κεραυνός με φόρα
 και προξενεί στο σώμα του πληγή θανατηφόρα.
 Ετσι κτυπήθηκα κι εγω σαν μού 'παν τους βαθμούς μου
 κι έμμεινα μεν ασάλευτος, μα σάλεψε ο νους μου.
 Γιατί δεν επερίμενα πως θά 'φθανα ποτέ μου,
 σε τέτοιο χάλι κι έλεγα: «Τι έπαθα Θεέ μου;»
 Θάρρος, κουράγιο, δύναμις χάθηκαν μάνι-μάνι
 και μια απογοήτευση κι ένας τρόμος με πιάνει.
 Θα πρέπει να διορθωθεί αυτή η βαθμολόγια,
 στο μέλλον γιατί έγινε σίγουρα αδικία.

Δευτέρα 6 Δεκέμβρη 1965

3.ΔΙΣΤΙΧΑ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΕΣ ΣΤΑ ΑΓΑΠΗΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ

Α.Για τον πατέρα του Εμμανουήλ Ηλ. Βασιλαρά

1.Ευχές σε κάρτα για τον πατέρα του Μανώλη Ηλ. Βασιλαρά, με αφορμή την ονομαστική του γιορτή και την γέννηση του πρώτου του εγγονού, του Μανώλη Ηλ. Βασιλαρά. Δίστιχα 4 - Νο (42)

Στον πατέρα μου

Το δώρο μας συμβολικό είναι για τη γιορτή σου,
από το γυιό σου έρχεται κι απ' το νέο παιδί σου.
Και πάρε το πατέρα μας ας μην είναι κι αξίας,
γιατί σου το χαρίζουνε η Ντίνα κι ο Ηλίας.
Ένα ρολόι του χεριού για δώρο τέτοια μέρα,
είναι κάτι ασήμαντο σ' ένα καλό πατέρα.
Αν κι η τιμή του ρολογιού τίποτε δεν αξίζει,
σε μας όμως τη λογική πού 'χεις μας συμβολίζει.

Χριστούγεννα 1977

Β.Για την σύζυγό του Ντίνα Ηλ. Βασιλαρά - Λιγνού

1.Για τα γενέθλια της συζύγου του Ντίνας. Δίστιχα 9 - Νο (34)

Κάλλια 'χω να μην έρχεσαι μήνα καταραμένη,
γιατί οι πληγές που μου 'κανες φωτιά 'ναι και με καίνε.
Απ' το ημερολόγιο να σ' έσβηνα ας εμπόρου
και τ' όνομά σου στο χαρτί ποτέ να μην το θώρου.
Γιατί η πρώτη μέρα σου κάθε χρονιά που θά 'ρτει,
σε με στοιχίζει μια ζωή καταραμένη Μάρτη.
Τώρα διπλά με τυραννείς με τούτα που μου κάνεις,
τι σου 'φταιξα ο κακόμοιρος και πας να με τρελλάνεις;
Καλά μ' εμέ 'χεις έχθηρα μα τι σου φταίει η Ντίνα,
να μη χαρεί γενέθλια καταραμένη μήνα.
Την πίκρα που μου έδωσες χαρά πάνω της κάνε,
του πόνου μου το γιατρικό 'πό δω και πέρα νά 'ναι.
Όσα δάκρυα έχυσα για τούτον μου τον πόνο,
τόσα χρόνια απάνω σου και με το γέλιο μόνο.
Όσα χρόνια τ' αδέλφι μου στον άλλο κόσμο θά 'ναι,
τόσα να ζήσεις Ντίνα μου κι όμορφα να περνάνε.
Κι εγώ θα κάνω ό,τι μπορώ να διώχνω κάθε χρόνο,
μόνο γιατί σε αγαπώ τον ζωντανό μου πόνο.

Με όλη μου την αγάπη Ηλίας
Μάρτης '77

2.Αφιερωμένες στην σύζυγό του Ντίνα με αφορμή την πρώτη επέτειο του γάμου τους. Δίστιχα 3 - Νο (38)

Του πρώτου χρόνου η δοκιμή σε βγάζει αριστούχα,
γι' αυτό δοξάζω το Θεό για την λαχιά απού 'χα.
Μού 'δειξες την αγάπη σου και την καλοπραγιά σου,
την όμορφή σου τη ψυχή και τη λεπτή καρδιά σου.
Και τους γονιούς μου εκτιμάς, Ντίνα, σαν τους δικούς σου
κι άριστα θά 'ναι ο βαθμός κάθε ενδεικτικού σου.

Με την αγάπη μου
Ηλίας
5/9/77

3.Γράφτηκαν τα ξημερώματα της 11^{ης} Δεκεμβρίου 1977, όταν έπιασαν την σύζυγό του Ντίνα οι πόνοι για την γέννηση του πρωτότοκου γιού τους Μανώλη. Δίστιχα 9 - Νο (40)

Πείτε Χριστέ και Παναγιά κι ούλοι Αγιοί του κόσμου,
να γεννηθεί ανώδυνα η κόρη ή ο γιός μου.
Έλα Άη μου Σπυρίδωνα θερμά παρακαλώσε,
δύναμη εις την Ντίνα μου αντί για μένα δώσε.
Πήγαινε εις την Ντίνα μου και δίνε της κουράγιο
κι εγώ θε να σε προσκυνώ για τυχερό μου Άγιο.
Εσείς Χριστέ και Παναγιά βάλτε τα δυνατά σας,
γιατί ό,τι παιΐ κι αν βγει θε νά 'χει τ' όνομά σας.
Ό,τι παιΐ κι αν γεννηθεί ανάγκη έχομέ το,
γι' αυτό να 'ναι γερό παιΐ, Θεέ μου πρόσεχέ το.
Κάνε την αγωνία μου στη Ντίνα μου ορμόνη,
γιατί γεννά μακρυά από με και θε να νειώθει μόνη.
Δίπλα σου μεσ' στην κλινική θα στέκω με το νου μου,
ν' ακούσω πρώτος τη φωνή της κόρης ή του γιού μου.
Εχάλασέ τα ο καιρός, Ντίνα, τα σχέδιά μου,
μ' έχεις κοντά τους θείους μας, ξαδέλφια και μαμά μου.
Και θα σου παραστέκοντε σ' ό,τι κι αν τους ζητήσεις,
μόνο εσύ, αγάπη μου, όμορφα να γεννήσεις.

11/12/77

4.Γράφτηκαν για τη σύζυγό του ως ευχαριστίες για τη γέννηση του πρώτου παιδιού τους, του Μανώλη. Δίστιχα 4 - Νο (43)

Για την Ντίνα

Γι' αντάλλαγμα στο δώρο σου πού 'τον τόσο μεγάλο,
ένα απλό ευχαριστώ απ' την καρδιά θα βγάλω!
Και μέσα στο λευκό χαρτί θε να σου το τυλίξω,
και όλη την αγάπη μου μ' αυτό θε να σου δείξω.
Κι η Παναγιά μου έγινες με του Χριστού τη γέννα,
θα σε λατρεύω, Ντίνα μου, ωσά κι Αυτή και σένα!
Σου δίνω την αγάπη μου παντοτινό σου δώρο
και όσο ο καιρός περνά θε να πληρώνω φόρο.

Με την αγάπη μου
Ηλίας
Χριστούγεννα του '77

**Γ.Για τα παιδιά του Εμμανουήλ (Μανώλη), Θεοχάρη (Χάρη) και
Κωνσταντίνο - Γεώργιο (Άκη) Βασιλαρά**

1.Οι ευχές αυτές γράφτηκαν σε κάρτα όταν ο πρωτότοκος γιός του
Μανώλης βγήκε από το μαιευτήριο και ήρθε στο σπίτι. Δίστιχα 8 - Νο
(41)

Γιέ μου,
τη λέξη αυτή το χέρι μου πρώτη φορά τη γράφει
κι είσαι εσύ η αφορμή της φτώχειας μας χρυσάφι.
Παιδί μου, απού σε θωρώ κι ακόμα δεν πιστεύω,
πως είσ' αυτό που γύρευα πια να μην το γυρεύω.
Όνειρο και ελπίδα μας κι ευχή και προσευχή μας,
γίνηκες τώρα η χαρά στο σπίτι μας, παιδί μας.
Ήρτες την ώρα πού 'πρεπε κι επροσκυνούσαμ' ούλοι,
κι άκουσε ο Θεός και σ' έστειλε στη φάτνη μας Χριστούλη.
Έφερες από τον Θεό γιέ μου το γιατρικό μας,
να γιάνουν λίγο οι πληγές πού 'χει το σπιτικό μας.
Και γω δώρο δεν σου 'κανα τέτοια Άγια ημέρα,
γιατί γιέ μου δεν ήπεσες σε πλούσιο πατέρα.
Το μόνο πράγμα π' εύκολα μπορώ να σου χαρίσω,
είναι για σε να προσπαθώ όσο καιρό θα ζήσω.
Να γίνεις, γιέ μου, Άνθρωπος ωσάν και τους κυρούς σου,
όλο το κόσμο ν' αγαπάς μέχρι και τους οχτρούς σου.

Χριστούγεννα του '77

2.Μαντινάδες για τη βάφτιση του τριτότοκου γιού του Άκη, το
καλοκαίρι του 1988, που απευθύνονται τόσο στο νεοφώτιστο όσο και

στον ανάδοχό του, που είναι ο Μάκης (Μιχάλης) Μαυρολέων. Δίστιχα
11 - Νο (61)

Με χίλια συναισθήματα και παραπάνω σκέψεις,
δίνω του γιού μου την ευχή, Θέ μου, να με πιστέψεις.
Την αγωνία του γονιού, Θέ μου, εσύ θωρείς τη,
μα και τη τύχη του παιδιού στα χέρια σου κραείς τη.
Κι αφού εγίνει Χριστιανός και θε να σε πιστεύει,
νά 'ρχεσαι, Θέ μου, στο παιδί όποτε σε γυρεύει.
Παιδί μου, μια εξήγηση οφείλω σου νομίζω,
γιατί με δυο ονόματα απόψε σε βαπτίζω.
Κι ας σου 'ναι καλορίζικα, παιδί μας, και τα δυο των
κι απ' τα παιδιά σου να γινού ονόματα παιδιώ των.
Κι αν μπήκε κι άλλο όνομα στο κύριό σου πλάι,
τ' Αη Γιωργιού η δύναμη είναι κι ας το φυλάει.

Δεν ημπορώ να εκφραστώ, Μάκη μου, όπως νειώθω,
που διάλεξά σε για νονό στου κύρη μου το πόθο.
'Ηξερα την αγάπη σου μα γνώριζα κι εκείνου
και σ' ήθελα ανακούφιση στους πόνους που τον σβήνου.
Φίλε μου επιστήθιε, σπάνιε χαρακτήρα,
γούρι να σου 'ναι το παιδί που τού 'βαλες τα μύρα.
Γούρι να γίνεις, Άκη μου, στη τύχη του τατά σου
και να τον βρέξουσι διπλά τα δυο ονόματά σου.

3.Γράφτηκε στο Βενιζέλειο Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου, όπου
νοσηλεύτηκε ο γιός του Χάρης τον Ιανουάριο του 2002, μετά το
τροχαίο ατύχημα που είχε. Δίστιχα 39 - Νο (262)

Χαρά γιατί μου μάνησες κι έχεις με πουσουμάνι
κι αν είν' και πέσω πάνω σου 'λαργέρεις μάνι-μάνι;
Χαρά, ολόκληρη ζωή, πέντε δεκαετίες,
να μη με κάνεις φίλο σου βρίσκεις χίλιες αιτίες.
Χαρά, κρα(τ)είς μου μάνητα για λόγους που δεν ξέρω,
όμως χωρίς σταλιά χαράς, πόσο θε ν' αγανταίρω;
Για ν' αγαντάρει ά(ν)θρωπος χωρίς χαρά κι ελπίδα,
τουλάχιστο απ' το Θεό πρέπει νά 'χει φροντίδα.
Σαν σε φροντίζει ο Θεός προσέχου σε κι οι Άγιοι,
πασιόνα κάνου της ζωής τ' απέραντα πελάγη.
Χαρά στη στράτα σου σα βρεις καμιά θλιμμένη όψη,
στάσου και χάδεψέ τηνε κι εκείνη να προκόψει.
Γιατί χαρά στο σπίτι μας δε στέκεσαι λιγάκι
(μ)πας και φο(β)άσαι το κι εσύ της πίκρας το φαρμάκι;

Γιατί δεν μπαίνεις μια σταλιά χαρά στο σπιτικό μας,
 δε ξέρεις γέλιο πως χρωστείς λίγο στο μερδικό μας;
 Χωρίς χαμόγελο δεν τρέφει α(ν)θρώπο ποτέ δε κάνει,
 γιατί 'ρωσταίνει η ρίζα του, ν' α(ν)θίσει δε προκάνει.
 Πώς να φουντώσει η ροδαριά και πώς να κάνει ρόδα,
 άμα δεν πιεί λίγη χαρά, πράμα που εγώ δεν τό '(δ)α.
 Χαρά δεν είσαι δίκαιη, να σε δικάσου πρέπει,
 άμα δε μπεις μες στην καρδιάς, του δυστυχή, τη τσέπη.
 Χαρά ποτέ σου στη ζωή με κάνεις διακρίσεις,
 χλάκα σαν σε φωνάζουσι γιαράες να μετρήσεις.
 Κι' ύστερα δίκια ανάγνωσε του πόνου το μετράρι,
 σ' ότινος είναι πιο ψηλά η στράτα να σε πάρει.
 Εκείνος σε χρειάζεται πότερ' από τους άλλους,
 χαρά κι εσύ της άτυχους μη τους πατείς στους κάλους.
 Έχουσι κι οι φτωχοί ψυχή κι είναι κι αυτοί α(ν)θρώποι,
 χαρά κι αυτοί το πεθμού του γέλιου το σορόπι.
 Ξεγέλασε το πόνο τω χαρά με λίγο γέλιο,
 φύτεψε τα λουλούδια σου στην θλίψης το θεμέλιο.
 Στ' αρρώστου την απόγωση, τους φόβους των γερόντων,
 χαρά κά(θ)ισε δίπλα τω, μη τους αφήνεις πόντο.
 Μπες στο ποτήρι του φτωχού, στου ορφανού το πιάτο,
 ανάγκη έχου σε, χαρά, να το κραείς γεμάτο.
 Άνισα μοίρασες χαρά το γέλιο στους α(ν)θρώπους,
 τό 'δωσες σ' άλλους κουτουρού, σ' άλλους με χίλιους κόπους.
 Τι σου χρωστεί το ορφανό, η χήρα τι σου φταίει,
 γιατί είναι στο δεφτέρι σου, χαρά μου, τελευταίοι;
 Γιατί δεν είσαι στου παιδιού τ' άρρωστου το κρεβάτι,
 (μ)πας και γελάσει η μάνα του αφού δεν κλείνει μάτι;
 Χαρά κι ελπίδα παν' μαζί σα δυο αμπάσες νότες,
 μ' είναι καλό και στους φτωχούς νά 'ρχοντε πότες-πότες.
 Η ελπίδα φέρνει τη χαρά και η χαρά ελπίδα,
 μ' εγώ καμιά από τις δυο ποτέ μου δε την είδα.
 Ωσάν μου λάχει η χαρά, ας είν' και σα ψιγάλα,
 κλειδαμπαρώνω τη καρδιά να μη μου φύγει στάλα.
 Πάντα η ανέρπιστη χαρά περίσσα γλύκα έχει,
 μα νά 'ναι κι η καρδιά γερή αφού να την αντέχει.
 Πρέπει καρδιά για μια χαρά να κάνεις καϊράτι,
 μα κλεί(δ)ωσέ τη σα θα 'ρτει με γύφτικο περάτη.
 Μη τις αφήνεις τις χαρές καρδιά μου να σου φεύγου
 κι έχει άλλες που τις καρτερού κι άλλες που σου τις κλεύγου.
 Έχει καρδιές αφού γελού κι άλλες αφού πονούσι
 κι ας είν' καρδιές ίδιου Θεού και σ' ίδιο κόσμο ζούσι.
 Χαρά, δεν πρέπει εξαίρεση σε ά(ν)θρωπο να κάνεις,

γι' είναι φτωχός ή πλούσιος, φίλος ή τουσουμάνης.

4. Τα δίστιχα αυτά αποτελούν στην πραγματικότητα συνέχεια των προηγούμενων, γράφτηκαν επίσης στο Βενιζέλειο Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου, όπου νοσηλεύτηκε ο γιός του Χάρης τον Ιανουάριο του 2002, μετά το τροχαίο ατύχημα που είχε, αλλά με τελείως διαφορετική διάθεση. Δίστιχα 9 - Νο (71^α)

Κυριακή 20 Γενάρη 2002

Όμορφη πού 'ναι με χαρά σα ξημερών' η μέρα,
παίρνει κουράγιο η καρδιά κι άλλης λο(γ)ής αέρα.
Αλλάζουσι τα σύννεφα τα μαύρα και τα γκρίζα
κι αναγαλλιάζει της ψυχής και της καρδιάς η ρίζα.
Φεύγου τα μαύρα σύννεφα που τη καταπλακώνου,
γιατ' είναι γιατρικό η χαρά και στις πληγές του πόνου.
Όμορφη γίνεται η ζωή κι ας έχ' αγκάθια χίλια
και για τους άλλους που γελού σταλιά δε νιώνεις ζήλεια.
Της μάνας το χαμόγελο πιότερο ομορφαίνει,
γιατί καινούρια όνειρα στον αργαλειό της 'φαίνει.
Και του πατέρα η σιωπή λύνεται μάνι-μάνι,
γιατί γεμώνει ραδαριές του νου του το ρομάνι.
Τα σταυροκόπια της γιαγιάς όλο και λι(γ)οστεύγου
κι οι χάντρες του κομπολογιού του πάππου ξεθαρρεύγου.
Και του με(γ)άλου α(δ)ερφού και του μικρού τις σκέψεις,
μόνο εσύ μπορείς, χαρά, να τω τις ξεθαρρέψεις.
Τότε δοξάζεις το Θεό, δε του παραπονιέσαι,
αν είσαι ο μόνος άτυχος σα σε ρωτού; Αρνιέσαι!

5. Δίστιχα αφιερωμένα στον Χάρη από την μητέρα του Ντίνα Ηλ. Βασιλαρά, για λογαριασμό της οποίας και γράφτηκαν. Δίστιχα 8

Στον Χάρη μου

Θέλω να μπεις στην σκέψη μου, Χάρη, να την διαβάσεις,
τα όνειρα που πλάθουμε για σένανε να πιάσεις.
Εγώ σου πλάθω όνειρα ανθρώπου με αξία
και το Χριστό παρακαλώ να σου χαρίζει υγεία.
Όταν πραγματοποιηθούν -και θά 'ρθει αυτή η μέρα-,
δεν θά 'χει πιο χαρούμενη και τυχερή μητέρα.
Χάρη μου, γίνου άνθρωπος με χάρες που σπανίζουν,
δίκαιος και καλόκαρδος γιατί αυτά αξίζουν.
Αγάπη θέλω να σκορπάς απ' όπου κι αν περάσεις,
με δύναμη τη θετική σκέψη να ξεπεράσεις.

Ραγδαία η εξέλιξη 'πό δω και πέρα, Χάρη,
 στα χρόνια όπου θά 'ρθουνε στάσου σαν παλικάρι.
 Μ' ήθος κι αξιοπρέπεια και λεβεντιά, παιδί μου,
 να την περάσεις τη ζωή σου 'φχομαι απ' την ψυχή μου.
 Σκέψου αυτά που πέρασες και βρες τη δύναμή σου
 και στέρεα στα χέρια σου κράτα τη τη ζωή σου.

Με πολλή αγάπη
 Η μαμά σου

6.Γράφτηκε για τον μικρότερο γιό του, τον Άκη, όταν πήγαινε στην
 Γ' Λυκείου. Δίστιχα 21 - Νο (80)

Στον Άκη

Εχάρηκα με τους βαθμούς που μού 'φερεις παιί μου
 κι ήμουν στη γη μ' αισθάνουμου στον ουρανό πως ήμου.
 Άκη, ετούτη τη χαρά εγώ περίμενά τη
 κι ωσάν μου τηλεφώνησες είπα παιϊ μου νάτη!
 Ξέρω πως έχεις, Άκη μου, πάρα πολλά προσόντα,
 γι' αυτό η επιτυχία σου δεν ήρθε από σπόντα.
 Έχεις χαρίσματα πολλά κι ωσάν τ' ανακαλύψεις,
 από καμιά διάκριση παιί μου δεν θα λείψεις.
 Στον εαυτό σου πίστεψε, στο σώμα και στο νου σου,
 να ξεπεράσεις, Άκη μου, τη φήμη του νονού σου.
 Ό,τι σκεφθείς και θέλεις το, γιέ μου, θα το πετύχεις,
 μόνο με τη προσπάθεια και τη βουλή της τύχης.
 Ποιος έχει τέτοια λεβεντιά ωσά και σένα γιέ μου
 και ποιος στα κάλλη της ψυχής σε παραβγαίνει: πέ μου.
 Και το μυαλό σου κοφτερό είναι σα το ξυράφι,
 γιέ μου εκμεταλλεύσου το για να μη πάει στράφι.
 Κρίνε της αλιτάνας μας τρίτε εις την αράδα,
 απού για σένα θα μιλά μια μέρα η Ελλάδα.
 Πάντα με ζάλα σταθερά να πορπατείς παιί μου,
 με της μαμάς σου την ευχή και με την εϊκή μου.
 Έχει η ζωή τρικλοποδιές και να προσέχεις Άκη,
 δεν είναι πάντα καθαρό το κρύο νερό στ' αυλάκι.
 Κάν' τις ευχές μου φυλαχτό, τις συμβουλές μου μάτια,
 σε κείνα, που σου φαίνονται εύκολα μονοπάτια.
 Γιατί πάντα το εύκολο κρύβει πολλές παγίδες,
 ενώ με την προσπάθεια έχεις χίλιες ελπίδες.
 Σαν προσπαθεί ο άνθρωπος, γιέ μου, ποτέ δεν χάνει,
 τους στόχους του από δύσκολους πανεύκολους τους κάνει.
 Η τεμπελιά 'ναι, Άκη μου, κάθε κακού μητέρα,

γιατί χωρίς προορισμό περνά η κάθε μέρα.
 Εσύ δεν θέλεις συμβουλές ωσά μικρό παιάκι,
 γιατί είσαι ήδη φρόνιμος και πάντα θά 'σαι Άκη.
 Εγώ σου έχω, Άκη μου, τυφλή εμπιστοσύνη
 γι' αυτό ό,τι βάλεις στο μυαλό και θέλεις το θα γίνει.
 Τώρα 'σαι στη προσπάθεια, που τη ζωή σου αλλάζει,
 πίστεψε στις δυνάμεις σου, Άκη, και μη σε νοιάζει.
 Δεν είναι οι Πανελλήνιες το Άλφα και το Ωμέγα,
 πίσω είναι τα ζόρια της ζωής, οι πιο παλιοί (ε)λέα.
 Άκη, οι Πανελλήνιες είναι μόνο μια μάχη
 ή χάσεις ή κερδίσεις ταις ή ό,τι κι αν σου λάχει.
 Αυτό 'ναι μόνο μια στιγμή ενός μακριού πολέμου,
 που αν προσπαθείς μεθοδικά θα τον κερδίσεις γιέ μου.

7. Δίστιχα-απάντηση σε αυτά που του έστειλε ο γιός του Άκης, ο οποίος εκείνη την περίοδο εξέτιε την στρατιωτική του θητεία. Δίστιχα 4 - Νο (125)

Πήρα τις μαντινάδες σου με νόημα γεμάτες
 και τις ψιλοκοσκίνισα και σκόνη ηκαμάτες.
 Όμως δεν βρήκα σε καμιά, Άκη, κανένα λάθος,
 απ' όπου κι αν τις κοίταξα σε πλάτος και σε βάθος
 Μπράβο για άλλη μια φορά ειλικρινά σου βίω,
 αν συνεχίσεις αλλονώ εσύ θα βεις βραβείο.
 Το φως της αναστάσεως που βάλαμε στο σπίτι,
 γιε μου, ας σε κάμει φοιτητή μα και καλό πολίτη.

Πάσχα 2009

8. Με τα δίστιχα αυτά συνεχίζεται η έμμετρη αλληλογραφία πατέρα και γιού, του Άκη συγκεκριμένα, ο οποίος είναι φαντάρος (υπηρέτησε σε Ρόδο, Κάσο και Κάρπαθο) και συγχρόνως προετοιμάζεται για την εισαγωγή του στο Πανεπιστήμιο, μέσω Πανελληνίων Εξετάσεων, από τη λεγόμενη Θετική Κατεύθυνση. Δίστιχα 8 - Νο (95)

Επήρα το το μήνυμα που μού 'στειλες παιί μου,
 μ' ανήμερος στα κινητά ξέρεις πάντα πως ήμου.
 Μ' άρεσε ό,τι μού 'γραψες, τα λόγια σου κι οι σκέψεις,
 μ' ούτε λεπτό δεν σε ξεχνώ, θέλω να με πιστέψεις.
 Πήρα καλά μηνύματα κι απ' το Διοικητή σου,
 ως ήσου νά 'σαι, Άκη μου, κι έτσι λογής κρατήσου.
 Να ξέρεις ότι σ' αγαπώ κι ας μη το πολυλέω,
 όμως σε πέλαγα χαράς ωσάν σε βλέπω πλέω.
 Να μη στεναχωρεύεσαι, γιε μου, αισθηματία

κι αν χώρια Πάσχα κάναμε είν' ο στρατός αιτία
και οι υποχρεώσεις σου πού 'χεις στις εξετάσεις
κι αφού μου λες πως προσπαθείς, παιδί μου, θα περάσεις
Εσύ, Άκη μου, μ' άριστα έχεις περάσει ήδη,
εκεί που άλλοι από καιρό το χάσαν το παιχνίδι
Κι αν είσαι φέτος μαθητής, παιδί μου, και φαντάρος,
του χρόνου θά 'χεις μοναχά του φοιτητή το βάρος.

Ο πατέρας σου
Καλοκαίρι 2009

9. Τα δίστιχα αυτά γράφτηκαν, ως απάντηση στα δίστιχα που του έστειλε ο γυιός του Άκης -ο οποίος εκείνο το καλοκαίρι εργαζόταν στο ξενοδοχείο Patmos Aktis, στην Πάτμο-, με αφορμή τα γενέθλιά του. Δίστιχα 13 - No (117)

Τα δίστιχα του Άκη ήταν τα ακόλουθα:

Μέσα στο φόρτο της δουλειάς, στις μοναξιάς τη ζάλη,
ψάχνω να βρω δυο τρεις ευχές, που να μην δίνουν άλλοι.

Πατέρα τα γενέθλια να τα εκατοστήσεις
και όλα μέσα σε χαρές κι υγεία να τα ζήσεις.
Να σε χαιρόμαστε κι εμείς απού σε αγαπάμε,
να σ' έχουμε στο πλάι μας όπου κι αν περπατάμε.

Και να γενεί πραγματικό ό,τι επιθυμήσεις,
στα χέρια σου εγλήορα εγγόνια να κρατήσεις.

26/5/2011

Πάτμος Ακτής #306

Κάρπαθος 28 Μαΐου 2011

Άκη μου, που με σκέφτηκες με λόγια ένα κι ένα
κι ας ήρτασι στα χέρια μου με αλλουνού τη πένα.
Χίλιες φορές σ' ευχαριστώ και παραπάνω μια
και γλήορα να σου ξεβγεί κάθε σου επιθυμία.
Στις μαντινάδες, Άκη μου, εγίνηκες ξεφτέρι,
δε ξέρω άλλο όμοιο, στου νου σου το δεφτέρι.
Παιδί μου, μας ξεπέρασες, μπράβο και πάλι μπράβο,
τόρα 'σαι και στις μαντινάς σαν στου χορού το κάβο.
Αν συνεχίσεις, Άκη μου, με όρεξη και ζέστη,
από μακριά θα σε θωρού -στο Σπόα- ούλ' οι ρέστοι.
Κι αφού 'ταν κι η γιορτούλα σου πριν από μια βδομάδα
κι είσαι στην Πάτμο, στέλω σου ευχούλες μιαν αρμάδα,
να 'ρτού στο ιερό νησί κι ο Άγιος Ιωάννης,
πάντοτε να σου βοηθά σ' ότι σκεφθείς ή κάνεις.

Να 'σαι γερός και γελαστός κάθε στιγμή της ώρας,
όσο δεν είναι άνθρωπος τούτης ή άλλης χώρας.
Και φρόνιμος και συνεπής και δίκιος σαν το ζύγι
κι όπου 'χει πόρτα η χαρά, διάπλατα να σ' ανοίγει.
Αν είσαι και επιμελής και προκομμένος, Άκη,
θα διαφεντεύεις σύντομα σ' αρχοντικό κονάκι.
Αρκεί νά 'ναι οι στόχοι σου στις αρετής το δέντρο
κι εσύ τοξότης, Άκη μου, να τους κτυπάς στο κέντρο.
Κι αν θέλεις ότι είπαμε, Άκη, να το τηρήσεις
και να εκπλήξεις όλους μας σαν θα ξαναγυρίσεις.
Τότες κι εγώ κι η μάνα σου κι ο Χάρης κι ο Μανώλης,
θά 'μαστε οι πιο περήφανοι της οικουμένης όλης.

ο πατέρας σου

10. Δίστιχα που γράφτηκαν ως αφιέρωση προς τον Χάρη, στο βιβλίο «Δημοτικά τραγούδια Καρπάθου» του Μιχαήλ Γεωργ. Μιχαηλίδη-Νουάρου, που του έστειλε ως δώρο, όταν ο Άκης πήγε στην Αμερική, το 2013. Δίστιχα 3 - Νο (98)

Στον Χάρη

Μαζί με την αγάπη μας πάρε και το βιβλίο
κι έχε το για πυξίδα σου στις ποίησης το πλοίο.
Που βλέπω πως με σιγουριά κραείς το το τιμόνι
και προς την τελειότητα όλο κοντοσιμώνει.
Δίπλα σου θά 'ν' κι η σκέψη μου κι ομπρός σου η ευχή μου
κι όποτε την χρειάζεσαι χαλάλι σου, παιί μου.

Με πολλή πολλή αγάπη
ο πατέρας σου
16/12/13

11. Ευχές στο λογοδόσιμο του πρωτότοκου γιού του Μανόλη Βασιλαρά με την Σοφία Σισαμή, ανήμερα του Ευαγγελισμού, του έτους 2016. Δίστιχα 39 - Νο (238)

Στον Μανόλη με τη Σοφία

Δεν συνηθίζω τις ευχές προφορικά να λέω,
μα έχω σήμερα αφορμές και λόγους επιπλέον.
Να σημειώσω στο χαρτί τα συναίσθηματά μου,
που έτσι κι αλλιώς στις σκέψεις μου κουμάντο θα μου κάμου.
Ο γιος μου λογοδίνεται και μάλιστα ημέρα,
που μ' ένα κρίνο η Παναγιά θε να γενεί Μητέρα!

Γιορτάζουμε του Έθνους μας την παλιγγενεσία
 κι η άνοιξη σε χρώματα σωστή 'ναι πανδαισία.
 Κι ενώ ο κόσμος χαίρεται κι η φύση όλη αγάλλει,
 εγώ τη σκάρμη της χαράς τη πιάνω αγάλι αγάλι,
 μη μου γλυστρίσει άξαφνα και χάσω τη απ' τα χέρια
 κι αναγκαστώ να στένω της απ' την αρχή καρτέρια.
 Κι αφού ετούτης της χαράς αιτία είσαι, Μανόλη,
 κι ήβαλες στο διπλόσκολο για μένα κι άλλη σκόλη,
 θέλω ό,τι ευχή θα πω ή θα σκεφτώ ή γράψω,
 εις το κορδόνι της χαράς που πλέ(κ)ω να τις ράψω.
 Να το κρεμάσω στο λαιμό και των δυονώ παιδιά μου,
 αφού το βάψω πιο μπροστά μ' αίμα 'πού τη καρδιά μου!
 Ο λόγος σας συμβόλαιο νά 'ναι με δέκα βούλες
 κι η χάρη του Βαγγελισμού να ανασταμπώνει ούλες.
 Αφού αγαπηθήκατε μείνετε αγαπημένοι,
 γιατί 'έχει η αγάπη δύναμη κι όλα τα υπομένει.
 Κρατάτε εις τα χέρια σας πάντα μικρό καλάθι,
 γιατί όποιος πατεί στη γη κάνει πιο λίγα λάθη.
 Ό,τι εμπόδιο βρεθεί εις της ζωής τη στράτα,
 Μανόλη, τη Σοφία σου απού το χέρι κράτα.
 Κι εσύ, Σοφία, να βαστάς το χέρι του Μανόλη,
 τα εμπόδια, σαν είναι δυο, τα ξεπερνούσι όλοι.
 Κι αν χρειαστείτε συμβουλές κάποτε κι από μένα,
 γραμμένες θα τις παίρνετε με της καρδιάς τη πένα,
 θά 'χετε ένα άνθρωπο να προσκυνά για 'λλό σας
 και θά 'φτει ακόμα ένα κερί μόνο για το καλό σας.
 Δεν είστε βασιλόπουλα και ούτε να γενείτε,
 γιατί θέλω της ηθικής τα σκήπτρα να κραείτε.
 Δεν είστε βασιλόπουλα με θρόνους και κορώνες,
 μα της αγάπης σύμβολα γίνετε και εικόνες,
 νά 'χουσι την αγάπη σας παράδειγμα οι άνθρωποι,
 να καμαρώνομε κι εμείς πού 'στε δικοί μας κόποι.
 Νά 'χετε πίστη στο Θεό και να το προσκυνάτε,
 γιατί 'είναι ο δρόμος σας μακρύς τούτος που ξεκινάτε.
 Τον Άη Γιώργη βάλετε μπροστά σας ιχνηλάτη
 κι ούλους τους Άγιους του χωριού στις βάντες και τη πλάτη.
 Να οδηγούν τα ζάλα σας και να τα προστατεύουν
 γιατί σαν σ' αγαπά ο Θεός τα λόγια περιττεύουν.
 Κι απ' το χαμόγελο π' ανθεί και στω δυονώ τα χείλη,
 δώσετε σ' όποιο η μοίρα του πολύ καιρό τ' οφείλει.
 Και όσους σας πικράνασι ή σας πικραίνου ακόμα,
 σ' όλους συγχώριο δίνετε και πάντα μ' ένα στόμα.
 Μη τη ζηλέψετε ποτέ τη ματαιοδοξία,

το μέτρον είναι στη ζωή η άριστη αξία,
 τα πλούτη είναι πρόσκαιρα στο κόσμο αυτό το ψεύτη,
 μα της ψυχής καμιά πληγή με πλούτη εν εγιατρεύτει.
 Μονάχα με την προκοπή και την εργατικότητα,
 πάει μπροστά ο άνθρωπος κι όλη η ανθρωπότη.
 Μ' υπομονή κι επιμονή, προσπάθεια και κόπο,
 να προοδεύει ο άνθρωπος βρίσκει πάντα το τρόπο.
 Αυτές, Μανόλη, τις ευχές και συμβουλές συνάμα,
 πού 'κανα για χατήρι σας σήμερα ένα κράμα,
 κάμε τις Ευαγγέλιο και συχνοδιάβαζε το
 κι αν κι άλλος το χρειάζεται κι εκείνου δάνειζε το.
 Γιατ' είναι λόγια της ψυχής του εϊκού σου κύρη,
 που στη δική σου από παιδί πού 'σουνά τά 'χα σπείρει
 και τα μεταφύτεψαμε και στη ψυχή του Χάρη
 κι αφού τους δυο σας ύστερα ο Άκης τά 'χει πάρει.
 Κι αν σου τα ξαναθύμησα μετά από τόσα χρόνια,
 είναι γιατί οι ρίζες τω θέλω να κάνου κλώνια,
 που θα γεμώσου με ανθούς και με καρπούς εκείνοι
 κι εκείνοι πάλι με χυμούς καθένας μας να πίνει
 και βέβαια η Σοφία σου να πίνει πρώτη πρώτη,
 που από σήμερα κι εγώ σαν κόρη μου θωρώ τη...
 Υ.Γ.

Τούτα τα λόγια στο χαρτί πού 'γραψα και σας βίω,
 έχε τα, γιε μου, μπούσουλα για τον καινούργιο βίο,
 που αρχινάς 'πό σήμερα κι έχεις δρόμο ομπρός σου
 κι όσοι πατού κι αυτοί στη γη θε να σας καμαρώσου.
 Δώσ' τα και στη Σοφία σου κι αυτή να τα διαβάσει
 και κάνετέ τα, αν θέλετε, του λόγου σας τη βάση.
 Κι εκεί να θεμελιώσετε τα όνειρά σας ούλα,
 με τω γονιώ σας τις ευχές και του Θεού τη βούλα.

Ο πατέρας σου
 25/3/2016

12.Τα δίστιχα αυτά αποτέλεσαν το κείμενο του προσκλητηρίου για τον γάμο του γιού του Μανώλη Βασιλαρά με την Σοφία Ιωάν. Σισαμή, που πραγματοποιήθηκε στο Σπόα, στις 15 Οκτωβρίου του 2016. Κουμπάροι του ζεύγους, όπως αυτοί αναφέρονται στο προσκλήτήριο, ήταν η Παναγιώτα Χρυσάνθου, ο Γιώργος Καλλογιαννάκης και ο Ηλίας Παπαδάκης. Δίστιχα 4

Η μια ματιά γίνηκε δυο κι οι δύο πέντε κι έξι
 και ξαφνικά το Σ' ΑΓΑΠΩ είπαμε με μια λέξη.
 Αυτή η αγάπη σπρώχνει μας στ' Αϊ-Γιωργιού τη μέση,

του Ησαΐα ο χορός για πάντα να μας δέσει.
Εκεί σας περιμένουμε στις 15 Οκτώβρη,
το Σπόα πού 'ναι ξέρετε κι όποιος θέλει θα τό βρει.
Ελάτε ευχηθείτε μας, στο γλέντι μας καθίστε,
αφού να συμμετέχετε προσκαλεσμένοι είστε.

Σας περιμένουμε στις 7.00 μ.μ.
Μανώλης + Σοφία = 15/10/16

4.ΔΙΣΤΙΧΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΩΝ ΤΟΥ

Στην κατηγορία αυτή διστίχων, που είναι η πολυπληθέστερη όλων, αποτελούμενη από 91 στιχουργήματα, συναντούμε και κάποια έργα του Ηλία Βασιλαρά, που έχουν γραφτεί από τον ίδιο προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από πρόσωπα του στενού οικογενειακού ή φιλικού του περιβάλλοντος, σε περιπτώσεις κοινωνικών γεγονότων δικών τους οικείων ή φίλων. Ο ίδιος ο ποιητής, διαφωνεί ουσιαστικά με την πρακτική αυτή και μας λέει σχετικά στην εκτενή συνέντευξη που μας παραχώρησε: «Γι' αυτό δεν έχω μπει ποτέ, στο κατά παραγγελίαν όταν λέμε εδώ, σ' εμένα, πάντα πρέπει να ξέρουμε ότι δεν υπάρχει χρηματική συναλλαγή, οπωσδήποτε, και δεύτερον τώρα το 'χω κάνει για μερικούς πολύ καλούς μου ξαδέρφους ή φίλους! Δεν το κάνω τώρα, τελευταία, δεν το κάνω, γιατί προσπαθώ να τους πω ότι, ό,τι και να τους κάνω εγώ δεν θα είναι ποτέ καλύτερο απ' το δικό τους. Αυτό δεν μπορώ να τους το εμφυσήσω, να αυτό που σου λέω τώρα, επειδή ο Ηλίας είναι καταξιωμένος, άρα πρέπει να πάρουμε του Ηλία τις μαντινάδες, να εντυπωσιάσουν του Ηλία οι μαντινάδες ή του Γιώργου ή του Πέτρου... Το κάνουν όλοι, παραγγέλνουν σε άλλους να τους πούνε, πολλοί, γιατί δεν έχουν αυτοπεποίθηση, άλλοι γιατί βαριούνται να καθήσουν κάτω ν' αφιερώσουνε ένα βράδυ, δύο βράδια να το κάνουνε».

Α. Γέννηση

Η γέννηση πρωτογιού ή πρωτοκόρης, κανακάρη ή κανακαράς αντιστοίχως, αποτελούσε για την παραδοσιακή κοινωνία της Καρπάθου την πρώτη, μετά το γάμο, μεγάλη χαρά. Γι αυτό και η ευχή προς στα νιόπαντρα ζευγάρια, τόσο κατά την ημέρα του γάμου, όσο και σε κάθε άλλη ευκαιρία, είναι: «Τσ' από κληρονόμους! Τσ' από ένα γιο! Τσ' από μια κόρη». Το άτεκνο ζευγάρι, παλαιότερα, ήταν κοινωνικά και ηθικά υποβαθμισμένο. Παλαιότερα δε, δεν τους καλούσαν ούτε σε γάμους, ιδιαίτερος την γυναίκα¹¹⁰. Η αναγγελία της γέννησης ενός παιδιού γίνεται με τη ρίψη τουφεκισμών από το σπίτι της οικογένειας του παιδιού, ανεξάρτητα από το πού γεννήθηκε αυτό. Στο πέτο αυτού, ο οποίος ρίχνει τις τουφεκιές, βάζουν μεταξωτό μαντήλι μαζί με κάποιο χρυσό ή του δίνουν ένα χρηματικό ποσό και του εύχονται -αναλόγως της οικογενειακής του καταστάσεως- «στις χαρές σου» ή «στις χαρές των παιδιών σου».

¹¹⁰ Μακρής Ν., *Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου-θέματα υλικού και κοινωνικού βίου*, Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Ρόδος, 2013, σ. 695

1.Οι ευχές αυτές συνοδεύουν το δώρο της Μαριγούλας Εμμ. Βασιλαρά (μητέρας του Ηλία) προς την νεογέννητη Σοφία Μηνά Πιπέρη, κόρη της από αδελφή ανηψιάς της Φανής Πιπέρη-Δημάρχου. Δίστιχα 4 - Νο (33)

Σ' αυτό το δώρο πού 'πλεξα και σου 'στειλα, Φανή μου,
φιόγκο στη κάθε του γωνία ήδεσα την ευχή μου.
Απ' τη στιγμή που τ'άρχισα ευχές είχα διαλέξει
κι ήβαλα κόπο κι όρεξη για να σ' αρέσει η πλέξη.
Θε μου τις τόσες βελονιές πού 'βαλα στη κουβέρτα,
κάντα καλά και στο παιί της ανηψιάς μου φέρτα.
Δώσ' του υγεία από μικρό, χαρές με το λαϊνι,
πλούτη, ακοή και λεβεντιά, ωσά θα μιαλίνει.

24/6/1976

2.Για την γέννηση της ανηψιάς του Άννας Βασ. Χαλκιά, κόρης της
κουριάδας του Βιργινίας Θ. Λιγνού. Δίστιχα 7 - Νο (45)

Κόρη μου πού 'σαι αφορμή να λεν και μένα θείο,
δώρο σου την αγάπη μου 'πό τώρα σου την βίω.
Εσύ δεν φταις, Αννίκα μου, εις το παράπονό μου
κι αν δεν σου στείλω δυο ευχές θα τό 'χω ανάπονό μου.
Όλοι να καμαρώνουσι τα όμορφά σου νειάτα,
όμως εσύ να περπατείς μες στου Θεού τη στράτα.
Νά 'σαι καλή, πονόψυχη, δίκαιη σαν το ζύγι
και να μη φέρνεσ' άσχημα ούτε σ' όποιον σε θίγει.
Μην αγαπάς τον άνθρωπο για το συμφέρο μόνο,
σέβου τη φτώχεια του φτωχού και τ' άρρωστου το πόνο.
Αυτά στα γράφω, κόρη μου, που σ' έχω πολύ καμό μου,
μ' είναι οι ίδιες ορδινιές που βίω και στο γυιό μου.
Κι αν τις κρατάς κι εσύ κι αυτός στο μέλλον σα πυξίδα,
ν' αλλάξουσι τα πράματα θα τρέφω μιαν ελπίδα.

Πρωτομαγιά 1980

3.Ευχές για την γέννηση της Ειρήνης Κρητσιώτη. Οι γονείς της Γιώργος
Κρητσιώτης (φίλος και συμμαθητής του Ηλία Βασιλαρά) και Μαρία
Πικουλή απέκτησαν την κόρη τους μετά από 12 χρόνια γάμου. Δίστιχα 3
- Νο (52)

Στου Γιώργου Κρητσιώτη τη κόρη

Να κι άλλη μια Οθειίτσα εις το μπαξέ του Όθους
κι ας είν' ξεκίνημα καλό στους πιο χρυσούς σας πόθους.
Σ' άξιζε τούτη η χαρά που χρόνια εκαρτέρας

και το κρυφό καμάρωμα πού 'νιωσες σα πατέρα.
 Ήρθε της κόρης η χαρά τη μάνα ν' ανταμείψει
 και να πετού απ' τη χαρά δικοί-ξένοι στα ύψη.

Αύγουστος 1984

4. Ευχές για την γέννηση του Βαγγέλη Ηλ. Βασιλαρά, εγγονού του εκ πατρός θείου του Βαγγέλη Ηλ. Βασιλαρά. Δίστιχα 10 - Νο (53)

Του Ηλία του Βαγγέλη

Κρατούσα την ανάσα μου ν' ακούσω το μαντάτο,
 ο δέκατος Βασιλαράς ο γυιός σου πως θε νά 'το.
 Και ξαφνικά πρωί-πρωί με πήρε η Ειρήνη
 και μού 'πε: «Ηλία, ο μπαμπάς απ' τον γιατρό εγίνει».
 Μ' έπνιξε η συγκίνηση άσχετ' αν το καρτέρου,
 πού 'γινε ο πόθος ο κρυφός κι ο καϋμός του γέρου.
 Κι αμέσως επροσκύνησα στ' Άη Γιωργιού τη χάρη,
 νά 'ρθει φρουρός ακοίμητος στο πρώτο σας βλαστάρι.
 Από τον θρόνο του Θεού τ' άλογο να φορτώσει,
 χαρές κι υγεία του παιδιού που θέλημέ το τόσοι.
 Μεγάλωσε, Βαγγέλη μου, με αμοή στον κόσμο,
 πάρε απ' τον κρίνο ομορφιά και μυρωδιά απ' τον δυόσμο.
 Μοιάσε του τού πατέρα σου, γυιέ μου, στην επιστήμη
 και πάρε κι απ' τη μάνα σου την ηθική την φήμη.
 Σποϊτικό φιλότιμο από μικρό φορτώσου
 κι αγάπα φίλους και δικούς, μέχρι και τον εχθρό σου.
 Ψάχνεις τις και τις ρίζες σου, μα το δεντρό καλό 'το,
 άσχετα αν στην Κάρπαθο όνομα θα 'χεις πρώτο.
 Μαζί με τους υπόλοιπους όλους (εννιά) παλληκαράες,
 θέλω για σας περήφανοι νά 'ν' οι Βασιλαράες.

Φλεβάρης '85

5. Ευχές σε κάρτα για την γέννηση του Γιώργου Λιγνού, γιού του άεξαδέλφου του Ηλία Γ. Λιγνού. Δίστιχα 6 - Νο (58)

Ετούτη την Ανάσταση επεθυμήσατέ τη,
 ν' αλλάξει πια το σκηνικό στο μαύρο σας κισμέτι.
 Και τά 'φερε έτσι βολικά η θέληση τ' Αγίου,
 στη χάρη του ν' αναστηθεί το όνομα του θείου.
 Νάτος ο Γιώργης ο Λιγνός στην αγκαλιά του γιού του,
 που το θαρρεί άπίστευτο το θαύμα το νεκρού του.
 Μεγάλωσε ολόχαρος κι άνθρωπος πρώτα γίνου,
 πάρε τις χάρες των γονιώ μα μοιάσε του κι εκείνου.

Με ψυχικά χαρίσματα από μικρό φορτώσου,
γερός σε κάθε αναποδιά σαν σίδηρο ορθώσου.
Να χαίρονται όλοι οι Λιγνοί με την εξέλιξή σου,
που την πληγή του πάππου σου γιατρέυ' η ύπαρξή σου.

Απρίλης 1985

6.Ευχές για την γέννηση της Μαρίας Λάμπρου, πρωτότοκης κόρης της
α'εξαδέλφης του Ειρήνης Ευάγ. Βασιλαρά και του Ηλία Λάμπρου.
Δίστιχα 10 - Νο (54)

Για τη Μαρία της Ειρήνης

Ζούσα την αγωνία σας ώσπου να τελειώσει,
ώσπου να γεννηθεί η χαρά κάθε έγνοια σας να λειώσει.
Κι είχε ο Θεός ορθάνοιχτο τ' αυτί του κι ήκουσέ μας,
άσχετα πως η γέννα σου εκαρδιοχτύπησέ μας.
Μ' αφού 'ρθαν όλα βολικά και κέρδισες την μάχη,
άλλη αγωνία σαν κι αυτή να μη σου ξαναλάχει.
Πο δω και μπρος μόνο χαρές της κόρης σου να πίνεις
κι αρσενικού παιδιού μαμά, Ειρήνη μας, να γίνεις.
Να ζήσει το τριαντάφυλλο τ' όμορφο της αυλής σου
και τυχερό της υψηλής να 'ναι αποστολής σου (για γιό).
Να ζήσει η γαρυφαλιά η μοσχομυρωδάτη,
η όμορφή σας πέρδικα η γλυκοκελαϊδάτη.
Μικρό μου τριαντάφυλλο 'πό κήπο παραδείσιο,
πάρτου του μπαμπά σου τη ψυχή προτέρημα γεννήσιο.
Μεγάλωσε ολόχαρο, ολόδροσο, λουσάτο,
ευγενικό, φιλότιμο, απλό, καλωσυνάτο.
Πάρ' απ' τους συγγενείς σου κάθε καλό τους χούι,
να χαίρονται μπαμπάς-μαμά, γιαγιές σου και παππούοι.
Πάρ' κι από μας ένα μικρό, συμβολικό δωράκι,
να σου θυμίζει την αυλή στο μητρικό κονάκι.

Νοέμβρης '85

7.Ευχές για την γέννηση της Μαρίας, πρώτης θυγατέρας του Μάκη
Μαυρολέοντα (νονού του Άκη Ηλ. Βασιλαρά) και της Εύης Καμούτσου.
Οι μαντινάδες απευθύνονται τόσο στο νεγέννητο όσο και στους γονείς
του. Δίστιχα 11 - Νο (204)

Της Εύης

Αφού, λοιπόν, εγέννησες με το καλό κουμπάρα
και γέμισε το κόρφο σου μιά σου κρυφή λαχτάρα.

Αφού 'ρτε αυτό που λίμενες και συ και τόσοι άλλοι,
 μια κόρη να χασκοελά στη μητρική σου αγκάλη.
 Αφού 'σαι ΜΑΝΝΑ πιο κι εσύ κι ο σύντεχνος ΠΑΤΕΡΑΣ,
 με τ' όμορφό σας όνειρο που φέρατε εις πέρας.
 Κι αφού και το παιί γερό κι όμορφο και σου μοιάζει,
 για την προτεραιότητα δεν μας πολυπειράζει...

Του Μάκη

Αφού το σίερο κολλά κουμπάρο μου στη βράση
 και μόνο σταματά η ζωή σαν σταματά κι η δράση.
 Αφού σ' ούλους τους φρόνιμους πού 'ν' πάνω στα καλά τω(ν),
 γίνονται λάθη που και που κι είν' λέει άθελά τω(ν).
 Αφού κι εσύ 'σαι φρόνιμος και φρόνιμη κι η Εύη
 κι η συμβουλή στους φρόνιμους λέου πως περισσεύει.
 Κι αφού 'σαι κι αρχιτέκτονας και του σχεδίου άσσος,
 αφού η Μαρίκα έγινε το άλλο νά 'ν' ο Βάσος.

Της Μαρίκας

Αφού 'ρτες μες στην Άνοιξη σαν ρόδο του Μερτώνα
 και σίγουρ' Αγιορείτικη ίδια θά 'σαι εικόνα.
 Αφού 'σαι το χαμόγελο σε πικραμένα χείλη
 κι η χαραυγή που κάποτε ήπρεπε ν' ανατείλει.
 Κι αφού σε περιμένασι τόσοι να σε σηκώσου,
 του κόσμου το πιο όμορφο νά 'ναι το ριζικό σου.

Απρίλης 1991

8.Ευχές για τον νεογέννητο Γιάννη, πρωτότοκο γυιό της πρωτοδεύτερης
 εξαδέλφης του Ρηγούλας Λειβαδίτη -κόρης του εκ μητρός ά'εξαδέλφου
 του Γιώργου- και του Ντίνου Κωνσταντίνου, τους οποίους επίσης
 στεφάνωσε ο Ηλίας Βασιλαράς. Να διευκρινίσουμε, επειδή θα τον
 συναντήσουμε πολύ συχνά και σε επόμενα εισαγωγικά σημειώματα, ότι ο
 όρος «πρωτοδεύτερος» δηλώνει την συγγένεια μεταξύ ενός ατόμου και
 του παιδιού του ά' εξαδέλφου/ης του, σχέση που σε κάποια άλλα νησιά
 δηλώνεται με τον όρο «μικρανησιός/ιά». Δίστιχα 10 - Νο (196)

Στης Ρηγούλας το γυιό

Κι εμείς ετούτη τη χαρά επεριμέναμε τη,
 γλήορη νά 'ναι' η γέννα σου αλλά και σαλαμέτι.
 Κι αφού 'το πια κι αρσενικό, η πρώτη σας λαχτάρα,
 τότες κουμπάρο 'κόνισμα κάμε τη τή κουμπάρα!

Πριν να χρονίσει το δεντρί του γάμου σας κουμπάροι,
 ήπιασε κι ήδωσε καρπό κι ήτο και παλληκάρι.
 Σαν της ψυχής σου το μπαξέ που γέμιζε λουλούδια,
 φαίνεται και το σώμα σου είχε τα ίδια χούδια.
 Εγέμισές τους με χαρά εκείνους που σε κάνα,
 που το παιί τους θέλασι να καμαρώσου MANNA.
 Εχάρημε κι εμείς μαζί κι η θεία σου, Ρηγούλα,
 κι ο γυιός σας καλορίζικος και από την κορούλα.
 Την πιο μεγάλ' αποστολή, Ντίνο, 'φερες σε πέρας,
 να γίνεις του ονόματος του κύρη σου πατέρα.
 Άφηνε το πατέρα σου το γυιό σου να 'ρδινιάζει,
 μ' αφού 'ναι αγόρι φατσικά στη μάνα του θα μοιάζει.
 Σαν θα το πιάσεις το παιί στα πόδια σου κουμπάρο,
 το τρίπτυχο της πίστης μας μάθε του μ' ένα συμπάρο.
 Μίλα του και για το χωριό και για τον άλλο πάππου
 και να το καμαρώνουμε φέρνε το κάπου-κάπου.

Ιούλης '95

9.Ευχές για τη γέννηση της Ειρήνης, κόρης του πρωτοδεύτερου
 εξαδέλφου του Μανώλη Φραγκ. Παπαμανώλη (εγγονού της αγαπημένης
 εκ πατρός θείας του Φωτεινής) και της Ρηγοπούλας Χαλκιά. Δίστιχα 6 -
 Νο (193)

Εχάρημε πάρα πολύ που κι ο Θεός γνωρίζει,
 που το δεντρί του γάμου σας ήρχισε και αγαοτίζει.
 Κι αφού 'καμε ένα βλαστό άβλαο και ωραίο
 κι ο άλλος νά 'ρτει γρήγορα θαρρώ είναι μοιραίο.
 Στη πρώτη σας χαρά, λοιπό, που χθες μόλις την εία,
 ευχές πολλές 'πού τα παιδιά την Ντίνα και Ηλία.
 Εξάνουμά το στα κρυφά, ψεχάι δε του βρίσκω,
 απ' όλους πήρε το παιί μα πρώτ' απ' το Φραγκίσκο.
 Κι ας της χαρίζει ο Θεός καλά με το τσουάλι
 και να μην έχει δεύτερη τα ψυχικά της κάλλη.
 Κι ας σύρει και το πόι της μα τυχερή θε νά 'ναι,
 σύντομα Ειρήνη και Φραγκιός χεράκια θα κρατάνε.

Στην Ειρήνη του Μανώλη του Φραγκιού

12/95

10.Ευχές για τη γέννηση των δίδυμων τέκνων της πολύ αγαπημένης β'
 εξαδέλφης του Φανής Αναστασιάδη και του Γιώργου Σισαμή. Δίστιχα 11
 - Νο (92)

Δεν θα σταθώ στο απρόσμενο και άδικο μπουρούνι,

πού 'στειλε μες στο σπίτι σας έν' άκαρδο γουρούνι.
 Γιατί δεν σβήνει ο καμός ό,τι και να σας λέμε,
 ύτ' ανασταίνεται κανείς όσο και να τον κλαίμε.
 Δεν ήταν από το Θεό, ούτε από τη φύση,
 το φως του πρωτομερακλή απ' τη ζωή να σβήσει.
 Κι αφού δεν είναι μπορετό τη μοίρα πια ν' αλλάξεις,
 Φανή, στη κρίση του Θεού άφηνε τέτοιες πράξεις.
 Εγώ στα δυο χαμόγελα πού 'ρθαν μεσ' στη ζωή σας,
 να απαλύνουν προς στιγμή το πόνο του γονή σας.
 Σ' αυτά λιγάκι θα σταθώ, να τους φχηθώ να ζήσου,
 χιλιάδες λύπες και χαρές να μοιραστούν μαζί σου.
 Νά 'ναι οι λύπες της στιγμής και πρι να 'ρθού να φεύγου
 και οι χαρές άλλη φωλιά αλλού να μη γυρεύου.
 Με χίλια προτερήματα να καλομεγαλώσου,
 Μαρία, όλες τις πληγές πού 'χεις να επουλώσου.
 Φανή και Γιώργο, πια γονείς, σε δυο μικρά αγγελούδια.
 χαρείτε τα κι ας πάρουσι τα πιο καλά σας χούδια.
 Δώστε τους δυο χαμόγελα, ψεύτικα ας είναι έστω,
 τέτοια τροφή χρειάζονται οι τρυφερές ψυχές τω.
 Κι εμείς απού το σπίτι σας τό 'χουμε σα δικό μας
 και για τα δυο θα κάνουμε όλοι μας το σταυρό μας.

Ηλίας, Ντίνα,
 Παιδιά, θεία
 6/7/2001

11.Οι ευχές απευθύνονται από την μητέρα του Μαριγούλα Εμμ. Βασιλαρά προς τον ανηπιό της -γιο του αδελφού της- Γιάννη Ηλ. Λειβαδίτη και την σύζυγό του, επίσης ανηπιά της, Αναστασία (Στέση) Μιχ. Σακέλλη, με την ευκαιρία της απόκτησης του πρώτου παιδιού τους, του Ηλία. Δίστιχα 4 - Νο (122)

Στη Στέση μας

Για τη χαρά απού 'δωσες και τη χαρά που πήρες,
 που μπρος της είν' ασήμαντες χίλιες χιλιάες λίρες.
 Κι αφού 'γινες Στέση μαμά και ο Γιαννής πατέρας
 και τ' όμορφό σας όνειρο εφέρατε σε πέρας,
 εμείς ζητούμε απ' το Θεό και ας ακούσει εκείνος,
 σύντομα μια γαρυφαλιά δίπλα του νά 'χει ο κρίνος.
 Κι ας ακλουθήξου του παιδιού ούλου του κόσμου οι μοίρες,
 διάπλατες νά 'ν' ολοζωής της τύχης του οι θύρες.

Θεία Μαριγούλα
 Ηλίας, Ντίνα και παιδιά

Οκτώβρης 2009

12. Τα δίστιχα γράφτηκαν για τη μητέρα του Μαριγούλα Εμμ. Βασιλαρά, προκειμένου να τις προσφέρει μαζί με το δώρο της στο νεογέννητο ανηψάκι της Ηλία Ι. Λειβαδίτη, όταν ήρθε στο χωριό από την Αμερική, μαζί με τους γονείς του Γιάννη Ηλ. Λειβαδίτη και Αναστασία (Στέση) Μιχ. Σακέλλη. Δίστιχα 6 - Νο (221)

Σαν νά 'σου εγγονάκι μου, παϊ μου, σε λαχτάρου,
να βάλεις λίγο βάλσαμο σ' ένα γιαρά του χάρου.
Κι αφού σε φέρα στο χωριό κι είμαι καλά και σ' εία,
ξανάρθε το χαμόγελο στα χείλη μου, Ηλία.
Χιλιόχρονος, Ηλία μου, όνομα αγαπημένο,
να γίνεις πρώτος του χωριού ζητώ από το δοξασμένο.
Μ' όλες τις χάρες τις καλές να τον προικίσεις, Θε μου,
κι όπου περνάς «ποιος είν' αυτός» ν' ανερωτιούνται, γιε μου.
Παιί μου, να σε χαίρουνται κι οι δυο γονείς που σ' έχου
κι απ' τις χαρές που θα τω βεις(;) τις βράκες τω να βρέχου.
Κι εγώ όσο καιρό θα ζω θα κάνω το σταυρό μου,
να σ' έχει σαν τα 'γγόνια μου, τη νύφη και το γιο μου.

13. Αφιερωμένα στην άεξαδέλφη του, Φούλα Νικ. Βασιλαρά -ιατρό παθολόγο στο Νοσοκομείο «Υγεία»- και τον σύζυγό της Αντώνη Παπαδόπουλο -ιατρό λοιμωξιολόγο στο Γενικό Νοσοκομείο «Αττικόν»- για τη γέννηση του δεύτερου γιου της, του Νίκου. Δίστιχα 6 - Νο (254)

Εδίπλασές τη τή χαρά, Φούλα, με τον Νικόλα,
αφού ο Αντώνης φαίνεται σχεδόν μας μοιάζει σ' όλα.
Κάνεις κι εσύ αρσενικούς σαν τους Βασιλαράες
κι αν και γιατρός αγιάτρευτους αφήνεις τους γιαράες.
Όμως κι οι δυο σας οι χαρές πού 'ν' ίδιες κι οι δύο,
νά 'χου στης τύχης τον τροχό ελεύθερο πεδίο.
Ήξερε φαίνεται ο Θεός, Φούλα μου, κι ήστειλέ το,
ο Γιάννης νά 'χει αδερφό και ποιο; Τον Νικολέτο.
Κι αν μοιάση στην υπομονή και στη καλοπραγιά του,
τη βράκα της θα κατουρά σύντομα η γιαγιά του.
Θεέ μου, φύλαέ μας τα τά δυο αρσενικοπούλια
και φέρε στους αυγερινούς συντρόφισσα την πούλια.

14. Αγνώστων λοιπών στοιχείων. Δίστιχα 3

Με της ψυχής μου τις χορδές και της καρδιάς τη πένα,
θα παίζω ότι νανούρισμα, γιε μου, θά 'χω για σένα.

Και θα σου γλυκοτραγουδώ όταν θα σε σηκώνω,
μ' ευχούλες και αισθήματα χίλια να σε φορτώνω.
Να μεγαλώνει ολόχαρη η τρυφερή ψυχή σου,
να χαίρονται οι παπούοι σου, εμείς και οι γονείς σου.

B. Στα «Εφτά»

Ένα από τα παλαιότερα και πιο αξιοπαρατήρητα έθιμα της Καρπάθου, το οποίο διατηρείται αναλλοίωτο μέχρι σήμερα, είναι το έθιμο των «Εφτά» - ημερών εννοείται-, από τη γέννηση του παιδιού. Πρόκειται για οικογενειακή εορτή, η οποία τελείται την έβδομη μέρα από τη γέννηση, όταν χωρίς καμιά πρόσκληση, συγγενείς και φίλοι της οικογένειας του νεογέννητου, συγκεντρώνονται στο σπίτι του, για να γιορτάσουν τον ερχομό του στον κόσμο. Οι επισκέπτες φέρνουν μαζί τους διάφορα γλυκίσματα και δώρα -συνήθως χρυσά- για το βρέφος. Όταν συγκεντρωθούν οι συγγενείς και φίλοι, τελούνται διάφορες τελετουργικές πράξεις με επίκεντρο, πάντα, το νεογέννητο και σχετικές με την έννοια της γιορτής. Χαρακτηριστικό γλύκισμα της εορτής είναι η «αλευρά», γλυκό που παρασκευάζεται από αλεύρι, μπαχαρικά, βούτυρο και μέλι και από το οποίο όλοι πρέπει να φάνε «Εφτά» πιρουνιές. Παράλληλα, ο πρόγονος, του οποίου το όνομα θα φέρει το νεογέννητο, αλειφόταν στο πρόσωπο και στα μάγουλα με «αλευρά». Στη συνέχεια προσφέρονται στους παρευρισκομένους και άλλα φαγητά, ενώ ταυτόχρονα ξεκινά το παραδοσιακό καρπάθικο γλέντι, με αυτοσχέδιες μαντινάδες και χορούς, που διαρκεί ως τις πρωινές ώρες¹¹¹. Τη νύχτα εκείνη πίστευαν πως έρχονταν οι Μοίρες για να «μοιράσουν» το παιδί, προδιαγράφοντας τη μελλοντική του τύχη και θα έπρεπε να βρουν να φάνε «αλευρά», διαφορετικά θα καταραστούν το βρέφος. Πλέον, τα «Εφτά» γιορτάζονται σε μεγάλες αίθουσες δεξιώσεων και πολλές φορές το έθιμο δεν τελείται ακριβώς την έβδομη ημέρα από τη γέννηση του βρέφους αφενός διότι οι προετοιμασίες είναι πολύπλοκες και το χρονικό διάστημα δεν επαρκεί, αφετέρου δε για λόγους προστασίας του νεογέννητου.

Το βιβλίο «Το έθιμο των 'Εφτά' στην Κάρπαθο - Ιστορικές και Συγκριτικές προσεγγίσεις στον χώρο της Δωδεκανήσου», του Φιλολόγου - Λαογράφου Παναγιώτη Μην. Αλεξιάδη, είναι ένα δημοσίευμα πρωτότυπο, πλούσιο σε εθνογραφικό, αρχαιολογικό και βιβλιογραφικό υλικό, το οποίο παρουσιάζει και επιχειρεί να ερμηνεύσει σφαιρικά και ολοκληρωμένα το σημαντικό αυτό έθιμο, κυρίως στην Κάρπαθο και σε κοινότητες της καρπαθιακής διασποράς εντός και εκτός Ελλάδος. Στα

¹¹¹ Βαρίκα - Μοσκόβη Εύρ., *Η Κάρπαθος ζη με τις αιώνιες παραδόσεις της*, Αθήνα, 1978, σ. 24

Προλεγόμενα της έκδοσης, η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής Λαογραφίας Βασιλική Χρυσανθοπούλου, τονίζει μεταξύ άλλων: «Στα "Εφτά" του μωρού, μια τελετουργία διάβασης, που δηλώνει το "πέραςμα" του ατόμου από μία κατάσταση σε μια άλλη, Καρπάθιοι συγγενείς και φίλοι συνοδεύουν το νεογέννητο με τελετουργικό λόγο και πράξη στο πρώτο στάδιο της ενσωμάτωσής του στη ζωή της κοινότητας. Με τα υλικά σύμβολα που το περιβάλλουν (ρούχα των γονέων, χρυσά, εικόνες, κεριά κλπ.) και με τις μαντινάδες των νανουρισμάτων, οι γυναίκες θέτουν το πλαίσιο των αξιών και των αντιλήψεων μέσα στο οποίο θα κοινωνικοποιηθεί το παιδί προεικάζοντας τη διάπλασή του μέσω των τελετουργιών και του λόγου τους. Τις αξίες και τις αντιλήψεις αυτές, τις απευθύνουν ως ευχές και παρακλήσεις, ως επιθυμίες και προσδοκίες, στις μοίρες, στον Θεό και στους Αγίους, μέσα από τις μαντινάδες τους¹¹².

1. Ευχές από τον μικρό Μανώλη Β. Μαραγκάκη -γιο του πρωτοδεύτερου εξαδέλφου του Βασίλη και εγγονού της άεξαδέλφης του Φανής Μαραγκάκη-, στο γλέντι των «Εφτά» του νεογέννητου αδελφού του Παύλου. Δίστιχα 6 - Νο (246)

Συγγνώμη απ' όλους σας ζητώ κι αν το εξασφαλίσω
κι εγώ στη γλώσσα του γλεντιού θέλω να σας μιλήσω,
γιατί διπλή είν' η χαρά που κρύβω στην ψυχή μου,
για τον καινούριο μου αδελφό και τον καλό γονή μου.
Να πω καλώς μας όρισες μικρό μας αδελφάκι,
το πιο χριστουγεννιάτικο όμορφο παιχνιδάκι,
που πιάσαμε στα χέρια μας κι εγώ και η Αννίκα
και θά 'χει την αγάπη μας παντοτινή του προίκα.
Κι αφού 'ναι τα γενέθλια και του μπαμπά μου επίσης,
ντέρη μου να τα χαίρεσαι και να τα κατοστήσεις.
Κι η Άννα μας το αισθάνεται κι εγώ κι ο αδελφός μου,
πως έχουμε τον πιο καλό μπαμπά όλου του κόσμου.

Δεκ. 2015(;)

2. Μαντινάδες-νανούρισμα για τα «Εφτά» του νεογέννητου ανηψιού της οικογενειακής φίλης τους Ρούλας Ηλ. Χατζηνικόλα - Λαδή. Μαντινάδες 7 - Νο (260)

Ελάτε μοίρες του καλού κι ούλοι οι Αγιοί του κόσμου,
να το καλομοιράσετε τα μάτια και το φως μου.

¹¹² Αλεξιάδης Παν. Μ. *Το έθιμο των 'Εφτά' στην Κάρπαθο - Ιστορικές και Συγκριτικές προσεγγίσεις στον χώρο της Δωδεκανήσου*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2021

Μοίρες που καθορίζετε τα χρόνια του Ηλία,
 με χίλια τον φορτώσετε και πάλι νά 'ν' ελία.
 Νάνι, νάνι, νάνι, νάνι,
 τ' ανηψάκι μας να κάνει.
 Αφού, μωρό μου, τ' όνομα που αγαπάμε πήρες,
 με του παππού σου τα καλά να σε μοιράσ' οι μοίρες.
 Δεν θα σου πω παινέματα, όχι πως δεν σ' αξίζου,
 μα νά 'ρθουν οι μούσες δίπλα σου και να σε νανουρίζου.
 Νάνι, νάνι το παιδί μας,
 την καρδιά και την ψυχή μας.
 Κοιμήσου, Ηλία, όμορφα στα χέρια του Μορφέα
 και ονειρεύου τη ζωή μ' οράματα ωραία.
 Κοιμήσου σε άσπρα σύννεφα που αγγέλοι κατοικούσι,
 που μ' άρπες και γλυκούς συρμούς τις μοίρες συγκινούσι.
 Να σε γεμίσει μ' αρετές όσες δεν έχουν άλλοι
 κι όλοι να τα ζηλεύουσι τα ψυχικά σου κάλλη.
 Νάνι, νάνι στον υιό μας
 κι αγιορείτικο σταυρό μας.

Γ. Βάπτιση

Η βάπτιση του παιδιού γίνεται με κάθε επισημότητα και με παράθεση δεξίωσης με παραδοσιακά φαγητά και μουσική. Συνήθως «τάζουν» το παιδί στο νονό (τατάς) ή στη νονά (ναννά) ακόμα και πριν τη γέννησή του, το δε όνομα, το οποίο θα δοθεί στο παιδί, είναι ήδη γνωστό πολύ πριν την βάπτιση και σ' αυτό δεν έχει κανένα λόγο ο νονός. Το πρώτο παιδί, αν είναι αγόρι θα πάρει όνομα από το σόι του πατέρα, ενώ αν είναι κορίτσι από το σόι της μητέρας. Τα υπόλοιπα παιδιά παίρνουν ονόματα εναλλάξ και από τα δύο σόγια. Ο ανάδοχος και ο πατέρας ή η μητέρα του παιδιού λέγονται σύντεχνοι και τα βαφτιστήρια ονομάζονται «φιλιότσος/α», από το ιταλικό *fillio*, που σημαίνει γιος. Ο ανάδοχος παρέδιδε το παιδί στη μητέρα του λέγοντας: «παραδίω με σου συντέκνισσα, τα παιϊ βαφτισμένο, μυρωμένο, με το όνομα... να το φυλάς από φωτιά, από κρεμμό ως δώδεκα χρονών»¹¹³. Η μητέρα παίρνοντας το παιδί φιλούσε το χέρι του αναδόχου και του ευχόταν: «να σου τρέξει και να τα χιλιάσει».

¹¹³ Κόνσολας Ν., «Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου», *Λαογραφία* 16 (1956-1957), σ.σ. 215-268 (248). Ο ανάδοχος καλείται «σύντεχνος» και η ανάδοχος «συντέχνισσα» από τους γονείς του νεοφώτιστου. Ο όρος προέρχεται από τον εργασιακό χώρο του καρπάθιου παλαιότερα. Μεταξύ των συνεργατών δημιουργούνταν δεσμοί ή συνεταιρισμοί, οι οποίοι ισχυροποιούνταν με την βάπτιση νέων μελών της οικογένειας. Στην Κάρπαθο, ο νονός αποτελεί αναπόσπαστο μέλος της οικογένειας

1. Ευχές για τη βάπτισμα της Μαρίκας και της Αγγελικής, θυγατέρων του Μάκη Μαυρολέοντα (νονού του Άκη Ηλ. Βασιλαρά) και της Εύης Καμούτσου. Δίστιχα 10 - Νο (202)

Των κοριτσιών σας οι χαρές αφού 'ναι και οι πρώτες,
την όρεξή μου σπρώχνου τη στων παιχνιδιών τις νότες.
Και λύνουσι μια σιωπή πέντε χρονώ απόψε,
αφού το κέφι μου η χαρά της βάπτισής σας τό 'ψε.
Χαρμάνι γίνεται η χαρά, η λύπη και η γύρα,
στην κολυμπήθρα πού 'βαλε των κοριτσιών τα μύρα.
Κι από το ανακάτεμα τόσων συναισθημάτων,
γέμισα το ποτήρι μου και τό 'πια ως τον πάτο.
Θε μου μεγαλοδύναμε αφκρού τις προσευχές μας,
να γίνου αιωνόβιες οι δυο καλαερφές μας.
Τις δύο χριστιανούλες μας του Μάκη και της Εύης,
Θε μου, καλά να τις θωρείς και να τις προστατεύεις.
Μην αλαργάρεις τη χαρά μακρυνά τους ένα πόντο
και σ' όλα τους τα όνειρα νά 'χου τ' Απέρι φόντο.
Ετούτο το μυστήριο ποιον δεν ενδιαφέρει,
που μια διπλή ανάσταση γίνεται μες στ' Απέρι.
Γελά η Καπετανάκαινα συγκρατημένα έστω,
που του παιδιού της τ' όνομα, Εύη, ανέστησές το.
Χαίρεται για την μάνα σου ο κύρης σου κουμπάρο,
μα το δικό του όνομα το θέλει άρο-άρο.

Στου Μάκη τις κόρες
Αύγουστος '93

2. Ευχές για τη βάπτισμα του Θεοχάρη και της Ευδοξίας, τέκνων του αδελφού της συζύγου του Ηλία Θ. Λιγνού και της Σοφίας Κωνσταντή. Δίστιχα 14 - Νο (203)

Πάλι μέσα στο δίλημμα δύο συναισθημάτων,
μια ξαφνική απόφαση με μπέρδεψε κουνιάτο.
Μα σπρώχνει η αγάπη των παιδιών τη θλίψη μου πιο πέρα,
με τ' όνομά σου πεθερέ κι εσένα συμπεθέρα.
Και η αγάπη των νονών ήμπε εις το καντάρι,
τούτη μου την απόφαση 'πόψε να σιγοντάρει.
Κι αφού, λοιπόν, της βάπτισμα τον εφορό επήρα,
να τρέξουσι σαν το νερό εις τα παιδιά τα μύρα.
Στη κολυμπήθρα του Χριστού πάντα να κολυμπούσει
και η ζωή με τα καλά ούλα της να τα λούσει.
Τώρα που εβαπτίστητε εις του Χριστού τη χάρη,
στέρα τα ονόματα Εύη και Θεοχάρη.

Στέρεια τα ονόματα παιδιά μου που σας δώσαν,
να καμαρώνουν κι οι νονοί απού σας εμυρώσαν.
Σόφη, στα ανηψάκια μου η βάπτιση να τρέχει
κι η τύχη τους περήφανη και για τα δυο να σ' έχει.

Γράφτηκαν για τη σύζυγό του Ντίνα για να τις πει στα ανήψια της

Με της χαράς μου τη καρδιά το στόμα μου θ' ανοίξω,
τι νειώθω στα βαπτίσια σας, παιδιά μου, να σας δείξω.
Χιλιάδες συναισθήματα γεμίζου τη καρδιά μου,
που ο αδελφός μου ήβγαλε τ' όνομα του μπαμπά μου.
Να το χαρείς το όνομα που αγαπώ το τόσο,
αυτή την πιο απλή ευχή, Χάρη μου, θα σου δώσω.
Νά 'σαι άξιος και χρήσιμος στη κοινωνία Χάρη
κι η μάννα σου από πάνω σου χίλιες χαρές να πάρει.
Κι εσύ μικρή κουκλίτσα μας κι ολόχαρή μας Εύη,
την τύχη σου όπου σταθείς ο κόσμος να ζηλεύει.
Να χαίρεται ο πατέρας σου κι η μάννα κι η γιαγιά σου
και να κρατάς πολύ ψηλά πάντοτε τ' όνομά σου.

Στου Ηλία τα παιδιά
1993

3.Ευχές στη βάπτιση της δευτερότοκης Ευδοξίας Ηλ. Λάμπρου, από την
μητέρα της Ειρήνη Ευάγ. Βασιλαρά, α' εξαδέλφη του Ηλία Βασιλαρά.
Δίστιχα 9 - Νο (198)

Θαρρώ σα μάννα δυο ευχές να δώσω και 'γώ πρέπει,
αφού της μάννας η ευχή εις τα παιδιά 'ναι σκέπη.
Ας είναι καλορίζικο, κόρη μου, τ' όνομά σου
κι όπως την πρώτη σου χαρά νά 'ν' και τα στέφανά σου.
Μοιάσε της και της θείας σου, που παίρνεις τ' όνομά της,
που ξέρω πως θα σ' αγαπά κι αυτή σαν τα παιδιά της.
Και εις την κόρη του γιατρού να τρέξεις, Ευδοξία,
να πάρει το πτυχίο της μ' άριστα και οξεία.
Να γίνεις, Ευδοξία μου, στο τυχερό της γούρι,
σύντομα νά 'ρθει κι ο γαμπρός και νά 'ναι κελεπούρι!
Καινούριο Χριστιανόπουλο και νεοφωτισμένο,
το όνομά σου στέρεο και τρισευτυχισμένο.
Κι αφού εγίνεις Χριστιανή και της θρησκείας μέλος,
έχε κοντά σου το Χριστό απ' την αρχή ως το τέλος.
Μεγάλωσε με φρόνηση, περίσκεψη και ήθος,
αξίες που εις τους γονείς αρέσουσι συνήθως.
Μοιάσε σ' ό,τι είναι όμορφο του κάθε συγγενή σου,

μα πάρε κι από τη νονά να χαίρονται οι γονείς σου.

1996

4. Ευχές στη βάπτιση του Σπύρου Γιάν. Μοσχονά, εγγονού του αγαπημένου φίλου του Σπύρου Μοσχονά. Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι τις μαντινάδες αυτές τις υπογράφει ως Ηλίας του Μανάκη, που προέρχεται από το χαϊδευτικό του πατέρα του Μανάκης, δηλαδή μικρός Μανώλης, Μανωλάκης. Δίστιχα 15 - Νο (172)

Για τους ...Σπύρους...

Του κάθε πάππου τ' όνειρο, Πανωχωρίτη ιδίως,
είναι να μείνει τ' όνομα από 'χει αιωνίως.
Γιατί κι αυτός κληρονομιά το βρήκε απ' το γονιό του,
γι' αυτό και περιμένει το και θέλει το απ' το γιο του.
Ούλα καλά 'ναι τα παιδιά, καθένα μ' άλλη χάρη,
μ' ο γιος του γιου μας κουαλεί πολύ βαρύ γομάρι.
Είναι γομάρι ζωντανό αξίας αμυθήτου,
που βρήκε απ' τον πατέρα του και πάει στο παί του.
Κι αφού, λοιπόν, τόσο βαρύ είν' τούτο το φορτίο
κι εγώ του νέου Μοσχονά ευχές πολλές του βίω.
Νά 'ναι καλά κι η Βρυσικιά νά 'ναι πάντα σιμά του,
να χαίρονται οι παππούι του κι ο κύρης κι η μαμά του.
Να γίνει πρώτα άνθρωπος κι ύστερα τ' άλλα ούλα,
στεριάς, θαλάσσου ΚΥΝΗΓΟΣ μ' υπογραφή και βούλα.
Να του αρέσει κι ο χορός και να γενεί φωστήρας
και να δακρύζει στους σκοπούς του Μανωλή της λύρας.
Του Γιάννη σου δεν γνώρισα Σπύρο τα φυσικά του,
ίσως να είναι πιότερα και από του μπαμπά του.
Μ' αν πάρει τις κατσαμαγγιές που κάνεις και τις πλάκες,
θα τις μουσκεύει των αντρώ και τω κορώ τις βράκες.
Κι αν μοιάσει στα χαρίσματα πού 'χει η Μανταλένα,
θα γίνει πιο φιλότιμος και πιο καλός 'πο σένα.
Κι αν κολυμπήσει στο Λευκό και μυριστεί τα κρίνα,
όσα κι αν έχει η ξενιτειά λίγα του θά 'ν' και 'κείνα.
Κι αν κάτσει και στ' Άη Γιωργιού του καφενέ τη σόμπα
και στης γιαγιάς του σκουπιστεί σα μουτζωθεί τη ρόμπα.
Κι αν πάει με του πάππου του τους σκύλους στις Μισάθες
και μπούσι μες στα πόδια του χαλίκια και ακάθες.
Κι αν προσκυνά και τους Αγιούς κι αυτοί τον βοηθάνε,
ετότες, Σπύρο, σίγουρα ΜΙΣΟΧΩΡΙΤΗΣ θά 'ναι...

Μαζί με τις καλλίτερες ευχές μου «Ηλίας του Μανάκη»

12 Οκτώβρη του '97

5. Ευχές στη βάπτιση του Νίκου Παπαδόπουλου, γιου της α' εξαδέλφης του Φούλας Νικ. Βασιλαρά και του Αντωνίου Παπαδόπουλου. Δίστιχα 8 - Νο (164)

Στη βάπτιση του Νίκου (Αντώνη - Φούλα)

Σε μια συγγενική χαρά όσο μακριά και νά 'ναι,
πρέπει οι ευχές του συγγενή που σ' αγαπά να πάνε.
Προπάντων στο μυστήριο της βάπτισης του Νίκου
και οι δικές μου οι ευχές χρωστούσι νά 'ν' απίκου.
Γιατί ετούτο τ' όνομα, που σήμερ' ανεσταίνει,
είν' ενός θείου που δεσμός χιλιά λογιά μας δένει.
Ας είναι καλορίζικο τ' όνομα του 'γγονιού σου,
θείο μου, ας ήτο να το δεις όπως το κόβγει ο νους σου.
Γούρικο νά 'ναι τ' όνομα που παίρνεις Νικολέτο,
πως είν' ανθρώπου τίμιου όπου περάσεις λέτο.
Γίνου κι εσύ πονετικός και σαν εκείνο άξιος,
τ' αφέντη και της μάνας σου, του θείου σου αντάξιος.
Τα μύρα απού σου 'βαλε της Βένας μας η Πόπη,
να γίνουσι του πάππου σου της γιατρείας σορόπι.
Και της νανάς σου τρέξε της, αξίζει της κι εκείνης,
παράνυφος στο γάμο της εγλήορα να γίνεις.

Ηλίας του Μανώλη
Κάρπαθος, Ιούνης του '99 (26/6)

6. Ευχές για την ίδια βάπτιση, γραμμένες για τη Βένα Βασ. Βασιλαρά, α' εξαδέλφη του Ηλία αλλά και της Φούλας Βασιλαρά, μητέρα της νονάς του νεοφώτιστου Πόπη Πάχου. Δίστιχα 10 - Νο (165)

Δώσ' μου Θεέ μου δύναμη κι Άγιε μου Κωνσταντίνε,
γιατί ετούτ' η βάπτιση διπλά δική μου είναι.
Του θείου μου το όνομα που η κόρη μου βαφτίζει
κι εγώ να κάνω διάλειμμα στη θλίψη μου αξίζει.
Θ' ανοίξω για χατήρι σας ένα μικρό φεγγίτη,
να μπει η αχτίνα της χαράς και στο δικό μου σπίτι.
Το θέλου δυο αδερφές ψυχές, του θείου και μπαμπά μου,
κάποι' αραμάδα, να μπει φως, να κάνω στη καρδιά μου.
Να ευχηθώ του θείου μου, που σαν κόρη του μ' έχει,
του εγγονιού του τ' όνομα πάντοτε να τον τρέχει.
Να ζήσει ο Νικόλας μας θείο μου Νικολέτο
και τ' όνομά σου πιο ψηλά απ' ότι τό 'δες δέτο.
Να βοηθούν ούλ' οι Αγιοί και η Μονή Πεντέλης

και συ να γίνεις σίδηρο κι ο Νίκος όπως θέλεις.
Να χαιρέται η θεία μας κι η Φούλα κι ο Αντώνης
και συ να 'σαι πάντα καλά να αποκαμαρώνεις.
Ας τρέξει και στη κόρη μου, που τού 'βαλε τα μύρα,
κάν' το παιδί γουρλίδικο και στη δική της μοίρα.
Κι εγώ θ' ανάβω ένα κερί στη χάρη του Κυρίου,
να βοηθά στα ονόματα τούτου του μυστηρίου.

Της Βένας
για τη βάφτιση της Πόπης της
Κάρπαθος, Ιούνης του '99

7. Τα δίστιχα αυτά αποτελούν το κείμενο της πρόσκλησης για τη βάφτιση του μικρού Γιώργου, δευτερότοκου γιού του Ντίνου Κωνσταντίνου και της πρωτοδεύτερης εξαδέλφης του Ρηγούλας Κωνσταντίνου-Λειβαδίτη, που πραγματοποιήθηκε στις 8 Οκτωβρίου 2004, στο Κλήβελαντ του Οχάιο. Τα δίστιχα εστάλησαν στις 7 Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου. Δίστιχα 5 - Νο (134)

Για την Ρηγούλα Γεωρ. Λειβαδίτη

Καλλίκεψα του μελτεμιού το κύμα κι είπα να 'ρτω,
σ' εσάς που 'στε αλάργου μου κι εσάς που 'στε ένα σάρτο.
Ελούσαμε αστροφεγγιές, πανσέληνοι και ήλιοι,
βοριάδες και μπονέντηδες, σκοποί του Φλοίσβου χίλιοι.
Η βάφτισή μου να σας πω 8 τ' Οκτώβρη θα 'ναι,
στο Κλήβελαντ κι ας έρτουσι όσοι με αγαπάνε.
Μου 'παν πως Γιώργη θα με πουν κι εμέ μ' αρέσει όμως,
ίσως στο μερακλίκι του να γίνω κληρονόμος.
Θα 'χω και δυο καλούς νονούς στο όνομά μου οξεία,
ξέρετε πώς τους λέουσι; Βασίλη κι Αλεξία.

Με πολλή αγάπη
Γιωργάκης

Υ.Γ.:

Σας παρακαλώ πολύ απαντήστε μάνι-μάνι πόσοι ακριβώς θα 'ρτείτε στο τραπέζι της βάφτισης, γιατί οι γονείς μου Ντίνος Κωνσταντίνου και Ρηγούλα Κωνσταντίνου (Λειβαδίτη) βιάζονται να κρατήσουν τις καρέκλες σας. Άλλωστε εσείς οι μεγάλοι τα ξέρετε αυτά πολύ-πολύ καλά...

Φιλάκια,
Ο ίδιος

8. Ευχές στη βάφτιση του Ηλία Αλέκου Λαδή από την εκ πατρός θεία του Ρούλα Ηλ. Λαδή και τον σύζυγό της Ηλία Χατζηνικόλα. Δίστιχα 9

Έχω κι εγώ συμμετοχή σε τούτα τα βαφτίσια,
 που νιώθω ότι σ' αγαπώ με τους γονείς σου ίσια.
 Κι είναι πολύ ξεχωριστή η μέρα αυτή, παιδί μου,
 αφού σε κάνει χριστιανό τ' όνομα του γονή μου.
 Ηλία διπλονόματα 'πό θείο κι από πάππου,
 ονόματα που αγαπώ και που πολύ εγάπου.
 Να μεγαλώσεις και τους δυο να ξεπεράσεις, γυιέ μου,
 κι εσύ να στέκεις δίπλα του, Άγιε Χαράλαμπε μου.
 Να γίνεις άνθρωπος καλός με ηθικές αξίες,
 αφού να τις ζηλεύουνε όλοι οι άλλοι Ηλίες.
 Να σ' αποκαμαρώνουνε, Ηλία, οι γονείς σου,
 να σ' έχει στήριγμα γερό, παιδί μου, η αδελφή σου.
 Νά 'σαι χαρά στα σπίτια μας γιατ' όλοι πεθυμούμε,
 πάππους, γιαγιές και θείες σου μεγάλο να σε δούμε.
 Κι ο θεός σου, Ηλία μου, σε καμαρώνει χώρια,
 γιατί ξεχνούμε δίπλα σου κάθε μας στεναχώρια.
 Άκου, Θεέ μου, τις ευχές που κάνομε κι οι δυο μας
 και κάνε τες όλες χαρές, δώσ' τες στον ανηψιό μας.

Για Ηλία Αλ. Λαδή από Ρούλα
 10 Φεβρουαρίου 2006

9.Για τη βάπτιση της Πετρούλας Λειβαδίτη, κόρης του Γιάννη Ηλ.
 Λειβαδίτη και της Αναστασίας (Στέσης) Μιχ. Χρυσού. Δίστιχα 5 - Νο
 (107)

Αφού στο σπίτι η χαρά ήργησε χρόνια νά 'ρτει,
 τη βάπτιση τη σημερινή δέηση, Θε μου, πάρτη
 και πολυνέ τις τις χαρές και πιο συχνές τις κάμε,
 όσοι 'ναι ογιά(;) να τις γλεντού κι εγώ στη μέση νά 'μαι.
 Γιατ' όπου σας χρειάστηκα στη βάντα μου σας εία,
 Γιάννη και κόρες και Μηνά, Πετρούλα και Στασία.
 Κι εγώ στις δυο γειτόνισσες αφού 'χω του βουνάρου,
(λείπει).
 Ζερβά μου είναι η νονά, δεξά μου η βαφτιστήρα
 και να τω τρέχου και τω δυο ολοζωής τα μύρα.

Ιούλιος - Αύγουστος 2012

10.Ευχές για τη βάπτιση του μικρού Μιχαλάκη -γιου του Γιάννη
 Κουμπανιού και της Καλλιόπης Λύκου- από τον πατέρα του Γιάννη,
 μακρινού εξαδέλφου του Ηλία Βασιλαρά. Δίστιχα 6 - Νο (99)

Έχω καθήκο σαν γονιός να δώσω την ευχή μου,
 σήμερα π' ανασταίνεται τ' όνομα του γονή μου.

Παί μου, καλορίζικο το όνομά σου νά 'ναι
 και οι Άγιοι τω δυο χωριώ πάντα να σ' ακλουθάνε.
 Να κολουπάς μέσ' στις χαρές, γερός σαν το ατσάλι,
 στη τύχη, Μιχαλάκι μου, να μη σου μοιάζου άλλοι.
 Νά 'σαι, παί μου, γούρικο και στο τατά σου θέλω,
 να τρέξεις εις τη τύχη του και στο δικό του μέλλο(ν).
 Και στο τατά σου τυχερός θέλω νά 'σαι παί μου,
 π' ούλη του την οικογένεια από μικρός εκτίμου.
 Να τρέξεις εις τη τύχη του σαν τη πηγή τη κρύα,
 γαμπρό να τον στολίσετε, Ηλία και Μαρία.

Στο Μιχαλάκη Κουμπανιό το νεώτερο, καλοκαίρι 2013,
 η βάπτιση έγινε στη Ρόδο.

11. Δίστιχα που γράφτηκαν για να χρησιμοποιηθούν ως ευχαριστήριο του μικρού νεοφώτιστου Άκη Ηλ. Βασιλαρά. Δίστιχα 4

Όσοι 'ρθατε στη βάπτιση πού 'ναι πρώτη χαρά μου,
 χίλιες φορές ευχαριστώ μέσ' από την καρδιά μου.
 Κι εγώ 'μαι χριστιανόπουλο με του παπά τα μύρα
 κι είμαι πολύ περήφανος για τ' όνομα που πήρα.
 Ευχαριστώ σας όλους σας απ' την καρδιά μου μέσα,
 για τις ευχές, τα δώρα σας που όλα μου αρέσα.
 Απ' της καρδιάς μου το μπαζέ κόβω κι ένα λουλούδι
 και κάνω το «ευχαριστώ» για σας μ' ένα τραγούδι.

12. Ευχές για τη βάπτιση του μικρού Γιώργου, γιου του Κωνσταντίνου Γ. Δημάρχου και της Ρηγοπούλας Κατζηλιέρη και εγγονού των ιδιοκτητών του καφενείου «Φωλιά», στα Σπόα, των Γιώργου -ά'εξαδέλφου εκ μητρός του Ηλία Βασιλαρά- και Ανθούλας Δημάρχου. Μαντινάδες 3 - Νο (97)

Έχω κι εγώ στη βάπτιση λόγο να πω δυο λέξεις,
 Γιώργο μου, χαίρου τ' όνομα και στους νονούς να τρέξεις.
 Κι αφού 'ναι οι τατάες σου, Γιώργο, γιος και πατέρας,
 Μέσ' στις χαρές οδήγα τους σαν πολικός αστέρας.
 Τα μύρα να του τρέξουνε που σου 'βαλε ο Ντίνος,
 γούρι και στον πατέρα του να χαίρεται κι εκείνος.

Δ. Αρραβώνας ή σιάσματα

Οι αρραβώνες αποτελούν την πανηγυρική επισημοποίηση της υπόσχεσης γάμου μεταξύ δύο νέων. Παλαιότερα τα «αρραβωνιάσματα ή σιάσματα» γινόταν στο σπίτι της νύφης και τα έξοδα επιβάρυναν την οικογένειά της.

Μετά το πέρασμα των δακτυλιδιών από τον ιερέα, το διάβασμα του προικοσύμφωνου και την ανταλλαγή των δώρων, η νύφη «τρατάρει» (κερνάει) τους παρευρισκομένους, πρώτα τους γονείς του γαμπρού, μετά τον ιερέα, τον γαμπρό κ.λπ. Συνήθως το τρατάρισμα περιελάμβανε το «υποβρύχιο» (μαστίχα) ή κάποιο ηδύποτο (λικέρ ή βερμούτ) και βέβαια κουφέτα, από τα οποία έπρεπε ο κάθε προσκεκλημένος να πάρει δύο μιας και αντιπροσώπευαν το αντρόγυνο¹¹⁴. Σήμερα, στο πέρασμα των δακτυλιδιών, το οποίο τελείται στο σπίτι, στο Εκκλησιαστικό Μέγαρο¹¹⁵ ή σε κάποιο χώρο εκδηλώσεων, προσκαλείται όλο το χωριό. Αργά το απόγευμα οι συγγενείς πηγαίνουν στα σπίτια των μελλονύμφων, καθένας στο σόι του. Οι υπόλοιποι καλεσμένοι συγκεντρώνονται στον χώρο, όπου θα γίνει ο αρραβώνας και καταλαμβάνουν όλες τις σειρές των τραπεζιών εκτός από την μεσαία, η οποία είναι στρωμένη για το ζευγάρι και τους συμπεθέρους. Οι άντρες κάθονται όλοι μαζί κοντά στα όργανα, όπου τραγουδούν, ενώ οι γυναίκες στα γύρω τραπέζια. Στη συνέχεια ο ιερέας ή ο πατέρας του γαμπρού σταυρώνει τα δακτυλίδια σε ένα εικόνισμα -κατά προτίμηση του πολιούχου Αγίου του χωριού ή της Παναγίας- και τα περνά στο παράμεσο δάκτυλο του αριστερού χεριού του καθενός. Τους φιλάει σταυρωτά και τους εύχεται «*καλορίζικες οι βέρες και καλά στέφανα*». Η μητέρα του γαμπρού κρεμάει στο λαιμό της νύφης χρυσό σταυρό και η μητέρα της νύφης βάζει δακτυλίδι, ρολόι ή άλλο χρυσό στο γαμπρό, ασπάζεται το ζευγάρι σταυρωτά και τους εύχεται «*καλά στέφανα*». Άντρες συγγενείς και γυναίκες με άσπρες ποδιές βρίσκονται στη κουζίνα όπου ετοιμάζονται πιάτα με μεζέδες για να κεράσουν μαζί με ντόπιο κρασί. Αφού ακουστούν οι απαραίτητες μαντινάδες αρχίζει το γλέντι, ο «*πάνω χορός*» και η «*σούστα*» και η διασκέδαση κρατάει μέχρι τα ξημερώματα.

1.Ευχές για τον αρραβώνα του Γιάννη και της Μαρίας, από τα αδέρφια της Δημήτρη (Μηχανικό της MOMA) και Ασπασία Γεράρδη. Δίστιχα 4 - Νο (37)

Έστω και τηλεγραφικά στέλλουμε την ευχή μας,
νά 'ρθει στην αρραβώνα σας Γιάννη και αδερφή μας.
Νά 'ναι η ώρα η καλή στη νέα σας πορεία
και πάντα καλορίζικοι Γιάννη μας και Μαρία.

¹¹⁴ Θανόπουλος Γ., «Τροφές και είδη διατροφής σε καρπάθικα γαμήλια έθιμα» στο: [Μ. Αλεξιάδης (επιμ), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου], Αθήνα 2003, σ.σ. 269-293 (272)

¹¹⁵ Όλοι οι ενοριακοί Ναοί, αλλά και αρκετά εξωκλήσια διαθέτουν Εκκλησιαστικά Μέγαρα, όπου πραγματοποιούνται τόσο τα πανηγύρια του ναού, όσο και ιδιωτικές εκδηλώσεις, όπως βαφτίσια, αρραβώνες, γάμοι κ.λπ. ή εκδηλώσεις Συλλόγων

Να στερεώσει ο Θεός το αρραβόνιασμά σας
και να τελέψει σύντομα όλα τα όνειρά σας.
Νά 'ν' η ζωή σας όμορφη, γλυκειά και με ουσία,
σας εύχοντ' απ' την Κάρπαθο Δημήτρης - Ασπασία.

15/8/1977

2. Ευχές για τους αρραβώνες του Μανώλη Τσαμπουνιέρη και της Ειρήνης
Μαραγκάκη, κόρης της άξαδέλφης του εκ μητρός, της Φανής
Μαραγκάκη-Λειβαδίτη, στις 27 Απριλίου 1990. Δίστιχα 13 - Νο (205)

To Livaditis Mike
8643 26 Ave
Brooklyn N.Y. 11214

Στης Ειρήνης Μαραγκάκη τον αρραβώνα

Σε μια χαρά συγγενική νου μου πρέπει να τρέξεις,
που τόσοι αλλιμένουσι να πεις και συ δυο λέξεις.
Κάισε δίπλα στη Φανή, που θα σου κάνει μέρος,
απού για λόγους χίλιους δυο 'γαπά σε ιδιαιτέρως.
Αφού η παρουσία μου το ξέρω πως σ' αρέσει,
δώσ' μου Φανή του θείου σου και θείας σου τη θέση.
Κι οι δυο τους είν' ανήμποροι να αλλαργοπατήσουν,
αμ' ήρθα 'γω που ξέρεις τα πως σ' αγαπώ εξίσου.
Πριν φύγω όμως στάθηκα στ' Άη Γιωργιού τη πόρτα
και γύρεψά του ν' ακλουθά σε τούτη μου τη βόρτα.
Κι ήρθε μαζί μου ο Άγιος μας με μια κουβέντα μόνο,
που και για σένα άφτει του η θεία όλο τον χρόνο.
Στου Άη Γιώργη την ευχή και την δική μου δένω,
όμορφο νά 'ναι των παιδιών, λοιπόν, το πεπρωμένο.
Ο Λόγος απού δώσανε με την δική σας γνώμη,
νά 'χει περιεχόμενο όσο κανείς ακόμη.
Λόγος να γίνει αληθινός εις των παιδιώ την σχέση
κι ύστερα θά 'ρθουν οι χαρές και τα καλά πεσκέσι.
Ένα μακρύ χαμόγελο νά 'ν' όλος τους ο δρόμος,
μα σε παλάτι ήρεμο να καταλήξουν όμως.
Εκεί να ζουν σαν βασιλείς, όχι μόνο με πλούτη,
αλλά και μ' ό,τι όμορφο, έχει η ζωή ετούτη.
Νά 'χουσι συμβουλάτορες γονείς πετυχημένους,
συγγενικά πνευματικά και φιλικά δεμένους.
Κι εμείς π' όλοι νοιαζόμαστε γι' αυτήν την αρραβώνα,
θέλομε νά 'ναι σ' όλα της η πρώτη του αιώνα.

Ηλίας
27/4/1990

3. Ευχές για τους αρραβώνες της ά εξαδέλφης του Φούλας Νικ. Βασιλαρά και του Αντωνίου Παπαδόπουλου. Δίστιχα 20 - Νο (210)

Ελεύθερη τη σκέψη μου απόψε θα αφήσω,
 πνευματικά και με τους δυο να επικοινωνήσω.
 Σαν περιμένεις μια χαρά και ονειρεύεσαι τη,
 μακριά από προγράμματα προσπάθησ' άφησέ τη.
 Προπάντω όταν η χαρά είν' και συγγενικάτη,
 βάλε της χάντρα γιατρικό να μη την πιάσει μάτι.
 Γιατί σαν σκέπτεσαι αλλιώς κι αλλιώς όμως σου 'ρθούσι,
 από το νου σου ύστερα σκέψεις πολλές περνούσι.
 Ψάχνεις τότε τον αίτιο, της τύχης σου το φταίχτη
 και βάζεις τα μ' όποιο θαρρείς πως τ' όνειρό σου ερέχτη.
 Έτσι ακριβώς συνέβηκε με τη χαρά σου, Φούλα,
 πάλι η τύχη στράβωσε και μέ μου φταίου ούλα.
 Με το συμβάν που έτυχε στην οικογένειά μας,
 ήκλεψε γι' άλλη μια φορά η λύπη τη χαρά μας.
 Ξέρω πως μέσα στη ζωή είν' κι η χαρά κι η λύπη
 κι αλλιώς σε κάθε αίσθημα είν' της καρδιάς οι κτύποι.
 Σε μια καρδιά που στη ζωή είναι δοκιμασμένη,
 μπαίνει η λύπη εύκολα κι έξω δύσκολα βγαίνει.
 Κι είναι το μόνο γιατρικό το πέρασμα του χρόνου,
 στις λύπης μας τη θύμηση και στις πληγές του πόνου.
 Εδώ είν' η λύπη σοβαρή, με δύναμη κι η χαρά μου,
 γι' αυτό σε πάλη φοβερή βρίσκεται η καρδιά μου.
 Δεν ξέρω τι από τα δυο σήμερα θα νικήσει,
 μ' ό,τι κι αν βγει συγχώρα με γιατί έχεις νου και κρίση.
 Για κάτι είμαι σίγουρος πως θε να βγει ωστόσο,
 οι ευχές των αρραβώνων σου, που τώρα θα σας δώσω.
 Άντε, λοιπόν, μ' ώρα καλή το δρόμο σου ξεκίνα,
 να στον χαράζει ο Θεός κι η Παναγιά προσκύνα.
 Πάτα στου θείου τις ευχές που σιγοψιθυρίζει,
 μα και στις θείας που για σε τόσα όνειρα σου κτίζει.
 Να σ' ακλουθεί και του χωριού το δροσερό αέρι
 και να σου φέρνει τις ευχές απ' όλους μας τ' αστέρι.
 Τα βήματά σου μέριασε στου Αντώνη σου το βήμα,
 να τα ζηλεύει ο Χριστός να σας τα φέρνει πρίμα.
 Το όμορφο χαμόγελο που σου 'δωσε η φύσις,
 τ' Αντώνη και της μάννας του ποτέ μη το στερήσεις.
 Αλλά κι εγώ απ' το Θεό αυτή τη χάρη θέλω,
 ένα τέτοιο χαμόγελο νά 'ν' όλο σας το μέλλον.
 Να ρένει την αγάπη σας του μελτεμιού η δροσούλα,
 δροσάτοι νά 'ναι ολοζωής Αντώνης μας και Φούλα.

Αρραβώνες Φούλας
9/1990

4. Ευχετήρια δίστιχα που γράφτηκαν τον Ιανουάριο του 1998, για τους αρραβώνες της Αναστασίας (Σούλας) Κωνστ. Σταματιάδη και του Βασιλείου Ηλ. Πιπέρη, άξαδέλφου της Ντίνας Ηλ. Βασιλαρά, που έγιναν στο Corpus Cristi. Δίστιχα 12 - Νο (180)

Στης Σούλας

Με στέλνου οι αναμνήσεις μου κάμποσα χρόνια πίσω,
γιατ' έχω από το γάμο σας στο σπίτι να γλεντήσω.
Μ' αφού 'καμε το δέντρο σας τέτοιο όμορφο κλώνο,
στη βάντα του ξαδέρφου μου κι εγώ την καμαρώνω.
Εις του Χριστού τη γειτονιά ήρθε η Ζωοδόχος,
νά 'ναι το πρώτ' αντρόγυνο είν' ολονώ μας στόχος.
Οι βέρες απού βάλατε εις τα ζερβά σας χέρια,
να δέσου την αγάπη σας στ' έρωτα τα λημέρια.
Κι εκεί να τη προσέχετε ωσά τα δυο σας μάτια,
γιατί μ' αγάπη κτίζονται του γάμου τα παλάτια.
Λάθη πολλά εις τη ζωή κι από τους δυο θα γίνου,
μ' υπομονή 'ναι χάρισμα καλό του αντρούνου.

Διάφορες

Βγάλε το το σακάκι σου και κάμε το φτερούες,
γιατί δεν τον περίμενες τέτοιο γαμπρό απ' ούες.
Γίνου, Κωστή μου, Ίκαρος και στο Αιγαίο πέτα,
τα σάσματα της κόρης σου ούλου του κόσμου πέ(σ)τα.
Η Σούλα είναι ήσυχη και φρόνιμη και άξα,
οι συμβουλές σου φαίνεται, Ζωή, την εδιδάξα.

Στη θεία

Γιατία, θεία, κάεσαι στη πλάτη μ' αού πίσω,
που τελευταία σ' ήφηκα για να σου τραουήσω.
Θεία μου, απού κάθεσαι αμίλητη και πράα,
τα μητρικά σου αισθήματα στο Βασιλή σου τά (δ)α.
Ξανοιώ τη καρδούλα σου με λείζερ ακτίνες,
θωρώ τις αρτηρίες της και χαίρονται κι εκείνες.

5. Ευχές που γράφτηκαν για τον Γιώργο Κωνσταντή, ο οποίος τις απηύθυνε στην Ειρήνη Δημάρχου -θυγατέρα του Γρηγόρη και της

Σοφίας-, πρωτοδεύτερη εξαδέλφη της Ντίνας Βασιλαρά, με αφορμή τους αρραβώνες τους. Δίστιχα 5 - Νο (179)

Βλέπω την αγωνία σου στο όμορφό σου βλέμμα
και σ' ό,τι θα σου ορκιστώ λέξη δεν θά 'χει ψέμα.
Μικρό μου τριαντάφυλλο απ' το μπαζέ του Μάη,
αφού 'τανε της τύχης μας να ζήσομε εμάι.
Ανοίγω της καρδούλας μου και της ψυχής τις πόρτες
και κλείνω την αγάπη σου με δυο κλειδιά, δυο βόρτες.
Μέσα στων αισθημάτων μου το πλούσιο βασίλειο,
θα κρύβω την αγάπη σου σαν ιερό κεμήλιο.
Δεν σου υπόσχομαι πολλά μ' ό,τι σου πω 'ναι αλήθεια,
πιο όμορφα θε να περνάς μόνο στα παραμύθια.

Καλοκαίρι '98

6.Ευχές για τους αρραβώνες της συμπατριώτισσάς του Σοφίας Μιχ. Χαλκιά με τον Γιώργο Στασινόπουλο, που συνέπεσαν με τα εγκαίνια του σπιτιού τους, δηλαδή το πρώτο άνοιγμά του σε κόσμο (Σπόα 2003;). Δίστιχα 4 - Νο (261)

Με ποια ευχή να κάμω αρχή σε δυο χαρές μεγάλες
και τι κουβέντες να σας πω να μη τω μοιάζου άλλες.
Εγκαίνια από τη μια από την άλλη βέρες,
μες στου Δεκαπενταύγουστου τις άγιες ημέρες.
Ωρα καλή και εις τα δυο όμορφα γεγονότα,
π' ανοίγου από σήμερα του γάμου σας τη ρότα.
Στέρεες νά 'ν' οι βέρες σας σαν ατσαλένιοι κρίκοι,
σ' όλου του κόσμου ν' ακουστού τα πλάτη και τα μήκη.

Για Σοφία Μιχ. Χαλκιά

7.Δίστιχα γραμμένα το καλοκαίρι του 2004, για λογαριασμό της φίλης του Μαρίας Παλυβού, η οποία τις απηύθυνε ως γαμήλιες ευχές στην ανηψιά της Φωτεινή Πιπίνου Γκατούλη, για τον γάμο της με τον Γιάννη Μικροπαντρεμένο. Δίστιχα 10 - Νο (131)

Στου γάμου σου τη τροχιά εμπήκες, Φωτεινή μας
και μας γεμίζει με χαρά μα και πολύ πονεί μας.
Χαρά γιατί το όνειρο που κάθε νέα κάνει,
το επραγματοποίησες με σύντροφο το Γιάννη.
Χαρά γιατί ο θεός μου ο Σέργιος κι η θεία,
σε βλέπουν ίσια να τραβάς στου γάμου την ευθεία.
Χαρά γιατί η τύχη σου σε κάνει καλομοίρα,
αφού ο Γιάγκος είν' παιδί μ' άριστο χαρακτήρα.

Μαζί με τούτες τις χαρές με πιάνει κάποια θλίψη,
γιατί η καλή σου συντροφιά σύντομα θα μας λείψει.
Μ' αφού 'ναι όμως για καλό ο αποχωρισμός μας,
η Παναγιά να σ' ακλουθά κι ο Άγιος ο δικός μας.
Να οδηγού τα ζάλα σου εις της χαράς το πάγκο,
να κάθεται ολοζωής με ταίρι σου το Γιάγκο.
Νά 'ναι κι ο Αη Γιώργης μας της τύχης σου προστάτης,
ως ήταν μέχρι σήμερα στη στράτα που πορπάτεις.
Τα στέφανα σου, Φωτεινή, σύντομα να χαρούμε,
όλοι εμείς που ξέρεις το ότι σε αγαπούμε.
Εγώ πάντως θα προσκυνώ, καλή μου ξαδελφούλα,
όσο καλά έχει ο Θεός να σου τα δώσει ούλα.

Για τη Φωτεινή Πιπίνου Γκατούλη
από Μαρία Παλυβού
Καλοκαίρι του 2004

8.Ευχές που γράφτηκαν στην κάρτα του δώρου για τους αρραβώνες της
Πόπης Ν. Δημάρχου με τον Γιάννη, έναν αρραβώνα ωστόσο που ποτέ
δεν κατέληξε σε γάμο. Δίστιχα 2 - Νο (106)

Στην Πόπη Ν. Δημάρχου και τον Γιάννη
Στην κάρτα του δώρου τους

Το δρόμο που διαλέξατε μαζί να περπατάτε,
μ' αγάπη και χαμόγελο πάντα να τον περνάτε.
Σύντροφος νά 'ν' κι ο Άγιος μας στ' όμορφο αυτό σεργιάνι
και οι δικές μας οι ευχές, δίπλα, Πόπη και Γιάννη.

Αρραβώνες, Σάββατο 26/1/2013

9.Ευχές στους αρραβώνες του Γιάννη Λειβαδίτη -γιου του εκ μητρός
α' εξαδέλφου του Μιχάλη- και της Ροζίτας (Ροδόπης) Θωμά. Το δεύτερο
μέρος των διστίχων απηύθηνε στο ζευγάρι ο Γιώργος Κων. Δήμαρχος,
πρωτοδεύτερος εξαδελφος του Μιχάλη Λειβαδίτη, πατέρα του γαμπρού.
Δίστιχα 15 - Νο (243)

Στον Γιάννη Μιχ. Λειβαδίτη

Πολύ στενή συγγένεια με σχέση αδελφικότη,
να μπω με σπρώχνουν στις χαράς τούτης το μονοπάτι.
Να το περάσομε μαζί, Μιχάλη, χέρι-χέρι,
αφού το μέλλον του Γιαννή κι εμέ μ' ενδιαφέρει
και το φορτίο που κραείς τ' ασήκωτο στον ώμο,
μαζί να το σηκώνομε εις της χαράς το δρόμο,

γιατί λείπει η γυναίκα σου, ο Γιώργης και οι κόρες,
 τ' αδέρφια και τ' ανήψια σου τούτες τις άγιες ώρες.
 Μα ώρα καλή κι ώρα χρυσή θα σου 'φχηθώ στο Γιάννη
 και η χαρά του τους καϊμούς, πού 'χεις όλους να γιάνει.
 Αυτή είν' της θείας σου η ευχή και πάρτη πρώτη - πρώτη,
 την εϊκή μου, ξάερφε, γι' αργότερα κρατώ τη.
 Αφού τη μέρα διάλεξες της ονομαστικής σου,
 νά 'ν' η Ροζίτα, Γιάννη μου, 'πό δω κι ομπρός δική σου.
 Χίλιες ευχές για τη γιορτή και για τα σάσματά σας,
 στα ίδια χνάρια να πατούν πάντα τα βήματά σας
 κι όπως σας βλέπω σήμερα στα νέφη να πετάτε,
 έτσι σας θέλω ολοζωής και πιο ψηλά να πάτε.
 Αν θέλεις και τη γνώμη μου για ελόου σου Ροζίτα,
 Γιάννη να σου την ειπεί, αφού την ξέρει ζήτα.
 Εσύ θαρρώ πως ήπιασες το ΛΟΤΤΟ της Ευρώπης,
 με το γαμπρό αφού 'καμες Μαρία της Ροδόπης.

Δίστιχα για τους ίδιους αρραβώνες, τις οποίες είπε ο εξάδελφός του
 Γιώργος, γυιός της θείας του Σοφίας.

Μεγάλη 'ν' η συγγένεια πού 'χω που τη μαμά μου
 και στου Γιαννή τα σάσματα θα δείξω τη χαρά μου.
 Να του 'φχηθώ ώρα καλή, αξάερφε Μιχάλη
 κι ο γάμος του μέσ' στης χαράς τα σπίτια να το βάλει.
 Με το καλό τα στέφανα και γλήορα να 'ρτούσι,
 νά 'ναι κι ογιά όσοι λείπουσι κι όσοι σας αγαπούσι.
 Ροζίτα, θα καλοπερνάς εις του Γιαννή τη βάντα
 κι όπως σας βλέπω σήμερα να σας θωρώ για πάντα.

7/1/2016

10. Ευχές για τους αρραβώνες της βαφτιστήρας του Σοφίας
 Χατζηγιαννάκη και του μέλλοντα συζύγου της Στέφανου. Ο Ηλίας
 Βασιλαράς είχε επίσης στεφανώσει τους γονείς της νύφης, τον Οδυσσέα
 και την Μαρία Χατζηγιαννάκη. Δίστιχα 7 - Νο (83)

Τέτοιας λογής συναίσθημα πρώτη φορά το νειώθω,
 πού 'λαχα στης φιλιότσης μου του ονείρου της τον πόθο.
 Νειώθω βαθιά υποχρέωση να δώσω την ευχή μου,
 στου ονείρου σου τη ροδαυγή πνευματικό παιδί μου.
 Θε μου σ' αυτό το όνειρο βάλε γερό θεμέλιο,
 να βλέπω την φιλιότσα μου ολοζωής με γέλιο.
 Κάν' τ' όνειρό της όμορφο σαν και τα παραμύθια
 κι αν είναι κει φανταστικά στην Σόφη νά 'ναι αλήθεια.

Μην της στερήσεις πια χαρές παρακαλώ σε, Θε μου,
 δώσε της όσες σ' άνθρωπο δεν έχω δει ποτέ μου.
 Δέσε τους αρραβώνες τους μ' ατσάλινη αλυσίδα,
 που θα 'χει την αγάπη τους αυθεντική σφραγίδα.
 Κάνε τη με το Στέφανο ευτυχισμένη νά 'ναι
 και να πετού από χαρά όσοι την αγαπάνε.

Οι νονοί σου

Ε. Κέρασμα νύφης

Το κέρασμα της νύφης είναι ένα από τα σημαντικότερα έθιμα στο πλαίσιο του Σποϊτικού γάμου και απαντάται εκτός από τα Σπόα επίσης και στην Όλυμπο, δηλαδή στην βόρεια Κάρπαθο. Μπορεί να γίνει την παραμονή του γάμου ή και μερικές ημέρες νωρίτερα, προκειμένου να μην είναι κουρασμένη η νύφη την ημέρα του γάμου. Συνδυάζεται με το μεγάλο κάλεσμα προς όλους τους συγχωριανούς με τελική κατάληξη το Μέγαρο του χωριού, όπου η νύφη θα κεράσει¹¹⁶ αρχικά τον γαμπρό, ο οποίος θα της προσφέρει και τα χρυσαφικά του γάμου, ακολούθως τα πεθερικά και όλους τους υπόλοιπους συγγενείς του γαμπρού και στη συνέχεια το δικό της σόι, πράγμα που σημαίνει ότι η νύφη μπορεί να κερνάει για 4 ή και 5 ώρες συνεχόμενα. Ακολουθεί παραδοσιακό καρπάθικο γλέντι. Παλαιότερα, το κέρασμα στα Σπόα γινόταν το Σάββατο το βράδυ, παραμονή του γάμου και φρόντιζαν να ολοκληρωθεί η όλη διαδικασία ως τα μεσάνυχτα, έτσι ώστε όλοι να κρατήσουν αντοχές για την ημέρα της επίσημης τελετής.

1. Ευχές για το κέρασμα της Ρηγούλας Γ. Λειβαδίτη, εν όψει του γάμου της με τον Ντίνο Ιωάν. Κωνσταντίνου. Δίστιχα 5 - Νο (252)

Σαν των παιδιώ μου ελίμενα το κέρασμα σου νά 'ρτη,
 πού 'χω δυο λόγια να σου πω και δεν τα κάνω ζάφτι.
 Βουτώ στο αίμα της καρδιάς, Ρηγούλα, κάθε γράμμα,
 να μοιάζου ότι σου 'φγηθώ μ' εκείνω που σε κάμα.
 Και προσκυνώ το το Θεό και με τα δυο μου χέρια,
 το κέρασμά σου να 'ν' αρχή σε μια ζωή ακέρια.
 Ούλα δεξιά να σου 'ρχοντε 'πό σήμερα, Ρηγούλα,
 να σε ζιώνει η χαρά να την προσλάβεις, Ρούλα.
 Νά 'χεις τη τύχη δίπλα σου, το γέλιο υπηρέτη

¹¹⁶ Η νύφη κερνούσε, συνήθως, ρακί, γλυκά, σταφίδες, ξηρά σύκα. Παλαιότερα, κερνούσε κρασί και μεζέ, γιατί τότε δεν είχαν γλυκά. (Γ. Θανόπουλος, «Τροφές και είδη διατροφής σε καρπάθικα γαμήλια έθιμα» στο, *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2003, σ.σ. 269-93

κι εμείς να καμαρώνομε πού 'χες καλό κισμέτι.

31/5/1983

2. Ευχές για το κέρασμα της Νίνας Ματσάγγου, εν όψει του γάμου της με τον Νικόλα Λιγνό, α'εξάδελφο της Ντίνας Βασιλαρά, από τον κουνιάδο της Ηλία Λιγνό. Δίστιχα 3 - Νο (66)

Λουλούδι μου ολόδροσο που μόλις πας ν' ανοίξεις,
στον Νικολή μας το πλευρό τα κάλλη σου να δείξεις.
Πιάνω το τό ποτήρι σου μ' αγάπη κι ειλικρίνεια
και δίνω σού τες για ευχές και συμβουλές μου, Νίνα.
Με την αγάπη μπούσουλα και την αλήθεια στόχο,
χαράζετε το μέλλον σας κι εγώ χαρά θα τό 'χω.

Κέρασμα Νίνας Ματσάγγου
Από Ηλία κουνιάδο της
19/8/89

3. Ευχές για το κέρασμα της Ευδοξίας Διακομανώλη, στις 3/9/94 εν όψει του γάμου της με τον Μανώλη Παναγιώτου, στις 4/9/94, αμφότεροι συμπατριώτες και φίλοι του. Δίστιχα 2

Κέρασμα Ευδοξίας Διακομανώλη, Σάββατο 3/9/94

Τον άντρα σου επρόσεχα κι εν ήχασα κουβέντα
κι όμορφα βλέπω να περνάς στου έρωτα τη τέντα.
Η Παναγιά να ακλουθά τούτου του κερασμάτου,
μαζί και τ' Όθους ο Χριστός κι ο Άγιος του Σποάτου.

4. Δίστιχα για λογαριασμό του πρωτοδεύτερου εξαδέλφου του Βασίλη Μαραγκάκη -γιου της Φανής Μαραγκάκη-, προκειμένου να τις πει στο κέρασμα της μέλλουσας συζύγου του Αλεξίας Λειβαδίτη, β'εξαδέλφης του Ηλία Βασιλαρά. Δίστιχα 5 - Νο (162)

Αφού να τραγουδά ο γαμπρός στη νύφη είναι συνήθεια,
θα πρέπει ότι θα της πει όλα νά 'ναι αλήθεια.
Πάνω σε τούτη την αρχή το μπούσουλά μου στρέφω
και τ' όνειρό μας να ξεβγεί ελπίδες θε να τρέφω.
Εύκολα λεν το σ' αγαπώ αλλά δεν έχει αξία,
αφού μετά οι πιο πολλοί ξεχνούτο, Αλεξία.
Τούτο που σου υπόσχομαι και θα το δεις στη πράξη,
είναι η ζωή σου δίπλα μου προς το καλό ν' αλλάξει.
Θα τρέφετ' η αγάπη μας απ' το χαμόγελό σου,
κάν' το, Αλεξία, πιο πλατύ και θά βγει σε καλό σου.

Βασίλης Μαραγκάκης
Κάρπαθος (με τηλέφωνο)
Νοέμβρης 2000

5. Δίστιχα που γράφτηκαν για τη μελλόνυμφη Σοφία Μην. Πιπέρη - βαφτιστήρα της Ντίνας Βασιλαρά-, η οποία τις τραγούδησε, με αφορμή το κέρασμα για τον γάμο της με τον Μανώλη Τσαμπουνιέρη, στην μητέρα της Φανή χήρα Μηνά Πιπέρη, άξαδέλφη του Ηλία Βασιλαρά. Στο κέρασμα, σύμφωνα με τα τοπικά έθιμα, η νύφη δεν τραγουδά, όμως στην προκειμένη περίπτωση έγινε εξαίρεση, διότι ως χήρα -ο σύζυγός της δολοφονήθηκε- δεν μπορούσε να τραγουδήσει ούτε η μητέρα της νύφης. Δίστιχα 4 - Νο (154)

Με του μπαμπά μου τη ψυχή και το δικό σου χέρι,
μάννα μου, πιάσε το πιτό που η κόρη σας προσφέρει.
Εστέρεψαν, μανούλα μου, οι βρύσες των ματιών σου,
μ' ο γάμος μου νά 'ν' αφορμή για να μη κλάψεις πιο σου.
Δώσε μου την ευχούλα του που τόσο λαχταρώ τη,
αφού 'ναι δω η ψυχούλα του και δίπλα σου θωρώ τη.
Κάνε τα δάκρυα σου χαρές και τους καημούς σου γέλιο
και του Μανώλη δώσε τα που 'ν' το δικό μου μέλλον.

Στη Σόφη της Φανής, Σεπ. 2002

ΣΤ. Γάμος

Πολλές είναι οι προετοιμασίες για τον καρπάθικο γάμο, ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στην κοινωνική ζωή του νησιού και της κάθε οικογένειας ξεχωριστά. Η προετοιμασία και το ψήσιμο των φαγητών, το κάλεσμα των προσκεκλημένων στο γάμο, το πλάσιμο και το ψήσιμο των ψωμιών και των ψιλοκούλουρων, το στόλισμα του σπιτιού, η ετοιμασία του καρπάθικου μπακλαβά, της σησαμόμελης, των κανισκιών και των λοιπών κερασμάτων, είναι χρονοβόρες διαδικασίες, που απαιτούν την συμμετοχή της ευρύτερης οικογένειας. Την ημέρα του γάμου, από νωρίς το μεσημέρι, οι συγγενείς του γαμπρού και της νύφης συγκεντρώνονται αντιστοίχως στο σπίτι του δικού τους μελλόνυμφου. Στην εξώπορτα κάθε σπιτιού καρφιστώνουν στο αριστερό πέτο των καλεσμένων διπλωμένο μεταξωτό ή κεντητό μαντήλι. Στους πολύ στενούς συγγενείς μαζί με το μαντήλι προσφέρουν και ένα χρυσό (κωνσταντινάτο ή χρυσή λίρα), ενώ σε κάποια χωριά τους δίνουν και μία λευκή ποδιά σερβιρίσματος εις ένδειξη ότι, αργότερα, θα πρέπει να βοηθήσουν στο σερβίρισμα του φαγητού. Μετά το στόλισμα των μελλονύμφων ακολουθεί το (γ)ύρεμα του γαμπρού, το ξεπόρισμά του και η μετάβασή τους στην εκκλησία από διαφορετικούς δρόμους. Ο γαμπρός με τους συγγενείς και τους συνοδούς

του φτάνει πρώτος στην είσοδο του Ναού, κρατώντας τη νυφική ανθοδέσμη, ενώ η νύφη καταφθάνει με μικρή καθυστέρηση με όλη την συνοδεία της και τα μουσικά όργανα, τα οποία παίζουν καθ' όλη τη διαδρομή. Ο πατέρας της νύφης την παραδίδει στον γαμπρό, ο οποίος της προσφέρει την ανθοδέσμη και μπαίνουν στο Ναό για την στέψη¹¹⁷. Στη συνέχεια οι καλεσμένοι πηγαίνουν στον χώρο της γαμήλιας δεξίωσης, ενώ το νέο αντρόγυνο με τους κουμπάρους, τα παρανυφάκια και μερικούς συγγενείς θα πάνε στο σπίτι της νύφης, όπου και θα ζήσει τη νέα του ζωή το ζευγάρι. Πρόκειται για το μπάσιμο του γαμπρού. Εν τω μεταξύ, στον χώρο της δεξίωσης περιμένουν τους νεονύμφους προκειμένου να ξεκινήσει το σερβίρισμα του φαγητού, το οποίο περιλαμβάνει σαλάτα και διάφορα ορεκτικά και ως κυρίως πιάτο κατσικίσιο κοκκινιστό κρέας συνοδευμένο με το ξακουστό πλάφι του γάμου και χοντροκομμένες κυδωνάτες τηγανητές πατάτες¹¹⁸. Το γλέντι συνεχίζεται μέχρι τις πρωινές ώρες¹¹⁹. Ο καρπάθικος γάμος όμως δεν τελειώνει εδώ. Η δεύτερη ημέρα ονομάζεται «αντίγαμος» και είναι, κυρίως, γιορτή του κουμπάρου -σε ορισμένα χωριά η ημέρα αυτή είναι αφιερωμένη στο αντρόγυνο και στους κουμπάρους αφιερώνεται η τρίτη ημέρα-, η μέρα του καθιστού γλεντιού, η μέρα των επαίνων και των ευχών στο σπίτι του αντρογύνου. Την τρίτη μέρα σε πολύ στενό κύκλο συγγενών γίνεται ο «τρίγαμος» και ακολουθεί γλέντι, στο οποίο παίρνουν μέρος, κυρίως, οι συμπέθεροι, που τις προηγούμενες ημέρες δεν είχαν την ευκαιρία, λόγω των πολλαπλών φροντιδών του γάμου, να γλεντήσουν «στις χαρές τω παιδιώ τως»¹²⁰. Πρόκειται για την πολυπληθέστερη, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, κατηγορία μαντινάδων του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά.

1.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο των εκ Σπόων συγχωριανών του Χαραλάμπη και Ρηγώς Σταφυλοπάτη, στις 3 Σεπτεμβρίου 1977. Δίστιχα 2 - Νο (36)

Η ευλογία του Θεού καταμεσής σας νά 'μπει,
για νά 'στε καλορίζικοι Ρηγώ και Χαραλάμπη.
Η ευτυχία να γενεί σύντροφος της ζωής σας
και σύντομα ευχόμεστε νά 'ρθουσι κι οι καρποί σας.

Ηλίας - Ντίνα

¹¹⁷ Αναστασιάδη-Σισαμή Φ., «Ο γάμος στα Σπόα της Καρπάθου», Στο Καρπαθιακά, τομ. Δ', επιμ. Μ. Μακρής, εκδ. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών], Ρόδος 2012, 422-80. σ. 463

¹¹⁸ Τα φαγητά μαγειρεύονται σε μεγάλα καζάνια από ειδικούς για την περίπτωση μαγείρους

¹¹⁹ Αναστασιάδη- Σισαμή Φ., «Ο γάμος στα Σπόα της Καρπάθου», ό.π. σ. 469

¹²⁰ Βαρίκα-Μοσκόβη Εύρ., *Η Κάρπαθος ζη με τις αιώνιες παραδόσεις της*, σ. 44

2.Γαμήλιες ευχές στον γάμο του α'εξαδέλφου του Γιώργου Ευάγ. Βασιλαρά και της Αναστασίας Βασ. Σισαμή, τον Ιούλιο του 1981. Δίστιχα 3 - Νο (57)

Στον Γιώργο του θείου Βαγγέλη

Σ' εκείνους που κακόβλεπαν τον όμορφο δεσμό σας,
μάθημα τιμιότητας edώσατε κι οι δυο σας.
Υπόσχεση κι αναμονή και μια αγάπη αθώα,
εκάμανε το γάμο σας παράδειγμα στο Σπόα.
Γι' αυτό να ευτυχήσετε και ο Θεός που βλέπει,
στο δέντρο της αγάπης σας βλαστούς να δώσει πρέπει.

3.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο του α' εξαδέλφου του Ηλία Γ. Λιγνού και της Ζαχαρούλας Κων. Ταλαράντα, στις 7/1/1984. Δίστιχα 10 - Νο (49)

Για Ηλία Γ. Λιγνό

Το γάμο σου, Ηλία μου, αλλιώς τον εκαρτέρου
κι αλλιώς εθέλα οι καιροί φαίνεται να τα φέρου.
Φαίνεται πως της μοίρας μου έτσι θά 'ναι γραμμένο,
ανάποδα να μού 'ρχεται πολύ ό,τι περιμένω.
Κι εν ήλαχα στο γάμο σου που τόσο επεθύμου,
που απ' όστα ήμαστα παιδιά μ' εκτίμας και σ' εκτίμου.
Μ' αφού 'ταν έτσι τυχερό και νά 'ρθω αδύνατο 'ναι,
ας είσαι καλορίζικος του θείου πρώτε κλώνε.
Βλαστέ μου, που ορφάνεψες πάνω στην άνθισή σου,
πως έφτασες κει πού 'φτασες πραγματικά αρκεί σου.
Μ' ας γίνει η λύπη πού 'πινες χρόνια 'πού την ορφάνια,
πέλαγος ανεξάντλητο χαράς εις τα στεφάνια.
Γλυκειά η νέα σας ζωή σαν μέλι του συννάθου,
στέρα τα στεφάνια σας σαν πέτρα της Καρπάθου.
Αρμένιζέ τη τη ζωή μ' υπομονή και θάρρος
κι ας είν' πυξίδα η αγάπη σας και τ όνειρό σου φάρος.
Κράτα τιμόνεμα καλό στη νέα σου τη ρότα
κι όπου βρεις κύμα δύσκολο και τη γυναίκα ρώτα.
Να κτίσετε κι οι δυο μαζί το νέο σας παλάτι
κι έτσι θα βγειτε γρήγορα 'πού των οχτρώ το μάτι.

Ηλίας - Ντίνα
παιδιά

4.Γαμήλιες ευχές στον γάμο -και συγκεκριμένα στο γύρεμα του γαμπρού-

της α' εξαδέλφης του Ειρήνης Ευάγ. Βασιλαρά (οι πατεράδες τους αδέρφια) και του Ηλία Λάμπρου, μετέπειτα Δημάρχου Καρπάθου (2014-2019). Το (γ)ύρεμα του γαμπρού, σύμφωνα με την καρπάθικη παράδοση, αφορά στην μετάβαση μεγάλης αντιπροσωπείας συγγενών της νύφης -με επικεφαλής κόρη πρωτόνατη, δηλαδή πρωτότοκη και αμφιθαλή-, στο σπίτι του γαμπρού, λίγο πριν την τελετή του γάμου, προκειμένου να τον «γυρέψουν», δηλαδή να τον ζητήσουν από τους δικούς του. Η ανταλλαγή μαντινάδων και δώρων ανάμεσα στα δύο σόγια κυριαρχεί στην όλη εθιμική διαδικασία. Δίστιχα 4 - Νο (50)

Γάμος Ειρήνης θείου Βαγγέλη (Στο γύρεμα του γαμπρού)

Από μελίτσι ξακουστό, εργατική κυψέλη
φέρνομε την βασίλισσα του θείου του Βαγγέλη.
Να στέσομε το θρόνο της σ'ανάκτορο του νότου,
ταίρι να γίνει τ' άρχοντα και του γαμπρού του πρώτου.
Εφέραμε τ' αγίασμα της θείας κοινωνίας,
στη πατριαρχική γενιά απού 'χει ο Ηλίας.
Να το καλοκοιτάξετε το δυσκολότερό μας
κι εμείς το γυιό σας κάνομε 'πού σήμερ' αδερφό μας.

7/7/1984

5.Γαμήλιες ευχές στον γάμο της α'εξαδέλφης του Ειρήνης Ευάγ. Βασιλαρά και του Ηλία Λάμπρου, από την μητέρα της νύφης Μαρία Ευάγ. Βασιλαρά. Το πρώτο μέρος αφορά στα δίστιχα που απηύθυνε η πεθερά στον γαμπρό της, κατά την παράδοση του γαμπριάτικου μαντηλιού με τα χρυσά, αμέσως μετά την γαμήλια τελετή. Το μαντήλι του γαμπρού -που το ετοιμάζει η νύφη με την μητέρα της- είναι ένα άσπρο, δαντελένιο, μεταξωτό, μεγάλο μαντήλι με ωραία μπορντούρα στο τελείωμα, που διπλώνεται διαγώνια και φοριέται στους ώμους του γαμπρού. Στις μπροστινές γωνίες του, δεξιά και αριστερά, ράβεται από ένα χρυσό πεντόλιρο ή άλλο ισάξιο νόμισμα ή χρυσό ρολόι¹²¹. Δίστιχα 8 - Νο (51)

Στης Ειρήνης Θείου Βαγγέλη το γάμο (από τη μάνα της)

Δίνω σου το μαντήλι μου μαζί με την ευχή μου
κι έχε το όπως έχω το, γαμπρέ μου, το παι(δ)ί μου.
Φέρνω σου τη δροσοσταλιά 'πού την αυλή του Μάη,
που τους γονιούς σου ωσά κι εσέ, Ηλία, θ' αγαπάει.
Να τη καλοκοιτάξετε, καλοί μου συμπεθέροι,

¹²¹ Αναστασιάδη-Σισαμή Φ., «Ο γάμος στα Σπόα της Καρπάθου», ό.π. σ. 451

κι εκείνη πάντα να χρωστά ευγνωμοσύνη ξέρει.

Στέρεα νά 'ν'τα στέφανα που βάλατε παιδιά μου,
 π' όλος ο κόσμος τη θωρεί απόψε τη χαρά μου.
 Έμπα ευχή μου μητρική στα στέφανα κορώνα,
 να χαίρουνται κι οι δυο γενιές που σας 'ποκαμαρώνα.
 Χρυσέ σταυρέ πολίτικε 'πό στήθος Πατριάρχη,
 η πέτρα που σε στόλισε στο κόσμο δεν υπάρχει.
 Ας κυβερνά το σπίτι σας αγάπη και γαλήνη,
 το πρόβλημα που θά 'χετε εύκολα να το λύνει.
 Νά 'ν' το δεντρό του γάμου σας με ρίζες και με κλώνους
 και να γεμίσει γρήγορα το σπίτι απογόνους.

7/7/1984

6.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο του κουμπάρου του (νονού του τριτότοκου γιού του Άκη), του Μιχάλη (Μάκη) Βασ. Μαυρολέοντα με την Εύη Καμούτσου. Δίστιχα 14 - Νο (55)

Στον Μάκη Μαυρολέον

Εις τη χαρά σου θέλαμε νά 'μεστε άρο-άρο,
 μ' ήρθαν όλα ανάποδα, φίλε μας και κουμπάρο.
 Να 'ρχόμασταν στο γάμο σας το βάλαμε γινάτι
 και ο καιρός μας ήστρεψε από το μισοστράτι.
 Άλλα εμελετούσαμε και άλλα μας ελάχα
 και 'πόμεινέ μας ο καϋμός κι η πεθυμιά μονάχα.
 Νά 'ταν η θάλασσα στεριά η γέφυρα ο αέρας,
 αυτ' η κρυφή μας πεθυμιά θα 'ρχότανε σε πέρας.
 Περπατηχτά θα 'ρχόμασταν μακρυά έστω κι αν είσαι,
 γιατί σε λύπες και χαρές ο φίλος σου θωρεί σε.
 Εσύ δεν είσαι φίλος μας μα παραπάνω κάτι,
 είσαι καρδιά αδελφική με ανθρωπιά γεμάτη.
 Που σ' είδαμε στις λύπες μας και στις χαρές μας πλάι
 κι εμετί ν' ανταποδώσουμε δεν έγινε κολάι.
 Μ' έχει ο καιρός γυρίσματα κι αν βολικά τα φέρει,
 στ' αντίγαμού σας τη χαρά θε να καεί τ' Απέρι.
 Τώρα το τηλεγράφημα σαν μόνη λύση δέξου,
 που μόνο αδελφικοί δεσμοί μπορούν να την αντέξου.
 Μ' ασ κουβαλήσει ο Νοτιάς, που στάθηκε εχθρός μας,
 εις την χαρά σου, φίλε μας, το πάθος των ευχώ μας.
 Στέρεα τα στεφάνια σας σαν τ' Απεριού το Κάστρο,
 του Βάσου ήλιε πρόσχαρε και της Μαρίκας άστρο.
 Χρυσέ αητέ καλόγνωμε, που πορπατείς και λάμπεις,

σ' όμορφη περδικοφωλιά σου 'μελλε η τύχη νά 'μπεις.
 Ζήσε, λοιπόν, ολόχαρος και γούρι γέμισέ τη
 κι ούτε λεπτό απ' τις χαρές να μην ευρείς νεπέτι.
 Το σημερινό σας σκηνικό ο γάμος σας ν' αλλάξει,
 να κάνει ο Θιος τον πόθο σας και τ' όνειρό σας πράξη.

Δεκέμβρης '85

7.Γαμήλιες ευχές στον γάμο της άεξαδέλφης του Μαρίας Μιχ. Λιγνού
 με τον Ηλία Βασ. Σισαμή. Δίστιχα 8 - Νο (56)

Της Μαρίας του θείου Μιχαλάκη

Με δύο κουβέντες στο χαρτί δεν φαίνεται' η χαρά μας,
 πού 'ταν η τύχη σου χρυσή, καλή ξαδέρφισσά μας.
 Έδινες καθημερινά, Μαρία, εξετάσεις
 και τ' άριστά σου οφείλονται στις ηθικές σου βάσεις.
 Η μάνα κι ο πατέρας σου σ' είχανε δασκαλέψει
 κι εκεί που άλλες χάθηκαν εσύ 'χεις διαπρέψει.
 Κι έτσι η φήμη πού 'βγαλες παντού έδωσε κρότο
 και ταίριασες, ως σ' άξιζε, εις τον γαμπρό τον πρώτο.
 Του Λούη δεν εγνώρισα τις ηθικές αξίες,
 μα θά 'ν' κι αυτό καλό παιδί ως είν' όλ' οι Ηλίες.
 Λοιπόν, να στερεώσετε με του Θεού την γνώμη,
 να προστεθού σ' όσα 'χετε πολλά καλά ακόμη.
 Τα υλικά σας αγαθά, που όλοι τα γνωρίζου,
 να πλαισιώσουν και χαρές να τα χιλιοστολίζου.
 Να αλληλοσεβόσαστε και ν' αλληλαγαπιέστε,
 το πιο ευτυχές αντρόγυνο πως είστε να καυχίστε.

Δεκέμβρης '85

8.Γαμήλιες ευχές στον γάμο του Μηνά Χαλκιά -άεξαδέλφου της Ντίνας
 Βασιλαρά- και της Σοφίας Παπαμανώλη. Δίστιχα 7 - Νο (63)

Μ' αισθήματα συγγενικά που καρτερείς τα, ξέρω,
 στέλλω ευχές του γάμου σου αλλά και τον συγχαίρω.
 Φρόνιμη η απόφαση που πήρες της ζωής σου
 κι απέδειξες ότι, Μηνά, κι εσύ φρόνιμος είσου.
 Κι εμείς όλοι χαρήκαμε μ' όχι ωσάν την θεία,
 που απάλυνές της την πληγή πού 'χει απ' την Σοφία.
 Κι οι δυο σας να το χαιρέστε το νέο σας ζευγάρι
 και ο Γληόρης που κι αυτός πιστεύω πως εχάρει.
 Στέρεος νά 'ν' ο γάμος σας κι αγαπημένος όμως,
 γιατ' είν' μεγάλος της ζωής και δύσκολος ο δρόμος.

Αγάπα την γυναίκα σου κι ας σ' αγαπά κι εκείνη
 κι η κάθε σας απόφαση νά 'ναι χωρίς βιασύνη.
 Κάμε και μια διπλή παιδιά κι απ' τον μπαμπά σου αρχίνα
 κι εγώ, Μηνά μου, θα χαρώ και τα παιδιά κι η Ντίνα.

Με τα φιλιά μας
 Βασιλαράς
 Κάρπαθος 29/9/88

9. Δίστιχα για την Ρούλα Ηλ. Λαδή με σκοπό να ειπωθούν στον γάμο του Θανάση Ν. Διάκου, στον οποίο και ήταν κουμπάρα ως κόρη του νονού του γαμπρού. Συγκεκριμένα ακούστηκαν στο στόλισμα του γαμπρού και στο τραπέζι του γάμου. Να σημειώσουμε ότι την ημέρα του γάμου, από νωρίς το μεσημέρι, οι συγγενείς του γαμπρού και της νύφης συγκεντρώνονται αντιστοίχως στο σπίτι του δικού τους μελλοννυμφου. Στο σπίτι του γαμπρού οι φίλοι του, οι οποίοι πρέπει να είναι πρωτογιοί και να έχουν στη ζωή και τους δύο γονείς τους, τον ντύνουν και τον στολίζουν και σχηματίζουν έναν προστατευτικό κλοιό γύρω του την ώρα που του φορούν το γαμπριάτικο κουστούμι. Δένουν στη μέση του το μαντήλι, το οποίο έχει στείλει η νύφη και πριν του φορέσουν τα παπούτσια τοποθετούν μέσα ένα μικρό ψαλιδάκι, έτσι ώστε να δεθεί το ζευγάρι και να κοπούν οι κακές γλώσσες. Όλοι θα τραγουδήσουν στο γαμπρό, μεταξύ αυτών και οι γονείς του. Δίστιχα 9 - Νο (64)

Στόλισμα γαμπρού

Σε δυο λογιά αισθήματα το νου μου συγκεντρώνω,
 γιατί είναι το φορτίο μου μεγάλο που σηκώνω.
 Το ένα είν' ο πόνος μας και τ' άλλο η χαρά σου
 και το γομάρι το βαρύ η θέση του τατά σου.
 Μ' όπως μπορώ θε να σταθώ στο πό(δ)ι του γονή μου,
 στο στόλισμά σου ολόψυχα να δώσω την ευχή μου.
 Έλα Παναγιά στο στόλισμα σήμερα του Θανάση
 και κάνε το τό πίο 'μορφο και τυχερό στην πλάση.
 Έμπα στα πρώτα ζάλα του με το Θεό παρέα,
 ν' ανοίξει με τη γνώμη σας του γάμου του η αυλαία.

Τραπέζι

Στη θέση του πατέρα μου εκάθησα κουμπάρε
 και τις καλές μας τις ευχές κι εμέ κι εκείνου πάρε.
 Στέρεα νά 'ν' τα στέφανα που άλλαξα μ' ευθύνη
 και σαν το μέλι ολόγλυκος ο γάμος σας να γίνει.
 Εμπόδιο να μη βρεθεί στου γάμου σας τον δρόμο

και να σε δούμε θέλουμε όλοι με κληρονόμο.
Αγάπα την κουμπάρα μου κι αυτή το ίδιο ας κάμει,
γιατί μ' αγάπη τρέφονται και ζουν όλοι οι γάμοι.

19/11/88

Για την Ρούλα Λαδή στον γάμο του Θανάση Ν. Διάκου

10.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο της Μαρίκας Μανωλακάκη (το γένος Ευδοξίας Λάμπρου, αδελφής του μετέπειτα Δημάρχου Καρπάθου Ηλία Λάμπρου, συζύγου της Ειρήνης Ευάγ. Βασιλαρά, α' εξαδέλφης του ποιητή). Δίστιχα 5 - Νο (65)

Στη Μαρίκα Μανωλακάκη

Φύγε ευχή μας γρήγορα και εις τα ξένα φτάσε,
εις της Μαρίκας τη χαρά και τα στεφάνια νά 'σαι.
Πάρε μαζί σου την δροσιά του Νότιου Αιγαίου
και ράντισε τα όνειρα της νέας και του νέου.
Κράτα και δυο αγριολούλουδα της όμορφής μας φύσης,
στα ολάνθιστα τους στέφανα στη μέση να τ' αφήσεις.
Να τα ποτίζει η δροσιά να μεγαλώνουν τ' άνθη,
να χαίρεται του γάμου τους όποιος χαρά αισθάνθει.
Κάνε τα ύστερα μπαζέ στου γάμου το κηπούλι
και γέμισέ το με παιδιά σαν το μελισσοπούλι.

Ηλίας Βασιλαράς

10/2/89

11.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο του Μιχάλη Ταλαράντα και της πρωτοδεύτερης εξαδέλφης του Ιωάννας Χαρτοφύλακα. Δίστιχα 8 - Νο (212)

Για τον Μιχάλη και Ιωάννα

Σε ένα γάμο οι ευχές κοντεύει ίδιες νά 'ναι
κι από αυτούς που σε μισούν κι αυτούς που σ' αγαπάνε.
Έτσι αποφάσισα κι εγώ ευχές πιο να μη στείλω,
εκτός σε φίλο ή δικό ή σ' όποιο τις οφείλω.
Σε σας συμβαίνου και τα δυο, φιλία και συγγένεια
κι έτσι στου γάμου τις ευχές ξανάπιασα την πέννα.
Είσαι του θείου μου όνομα και μάλιστα το πρώτο
και να πετύχει ο γάμος σας 'πού το Θεό ζητώ το.
Να ζεις με πλούτη και καλά τόσα που σαν χορτάσεις,
να τα μοιράσεις στους εχθρούς απού 'χεις να τους σκάσεις.
Τα νειάτα και η λεβεντιά απού 'χετε καλά 'ναι,

μα θέλω κι η αγάπη σας πλούσια πάντα νά 'ναι.
 Ωσάν αραθυμεύγετε αφού 'στε κι οι δυο νέοι,
 τις πράξεις σας η λογική όλες να τις εμπνέει.
 Να αγαπάς τον άντρα σου πρόσεχε Ιωάννα
 κι εκείνος να σε αγαπά κι αυτοί που τον εκάνα.

Με την αγάπη μας
 ο εξάδελφος Ηλίας οικογενειακώς
 12/1989 ή 1990

12.Γαμήλιες ευχές στον γάμο του Ηλία Λιγνού και της Ρηγοπούλας Ηλ.
 Πιτέρη, αμφοτέρω α' εξαδέλφια της Ντίνας Βασιλαρά. Δίστιχα 12 - Νο
 (206)

Κάθε φορά που κάθεται να γράφεις πέντε λέξεις,
 αυτό που σε παρακινεί θα πρέπει να προσέξεις.
 Τις σχέσεις με το άτομο να εξετάσεις πρώτα,
 αλλά και τη συγγένεια και τη φιλία ρώτα.
 Κι ανάλογα τις σχέσεις σου και τους δεσμούς που νειώθεις,
 βάζεις το νήμα των ευχών στ' αγράτι σου και κλώθεις.
 Για σένα σπρώχνουμε πειτή κι οι τρεις αυτές αιτίες,
 αλλά ισχύου και οι τρεις και στη γενιά που πήες.
 Γυρνώ, λοιπόν, με όρεξη του νου μου την ανέμη
 και πιάσ' την άκρα της κλωστής που φέρνει το μελτέμι.
 Ξετύλιξε προσεκτικά, διάβαζε αγάλι-αγάλι,
 γιατί η συγκίνηση μπορεί, την σκέψη μου να σφάλλει.
 Να λάχαινα στο γάμο σου είχα κι εγώ ταμένα,
 αλλά σ' όσους και αν ήθελα δεν ήμουν σε κανένα.
 Έτσι σου στέλνω τις ευχές με του χωριού τ' αγέρι,
 που ξέρω πως το νοσταλγείς, αλλά κι αυτό το ξέρει.
 Στην άκρα-άκρα της κλωστής έχω την πρώτ' ευχούλα,
 η φλέα κάθε σου χαράς νά 'ναι η Ρηγοπούλα.
 Αστείρευτη νά 'ν' η πηγή, που τη χαρά θα βγάζει
 και το νερό στους πόθους σας ανάλογα ν' αλλάζει.
 Να τρέχει ολοκάθαρο στου γάμου σας το δέντρο,
 να βγει το πρώτο νιόμα του μέσ' στης πηγής το κέντρο.
 Να κολυμπάτε στη χαρά που θε να βγάζ' η φλέα,
 να σκου όσοι σε ξέρασι, μα το κακό σου ελέα.

Γενάρης 1990

13.Γαμήλιες ευχές από την Παρασκευή Λαμπρινού, φίλη του Ηλία
 Βασιλαρά, στον γάμο της κόρης της Σόφης Ηλ. Λαμπρινού με τον
 Μιχάλη Μανωλακάκη. Δίστιχα 6 - Νο (207)

Με μητρική συγκίνηση το στόμα μου θ' ανοίξω,
το κλάμα μου και τις ευχές στο γάμο σου να σμίξω.
Κι εγώ και ο πατέρας σου δίνουμε την ευχή μας,
ώρα καλή κι ώρα χρυσή να σ' ακλουθά παιδί μας.
Ωρα καλή χίλιες φορές με την απόφασή σου,
με τις δικές μας τις ευχές και του Θεού εξίσου.
Αυτ' η στιγμή πού 'ν' αφορμή Σόφη να χωριστούμε,
αρχή της ευτυχίας σου ας γίνει να χαρούμε.
Σόφη μου, ακόμα δυο ευχές πάρε και κράτησέ τες,
του πάππου σου και της γιαγιάς είναι και πρόσεχέ τες.
Ευτυχισμένη θέλουνε ο γάμος να σε κάνει
και να γεμίσεις με χαρές κόρη μας μάνι-μάνι.

Κάρπαθος 11/10/90
Από Παρασκευή Λαμπρινού
στη κόρη της Σόφη

14.Γαμήλιες ευχές από την Μαρία Ηλ. Λαμπρινού, στον γάμο της αδελφής της Σόφης Ηλ. Λαμπρινού με τον Μιχάλη Μανωλακάκη. Δίστιχα 5 - Νο (208)

Με μια αδελφική ευχή που βγαίνει απ' την ψυχή μου,
θ' ανοίξω την καρδούλα μου στο γάμο σ' αδελφή μου.
Σόφη μου, ανέλαβα εγώ και για τις άλλες κόρες,
να σ' ευχηθώ εκ μέρους των στου χωρισμού τις ώρες.
Όλες μαζί ενώσαμε τις σκέψεις μας σε μία
και την εκάναμε ευχή του γάμου σου Σοφία.
Κι ας έρθει στα στεφάνια σου να στολιστεί στη μέση,
κρίκος να γίνει ατσάλινος στέρεα να τα δέσει.
Νά 'ναι το γέλιο κι η χαρά οι νέοι σου συντρόφοι
κι εμείς θα καμαρώνουμε για την ζωή σου, Σόφη.

Κάρπαθος 11/10/90
Από Μαρία Ηλ. Λαμπρινού
στη αδελφή της Σόφη

15.Ευχές για τον γάμο της Ευδοξίας Διακομανώλη και του Μανώλη Παναγιώτου και συγκεκριμένα για το μπάσιμο του γαμπρού, στις 4/9/94, αμφότεροι συμπατριώτες και φίλοι του Ηλία Βασιλαρά. Αμέσως μετά το γάμο το αντρόγυνο με τους κουμπάρους, τα παρανυφάκια και μερικούς ακόμα συγγενείς πηγαίνουν στο σπίτι της νύφης, όπου και θα ζήσει τη νέα του ζωή το ζευγάρι. Εκεί περιμένει η μητέρα της νύφης, η οποία αλείφει τον παράσταμνο, την κάσα της πόρτας, με μέλι. Είναι το μπάσιμο του γαμπρού, η πρώτη φορά που έρχεται στο σπίτι και θέλει να τον μελώσει, να τον γλυκάνει, για να κολλήσει γλυκά στη νέα του κατοικία

και στη νέα οικογένεια. Η πεθερά τον υποδέχεται με το θυμιατό στο χέρι, θυμιάζοντάς τον, δίνοντάς του να φάει μια κουταλιά μέλι με καρύδια και βάζοντας στα πόδια του ένα ρόδι, σύμβολο ευγονίας, για να το σπάσει¹²². Επίσης, τοποθετούσε στο κατώφλι του σπιτιού ένα υνί για να πατήσει πάνω του ο γαμπρός πριν μπει στο σπίτι, πιστεύοντας ότι έτσι εξευμενίζονταν οι δαίμονες του σπιτιού και εξασφαλιζόταν η υγεία, η ευγονία, η καλή παραγωγή και γενικά η καλή ζωή του ζευγαριού. Δίστιχα 2 - Νο (168)

Στο μπάσιμο του γαμπρού, Κυριακή 4/9/94

Ύποψε με γόρδιο δεσμό εδέθη μια αγάπη
κι ας την κλειώσει ο Θεός στης τύχης το ντουλάπι.
Πηγή να κάμει τη χαρά εις του σπιτιού το κέντρο
και να ποτίζει ολοζωής του γάμου σας το δέντρο.

16.Γαμήλιες ευχές στον γάμο της Γεωργίας Αναστασιάδη -μακρινή συγγενής του- και του Γιάννη. Δίστιχα 9 - Νο (175)

Για τη Γεωργία Αναστασιάδη

Όσο θωρώ τον άνθρωπο αφού μ' ενδιαφέρει
κι έχει την λύρα δίπλα του και το πιετό στο χέρι.
Σαν είναι πιο και μερακλής ή γέννα μερακλήω,
τότε κι εμού το κέφι μου έρχεται λίο-λίο.
Τέτοιες εικόνες σήμερα ήφερα στο μυαλό μου
κι εσύ, Αντώνη, να κραείς κι εγώ το μάουλό μου.
Κι αυτά τα ερεθίσματα 'πόψε μονοσυνάω,
με δυο σκοπούς που θα 'κλουθού πέντε-έξι μαντινάω.
Πάρε τες, Γεωργία μου, με δίχως λύρας κλάμα,
απού κι εσέ θε ν' άρεσε κι εκείνω που σε 'κάμα.
Όμως, ό,τι ευχή σου πω, με όργανα ή δίχως,
θά 'χει το ίδιο νόημα και βγαίνει ολοψύχως.
Να χαίρεσαι και να γελάς στου άντρα σου το πλάι
κι η τύχη σου σαν ποταμός μπροστά σου να κυλάει.
Να κουκουλώσ' η τύχη σου κάθε παλιά σου έγνοια,
δίπλα στον Γιάννη να περνάς ζωή μαλαματένια.
Και κληρονόμο θά 'θελα νά 'χετε ως του χρόνου,
να βαφτιστεί στην εκκλησιά τ' Αγίου σας γειτόνου.

Ηλίας Βασιλαράς
29/10/94

¹²² Βαρίκα-Μοσκόβη Εύρ., *Η Κάρπαθος ζη με τις αιώνιες παραδόσεις της*, σ. 41

17.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο του πρωτοδεύτερου εξαδέλφου του Μανόλη Φραγκ. Παπαμανώλη και της Ρηγοπούλας Χαλκιά. Ο Μανόλης είναι εγγονός της αγαπημένης εκ πατρός θείας του Φωτεινής -γιος του μοναχογιού της-, η οποία δεν πρόλαβε να τον δει γαμπρό και αυτός είναι ο λόγος που ο Ηλίας Βασιλαράς «μεταφέρει» τις ευχές της προς το νέο ζευγάρι, μέσα από τα συγκινητικά δίστιχά του. Δίστιχα 50 - Νο (199)

Με γονικά αισθήματα κι αδελφικάτη σχέση,
 σπρώχνω το νου μου στων ευχώ το πέλαγος να πέσει.
 Δεν του φορώ σωσίβιο κι εν έχω κάμει λάθος,
 για ν' ανεσύρνει τις ευχές απ' όποιο θέλει βάθος.
 Μόνο μια φόρμα τού 'βαλα χιλιοστώ ογδόντα,
 για να βουτά χρόνου καιρού αφού 'χει ούλα τα φόντα.
 Κραεί κι ούλα τα σύνεργα, Μανόλη μου, που ξέρεις,
 μη βρει κουπάι τις ευχές κάποιας παρθένας ξέρης.
 Κι έχει και συμβουλάτορα του θείου σου τη πείρα
 κι ε θα γλιτώσει μια ευχή για τη χρυσή σου μοίρα.
 Κι ωσά στερέψει η θάλασσα, το πέλαγος φυράσει,
 τότες θα βγει κι εις τη στεριά και τα βουνά θα πιάσει.
 Κι εκεί με τα τουφέκια του και τα λαωνικά του,
 θα λαωνέψει όποια ευχή νομίζει του καμάτου.
 Πρώτα απού τα λióφυτα ούλα σου θα περάσει,
 μην είν' η θεία στις ελιές και τη χαρά σου χάσει.
 Και θά 'ρτει και στο καφενέ του θείου να φωνάξει,
 νά 'ρτου κι οι δυο στο γάμο σου είναι δεν είναι άξιοι.
 Να παρατήσει ό,τι κραεί, να πιάσει τη μαγγούρα
 και της Μαρίτσας που αργεί ν' αρχίσει τη μουρμούρα.
 Να πεταχτεί εις τις Βουές εμπόρει δεν εμπόρει,
 πού 'ν' ξεχασμένη η Φωτεινή με των ελιώ το ζόρι.
 Κι έχει στη μέση της σφιχτά δεμένο το καλάθι
 και κουβεντιάζει του Θεού τη τύχη σου να μάθει.
 Κάθε φορά που 'νέβαινε εις τις κορφές τω χάλω,
 εκρυφομίλα του Θεού και στο 'ν' αυτί και στ' άλλο.
 Ερώτα τον τη τύχη σου, Μανόλη, αν την ξέρει
 κι ήκλιε κι επαρακάλει το στο Σπόα να σε φέρει.
 Δεν ήκρυβε το πόνο της σ' άνθρωπο γεννημένο
 και να που δικαιώθηκε από τον Δοξασμένο.
 Εκούσαν ούλοι οι Αγιοί που τους επαρακάλει,
 μάρτυρες εις το κλάμα της είν' των ελιώ οι χάλιοι.
 Αυλάκια 'ναι τα δάκρυα σου εις των ελιώ τις ρίζες,
 τώρα θα τα κουκούλωνες, θεία μου, εάν ήζιες.
 Μ' αφού δεν ήτο τυχερό τέτοια χαρά να νιώσεις
 πες μου εμένα τις ευχές απού 'θελες να δώσεις.

«Πετώ, παιί μου, από χαρά εις τ' ουρανού τα ύψη
 κι εσένα γέλιο να γενεί η αγιάτρευτή μου θλίψη.
 Πετώ, παιί μου, από χαρά, κλιαίω και δεν αρνέφω,
 πού 'θελα τα παιάκια σου να ζω να τ' ανεθρέφω.
 Πετώ, παιί μου, από χαρά και τραουά και κλιαίω,
 μ' ήθελα όμως, Μανολή, να ζω να σου τα λέω.
 Πετώ, παιί μου, από χαρά και ο Θεός θωρεί τη,
 που σ' ήκαμε ο γάμος σου γνήσιο πιο Σποϊτή.
 Πετώ, παιί μου, από χαρά, όπως και να τη πάρω,
 που στο χωριό σ' ελίμενε η θέση σ' άρον άρον.
 Πετώ, παιί μου, από χαρά και μυστικό κραώ το,
 που ανοικτό το σπίτι μας 'πό σήμερο θωρώ το.
 Πετώ, Μανόλη, από χαρά και θε ν' αλλάζω ρούχα,
 που 'θάρρου πως θα ρήμαζε η καψαλά απού 'χα.
 Πήαινε σβήσε, Μανολή, 'πού των ελιώ τη ρίζα,
 τ' αυλάκια που οι φόβοι μου με δάκρυα τα ποτίζα.
 Πετώ γιατί κι ο κύρης σου κι η μάννα σου εχάρει,
 ωχού κι ας μού 'κουε ο Θεός στο γάμο να με πάρει.
 Θε μου, στο γάμο πάρε με έστω για μια στιγμούλα,
 χίλια ευχαριστώ να πω γονατιστά στη Τούλα.
 Ήξερα πως θα μού 'κανες, Τούλα μου, το χατήρι
 κι εγέμισές το με χαρά της πίκρας το ποτήρι.
 Ήκαμες το χατήρι μου κι ήγιανες τη πληγή μου,
 σε σένα, Τούλα, το χρωστώ κι ύστερα στο παιί μου.
 Τώρα χαρές να παίρνετε από το Μανολή μας
 και να γεμίσει με παιδιά Φραγκιό μου η αυλή μας.
 Όσες ελιές τα χέρια μου εβάλα σε τσουβάλι,
 τόσες χαρές στο γάμο σας και λίες να 'ναι πάλι.
 Σ' όσα χαλίκια σκόνταψα στο κάθε σου χωράφι,
 όλα ας σου γίνου μάλαμα, ασήμι και χρυσάφι.
 Κάθε μου αξινοριά και του ιδρού μου οι στάλες,
 ζύμη να γίνου σε χαρές παιί μου πιο μεγάλες.
 Κι οι πίκρες και τα δάκρυα μου κι οι αναστεναγμοί μου
 κι αυτά χαρές στο γάμο σου να γίνου, Μανολή μου.
 Όσες φορές η μάννα σου ενυκτοξημερώθει,
 τόσα καλά της τύχης σου τ' αγράτι να σου κλώθει.
 Κι όσες οι πένες του Φραγκιού εβάλασι οξειές,
 τόσες και περισσότερες του γάμου σ' οι αξίες.
 Όσες κι η άλλη σου γιαγιά σου έδωσε ευχούλες
 κι αυτές χαρές να γίνουσι να σ' ακλουθούσι ούλες.
 Να μαζευτούσι οι ευχές κι από τα δύο σόδια
 και να γεμίσει η αυλή με της χαράς τα μόδια.
 Μα δίνω σου μια συμβουλή πού 'μαθα απ' τη ζωή μου,

με τη γυναίκα σου κοντά πάντα να ζεις, παιί μου.
 Της κόρης που αγάπησες κι εκείν' ανταποκρίθει,
 κάμε της, γυιέ μου, τη ζωή όμορφο παραμύθι.
 Μη φύγει απού τη βάντα σου ούτε λεπτό, Μανόλη,
 όπου 'σαι συ νά 'ναι κι αυτή καματερή (γ)ή σκόλη.
 Να τις μοιράζει τις χαρές μαζί σου η Ρηπούλα,
 που της γιαγιάς της η νανά την κάνει εγγονούλα.
 Κόρη μου, δεν σε γνώρια αποκαταστεμένη,
 μα χαίρομαι που με καλά πολλά 'σαι φορτωμένη.
 Μού 'παν πως είσαι όμορφη σαν νυφική λαμπάδα,
 μα πι' όμορφή σου ομορφιά νά 'χεις τη φρονιμάδα.
 Μ' υπομονή να λύνετε ούλες τις δυσκολίες,
 της παντρείας οι μάνητες να γίνουτε πιο λίες.
 Πήαινε και στο σπίτι μας και άνοιε τη πόρτα,
 που θά 'ν' οι πλάκες της αυλής ούλες γεμάτες χόρτα.
 Αγάπα τον Μανόλη μας, το γιο μου και τη Τούλα
 και γέμισέ τα με παιδιά τα σπύδια Ρηπούλα.
 Κι εσύ, Μανόλη, πρόσεχε κι αγάπα τον Μιχάλη
 και την Ειρήνη έχε τη σαν μια μητέρα άλλη.
 Κι εγώ απού 'μαι στου Θεού τ' αυτιά, παιί μου, δίπλα,
 δεν θα ξεχνώ να του μιλώ πάντα να ζείτε σίπλια».

Νοέμβρης '94

18.Γαμήλιες ευχές από τη Ρούλα Ηλ. Λαδή στον γάμο του αδελφού της
 Αλέκου Ηλ. Λαδή και της Καλλιόπης Λαμπρινού. Το ξεπόρτισμα του
 γαμπρού, η ώρα δηλαδή που ντυμένος και στολισμένος αναχωρεί από το
 σπίτι του για την εκκλησία, όπου θα τελεστεί το μυστήριο, αποτελεί μία
 από τις πιο σημαντικές στιγμές του καρπάθικου γάμου, καθώς τότε
 ακούγονται συγκινητικές μαντινάδες, που αφορούν στη ζωή ολόκληρης
 της οικογένειας του γαμπρού και φυσικά του ιδίου. Δίστιχα 22 - Νο (189-
 189^α-191)

Ξεπόρτισμα γαμπρού

Και γω γυρεύω στη χαρά να βρω αραβαΐσι,
 να πω τ' Αλέκου δυο ευχές πριχού να ξεπορτίσει.
 Έκκληση κάνω του Θεού και των Αγίω Πάντω,
 νά 'ρτουσι εις τον γάμο σου να κάνουσι κουμάντο.
 Με των γονιών σου τις ευχές και των Αγίων όλω,
 θέλω να φτάσ' η τύχη σου ως τ' ουρανού το θόλο.
 Σαν τρίτος παρατηρητής δίκαιος σαν το ζύγι,
 θωρώ την Πόπη ισάξια με τον γαμπρό που σμίγει.

Μπάσιμο γαμπρού

Στο σπίτι της καλοπραγιάς που δεν του 'κούσκει λέξη,
 όλοι μας κατασύφωνοι φέρνομε τον Αλέξη.
 Χαλάλι σας χίλιες φορές ο μοναχός μας κρίνος,
 που σαν την Πόπη αμίλητος, Άννα μου, είν' κι εκείνος.
 Να βοηθά η Παναγιά κι ούλ' οι Άγιοι του κόσμου,
 τη θλίψη από το σπίτι σας να διώξει ο αδερφός μου.
 Να το γεμίσει με χαρές το σπίτι συμπεθέροι,
 αξίζει το η νύφη μας που απ' όλες διαφέρει.
 Δεν ξέρω κανακίσματα και πένια να σου λέω,
 μ' οι ηθικές σου αρετές σπάνιες είναι πλέον.
 Φόρτωσε Θε μου με καλά τ' Αλέκου μας τη πλάτη
 και κάμε το τ' αρχοντικό του Λαμπρινού παλάτι.
 Σ' αυτή την όμορφη φωλιά που κτίζετε κι οι δύο,
 σαν περιστέρια ζήσετε σε όλο σας τον βίο.

 Μ' αισθήματα αδερφικά π' ένας Θεός τα ξέρει,
 επιστρατεύω κάθ' ευχή που με ενδιαφέρει.
 Τους κτύπους της καρδούλας μου μετρώ τους ένα-ένα
 κι όλοι κτυπούσι σήμερα, Αλέκο μου, για σένα.
 Χιλιάδες συναισθήματα πόνου, χαράς και λύπης,
 με πνίγουν π' απ' το σπίτι μας απ' αύριο θα λείπεις.
 Χαιρόμαστε το γάμο σου, πετούμε απ' τη χαρά μας,
 αμέ λυπούμαστε πολύ που φεύγεις 'πό κοντά μας.
 Τούτη την όμορφη στιγμή που μας χωρίζει όμως,
 γίνου Θεέ μου στις ευχές που θέλω ταχυδρόμος.
 Θε μου να 'ρθεις στο στόλισμα του αδελφού μου πρώτα
 κι ύστερα εσύ και χάραξε του γάμου του τη ρώτα.
 Μην τον αφήσεις μια στιγμή 'πού το δικό σου βλέμμα,
 της ευτυχίας φόρα του και της χαράς το στέμμα.
 Τις πίκρες του πατέρα μας της μάννας μας τους πόνους,
 κάν' τες χαρές τ' Αλέκου μας, πλούτη και απογόνους.
 Κι ο άντρας μου συμμετόχος είναι εις τις ευχές μου,
 κι αυτός μαζί μου προσκυνά να βγουν οι προσευχές μου.
 Κι ας μας ακούσει ο Θεός κι εμέ και του Ηλία,
 να σου χαρίσει ό,τι ζητώ και πάλι νά 'ναι ελία.
 Και μια στερνή μου συμβουλή, αν μου την επιτρέπεις,
 μην μου ξεχνάεις τον μπαμπά και πέρνα να τον βλέπεις.

Στη Ρούλα Λαδή για τον αδελφό της
 29/4/1995

19.Γαμήλιες ευχές στον γάμο του Αναστάση Καμούτση από τη γιαγιά του Ευδοξία Καπετανάκη, οικογενειακή φίλη του Ηλία Βασιλαρά από το Απέρι. Δίστιχα 11 - Νο (195)

Στην κυρία Ευδοξία Καπετανάκη

Δύσκολη είν' η θέση μου σε τέτοιες περιπτώσεις,
 μ' έλα Χριστέ και Παναγιά φώτιση να μου δώσεις.
 Να βρω ευχές καρπάθικες και να τις πλασταρίσω,
 να ξεδιαλέξω μερικές και να σας τις χαρίσω.
 Να αναπληρώσουν οι ευχές, ευχές άλλων ανθρώπω,
 πού 'πρεπε νά 'ν' στο γάμο σας, αλλά δε βρίσκουν τρόπο.
 Πάρ' την ευχή της μάννας σου, παιδί μας, πρώτα-πρώτα,
 γλυκιά η ζωή σας να γινεί ωσάν της λύρας νότα.
 Πάρε και των παππούω σου και του ενός και τ' άλλου,
 να γίνου, γυιέ μου, συνοδοί του γαμπρικού σου ζάλου.
 Κάμε τες, Θε μου, τις ευχές που δίνω τ' Αναστάση,
 πλούτη και γέλια και χαρές μέχρι που να χορτάσει.
 Με το κορδόνι της χαράς, Θε μου, δέσε τις βέρες,
 της πέρδικας και τ' αητού που σχίζει τους αιθέρες.
 Κι αφού πετά καθημερινά εις τ' ουρανού τα ύψη,
 φρόντιζε, Θε μου, η χαρά ποτέ να μη του λείψει.
 Μη τους αφήσεις μια στιγμή 'πού τη δική σου βλέψη
 και δώσ' του και γερά παιδιά, Θεέ μου, ν' ανεθρέψει.
 Έχω όμως και μια συμβουλή και σα γιαγιά τη δίνω,
 κρίνε το ρόδο ν' αγαπάς και συ ρόδο τον κρίνο.
 Έτσι θ' ανθείτε ταιριαστοί στην ίδια πάντα γλάστρα,
 με στάλες απ' τα σύννεφα και λάμψη από τ' άστρα!
 Κουμπάρα, με συγχωρείς που καθυστέρησα, είχα όμως πολλά τρεξίματα.
 Δεν ξέρω αν σε ικανοποίησα, πάντως οι ευχές μας για την ευτυχία των
 παιδιώ είναι αληθινές κι ας τις ακούσει ο Θεός.
 Σεπτέμβρης '95
 Ηλίας Βασιλαράς

20.Γαμήλιες ευχές στον γάμο των συμπατριωτών και φίλων του, του Αντώνη και της Σταυρούλας Κουστίνη γραμμένες για την θεία της νύφης Βασιλεία Διακομιχάλη, το 1995. Αξίζει να σημειώσουμε εδώ ότι η Σταυρούλα Κουστίνη είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Φυσιολογίας και Κυτταρικής Βιοφυσικής του Ιατρικού Κέντρου του Πανεπιστημίου Κολούμπια της Νέας Υόρκης και επικεφαλής της επιστημονικής ομάδας, που ανακάλυψε μία ορμόνη, η οποία εκκρίνεται από τα κύτταρα των οστών και μπορεί να καταστείλει την όρεξη και να μειώσει την ποσότητα της τροφής. Δίστιχα 28 - Νο (187)

Πώς να εκφράσω τη χαρά ακόμα δεν γνωρίζω,
 που αυτό που νιώθω σήμερα όνειρο το νομίζω.
 Απίστευτο μου φαίνεται ειλικρινά το λέω
 κι άλλοτε θέλω να γελώ και άλλοτε να κλαίω.
 Τούτα τα συναισθήματα που νιώθω στη καρδιά μου,
 είν' και τα δύο της χαράς, Σταυρίτσα, ανηψιά μου.
 Είν' η χαρά τόσο πολύ που δεν την κουμαντέρω,
 μα και το κλάμα της χαράς είναι κι εκείνο ξέρω.
 Κι όταν παιδάκι σε σκεφτώ στα χέρια μας, Σταυρούλα,
 δεν το πιστεύω σήμερα που σε θωρώ νυφούλα!
 Μεγάλωνες σιγά-σιγά με όλων μας το χάδι,
 εκείνων που 'ναι στη ζωή και της γιαγιάς στον Άδη.
 Η λογική σου σου 'φερε τόσες επιτυχίες,
 πετούμε όλοι από χαρά παππούς, θείοι και θείες.
 Καλώς στο σπίτι τη χαρά, χίλιες φορές καλώς τη,
 έπρεπε κάποτε να 'ρθει, που από καιρό το χρώστη.
 Κάτσε χαρά αφού αρχή κάνεις 'πού το Ρηνάκι
 και μπες σ' όλα τα σπίτια μας για κάθε μας παιδάκι.
 Αφού 'σαι η πρώτη μας χαρά όνομα της μαμάς μας,
 πάρε τες τις καλύτερες ευχούλες της καρδιάς μας.
 Γίνου, λοιπό, βασίλισσα στο θρόνο της Αγγλίας,
 νά 'ν' το παλάτι σου πηγή καθ' ηθικής αξίας.
 Στη πάντα του Αντώνη μας στέκε μ' υπερηφάνεια,
 αφού οι καρδιές σας δένονται για πάντα με στεφάνια.
 Να μη χολιάσετε ποτέ, ούτε λεπτό της ώρας,
 να γίνετε διάσημοι και της δικής μας χώρας.
 Όλοι να καμαρώνουμε κι ο πάππους σου, Σταυρούλα,
 αφού κουράγιο έκανε να σε χαρεί νυφούλα.
 Δεν επροικίσθησαν πολλές μ' ευχές ενός αιώνα
 και βάλε τη στα στέφανα του γάμου σας κορώνα.
 Πάρε και της Μαρίας μας, παιδιώ και του Σωτήρη
 και σε χαρές ο γάμος σου κι αυτούς να παρασύρει.
 Πάρ' την δική μου την ευχή, της Ράνιας και του Στέλιου,
 θεοί να γίνετε κι οι δυο και άρχοντες του γέλιου.
 Πάρτε και όλων των δικών κι από τα δυο χωριά μας,
 νά 'σαστε το καλύτερο αντρόγυνο παιδιά μας.
 Όλες ετούτες οι ευχές και όσων ξεχαστήκα,
 αμέσως να σας γίνουνε της παντρειάς σας προίκα.
 Ας τις μαζέψει η Βρυσιανή με τον Τροπαιοφόρο
 κι ας είναι από όλους μας του γάμου σας το δώρο.

 Όλοι από λίγο ως πολύ, αγόρια και κορίτσια,
 την ώρα τούτη λαχταρούν, Αντώνη και Σταυρίτσα.

Και πλάθου τόσα όνειρα από παιδιά ακόμα
και τα ζητού απ' τον Θεό με των γονιώ το στόμα.
Κι έρχεται κάποτε η στιγμή, έτσι η μοίρα τό 'χει,
σ' άλλους ξεβγαίνει τ' όνειρο σε άλλους όμως όχι.
Εσύ 'σαι εις τους τυχερούς, Σταυρίτσα μας, ανθρώπους
κι οι δυο σου στόχοι πέτυχαν με τους δικούς σου κόπους.
Επήρες το πτυχίο σου που πρώτο στόχο είχες,
παίρνεις και τον Αντώνη σου, Θεέ μου, πού τέτοιες τύχες;
Δέσατε την αγάπη σας με το δεσμό του γάμου,
κρατάτε την πάντα σφιχτά, Χριστέ και Παναγιά μου.
Κι εμείς θα καμαρώνουμε με τους γονείς σας πλάι,
σαν η ζωή σας όμορφα κι ήσυχα θα κυλάει.
Άη μου Γιώργη, Βρυσιανή κι ευχή του κυρ-Μιχάλη,
κάνε τη ζήση των παιδιώ όσο καμία άλλη!

21.Γαμήλιες ευχές στον γάμο της Εύης -κόρης του α' εξαδέλφου του
Γεωργίου Δημάρχου, ιδιοκτήτη του καφεενείου «Φωλιά» στα Σπόα- και
του Νίκου Λύκου. Δίστιχα 16 - Νο (182)

Στο Γιώργο - Ανθούλα, Εύη – Νίκο

Αλλιώς τα περιμέναμε κι αλλιώς τα πράγματά 'ρταν,
εις τη χαρά σας τις ευχές να στείλω με τη κάρτα.
Η τύχη είναι ρυθμιστής στο μέλλον των ανθρώπω
κι αυτή διαλέει της χαράς τον χρόνο και τον τόπο.
Κόντρα στη τύχη του κανείς δεν πάει τέλος πάντω,
που γίνεται στις λύπες του και στις χαρές κουμάντο.
Γι' αυτό της Εύης η χαρά δεν γίνεται κοντά μας
κι έτσι μίλια απέχομε 'πού τα καθήκοντά μας.
Μ' αφού τα πράγματα αλλιώς δεν ημπορού να γίνου,
διαβάσετε τες τις ευχές, λοιπό, του αντρογύνου.
Είναι ευχές που τη καρδιά του κύρη σου αγγίζου,
που μίλια τούτη τη στιγμή χιλιάες μας χωρίζου.
Είναι ευχές που η μάννα σου, Εύη, τις περιμένει
και ξέρει πως η καθεμιά απ' τη ψυχή μου βγαίνει.
Είναι ευχές συγγενικές 'πό κάποιο που τις νειώθει
και θέλει να εκπληρωθούν όλ' οι κρυφοί σας πόθοι.
Είναι ευχές που ο Θεός αν ούλες τις ακούσει,
αιώνες για το γάμο σας θά 'χουσι να μιλούσι.
Χριστέ κι Άη Νικόλα μου και του χωριού προστάτη,
την Εύη μέσα στης χαράς βάλτε το μονοπάτι.
Μην την αφήσετε ποτέ 'πού τη δική σας βλέψη,
να την ζηλεύει όποιος γονιός κόρη έχει να παντρέψει.

Κάντε τη τή πιο τυχερή νυφούλα του Σποάτου,
 αφού κι ο Νίκος, λέουσι, παιί 'ναι του καμάτου.
 Κρατάτε την αγάπη σας σαν τω ματιώ σας κόρη
 κι η Παναγιά να τη θωρεί από το Μισοχώρι.
 Πάντοτε με υπομονή παίρνετε αποφάσεις,
 γιατί κι ο γάμος ο καλός περνά άσχημες φάσεις.
 Μοίραζε το χαμόγελο πού 'χεις στο πρόσωπό σου,
 στον Νίκο που από σήμερα γίνεται άνθρωπός σου.
 Κι αν ΑΓΑΠΑΣ τον άντρα σου και σ' ΑΓΑΠΑ κι εκείνος,
 θα σας ζηλεύει η Κάρπαθος, στο γράφω υπευθύνως.

Ηλίας της θείας
 Ντίνα - παιδιά
 Φλεβάρης '97

22.Γαμήλιες ευχές στον γάμο του οικογενειακού φίλου Μανώλη Π. Σισαμή και της Μαρίας. Ο Μανώλης Σισαμής είναι αδελφός της Μαρίας Σισαμή, της πρόωρα χαμένης μητέρας της Σοφίας, νύφης σήμερα του Ηλία Βασιλαρά και συζύγου του πρωτότοκου γιου του Μανώλη. Σ' αυτόν τον θάνατο, της αδελφής του γαμπρού, αναφέρονται εκτενώς τα ακόλουθα δίστιχα, παράλληλα με τις ευχές για το ευτυχές γεγονός. Δίστιχα 8 - Νο (171)

Σαν είν' η λύπη κι η χαρά μες στην καρδιά την ίδια,
 αφού το κάνουν τακτικά της μοίρας τα παιχνίδια.
 Κι ιδίως όταν και τα δυο είν' από δυο σου σπλάχνα,
 η λογική δεν ημπορεί εδώ να βγάλει άχνα.
 Σ' αυτή τη πάλη της ψυχής και του μυαλού συγχρόνως,
 που ένα πράμα γίνεται με τη χαρά ο πόνος.
 Καλείσαι μάννα δύστυχη κι εσύ να πάρεις θέση,
 γιατί δεν σε ρωτά η στιγμή σ' αρέσει δεν σ' αρέσει.
 Κι αφού θα δώσεις τις ευχές και με το κλάμα έστω
 κι εγώ θα στείλω του Θεού τούτο το μανιφέστο.
 Να σε ακούσει σ' ό,τι πεις για τη χαρά του γιού σου,
 μη απαλύνει το καμό του άτυχου παιδιού σου.
 Τουλάχιστο σ' αυτό χαρές με την οκά να δίνει,
 για να γελού 'πό δω κι ομπρός Κωστής, Γιάννης κι Ειρήνη.
 Κι ο Άης Γιώργης του χωριού, που έχομε προστάτη,
 να ακλουθά στου Μανολή το νέο μονοπάτι.

14/10/97

23.Τα δύο ακόλουθα δίστιχα γράφτηκαν για τον άεξάδελφό του Βασίλειο (Βάσο) Ηλ. Πιπέρη και την Αναστασία (Σούλα) Σταματιάδη, προκειμένου να τα χρησιμοποιήσουν ως κείμενο στο ευχαριστήριο του

γάμου τους (Ιανουάριος 1998), που μαζί με την φωτογραφία τους απέστειλαν στους προσκεκλημένους τους. Δίστιχα 2 - Νο (180^α)

Δείχνει η φωτογραφία μας του γάμου μας το στίγμα
κι είναι μικρό ενθύμιο και της αγάπης δείγμα.
Κι ελπίζουμε νά 'ν' όμορφος του ονείρου μας ο δρόμος,
με τις δικές σας τις ευχές και των γονιών μας όμως.

Βάσος - Σούλα

24.Γαμήλιες ευχές στον γάμο της Ειρήνης Δημάρχου -του Γρηγόρη και της Σοφίας- πρωτοδεύτερης εξαδέλφης της Ντίνας Βασιλαρά και του Γιώργου Κωνσταντή. Δίστιχα 11 - Νο (178)

Στο Γρηγόρη και Σοφία - Γιώργο και Ειρήνη Κωνσταντή
Πάλ' ηφερέτα ο καιρός κι η τύχη των ανθρώπων,
νά 'μεστε εμείς στην Κάρπαθο και σεις σε ξένο τόπο.
Που σμίγουν δυο αγαπητά πρόσωπα της καρδιάς μας
και λείπουμε απ' το γάμο τους κι εμείς και τα παιδιά μας.
Απού 'θελα τραουίστά να μού 'λεγες, Σοφία,
αν στις Ειρήνης τη χαρά οι πίκρες σου εφύα.
Απού 'θελα να διάβαζα τη μητρική σου σκέψη,
αν έδωξε τους πόνους σου της κόρης σου η στέψη.
Κι αν έβλεπα στο βλέμμα σου πως έτσι είναι όντως
κι εγώ θα ζήτου απ' το Θεό μαζί σας επειγόντως.
Νά 'ρθει κι Αυτός κι η Παναγιά και ο Χριστός κι οι Άγιοι,
μες στις χαράς, τη κόρη σου, να βάλου τα πελάγη.
Θα παρακάλου το Θεό και την Εφταμπατούσα,
νά 'ν' η Ειρήνη ολοζωής του Γιώργου η Αρετούσα.
Να τρέφου την αγάπη τους και το δεντρί του γάμου,
όλοι οι σταυροί που οι δικοί για 'λλόου τους θα κάμου.
Στο Γιώργο η καλοπραγιά είν' ολοσφραγισμένη
και την θωρώ την κόρη σου, Γρηγόρη, ευτυχισμένη.
Κι αφού εσμίξα δυο καρδιές από αγνό χρυσάφι,
αφήστε τη την τύχη τους στα χέρια τους μουάφι.
Έχω στον Γιώργο, ειλικρινά, πολλή εμπισσύνη,
σέβου τον και βασίλισσα θά 'σαι γι' αυτόν, Ειρήνη.

Ηλίας - Ντίνα - παιδιά
9/1998

25.Τα δίστιχα γράφτηκαν με σκοπό να χρησιμοποιηθούν από τον Γιάννη Λειβαδίτη (γιού του α' εξαδέλφου του Γεωργίου Λειβαδίτη) και την μέλλουσα σύζυγό του Αναστασία (Στέση) Μην. Σακέλλη, ως κείμενο για το προσκλητήριο του γάμου τους, που έγινε στις 4 Σεπτεμβρίου 1999,

στο Corpus Cristi των Η.Π.Α. Το Κόρπους Κρίστι είναι μια παραλιακή πόλη στο νότιο Τέξας, που ιδρύθηκε το 1839 και το όνομά της -που στα Λατινικά σημαίνει «το σώμα του Χριστού»- της δόθηκε από τους Ισπανούς προς τιμήν της Θείας Ευχαριστίας. Δίστιχα 4 - Νο (167)

Για τον Γιάννη Λειβαδίτη και Στέση

Υφάναμε τις τύχες μας με της αγάπης νήμα
και θέλαμε στου γάμου μας νά 'στε το πρώτο βήμα.
Θα γίνει το Σεπτέμβριο, στις 4, η στέψη,
στο Corpus Christi μετ' Αγίου Νικόλαου τη βλέψη.
Στείλετε έστω μια ευχή αν δεν μας την λυπάστε,
αφού, αν και σας θέλομε, στο γάμο μας δεν θά' στε.

ή

Στείλετε την αγάπη σας αν δεν μας την λυπάστε,
με δυο ευχές σ' ένα χαρτί στο γάμο αν δεν θά 'στε.

Ηλίας

Για το προσκλητήριο του γάμου
Κάρπαθος, Ιούλης του '99

26.Γαμήλιες ευχές για τον γάμο του πρωτοδεύτερου εξαδέλφου του Γιάννη Γεωρ. Λειβαδίτη και της Αναστασίας (Στέσης) Μην. Σακέλλη - κόρης της πρωτοδεύτερης εξαδέλφης του Πετρούλας Σακέλλη-Χαροφύλακα-, που έγινε στο Κόρπους Κρίστι της Αμερικής. Δίστιχα 58 - Νο (89)

Βρε Γιώργη είν' αληθινό, μα του Χριστού τη πίστη,
πως τον παντρεύεις το Γιαννή μόνος στο Κόρπους Κρίστι;
Εκεί παντρεύεται ο Γιαννής, λοιπόν, ο Λειβαδίτης,
πας κι ήχασέ τα ο Θεός ή μήπως είν' Χαρκίτης;
Πας κι ε θωρεί τα σωθικά πόσων ανθρώπω καύγει,
πόσων δικώ τα όνειρα πού 'χαν για 'λλό του θαύγει;
Έτσι λοής του μερακλή του τιμωρεί το πάθος,
που ακόμα εν ημπορώ να (δ)ω που τό 'καμε το λάθος.
Έτσι μα(δ)ού τα όνειρα του βέρου Εσποϊτη,
του γιού του ο ξεπορτισμός νά 'ν' από ξένο σπίτι!
Αυτού που κράει τις χαρές του κόσμου μαναχός του
μακριά από το σπίτι του να στολιστεί ο γιός του.
Ή μήπως είν' ψαματινό όνειρο που ξεβγαίνει,
που τριονίζει τις πληγές αντίς για να τις γιένει;
Μακάρι νά 'ταν όνειρο κι αλλιώς νά 'ν' η αλήθεια,
να βγάλει ο καθένας μας τί 'κρυβε μες στα στήθια.
Εγώ 'θελα το του Γιάννη το γαμπροστόλισμά του

στο Σπόα να γινότανε για νά 'το του καμάτου.
Να τον εξεπορτίζαμε μ' όσες ευχές μας μείναν
κι ας βρέχουτο απ' τα δάκρυα μας, που στέρεψαν κι εκείνα.
Νά 'βλεπα σαν σ' αγκάλιαζε, που θα σ' αποχαιρέτα
ν' άκουα τ' αποχωρισμού τα λόγια σου τα ντρέτα.
Νά 'βλεπα τον ιδρώτα σου να σμίγει με τα δάκρυα
και τη Μαρία όρθια να κλαίει σε μιαν άκρια.
Νά 'βλεπα και τ' αέρφια σου νά 'ν' ούλα μονολάι,
να περιμένου δυο ψυχές να 'ρτούν από τον Ά(δ)η.
Νά 'βλεπα και της μάννας σου, Γιώργη, τα δάκρυά της,
απού θα τα σκουπίζασι οι άκρες του φωτά της.
Να θώρου και τη μάννα μου σε μια γωνιά κλαμμένη,
τ' αέρφια γι ή τον άντρα της γι ή ποιους να αλημένει.
Νά 'το κι η θεία δίπλα της να καύγεται κι εκείνη,
με του γαμπρού της το καμό π' αναύγει αμέ δε σβήνει.
Νά 'το κι οι μερακλήες μας ούλοι αγκαλιασμένοι
και να μην έχει υπομονή κανείς να περιμένει.
Να'παίζα και τα όργανα του χωρισμού τις νότες,
νά 'κουα τις ευχούλες σου που σαν τις λες πονώ τες.
Να μου κι εγώ σε μια μερά να βλέπω και ν' αφκρούμαι,
να χαίρομαι και να πονώ, να κλαίω και να 'φχούμαι.
Και σαν θα 'ρχόταν ο Γιαννής να γονατίσει ομπρός σου,
νά 'ρχουμου κι εγώ δίπλα σου νά 'πιανα το σφυμό σου.
Να ταίριαζα τα λόγια μου στους κτύπους της καρδιάς σου,
πού 'ναι γνωστό αν τ' αγαπώ, Γιώργη μου, τα παιδιά σου.
Να του τραούου του Χριστού και τ' Άγιου Κωνσταντίνου,
νά 'ρτουσι δίπλα στο Γιαννή την ώρα που τον ντύνου.
Νά 'ρτει κοντά του ο Χριστός που ένα σάρτο απέχει,
μπρος απ' τα ζάλα του Γιαννή τα γαμπρικά να τρέχει.
Νά 'κουα χίλιες τουφεκιές με το ξεκίνημά του
κι ύστερα τα συρματικά του συνεποβγαλμάτου.
Νά 'στρωνα ούλες τις ευχές που τού 'παν σαν τον ντύνα
ωσάν μυρτιές στη στράτα του, σαν ρόδα και σαν κρίνα.
Και μέχρι να τον παίρνατε, Γιώργη, στην εκκλησία,
μάνι-μάνι θε νά 'κοφτα νά 'βρισκα τη Στασία.
Να 'κούσω τι θε να πει στη πρώτη της εγγόνη,
με τι λοής κεντήματα τα ζάλα της τα στρώνει.
Και αν με 'χώρει θά 'μπαινα κι εγώ μέσα στο σπίτι,
γιατί κι εδώ στολίζετο 'γγόνι του Λειβαδίτη.
Να 'ντάλλαζα με το Μηνά μονάχα ένα βλέμμα,
σαν θά 'το του ξεπορτισμού της κόρης του το θέμα.
Να 'κούσω τία θα της πει, πώς θα την συνεβγάλλει,
πως συγχωρά ένας γονιός ένα παιί σαν σφάλλει.

Να σμίξουσι οι σκέψεις μας, όπως συνήθως κάνου,
 να ανεσύρνομε ευχές και να μη αποκάνου.
 Ν' αγκαλιαστούμε ύστερα, να κλάψομε εμάι,
 να καρτερούμε τον νονό νά 'ρτει από τον Ά(δ)η.
 Να δούμε πως εις την ζωή μάταια είν' τα πάντα
 και πως χρειάζεται ο γονιός νά 'ν' στου παιδιού τη βάντα.
 Νά 'ρτει η Πετρούλα δίπλα μας να 'κούει τία λέμε,
 και τι ζητούμε του Θεού σαν μας θωρεί να κλαίμε.
 Να πιάσου ύστερα μαζί σφιχτά-σφιχτά τη Στέση,
 στη μέση να τη βάλουσι να την κραού μη πέσει.
 Να κατεού σιγά σιγά τη σκάλα του Βουνάρου,
 να χαναλίσου στο Γιαννή τη κόρη του κουμπάρου.
 Να δέσου την αγάπη τους με τρίκλωνη αλυσία,
 με των παπάω τις ευχές μέσα στην εκκλησία.
 Κι εγώ στη πόρτα να σταθώ μπρος στο προσκυνητάρι,
 ένα κεράκι νά 'ναβγα για τούτο το ζευγάρι.
 Στο κόνισμα τ' Άη Γιωργιού νά 'λεα μια κουβέντα,
 που ξέρω πως θα βοηθά μ' ήθελα ντοκουμέντα.
 Τώρα 'ν'τα πράματα αλλιώς, πρέπει να το πιστέψω,
 να κάμω κέρινα φτερά να 'λαργοταξιέψω.
 Να βάλω τις ευχούλες μου μέσα σ' ένα τσουκάλι,
 αφού θα τις edιάλεα καμιά τω να μη σφάλλει!
 Νά 'ρκουμου στην Αμερική μαζί μου να τις φέρω,
 μ' είναι και τούτο όνειρο ψοματινό το ξέρω.
 Κι αφού περιορίστηκα στου Fax μόνο τη λύση,
 ό,τι σκεφτώ ένα χαρτί θα σας το κουαλήσει.
 Οι ίδιες θά 'ναι οι ευχές, μ' ίδια αγάπη βγαίνου
 και όσο τις διαβάζετε, παιδιά μου, να πληθαίνου.
 Αφού 'στε της αγάπης σας θύματα και τα δύο
 προστάτης νά 'ναι ο Θεός όλων σας των σχεδίων.
 Όπως τη σχεδιάσατε, παιδιά μου, τη ζωή σας,
 έτσι νά 'ν' και καλύτερη να χαίροντ' οι γονείς σας.
 Να γίνει η αγάπη σας της ευτυχίας φλέα,
 να χαίροντ' όσοι άθελα το λάθος σας εκλαία.
 Το δέντρο της αγάπη τους, Θε μου, κάν' το ρομάνι
 και φόρτωσέ το με καρπούς άβλαους μάνι-μάνι.
 Πότιζε τούτο το δεντρό μ' αθάνατο νεράκι,
 να κάνει ισ(κ)ιο ολοζωής σ' αυτό το ζευγαράκι.
 Φέρε χιλιά λογιά πουλιά να κελαδού συγχρόνως,
 στο δέντρο της αγάπης τους, αν θα τους λάχει πόνος.
 Στέριωσε το χαμόγελο, Θε μου, στα δυο τους χείλη
 κι ας φτάσει κι ως τα πόδια τους ωσάν το πετραχείλι.
 Μη τους στερήσεις υλικά πλούτη αν σου γυρέψου,

γιατ' έχουν πλούτη ηθικά πολλούς φτωχούς να θρέψου.
 Μη τους αφήσεις μια στιγμή απ' το δικό σου βλέμμα,
 ένωσε τα στεφάνια τους με της χαράς το στέμμα.
 Μην επιτρέψεις να χαρού όσοι τους κακοθέλου
 κι ούτε να παραπονεθού εις τη ζωή καθέλου.
 Κάνε τους τούς πιο πλούσιους, τους πιο αγαπημένους,
 τους πιο απαραπόνευτους, τους πιο ευτυχισμένους.
 Κάν' τους να τους ζηλεύουσι, μα να μη τους μαδιάζου
 κι όσους τους κατηγόρησαν τα λόγια τους ν' αλλάζου.
 Κάνε και τους γονέους τω, το πάππου και γιαγιές τω,
 μέχρι του χρόνου να χαρού ένα 'γγονάκι έστω.
 Κάνε κι εμού τον πόθο μου, Θε μου, που δεν αλλάζει,
 ετούτου του αντράνου άλλο να μη του μοιάζει.

Με αγάπη
 Ηλίας της θείας
 Κάρπαθος 4/9/1999

27.Τις ευχές συνέθεσε ο Ηλίας Βασιλαράς για λογαριασμό της μητέρας του Μαριγούλας Εμμ. Βασιλαρά, προκειμένου με αυτές να συνοδεύσει το γαμήλιο δώρο της προς τον φιλιώτσο (βαφτιστικό) και ανηψιό της Γιάννη Γεωρ. Λειβαδίτη και τη μέλλουσα σύζυγό του και επίσης ανηψιά της Αναστασία (Στέση ή Στασία) Μην. Σακέλλη. Η συγγένεια μεταξύ της νύφης και του γαμπρού, που προκύπτει και από τον στίχο «τον αερφό μου πού 'σαστε εγγόνια και τα δύο» (συγκεκριμένα η νύφη είναι δισεγγονή), φαίνεται ότι ήταν και η αφορμή για τις όποιες αντιρρήσεις υπήρχαν αρχικά από πλευράς της οικογένειας για τον γάμο αυτό, όπως καθαρά φαίνεται και από τον στίχο «Κάνε τις πίκρες πού 'πιαμε με το ξεκίνημά τους», στα δίστιχα που ακολουθούν αμέσως παρακάτω από τη γιαγιά της νύφης Αναστασία Βασ. Χαρτοφύλακα. Δίστιχα 10 - Νο (255)

Από τη μάνα μου στον Γιάννη και Στασία

Δεν δείχνουν τα δωράκια μου τι κρύβει η ψυχή μου,
 ούτε και την αγάπη μου, Στασία και Γιαννή μου.
 Μ' είναι πολύ συμβολικά κι έχου κοινό σημείο,
 τον αερφό μου πού 'σαστε εγγόνια και τα δύο.
 Κι αφού αποφασίσατε οι τύχες σας να σμίξου,
 στη δόξα του Αλέξαντρου θέλω να καταλήξου.
 Κι αν ζη ακόμα η φήμη του στις 3 ηπείρους, γιε μου,
 τσε εις στις πέντε ν' ακουστεί, φιλιώτσε κι ανησιέ μου.
 Να κάμεις τη Στασία μας βασίλισσα, Γιαννή μου,
 που 'γάπου τη από μικρή κι είχα τη σα παύ μου.
 Μη διαψεύσεις τα όνειρα, παύ μου, της γιαγιά της

κι εκείνη θα σε αγαπά σαν νά 'σαι ο μπαμπάς της.
 Και το Μηνά να αγαπάς και τη Πετρούλα ίδια,
 γιατί δεν είστε άγνωστοι ούτε από ξένα σπίδια.
 Κι αν ήσπρωξε η αγάπη σας και κάμετ' ένα σφάλμα
 κι αν είν' φουρτούνα σήμερα, αύριο θά 'ναι κάλμα.
 Να δείχνετε υπομονή, σύνεση και πραότητα,
 γιατί Στασία και Γιαννή εν είστε ότι κι ότι.
 Κι εγώ απού σας αγαπώ σαν τα (δ)ικά μου 'γγόνια,
 θα προσκυνώ η αγάπη σας να παραμείνει αιώνια.

28. Γαμήλιες ευχές που γράφτηκαν για λογαριασμό της Αναστασίας Βασ. Χαρτοφύλακα -α' εξαδέλφης του Ηλία Βασιλαρά, αλλά και του πατέρα του γαμπρού Γεωργίου Λειβαδίτη-, προκειμένου να τις πει στον γάμο της εγγονής της Αναστασίας (Στέσης) Μην. Σακέλλη και του Γιάννη Γεωρ. Λειβαδίτη. Δίστιχα 11 - Νο (256)

Τώρα σε τούτα τα φτερά θα βάλω τις ευχές μου,
 που δεν της είπα σ' άνθρωπο κι ε θα τις πω ποτές μου.
 Να σου τις φέρουν, Στέση μου, πετώντας εις τα ύψη,
 τίποτα από τη ζωή ποτέ να μη σου λείψει.
 Ω! Παναγιά μου Βρυσιανή με το νερό σου τ' άγιο,
 τον έρωτά της πότιζε και δίνε του κουράγιο.
 Κάνε τις πίκρες πού 'πιαμε με το ξεκίνημά τους,
 χαρές στο πάππου και γιαγιές, πατέρα και μαμά τους.
 Διάψευσε τους φόβους μας τα «αχ!» μας κάν' τα γέλιο
 και τις ευχές μας τις κρυφές του γάμου της θεμέλιο.
 Σκέπαζε την αγάπη της σωστή ήταν ή λάθος,
 αφού νικιέται η λογική 'πού της καρδιάς το πάθος.
 Κι όση κλωστή εκέντησα, Θε μου, άλλη τόση κάν' τη
 και δώσ' τη στην εγγόνη μου ασήμι και διαμάντι.
 Κάνε τη κάθε βελονιά που κέντου στο τελάρο,
 χαρές εις την Στασία μας που θέλω άρο-άρο.
 Ενσάρκωσε τα όνειρα που για το μέλλον κτίζει,
 από τα πρώτα ζάλα της και στ' άλλα να ελπίζει.
 Πάρε και μια μου συμβουλή που σα γιαγιά σου δίνω,
 που ε περιμένω σήμερα μονάχα να σε κρίνω.
 Όσοι την κακοβλέπουσι, κόρη μου, την χαρά σου,
 μάθε τους πώς να αγαπού σαν θά 'ρτει η αρά σου.

Από την Στασία του θείου του Γιάννη
 στην εγγονή της τη Στέση

29.Ευχές για τον γάμο του Ηλία Β. Λιγνού, άξαδέλφου της Ντίνας Βασιλαρά και της Μαρίας Γ. Πιπέρη, που έγινε στο Brooklyn της Αμερικής. Δίστιχα 10 - Νο (160)

Σε μια συγγενική χαρά ο συγγενής σα λείπει,
 προ πάντων όταν σ' αγαπά νιώθει περίσσια λύπη.
 Αυτά τα συναισθήματα αισθάνομαι για σένα,
 γιατί κι άλλος Λεντής Λιγνός παντρεύεται στα ξένα.
 Δεν είν' μικρή η απόσταση να ρίξω ένα σάρτο,
 στου γιου σου το ξεπόρτισμα, θείε Βασίλη, νά 'ρτω.
 Μ' ας είν' η ώρα η καλή στα γαμπρικά του ζάλα,
 αφού τα κάνει σήμερα με όνειρα μεγάλα.
 Ας μπουν ομπρός του οι ευχές εσένα και της θείας
 και τους καρπούς του γάμου τους να δείτε απ' ευθείας.
 Δεν έχω από τη νύφη σου καμιά ανησυχία,
 γιατί είναι δύσκολο να βρεις τέτοιες λοής λαχεία.
 Θείε εις το τηλέφωνο πολλές φορές σου τά 'που,
 πως της Μαρίας η ψυχή γεννιέται κάπου-κάπου.
 Κι εύχομαι και σαν σύζυγος όπως ήταν να μείνει
 και ο Λεντής καλλίτερος στη βάντα της να γίνει.
 Παιδιά μας που γινόσαστε 'πό σήμερα ένα σώμα,
 δείτ' ότι ονειρεύεστε και πιο πολλά ακόμα.
 Νά 'χουσι τις ευχούλες σας μαζί τω δώρο θείο,
 που θα τους πείτε Χαζηνιά, Γιώργο, θεία και θείο.

Με αγάπη Ηλίας-Ντίνα
 παιδιά

Μαρούσι 23/9/2000 με fax

30.Ευχές για τον γάμο του Βασίλη Μηνά Πιπέρη και της Φωτεινής Σμουδιάνη, αμφότεροι πρωτοδεύτερα εξαδέλφια του Ηλία Βασιλαρά και β'εξαδέλφια μεταξύ τους, ο οποίος γάμος πραγματοποιήθηκε στο Brooklyn των Η.Π.Α. Δίστιχα 11 - Νο (158)

Είναι και τούτη η χαρά ώρα για χίλιες σκέψεις,
 αφού στο Brooklyn γίνεται δυο ξαδερφιώ μου η στέψις.
 Δυο πρώτες μου ξαδέρφισσες παντρεύου τα παιδιά τω,
 αφού τα παρακίνησε στο γάμο η καρδιά τω.
 Είν' η αγάπη νικητής πάντα σε τέτοιες ώρες
 κι έχει χιλιάδες θύματα αρσενικούς και κόρες.
 Κι έτσι μικροπαντρεύεστε Βασίλη και κουμπάρα,
 μ' ας είναι πάντα ο γάμος σας κορφή χωρίς αντάρα.
 Ο δρόμος που διαλέξατε ορθάνοιχτος να μένει
 κι εσείς να τον διαβαίνετε πάντα αγαπημένοι.

Νά 'ν' η χαρά παρέα σας στου γάμου σας τη ρότα
 κι όλη η ζωή σας νά 'ν' γλυκιά σαν του βιολιού τη νότα.
 Φανή μας και Σοφία μας της θείας και του θείου,
 νά 'ν' στα παιδιά σας βοηθός η χάρη κάθ' Αγίου.
 Στάσου, Φανή, με δυο ευχές στη βάντα του Βασίλη
 και δώσ' του και του κύρη του γιατί του την οφείλει.
 Μη περιμένεις του Μηνά δε θε να 'ρτη, Φανή μας,
 ο άδικος του ο χαμός πολλά χρόνια πονεί μας.
 Μ' ας γίνει η ευχούλα του στο Βάσο φυλαχτάρι
 κι ας τού 'ναι πάντα συντροφιά στο δρόμο που θα πάρει.
 Την ατυχία του Μηνά και της Φανής το κλάμα,
 Θεέ μου, δώσ' τους τες χαρές στο γάμο απού κάμα.

Ηλίας - Ντίνα
 παιδιά

Βάσο Μ. Πιπέρη - Φωτεινή Σμουδιάνη,
 12/11/2000, Μαρούσι με τηλέφωνο.

31. Τα δίστιχα γράφτηκαν για την άεξαδέλφη του Φανή Μην. Πιπέρη, προκειμένου να ακουστούν στον γάμο του γιού της Βασίλη Μηνά Πιπέρη με την Φωτεινή Σμουδιάνη, τραγουδήθηκαν όμως από άλλο άτομο του περιβάλλοντός της, επειδή η ίδια ως χήρα δεν μπορούσε να το κάνει. Η μητέρα της νύφης Σοφία Ιωάν. Λειβαδίτη είναι επίσης άεξαδέλφη εκ μητρός του Ηλία Βασιλαρά. Δίστιχα 7 - Νο (159)

Με ποια καρδιά από τις δυο να σου 'φρηθώ παιί μου,
 με τ' άτυχου πατέρα σου ή με την εϊκή μου;
 Με τι κουράγιο να σου πω ώρα καλή Βασίλη
 και τι γλυκά λόγια να που δυο πικραμένα χείλη;
 Πού να τη βρω τη δύναμη και πώς να πάρω θάρρος,
 που δεν το συμμερίστηκε το κλάμα μας ο χάρος;
 Μ' αν με ακούει ο Θεός, που πως μ' ακούει ξέρω,
 ας δώσει για το γάμο σου πολύ ενδιαφέρο.
 Έλα Χριστέ και Παναγιά κι ούλ' οι Αγιοί του κόσμου,
 να μη χολιάσει ένα λεπτό 'πό δω και μπρος ο γιος μου.
 Κλούθα του Άη Γιώργη μου, μην τον αφήνεις πόντο
 και κάμε τον πανευτυχή κι άρχοντα των αρχόντω.
 Πάρε και την ευχούλα μου, απού για σε κραώ τη
 και σου τη δίνω ολόκαρδα, γιε μου, χαρά μου πρώτη.

Με τηλέφωνο, Μαρούσι 12 Νοέμβρη 2000

32.Ευχές για τον γάμο του Βασίλη Μαραγκάκη και της Αλεξίας Λειβαδίτη, εγγονής των θείων του Παύλου και Αννίκας Βασιλαρά. Δίστιχα 15 - Νο (161)

Στους: θείο, θεία, Μανόλη-Φανή, Βασίλη και Αλεξία

Ετούτα που συμβαίνουν δεν τά 'βαζα στο νου μου,
να πάρει η Αμερική τη θέση του χωριού μου.
Επήρατο απόφαση και χωνεψάτο κιόλα
ότι στους γάμους τις ευχές θα γράφω πιο στη κόλλα.
Κι αφού οι δικοί μας κάνουν στα ξένα τις χαρές τω
κι εγώ με το τηλέφωνο θα τους τις στέλνω έστω.
Εν είχες σπίτι Φωτεινή και συ θεία Αννίκα
ή τα στολίδια του γαμπρού και της νύφης χαθήκαν;
Εγώ πολύ λυπήθηκα Μανόλη και Φανή μου,
απού δυο γάμους κάνατε κι ούτε σ' ένα δεν ήμου.
Μ' αφού ηύρετέ το λογικό ξαδέρφια, θεία, θείο,
εις τα παιδιά σας να κλουθά η χάρη δυο Αγίω.
Πέτασε, Άη Γιώργη μου, και πήαινε στο γάμο
και φόρτωσέ τους με χαρές σαν του γιαλού τον άμμο.
Και συ, Άη Νικόλα μου, τρέξε στην Αλεξία,
που χρόνια επροσκύνα σε και σ' ήναβγε η θεία.
Κάνε του γάμου την χαρά σαν θάλασσα μεγάλη
και τη γειτονοπούλα σου να μην της μοιάζει άλλη.
Με το Βασίλη κάνε τη να ζει παραμυθένια,
τη κόρη που οι αξίες της, ξέρω, δεν θέλου πένια.
Κάνε τη με τον άντρα της να γίνουσι μια σάρκα
και τιμονιέρης κάισε στου ονείρου τους τη βάρκα.
Κάνε τους πρίμο τον καιρό σε ό,τι ρότα βάλλου
και γίνου η πυξίδα τους, ποτέ τω να μη σφάλλου.
Τιμόνεψέ τους, Άγιε μου, στο πιο καλό λιμάνι,
εκεί που η πίκρα μιας στιγμής ούτε λεπτό δεν κάνει.
Κι ύστερα δώσ' τη θέση σου στο νέο καπετάνιο,
πού 'ν' προικισμένος με καλά από τον Επουράνιο.
Κι αφού θά 'ν' το λιμάνι τους για πάντα ασφαλισμένο
μαζί σου θε να ανάβομε κερι στο Δοξασμένο.

Ηλίας - Ντίνα, Μαριγούλα, παιδιά
Κάρπαθος 25/11/2000 με fax

33.Ευχές στην Σοφία Μην. Πιπέρη από τον νονό της Ηλία Βασιλαρά και τη μητέρα του Μαριγούλα Εμμ. Βασιλαρά, για τον γάμο της με τον Μανώλη Τσαμπουνιέρη, τον Σεπτέμβριο του 2002. Δίστιχα 15 - Νο (143)

Στη Σόφη Μηνά Πιπέρη και Μανόλη Τσαμπουνιέρη

Θα σιγουντάρω τις ευχές, Σοφία, της νονάς σου,
γιατί κι οι δυο αγαπούμε σε ωσά παιί μας νά 'σου.
Κι η μάνα μου, που σαν παιί κι εκείνη σ' έχει Σόφη
και σε κραεί στο κόρφο της ωσά χρυσό εγκόρφι.
Κι αυτή για σένα προσκυνά και στ' όνομά σου αμώνει,
γιατ' είσαι κόρη της Φανής, της αερφής της 'γγόνι.
Κι άσχετα πως απίστευτο της φαίνεται ως τώρα,
πως γίνεται ο γάμος σου, Σόφη, σε ξένη χώρα
και δε μπορεί βοήθεια παραμικρή να δώσει,
μα ούτε από καμιά γωνιά, Σόφη, να καμαρώσει.
Κι αυτή σου στέλνει δυο ευχές που απ' τη ψυχή της βγαίνουν,
αφού οι επιτυχίες σου κάθε γιαρά της γιαίνουν.
Κι ό,τι για τα εγγόνια της όνειρα, Σόφη, κάνει,
τα ίδια κάνει και για σε και πάλι δεν την φτάνει.
Παρακαλεί το το Θεό και συχνοπροσκυνά το,
μ' η ίδια θά 'θελε Θεός για μία μέρα νά 'το.
Να 'βλόγα τα στεφάνια σας, Σόφη μου, μοναχή της,
με τις ευχές απού κραεί και κρύβει στη ψυχή της.
Να σας γεμώση με χαρές τον άντρα σου κι εσένα
και με καλά που εν ήγραψε ακόμ' ανθρώπου πένα.
Να κάμει του χαμόγελου τα χείλη σας κονάκι
και να σας δίνει η τύχη σας πλούτη με το πινάκι.
Μονάχα δάκρυα χαράς τα μάδια σας να τρέχου,
να χαίρονται φίλοι και δικοί κι εκείνοι που σας έχου.
Να κάμει ο γάμος σας καρπούς που να μοσκολοούσι,
να καμαρώνομε κι εμείς κι όσοι σας αγαπούσι.
Να δω και της μητέρας σου τα μάδια να στεγνώσου
κι η αερφή μου να χαρεί από το τυχερό σου.
Ό,τι ευχή σας έστειλε η θεία η Μαριγούλα
κι εγώ Φανή υπογράφω τη και τα παιδιά μου ούλα.

34.Γαμήλιες ευχές στον γάμο της Μαρίας Λειβαδίτη -κόρης του
α'εξαδέλφου του Μιχάλη Λειβαδίτη- και του Μανώλη Τσαμπουνιέρη.
Δίστιχα 16 - Νο (93)

Στο Μανώλη και τη Μαρία

Βοήθα Άη Γιώργη μου κι οδήγα μου τη σκέψη,
που πρέπει στην Αμερική πάλι να ταξιδέψει.
Να κουαλήσει τις ευχές που θε να στείλω πάλι,
σ' ένα παιί που αγαπώ στη κόρη του Μιχάλη.

Ήθελα Πηνελόπη μου ες τη χαρά σας νά 'μαι,
 γιατί είστε στο κατάλογο εκείνω π' αγαπάμε.
 Ήθελα Πηνελόπη μου εις τη χαρά σας νά 'ρω,
 μ' ήταν για μένα δύσκολο της ξενητειάς το σάρτο.
 Κι αφού 'χετε κι άλλες χαρές κι αν ο Θεός το θέλει,
 κάντε τες ούλες στο χωριό και τότες μη σας μέλλει.
 Ωστόσο τις ευχούλες μας, Μαρία, ξεσκαρτέρω
 και πρώτα για την εκλογή πού 'καμες σε συγχαίρω.
 Χτες σ' είδα σ' ένα video με το χαμόγελό σου,
 τέτοια σ' όλη σου τη ζωή νά 'χει ο Θεός για 'λλό σου.
 Είδα και τον Μανώλη σου μ' αυτή την ευκαιρία,
 καλοσυνάτο κι ήρεμο ωσά κι εσέ Μαρία.
 Κι είπαμε με τη μάνα μου μαζί την ίδια λέξη,
 ότι ο Χριστός το ταίρι σου, Μαρία, έχει διαλέξει.
 Άη μου Γιώργη και Χριστέ κι Άγιε μου Κωσταντίνε,
 εις τη γειτονοπούλα σου, ό,τι γυρέψει δίνε.
 Δώστε της ό,τι πεθυμά και ό,τι σχεδιάζει,
 σαν τη ψυχή της π' άρωμα παραδεισένιο στάζει.
 Τα στεφανά της στέρα κάμετε σαν τ' ατσάλι,
 με το παιδί που ταίριασε κι η γνώμη του Μιχάλη.
 Κι η θεία σας δυο τρεις ευχές με τις δικές μου στέλλει,
 και τη Μαρία να τη δει ευτυχισμένη θέλει.
 «Χολιώ σε Πηνελόπη μου αφού 'σαι μοναχή σου,
 μα τη χολή σου πιο χαρά να κάμει το παιί σου.
 Να την ε(δ)είς βασίλισσα, Μιχάλη, τη Μαρία,
 να καμαρώσεις τις χαρές στ' άλλα παιδιά τα τρία.
 Κι αν μ' έχει ο Θεός καλά κι εμένα, Μιχαλάκη,
 για όλους σας στην Εκκλησιά θ' άφτω ένα κεράκι».

Θεία Μαριγούλα, Ηλίας, Ντίνα, παιδιά
 Φλεβάρη 15 του 2003

35. Δίστιχα που γράφτηκαν για λογαριασμό του φίλου του και γνωστού
 Μεσοχωρίτη λυράρη Μανώλη Μάλτα, για να τις τραγουδήσει στο
 ξεπόρτισμα του Νικολή Γιάν. Παυλίδη, του οποίου ο γάμος έγινε στη
 Ρόδο. Δίστιχα 5 - Νο (150)

Σε τούτο το ξεπόρτισμα θα πιάσω το σφυμό σου
 και θα ταιριάσω τις ευχές που θε να πω στο γιο σου.
 Ωρα καλή χίλιες φορές στου Νικολή τη στράτα
 και συ ευχή του μερακλή από σιμά του κράτα.
 Ω! Παναγία Βρυσιανή και της Καρπάθου Άγιοι,
 ας ταξιδεύει ο Νικολής σε ήρεμα πελάγη.
 Ω! Παναγία Βρυσιανή και άλλη του Μερτώνα,

ας ταξιδεύει ο Νικολής πάντα με πασιόνα(;)
Κι ας είν' γλυκεία η τύχη του σαν ταιριασμένη λύρα,
φίλε μου, απ' τ' αχτύλια σου αφού 'χου τόση πείρα.

Τις έστειλα στο Μανώλη Μάλτα, για να τις πει
στο γάμο του Νικολή του Γιάννη Παυλίδη, στη Ρόδο
1 Φλεβάρη 2003

36.Τα δίστιχα αυτά με τις γαμήλιες ευχές γράφτηκαν για τον Καθηγητή
Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, προκειμένου να τις απευθύνει στον γάμο του
Γιώργου και της Νομικής, θυγατέρας του Καλύμνιου Καθηγητή του
Πανεπιστημίου και Γυναικολόγου-Μαιευτήρα, Σακελλάρη Καρπάθιου.
Δίστιχα 10

Μ' ειλικρινή αισθήματα σε λόγια ταιριασμένα,
που απ' τα παιδιά μας βγαίνουνσι, την Εύη κι από μένα
και με ευχές απ' της καρδιάς το πιο κρυφό κελάρι,
στης Νομικής σου τη χαρά ήρθαμε, Σακελλάρη.
Κι αν δεν μπορού τα λόγια μας τις σκέψεις να εκφράσου,
συμπαραστάτες έχε μας και φίλους στη χαρά σου.
Και αν ακούσει ο Θεός όσες ευχές θα πούμε,
τον Γιώργο και τη Νομική πανευτυχείς θα δούμε.
Όλοι οι Αγιοί των δυο νησιώ, Καλύμνου και Καρπάθου,
τα όνειρα του γάμου τους, απ' την αρχή να πλάθου.
Παρούσα νά 'ναι η Παναγιά στου γάμου τους τα ζάλα,
τα πρώτα νά 'ναι ζάχαρη και μέλι όλα τ' άλλα.
Το γέλιο νά 'ναι μόνιμο εις τω παιδιώ τα χείλη
κι εσείς να καμαρώνετε κι εμείς πού 'μαστε φίλοι.
Εις της ζωής το πέλαγος πρώτο αέρα νά 'χου
και νά 'ναι στο τιμόνι τους η Παναγιά του Βράχου.
Κι η Πόπη κι η Ειρήνη σας νά 'χου την ίδια τύχη
κι η κάθε τους προσπάθεια κι εκείνων να πετύχει.
Τα όνειρά τους να γινού όλα πραγματικότητας,
Μηνάς, Εύη, Αλέξανδρος, Γιώργος και Παναγιώτης.

Οκτώβρης 2003

Για το Μηνά Αλ. Αλεξιάδη
Στου Καρπάθιου Σακελλάρη (καθηγητή) την κόρη

37.Ευχές για το στόλισμα της Βίκυς Πάχου -κόρης της ά εξαδέλφης του
Βιργινίας (Βένας) Βασιλαρά-, που έγινε στο Μαρούσι, εν όψει του γάμου
της με τον Κώστα Μαρτίνο. Δίστιχα 3 - Νο (137)

Στο στόλισμα της εξαδέλφης Βίκυς Πάχου στο Μαρούσι

Κλείωσε τα παράθυρα, Βένα μας, και τη πόρτα
και δώσ' καρέκλα της χαράς πού 'ναι ακόμα ολόρτα
Στρογγυλοκάισε χαρά κι εγώ πολύ το θέλω,
γιατί σε χρειαζόμαστε στω κοριτσιώ το μέλλο(ν).
Βαστήξετέ τη τη χαρά μη βγει από το σπίτι,
Χριστέ και Παναγία μου κι Αϊ-Γιώργη Σποΐτη.

Κολοβό 23 Αυγούστου 2004

38. Ευχές που απηύθυναν οι τρεις γιοιό του Ηλία Βασιλαρά, Μανώλης, Χάρης και Άκης, για τον γάμο του β' εξαδέλφου τους Γιάννη Μαραγκάκη -γιου της Φανής Μαραγκάκη, αγαπημένης α' εξαδέλφης του Ηλία Βασιλαρά- και της Άννας Παπακωνσταντίνου. Δίστιχα 15

Στο Γιάννη, την Άννα και τους θείους μας

Το έργο π' αναλάβαμε βαρύ φορτίο είναι,
γι' αυτό Θεέ μας δύναμη εις το μυαλό μας δίνε.
Είμαστε τρεις πρωτάρηδες σε τούτη την ευθύνη,
μα θε να προσπαθήσομε κι ότι είπε ο Θιός ας γίνει.
Να πιάσομε του πάππου μας κι αφέντη μας τη σκέψη
και μη παρεξηγήσετε αν κάτι μας λαθέψει.
Μας σπρώχνει η αγάπη μας και η συγγένειά μας
κι αν είναι οι ευχές γνωστές είναι 'πού τη καρδιά μας.
Στ' Αϊ Γιωργιού την εκκλησιά ότι θα αλλάξεις βέρα,
έτσι την φανταστήκαμε του γάμου σου τη μέρα.
Μ' αφού 'σαι στην Αμερική κι είν' δύσκολο να 'ρθούμε,
έστω με τ' άψυχο χαρτί, Γιαννή, θα σου 'φχηθούμε.
Καινούριος χρόνος άρχισε, καινούριο σπίτι ανοίγει
κι ένας ακόμα έρωτας σε γάμο καταλήγει.
Σ' αυτήν σας την απόφαση και την επιλογή σας,
ο Αϊ-Γιώργης κι ο Χριστός να είναι οδηγοί σας.
Ρόδιος νά 'ναι ο δρόμος σας βασιλικέ και κρίνε
και στήριγμα ακούραστο ο ένας τ' άλλου γίνε.
Με σεβασμό και σύνεση πάντα να προχωράτε
και σταθερά τα βήματα απού θε να πατάτε.
Την Άννα δεν την ξέρομε, μα λέει η γιαγιά μας,
ότι ξαδέλφη είν' κι αυτή μέσ' από τη γενιά μας.
Κι αφού 'χομε συγγένεια, λοιπό, και με τους δύο,
του πιο καλού ανδρόγυνου πάρετε το βραβείο.
Να καμαρώνει η θεία μας κι ο θείος ο Μανώλης,
είν' της καρδιάς μας οι ευχές και της ψυχής μας όλης.
Λάμπε ήλιε Σποΐτικε στη στράτα τ' ανδρογύνου,
υπόδειγμα της σχέσης τους σε όλους μας να γίνου.

Νά 'ναι το πιο χαρούμενο κι όμορφο ζευγαράκι,
με του Μανώλη τις ευχές, του Χάρη και του Άκη.

7/1/06

39.Ευχές για τον γάμο της Άννας Βασ. Χαλκιά -κόρη της Βιργινίας Χαλκιά-Λιγνού, αδελφής της Ντίνας Βασιλαρά- και του Βασιλείου Γεωρ. Πιπέρη, που έγινε στο Corpus Cristi του Texas, στις 27 Ιανουαρίου 2007. Δίστιχα 12 - Νο (126)

Αγαπημένη μου ανηψιά από τις τρεις η πρώτη,
τη πρόσκληση του γάμου σου στα χέρια μου κρατώ τη.
Ανοίω, ξανανοίω τη και τη συχνοδιαβάζω
και σαν τον άπιστο Θωμά της Εριφιλίας μοιάζω
γιατί θωρώ το γάμο σου στο Κόρπους Κρίστι, Άννα,
και συμφωνού πάππους, γιαγιές κι εκείνοι που σε 'κάνα.
Εμάς, λοιπό, η γνώμη μας, κόρη μας, περισσεύγει,
έτσι κι αλλιώς καλή-κακή κανείς δε τη γυρεύγει.
Έτσι κι αλλιώς τα έθιμα αλλάσει τα ο χρόνος
και χλιοκαταπίνει τα σα τα παιδιά του ο Κρόνος.
Τά 'καμε η Αμερική ούλα τα πάνω κάτω,
αλλιώς εμπόρει το χωριό σε άλλη μοίρα νά 'το.
Τη θέση του τοπικισμού επήρε το συμφέρο
και μόνο αξίες υλικές έχουν ενδιαφέρο.
Και φεύγου απού το χωριό νύφες ωσά κι εσένα
και κάνουνσι το γάμο τω και ζιού πιο εις τα ξένα.
Εμού μου κακοφαίνεται κι αντίθετο με βρίσκει
τσ' αυτό που μας σερβέρεται το όμορφο κανίσκι.
Γι' αυτό δεν πρέπει ούτε ευχή κανένας να σας στέλλει,
κι αν θά 'ρθουν ή δεν θά 'ρθουσι δε ξέρω αν σας μέλλει.
Ωστόσο ο τύπος το καλεί και θε να του κλουθήξω
και το μυαλό μου σ' ατραπούς καινούριους θε να ρίξω,
να βρω δρόμο αδιάβατο 'πό διαβατάρη άλλο,
π' ότι θα βρω στο διάβα μου νά 'ναι καινούριο μάλλο.

(Κολοβό)

40.Δίστιχα για το στόλισμα της Πόπης Πάχου -κόρης της ά εξαδέλφης του (Βιργινίας (Βένας) Βασ. Βασιλαρά- εν όψει του γάμου της με τον Παναγιώτη Αγγελόπουλο. Δίστιχα 6 - Νο (127)

Παρένθεση στις έγνοιες μου βάζω με τη χαρά σου,
πού 'ργησες μα δεν ήχασες, Πόπη μου, τη σειρά σου.
Ευχαριστώ το το Θεό και γω με την σειρά μου,

γιατί η χαρά στο σπίτι σας είναι και εμού χαρά μου.
Στις προσευχές μας σ' είχαμε κι εμείς και τα παιδιά μας,
γιατ' ήσουν πάντα, Πόπη μου, άνθρωπος της καρδιάς μας.
Τώρα πετούμε από χαρά, καλή μας ξαδελφούλα,
απού σε καμαρώνομε να ντύνεσαι νυφούλα.
Όσους σταυρούς και προσευχές ήκαμες των Αγίω,
τόσες ευχές και πιο πολλές στο ντύσιμό σου βίω.
Χίλιες φορές ώρα καλή στα νυφικά σου ζάλα,
στα πρώτα σου νά 'ναι ο Χριστός κι ο Άης Γιώργης στ' άλλα.

14/9/2007

41. Δίστιχα για τον γάμο του Παναγιώτη και της Πόπης Αγγελοπούλου.
Δίστιχα 4 - Νο (127α)

Μ' αισθήματα αδελφικά κι αδελφική αγάπη,
ανοίγω της καρδούλας μου το εφτάκλειστο ντουλάπι.
Να βγάλω, Πόπη, δυο ευχές πού 'χα για σένα μόνο,
που με τη χάρη του Θεού νύφη σε καμαρώνω.
Πρώτη φορά που σου ζητώ, Θε μου, σε γάμο κάτι,
να μπεις μπροστά στις τύχης της το νέο μονοπάτι.
Κι ας ακλουθά και του χωριού, Πόπη, ο πολιούχος,
στο κόσμο νά 'ν' ο γάμος σου ο πιο προνομιούχος.

14/9/2007

42. Γαμήλιες ευχές για τον γάμο του Βασιλείου Βασιλαρά -γιού του α' εξαδέλφου του Ηλία Βασιλαρά- και της Πόπης Σταματάρου, στο New Jersey των Η.Π.Α., όπου την οικογένεια εκπροσώπησε ο Μανώλης Ηλ. Βασιλαράς. Ακολουθούν τα δίστιχα που ποιήθηκαν από τον Ηλία Βασιλαρά και ακούστηκαν δια στόματος του γιού του Μανώλη, στον γάμο αυτό, στον οποίο κουμπάρος ήταν ο Γιάννης Αντ. Σταματιάδης.
Δίστιχα 16 - Νο (69)

Στείλαμε το Μανώλη μας να αντιπροσωπώσει,
κάποιους που στου Βασίλη σας θα θέλατε τη στέψη.
Αλλά κι εμείς το θέλαμε κι επεθυμούσαμε το,
μ' η τύχη το τσαλέμι της για όλους ήκαμέ το.
Κι ενώ ο γάμος θά 'πρεπε στην Κάρπαθο να γίνει,
αλλιώς τα φέραν οι καιροί, Ηλία και Ειρήνη.
Κι εσείς στεναχωρέυεστε κι εμείς το ίδιο όμως,
γιατί νά 'μεστε δίπλα σας δεν είν' κοντά ο δρόμος.
Πάρτε λοιπόν δυο-τρεις ευχές 'πο μένα και τη Ντίνα
και τ' άλλα δύο μας παιδιά πού 'ναι μακριά κι εκείνα.
Να στερεώσει ο Θεός το γάμο του Βασίλη

κι όσες ευχές του δίνετε καμιά να μη 'ξωκείλει.
Νά 'ν' η ζωή του ολόχαρη και με χρυσές σελίδες,
που ο γάμος του παράδειγμα νά 'ναι στις δυο πατρίδες.
Κι αφού 'γινε η στέψη του μες στη Λαμπροβδομάδα,
να λάμπει μες στο σπίτι σας πάντα χαράς λαμπάδα.
Ν' ακολουθήσου οι χαρές της Σόφης και του Μίμη,
μα μην τις κάνετε κι αυτές πάλι μ' εμάς ερήμη(ν).

Με πολλή-πολλή αγάπη τα ξαδέλφια σας
Ηλίας, Ντίνα,
Άκης - (Θεο)χάρης
Κάρπαθος, Λαμπρή Κυριακή, 26/4/09

Ω! Ουρανέ

Σε ιερή αποστολή πως είμαι απόψε νιώθω,
γιατί πραγματοποίησα τόσων δικών μας πόθο.
Φορτώθηκα με τις ευχές ανθρώπω και Αγίω,
για του Βασίλη τη χαρά και ήφερά τες, θείο.

Πάθος (τοπικός σκοπός της Καρπάθου)

Ο Άης Γιώργης κι ο Χριστός θέλω κι ο Άης Γιάννης,
Βασίλης μας, να σου 'κλουθούν στα βήματα που κάνεις.

1ος σκοπός μετά το πάθος

Να οδηγού τα ζάλα σου εις της χαράς το σπίτι
κι εκεί να στήσεις μόνιμα του γάμου σου την κοίτη.
Να ζείτε με την Πόπη σου σαν δύο περιστέρια,
μ' ο νους σου εις του πάππου σου, Βασίλη, τα λημέρια.

Κουμπαριά

Κι εγώ στο Γιάννη θα 'φχηθώ, του γάμου το κουμπάρο,
να στερεώσ' η κουμπαριά πού 'καμε άρον άρο.
Γιάννη, να δεις την τύχη σου ο νους σου όπως κόβει,
αφού ετούτη η χαρά σ' έφερε απ' τη Γλασκώβη.

43.Οι ευχές γράφτηκαν για την σύζυγό του Ντίνα Βασιλαρά,
προκειμένου να τις απευθύνει στην ανηψιά της Εύη Βασ. Χαλκιά, κόρη
της αδελφής της Βιργινίας Χαλκιά-Λιγνού, με αφορμή τον γάμο της με
τον Μανόλη Σκάντζο, στις 2 Οκτωβρίου του 2010. Δίστιχα 15

Στην Εύη και τον Μανόλη

Τη σκέψη μου παρακαλώ φώτισε Παναγιά μου,
να ευχηθώ απ' την καρδιά 'πόψε στην ανηψιά μου.
Να βγάλω τα αισθήματα πού 'χω βαθιά κρυμένα,
σε μια αλυσίδα ολόχρυση, Εύη, για σε πλεμένα.
Κάθε ευχή 'ναι προσευχή για την δική σας στέψη
κι σας τις ακούει ο Θεός πάνω σας να τις στρέψει.
Ωρα καλή κι ώρα χρυσή εις το ξεκίνημά σου,
με του μπαμπά σου τις ευχές, της Άννας και μαμάς σου.
Στέρεα νά 'ν' τα στέφανα που θε να αλλάξεις, Εύη,
κι σας έρτει ο Άησ Γιώργης μας για να τα προστατεύει.
Ευτυχισμένη πάντοτε με το δικό σου ταίρι
κι όσα καλά 'χει ο Θεός όλα να στα προσφέρει.
Χαρούμενη κι ανέμελη να ζεις με το Μανόλη
κι εμείς θα καμαρώνουμε σαν τους γονείς σου όλοι.
Αγαπημένους θέλω σας κι ο ένας για τον άλλο,
για νά 'ναι πάντα σταθερό του γάμου σας το ζάλο.
Αγάπη αν δώσεις μια φορά διπλή θα την εισπράξεις
κι ο γάμος σας θά 'ναι στέρεος με έργα και με πράξεις.
Θέλω με το χαμόγελο να ζεις όλα τα χρόνια
και να γεμίσει το δεντρί του γάμου σας με κλώνια.
Ο δρόμος σας 'πό δω κι εμπρος λουλούδια νά 'ν' στρωμένος
και να τον έχει ανοιχτό πάντα ο Δοξασμένος.
Υπομονή και σεβασμό δείχνε και καλοσύνη
και ο Μανόλης σίγουρα διπλή θα σου τη δίνει.
Μανόλη μου, που σ' εκτιμώ και σ' αγαπώ περίσσια
και σένα σαν την Εύη μας θα σ' αγαπάμε ίσια.
Βάσο και Βιργινία μας, Μαρία, Παναγιώτη,
την λάμψη των προσώπω σας από δωνά θωρώ τη.
Αυτή τη λάμψη ο Θεός σας μην σας τη στερήσει,
αν ολονώ μας τις ευχές πρώτα δεν τις μετρήσει.

Με πολλή-πολλή αγάπη
η θεία σας Ντίνα Βασιλαρά

44.Γαμήλιες ευχές για τον Γιάννη Μιχ. Διακολιό και την Ματίνα Νικ. Χρυσού, α' εξαδέλφη του Ηλία Βασιλαρά. Δίστιχα 6 - Νο (109)

Στον Γιάννη και τη Ματίνα Διακολιού

Στο κόνισμα τ' Αϊ-Γιωργιού πού 'χομε πολιούχο,
δυο τρεις ευχές μπιστεύτηκα για τη χαρά σας πού 'χω.
Είναι κι απού τη μάνα μου, γυναίκα και παιδιά μας

και βγαίνου μέσα απ' τη ψυχή και από τη καρδιά μας.
Κι αφού τις φέρνει ο Άγιος μας πάνω στ' άσπρο του άτι,
ας μπει κι ομπρός στου γάμου σας το νέο μονοπάτι.
Ας κουαλεί πολλές χαρές, όσες ο νους σας κόψει,
ο γάμος σας μέσ' στους καιρούς της κρίσης να προκόψει.
Ν' αλληλοαγαπιόσαστε και ν' αλληλεκτιμάστε,
δυο Βαλεντίνοι αχώριστοι ως τα να ζείτε νά 'στε.
Αυτό θα δίνει στους γονείς και τω δυονώ κουράγιο
και θα πιστεύγου πιο πολύ εις του χωριού τον Άγιο.

Ηλίας, Ντίνα, παιδιά
και Μαριγούλα

Σπόα, Φεβρουάριος 2012, Αγίου Βαλεντίνου

45.Ευχές για τον γάμο του Γιώργου Λειβαδίτη -γιου του α'εξαδέλφου
του Μιχάλη- και της Αριάδνης Τζούμα. Δίστιχα 7 - Νο (100)

Στον Γιώργο και στην Αριάδνη

Σε μια χαρά που δυο Αγιοί συμπαραστάτες θά 'ναι,
σκέψη μου ταξιδιάρισσα βρες τρόπο, στάση κάνε.
Στο Γιώργο δίπλα κάισε κι αφκρού τι θα του λέου
και συχοπαρηγόρα το τα μάτια του σαν κλαίου.
Σαν θε ν' ακούει τις ευχές της μάνας και του κύρη
και θά 'χει κι ο Θεός κρυφά τα δυο του αυτιά μπακίρι.
Να κάνει πράξη ότι ζητού τ' αδέλφια κι οι γονείς του
κι οι κοντινοί κι οι μακρινοί φίλοι και συγγενείς του.
Να ευλογεί τα ζάλα του στον πρώτο Ησαΐα
και νά 'χει και στο δεύτερο τη χάρη του τη θεία.
Νά 'ν' κι οι δικές μας οι ευχές φάρος σε ότι ψάχνει,
να πλέκει νήμα η χαρά πάνω του σαν αράχνη.
Κι αφού η Αριάδνη του το τυχερό του ήτο,
στου γάμου τον λαβύρινθο να του κράτα το μίτο.

Με πολλή πολλή αγάπη
Ηλίας, Ντίνα
παιδιά
19 Ιουνίου 2013

46.Ευχές για τον γάμο της Φανής -θυγατέρας του φίλου του Μανολή
Μάλτα- και του Αποστόλη Κατσαρού. Δίστιχα 7 - Νο (105)

Στης Φανίτσας του Μανολή του Μάλτα το γάμο

Εις την χαρά του φίλου μου, καρδιά μου, στ' άσπρα ντύσου,

που τη Φανίτσα του θωρείς νυφούλ' απέναντι σου.
 Διάλεξε ευχές στο γάμο της, που ταίρι να μην έχου,
 κι απ' τω γονιώ της τις ευχές στάλα να μην απέχου.
 Κι όπου 'ναι η ώρα καλή ομπρός της ν' αποζέφει
 κι όπου η χαρά στένει χορό στο κάβο να τη ζέφει.
 Φίλε μου, από το γάμο σου είχα στο σπίτι νά 'μπω
 και χαίρομαι που βρίσκω το μέσ' στις χαράς το κάμπο.
 Έτσι λο(γ)ής να το θωρώ από δωνά και πέρα,
 μ' αφετηρία πάντοτες την σημερινή ημέρα.
 Χατήρι σου ξεπέθισα γιατί ταμένο τό 'χα,
 να γίνου μου συμπαίχτης σου εις του γλεντιού τη τσόχα.
 Χατήρι σου ξεπέθισα μα και για τη Φανίτσα,
 γιατί σας έχω και τους δυο μέσ' στην καρδιά μου ίσα.

Αύγουστος 2013

Υπάρχουν κι άλλες πολλές στο άνοιγμα του αντρογύνου, στο κάτω χορό
 της δεύτερης μέρας και άλλες στο στόλισμα

47. Δίστιχα για τον γάμο του Γιώργου Σεβδαλή και της Μαρίας Ηλ.
 Λάμπρου, κόρης της άεξαδέλφης του Ειρήνης Ευάγ. Βασιλαρά και του
 Ηλία Λάμπρου, τότε Δημάρχου Καρπάθου. Δίστιχα 7

Στο γάμο της Μαρίας Λάμπρου και του Γιώργου Σεβδαλή

Το αίμα το συγγενικό αφού 'χομε, Ειρήνη,
 αμέτοχος εις τη χαρά να μείνω δεν μ' αφήνει
 κι έτσι θα μπω σιγά σιγά στου γάμου τη πορεία,
 γιατί κι εγώ σαν κόρη μου την νιώθω τη Μαρία.
 Ωρα καλή στα ζάλα της τα νυφικά που κάνει
 και όλα να την οδηγού σ' απάνεμο λιμάνι.
 Κι άσχετα αν δεν στολίστηκε στο σπίτι της στο Σπόα,
 Άη μου Γιώργη γείτονα το ντύσιμό της βλόα.
 Δεν συνηθίζω να παινώ καθόλου δεν μ' αρέσει,
 μα σύ 'χεις αφού το Θεό πολλά καλά πεσκέσι.
 Μπήκες σαν ήλιος της αυγής κι ούλο το σπίτι λάμπει,
 στις Αφροδίτης τη θωριά είσαι σωστό ξεστάμι.
 Να μη πετάς στον ουρανό μια συμβουλή σου δίνω,
 από τη γη παίρνει ομορφιά και μυρωδιά το κρίνο.

31/7/2016

48. Ευχές για τον γάμο του Κωστή Κωνσταντινίδη και της Αλεξάνδρας. Ο
 πατέρας του γαμπρού Παναγιώτης Κωνσταντινίδης υπήρξε πολύ καλός
 φίλος του Ηλία Βασιλαρά και μάλιστα συνεισέφερε το ποσόν των 1.000

ευρώ για την έκδοση του βιβλίου «Τα Ακριτικά μου». Απεβίωσε το 2020, στην Αμερική, κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορωνοϊού. Δίστιχα 3

Με του Κωστή σου τη χαρά χάρηκα Παναγιώτη
και στις Ελένης, τη χαρά, το πρόσωπο θωρώ τη.
Νά 'ναι η ώρα η καλή στου Κώστα σας το βήμα
και με την Αλεξάνδρα του όλα να τού 'ρθουν πρίμα.
Να ευτυχήσει στη ζωή να κάνει κι απογόνους,
'γγόνια πολλά να πιάσετε εγγόνες και εγγόνους.

49.Ευχές για τον γάμο του Ηλία Μαρή -γιου των φίλων του Γιάννη και Φραγκούλας Μαρή- με την δίδα Βασιλιώτη. Δίστιχα 3 - Νο (104)

Εγώ θα δώσω μια ευχή στο φίλο μου το Γιάννη,
με του Ηλία τη χαρά ο πόνος του να γιάνει.
Νέος χρόνος κι η χαρά να γιάνει την πληγή σου,
νά 'σαι γερός να χαίρεται η κόρη σου κι οι γυιοί σου.
Ας είναι η ώρα η καλή στου Ηλία σου τα ζάλα,
νά 'ναι κι εκείνος τυχερός σαν τα παιδιά σου τ' αλλα.
Φραγκούλα η ώρα η καλή

5. ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

Στα μοιρολόγια της Καρπάθου ο άγγελος του θανάτου των τοπικών δοξασιών αλλάζει πρόσωπο και γίνεται ο Χάρος, ο σκοτεινός Θεός του Άδη, ο οποίος τριγυρίζει στη γη επιλέγοντας ποιους θα πάρει μαζί του. Όταν ο άνθρωπος διαλογίζεται το θάνατο, αυτός έχει τη μορφή αγγέλου, στην κατά πρόσωπο αντιμετώπιση όμως γίνεται Χάρος, ο οποίος είναι άδικος στις επιλογές του. Ο Άδης, ως πρόσωπο και τόπος, όπως προκύπτει μέσα από τις δοξασίες και τα μοιρολόγια των Καρπαθίων, είναι σκοτεινός, κρύος και φρικτός, κάνοντας τους πάντες να υποφέρουν. Τα πρόσωπα, τα οποία πρωταγωνιστούν σ' αυτές τις τελετές, παραμερίζοντας πολλές φορές και τον ιερέα, είναι οι γυναίκες, οι οποίες κυριαρχούν σε όλες τις τελετουργίες, τις σχετικές με τους σταθμούς της ζωής του ανθρώπου. Είναι η μάνα, η τροφός, η γιάτρισσα, η μαμή, η σαβανώτρα, η μοιρολογίστρα. Αυτές τους οι αρμοδιότητες καθιστούν το βίο τους βεβαρυσμένο και υπεύθυνο και τις φέρνουν ολοένα αντιμετώπιες με τον σωματικό και ψυχικό πόνο. Στις γυναίκες αποδίδεται το προσόν να συνομιλούν με αόρατες δυνάμεις, να επικοινωνούν μ' εκείνους που έφυγαν, να ακούνε και να μεταφέρουν τους διαλόγους των ανθρώπων με τον Χάρο. Οι άντρες απουσιάζουν ή απωθούνται στο περιθώριο της τελετουργίας του θανάτου (σπίτι-νεκρός-νεκροταφείο-κόλλυβα-μνημόσυνα). Είναι σαν να υπάρχει μία συμβολική συγγένεια μεταξύ των γυναικών και των νεκρών. Αυτές θα τον πλύνουν, εξαγνίσουν και στολίσουν, θα τον τοποθετήσουν στο κέντρο του σπιτιού, θα τον θρηνήσουν¹²³. Οι καρπαθιακές εκδηλώσεις πένθους συνδέονται με την αρχαία εποχή (κατά το μοιρολόγισμα, μια γυναίκα εξάρχει και οι άλλες ακολουθούν «εν χορώ») και την βυζαντινή περίοδο (οι άντρες μένουν ακούρευτοι και αξύριστοι, ενώ οι γυναίκες κόβουν τα μαλλιά τους)¹²⁴. Στο σημείο αυτό οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι οι μοιρολογίστρες δεν είναι συγκεκριμένες γυναίκες, όπως συμβαίνει σε κάποιες άλλες περιοχές, αλλά τον ρόλο αυτό μπορεί να επωμιστεί όποια το επιθυμεί, συγγενής, φίλη, έχουσα υποχρέωση στον νεκρό κ.λπ. Επίσης, το καρπάθικο μοιρολόι είναι αυστηρά αυτοσχέδιο, φτιάχνεται και τραγουδιέται από τις γυναίκες πάνω από τον νεκρό, χωρίς να έχει προηγηθεί προετοιμασία.

¹²³ Λυδάκη Άν., «Λέγουν πως περνά άγγελος...». Στο Κάρπαθος και Λαογραφία, Β' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας [Κάρπαθος, 26 - 29 Σεπτεμβρίου 2001], έκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 2003, σ. 373

¹²⁴ Μηνάς Κ., «Η καταγωγή λαογραφικών φαινομένων της Καρπάθου και όχι μόνον αυτής». Στο Κάρπαθος και Λαογραφία, Β' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας [Κάρπαθος, 26 - 29 Σεπτεμβρίου 2001], έκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 2003, σ. 416

Η παρουσία όλων των συγγενών του νεκρού και ιδιαίτερα των παιδιών στο θάνατο των γονιών τους, θεωρείται από τις κλειστές κοινωνίες των χωριών της Καρπάθου ως προϋπόθεση για να δομηθεί ο «καλός θάνατος». Στην αντίθετη περίπτωση η απουσία κάποιου συγγενούς δίνει αφορμή για προβληματισμό και σχόλια και αφήνει ελλειπή την όλη τελετουργική διαδικασία του αποχωρισμού. Ο πιο σκληρός θάνατος είναι εκείνου, ο οποίος πεθαίνει μακριά από τους δικούς του, από την πατρίδα του, μόνος του, «ξενοθαμένος», γι' αυτό και οι συγγενείς φροντίζουν να τελέσουν έστω ένα από τα μνημόσυνα του νεκρού στο χωριό του, συνδέοντάς τον έτσι, κατά κάποιο τρόπο, με τον τόπο του και τους συγγενείς του¹²⁵. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η τακτική δημοσίευση στον τοπικό έντυπο ή ηλεκτρονικό τύπο, μαντινάδων, που σχετίζονται με τέτοιου είδους γεγονότα της κοινωνικής ζωής, γεγονός που αποτελεί έναν άριστο τρόπο επικοινωνίας με τους ξενιτεμένους Καρπάθιους και αντίστροφα. Με την συγκέντρωση και καταγραφή του δημοσιευμένου, κυρίως σε έντυπη μορφή, μοιρολογιού, έχει ασχοληθεί εκτενώς ο Καρπάθιος νομικός, φιλόλογος και συγγραφέας Ντίνος Μελάς (1934 - 2011).

1.Μοιρολόι για τον θείο του Γιώργο Βασιλαρά, αδελφό του πατέρα του (διαβάστηκε σαν Επικήδειος). Δίστιχα 47 - Νο (3)

Θεΐε μου,

Ανετέθη σε μένα η ευθύνη να σ' αποχαιρετήσω. Πρέπει εγώ να μιλήσω με το στόμα τριών. Το στόμα του αδελφού σου, της νύφης σου και το δικό μου... Μα να σου πω τι; Πως είσουν καλός; Ποιος είναι αυτός, απ' όσους σε γνώρισαν, που θα πει όχι; Πως δεν έπρεπε να φύγεις τόσο γρήγορα; Το ξάφνιασμα πού 'νείωσε καθέναν π' άκουσε τούτο το μαντάτο είναι κάτι περισσότερο από το αφάνταστα μεγάλο! Πως όλοι θα σε κλάψουν; Μα αυτό φάνηκε και στην Αμερική, μα το βλέπουμε κι εδώ με τη μεγάλη συμμετοχή χωριανών μας και μη. Όμως τα λόγια τούτα που θα σου πω είναι λίγα, απ' αυτά που θά 'θελαν να σου πουν ο αδελφός σου κι η νύφη σου, μα που στ' αλήθεια δεν μπορούν!

Είναι παραγγελιές τους!

Επιθυμίες τους!

Θε μου, γιατί ήκανες τέτοιο σφάλμα μεγάλο,
δεν έφτανε όσα 'χαμε και πρόσθεσές μας κι άλλο;
Θε μου, γιατί τον άφηνες τον Ήλιο ν' ανατείλει,
της τελευταίας Κυριακής τ' έρημου τούτ' Απρίλη;

¹²⁵ Λυδάκη Άν., «Λέγουν πως περνά άγγελος». Στο Κάρπαθος και Λαογραφία, Β' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας [Κάρπαθος, 26 - 29 Σεπτεμβρίου 2001], έκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 2003, σ. 378

Γιατί δεν την εκράτησες τη νύκτα του Σαββάτου,
 τόση, μέχρι που θά 'βρισκε ο θεός την υγεία του;
 Μπορεί να βρίσκα οι γιατροί φάρμακο να του δώσου
 κι απ' του θανάτου τη πληγή εμπόρει να το σώσου.
 Εμπόρει οι παρακλήσεις μας κάτι να του προσφέρου
 και ζωντανό εις το χωριό πού 'θελε να το φέρου.
 Δεν είχε πάρει το χωριό ως έπρεπε χαπάρι,
 που θά 'τρεχε και (δ)ε θά 'φηνε το Χάρο να σε πάρει.
 Καέννας δεν πίστεψε μήε και το πιστεύγει
 και ζωντανό εις το χωριό, θείε, θα σε γυρεύγει.
 Δεν το πιστεύγει άνθρωπος κι ούλοι ανερωτούται,
 πεθαίνουνσι και τα θεριά, οι ανίκητοι νικούνται;
 Κράσις που δεν ελύγιζες με τίποτα ποτέ σου,
 στου χάροντα το θέλημα πώς είπες το εινάί σου;
 'Η μήπως σε ξεγέλασε, πας σου 'παιξε παιχνίδι
 κι επήρε σε εμάι του σ' αγύριστο ταξείδι;
 Μη σου 'πε «πάμε στο γυαλό» κι έβαλες τη σφραγίδα
 κι έπεσες εις του χάροντα, θείε μου, τη παγίδα;
 -«Μια βάρκα εί(δ)α γαλανή κι άσπρη μπογιατισμένη,
 ολόδια η βάρκα μου καλοσυγυρισμένη.
 Είδα και μέσα μερικούς, μου φάνησα γνωστοί μου
 κι είπα θα περιμένουσι να πάω οι ανηψοί μου!
 'Ηκουσα τότες μια φωνή ποια ήταν δεν θυμάμαι:
 “Θείε έλα να φύωμε, στη ξωμονή θα πάμε”.
 Απ' τη χαρά μου πέτασα πού 'βλεπα ό,τι μ' αρέσα
 κι ήτυχε κι έγινε καλά να μπω σε βάρκα μέσα!
 Σαν ήμπα μέσα απ' τη χαρά απού 'χα και το κέφι,
 δεν εία πως εκάετο δίπλα ένα μ' αέρφι.
 Ξανάτριψα τα μάτια μου να δω μη με γελούσι,
 μα κείνα ήταν σίγουρα για τούτα που θωρούσι!
 Τη μάνα, το πατέρα μου δεξά του πεθερού μου
 και του Μανώλη το παιϊ στα πόδια τ' αερφού μου!
 Κλιούσα αντί να χαίρουται που πήγα και τους βρήκα
 και μού 'παν πως δεν έπρεπε ν' αφήσω την Αννίκα!
 “Εσού δεν είν' η ώρα σου μαζί μας να μισέψεις,
 μικρή 'ναι η γυναίκα σου, Γιώργο, μη τη χηρέψεις”.
 Μ' ο άγνωστος που στέκετο στη βάρκα πίσω-πίσω,
 ξεκίνησε ανερώτηχτα πρίχου μετανοήσω».
 Θείε μου, πώς γελάστηκες στου χάροντα τ' αστεία
 και χάσαμε σε ούλοι μας και σ' ήχασε κι η θεία.
 Σ' ήχασε, θείε, η Κάρπαθος, σ' ήχασε το χωριό σου,
 θα κλιούν όσοι σε γνώρισαν τον πρόωρο χαμό σου.
 Σ' ήχασαν κι οι κουμπάροι σου και ο βαφτιστικός σου

και θά 'ναι απαρηγόρητοι που δε γυρίζεις πιο σου.
 Στο πρόσωπό του φαίνεται η ζωγραφιά της λύπης
 κι (δ)έ θα ξανάρθη στο χωριό, αφού εσύ θα λείπεις.
 Το Σπόα, θείε, πένθιμα θα βάλει ως το θεμέλιο,
 γιατί 'ήχασε τον άνθρωπο που τού 'δινε το γέλιο.
 Μαύρα θα βάλει κι ο γυαλός και θα βαρυπεθήσει
 και το δεντρό εις την αυλή δεν θε να ξανανθίσει.
 Και τα χοχλάκια του γυαλού θα κλαίου που σε χάσα,
 γιατί τα πολυπάτησες και δεν θα σε ξεχάσα.
 Κι οι άμμοι ούλοι θα πεθού τον άικο χαμό σου,
 π' ακόμα δε θα σβήσασι τα χνάρια τω ποδιώ σου.
 Για μας όμως δε πέθανες κι ας βλέπω τον νεκρό σου,
 πάντα θα περιμένομε να 'ρθείς απ' το φευγό σου.
 Η μάννα κι ο πατέρας μου, ανήψια κι αερφοί σου,
 θα περιμένου μη γενείς καλά απ' τη πληγή σου.
 Μ' έπαρε χαιρετίσματα, θείε μου, που σου δίνου
 και μια ανθοδέσμη στη γιορτή τ' Αγίου Κωνσταντίνου.
 Δώσε τη, θείε, στο Κωστή τη μέρα της γιορτής του
 και πες του τού την στέλλουσι τ' αέρφι κι οι γονείς του.
 Πες και του θείου του Γιαννή από την αερφή του,
 να τον προσέχει το Κωστή σα νά 'ναι και παιΐ του.
 Στο μαγαζί που θά 'χετε βάλτε τον στο ταμείο,
 πού 'ναι πολύ προσεχτικός κι (δ)έ κάνει λάθος θείο.
 Κι αν έχει, θείε, θάλασσα στον ρημιασμένο Άη,
 βάλε τον μες στην βάρκα σου και πάρτον ως το Χάη.
 Βγάλε του κι ένα-δυο χοχλιούς, που θα σου τους γυρέψει,
 βοήθησέ τον ύστερα να βγει να καθετέψει.
 Κι εμείς θα περιμένομε εις το γυαλό να 'ρθείτε,
 απ' το μακρύ ταξείδι σας για να ξεκουρασθείτε.
 -«Θά 'ρχομαι τη Πρωτομαγιά και της Ανάληψή μου
 και θά 'ν' το σπίτι ανοιχτό να μπείτε ανηψοί μου.
 Μ' έχω κι εγώ παραγγηλιά να πω με τη σειρά μου,
 να τη προσέχετε πολύ τη θεία σας, παιδιά μου.
 Κι εγώ ο τρισκακόμοιρος έστω και πεθαμένος,
 θά 'μαι στην άλλη τη ζωή ικανοποιημένος!»
 Δίνομε, θείε, υπόσχεση μέσα στην εκκλησία,
 όλοι θα τη φροντίζομε την άτυχή μας θεία.
 Ευλαβικά το γόνυ μου εις τον νεκρό σου κλίνω
 και τους στερνούς μας ασπασμούς απ' όλους μας σου δίνω.
 Απ' τη Μαμά, απ' το Μπαμπά, τους θείους και τις θείες,
 ανήψια, φίλους και δικούς, πού 'φνες κι (δ)έ τους είες.
 Ας είν' η πλάκα σου ελαφρά κι η γη που σε σκεπάζει,
 πούπουλο νά 'ναι κι άρωμα επάνω σου να στάζει.

Να μπεις και να ξεκουραστείς στ' άνθη του Παραδείσου,
γιατί κακό δεν ήκαμες, θείε μου, στη ζωή σου.
Σαν την ανάσα ανάλαφρο το χώμα σου να γίνει
κι η μνήμη σου αιώνια στη σκέψη μας θα μείνει.

4/1974

2.Μοιρολόι του θείου του Ηλία Λειβαδίτη, αδελφού της μητέρας του
(διαβάστηκε ως Επικήδειος). Δίστιχα 44 - Νο (2)

Θείε μου!

Σκληρή η ανθρώπινη μοίρα με ξαναφέρει στην ίδια άχαρη θέση και για
τον ίδιο σχεδόν λόγο, που στεκόμουν πριν 6 χρόνια, μα τούτη τη φορά
για σένα, αδελφέ της μάνας μου, αξέχαστε θείε μου Ηλία! Τι λόγια θα
μπορούσα να βρω να σου απευθύνω στο τελευταίο σου αντίκρυσμα; Με
τι καρδιά να σου μιλήσω, τι άραγε θά 'ταν κείνο που θα μπορούσε να
δείξει την απέραντη αγάπη που σου 'τρεφα; Μού 'ναι αδύνατο να
πιστέψω πως εγώ, ο Ηλίας της αερφής σου, όπως πάντα μ' έλεγες,
στέκομαι μπρος σ' αυτό το κουτί, που βρίσκεσαι κλεισμένος ακίνητος, με
μάτια σφαλιστά, μπρος στο νεκρό σου άτυχέ μου θείε!

Μοίρα γιατί μας τό 'παιξες και τούτο το παιχνίδι,
δεν έφταναν τόσοι καμοί που πότισές μας ήδη;
Δεν σου 'φτανε τ' αδέρφι μου που μικροχάσαμε το,
δώδεκα χρόνια σήμερα κι ακόμα κλαίόμε το.
Δεν σου 'φταναν οι θείοι μου ο Γιώργος και ο Γιάννης
κι ήθελες κι άλλον; Πού το πας μοίρα; Να μας τρελλάνεις;
Ανάθεμα χίλιες φορές νά 'χουν τ' Αυγούστου οι δύο,
απού σε χάσαμ' όλοι μας λιγόχρονέ μας θείο.
Σ' έχασε η γυναίκα σου και τα παιδιά σου ούλα
κι η μάνα σου κι οι άτυχες Σοφία και Μαριγούλα.
Εχάσαμε σε, θείε μου, και 'μείς όλα τ' ανήψα
κι άλλοι καμά στο σώμα μας ωσάν τους πρώους ήψα.
Και ποιος, θείε, δεν σ' έχασε απ' όλους που σε ξέρα,
μόνο όποιοι δεν σ' ήξεραν δεν κλιούν αυτή τη μέρα.
Πού πήγες αρχοντάνθρωπε και πάντα ανοιχτοχέρη,
που τον καμό σου θε να κλειεί όποια ψυχή σε ξέρει.
Πού πήγες καλοσυγγενή, φίλε πιστέ στον φίλο,
που πήγες θείο μ' άτυχε, που τόσα σου οφείλω;
Μην είσαι στο ποδόσφαιρο ή μη συνεδριάζεις
ή κάπου σε καρπάθικο γλέντι διασκεδάζεις;
'Η μην ακούς του γάμου μου άραγε τη ταινία,
που μού 'λεγες ώστα να ζω θα την κρατώ Ηλία.
Μπας κι είσαι κάπου, θείε μου, για εξυπηρετήσεις

ή κάποιου αρρώστου έτρεξες να πας να βοηθήσεις;
 Δεν μου χωράει στο μυαλό του θανάτου σου η σκέψη,
 κανείς, θείε, που σ' ήξερε δεν λείπει να το πιστέψει.
 Δεν το πιστεύει άνθρωπος πως είσαι μακαρίτης
 και με ρωτού: «Αληθινά, πέθαν' ο Λειβαδίτης;»
 Σε όποιο άνθρωπο το πω ετούτο το χαπάρι,
 με πόνο μ' αποκρίνεται: «Κρίμα το παλληκάρι!»
 Κρίμα και γω χίλιες φορές σπαραχτικά φωνάζω,
 θείε, που μ' άλλο άνθρωπο στο κόσμο δεν σ' αλλάζω.
 Κενή θα μένει η θέση σου στα βάθη της καρδιάς μου,
 ω, της γιαγιάς μου καϋμέ και πόνε της μαμάς μου!
 Δεν έτυχε από πάνω σου καμμιά χαρά να πιούσι
 κι άλλα ν' ακούσου ελπίζασι κι αλλά 'μελλε να (δ)ούσι.
 Απ' τη καλή σου τη καρδιά και το φιλότιμό σου,
 πέθανες έτσι άχαρος και κλιούμε το χαμό σου.
 Ω! θείε μου πονετικέ, καλέ κι αισθηματία,
 του πρόωρου σου του χαμού ποια ήταν η αιτία;
 Οι πίκρες και τα βάσανα του κερατένιου τόπου,
 των συγγενώ σου οι καϋμοί γι η μοίρα των ανθρώπου;
 Γιατί, θείε, δεν πρόσεχες τι λέγαν οι γιατροί σου,
 που μπορεί αν τους άκουγες και ζωντανός να ήσου.
 Ετώρα ποιος θε να σταθεί στο πόι το δικό σου,
 να βοηθά ως θά 'κανες στη τύχη των παιδιώ σου.
 Τώρα θα ζου δίχως γονή κι αυτά ωσάν και τ' άλλα
 κι από μικρά εμπλέχτησα σε βάσανα μεγάλα.
 Θείε μου -άτυχε γονιέ- και πώς να μη σε κλαίω
 και τ' όνομά σου το γλυκό με πόνο να μη λέω;
 Και τια να πρωτοσκεφθώ και να μη σε θυμούμαι,
 πόσες νύκτες περάσαμε ξυπνοί να συζητούμε;
 Τις συμβουλές που μού 'δινες, που 'φκρούμουτες με πόνο,
 που από τη πείρα της ζωής ήταν βγαλμένες μόνο.
 Τα δώρα απού μού 'κανες και τα τηλέφωνα σου,
 τα μυστικά, τους πόνους σου και τα παράπονά σου.
 Και ήξερες πως είχες το τό σεβασμό μου όλο,
 γι' αυτό 'παιξες στο γάμο μου το πιο σπουδαίο ρόλο.
 Πριν λίγες πόστες μάλιστα μού 'γραψες να ρωτήσω,
 για ένα σπίτι στο χωριό και να σου απαντήσω.
 Πώς ημπορώ μετά 'π' αυτά, λοιπόν, να σε ξεχάσω
 και του Θεού παράπονο, θείε μου, να μη πιάσω.
 Που άλλα περιμέναμε κι άλλα λογάριαζέ μας,
 για πες μας πού σου φταίξαμε κι έχεις μας μπρος Θεέ μας;
 Τώρα 'φυγε 'πού τη γιαγιά της σκέψης σου το θάρρος
 και τον Θεό παρακαλεί να την επάρει ο χάρος!

Αν πεις και για τη μάννα μου ο πόνος της δεν σβήνει
 κι ως τα να ζει απ' όλους σας πικρή χολή θα πίνει.
 Και ο γαμπρός σου σου 'τρεφε ξεχωριστή αγάπη
 και τ' άδικού σου του χαμού τό 'πιε κι αυτός το χάπι.
 Μ' ότι κι αν λέμε, θείε μου, και όσο και να κλιούμε,
 σε χάνουμε παντοτινά κι (δ)έ θα σε ξαναούμε.
 Μ' αν έχει δεύτερη ζωή, θείο, εκεί που πήες,
 τον πάππου και τον θείο μου πιστεύω να τους είες!
 Για ρώτησέ τους να σου πουν και στείλε μας μια νότα,
 έχουν τον μάφε τον Κωστή όπως τον είχαν πρώτα;
 Κι αν σε ρωτά τα νέα μας πες του τα κατά γράμμα,
 ζιούμε μα δεν ξεχάνομε της τύχης του το δράμα!
 Θείε μου Ηλία άτυχε, αγαπημένε θείο,
 το σπίτι που λογάριαζες είν' το νεκροταφείο.
 Ήταν επιθυμία σου στο Σπόα να σε θάψουν
 κι η αδελφή κι η μάννα σου τη μοίρα σου να κλάψου.
 Αμπάφυλλο νά 'ναι, λοιπό, το χώμα που σε βάζου,
 τα δάκρυά μας απάνω του πάντα δροσιά να στάζου.
 Της αύρας το χαΐδεμα που δε βαρεί ένα δράμι,
 του τάφου σου το σκέπασμα ο πόνος μας να κάμει.
 Ν' αναπαυθείς στα πιο απαλά άνθη του παραδείσου,
 νά 'ν' αγγελούδι ο Κωστής, ο γιος της αερφής σου!

3/8/1980

3.Μοιρολόι για τον θείο του Εμμανουήλ Παπαμανώλη, σύζυγο της αδελφής του πατέρα του Φωτεινής. Δίστιχα 21 - Νο (1)

Θείε μου!

Τούτα τα λόγια που σου γράφω, είναι η εκδήλωση αγάπης και σεβασμού
 που 'χα για σένα, είναι ο πόνος τριών αγαπημένων προσώπων που
 φουντώνει μέσα μου εδώ και 6 μήνες, είναι κάποιες παραγγελιές, είναι τα
 λόγια που νειώθω και θέλω να σου πω, μα που δεν μπορώ!

Ξεψύχησες στα χέρια μας σαν άκακο πουλάκι
 και γέμισες θολό νερό του πόνου μας τ' αυλάκι.
 Τίποτα δεν κατάφεραν, θείο, οι δυο Ηλίες,
 να σε προλάβει ο Φραγκιός πού 'φνες και (δ)έ τον είες.
 Εκλείωσε το σπίτι σας θείο μου ο χαμός σας
 και θα σας τρώει η έννοια του αν θα τ' ανοίξει ο γυιός σας.
 Θά 'ρχετε μάφε ο Μανωλής έστω και κάπου-κάπου,
 για να φωνάζει απ' την αυλή πού 'σαι γιαγιά και πάππου!
 Τα μαύρα ρούχα πού 'βαλες δείχνεις τα σωθικά σου,
 τον πόνο σου, τη μοναξιά, τα ερωτηματικά σου.

Τώρα θα βρεις την θεία μου την πολυπικραμένη,
 πάρ' της αυτό τον δισερέ που θα τον περιμένει.
 Ω, θεία μου αγαπητή! Ω, δεύτερή μου μάνα!
 Που σ' αγαπούσα ολόγεια μ' εκείνους που με κάνα!
 Όλοι μας είμαστε καλά και ο μπαμπάς καλά 'ναι
 και η μαμά σ' ανεζητά και τα παιδιά ρωτάνε.
 Γιατί δεν ήρθες στο χωριό αυτό το καλοκαίρι,
 ποιος έπρεπε το Μανωλή να 'ρχόταν να το φέρει;
 Ποιος έπρεπε της ξώπορτας την κλειδαριά ν' ανοίξει
 και στα λουλούδια της αυλής λίγο νερό να ρίξει;
 Ποιος έπρεπε του άντρα σου, θεία, να μαγειρεύει,
 τα λιόφυτα, τ' αμπέλια σου, τη γύρα(;) να γυρεύει;
 Ποιος έπρεπε το σπίτι σου, θεία μου, ν' αερίσει,
 ποιο θε να βρει πιο ο μπαμπάς να πάει να μιλήσει;
 Εγώ πιο εις το σπίτι σου τι (θ)α γυρεύω, θεία,
 αφού δεν θά 'σαι να μου πεις: «Καλώς τον τον Ηλία!»;
 Θεία μου, ωσάν και τον Φραγκιό είχες με στην καρδιά σου
 και μοίραζές μας τη στα δυο τη φτωχική μπουκιά σου.
 Κι εγώ που τόσα χρώστω σου και σου χρωστώ ακόμα,
 τίποτα δεν σου πρόσφερα έστω μια φούχτα χώμα.
 Δεν ήλαχα στο πλάι σου την τελευταία μέρα,
 που σ' είχα από μικρό παιδί και θεία και μητέρα.
 Για να μου δώσεις τις ευχές που μού 'δινες συνήθως
 και να ποτίσω δάκρυα το στοργικό σου στήθος.
 Όμως θε να σε σέβομαι κι ένα σταυρό θα κάνω,
 όποτε 'ρθούνε στο χωριό, στα κόκκαλά σου πάνω.
 Μ' αυτή μου την υπόσχεση κλείνω το δισερέ μου,
 φίλα μου αράδα τους δικούς που δεν ξεχνώ ποτέ μου.
 Του Μανωλάκη, της γιαγιάς, θείους, πάππου, Κωστή μας,
 π' αγιάτρευτη για όλους σας θε νά 'ναι η πληγή μας.
 Διατελώ με σεβασμό για μια φορά ακόμα,
 δροσιά νά 'ναι τα δάκρυα μου στο Άγιο σας χώμα.

14/9/1986

4.Μοιρολόι με αφορμή την συμπλήρωση ενός χρόνου από τον θάνατο
 του πατέρα του Εμμανουήλ Ηλ. Βασιλαρά. Ο ίδιος ο Ηλίας Βασιλαράς
 μου εκμυστηρεύτηκε ότι δεν επέτρεψε να μοιρολογήσουν τον νεκρό
 πατέρα του διότι θεωρούσε ότι: «το γεγονός πως για πρώτη φορά δεν θα
 μπορούσε να απαντήσει, θα αποτελούσε και τον συμβολικό του θάνατο,
 στην ψυχή την δική μου τουλάχιστον». Δίστιχα 26 - Νο (4)

Οχτώβρης '91

Εχτές επήα στο γυαλό μόνος μου να σε κλάψω,
 τ' Αϊ-Νικόλα ένα κερύ στα χρόνια σου να 'νάψω.
 Πήγα, άνοιξα το σπίτι μας κι ήκατσα στη βεράντα
 κι ελίμενά σου να φανείς ως εσυνήθου πάντα.
 Μπονάτσα ήτο κι ήλπιζα πως κάπου θά 'χες πάει,
 στου Άη Γιάννη, στου Γιωργή, στο Μάραθο ή στο Χάι.
 'Η θά 'χες βγει σιγά-σιγά στου Μπρος(;;) ζακιού(;;) τη ρίζα,
 όπου 'χε πέντε-έξι πέρδικες, μπαμπά, κι εκακαρίζα.
 Μα μήε βάρκα ήκουα, μήε ανθρώπου ζάλο
 και ως τον Αντιπέρατο σκέφθηκα να προάλλω.
 Εθάρρου πως θα σ' ήβλεπα εις το δροσό της πέτρας,
 πού 'ξερα κάθε κίνηση πού 'κανες την εμέτρας!
 Μ' ούτε κι εκεί δεν ήσουν κι είπα στης θείας θά 'σαι,
 ν' αλλάζεις ή να σκέπτεσαι ή να λαγοκοιμάσαι.
 Δεν ήσουν όμως ούτε κι εκεί και μπήκα σ' άλλες σκέψεις,
 όπου 'σαι δεν ελπίζω πια να ξαναεπιστρέψεις.
 Δώδεκα μήνες πογεμώ τη σκέψη να χωνέψω
 κι ότι δεν θα σε ξαναδώ δεν λέγω να πιστέψω!
 Τα τελευταία λόγια σου, που μού 'πες στη κουζίνα,
 ήταν ανάγκη νά 'τανε, μπαμπά, σωστά κι εκείνα;
 'Ηταν ανάγκη να μου πεις: «Ηλία, εδώ τελειώνω
 κι άρχισε, γυιέ μου, πίνε το σιγά-σιγά τον πόνο;»
 Ξέρω γιατί μου τό 'λεγες: στα μάτια σου το είδα,
 'πό μένα κι όχι απ' τους γιατρούς γύρευες κάποια ελπίδα!
 Νόμιζες η αγάπη μου το γιατρικό σου θά 'ταν,
 να μην σ' αφήσει να διαβείς κάθε θνητού την στράτα.
 Κι άνοιξα την καρδούλα και όλη ήβγαλά τη
 κι εσκέπασά σε, κύρη μου, στου πόνου το κρεββάτι!
 Είδα ανακουφίστηκες, πήρες λίγο κουράγιο
 και ζήτησα ούλους τους γιατρούς κι όπου κι αν είχε Άγιο!
 Μα τίποτε δεν έκανα όσο κι αν επολέμου,
 μια απού με χρειάστηκες σε πρόδωσα, γονιέ μου!
 Με τούτο το παράπονο δώδεκα μήνες κλαίω,
 ό,τι εμπόρου σου 'καμα κι όμως θαρρώ πως φταίω!
 Ό,τι εμπόρου σου 'κανα εις της μαμάς τη βάντα,
 αλλά κι η Ντίνα ήτρεχε ωσάν παιί σου πάντα.
 Τρέχαν κι οι τέσσαροι γιατροί, Βαγγέλη και Νικόλα,
 τα 'γγόνια σου, τ' αδέλφια σου και τ' άλλα ανήψια όλα.
 Τίποτε δεν κατάφερε, πατέρα μου, κανένας,
 αυτό τον δρόμο στη ζωή περνά το ένας-ένας.
 Εγώ όμως σ' ορκίζομαι στο ιερό σου χώμα,
 να μη ξεχάσω ό,τ' ήκουσα 'πού το γλυκό σου στόμα.
 Σ' ορκίζομαι τις συμβουλές που μού 'πες και κρατώ τες,

των εγγονιά σου συμβουλές να γίνου πρώτες-πρώτες.
Ορκίζομαι τους φίλους σου φίλους μου να τους έχω
και στους εχθρούς σου να μιλώ, αλλά να τους προσέχω.
Ορκίζομαι εις την ζωή σ' όποιον εχρώστεις χάρη
και ξέρω την διπλάσια 'πό μένα θα την πάρει.
Και τον νεκρό σου ορκίζομαι όσοι τον ετιμήσαν,
θα τους τιμώ όστα να ζουν ν' ανταποδώσω ίσα!
Κι όσοι στον λάκκο σ' έριξαν ένα μουστούι χώμα,
θα τους τιμώ δέκα φορές και πιο πολύ ακόμα.

6.ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ ΜΕ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΑΦΟΡΜΕΣ

1.Έμμετρη επιστολή στους θείους του Γιώργο -αδελφό του πατέρα του- και Αννίκα Βασιλαρά, που ζούσαν στην Αμερική και έχουν πλέον αποβιώσει χωρίς να αφήσουν απογόνους. Δίστιχα 34 - Νο (247)

Γιώργος Βασιλαράς

Του Ιούνη 6, Κάρπαθος, του '73,
πιάνω να γράψω δυο γραμμές σε σας θείε και θεία.
Μου είναι δύσκολο πολύ να βρω λόγια ν' αρχίσω,
τη τόση μου ανημελιά να δικαιολογήσω.
Δεν θέλω νά 'βρω αφορμές για να ζητήσω δίκιο,
γιατί δεν είναι όμορφο ούτε καθόλ' αντρίκιο.
Αν ήτο νά 'χα εμετί αίσθημα παραπάνω,
θά 'πρεπε κάθε παποριά και γράμμα να σας κάνω.
Τουλάχιστον σε σας τους δυο που αγαπώ περίσσια,
δεν θά 'πρεπε να φέρνουμε καθόλου γουρουνίσια!
Φαίνεται πως με τύφλωσε της τεμπελιάς η δόσις
και ξέχασα το χρέος μου και τις υποχρεώσεις.
Και τόσο σκάρτα φέρθηκα σ' ανθρώπους εϊκούς μου,
ν' ακούου μέσω αλλονώ μόνο χαιρετισμούς μου.
Εντρέπουμου που πέρασε πολύς καιρός να γράψω,
μ' ένα σου γράμμα μ' ήκαμε πολύ πικρά να κλάψω.
Εδιάβασα προσεκτικά μια-μια τη κάθε λέξη
και το μυαλό μου ήφησα πολύ μακρυνά να τρέξει.
Κι ήρτε και στην Αμερική από κοντά και σ' είε
και ρώτησε και του 'πασι καλά πως είσαι θείε.
Πώς σου 'τυχε μια αρρωστειά όχι πολύ σπουδαία,
πρέπει να βάζεις στο μυαλό, θείε, κακή ιδέα;
Εσύ 'σαι θείε μου καλά, γρήγορα θα γυρίσεις
και θα 'ρθεις να 'βρεις στο χωριό όσα 'χεις πεθυμήσει.
Δεν θα σ' αφήσουσι ποτέ κακό να πάθεις θείο,
της Παναγιάς η δύναμη κι η χάρη των Αγίων.
Δεν έχεις βλάψει άνθρωπο γι' αυτό πώς θα σ' αφήσει
μόνον, η χάρη του Θεού κι ε θα σου βοηθήσει;
Άλλωστ' εσένα η κράση σου γερή 'ναι σαν ατσάλι
και δεν υπάρχει αρρωστειά που θα την καταβάλλει!
Καθημερινά προσεύχονται όλοι οι συγγενείς σου,
να 'ρθεις και να 'σαι δυνατός όπως πριν φύγεις ήσου!
Κι είμεθα όλοι σίγουροι κι όλοι πιστεύομέ το,
πως θα 'ρθης υγιέστερος, θείε μου Γιώργο, φέτο.

Να πάμε κάτω στο γυαλό απού 'χει ερημώσει
 και δεν υπάρχει άνθρωπος λίγη ζωή να δώσει.
 Να ρίξωμε τη βάρκα σου στο ψάρεμα να πάμε,
 μέρες και νύχτες τους γυαλούς σαν πρώτα να γυρνάμε.
 Να βάλεις μέσα όλους τους Λιους, τη βάρκα να γεμώσεις
 και να μας πάρεις στου Γιωργή και να μας ξεφορτώσεις.
 Να πέσουμε εις του Γιωργή τις πλάκες σα δελφίνια
 και σύ να βγεις στη καθετή, θείε μου, για λιθρίνια.
 Εγώ θα κάνω το κουπά κι εσύ το καθιτιάρη
 και θα περνά η μέρα μας ούλη στο Ασινάρη.
 Εκεί απού 'ν' τω ροζετώ ως ξέρεις τα σημάδια,
 απού 'ναι με σκορδολαδιά νόστιμα τα ρημάδια.
 Και βράι-βράι στο γυαλό ούλοι να μαζευτούμε
 κι ό,τι 'καμε καθένας μας στους άλλους να τα πούμε.
 Να σε πειράξουμ' εμετί και συ να μας πειράξεις
 και να σε νευριάσωμε λίγο να μας φωνάξεις.
 Να φέρεις και τη θεία μας, μαζί να 'ναι κι εκείνη,
 εμείς να τρώμε το φαΐ κι αυτή πιάτα να πλύνει.
 Μα εγώ ετούτη τη φορά υπόσχεση της δίνω,
 τουλάχιστον ένα-δυο φορές τα πιάτα να της πλύνω.
 Και θα της φέρω και χοχλιούς απού το Μαρινάκι,
 για να μου πει γλυκά-γλυκά σ' ευχαριστώ Λεντάκι.
 Ακόμα της υπόσχομαι και μια φορά να πάρω,
 στο Διάζιο ή στο Μάραθο ή στο Παπά το Γάρο.
 Αυτά, λοιπόν, προς το παρόν αμέ ωσά θα 'ρθείτε
 κι άλλα πολλά κι απίστευτα πράματα θε να (δ)είτε.
 Ελάτε μόνο γλήγορα κι οι δυο σας σιδερένιοι,
 να βρείτε κάθε συγγενή απού σας περιμένει.
 Δώστε πολλούς χαιρετισμούς σ' όλους τους χωριανούς μας,
 στους θείους, στα ξαδέλφια μου, στις θείες και εϊκούς μας.
 Φιλιά πολλά απ' τους γονιούς κι εγώ γλυκά φιλώ σας,
 χίλιες φορές και πιο πολλές, θείοι μου, και τους δυο σας.
 Τελειώνοντας το γράμμα μου απ' τη καρδιά μου όλη,
 σας στέλλω την αγάπη μου Ηλίας του Μανώλη.

2.Αφιερωμένα στον θείο του Γιώργο Βασιλαρά, στον οποίο και
 εστάλησαν, λόγω της πολύμηνης ασθένειάς του, γραμμένες πάνω σε
 κάρτα, που απεικόνιζε το κτήριο του Επαρχείου Καρπάθου, όπου και
 στεγαζόταν το Δημόσιο Ταμείο, στο οποίο και υπηρετούσε ο Ηλίας
 Βασιλαράς. Δίστιχα 3 - Νο (26)

Προς το θείο Γιώργο Βασιλαρά

Μέσα απ' αυτό το κτήριο κι από ένα γραφείο,
 σου στέλνω ευχές καρδιόβγαλτες, αγαπητέ μου θείο.
 Ως είν' το κτήριο γερό να ζήσεις να γεράσεις,
 τι είναι πόνοι στη ζωή, θείε μου, να ξεχάσεις.
 Αυτό ποθούμεν όλοι μας και θα παρακαλούμε,
 θηρίο πίσω στο χωριό σύντομα να σε δούμε.

11/1973

3.Επιστολή με δίστιχα προς τον α' εξάδελφό του Γιώργο Ιωάν. Λειβαδίτη, το 1975, όταν ζούσε στο Corpus Cristi της Αμερικής. Η επιστολή αυτή συνετέλεσε τα μέγιστα στην αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ του ζευγαριού, θέμα άλλωστε που αποτελεί την πρωταρχική αιτία σύνταξης του έμμετρου αυτού γράμματος. Δίστιχα 40 - Νο (29)

Πηγάδια, Σάββατο πρωί, έντεκα του Ιούλη,
 στέλνω τούτο το γράμμα μου που θα ποθείτε ούλοι.
 Αγαπητέ μου ξάδελφε και αλησμόνητέ μου
 φιλώ σε, κι όλους τους δικούς αράδα φίλησέ μου.
 Εμάς καλά αφήνει μας η αμελής μου πένα,
 ελπίζω δε πως θε να βρει όλους καλά, και σένα.
 Γιώργο 'λαβα το γράμμα σου κι έπρεπε να σου γράψω,
 μ' άργησα γιατί ήθελα τις πίκρες μου να θάψω.
 Δεν κρύβω πως πρώτη φορά ένιωσα τέτοιο πόνο,
 μα τη γιατριά του άφησα στη λήθη και στο χρόνο.
 Δεν είναι πως εθύμωσα μ' αυτά πού 'χα διαβάσει,
 γιατί ήταν όλα ψεύτικα με δίχως καμμιά βάση.
 Αλλά πικράθηκα πολύ, θέλω να με πιστέψεις,
 μόνο που ξεγελάστηκες κι έκανες τέτοιες σκέψεις.
 Μ' αυτά δεν είναι αφορμή να γράψω αυτό το γράμμα,
 άλλη αιτία μ' έσπρωξε, το πρατικό σου δράμα.
 Μια που, λοιπόν, στα πρόσωπα τ' αγαπητά σου ανήκω,
 έχω και υποχρέωση και χρέος και καθήκον.
 Να κάτσω κάτω να σου πω και την δική μου γνώμη,
 αφού κι εσύ σαν αδερφό μ' αισθάνεσαι ακόμη.
 Γιώργο, επήγα στο χωριό που ας ήτο να μη φθάσω,
 αφού 'τυχε το δράμα σου στο γράμμα να διαβάσω.
 Το διάβασα πολλές φορές να δω μη κάνω λάθος
 κι ήφθασε η πίκρα πού 'νιωσα ως της καρδιάς το βάθος.
 Είδα γραμμένα στο χαρτί λόγια πίκρα γεμάτα,
 βρύσ' έγινε το δάκρυ μου αφού δεν εσταμάτα.
 Κάθε σου λέξη στεναγμός, κάθε σου φράση κλάμα,
 πόνος αγάπης και καμός ήτ' όλο σου το γράμμα.
 Μού 'δειξε τούτο το χαρτί πού 'στελνες στα παιδιά σου,

πως έχεις πίκρες και καμούς πολλούς μεσ' στην καρδιά σου.
 Υπάρχει άραγε άνθρωπος με δίχως στεναχώρια,
 σαν ζη 'πού τη γυναίκα του και τα παιδιά του χώρα;
 Δεν έχει, Γιώργο, ο κόσμος μας καρδιά χωρίς πικράδα,
 μα δίχως πίκρα η χαρά δεν θά 'χε νοστιμάδα.
 Και οι καλοί και οι κακοί και οι φτωχοί κι οι πλούσιοι,
 για της ζωής τα βάσανα και τους καμούς μιλούσι.
 Για στεναχώριες πια μιλά, Γιώργο, ο κόσμος ούλος
 κι ο πλούσιος και ο φτωχός κι ο βασιλιάς κι ο δούλος.
 Όλοι από λίγο ως πολύ έχουν το καμό τους,
 μα τον ξεχνού, αζάερφε, πάλι για το καλό τους.
 Αφού, λοιπόν, μες στην ζωή βλέπεις μόνος δεν είσαι,
 ξέχνα τις πίκρες κι άχολα ως ήζιες πρώτα ζήσε.
 Τίνος ανθρώπου ο μπαξές έχει τέτοια λουλούδια
 και σε τι φταίνει άραγε τα δυο σου αγγελούδια;
 Τι φταίου οι αγαθές ψυχές να μικρολαβωθούσι,
 μετά θα πάσχετε άδικα μα δεν θα γιατρευτούσι.
 Αν πληγωθούσι τα παιδιά σ' αυτήν την ηλικία
 για των γονιών τα πείσματα, πες μου θά 'ν' αδικία;
 Το κρίμα θά 'χετε κι οι δυο κι η μάνα κι ο πατέρας,
 που η γονική αποστολή δεν έφθασε εις πέρας.
 Στο δικαστήριο της ζωής κι οι δυο 'χετε ευθύνη,
 άσχετα αν έφταιγες εσύ ή έφταιγε εκείνη.
 Ξέρω εσύ αν φταίεις μια εκείνη φταίει δέκα,
 μα τέλος πάντων, ξάερφε, αυτ' είναι και γυναίκα.
 Και ο Θεός πού 'ναι Θεός δεν τά 'χει τετρακόσα,
 αν τά 'χε θα τους ήκανε στόματα δίχως γλώσσα.
 Γίνου, λοιπόν, πάλ' αφορμή να ξεχασθούσι όλα
 και δώσε στις πικράδες σου και στους καμούς σου φόλα.
 Ξέρεις ποιον είν' το πιο καλό, Γιώργο, προσόν αντρίκιο;
 Να συγχωρείς τον άλλονε έχεις δεν έχεις δίκιο!
 Μ' αυτό του δίνεις μάθημα ανθρώπου ανωτέρου
 κι όσοι τ' ακούσουν ή το δουν τη γνώμη σου συγχαίρου.
 Όσες φορές σου γύρεψα μια χάρη να μου κάνεις,
 πρόθυμα πάντα εγένετο γα να μη με πικράνεις.
 Μα τούτη τη σημερινή, Γιώργο, δε στη γυρεύγω,
 αλλά ζητιάνος γίνομαι και σου τη ζητιανεύγω.
 Δώσε μου τούτη τη χαρά μα νά 'ναι και χαρά σου,
 σαν στέλνεις γράμμα στα παιδιά γράψε και στη κυρά σου.
 Κάν' την κι εκείνη να χαρεί σαν βλέπει ταχυδρόμο
 κι όχι να κόφτει το χωριό κι αυτή ν' αλλάζει δρόμο.
 Γυναίκα είναι έσφαλλε μα τό 'χει μετανιώσει,
 κλαίει και λέει άλλη φορά αιτία δεν θα δώσει.

Δώσε, λοιπόν, και άλλη μια ακόμη ευκαιρία,
να δει ποιον άντρα έπρεπε να σέβεται η Μαρία.
Κάμε το τό χατήρι μου για μια φορά ακόμα,
δώσε πνοή σ' ένα κορμί απ' έχει γίνει πτώμα.
Εδώ σ' αφήνω, ξάδελφε, κι αν θέλεις άκουσέ μου,
το γράμμα ξαναδιάβασε κι ύστερα απάντησέ μου.
Έφτασε πάντως η σειρά της παύλας και τελείας,
πριν κλείσω όμως σας φιλώ της θείας σ' ο Ηλίας.

4.Ποιητική απάντηση σε επιστολή με δίστιχα που του απέστειλε από την περιοχή Τζαμάικα της Νέας Υόρκης ο εξαδελφός του Ηλίας Εμ. Διακολιός, στις 12 Δεκεμβρίου 1980. Στη συνέχεια παραθέτουμε και την επιστολή του εξαδέλφου του για την καλύτερη κατανόηση των διστίχων του Ηλία Βασιλαρά. Δίστιχα 7 - Νο (47)

Προς Ηλία Διακολιό

Αν θες να κρίνεις άνθρωπο για να τον εκτιμήσεις,
δεν πρέπει μόνο της γενιάς τη ρίζα να ρωτήσεις.
Πρέπει να δεις τον άνθρωπο που κρύβεται στο βάθος,
αφού τον συναναστραφείς, για να μην κάνεις λάθος.
Εμάς δεν είναι η γενιά που μας συνδένει μόνο,
πολλά κοινά 'χει ο πόνος σου με το δικό μου πόνο.
Κι οι δυο πονούμε, ξάδελφε, πολύ στο ίδιο πράμα,
τον τόπο που γεννήθημε κι αυτούς που μας εκάμα.
Αυτό δείχνουν τα δάκρυα σου την ώρα του φευγού σου,
που τις καρδιές μας έκαψε η φλόγα του καϊμού σου.
Ετρέχασι τα δάκρυα σου σαν το νερό της βρύσης,
μα θά 'ναι, Ηλία, αφορμή γρήγορα να γυρίσεις.
Γιατί το χόμα πού 'βρεξες με το καυτό σου δάκρυ,
το αγαπάς μα σ' αγαπά κι αυτό απ' άκρη σ' άκρη.

Φεβρουάριος 1981

Jamaica, New York τη 12/12/80

Ανεκτίμητά μου εξαδέλφια Ηλία, Ντίνα και παιδιά με χριστουγεννιάτικες ευχές σας φιλώ. Χρόνια πολλά να χαίρεσθε το Μανώλη που εορτάζει την ονομαστικήν του και το μικρό που κάνει για πρώτη φορά μαζί σας Χριστούγεννα [σημ.: εννοεί τον Χάρη]. Πέρασε αρκετός καιρός να σας θυμηθώ με γράμμα μου άσχετα ότι αφ' ότου εχωρίσαμε δεν φύγατε ποτέ από τον νου μου. Κάθε μέρα σας σκέπτομαι διότι είσθε μεταξύ εκείνων που προσεπάθησαν με την αγάπην και το ενδιαφέρον των να περάσωμεν ευχάριστα κατά την διαμονήν μας στο χωριό.

Ηλία η αγάπη σας μου άφησε σημάδια
 ή στο χωριό σαν είμασθε ή κάτω στα Πηγάδια,
 με χίλιες δυο λαβωματιές μ' έχεις τραυματισμένο,
 αφού 'θελες να με θωρείς πάντα ευτυχισμένο.
 Τα δάκρυα που έχυσες στον αποχωρισμό μου,
 θε να κυλούν παντοτινά, Ηλία, στο μυαλό μου.
 Τα δάκρυα σου τα καυτά έτυχε να προσέξω,
 τις τελευταίες μας στιγμές στου Κουμπανιού απ' έξω.
 Εκεί που ξημερώθηκες χατήρι μου στο γλέντι
 κι έπαιξε σαν επρόαλα η λύρα τον αλέντι.
 Εκεί που εθυσίασες τα ψάρια και τον ύπνο
 και παίζασι τα όργανα τον εθνικό μου ύμνο.
 Υπάρχου τρυφερές στιγμές που τις ανασκαλίζω
 κι όσο νερό τα μάτια μου τρέχουσι τις ποτιζώ.

Έκτοτε Ηλία στην Αμερική ετακτοποιήθηκα και τώρα δουλεύω με τον
 κουνιάδο μου, τον Νικολή. Η χαρά μου που είχε καλά ελευθερώματα η
 Ντίνα ήτο απερίγραπτη, σας εύχομαι καλορίζικος ο γιός και τώρα με μια
 κόρη. Ηλία σε παρακαλώ εξαργύρωσε το τσεκ των 700 δολλαρίων και
 δώσε τα χρήματα στον Ιεραπετρίτη, του οποίου χρεωστώ για τα
 πλακάκια ως υπόλοιπον 42.000 δρχ. Στην απόδειξη που θα σου δώσει να
 αναφέρει το νέον υπόλοιπον, την οποίαν μαζί με της Τραπέζης να μου
 στείλεις, διότι χρεωστώ σε πολλούς και πρέπει να ξέρω τι κάνω με τον
 κάθε ένα. Πολύ γρήγορα θα του στείλω το υπόλοιπον και χρήματα για τις
 ποδιές. Όλοι οι δικοί μας είναι καλά και σας χαιρετούν. Θα περιμένω
 γράμμα σου με όλα τα νέα που ενδιαφέρουν την οικογένειαν και το
 περιβάλλον μας. Και ως τότε αφού σε παρακαλέσω να δώσεις
 χαιρετισμούς σ' όλους διατελώ με εκτίμηση

ο εξάδελφός σου Ηλίας

Έχετε πολλούς χαιρετισμούς και φιλιά από το παιδί και την Ευδοξία. Το
 παιδί δεν ξέχασε τον Μανωλάκη και η Ευδοξία την Ντίνα και την
 συντροφιά της.

5. Δίστιχα για τον α' εξάδελφό του Γιώργη Ευάγ. Βασιλαρά με αφορμή
 την απόκτηση του σκάφους του. Δίστιχα 12 - Νο (253)

Του Γιώργη για το σκάφος

Κτύπησες γι' άλλη μια φορά ένα σου στόχο ακόμα
 και πραγματοποιήθηκε ότι 'λεγε το στόμα.
 Ακόμα ένα σου όνειρο πού 'χες από παιάκι,
 το επραγματοποίησες, καλό μας ξαερφάκι.
 Θυμούμαι τα τα λόγια σου σαν να τ' ακούω τώρα,

«ξάερφε θε να με δεις άμα θε νά 'ρθει η ώρα.
 Γύρω εις τα σαράντα μου πρέπει να τα βροντήξω
 σ' όσους με κακοθέλασι ποιος είμαι να τους δείξω».
 Έτσι έγιναν τα πράγματα λες κι είσουνα προφήτης
 κι έκανες ότι σκέπτουσου όσο κανείς Σποΐτης.
 Ήκαμες το ανάκτορο, πήρες και τα χωράφια,
 έχεις και τρεις αρσενικούς πού 'ναι κι οι τρεις χρυσάφια.
 Ένα μονάχα σου 'λειπε και τό 'βαλες γινάτι,
 σκάφος με δύο μηχανές και με διπλό κρεββάτι.
 Αφού κι αυτό το όνειρο επραγματοποιήθει,
 τώρα όλα μου φαίνονται σαν ένα παραμύθι,
 παιδιά, χωράφια, 'νάκτορα, 'υτοκίνητα και σκάφος,
 τον φτιάχνει αυτό τον πίνακα μάφε κάποιος ζωγράφος;
 Εκτύπησες τους στόχους σου πριχού να σαραντίσεις,
 νά 'σαι καλά να τα χαρείς μα και να προικίσεις.
 Να το χαρείς το σκάφος σου, να καλοταξιδεύγει
 κι η χάρη τ' Αη Νικολά να σου το προστατεύγει.
 Πάντα με γέλια και χαρές να κάνεις τα ταξίδια
 κι όσοι ζηλεύου ας κλάσουσι τα δυο σου τα ...αρ(μίδια).

1995(;

6. Η κάρτα με τις έμμετρες αυτές ευχές εστάλη στα ανήψια του Βασίλη και Κώστα Πιπέρη, γιουός της ά' εξαδέλφης του Φανής Μηνά Πιπέρη, με την ευκαιρία της έναρξης λειτουργίας του εστιατορίου τους, στο Κλίβελαντ του Οχάιο. Δίστιχα 10 - Νο (174)

Σημαδιακή 'ναι η κάρτα μου μηνύματα γεμάτη,
 του Βασιλή και του Κωστή, Φανή μου, ήστειλα τη.
 Θωρείτε την ανατολή στην άκρα του πελάου,
 που δίνει ελπίδα και χαρά τ' Αγίου Νικολάου;
 Θωρείτε πόση ομορφιά παίρνει το Μαρινάκι,
 θωρείτε τα ψαράικα που φεύγουν σε λιγάκι;
 Θωρείτε και του ουρανού το γαλανό του χρώμα;
 Σκεπάζοντο τα σύννεφα μα φαίνεται ακόμα.
 Μπροστά σ' αυτό το σκηνικό σας ήστεσα, παιδιά μου
 και με μεράκι γέμισε κι ελπίδα η καρδιά μου.
 Μεράκι για τη τύχη σας, ελπίδα για το μέλλο(v),
 Θε μου κι Άη Νικόλα μου κάν' τους αυτό που θέλω.
 Σταθείτε δίπλα στα παιδιά ξεχωριστοί πατέρες,
 στη πρώτη τους προσπάθεια πού 'γιν' αυτές τις μέρες.
 Οπλίστε τους με όρεξη, με δύναμη κι ελπίδα,
 αφού μόνο τους έμεινε η μητρική φροντίδα.
 Τα πλούτη νά 'ναι ποταμός στο μαγαζί που κάνα

κι η αδελφή τους να χαρεί και η γιαγιά κι η μάνα.
Θεία και Σόφη και Φανή είτε ο Θεός που βλέπει,
να σας γεμίσει τις καρδιές και των παιδιώ τις τσέπες.

Κάρπαθος, Ιούνης 1997

7. Ευχές για τη Μαρία Ηλία Λάμπρου, κόρη της α' εξαδέλφης του Ειρήνης
Ευάγ. Βασιλαρά, με αφορμή την εισαγωγή της στη Φαρμακευτική Σχολή.
Δίστιχα 4 - Νο (138)

Στη Μαρία Λάμπρου για την επιτυχία της στη Φαρμακευτική

Αφού τον στόχο πού 'βαλες τον πέτυχες στο κέντρο
και πλούμισές το πιο πολύ του ονείρου σου το δέντρο.
Μαρία, μείνε σταθερή σε τούτη σου τη ρότα σου
κι αν κάπου βρεις εμπόδιο τους εϊκούς σου ρώτα.

ή

Μην αλαργάρεις μια σταλιά 'πού τη σωστή σου ρότα
κι αν τύχει και ταλαντευτείς τη λογική σου ρότα.
Πάντα σε συνεννόηση νά 'σαι με τους γονείς σου,
να σ' αποκαμαρώνομε κι εμείς όλοι οι εδικοί σου.

Σεπτέμβριος 2002

8. Μαντινάδες που γράφτηκαν, όπως ο ίδιος μας ενημερώνει στο
υστερόγραφο του, για την εκ μητρός θεία του Σοφία Κων. Δημάρχου «να
τις κορνιζώσει δίπλα στα πτυχία της Σόφης», δηλαδή της εγγονής της
Σόφης Πιπέρη-Τσαμπουνιέρη και φιλιώσας της Ντίνας Βασιλαρά, η
οποία είναι δασκάλα στην Αμερική. Δίστιχα 5 - Νο (146)

Τα κάλλη σου τα ηθικά, του νου σου και της νιότης,
με δυο πτυχία στόλισες στο άνθος της νεότης.
Στη μόρφωση μικρώ παιδιώ τα θέμελα θα βάλλεις,
μα και στο χαρακτήρα τω, Σόφη μου, θα συμβάλλεις.
Κι αφού θά 'ναι στα χέρια σου τόσω παιδιώ η τύχη
κι αυτή σου η προσπάθεια, κόρη μου, να πετύχει.
Να βγάζεις επιστήμονες μα να 'ν' άνθρωποι πρώτα,
μ' ελληνικό φιλότιμο και στου Χριστού τη ρότα.
Να βγάλουσι τα χέρια σου, Σόφη, τον κυβερνήτη,
που θα φιλιώσει τους λαούς να σώσει τον πλανήτη.

Γενάρης του 2003

Για τη θεία Σοφία να τις κορνιζώσει
δίπλα στα πτυχία της Σόφης

9. Δίστιχο-ευχή στην κάρτα που συνόδευε την τούρτα του καλωσορίσματος, του α' εξαδέλφου του Γιώργου Βασιλαρά, γιου του θείου του Βαγγέλη, μετά την περιπέτεια της υγείας του. Να σημειώσουμε ότι Ξεστράτικος είναι ο Ταξιάρχης. Δίστιχο 1 - Νο (132)

Δύναμη του Αϊ-Γιωργή, χάρη του Ξεστρατίκου
όποτε σας χρειάζεται ο Γιώργος νά 'στε απίκου.

12 Νοεμβρίου 2004

Για τον Γιώργο του θείου Βαγγέλη
μετά από την περιπέτεια της υγείας του

10. Ευχές για την ιατρική ειδικότητα (Οφθαλμίατρος) του α' εξαδέλφου του Ηλία Νικ. Βασιλαρά, μετά από πολλές περιπέτειες και καθυστερήσεις, που τον είχαν οδηγήσει σχεδόν να εγκαταλείψει την Ιατρική, εξαιτίας κάποιου Καθηγητή, που τον «έκοβε» συνεχώς για προσωπικούς λόγους Δίστιχα 15 - Νο (10)

Στου Ηλία Βασιλαρά, του Νικόλα, την ειδικότητα

Τούτ' η χαρά είναι χαρά 'πό κείνες απού λέου,
όσο γελού τα χείλη σου τόσο τα μάτια κλαίου
και τρέχου δάκρυα χαράς που τα θωρείς συνήθως,
σαν φανερώνεις μια κρυφή χαρά πού 'χεις στο στήθος.
Και σαν αυτ' η χαρά καημός ήτο χρόνων προ πάντω,
γιατί ο φόβος ήκανε στη λογική κουμάντο
και πλήγωνε το είναι μας και τον εγωισμό μας
κι εχάλα την υγεία μας κοντά στο λογισμό μας.
Κι ήκανε το σταυραετό πουλάκι φοβισμένο,
το κυπαρίσσι τ' αψηλό σκυφτό και λυγισμένο.
Και ένα πνεύμα λεύτερο που άλλο δεν του μοιάζει,
μπροστά σου να χαμογελά, κρυφά ν' αναστενάζει
κι ένα λιανό ντελικανή που όμοιο του δεν είδα,
που ενώ 'χε χίλια όνειρα να ζει χωρίς ελπίδα
κι ήκανε μια χρυσή καρδιά π' αντάλλαγμα δεν έχει,
σε πρόκλησες του καθενούς και προσβολές ν' αντέχει.
Τότες ετούτη η χαρά θαρρώ 'ναι θείο δώρο
και ψάχνεις νά 'βρεις του Θεού μέσ' στη καρδιά σου χώρο.
Κι όταν αυτή η χαρά καημός τόσων ανθρώπω ήτο,
που 'φύα με παράπονο κι επήρατο μαζί τω
και όσοι επομείνασι χίλιους σταυρούς εκάνα,
αφού ο πατέρας πιο δεν ζει, σιας να χαρεί η μάνα
να καμαρώσουσι κι αυτοί ωσάν δικοί άνθρωποι,
που το φαρμάκι θα γενεί στα χείλη τω σορόπι.

Κι εγίνει το χατήρι τω απ' του Θεού τη χάρη
κι όπου 'χε φίλο αληθινό και τ' άκουσε εχάρει.
Τότε προσκύνα το Θεό κι εσύ με τη σειρά σου,
νά 'σαι καλά να χαίρεσαι, Ηλία, τη χαρά σου.
Κι εγώ, που θέλω αυτή η χαρά ποτέ να μη σου λείψει,
θα καμαρώνω σαν πετάς, Σταυραητέ, στα ύψη.

Κάρπαθος 14/12/07
Ηλίας του Μανόλη

11.Αφιερωμένα τα δίστιχα αυτά στην Ντίνα Σακέλλη -κόρη της
α' εξαδέλφης του Ζωής Σακέλλη-Βασιλαρά-, με αφορμή την απόκτηση
του πτυχίου της Πληροφορικής. Δίστιχα 5 - Νο (123)

Στην Ντίνα (Σακέλλη) μας

Τα φυσικά προσόντα σου άλλες πολλές δε τά 'χου
κι σούλες οι μάνες πεθυμού στις κόρες τω να λάχου.
Προσγειωμένη και σεμνή και λογική και πράα,
τούτα τα κάλλη της ψυχής, Ντίνα, σ' άλλη δεν τά (δ)α.
Απέδειξες πως η ψυχή και η καρδιά σα θέλου,
για δεκανίκια πρόσκαιρα δε γνοιάζονται καθέλου.
Και αν πετού από χαρά ο κύρης σου κι η μάνα,
αξίζει τω χίλιες φορές για το παιί που κάνα.
Κι εμείς πολύ αθόρυβα σε παρακολουθούμε,
για τυχερό αντάξιο σου, Ντίνα μου, προσκυνούμε.

28/8/08

12.Αφιερωμένα στη Μαρία Ηλ. Λάμπρου -κόρη της α' εξαδέλφης του
Ειρήνης Ευάγ. Βασιλαρά-, με την ευκαιρία απόκτησης του πτυχίου της
Φαρμακευτικής. Δίστιχα 3 - Νο (68)

Σε όσους στόχους έβαλες αφότου εγεννήθεις,
πως δεν σου μοιάζει άλλη καμιά και τους εχθρούς σου πείθεις.
Τώρα στον άλλο στόχο σου, που αφορά στο μέλλο(ν)
και 'κεί να πάρεις άριστα κι εγώ, Μαρία, θέλω.
Κι εμείς να καμαρώνουμε ωσά δικοί σου αθρώποι,
που πιάσα οι θυσίες σου και τω γονιώ σου οι κόποι.

Ηλίας - Ντίνα
Μανώλης, Χάρης, Άκης
Κάρπαθος 19/7/09

13.Αφιερωμένα στην Πλουσία Βασιλαρά -κόρη του α' εξαδέλφου του
Ηλία Βασιλαρά- για την πρόσληψή της στο ΜΙΤ, το Τεχνολογικό

Ινστιτούτο Μασαχουσέτης (Massachusetts Institute of Technology), ως αποτέλεσμα μιας σημαντικής ανακάλυψής της. Γράφτηκαν με την ευκαιρία της επίσκεψής της στο νησί το καλοκαίρι του 2011. Δίστιχα 9 - Νο (112)

Στην Πλουσία

Για την επιτυχία σου κάθε δικός εχάρη,
 με μια χαρά πού 'ναι βαριά και σε διπλό καντάρι,
 γιατί εμεγαλούργησες μ' επιτυχία τέτοια,
 που φέρνει στους δικούς χαρές και στους εχθρούς σεκλέτια.
 Ξεπέρασες, Πλουσία μας, κάθε μας προσδοκία
 και μπήκες στο MIT και σε μικρή ηλικία.
 Απ' την επιτυχία σου πήραν κι εμάς τα σκάγια
 και το χωριό και το νησί τα χώματά μας τ' άγια.
 Έγινες συνεργάτιδα σε ένα Ινστιτούτο,
 π' όλα τα κράτη του ντουινιά ζηλεύου και τιμούτο,
 γιατί είναι στην καλύτερη παγκόσμια τετράδα
 και η συνεργασία σου τιμά και την Ελλάδα.
 Μια μαργαρίτα όλοι μας οι συγγενείς μαδούμε,
 πότε και καθηγήτρια με έδρα θα σε δούμε.
 Μ' όπως μετρώ τα ζάλα σου και τη δική σου ρότα
 κι αυτό θα γίνει σύντομα, αμέ παντρέψου πρώτα.
 Κι ας είν', Πλουσία, η τύχη σου με την καρδιά σου ίδια
 κι όλα δεξά να σου 'ρχονται της μοίρας τα παιχνίδια.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 καλοκαίρι του 2011

14. Για τον α'εξάδελφό του Γιώργο Ευάγ. Βασιλαρά. Δίστιχα 7 - Νο (148)

Του ξαδέλφου Γιώργου

Με το νησί ολόκληρο πάνω σε μία κάρτα
 σου 'στειλα μερικές ευχές κι ελπίζω, Γιώργο, νά 'ρτα.
 Είναι ευχές απ' την καρδιά πολύ βαθιά βγαλμένες,
 Μ' αδελφικά αισθήματα σ' ένα χαρτί γραμμένες.
 Θέλω να γίνεις άρχοντας, Γιώργο, αν με πιστεύεις,
 για να δοξάσεις τ' όνομα που αντιπροσωπεύεις.
 Να ζήσεις μέσα στην ζωή σαν τον Ιώβ αιώνια
 και υγιή κι ειρηνικά νά 'ν' όλα σου τα χρόνια.
 Ότι σκεφθείς να γίνεται, Γιώργο, πραγματικότητας
 και να σου δώσει ότι ποθείς η κληρονομικότης.

Αυτά τα λίγα απ' το Θεό ζητώ και ένα ακόμα,
να σε γυρίσει γρήγορα στο πατρικό σου χώμα.
Για ν' απολαύσεις, ξάδελφε, τις ομορφιές του τόπου,
αυτές που ξεκουράζουν την κούραση τ' ανθρώπου.

15.«Στον μακαρίτη Γιώργο Ευάγ. Βασιλαρά [α' εξάδελφός του] όταν αγόρασε το μεγάλο του σκάφος». Έχουν γραφτεί στις αρχές της νέας χιλιετίας και συγκεκριμένα το 2001, όταν και αγόρασε την θαλαμηγό του, ενώ ήδη από το 1994, διέθετε ένα μικρότερο σκάφος. Ο Γιώργος Ευάγ. Βασιλαράς αρρώστησε σοβαρά το 2004. Δίστιχα 4 - Νο (147)

Στο νέο σου απόκτημα που στο γιαλό θε νά 'ρτει
του Καλοέρου τη ψ... να βάλεις για κατάρτι.
Κι όσοι θα το ζηλεύγουσι ή θα το κακοθέλου,
απάνω της να κάουται, Γιώργη, θέλου-δε θέλου.
Εσύ πάντως με προσοχή θα κάνεις τα ταξίδια,
αφού από πολύ καιρό παντούναρες τα (γ)ίδια.
Τον Αϊ-Μάμα φώναζε και τον Αϊ-Νικόλα,
νά 'ναι κοντά σου, ξάερφε, εις τα ταξίδια όλα.

Ηλίας

Οι μαντινάδες είναι πειρακτικές επειδή κοροϊδεύαμε ο ένας τον άλλο
«βοσκό»,
όποτε έκανε κάποιος κανένα λάθος στη θάλασσα.
Γι' αυτό επικαλούμαστε και τον Αϊ-Μάμα, τον προστάτη των
κτηνοτρόφων.

16.«Αυτές τις έγραψα σε μια κάρτα και τις έδωσα στο ξάδελφο Γιώργο Βασιλαρά όταν όχι μόνο με φιλοξένησε στο σπίτι του, αλλά με πήρε και με το σκάφος του στην Τουρκία (Μαρμαρίς). Το ταξίδι μου τότε είχε σκοπό τα δικαστήρια του Μανώλη μου, όταν τον έβγαλαν από τα ΚΕΠ». Δίστιχα 5 - Νο (147α)

Χίλιες φορές ευχαριστώ και παραπάνω κάτι,
που την φιλοξενία σας εκαταχράστηκά τη.
Κι ενώ ερχόμουν για δουλειά μόνο για δύο μέρες,
μια εβδομάδα έκατσα με του ΠΑΣΟΚ τις ξέρες.
Για τη φιλοξενία σας και τη βοήθειά σας,
ν' ανταποδίδει ο Θεός σ' εσάς και τα παιδιά σας.
Κι εγώ δεν είμαι αχάριστος, ούτε ξεχνώ ποτέ μου
κι ένα κερί για όλους σας θ' ανάβω, ξαερφέ μου.
Καλά ταξίδια νά 'χετε με το «Αναστασία»,
που πήρε με πρώτη φορά κι είδα και την Ασία.

17. Ευχές για το πτυχίο Νομικής της Βίκης Πάχου. Δίστιχα 5 - Νο (79)

Στη Βίκυ

Θέλει πολύ προσπάθεια, υπομονή και πείσμα,
για να κερδίσει άνθρωπος του νομικού το χρίσμα.
Εσύ αυτό το τρίπτυχο τό 'χες στο νου σου, Βίκυ
και τώρα κάθε έννοια σου στο παρελθόν ανήκει.
Η πίστη πού 'χεις στο Θεό και στου Θεού τη μάνα,
το δύσκολό σου όνειρο πραγματικό το 'κάνει.
Τώρα και τ' άλλο βήμα σου νά 'χει επιτυχία,
αφού ακούω πως θα πας για διεθνή πτυχία.
Με τους γονιούς σου συντροφιά, τη Μαίρη και τη Πόπη
κι εμείς θα καμαρώνουμε ωσάν δικοί σου άνθρωποι.

18. Ευχές που συνόδευσαν δώρο από πλατίνα για την Σοφία Πιπέρη-Τσαμπουνιέρη, βαφτιστήρα της Ντίνας Βασιλαρά, με αφορμή κάποιο κοινωνικό γεγονός. Δίστιχα 3

Αυτό το δώρο το μικρό είναι αγάπης δείγμα
και δείχνει η καθαρότης του τού αιμάτου μας το στίγμα.
Δεν είναι όσο σ' άξιζε, μ' είν' ό,τι σου ταιριάζει,
άσπρο, Σοφία, και λεπτό σαν τη καρδιά σου μοιάζει.
Κι όπως δεν αμαυρώνεται ποτέ της η πλατίνη,
έτσι αγνή και καθαρή η αγάπη μας θα μείνει.

19. Αφιερωμένα στον Βαγγέλη Βασιλαρά, γιο του άεξαδέλφου του Ηλία, με αφορμή την μετάβασή του στην Αμερική, όπου και θα παρακολουθούσε τα δύο τελευταία έτη της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής του, προκειμένου να εισαχθεί στα Ελληνικά Πανεπιστήμια με την ευνοϊκή νομοθεσία για τους ομογενείς, δίνοντας εξετάσεις σε ένα μόνο μάθημα. Δίστιχα 3

Στο Βαγγέλη του γιατρού σαν πήγαινε στην Αμερική

Ο ήλιος καθημερινά για όλους ανατέλλει

ή

Ο ήλιος τ' Άη Νικολά κάθε πρωί ανατέλλει
κι εσένα αυτή η ανατολή γρήγορη νά 'ν' Βαγγέλη.
Σε τούτη την απόφαση να σου 'ρθουν όλα πρίμα
και των γονιών σου τις ευχές νά 'χεις σε κάθε βήμα.
Αξίζει μια προσπάθεια για όλους μας να κάνεις
«κι αν προσπαθείς, Βαγγέλη μου, εις τη ζωή δεν χάνεις».

[231]

Με αγάπη
Ηλίας-Ντίνα-παιδιά

7.ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΦΙΛΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΜΕ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΑΦΟΡΜΕΣ

1.Δίστιχα γραμμένα για τη γιορτή του Κλήδωνα, μάλλον το 1970, εκ των οποίων κάθε μια απευθύνεται σε διαφορετικό πρόσωπο. Δίστιχα 9

Για Δέσποινα Γιαλλουράκη
Εσέ θαρρώ τη τύχη σου γραμμένο πως σου τό 'χει,
να θες εσύ να θέλ' αυτός και οι δικοί του όχι!

Για Μηχανική Κ. Παπακωνσταντίνου(;)
Εσύ αν είσαι νεαρός και το θαρρείς αστείο,
σε κέντησε μια μέλισσα στο ζαχαροπλαστείο.\

Για Ηλία Μαυράκη
Μιαν κοπελιά αγάπησες και σ' έχει αγαπήσει,
θα μπει στη μέση πειρασμός και θα σας ξεχωρίσει.

Για Θοδωρή Γεωργιάδη, ξάδελφο
Πολλά κορίτσια σου κολλούν μα συ δεν τα προσέχεις,
θαρρώ αμερικανικές πως αντιλήψεις έχεις.

Για Μανωλάκη Λοΐζο
Εσένα λέει ο κλήδωνας στους Απερείτες νίκη
και έρωτα πολύ σφοδρό εις την Θεσσαλονίκη.

Για Ρηνούλα Γιαλλουράκη
Και σένα κοριτσάκι μου καλά σου γράφει η τύχη,
μ' ο τωρινός σου έρωτας θαρρώ πως θ' αποτύχει.

Ρούλα Λοΐζου
Εσύ'σαι κάπως δύσκολη στην κάθε εκλογή σου,
μα πρόσεξε να μη κτυπάς μετά την κεφαλή σου.

Ρηνούλα Λοΐζου
Εσένα η τύχη άργησε να σου χαμογελάσει,
μα βρήκε θρόνο και καλά πάνω θα σε θρονιάσει.
Για Δέσποινα Μαία
Για σένα κάποια ανδρική καρδιά είναι δοσμένη,
έξω από την Κάρπαθο είσαι ερωτευμένη!

2.Γραμμένα για την Καλλιρόη Βόζου, φίλη και καλή συνάδελφο του Ηλία Βασιλαρά, η οποία μετανάστευσε στην Αμερική, και στην οποία

εστάλησαν οι μαντινάδες αυτές εκ μέρους όλων των συναδέλφων της. Τα δύο άτομα, που αναφέρονται στο τελευταίο δίστιχο «από τη Μαρί και από τον Ηλία» είναι αντίστοιχα η Μαριγούλα Κρητσιώτη και ο ίδιος ο ποιητής. Δίστιχα 21 - Νο (248)

Στην Καλλιρόη Βόζου

Ζόρικη είναι η αρχή και πού να βρούμε λέξεις,
 π' ανάλογα με τον κριτή πρέπει να τις διαλέξεις.
 Μ' αλάφρυνε την κριτική και λάβε μόνο υπ' όψη,
 πως ένα νου τον έχομε κι (δ)έ λέει να προκόψει.
 Μη πιάνεις λεπτομέρειες επιεικά μας κρίνε
 ξέρεις τη δα τη δύναμη της τέχνης μας πια είναι.
 Σ' ένα τσουκάλι εβράζαμε μ' αδύνατο εστάθη,
 να φτάσει την αχνοσταλιά ποτέ το κατακάθι!
 Μ' άλλη 'χει γεύση το κρασί κι άλλη έχει το ούζο,
 πράμα δα απού φαίνεται δεν θέλει κολαούζο.
 Και καλού λέου κάτω πάει το βασζικι
 κι η εγγονή από τη γιαγιά παίρνει το μερακλίκι.
 Αμ' είν' το θέμα άπιαστο και θε να μπούμε σ' άλλο,
 πες μας τις μέρες πώς περνάς στις ξενητειάς το σάλο.
 Ποιους έχεις φίλους διαλεχτούς, ποιους έχεις γείτονές σου,
 με ποιους τ' απογεματινά γυρίζεις το καφέ σου.
 Τα πρωινά σαν έρχονται για πού ανείς την πλώρη,
 πού 'το η Κάρπαθος μικρή, κόρη, και δε σε χώρει!
 Εμείς καλού τα νειώθουμε τα νειώθει η καρδιά σου,
 γι' αυτό και συχωρούμε το τούτο το πέτοίπα σου.
 Μα 'πόμεινέ μας ο καϋμός και μοναξιά περίσσια,
 που θέλει για να βασταχθεί ψυχή παλληκαρίσια!
 Μα σα (ή Ωσά) 'πομείνω μοναχή κάτω εις τα Πηγάδια,
 ετότες τρίδιπλες φορές νειώθω το κι είμαι άδεια!
 Κι ωσά μας φέρει ο δρόμος μας πέρα στο συντριβάνι,
 να 'ξερες πόσο πλάκωμα εις την καρδιά με πιάνει.
 Λείπεις στα γλέντια, στους χορούς και λείπεις στους χαβάες,
 λείπεις και σου ταιριάζομε με κόπους μαντινάες.
 Λείπεις στις συζητήσεις μας, λείπεις στους περιπάτους
 και σαν τα ψάρια είμαστε που χάσαν τα νερά τους.
 Με δίχως λάι και φωτιά δεν άφτει το καντήλι
 κι άλλον αέρα γίουσι στη συντροφιά οι φίλοι.
 Παντού χωρίζει ο τόπος σου το μολοούμε ούλοι,
 που γύρω σου μας μάζευες σαν το μελισσοπούλι.
 Μα πού θα πάει κι (δ)έ θα 'ρθεί πάλι το καλοκαίρι,
 θα σε δεχτούμε με χαρά ολόκληρο τ' ασκέρι!

Και λέουμε και του Θεού να βάλει τα καλά του,
για να μην έχεις πιο να πεις το παραπόνεμά του.
Να βάλει πιο το χέρι του τα πράματα να μπώθει
κι ως νά 'ρτεις να 'ναι ζωντανοί οι ακριοί σου πόθοι.
'Πό τα πολλά για λόου σου, σού 'παμε μόνο λία,
αμέ μ' αγάπη είν' απ' τη Μαρί και από τον Ηλία!

2/3/74

3.Στον φίλο του Μιχάλη Ταλαράντα, που ζούσε στην Αμερική. Τα δίστιχα συνόδευαν την φωτογραφία που του απέστειλαν από κοινού οι φίλοι του Ηλίας Βασιλαράς και Νίκος Τσέρκης, παππούς αργότερα της βαφτιστήρας του Σοφίας Χατζηγιαννάκη. Δίστιχα 6 - Νο (249)

Στον Μιχάλη Ταλαράντα

Συμβολική απόδειξη αγάπης και φιλίας,
σου στέλνουνε τις φάτσες τους ο Νίκος κι ο Ηλίας.
Δκυο μαργαρίτες πιάσασι και τις φυλλομαούσι,
θα 'ρτεί; δεν θά 'ρτει; ο φίλος τους τις συχνοερωτούσι.
Δκυο φίλοι κι αυτοκίνητο πάρα πολύ γνωστό σου,
ασκελλάρια πράσινη και φόντο το χωριό σου.
Τέτοιας λογής συνδυασμό δεν πέμπω όπου κι όπου,
μόνο σε γέννα 'νέθρεμα τ' όμορφου τούτου τόπου.
Εις του Βουνάρου την πλαγιά κλαίει την ερημιά του,
κάτασπρη είναι η όψη του μα μαύρη η καρδιά του.
Κι αν το ρωτήξεις φίλε μου γιατί είν' κλαμμένο,
σιγά-σιγά θε να σου πει: «Μιχάλη σ' αλιμένω».

6 Οχτώβρη '75

4.Αποχαιρετισμός του φίλου του Γεωργίου Διακομιχάλη όταν έφευγε για την Αμερική. Σήμερα ο Γεώργιος Διακομιχάλης είναι συμπέθερός του και πεθερός του τριτότοκου γιου του Άκη Βασιλαρά Δίστιχα 5 - Νο (62)

Αποχαιρετισμός Γ. Διακομιχάλη

Εποχαιρετιστήκαμε χωρίς να πούμε λέξη,
μ' εσμίξασι τα δάκρυα μας στο πάτο πού 'χαν τρέξει.
Κι ήφια με παράπονο και με σπασμένη μύτη,
για το βουό ξεχωρισμό στου μερακλή το σπίτι.
Φεύγεις και βάζει το χωριό μαύρα απ' άκρη σ' άκρη
και θα τ' αλλάξει φορεσιά του ερχομού το δάκρυ.
Σήμερα ήλιε πόμεινε στη βραδινή σου κοίτη,
για να μη κλείσει του χωριού ακόμα ένα σπίτι.
Μη βγεις κι εσύ Αυγερινέ, Αυγούλα μη ροΐσεις,

αφού με ένα φίλο μας θε να μας ξεχωρίσεις.

29/8/88

5.Αφιερωμένα στον αστυνομικό Βασίλη Μπακατσιά, ο οποίος υπηρέτησε στην Κάρπαθο και συνδέθηκαν φιλικά με τον Ηλία Βασιλαρά, λόγω της κοινής αγάπης τους για τους παραδοσιακούς χορούς. Δίστιχα 3 - Νο (200)

Για τον Βασίλη Μπακατσιά

Στης κάρτας το αντίκρυσμα στείλε τη θύμησή σου,
σ' ένα κομμάτι, όπως λες, όμορφο της ζωής σου.
Μακάρι ο σιανός χορός που τα παιδιά χορεύου,
ν' αγκάλιαζε όσους στη γη δεν ξέρου τι γυρεύου.
Δεν θά 'χε αλλάξει η ζωή, Βασίλη, ολωσδιόλου,
αν ενικούσα τα βιολιά τα όπλα του διαβόλου;

Στο Βασίλη Μπακατσιά
Καλοκαίρι 1993

6.Γραμμένα για τον Καθηγητή -και φίλο και συμμαθητή του- Μηνά Αλ. Αλεξιάδη και τους φοιτητές του στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε μάθημα των οποίων είχε προσκληθεί να συμμετάσχει. Δίστιχα 11 - Νο (157)

Για τον Καθηγητή Μηνά Αλεξιάδη και τα παιδιά

Δυο ώρες εταξίδευα στη Ναυρίνου νά 'ρω,
για να την εύρω ήταξα στην Παναγία άρτο.
Γιατ' είμαι πολύ άσχετος στον Αθηνώ τους δρόμους
κι όταν τους ψάχνω δυο βουνά, θαρρείς, βαστώ στους ώμους.
Βρήκα, λοιπόν, το κτήριο πού 'σαστε μαζεμένοι,
δυο αριθμοί στη πρόσοψη ήτανε κολλημένοι
κι οι δυο μαζί εκάνασι το 13 Άλφα,
μ' ερώτησα το θυρωρό για να μη κάνω γκάφα.
Την αίθουσά σας έψαξα και βρήκα τέλος πάντων
κι έκανε ο καθηγητής σε ούλους σας κουμάντο,
κρατούσε ένα μικρόφωνο θαρρείς κι έσταζε μέλι,
το μήνυμα της απειλής στη πόρτα του τι θέλει;
Σας είπε για τον Μερακλή, Πολίτη και Λουκάτο
και κάθε γνώση χρήσιμη σας έβαζε στο πιάτο.
Τώρα ποιες θα κρατήσετε είν' στα δικά σας χέρια,
μ' αν δεν πετάξετε καμιά θα γίνετε ξεφτέρια.
Ακούστε τον Καθηγητή σε ότι σας διδάξει,

αφού γίνεστε δάσκαλοι ούλοι σας νά 'στε άξ(ι)οι.
 Τ' άλλο που διαπίστωσα και χόλιασα περίσσια,
 τα δυο τρίτα ήτανε στην αίθουσα κορίτσια.
 Αυτή η εικόνα μ' ήβαλε, παιδιά, σε σκέψεις άλλες,
 πως κάποτε οι δάσκαλοι θά 'ναι μόνο δασκάλες.

Ηλίας Βασιλαράς
 Νοέμβρης του 2001

7. Ευχαριστήρια δίστιχα αφιερωμένες στον Γιώργο Βιτώρο, Πρόεδρο του Βενιζέλειου Γενικού Νοσοκομείου Ηρακλείου, με αφορμή τις εξυπηρετήσεις κατά την διάρκεια νοσηλείας του γιού του Χάρη, λόγω ατυχήματος, τον Ιανουάριο του 2002. Δίστιχα 15 - Νο (71)

Δραγάτη της παράδοσης σε βάπτισαν Βιτώρο
 και κάνει κι ως την Κάρπαθο η εκπομπή σου ντόρο.
 Και εις το Βενιζέλειο φυλάεις Θερμοπύλες,
 να ξεριζώσεις πολεμάς κάθε λογής σαπίλες.
 Διάβασα οψές πως γνοιάζεσαι και για τη Νομαρχία,
 των μαντινάδω εκείά θα πας, Γιώργη μου, τ' αρχεία;
 Εγώ 'μαι από την Κάρπαθο και λόγος δεν μου πέφτει
 μα πες μου ποιο πολιτικό δεν τον εβγάλα κλέφτη;
 Κάτσε εκείά που κάθεσαι, εκείά καλά Βιτώρο,
 εκείά φωτάς, Γιωργή, με φως χίλιω κιλοβατώρω!
 Είμαστε στη χειρουργική την Άλφα δέκα μέρες,
 θαρρώ πως είναι οι γιατροί της γνώσης οι αθέρες.
 Κανένας δεν μου γύρεψε μια τσακιστή δεκάρα,
 για του παιδιού μου τη γιατρεία παλεύου με λαχτάρα.
 Είν' άραγε εξαίρεση ετούτη η ομάδα,
 αν είν' ετσέ παράδειγμα ας γίνου στην Ελλάδα.
 Απ' τους ειδικευόμενους ως τους ειδικευμένους,
 μαζί με χίλια ευχαριστώ δώσ' τους πολλούς επαίνους.
 Το ίδιο και στις αδελφές και στη προϊσταμένη,
 καλά λόγια έχουν να πουν ούλ' οι αρρωστημένοι.
 Εκείνο το μεγάφωνο που ανακοινώσεις κάνει,
 χαμήλωσέ το μια ουλιά να μη μας κουζουλάνει.
 Και το Σαββατοκύριακο, πού 'ναι μέρες αργίας,
 καλό θα κάνει αν έχομε λίγο χαρτί υγείας.
 Αν βάλετε και στο φαϊ πιπέρι και αλάτι,
 σκόρδους βάλτε στους κόρφους σας να μη σας πιάσει μάτι.
 Σού 'γραψα λίγα Κρητικά που τά 'μαθα ντελόγο
 ετσά 'ν' η γλώσσα πι' όμορφη των μαντιναδολόγω.
 Κι αν θέλεις τα στοιχεία μου για μια νέα φίλια
 ούλοι με ξέρουν στο νησί «Βασιλαρά Ηλία».

Βενιζέλειο Α΄ Χειρουργική
Θάλαμος 209 & 205
Γενάρης του 2002

8.Επιστολή με δίστιχα προς τον Καρπάθιο Κώστα Λύκο, που ζει στην Αμερική, όπου και γνωρίστηκαν -όπως συμπεραίνουμε εκ των στίχων που ακολουθούν- και ο οποίος «ψάχνει τις ρίζες σου σε πλάτος και σε μήκος». Δίστιχα 11 - Νο (136)

Αγαπητέ φίλε Κώστα,
Δεν είναι πως εξέχασα αυτά που σου 'χα τάξει
κι ό,τι σου υποσχέθηκα δεν τά 'κανα στη πράξη
Αμ' είμαι πολυάσχολος κι οι αφαντοουλίες μου,
δεν με αφήνουν να σταθώ στο λόγο μου ποτές μου.
Αργώ, Κώστα, μα δεν ξεχνώ τους φίλους μου προ πάντων,
γιατί σε σχέσεις φιλικές κάνει η καρδιά κουμάντο.
Κι όταν ελέγχει η καρδιά τις πράξεις των ανθρώπων,
οι σχέσεις οι ανθρώπινες να στέκου βρίσκου τρόπο.
Εσύ, Κώστα, διαβάζεσαι σαν ανοιχτό βιβλίο,
άσχετι πως σε γνώρισα, στη ξενιτιά, για λί(γ)ο,
γιατί είναι τα μάτια σου καθρέφτες της ψυχής σου
κι είναι καλό προτέρημα κι έχετε σε τιμή σου.
Δεν έζησες στην Κάρπαθο μα όμως αγαπάς τη,
στις σκέψεις και στα λόγια σου, στις πράξεις σου κρατάς τη.
Ο κύρης σου 'το αφορμή κι η μάνα σου επίσης
τον τόπο των παπούω σου, φίλε μου, ν' αγαπήσεις...
Κι αφού ψάχνεις τις ρίζες σου σε πλάτος και σε μήκος,
δες στου Μανάκη τα χαρτιά, ποια θέση έχει ο Λύκος.
Την γνώμη του πατέρα μου για το δικό σου πάππου,
είναι καλό στους νιώτερους να δείχνεις κάπου-κάπου.
Κώστα είσαι κλώνος μουσικώ κι από τα δύο μέρη,
θα σου χρωστώ, λοιπό, ό,τι βρω και για το τσαμπουνιέρη.

Με τη θύμησή μου
και τα ευχαριστώ μου
Ηλίας Του Μανάκη

Κάρπαθος, Σεπτέμβρης 2004

ΥΓ. Το κεφάλαιο που αφορά τον πάππου σου είναι λίγες μαντινάδες, από τις 2.500 και παραπάνω που περιέχει μόνο αυτό το βιβλίο.

9.Αφιερωμένα στον ιερέα Στεφανή Νίκα, με τον οποίο γνωρίστηκαν στην Κρήτη σε Σεμινάρια παραδοσιακών χορών και στον οποίο, εκ των συμφραζομένων συμπεραίνουμε ότι, προσέφερε και το βιβλίο με τίτλο «Χρυσάνθη» -επί του οποίου και γράφτηκαν ως έμμετρη αφιέρωση-, που

περιέχει μαντινάδες του πατέρα του Εμμανουήλ Βασιλαρά, αφιερωμένες στην δική του μητέρα -και γιαγιά του Ηλία Βασιλαρά- Χρυσάνθη Σταμπολή. Ο πάτερ Στεφανής Νίκας, από τον Άγιο Βασίλειο Ρεθύμνου, γράφει και ερμηνεύει ριζίτικα σε εκδηλώσεις και πανηγύρια στην Κρήτη, ενώ παράλληλα έχει καταφέρει να συνδυάσει αρμονικά, όπως λέει, τις δύο αγάπες του, που είναι ο Θεός και η μουσική. Δίστιχα 6 - Νο (130)

Στον παπα-Νίκα

Σ' ένα παπά που δκυο θεούς σ' ένα σταυρό δοξάζει
και που τη χάρη του ενούς με τ' άλλου δεν αλλάζει.
Της μαντινάδας το Θεό και το Θεό τ' ανθρώπου,
πού 'ναι κι οι δκυο ίσοι θεοί στο νου του «Χαροκόπου».
Λοιπός, ετούτου του παπά του Στεφανή του Νίκα,
που τον κράτει άσσο κρυφό της Κρήτης η μανίκα,
χαρίζω στη φιλία μας μια φούντα του συνάθου(;),
π' ανθοκοπά ολοχρονίς στους τόπους της Καρπάθου.
Είναι από το κύρη μου τούτες οι μαντινάδες,
του σεβασμού που απού τους γιους αξίζουν οι μανάδες.
Της σμίξης μας ενθύμιο τσαι τ' αποχωρισμάτου,
μ' ένα λεβέντη Βρυσικό, παπά του Ασωμάτου.

Ηλίας Βασιλαράς
Οκτώβρης 2005

10. Τα αφιερωματικά αυτά δίστιχα γράφτηκαν στο βιβλίο «Χρυσάνθη», που εξέδωσε το 1988 ο πατέρας του Εμμανουήλ Βασιλαράς και το οποίο περιλαμβάνει δικές του μαντινάδες για την μητέρα του -και γιαγιά του Ηλία Βασιλαρά-, την Καστελλοριζιά Χρυσάνθη Σταμπολή. Το συγκεκριμένο βιβλίο με την αφιέρωση δωρήθηκε το καλοκαίρι του 2007 στον ιατρό Ντίνο Κωνσταντινίδη, Γενικό Χειρουργό και Διευθυντή του Τμήματος Γενικής, Λαπαροσκοπικής, Βαριατρικής και Ρομποτικής Χειρουργικής του Ιατρικού Κέντρου Αθηνών. Δίστιχα 3 - Νο (129)

Στα χέρια σου τα μαγικά νά 'ν' ο Θεός προστάτης,
νά 'σαι σε κάθε άρρωστο, γιατρέ, συμπαραστάτης.
Σαν τα χρυσά σου δάκτυλα χρυσή 'ναι κι η ψυχή σου
κι η προθυμία προ παντός κι άλλη χρυσή πτυχή σου.
Σαν τις δικές σου αρετές άρα και πού να λάχου,
λίγοι γιατροί ωσάν κι εσέ στον κόσμο αυτό υπάρχουν.

Στη «Χρυσάνθη» για τον Κωνσταντινίδη τον γιατρό
3/8/07

11. Δίστιχα αφιερωμένες στον Βάσο Ευ. Γεραπετρίτη με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του «Ύμνος στην Κάρπαθο - Λαϊκή ποίηση», Αθήνα 2008. Δίστιχα 31 - Νο (218)

Ήπιασα το βιβλίο σου τον «Ύμνο της Καρπάθου»,
 με μυρωδιές και νοστιμιές σαν μέλι του συννάθου.
 Κι ήβαλα μ' ειλικρίνεια το χέρι στη καρδιά μου
 κι ευχήθηκα να σου 'μοιαζαν, Βάσο μου, τα παιδιά μου.
 Από την αφιέρωση με συνεπήρε, Βάσο,
 για ένα φίλο μου μιλάς, που δεν θα το ξεχάσω.
 Είναι μικρό μνημόσυνο ετούτο το βιβλίο,
 στον Άριστο των ποιητώ μα και τω μερακλήω.
 Εσύ κι οι δυο του αδελφές τη μνήμη του τιμάτε,
 μα δεν υπάρχει κι άνθρωπος που να μη τον θυμάται.
 Εξύμνησες την Κάρπαθο και τα χωριά της ούλα
 κι άγγιξες τόσα θέματα με τη δική σου βούλα.
 Εστάθηκες στις Μενετές λιγάκι παραπάνω
 κι εγώ αν γράψω κάποτε το ίδιο θε να κάνω.
 Κι όλοι έτσι να κάνετε σαν θά 'ρθει η αρά σας
 κάποιο ύμνο να γράψετε για την γενέτειρά σας.
 Για τους δασκάλους, τους γιατρούς είπες και τους παπάες
 κι ήγραψες για χατήρι τω όμορφες μαντινάες.
 Στις μνήμες άλλων χωριανών εστάθηκα λιγάκι,
 στο Χαλίμα, στη Κυρασιά και σε κάποιο Μανάκη.
 Αυτούς θα πρέπει να τιμά η κοινωνία τούτη,
 γιατί δεν βρίσκεις σήμερα τα ψυχικά τω πλούτη.
 Στη Παναγιά των Μενετώ καλά 'καμες κι εστάθεις,
 που γιάτρεψέ σου το γιαρά κάποτε που πικράθεις.
 Ούλοι 'χουσι μια Παναγιά, άσχετα αν δε το λέου
 κι όποτε κινδυνεύουσι τη προσκυνού και κλαίου.
 Επαίνεσες με θαυμασμό τη Καρπαθιά γυναίκα,
 σε σχέση με τις σημερινές ήφθανε μια για δέκα.
 Μίλησες για τα έθιμα και για τις παραδόσεις,
 στους μερακλήες έπαινο πολύ 'θελες να δώσεις.
 Όμορφα τα κατάφερες μπράβο πολλά σ' αξίζου,
 γιατί πολλά ονόματα τη λίστα σου στολίζου.
 Επίτρεψέ μου να σου πω λείπου πολλοί ακόμη
 και στη προτεραιότητα εγώ 'χω άλλη γνώμη.
 Αλλά και στους απόδημους τρέφεις πολύ αγάπη,
 δεν θέλεις, γράφεις τω, να πiou της λησμονιάς το χάπι.
 Στο τέλος για το θάνατο μιλάς και για το χάρο,
 το δρόμο που θα πάρουμε όλοι μας άρο-άρο.
 Φοβάσαι λίγο στην αρχή, στη μαντινιά τη πρώτη,

αλλά με φόβους χίλιους ζει, Βάσο, η ανθρωπότη.
 Φιλοσοφείς αργότερα, κάνεις διαπιστώσεις
 και θά 'θελεις τον χάροντα σαν όλους να σκοτώσεις.
 Κι αφού το βλέπεις μάταιο τον άνθρωπο προτρέπεις,
 να πάψει ν' ασχολείται πια με τ' αγαθά της τσέπης.
 Και λείεις του να τραγουδά, να πίνει, να χορεύγει,
 «γιατί δεν παίρνει τίποτε μαζί του όταν φεύγει».
 Κλείνεις μ' ένα επίλογο πολύ ωραίο, Βάσο,
 ένα μικρό απόσπασμα άσε με να διαβάσω.
 «Εις τους συμπατριώτες μου τον ύμνο παραδίνω
 μ' ένα μεγάλο ευχαριστώ και το βιβλίο κλείνω.
 Για σφάλματα που έγιναν, ίσως και παραλείψεις,
 μια επιείκεια ζητώ για να μην έχω τύψεις».
 Βάσο, δεν έχει άνθρωπο που να μη κάνει λάθη
 κι από μη αναγνώριση που να μη επικράθει.
 Εσύ 'καμες ότι 'νωθες, ας κάμουσι κι οι άλλοι
 και η επιτυχία τους ας είναι πιο μεγάλη.
 Εγώ πάντως σα φίλος σου, σου βγάζω το καπέλο,
 ένα βιβλίο νά 'κανα σα το δικό σου θέλω.
 Κι αν όλα έρθου βολικά και κάμω αυτό το ζάλο,
 πίσω απ' το βιβλίο σου, Βάσο μου, θα το βάλω.
 Τον «Ύμνο εις την Κάρπαθο» του φίλου μου του Βάσου,
 ούλ' οι Καρπάθιοι του ντουνια πρέπει να το διαβάσου.

12.Γράμμα με δίστιχα στον Κασιώτη φίλο του Νικόλα Παπαγεωργίου, ως απάντηση σε δική του, έμμετρη επίσης, επιστολή. Δίστιχα 31- Νο (9)

Αγαπητέ μου φίλε,
 Επήρα το το γράμμα σου, φίλε, που 'λίμενά το,
 Νικόλα, ε θα το χόρταινα τσαι άλλο τόσο νάτο.
 Ότ' ήγραφες τα ρούφηξε του νου μου το σφογγάρι
 τσαι μ' ε(γ)υρίσα στο νησί πού 'καμα ένα φεγγάρι.
 Ψιχά(δ)ι εν ηύρα πούετε τσ' ότ' ήγραφες στη κόλλα,
 είχα τη Κάσο στόχο τω τσ' επίτσεντρο, Νικόλα.
 Ερέσα μου οι σκέψεις σου τσαι τα γραφούμενά σου,
 τσ' εμίλα μου η πένα σου ωσάν ομπρός μου νά 'σου.
 Μ' ανάμνησες τσαι θύμισες, όνειρα τσαι ελπίδες,
 γιάνεις πληγές που εκάμα σου του μισεμού οι λεπίδες.
 Με την ορθογραφία σου τσαι τη καλλιγραφία,
 επή(γ)α σ' εποχές παλιές παρούσες κι ας εφύ(γ)α.
 Αν πεις για το συντακτικό πού 'χεις στις μαντινάες,
 «Λεντή!», ρωτού με οι φίλοι μου, «για πες μας το ξανάες;»
 -«Μοιάζει του Λιου του Νικολή», τω λέω άψε σβήσε

κι αν δεν τον εξεπέρασες ίσος του, φίλε, είσαι.
 Τ' αστεία σου πικάντικα, έξυπνα και αθώα
 πως είσου όμως πειραξής πρώτη βολά μου τό '(δ)α.
 Νικόλα, επαράκουσα πως είσαι τσαι ζωγράφος
 τσ' αρθογραφείς ωσά μπορείς τσ' είσαι τσαι λαογράφος.
 Η συρμαγιά σου ξεπερνά τις είκοσι χιλιάες,
 δίστιχα (δ)ικά σου τσ' αλδονώ, τέδοιας λο(γ)ής πελάες.
 Τσαι δεν ευρέθη άθρωπος, γη Δήμος, γη φορέας
 άλλος, να τα εκδώσουσι, φίλε, μέχρι κεραίας;
 Δεν έχου υποχρέωση, Νίκο, να με ρωτήξου,
 μ' αν με ρωτήξου θα τω πω το βάρος τω να ρήξου,
 σε τούτες τις προσπάθειες με χίλια καλιμένα,
 αν περισσεύγου μαϊδκιά βέβαια απ' τα τσιμέντα...
 Αν θέλου πάλι να τω πω τη γνώμη μου για σένα
 τσ' απ' άλλους μαντινα(δ)ολούς να τω διαλέξω ένα
 τσαι με τα μάδια σφαλιστά, Νικόλα, σε διαλέω,
 σαν μαντινα(δ)ομάστορα ΑΞΙΟ. Το ξαναλέω...

Με πολλή αγάπη
 Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Κάρπαθος, Ιούλιος του 2010

Υπό τύπο Υ.Γ.

Νικόλα, ότι σου 'γραψα ένα κου(β)άρι τά 'βρα
 που θάρρου ότι τα 'χασα και τά 'χα βάψει μαύρα.
 Κι αφού τα εξεζάρωσα τσαι καθαρόγραψά τα,
 του πρωτογιού μου τά (δ)ωκα τσ' είπε μου: ήπεψά τα.
 Μετ' από μέρες ήύρα το το μπλίκο στο τραπέζι
 τσ' εί(δ)α πως το παλιόπαιο πάλι με περιπαίζει.
 Τώρα τα πιάνω μοναχός να τα ξαναπαστάρω
 τσαι συστημένα (β)άλτω τα να 'ρτούσι άρον-άρο(v).
 Τίποτε εν επρόστεσα μή(τ) έχω βγάλει λέξη,
 ήθελα ότι σου 'γραψα στο χρόνο να αντέξει.
 Αλλά στο εν τω μεταξύ ήρθα τσαι τα βιβλία,
 πουν και τα δυο τω χρήσιμα τσαι ντοκουμέντων βλία.
 Νικόλα, μ' υποχρέωσες τσαι ξαναφχαριστώ σου,
 αμέ πώς ξεπλερώνονται τα τόσα που χρωστώ σου;
 Μ' αφού 'σαι φίλος μπιστικός σου εξομολοούμαι,
 θα ξέρομε ένα μυστικό τσαι ε θα το μολοούμε.
 Πιταφτικρύ τα χρέη μου αφήνω τα να τρέχου,
 σ' όσους χρωστώ να προσσυνού καλά οι Αγιοί να μέ 'χου.
 Τσ' αφού τσαι σου θα προσσυνάς, καθόλου (δ)ε με βλάπτει,
 στην Α-Μαρίνα ένα τσερί νά 'χεις για 'λλό μου νά 'φτει.
 Τσ' αν σου αφκράται πράγματι μιαν τσ' είναι χωριανή σου
 τσ' αν δε την εβλαστήμησες τσαι σου παϊ σαν ήσου,

πες της τ' αφτιά της τσαι τα δκυο ορτάνοιχτα να τά 'χει
και όποιου, φίλε, σου χρωστεί ποτέ κακό μη λάχει.
Έτσι τσ' ιγιώ θά 'μαι καλά τσ' αφού θα μ' έχεις φίλο,
πάσα μου υποχρέωση γιπλά θα σου οφείλω.
(Δ)ε τα ξεχνώ τα (β)ανεικά, τά 'χω σε μια σακκούλα,
ανημελιώ μ' έστω τσ' αρκά τα ξεπληρώνω ούλα...
Έχε, λοιπός, υπομονή τσ' αν μπτζάσω τσαι το ΛΟΤΤΟ,
θα βγει τσαι το βιβλίο σου τσ' εμένα, ρε γαμάτο...

Με πολλή αγάπη
Ηλίας Βασιλαράς
30/2/2011

13.Ο Νικόλαος Πουλιού είναι Διευθύνων Σύμβουλος του Ομίλου Divine Hotels και στο παρελθόν έχει διατελέσει Αντιπρόεδρος στην Π.Ο.Ξ., Πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδόχων Κω και Αντιπρόεδρος της Τράπεζας Δωδεκανήσου. Ένα από τα ξενοδοχεία ιδιοκτησίας του, στο οποίο προσέλαβε τον Άκη Βασιλαρά, είναι το “Patmos Aktis”, στην Πάτμο. Δίστιχα 5 - Νο (119)

Στον Νίκο Πουλιού Κως

Ένα μεγάλο ευχαριστώ μέσ' στην καρδιά μου νιώθω,
Νίκο, γιατί εκπλήρωσες το γονικό μου πόθο,
να βρει ο Άκης μας δουλειά μέσα σ' αυτή τη κρίση,
ό,τι ήκαμες θέλω ο Θεός τριπλά να στο μετρήσει.
Η ανθρωπιά σου μ' έκαμε, Νίκο, ν' αλλάξω γνώμη,
που νόμιζα πως χάθηκε μα βλέπω υπάρχει ακόμη.
Εστήριξες ένα παιδί στις δύσκολες του ώρες
κι έκανες ό,τι θά 'κανες στις δύο σου τις κόρες.
Όλη μου η οικογένεια, Νίκο, τ' αναγνωρίζει
και η δικιά σου γρήγορα να δει ό,τι ελπίζει.

Ηλίας
31/3/2011

14.«Στον Παναγιώτη Μ. Αλεξιάδη, υιό των αγαπημένων μου φίλων Μηνά και Εύης Αλεξιάδη, για την εισαγωγή του (πρώτος σε σειρά επιτυχίας) στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών». Δίστιχα 14

Θωρείς σαν θέλει ο άνθρωπος κι έχει και τα προσόντα,
ό,τι πετύχει στη ζωή δεν είναι από σπόντα.
Γιατί η θέληση νικά ούλες τις δυσκολίες,
που εν είναι, Παναγιώτη μου, εις τη ζωή ελίες.

Εσύ το ξέρεις πιο καλά απ' όλους, Παναγιώτη,
γιατί αυτό που πέτυχες δεν είναι ό,τι κι ό,τι.
Μπήκες στη Φιλοσοφική Σχολή με άριστα και κάτι,
φτου σου, λοιπόν, χίλιες φορές, να μη σε πιάσει μάτι.
Η μάνα και ο κύρης σου δικαιωμένοι νιώθου,
γιατί βλέπουν πραγμάτωση ενός κρυφού τους πόθου.
Πετού κι οι δυο στα σύννεφα του δροσερού μπονέντη
και η χαρά των είς' εσύ των Μενετών λεβέντη.
Καλό μου Καρπαθόπουλο, πιο βέρο κι από βέρο
κι εγώ αυτό που πέτυχες, θαυμάζω και συγχαίρω.
Γιατί είμ' απ' τα μικράτα μας φίλοι με τον μπαμπά σου
κι εχάρηκα πάρα πολύ ωσάν παιδί μου νά 'σουν.
Τώρα σου εκμυστηρεύομαι κάτι σαν δύο φίλοι,
άνθισε το χαμόγελο στου κύρη σου τα χείλη.
Νιώθω σαν είμαι δίπλα του κι αφκρούμαι το σφυγμό του,
ότι κτυπά απ' τη χαρά πού 'χει απ' το τρίτο γιο του.
Μα και της μάνας σου θωρώ το βλέμμα κι άλλο αστράφτει
και δεν παθιάζεται η χαρά ούτε τη κάνει ζάφτι.
Χαίρομαι, Παναγιώτη μου, για τη χαρά που πήρες
και τη χαρά που έδωσες και οι εφτά σου μοίρες
κι ούλοι οι Άγιοι του νησιού κι η Παναγιά του Βράχου
να βάλουσι το χέρι των κι άλλες χαρές να λάχου.
Τέτοιες και μεγαλύτερες κι αν ο Θεός το θέλει,
την πίστη σου την άσβεστη, ας ανταμείψει εντέλει.

Με πολλή αγάπη
Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Κάρπαθος, Σεπτέμβριος 2011

15.Αφιερωμένα στον φίλο του, τον ηθοποιό Εμμανουήλ (Λάκη)
Β. Γεραπετρίτη, από της Μενετές, με την ευκαιρία της έκδοσης του
βιβλίου του «Με τα μάτια της καρδιάς», το 2012. Δίστιχα 8

Στου Λάκη (Γεραπετρίτη) το βιβλίο «Με τα μάτια της καρδιάς»

Με όμορφα λόγια και σοφά γέμωσες το βιβλίο,
π' ούλοι ανάγκη τά 'χομε από πολύ ως (ε)λίο.
Σ' αυτούς που τα ξεχάσασι τω τα ξαναθυμίζεις,
αφού ωσάν χρυσόσκονη μπρος τω τα ξανεμίζεις.
Κι αυτούς που περιφέρονται σε άλλα μονοπάτια,
τον άνθρωπο σπρώχνεις να (δ)ου «Με της καρδιάς τα μάτια».
Κι αφού 'χει κάθε άνθρωπος τον φύλακα «άγγελό του»,
ας τον ρωτήσσει και θα δει πως είν' για το καλό του.
Ούλα όσα edιάβασα αρέσου μου κι εμένα

και τ' άλλα θα μ' αρέσουσι που θά 'χεις φυλαμένα,
γιατί δεν ζεις όπως πολλοί σε ψεύτικα παλάτια
και βλέπεις τον συνάνθρωπο με της ψυχής τα μάτια.
Συνταξιδιώτες είμαστε και στις ζωής «το τρένο»
κι ίδια 'χομε αντίληψη του κόσμου συμπεραίνω.
Λάκη, άκακε άνθρωπε, καλέ συμπατριώτη,
τη σχέση μας τη φιλική σαν 'κόνισμα κρα(τ)ώτη.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Σπόα Κάρπαθος

16.Αφιερωμένα στην οικογενειακή φίλη τους Ευδοκία Μαύρου, με
αφορμή το άνοιγμα της Σχολής Χορού «Χορόδρασις». Δίστιχα 3 - Νο
(108)

Στην Ευδοκία Μαύρου

Αφού ο χορός στις φλέβες σου μέσα κυλά σαν αίμα
κι αν κάποιος πει ΥΠΕΡΒΟΛΕΣ είν', Ευδοκία, ψέμα.
Κι αφού ο χορός τον άνθρωπο πιο άνθρωπο τον κάνει
και νά 'σαι μόνο χορευτής σαν άνθρωπος σε φθάνει.
Εγώ σου δίνω μιαν ευχή και ο Θεός ν' ακούει,
να ζεις πάντα με του γλεντιού και του χορού το χούι.

Οκτώβρης 2012

17.Γραμμένα για τους φίλους του. Δίστιχα 55

Με αφορμή ένα λα(γ)ό τσαι δκυο τρείς περδικούλες,
που εξεχάσα πώς τα τρω οι έρημες μας (γ)ούλες.
Εβρέθημε στω κυνηγώ -τα πόδια- του Σποάτου,
που ε γλιτώνει τίποτε με το ξεπέταμά του.
Αν είναι πιο τετράποδο που το καμπόσο κάνει,
ζάλο ν' απομακρυνθεί τ' άμοιρο δε προκάνει.
Έχουν, λοιπόν, στις τουφεκιές τέτοια επιτυχία,
που δεν την έχουν κυνηγοί με εκατό πτυχία.
Δε των γλυτώνει πέρδικα, τσίκλα ή περιστέρι,
μα το κουνέλι τσ' ο λαός τη τύχη του τη ξέρει
Εκτός αν είναι βέβαια καέννας μαδιασμένος
και δεν προλάβει τη νανά να βρει ο δυστυχισμένος.
Τότε μπορεί και τουφεκιές μέχρ' ένα δυο να χάσει,
μ' αυτό συμβαίνει βέβαια στη φέξη και στη χάση.
Όσοι τους παρακολουθού από σιμά γι' αλάργα,
θαρρού πως αστειεύγεται γή τους δουλεύγου κάργα.
Μ' αυτοί συχνοορκίζονται πως λέου την αλήθεια
κι εν είναι, λέει, χούι τω των αλλωνώ η συνήθεια.

Εμείς πάντως πιστεύαμε ό,τι κουβέντα ελέα,
 μ' άλλοι Θωμάες άπιστοι απού το γέλιο εκλέα.
 Πέντε Κωστής ήτανε κι ο Γιάννης και ο Βάσος,
 που τους φοάται η Κάρπαθος και τρέμει τους κι η Κάσος.
 Κι ήλειπε ακόμα ένας Κωστής, αλλά και ο Βαγγέλης,
 να συμπληρώσου το καρέ ετούτης της αγέλης.
 Αυτοί, λοιπόν, στο Τρίστομο να πάν' εσχεδιάζα,
 μα κάθε πέντ' έξε λεπτά τα σχέδια ελλάζα.
 Ε θε ν' αφήνα πέρδικα ελέα εις το κοίλιος
 και θα τις ξελοτρεύασι πριχού να βγει ο ήλιος.
 Θα αγοράζα και αρνιά 'πού του Παπαβασίλη
 τσ' αν τίποτε περίσσευε θα τρώα και οι σκύλοι.
 Άφησ' πού 'χου σκυλοτροφές και παίρου τες μεζέ τω,
 πως κυνηγού καλύτερα με τούτες φαίνεται τω.
 Κι ενώ η κρίση φτώχυνε τη ψωροκώστεινά μας,
 εμείς κονσέρβες δίνουμε εις τα λα(γ)ωνικά μας.
 Που κυνηγού καλύτερα με τις τροφές ετούτες,
 τις πέρδικες και τους λα(γ)ούς τις άμοιρες λαούτες.
 Θα βούτα λέει ένας Κωστής να πιάσει τόσα ψάρια,
 που δε θα τα ζυάζασι παλάζιες και καντάρια
 Θα κάνασι τσαι τσουριστά, τηανιστά και σούπες
 τσαι το ζουμί και το κρασί θα πίνα με τις κούπες.
 Τσ' αν τους επερισεύγασι εις το χωριό θα φέρνα,
 άλλα να πα στη μεσαρά και άλλα στη ταβέρνα.
 Αυτά εκουβεντιάζασι κι εμείς εκούαμε τω
 κι αφού ό,τι λέα ερέσα μας παρέα κάναμε τω.
 Κι εμείς αυτά ελέαμε πριν πάμε στο κυνήγι,
 πάντα σε τέτοιες το ποτό κουβέντες καταλήγει.
 Γι' αυτό εκαλοκαΐσαμε κι εκάναμε τους γούστο,
 στον εϊκό μας ήμοιαζε ολόϊδια ο νους τω.
 Τις σφαίρες λογαριάζασι π' ο καθανείς θα κράει,
 στις ζώνες στα γελέκα τω γη μέσα στο τουβράϊ.
 Θα 'χα τα φυσεκλίκια τω λέει ούλα γεμάτα,
 με λίγες θα το πέφτασι και άλλες τόσες νά 'τα.
 Κι άσχετα αν επηένασι με βάρκα ή καΐκι,
 καθένας θα 'παιρνε μαζί το σκύλο που τ' ανήκει.
 Γιατί ωσά το σκύλο τω άλλος κανείς δεν ήτο
 κι ο πιο στραός κι ανίδεος, πού 'χει μάδια θωρείτο.
 Ο Μπρούντο εκαμάρωνε και ο Χαλκιάς συνάμα,
 γιατί αυτοί το χρέος τω στους σκύλους τω εκάμα.
 Μ' ο Λειβαδίτης ο Γιαννης, πού 'ρθε απ' το Κόρπους Κρίστι,
 ακόμα εν εκατάλαβα πως τον αποχωρίσει.
 Κάποιος το εισιτήριο μου 'πε πως εφοήθη,

μ' αυτό κι εγώ 'μαι σίγουρος πως είναι παραμύθι.
 Μ' αφού το λέει φίλος του κι απ' τη παρέα πάλι,
 ακόμα κι ο πιο δύσπιστος πιστεύει κι αμφιβάλει.
 Ως τόσο εις το Τρίστομο επήα κι εγυρίσα
 και όπως λέου πέρδικα για δείγμα δεν εφήσα.
 Όπου περνά καταστροφή είναι αυτή η παρέα,
 γή θάλασσα 'ναι γή βουνό μεγάλη κάνου πρέα.
 Αμ' έχου ελαφρυντικά και δικαιολογούται,
 γιατί' όσο κι αν κουράζωται τίποτε δε λυπούται.
 Και φέρνου τα στο καφενε και όσοι λάχου τρώσι
 και αληλοπειράζονται μέχρι να ξημερώσει.
 Να δώσει άδεια ο πρόεδρος να πα να κοιμηθούσι,
 αμέ να μη αργήσουσι στο καφενέ να 'ρθούσι.
 Να πιού το καφεδάκι τω και σχέδια να κάμου,
 πού 'πόμεινε πετούμενο να πα να το ξεκάμου.
 Στις δέκα δίνου ραντεβού μαζεύουτε στις δύο,
 στις πέντε θε να φτάσουσι στις μάχης το πεδίο.
 Προχτές, λέει, εφτάσασι μέχρι το Βρόντη κάτω,
 πού 'χε σπήλιο θαλασσινό όλο πουλιά γεμάτο.
 Απ' ότι εία επιάσασι μια σάκα περιστέρια,
 γιατί και δω 'ναι κυνηγοί όλοι με πέντε αστέρια.
 Κι ε τους ξεφεύγει τουφεκιά μ' αν τους ξεφεύγουν κάποιες,
 το άχτι τους το βγάζουσι σ' όσες θα βρούσι πάπιες.
 Που η Ανθούλα κάνει τες σα το λαό στιφάτο
 κι αφού τη νοστιμάδα τω γλύφουσι και το πιάτο.
 Το μόνο τω παράπονο είναι η Αρχοντούλα,
 π' άδικα τους φορτώνεται σ' ότι της κάμουν ούλα.
 Βρίζει και καταριέται τους με άσχημες κουβέντες,
 γιατί έτσι της τά 'πασι κάποιοι άλλοι λεβέντες.
 Στέλνουν τη εις το πρόεδρο και τη καθησυχάζει
 και μ' ένα του χαμόγελο στη θέση της τη βάζει.
 Και έτσι αποφεύγουσι μαλάες και χαυγάες,
 που θέλου να δημιουργού οι κακοεργατάες.
 Έτσι περνά τις ώρες της η συντροφιά ετούτη,
 που δεν εξαγοράζουτες της ξενιδιάς τα πλούτη.
 Με ιστορίες με φαΐ και με πιστό και φρούτα,
 πού 'ναι απ' της Αμερικής πιο νόστιμα και τούτα.
 Μ' όσο σιμώνει ο καιρός που θα ξεχωρισθούσι,
 κάνουσι ότι δε χωλιού μ' είναι σα να πεθούσι.
 Τ' Άη Μηνά τη βραινή πάλι ήμουν εμάι,
 να δω τι θα σκαρφίζουτο το τελευταίο βράι.
 Αμ' ήτο ούλοι φρόνιμοι ωσά παιδιά σχολείου,
 πως θα 'ν' του χρόνου πάλι ογιά είδα δεν αποκλείου.

Και δίνουνσι τα χέρια τω και σ' ένα λόγο αμώνου,
στο τόπο των ονείρω τω πως θά 'ναι και του χρόνου.
Κι έτσι σφιχταγκαλιάζονται και αποχαιτετιούνται
και τα κλαμμένα μάδια τω να τρέχου δεν κρατιούνται.

Γηγενής ακρίτας

Σπόα, Νοέμβρη 12 του 2012

Υ.Γ. Κι εγώ το διαπίστωσα στο πρόσωπό τω το (δ)α,
πως δε τ' αλλάζου με τη γη ολόκληρη το Σπόα.

18.Αφιέρωση σε βιβλίο που προσφέρθηκε στην Ηλιάνα, κόρη της φίλης του Αναστασίας Φυλακτακίδου, Καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Προϊσταμένης Διεύθυνσης Πανεπιστημιακού Αθλητισμού, με την οποία γνωρίστηκαν μέσα από την κοινή συμμετοχή σε Σεμινάρια παραδοσιακών χορών. Δίστιχα 2 - Νο (101)

Αφιέρωση στην Ηλιάνα

Μέσα από το βιβλίο αυτό και όσα θα διαβάσεις,
θα βάλεις, Ηλιάνα μου, του ονείρου σου τις βάσεις.
Γι' αυτό χειρίσου το καλά σαν όλα τα βιβλία,
με σεβασμό, περίσκεψη και με πολλή φιλία.

Γιάννενα 15/10/13

19.Για την Κύπρια τραγουδίστρια Ανιμούλα, με την οποία γνωρίστηκαν και αλληλοεκτιμήθηκαν σε ένα από τα ταξίδια του στην Κύπρο. Δίστιχα 3

Για τραγουδίστρια από Κύπρο

Επήρα τα μηνύματα παλιά, τσαινούρια, ούλα,
περίσσια αλήθεια χάρηκα πού 'τανε 'πό σένα, Ανιμούλα.
Κι αφού το δώρο το μιτσό το πήρες για μιάλο,
πως η καρδιά σου πέλαος είναι δεν αμφιβάλλω.
Ωσάν μιλά ο άνθρωπος με της καρδιάς τη γλώσσα,
κάθε κουβέντα που θα πει αξίζει χίλια γρόσσα.

8. ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΘΛΙΑ

1.Σατιρικά δίστιχα με αφορμή την ονομαστική γιορτή της Μαρίας Σπυριδάκη, Εφοριακού από τη Σητεία της Κρήτης, συναδέλφου και καλής φίλης του Ηλία Βασιλαρά, η οποία δεν είχε ιδιαίτερη αδυναμία στην σύναψη ερωτικών σχέσεων. Τα πειρακτικά αυτά δίστιχα γράφτηκαν ακριβώς με αυτήν την αφορμή και συνόδευσαν το κουτί με τα δώρα της, στον οποίων την περιγραφή άλλωστε αναφέρονται. Δίστιχα 19 - Νο (250)

Στη Μαρία Σπυριδάκη

Δεν ήλαχα εις την γιορτή απού 'χες τον Νοέμβρη,
μ' άλλος Νοέμβρης για γιορτή δεν θέλω πιο να σ' εύρει.
Του χρόνου μες στον Αύγουστο νά 'ναι η εορτή σου,
άσχετα, Μάρω, αν θα χαθεί η άγγεχτ' αρετή σου!
Έτσ' είναι τούτες οι δουλειές πρέπει να το χωνέψεις,
ότι αργά ή γρήγορα θε να ξεπαρθενέψεις!
Γνωρίζω ότι στη δουλειά αυτή δεν έχεις πείρα,
γι' αυτό τα χρειαζόμενα επήγα και σου πήρα!
Το σαπουνάκι το μικρό μαζί με το σφουγγάρι,
θα χρειασθούν πριν πατηθεί, Μαριώ μου, το φεγγάρι.
Σαπούνισε πολλές φορές ν' αφρίσει το σφουγγάρι,
να βρει τους δρόμους καθαρούς σαν έρθει ο Γκαγκάρι.

Κι από το δεύτερο κουτί ωσάν θα βγει να πιάσεις,
 τη σοκολάτα ή τα τσιπς για να τον καλοπιάσεις.
 Βράσε το γάλα ύστερα και δώσ' του τη βυζάστρα,
 να μη γυρεύει βύζαμα ο Γιούρι σ' άλλα άστρα!
 Πιάσ' την κι εσύ καμμιά φορά, Μαριώ μου, την πιπίλα
 κι άσε την αρχαιότυπη και ομαλή σαπίλα.
 Αν είν' κι αυτός ανήξερρος στους δρόμους της σελήνης,
 τότε, Μαριώ, απείραχτη και άγγεχτη θα μείνεις!
 Μ' αν πάλι δυσκολεύεσαι θέλω νά 'σαι βεβαία,
 πως χρήσιμα θα σας φανούν τα σπέρτα κι η Νιβέα.
 Τα σπέρτα θά 'ναι χρήσιμα, Μαριώ, όπως σου είπα,
 γιατί θα φέξει ο άνθρωπος σαν ψάχνει για την τρύπα!
 Έχω και δυο Old Navy στα σπέρτα κολλημένα,
 το ένα για τον κύριο, το άλλο; Ε! για σένα!
 Το βελονάκι κι οι κλωστές θα σε παραξενέψου,
 μα αν υπάρχει σχίσιμο θε να σου χρησιμέψου!
 Διάλεξε μια 'π' τις τρεις κλωστές άσπρη, κόκκινη ή μαύρη
 δώσ' την κι εκείνος την σωστή κι αρμόζουσα θε να 'βρει.
 Το άλλο πράμα που θα βρεις, Μαριώ, μες στο κουτάκι,
 χρειάζεται αν δε θέλετε νωρίς-νωρίς παιδάκι.
 Αυτό δικό σου πρόβλημα κι ανάλογα το λύνεις,
 και αν σ' αρέσει το φορεί αλλιώς δεν του το δίνεις!
 Καλού-κακού όμως, Μαριώ, έχεις και ζευγάρι
 εσώρουχα, αν στά 'σχισε άθελα ο Γκαγκάρι.
 Εγώ 'μαι πάντως σίγουρος χαμένα δεν θα πάνε,
 γι' αυτό στα δίνω ολόκαρδα κι αχρείαστά σου νά 'ναι!

12/12/75

2.Ευχές για τον Βαγγέλη Παπακώστα και την ονομαστική του γιορτή,
 από την Σοφία Σταματιάδη -α'εξαδέλφη της Ντίνας Βασιλαρά-, μητέρα
 της συζύγου του Μαρίας. Δίστιχα 10 - Νο (60)

Μπορούν στ' αλήθεια οι ευχές όσο βαριές κι αν θά 'ναι,
 τα αισθήματα του καθενός ανθρώπου να μετράνε;
 Μπορεί να δείξει ένας γονιός σ' ένα παιδί τι νειώθει,
 με δυο ευχές σ' ένα χαρτί, που για γιορτή ετυπώθη;
 Κι αν ναι, ένα παιδί μπορεί, λοιπόν, να ξεχωρίσει,
 αν είν' η ευχή της πεθεράς με των γονιώ του ίση;
 Σε τούτο δω το δίλλημα ευρέθηκα παιδί μου,
 τη θέση γονικής ευχής να πάρει η δική μου.
 Γιατ' είναι η αγάπη μου τόσο πολύ για σένα,
 π' ούτε η κάρτα την χωρά, ούτε τη γράφ' η πένα.
 Ωστόσο πρέπει να σου πω λίγες χρυσές ευχούλες,

κι ας πιάσουν πού 'ν' πρώτη φορά εις την γιορτή σου ούλες.
Χρόνια Πολλά, Βαγγέλη μου, γλυκά και καρποφόρα
και τον μανδύα της χαράς ολοζωής σου φόρα.
Χρόνια Πολλά Βαγγέλη μου κι όμορφα να περνάνε,
να χαιρόνται ειλικρινά όσοι σας αγαπάνε.
Να φέρει ο Ευαγγελισμός στο πιο χρυσό μας πόθο,
με του μπαμπά σου τ' όνομα γιατί κι εγώ το νειώθω.
Αγάπα και την κόρη μου, ερδίνεμα δεν θέλεις,
να 'ναι μια η Μαρία μου και ένας ο Βαγγέλης.

Ηλίας του Μανόλη, Μάρτης 1987

3.Αφιέρωση σε βιβλίο που προσφέρθηκε στον γιατρό Ανδρέα Λάμπρο -
πεθερό της άεξαδέλφης του Ειρήνης Λάμπρου-Βασιλαρά- με την
ευκαιρία της ονομαστικής του γιορτής. Δίστιχα 3 - Νο (170)

Σε μια εγκυκλοπαίδεια γνώσεων και στοιχείων,
σταλιά 'ναι στον ωκεανό ένα απλό βιβλίο.
Τόσα πολλά και χρήσιμα συμπέθερ' έχεις μάθει,
απού νομίζω πως θα βρεις και στο βιβλίο λάθη!
Μ' αν προστεθεί στις γνώσεις σου απ' το βιβλίο κάτι,
θά 'χε ο συγγραφέας του ελληνικό γινάτι.

Στον γιατρό Ανδρέα Λάμπρο,
αφιέρωση στο βιβλίο «Ελληνοϊταλικός Πόλεμος»,
που του έκανα δώρο στη γιορτή του 30/11/1992(;

4.Δίστιχα αφιερωμένα επ' ευκαιρία της ονομαστικής του εορτής, στον
δάσκαλο και ερευνητή παραδοσιακών χορών Λευτέρη Δρανδάκη, ο
οποίος διετέλεσε και καλλιτεχνικός διευθυντής της χορευτικής ομάδας
του Λυκείου των Ελληνίδων Αθηνών. Δίστιχα 3 - Νο (85)

Για τον Δρανδάκη

Κάθε γιορτή φυλλομετρώ του νου μου το δεφτέρι
και σ' ηύρα στην ομπροστολά των φίλων μου Λευτέρη.
Κι αφού γιορτάζεις σήμερα χαίρου και την γιορτή σου
κι ακμαίος νά 'σαι πάντοτε όπως πριν χρόνια ήσου.
Νά 'σαι καλά στο Λύκειο να δίνεις ό,τι έχεις,
μόνο που τις τρικλοποδιές των φίλων να προσέχεις.

Ο Καρπάθου Ηλίας
Δεκέμβρης 1999

5.Ευχές για τα γενέθλια της άεξαδέλφης του Ειρήνης Λάμπρου-
Βασιλαρά, κόρης του θείου του Ευάγγελου Βασιλαρά και σύζυγο του

μετέπειτα Δημάρχου Καρπάθου (2014 - 2019) Ηλία Λάμπρου. Δίστιχα
27

Στης Ειρήνης (Λάμπρου) τα ...γενέθλια

Έχω ένα πονοκέφαλο, Θεέ μου, σε καλό μου,
που τούτα τα γενέθλια μπερδεύου το μυαλό μου.
Δεν ξέρω αν είσαι είκοσι, τριάντα ή σαράντα,
μα όσο δείχνεις σήμερα έτσι να δείχνεις πάντα.
Δεν ξέρω ως τα εκατό χρόνια σου λείπου πόσα,
να τα ζητήσω του Θεού, να πω και γι' άλλα τόσα.
Αν λύσεις το μυστήριο της ηλικίας όμως,
αυτό αφού κραεί κρυφό τω γυναικώ ο νόμος
και αν μας πεις τα χρόνια σου κι ας κρύψεις όσα κρύψεις,
έτσι κι αλλιώς, Ειρήνη μας, εσύ θα νιώθεις τύψεις.
Εγώ σου είπα το Θεό θε να τον ξεπλανέψω
και πάνω από εκατό χρόνια θα του γυρέψω.
Πάντως η ηλικία σου όλους μας μάς μπερδεύει,
ακόμα και τους πιο στενούς δικούς κοροϊδεύει.
Άλλοι σε κάνουν είκοσι, άλλοι πάλι τριάντα,
κανένας δεν ορκίζεται για πάνω από σαράντα.
Κι εγώ που λένε μερικοί ότι όλα τα ξέρω,
ούτε κι εγώ στα χρόνια σου γνώμη θε να εκφέρω,
γιατί κι εγώ μπερδεύομαι κι ας κάνω το ξεφτέρι,
μα θα σου πω τη γνώμη μου, γιατί σ' ενδιαφέρει.
Αν κρίνω απ' το χαμόγελο είσαι δέκα εννέα
γιατ' είναι αυτό που σε κρατά, νομίζω, πάντα νέα.
Κι αν κρίνω απ' τη διάθεση που ότι έχεις δείχνεις,
τις εικοσάρες του νησιού εις τον Καιάδα ρίχνεις.
Κι απ' τις δραστηριότητες, Ειρήνη μας, αν κρίνω
κι εδώ της έφηβης βαθμό, που θά 'δινα σου δίνω.
Δεν ξέρω τα μαλλάκια σου καθόλου αν τα βάφεις
και αν τα μοντελάκια σου εις του Διορ τα ράφεις.
Πάντως ή έτσι ή αλλιώς όλα είναι στη πένα
κι όπως όλους μπερδεύεις τους μπερδεύεις με κι εμένα.
Μόνο ο Λάμπρος θα μας πει, νομίζω, την αλήθεια
και ξέρουμε ό,τι θα πει δεν θά 'ναι παραμύθια.
Εκτός εάν μυήθηκε, πού 'χω κάποιες ενδείξεις,
-για χάριν της πολιτικής- σε ήξεις και αφίζεις.
Εκείνος περισσότερο ξέρει απ' όλους κάτι,
ποια είν' η ηλικία σου Ειρήνη στο ...σαν κοιμάσαι.
Αν είναι όσο φαίνεται τότε αλοίμονό του,
μ' αν είν' αλλιώς τότες βαρύ θά 'ν' το παράπονό του.

Ηλία, την απάντηση θα την βαθμολογήσω
 κι αν είναι ο βαθμός καλός κι εγώ θα σε ψηφίσω.
 Αλλιώς θα πάει η ψήφος μου σε κάποιο αντίπαλό σου,
 ίσως εις τη κουμπάρα μου, που θέλει το καλό σου.
 Το θέμα αλλού το γύρισα, ξαδέλφη, εσκεμμένα,
 γιατί ήθελα μια συμβουλή να δώσω και σ' εσένα.
 Κράτα το το χαμόγελο όσο μπορείς, Ειρήνη,
 φρόντισε και χαμόγελο του άντρα σου να γίνει,
 γιατί εις την πολιτική χρειάζεται και τούτο,
 της Δημαρχίνας να γευθείς κάποια στιγμή το φρούτο.
 Κι αν δεν μας λες τα χρόνια σου καθόλου δεν μας νοιάζει,
 η αγάπη που σου έχουμε, Ειρήνη, δεν αλλάζει.
 Όσα κι αν είν' τα χρόνια σου δικά σου είναι ούλα
 και θέλουμε να τα χαρείς καλή μας ξαδελφούλα.
 Κι εκείνοι που το σκέφτηκαν ετούτο το surprise,
 ήτανε η ιδέα τους στ' αλήθεια very nice.

Ηλίας του θείου Μανώλη
 Αρτσιχρονιά του 2009

6. Τα δίστιχα με τις ευχές αυτές γράφτηκαν για τον Θανάση Μπέο, Καλλιτεχνικό Διευθυντή Λυκείου Ελληνίδων Βόλου, με τελικό αποδέκτη την Ανδρονίκη «την κοπέλα που αγάπησε πιο πολύ απ' οποιαδήποτε άλλη», με αφορμή τα γενέθλιά της (2013). Δίστιχα 4 - Νο (102)

Στον Θανάση Μπέο, Καλλιτεχνικό Διευθυντή Λυκείου Ελληνίδων Βόλου, για την Ανδρονίκη, την κοπέλα που αγάπησε πιο πολύ απ' οποιαδήποτε άλλη (γενέθλια 2013).

Δυο άσους κούπες κουβαλώ κρυμμένους στο μανίκι,
 σύμβολα της αγάπης μου για σένα, Ανδρονίκη.
 Ο ένας είναι η καρδιά κι ο άλλος η ψυχή μου
 κι οι δυο μαζί ο έρωτας, αγγελοπρόσωπή μου.
 Πάρ' τους, λοιπόν και κράτα τους σ' εσένα ανήκου μόνο,
 είναι των γενεθλίων σου το δώρο αυτό το χρόνο.
 Κράτα και μια υπόσχεση, αλήθεια πέρα ως πέρα,
 πως θα θεριεύει ο έρωτας που σου 'χω κάθε μέρα.

Ηλίας
 Κάρπαθος 15/6/2013

7. Τα δίστιχα απευθύνει η Βασιλεία Διακομιχάλη στη μικρανησιά της Πένυ, κόρη της ανηψιάς της Σταυρούλας Κουστένη, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας του Τμήματος Φυσιολογίας και Κυτταρικής Βιοφυσικής του Ιατρικού Κέντρου του Πανεπιστημίου Κολούμπια της Νέας Υόρκης, με αφορμή την επέτειο των γενεθλίων της. Δίστιχα 5 - Νο (241)

Από τα βάθη της καρδιάς σου στέλνω μια ευχούλα,
τα χρόνια σου νά 'ναι εκατό, καλή μου ανηψούλα.
Χαρούμενα γενέθλια να έχεις κάθε χρόνο,
να σ' αγαπούν και ν' αγαπάς αυτό θά 'θελα μόνο.
Να γίνεις σαν τη μάμη σου και σαν και το μπαμπά σου,
όλες σου οι συνομήλικες να θέλου να σου μοιάσου.
Πάντα με το χαμόγελο να λύνεις και να δένεις,
να βρίσκεις πόρτες ανοιχτές, Πένυ μου, όπου μπαίνεις.
Κι εσένα καλή πρόοδο εύχομαι Κωνσταντίνο
κι ευχές χριστουγεννιάτικες και εις τους δύο δίνω.

Δεκ. 2015;

8.Για την επέτειο γενεθλίων της φίλης και συναδέλφου του Καλλιρόης
Βόζου. Δίστιχα 2

Στην Καλλιρόη Βόζου

Αφού τα γεννητούρια μου θυμάσαι κάθε χρόνο,
στους φίλους σου τους διαλεχτούς πως είμαι καμαρώνω.
Ανταποδίδω τις ευχές και με το παραπάνω,
καλά γενέθλια κι εσού, που πάντα τα ξεχνάω.

Χρόνια Πολλά

9.Αγνώστων λοιπών στοιχείων. Είναι, ωστόσο, πολύ πιθανόν να
απευθύνονται στον νονό του γιου του Άκη, τον Μάκη Μαυρολέοντα.
Δίστιχα 4

Το να σου στείλω δυο ευχές δεν είν' κιάρι-παζάρι,
το πράμα είναι νά 'ριχνα της τύχης σου το ζάρι.
Να γίνουμου η αφορμή εξάρεις πάντα να 'χεις,
σ' ανάγκη να μην ευρεθείς όπου κι αν θε να λάχεις.
Χίλια να 'ναι τα χρόνια σου κι ούτ' ένα πονεμένο,
αυτή τη χάρη ζήτησα από το Δοξασμένο.
Κι αν μας την κάνει ο Θεός αυτή μας τη λαχτάρα,
πάντα θα τον δοξάζομε κουμπάρος και κουμπάρα.

9. ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΟΑ

Λουσμένο στα κύματα του Αιγαίου, του Κρητικού και του Καρπάθιου πελάγους, αυτό το μακρόστενο κομμάτι γης μοιάζει σαν γέφυρα - γεωγραφική όσο και πολιτισμική- ανάμεσα στην «ήπειρο» της Κρήτης και την κοσμοπολίτικη Ρόδο. Παρά την κομβική της θέση όμως, η Κάρπαθος μοιάζει να ακολουθεί εντελώς δικές της διαδρομές και ρυθμούς. Τούτο το νησί μοιάζει να μην το έχει αγγίξει ο χρόνος και οι κάτοικοί του διατηρούν ατόφιες τις παραδόσεις των προγόνων τους. Ο λαός της Καρπάθου κατόρθωσε να διατηρήσει αλώβητη την ψυχή του, σε πείσμα όχι μόνο των όποιων κατακτητών του, αλλά και -κυρίως- των σύγχρονων τάσεων περί παγκοσμιοποίησης και ομογενοποίησης των πάντων. Η παράδοση εδώ δεν είναι κάτι μακρινό και «μουσειακό», που απλά το σεβόμαστε, είναι η ολοζώντανη καθημερινή πραγματικότητα, που ξεκινάει από τα σπίτια με την χαρακτηριστική εσωτερική διακόσμηση, τις γυναικείες φορεσιές και το ντόπιο γλωσσικό ιδίωμα, για να ολοκληρωθεί με τα πανάρχαια έθιμα του τριήμερου καρπάθικου γάμου και των πανηγυριών, με τους τοπικούς χορούς και τον πλούτο των παραδοσιακών σκοπών και των τραγουδιών. Έχοντας διανύσει συνολικά 25 περίπου χιλιόμετρα απόστασης από τα Πηγάδια, την πρωτεύουσα του νησιού, με κατεύθυνση πάντα προς το Βορρά και έχοντας δεξιά μας το απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου, που αγκαλιάζεται με το σκληροτράχηλο κορμί της Καρπάθου γεννώντας τοπία απίστευτου φυσικού κάλλους, ζωγραφισμένα σε χίλιες αποχρώσεις του πράσινου και του μπλε, φθάνουμε χωρίς σχεδόν να το καταλάβουμε στο ορεινό χωριουδάκι των Σπόων, το οποίο σηματοδοτεί κατά κάποιο τρόπο το κέντρο του

νησιού τόσο ως προς τον κατά μήκος άξονά του όσο και ως προς το γεγονός ότι βρίσκεται στον «αυχένα» του νησιού, εκεί που η Κάρπαθος στενεύει. Το χωριό απολαμβάνει έτσι ένα επιπλέον προνόμιο, αυτό της μαγευτικής θέας και προς τις «δύο θάλασσες», στην ανατολική αλλά και στην δυτική πλευρά του νησιού, καθώς και ονειρεμένες ανατολές και ηλιοβασιλέματα! Περιτριγυρισμένο από αμπέλια, ελιές και συκίες το Σπόα διατρέχεται από στενά γραφικά δρομάκια, που ανηφορίζουν και κατηφορίζουν στις γειτονίες του, διασταυρώνονται με εκκλησάκια, καφενεδάκια, όμορφες και καλοφροντισμένες παραδοσιακές ή πιο μοντέρνας αισθητικής κατοικίες, αλλά και με τους ευγενέστατους και φιλόξενους κατοίκους του, τους Σποΐτες. Όπου κι αν σταθείτε θα αισθανθείτε «σαν στο σπίτι σας» μιας και όλοι εδώ θα σας χαιρετήσουν, θα σας προσκαλέσουν για κέρασμα, θα σας διηγηθούν ιστορίες, θα σας μιλήσουν για τα ήθη και τα έθιμά τους, που τηρούνται ευλαβικά και αναλλοίωτα, θα σας προσκαλέσουν να γιορτάσετε μαζί τους μια θρησκευτική επέτειο ή ένα τοπικό κοινωνικό γεγονός, εκεί όπου οι γλυκόλαλοι ήχοι της λύρας, το τραγούδι και το καρπάθικο γλέντι πραγματικά συγκλονίζουν!

1.Η Κάρπαθος του Μιλένιουμ (20ός - 21ος αιώνας). Δίστιχα 170 - Νο (18)

Δυο ιστορίες θα σας πω σαν παραμύθια μοιάζου,
που γνοιιάζουσι πάρα πολλούς και μερικούς δε γνοιιάζου.
Εκείνοι που γνοιιάζονται ας βάλου τα γυαλιά τω(ν),
να τις διαβάσουσι καλά να τρίβου την κοιλιά τω(ν.)
Εκείνοι που δεν γνοιιάζονται για λόγους που δεν ξέρω,
ίσως σαν τις διαβάσουσι γνοιαστού εκ των υστέρω,
γιατί με τα καώματα τω συμπατριωτώ(ν) τω,
μπορεί να κοντραστέρουσι κάποια, των απατώ(ν) τω,
κάποιοι απ' αυτούς θε να γελού και άλλοι θε να κλαίου,
πάντως κι οι μεν αλλά κι οι δε, θε νά 'χουσι να λέου.
Ανάλογα του καθ' ενός την οπτική γωνία,
κρίνει κι αντιλαμβάνεται τούτη την κοινωνία.
Π' άλλοι την βλέπουν πρόστυχη και καθώς πρέπει άλλοι,
να δούμε αυτή η σύγχυση μέχρι που θα μας βγάλει...
Η ηθική ήταν κάποτε πολύ βαριά αξία
κι όποιος την είχε έπαιρνε δέκ' άριστα, μ' οξεία
κι ο σεβασμός στον άνθρωπο το μεγαλύτερό του,
ήτο προσόν ανεκτίμητο, το πιο καλύτερό του
κι η προκοπή ήτο προσόν κι αυτή πολύ μεγάλο
κι ο προκομένος είσπρατε «Μπράβο» και με ρεγάλο
κι η σιωπή ήτο χρυσός, μάλαμα η σεμνότη

ακάθα ήτο η Φαρισσά στου καθανούς τη νιότη.
 Ετώρα πιο η ηθική επήρε άλλη θέση
 και ότι βρει ο άνθρωπος κάνει κι ότι τ' αρέσει.
 Κλέβει, σκοτώνει, ασελγεί, συκοφαντεί, προνεύγει,
 ψεύδεται, ψευδομαρτυρά, βρίζει, κοροιδεύγει.
 Κι ο σεβασμός περίπατο επήε σ' άλλους τόπους,
 μήε γονιό πιο σέβονται, μήε και συνανθρώπους.
 Ο προκομένος είν' χαζός, φρόνιμος ο τεμπέλης,
 βλακεία είναι η δουλειά, φίλε μου, τι τη θέλεις;
 Βλάκες κι οι λι(γ)ομίλητοι εγίνησα κι εκείνοι
 κι ο Φαρισσάρης το σεμνό άνθρωπο κατακρίνει.
 Μέσα σ' αυτό το Αλαλούμ κι αυτόν τον κυκεώνα,
 εμπήκε και η Κάρπαθος στον 21ο αιώνα.
 Κι ενώ ήτανε κάποτε του Παραδείσου ο τόπος,
 τώρα στα χείλη του κρεμού κρατιέται όπως όπως,
 πράματα που δεν θέλαμε κι εν ήκοβγε ο νους μας,
 θωρούμε στους τριγύρω μας και εις τους διπλανούς μας,
 θωρούμε τους συγχωριανούς και τους συμπατριώτες,
 σε πράξεις πού 'τανε ντροπή να κάνουσι αλλότες.
 Θωρούμε απατεωνιές, κλεψιές, πλαστογραφίες,
 ακάλυπτες επιταγές μα και τοκογλυφίες.
 Θωρούμε καφετέριες γεμάτες πρωί βρά(δ)υ,
 με πρώτες τις γυναίκες μας που (δ)ε γίνονται κολάι.
 Στη μια καρέκλα η μαμά και παρά πέρα η κόρη,
 ποια θα φουμάρει πιο πολλά έχου κι οι δυο τω ζόρι.
 Θωρούμε και το φίλο μας, τον οικογενειάρχη,
 οπού 'χει μπουδρελόμπαρο σαν Βασιλιάς να άρχει,
 να κάνει κι ότι δε θωρεί σε μια γωνιά το γιο του,
 αφού το μπαρ παράδεισο έχει επίγειό του,
 γι' αυτό τα διαζύγια πολύ δίνουν και παίρνου
 και όποιον έχει πιο πολλά, θαυμάζου και συχαίρου...
 Σκάνδαλα οικονομικά απίστευτα θωρούμε,
 ξενοδοχεία, κότερα και βίλες ν' απορούμε.
 Πώς μπήκαν έτσι ξαφνικά άραγε στη ζωή μας,
 πώς πλούτισαν στο πι και φι οι φίλοι κι οι γνωστοί μας;
 Και στο μυαλό μας μπαίνουνσι χιλιάες μύριες σκέψεις,
 τι απ' αυτά που λέγονται, άραγε, να πιστέψεις;
 Λένε πως γίνεται κι εδώ μεγάλο νταλαβέρι,
 τι να πιστέψει άνθρωπος και τι να πει δεν ξέρει.
 Αυτοί που ξέρου λέουσι πως έχουν κι αποδείξεις,
 μα δεν συμφέρει τον ασκό του Αίολου ν' ανοίξεις,
 γιατί πολλοί τον ύπνο τους, κύριοι, θε να χάσου
 κι ούτε στην άλλη τη ζωή δεν θε να ησυχάσου...

Μάλιστα είναι κύριοι με τίτλους και γαλόνια
 κι έχουν μητρώα ποινικά λευκά ωσάν τα χιόνια
 κι όπου βρεθούσι κάουται εις τις σειρές τις πρώτες
 και αλληλοσπάζονται σαν τους Ισκαριώτες.
 Φορούν μανικετόκουμπα και δίχρωμες γραβάντες
 κι έχουν παρατρεχάμενους κι από τις δυο τους βάντες.
 Άλλοι καπέλα φέρουσι σχημάτων διαφόρω(ν)
 που τους παραδιδόμαστε οι πάντες άνευ όρω(ν).
 Αυτοί, λοιπόν, οι κύριοι τις τύχες μας ρυθμίζουν,
 τους λες γι' αυτό τον κίνδυνο κι αυτοί αλλού σφυρίζου.
 Τους λες ότι ναρκωτικά είν' το νησί γεμάτο
 κι αυτοί πουλοσφυρίζουσι σαν απ' τον Άρη νά 'το.
 Τους λες είναι στα χέρια σας το μέλλον τω παιδιώ μας,
 γνοιαστείτε να μη δώσομε κι εμείς των εμαδιώ μας.
 Τους λες όσοι 'χετε παιδιά κι εκείνα κινδυνεύου,
 κι αυτοί ελαφρώς σου μειδιούν και σε κοροιδεύου.
 Τους λες, τους λες, τους λες, τους λες κι άλλα τους λες θα πούμε
 κι αυτοί σου λένε γελαστά κι ήρεμα «θα το δούμε».
 Τους λες ότι κι η Κάρπαθος εγίνηκε ντουμάνι
 και πως κάτι να κάνετε θα πρέπει μάνι μάνι.
 Τους λες πως τα φυτώρια δίνου κι εδώ και παίρνου
 και πως οι δρόμοι 'ναι γνωστοί που στο νησί τα φέρνου.
 Τους λες ότι «τους ξέρετε αυτούς που τα πουλάνε»
 και κινδυνεύου και παιδιά κάποια δικά σας νά 'ναι.
 Τους λες ότι ξεφύγαμε 'πό φούντες και χασίσια
 και εις τα χάπια τρέχουμε και εις τις σκόνες ίσια.
 Τους λες πως τ' αγοράζουνε έξω από τα μπαράκια,
 νέοι και νέες και παιδιά, κορίτσια κι αγοράκια.
 Τους λες πως κάποιοι κύριοι σκανδαλωδώς πλουτίζουν,
 την ώρα που τους νέους μας στο θάνατο εθίζουν.
 Τους λες η νεολαία μας αξίζει άλλη τύχη,
 να βάλει στόχους πιο ψηλούς και πιο ψηλά τον πήχη.
 Τους λες κύριοι Έπαρχε, Δήμαρχε και Δεσπότη
 και Αστυνόμε βάλετε τέρμα στο φαγοπότι,
 που τό 'χουν ρίξει μερικοί κι ούτε ένας δεν ιδρώνει,
 μα και καυχούνται «νά 'ν' καλά ο Μπάρμπας στην Κορώνη».
 Έτσι δεν μένει τίποτα απού να μη το κάνου
 και τους Παλαιοκώστηδες πολλές φορές προκάνου.
 Το πιο μεγάλο ριφιφί λένε χωρίς ληστεία,
 πως έγινε στην Κάρπαθο με τα Πηγάδια εστία.
 Κι όσοι γλυτώσανε γελούν, κλαίνε αυτοί που 'τάχα(ν)
 κι ενώ εσυναλλάσοντο, λεν δεν τα ξέρου, τάχα.
 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, χρηματοπυραμίδες,,

που μάθαμε απ' το internet κι απ' τις εφημερίδες
 που όπως διαδίδεται δεν γράψαν μόνο ντόπιες,
 γράψανε κι Ευρωπαϊκές και όχι όποιες κι όποιες.
 Πήραν του κόσμου τα λεφτά σαν ήτανε δραχμούλες,
 τώρα που είναι και ευρώ τρων με τις δυο τω (γ)ούλες.
 Τα κλέβουσι πολλώ λογιά με ζηλευτές κομπίνες,
 που ακόμα δεν ακούστηκαν ούτε και «εν Αθήναις».
 Σου δίνου και απόδειξη μ' υπογραφή και βούλα
 κι όταν θα δεις τι έπαθες σε πιάνει αναγούλα.
 Τα θύματα τα σημερινά θύματα άλλους είχα,
 χρόνια εκάνα τις δουλειές ετούτες εις την τρίχα,
 σ' ένα τσουκάλι βράζουσι τούτ' οι κομπογιαννίτες,
 δεν ξέρεις ποιού 'ν' τα θύματα και ποιοι είναι οι θύτες.
 Κάποιοι, είναι πιο έξυπνοι και κάποιοι πιο καπάτσοι
 κι αυτοί που 'κλέβα, εκλέψα τους και τώρα είναι πάτσι.
 Γιατ' όποιος κάεται καλά και πιο καλά γυρεύει,
 ο διάολος του κώλου του κουτσά του μα(γ)ειρεύει.
 Ποιος είναι μάφε πιο πολύ απ' όλους τω μπλεμένος,
 οι θύτες ή τα θύματα ή κάποιος άλλος ξένος;
 Αυτοί πού 'ναι στη φυλακή είν' άραγε οι φταίχτες
 ή μήπως είν' συνένοχοι κάποιοι άλλοι θεομπαίχτες;
 Εάν δεν είσαι σίγουρος κι εν έχεις ντοκουμέντα,
 μη λες ποτέ για άνθρωπο, φίλε, βαριά κουβέντα.
 Καλύτερα ν' αθωωθεί ο ένοχος που λένε,
 παρά τ' αθώου άδικα τα μάτια του να κλαίνε,
 γιατί αν μπει στη φυλακή όντως ένας αθώος,
 ένας ακόμα ένοχος μένει αβλαβής και σώος.
 Βρε πως μπερδεύτηκε η κλωστή ποιος να τη ξεμπερδέψει,
 σε ποια μεριά από τις δυο ο κόσμος να πιστέψει;
 Εγώ θα πω την γνώμη μου όπως το συνηθίζω,
 πάνω στην ίδια ζυγαριά τις πράξεις τω ζυγίζω,
 που απ' τη μια γέρνει από δω και από κει την άλλη,
 ανάλογα ποιες απ' αυτές είναι στο κάθε βάλλι(;).
 Και για να είμαι ειλικρινής και δίκιος μα το Δία
 κι οι δυο πλευρές μου προκαλούν την ίδια αηδία.
 Αυτό το θέμα αφήνω το προς το παρόν στη μέση,
 να πιάσω ένα πικάντικο απού θα σας αρέσει.
 Ακούγεται απίστευτο, πολλοί όμως το γνωρίζου
 κι άλλοι το περιχαίρονται κι άλλοι πάλι το βρίζου.
 Κι αφού βάζου στοιχήματα και χίλιους όρκους παίρνου,
 να σας το γράψω στο χαρτί, λοιπόν, με καταφέρνου.
 Αυτός ο κύριος, λοιπόν, πού 'κανε και μουχτάρης
 κι εμίλα σου και Άγιος σαν να σου μίλα εθάρρεις

και παντρεμένος με παιδιά είν' αν δε κάνω λάθος,
 στα γηρατειά του ήμπλεξε στου έρωτα το πάθος.
 Με μια Βουλγάρα τά 'φτιαξε μ' αχλαδωτά καπούλια
 κι έγινε λένε σύντομα του ουρανού του η Πούλια
 και κάνει τη γυναίκα του τη δόλια να ζηλεύει,
 κέντρα αδυνατίσματος να τρέχει να γυρεύει
 Τα καυγαδάκια εγίνανε, λένε, συχνό συνάχι,
 μα κερδισμένος πάντοτε βγαίνει από τη μάχη,
 γιατί σαν το στριμώξουνε γυναίκα και παιδιά του,
 την μια πονεί τον κόλο του, την άλλη τη κοιλιά του.
 Βρίσκει, λοιπόν, την αφορμή για θέματα υγείας
 και φεύγει με τη συντροφιά της όμορφης κυρίας
 και πάει δήθεν στους γιατρούς, στη Ρόδο και στη Κρήτη,
 για την χοληστερίνη του και τον αιματοκρίτη.
 Παίρνει και την κυρία αυτή, λοιπόν, αλλά μπρατσέτα,
 με κρέμες κι αντηλιακά, ρακέτες και πετσέτα
 και πιάνει τις ακρογιαλιές σαν εικοσάρης νέος
 και εις την άμμο παίζει το άνετος κι ωραίος.
 Σε ρεστοράν πολυτελές 5-6-7 αστέρων,
 φαίνεται ότι δείχνουνε πολύ ενδιαφέρον,
 γιατί απ' ότι λέγεται κι απ' ότι είδαν άλλοι,
 πάνω από εκατό ευρώ στοιχίζει το μπουκάλι,
 που ευφραίνει τας καρδιάς των και τέρπει τας ψυχάς των
 κι ακούνε, τας μελωδικάς, οι γύρω ιαχάς των.
 Εις το «Ακταίο» αγκαζέ κάποια φορά τους είδα,
 μπερδεύτηκα αν ήτανε Βουλγάρα ή Ρωσίδα.
 Ότι και νά 'ταν τό 'παζε κυρία καθώς πρέπει,
 πεντάρα δεν τους έγνοιαζε ο κόσμος αν τους βλέπει.
 Πέρασε η σήψη, δυστυχώς, στο διπλανό μας σπίτι
 και σ' όσους για την ηθική είχαν ψηλά τη μύτη.
 Ακόμα και τα μάδια σου τα ίδια δεν πιστεύεις,
 θαρρείς την ίδια αλευρά μ' αυτούς ανακατεύεις,
 νομίζεις πως οι φίλοι σου τουλάχιστο εξαιρούνται
 και πέφτεις απ' τα σύννεφα ωσάν σου διηγούνται,
 πως ο συρμός το απαιτεί κι οι νέες αντιλήψεις,
 απ' της ζωής τις ηδονές ούτε κι εσύ να λείψεις,
 γιατί είν' ο κύκλος της ζωής μικρός σαν δακτυλίδι,
 που πριν προλάβεις να χαρείς το έχεις χάσει ήδη
 κι έτσι μ' αυτή την αφορμή και αιτιολογία,
 μέχρι τα μπούνια χώνεσαι στις σάρκας τη μαγεία.
 Τα φτιάχνεις με μελαχρινές, με άσπρες και ξανθούλες,
 με άγνωστες και με γνωστές, νοικοκυρές και δούλες,
 Σε κάθε στάση σταματάς σαν το λεωφορείο

και παίρνουσε πολλές φορές ξάπλα με το φορείο.
 Γιατ' είν'οι πρισσότεροι και ηλικίας κάποιας
 και θύματα απροστάτευτα της κράσης τους της σάπιας,
 γι' αυτό ανακαλύψανε φάρμακα και ορμόνες,
 να 'μαστε με του παιχνιδιού πάντοτε τους κανόνες.
 Χρυσές δουλειές καθημερινά τα φαρμακεία κάνου,
 με τα τσουβάλια φαίνουτα και πάλι (δ)ε τους φτάνου.
 Και τα βιάγκρα φεύγουσι ωσά τις καραμέλες,
 οι γέροι νιοι να φαίνονται στις νιότης τους τις τρέλες.
 Μήε γιατρούς ρωτούσι πιο, μήε και νοσοκόμους
 και κάνου χρήση σύμφωνα με τους δικούς τους νόμους.
 Κι απ' ότι διαδίδεται και φαίνεται είν' αλήθεια,
 επιδημία έγινε ετούτη η συνήθεια.
 Κι έτσι ογδοηντάρηδες, ακόμα κι ενενήντα,
 το παίζου σαραντάρηδες ή το πολύ πενήντα.
 Λένε πως κάποιοι μάλιστα το παίζου και πιο νέοι,
 αν η κυρία δίπλα τους, βέβαια, τους εμπνέει
 και το βιάγκρα παίρνου το με τις φουχτές τω λέει,
 σε ευτυχίας πέλαγα καθένας τω να πλέει.
 Κι ας το πληρώνου, δυστυχώς, κάποιοι με τις ζωές τω,
 δε γίνονται παράδειγμα των υπολείπω έστω.
 Μα έχει όμως και σκηνές πολλές απείρου κάλλους,
 που μια θα σας διηγηθώ κι ας μη τύχει σ' άλλους.
 Σ' ένα χωριό στην Κάρπαθο, στην πάνω ή στην κάτω,
 μου τό 'πασι και τ' όνομα μ' εγώ εξέχασά το.
 Ένας γνωστός μας άνθρωπος, με όνομα και κύρος,
 πού 'μεινε στα ογδόντα του από γυναίκα χήρος
 και τα παιδιά του ελείπασι εδώ κι εκεί καθένα,
 άλλα πάνω στο τόπο μας κι άλλα πάλι στα ξένα
 κι είχε και 'γγόνια κάμποσα, προ πάντω εγγονούλες
 και εμελέτα κάποτε να τις ιδεί νυφούλες,
 αυτός, λοιπόν, ο κύριος που τ' όνομά του ξέρω
 και είχε και στη τσέπη του Βουλγάρα συνεταίρο.
 Γύρω στα ενενήντα του και στα μισά του εκείνη
 και δε του πέρνα εύκολα της σάρκας το γιαγκίνι,
 αυτός, λοιπόν, τι έκανε αφκράστε να γελάτε
 και εις τη θέση ύστερα της νύφης του ελάτε.
 Επήρε, λέει, μια φούχτα βιάγκρα μονορούφι
 εις τη Βουλγάρα ύστερα να κάνει το μαγκούφι,
 ήκαμε ότι ήκαμε, αυτοί μονάχα ξέρου
 κι ύστερα άλλους ήκαμε δικούς να υποφέρου,
 από την αγωνία τω κι απού τη εντροπή τω,
 γιατί σ' όλη τη Κάρπαθο κι εκείνη γνωστή ήτο.

Και για να μπω στο θέμα μας, να μη σας βασανίζω
 και να μη τύχει κανενός απ' όλους μας ελπίζω,
 αφού 'καμε ότ' ήκαμε ως παραπάνω είπα,
 αν και για μένα ήκαμε στη θάλασσα μια τρύπα,
 επλύθηκε, εντύθηκε κι ήπιασε τη μαγκούρα
 κι ήφευγε για το καφενέ με την 'π' αυτή του ντούρα,
 θωρρεί τη η λεγάμενη και τον κτυπά στον ώμο,
 -«Μη βγεις» του λέει «άνθρωπε έτσι λoής στο δρόμο
 γιατί όσοι θε να σε (δ)ου θα σε περιγελοúσι
 και θα 'χουν μήνες ύστερα και χρόνια να μιλούσι».
 -«Τι θες να πεις» την ερωτά μάλιστα θυμωμένος,
 «έτσι 'μαι γω σαν σηκωθó πάντοτε κα...ψωμένος.
 Έτσ' ήμου που τα νιάτα μου έτσι 'μαι και στα γέρα
 και κελαδεί απ' το πρωί στα σκέλια μου η φλογέρα".
 Ήσκα στα γέλια μέσα της κι έξω της εμειδία,
 γιατί κι εκείνη ήνιωθε ντροπή και αηδία.
 Ήπε του και ξανάπε του «κάισε κάτω γέρο,
 πριν πάεις για το καφενέ ένα γιατρό να φέρω.
 Μήε οι τουρίστες να γελού μήε κι οι χωριανοί σου,
 όπως κι εσύ θε νά 'κανες στη θέση τω αν ήσου.
 Κι αν πεις για τη φλογέρα σου και το κελάδημά της
 εγώ ξέρω τα ντέρτια της, γέρο, τα έρημά της».
 Εθύμωσε ο φίλος μας με τούτες τις κουβέντες,
 γιατί δεν είχε σαν κι αυτό τέτοιους πολλούς λεβέντες.
 Αυτό πάντα ενόμιζε κι υπερηφανευόταν
 κι οι άλλοι εγελοúσασι σα ήλεν' όταν κι όταν...
 Αλλά εδώ τα πράματα άλλη τροπή επήρα
 και τι να πει δεν ήξερε ανθρώπου η κακομοίρα.
 Ετηλεφώνα στο γιατρό μ' επρωθειτό η κλήση,
 τώρα το γόρδιο δεσμό τούτο ποιος θα το λύσει;
 Τηλεφονά μιας φίλης της τη γνώμη της να πάρει,
 πού 'ταν κι αυτή σ' άλλο χωριό ανάλογο ζευγάρι.
 Της απαντά η φίλη της πού 'ξερε από χάλι,
 μα ο δικός της το πρωί σαν γέρος ήτο πάλι.
 Κι ερχίσα τα τηλέφωνα κι η μια την άλλη ερώτα
 και όλες αρμενίζανε πάνω στην ίδια ρότα.
 «Τι το θωρείς», της λέει μια, «παράτα το και δρόμο,
 αφού δεν θέλει σύζυγος να γίνεις με το νόμο».
 Άλλη της λέει «άστονε κι έλα και ξέρω κάποιο,
 που λίγες είν' οι μέρες του, γιατί το βλέπω σάπιο».
 Άλλη της λέει «βάλε του πάνω κρύα κομπρέσα
 κι εγώ τα ίδια ήκαμα σε κάποιον και του 'ρέσα».
 Άλλη της λέει «φώναξε γρήγορα τα παιδιά του,

γιατί νομίζω είπες μου πως έχει τη καρδιά του».

Ετούτης την απάντηση σαν λογική τη βρήκε
 και να τα πει κάποιου παιδιού στο κόπο αμέσως μπήκε.

Κτύπησε το τηλέφωνο πρώτα στη μια του κόρη,
 αμ' εκοιμάτο μπρούμυτα και όνειρα εθώρει.

Τηλεφωνά στην άλλη του κι επάντησε εκείνη,
 θυμίζοντας της πως γι αυτό αυτή δεν έχει ευθύνη.

Μάλιστα με θρασύτητα της είπε -«Πάρ' το γιο του,
 που τού (δ)ωκε τα πράματα κι ήφασε και το βιο του
 και συ αφού τη σύνταξη τώρα ξεκοκκαλίζεις
 και φταις για τη κατάντια του, κάνε ότι νομίζεις».

Του γιου του τηλεφώνησε η Ντέζι μάνι μάνι,
 μα κει αφού το φαίνεται το κινητό δεν πιάνει,
 γιατί δεν της απάντησε εις σε καμιά της κλήση
 και τώρα τίνος έπρεπε ανθρώπου να μιλήσει;

Τία να πει η κοπελιά και τία ν' αποκάμει,
 που εν ήθελε τα χάλια τω αυτά να βγου στο νάμι.

Εσκέφτηκε τη νύφη του να πάρει άρον άρο
 και τι συμβαίνει να της πει, σήμερα, στο κουμπάρο.

Ήπιασε το τηλέφωνο με ήφησε το πάλι,
 γιατί ντρεπόταν να της πει του πεθερού το χάλι.

Πώς να της το περίγραφε το πάθημα του γέρου
 και πώς να ξέρει αν όλα αυτά τη νύφη ενδιαφέρου.

Τι να της πει «του γέρου μας ακόμα η φλογέρα
 κελαηδά από τα χθες παρ'όλα του τα γέρα»;

Ωσάν αστείο να το πει ή να το σοβαρέψει,
 μα όπως και να της το πει μαφέ θα τη πιστέψει;

Θα την πιστέψει άνθρωπος ότι του γέρο-ξούρα
 δέκα η ώρα το πρωί είν' η 'π' αυτή μαγκούρα;

Η νύφη του θε να θαρρεί πως την κοροϊδεύει
 κι ενώ 'χει χίλιες δυο δουλειές η Ντέζη τη παιδεύει.

Ως τόσο ο γέρος ήθελε να βγει να πάει βόρτα
 κι εν ήσκα αν η ντούρα του ακόμα ήτ' ολόρτα.

Ήβαλε κι όλας τις φωνές και λέει της «θα φύω
 κι όποτε θέλεις θα με βρεις στο πρώτο καφενείο.

Εγώ εκεί θα κάομαι κι εκεί θα πιω το τσάι
 κι ότι για σένα είν' ντροπή για μένα 'ναι πρεπάει».

-«Βρε χριστιανέ μου κάτσε 'δώ να δω τι θα απογίνεις,
 γιατί σε βλέπω μοναχό γρήγορα να απομείνεις,
 θα πάρω δρόμο είπα σου να με γυρεύεις γέρο
 και τι θα γίνεις ύστερα ούτε κι εγώ δε ξέρω.

Είδες τα τα παιδάκια σου, το γιο σου και τις κόρες,
 πώς σου συμπεριφέρονται στις δύσκολες σου ώρες;

Το ένα δε μου απαντά, το άλλο δεν το γνοιάζει,
 τέτοιας λο(γ)ής καμώματα» λέει «δεν κάνου χάζι.
 Τηλεφωνώ της νύφης σου, πού 'χει άλλη κουλτούρα,
 μα κλείνω το τηλέφωνο μόλις τα βρίσκω σκούρα.
 Ντρέπομαι να της πω αυτό που σου συμβαίνει,
 πως είναι η φλογέρα σου ακόμα ταιριασμένη,
 εκεί που την ταιριάσανε τα χάπια πού 'πιες γέρο,
 που αν με ρωτήσει κι ο γιατρός πόσα 'πιες δεν ηξέρω».
 Καθώς το ζευγαράκι μας ο ένας τ' άλλου εμίλα
 κι η ώρα ανεκμετάλλευτη ωσάν νερό εκύλα,
 σαν από μηχανής θεός κτυπά το κινητό της,
 γιατί είχε αφήσει ανοιχτό, λέει, το σταθερό της
 κι εγνοιάζετο η νύφη του να δει πως είναι ο γέρος,
 γιατί πάντα τον γνοιάζεται, λένε, ιδιαιτέρως.
 Βρίσκει κι η Ντέζη αφορμή και λέει της με τρόπο.
 -«Έλα γιατί περίγελος γίναμε τω ανθρώπω.
 Μην επιμένεις να σου πω τι τρέχει τι συμβαίνει,
 μόν' όποιος δει από κοντά, τότε καταλαβαίνει».

2. Το έργο αυτό, το αφιερωμένο στην αγαπημένη ιδιαίτερη πατρίδα του, τα Σπόα, δημοσιεύθηκε στην τοπική εφημερίδα της Καρπάθου «Καρπαθιακή Ηχώ», φύλλο 419, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2003, σελ. 24 - 25. Δίστιχα 43

Ένας περίπατος στο Σπόα

Χθες εία ένα όνειρο, τι όμορφο απ' ούτο
 κι είπα του Αϊ-Γιώργη μου αλήθεια κάε μου το.
 Πετάχτηκ' απ' τον ύπνο μου την ώρα απού τόα
 κι ενώ 'μου στην Αμερική ξεμπάρκερα στο Σπόα.
 Άμε ξανακοιμήθηκα εις το λεφτό που 'θάρρου,
 πως θά 'χανα το όνειρο που 'θώρου μονοτάρου.
 Τέτοιες στιγμές εν ήζησα απού τα γεννητά μου,
 μήε στα κοιμισμένα μου, μήε στα ξυπνητά μου.
 Λέω να το διηγηθώ με πάλι που φοοούμαι
 που ε ξεβγαίνει τ' όνειρο, λέει, άμα το πούμε.
 Είπα λοιπό σου μέσα μου «καλό κι ευλοημένο»
 και λέω το γιατί αφορά κάθε ξενιτεμένο.
 Εθώρου πως εις το γιαλό επήα με καϊκι,
 στη Δεσποτίνα πάτησα κι ύστερα στο χαλίκι.
 Εγκάλιασέ με η μάνα μου πού 'κλαι 'πού τη χαρά της
 και να με πνίξει στα φιλιά κόντεψε άθελά της.
 Πιο πέρα ο αφέντης μου φοούμερ' ένα σιγάρο

κι ήδειχνε τη Χανόπετρα σε κάποιο κοπελλιάρo.
 Ήσκυψα, τον εφίλησα, του σφόγγισα τα δάκρυα,
 πού 'το για τ' άλλα του παιδιά στης γης την άλλη άκρια.
 Εν εσταμάτησα λεφτό εις την αυλή τ' Αλέκου,
 γιατί εκόψα το δεντρό πού 'μαθα κι επελέκου.
 Χαιρέτησα το Ξώπετρο και τού 'πα αύριο θά 'ρω
 και στα Μυζητριάρικα επήα μ' ένα σάρτο.
 Πότε να φτάσω στο χωριό εν ήκανα κολάι,
 που από τ' Αράκια τη γιαγιά εθώρου στο Λιάι.
 Μού (δ)ωκε την ευκούλα της κι ένα κουστούι ασκάδια
 κι εστέγνωσε η μανίκα της τα δυο γλυκά της μάδια.
 Κόφτω στην άλλη μου λαλντά απού 'το στο Διαπόρι
 κι ελήμενε σαν ήκουε πως ήρκετο παπόρι.
 Είπε μου για το πάππου μου πόσο πολύ μ' εγάπα
 κι ούλα τα νέα πού 'ξερα στο πι και φι της τά 'πα.
 Όποια γυναίκα μ' ήβλεπε με ρώτα «τι χαπάρια»,
 «σας πέμπουσι χαιρετισμούς», λέω, «χίλια ομάρια».

Άλλες εκλιούσ' από χαρά και άλλες από λύπη,
 γιατ' ούλες κάποιο ήχασι, που από κοντά τω λείπει.
 «Καλώς τον», είπα, «τον τατά πού 'ρχεται με τη γάρα»
 κι είπε μου, Αμερικάνικα αν ήφερα τσιγάρα.
 Εκλούθα του κι η σκύλα του και μια καύκα κατσίκα,
 που την κοτσάρα τα παιδιά που μόλις επολύκα.
 Ήρχετο κι ένας κυνηγός με τα λαωνικά του,
 ένα πακέτο μάλμπορο κι εκείνου ήωκά του.
 Εκρέμετο ένας λα(γ)ός με τού 'κοψε ο μιάλος,
 «πάρ' το», μου λέει «ψήσε το, για θα το φάει άλλος».

Κι αφού ήμου δέκα βήματα απού τη βρύση ωστόσο,
 αρπώ τη στάμνα της γιαγιάς και πάω να γεμώσω.
 Αμ' είχε άλλους πριν 'πό με κι όσον εθώρου κι ήργου
 πλύθηκα και χτενίστηκα 'πού το νερό του Πύργου.
 Στον Αϊ-Γιώργη στάθηκα ένα κεράκι ν' άψω,
 να προσκυνώ τη χάρη του ποτέ μου δεν θα πάψω
 Πετάχτηκα κι εις το Χριστό κι επαρακάλεσό το(ν),
 νά 'χει καλά τους χωριανούς και το χωριό γεμάτο.
 Κι εγύρισα στο σπίτι μας που εν ήπαιρνε βελόνι
 κι επερίμενα με οι δικοί, οι φίλοι κι οι γειτόνοι.
 Μ' ένα κρασί δέκα χρονώ η μάνα τους εκέρνα
 κι αυτοί κανίσσια πακλαβά και κουραπιέ εφέρνα.
 Ήρτασι και τα όργανα κι ερκέψαμε το γλέντι,
 όπως το κάνου στο χωριό τ' όμορφο του μπονέντη.
 Σαν εποτραουήσαμε ήβγαμε πατινάδα
 και τα σοκάκια του χωριού τα πήραμε αράδα.

Τα παραθύρι' ανοίασι τό 'να μετά το άλλο,
 άμα τους νοικοκύρηες επάτεις τους στο κάλο.
 Εβγαίνα, εκερνούσα μας, «καλώς τους» μας ελέα
 κι ούλοι από συγκίνηση κι από χαρά εκλαία.
 Επέρναμέ το το κρασί και το μεζέ που βία
 κι εσύρνα μας στο σπίτι τω να μπούμε με τη βία.
 Έβγε το άστρο της αυγής και ηύρε μας στη βόρτα
 κι άξαφνα αντιλήφθημε μωράνοη μια πόρτα.
 Έβγαινε και μια μυρωδιά από τα κούμιλά του
 αυτό το σπίτι θά 'βρισκε σίουρα το πελά του.
 Έτανε κάποιου μερακλή, ψαρά και λαονιάρη,
 τηγάνιζε τις πέρδικες κι ήβραζε και το ψάρι.
 Εφώναζε μας κι ήμπαμε να πιούμε λίγη σούπα,
 αμ' ήκανε το θάμα της η καρυένια κούπα.
 Τ' αφέντη μου ο αερφός ήτο με τη κυρά του,
 στον ερχομό μου ήθελε να δείξει τη χαρά του.
 Σπρώχνει τη πόρτα άξαφνα και βάζει και δραγάτη,
 τώρα τη καρυόκουπα τη πίνουμε γεμάτη.
 Και ζέφομε ένα χορό από τον εξηλεύγα
 κι όσοι επερνούσα για δουλειές εμπάινα κι εχορεύγα.
 Εψηλώσε και ο χορός εφούντωσε στ' αλήθεια,
 γιατί να ξημερώνεσαι ήτο καλή συνήθεια.
 Δυο μέρες εγλεντούσαμε και δυο νύχτες ακόμα
 και μεθυσμένο επήραμε κι ερίξαμε στο στρώμα.
 Έπεσα και κοιμήθηκα εμπόρου δεν εμπόρου,
 να συνεχίσω τ' όνειρο τ' όμορφο από θάρου.

Ένας Σποϊτης ονειροπόλος
 Σεπτέμβρης του 2003

3. Δίστιχα αφιερωμένα στην τελετουργία του περίφημου καρπάθικου γλεντιού, ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της πολιτισμικής ταυτότητας της Καρπάθου, το οποίο μάλιστα το 2019 εγγράφει στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στην Κάρπαθο το γλέντι είναι αυτό που χαρακτηρίζει τις διασκεδάσεις, είτε αυτές γίνονται με αφορμή ένα κοινωνικό γεγονός -βάπτιση, αρραβώνας, γάμος, με χώρο τέλεσης το σπίτι ή το εκκλησιαστικό μέγαρο-, είτε για την εορτή Αγίου - στο εκκλησιαστικό μέγαρο ή στο σπίτι του εορτάζοντα- ή ακόμα και για ασήμαντη αφορμή στο καφενείο από παρέες. Τα μουσικά όργανα του γλεντιού είναι η λύρα, το λαούτο και η τσαμπούνα, που παίζουν πρώτα ένα τραγούδι με συρματικό σκοπό (τραγούδια του ακριτικού κύκλου και παραλλαγές τους, τα οποία τραγουδιούνται με συγκεκριμένο σκοπό), το οποίο τραγουδά ο πιο ηλικιωμένος της παρέας. Ακολουθούν οι διάφορες

μαντινάδες¹²⁶, οι οποίες μπορεί να έχουν ως θέμα τον εορτάζοντα Άγιο, τον οικοδεσπότη, την ξενιτιά ακόμα και άτομα που θα έπρεπε να παραβρίσκονται, αλλά έχουν φύγει από την ζωή και τότε τα συναισθήματα εναλλάσσονται μεταξύ χαράς και λύπης. Όταν το γλέντι συνδέεται με θρησκευτικές εορτές, γάμο, αρραβώνα ή βάπτιση, καταλήγει σε χορό. Γενικά το κρασί, το οποίο ρέει άφθονο στα γλέντια, δημιουργεί ευθυμία και γεννά κέφι και ένα καλό γλέντι πάντα βασίζεται στο κέφι της παρέας. Δίστιχα 45 - Νο (6)

Γλέντι (Σεργιάνι)

Είπα να κάμω σήμερο ένα μικρό σουργιάνι,
 που από χρόνια σκόπευα πολλά να τό 'χα κάνει.
 Να σουργιανίσω δηλαδή στα παιδικά μου χρόνια,
 απού τρυπού τη μνήμη μου τέπελα σα περόνια.
 Μα επροβληματίζου μου 'πό πού ν' αρχίσω όμως,
 αλλά κι αν είμαι μοναχός πού θα με βγάλει ο δρόμος.
 Βρίσκω, λοιπόν, δυο φίλους μου, το μυστικό μου λέω
 και συμφωνούμε τσ' άλλοι δκυο να 'ρτούσι επιπλέο.
 Από τα χρόνια του σχολειού καλοί μου φίλοι ήτο,
 που θε να ξετυλίσαμε της μνήμης μας το μίτο,
 μαζεύτημε στο καφενέ να πιούμε ένα ποτήρι,
 να ανακατέψει το κρασί του νου το πατητήρι.
 Είπαμε εις το καφεζή να φέρει ένα μπουκάλι
 κι αν μας αρέσει το κρασί να ξαναφέρει πάλι.
 Βάλαμε στα ποτήρια μας πιο κάτω απού τη μέση,
 για την αρχή το κέρασμα ετούτο μας αρέσει,
 ύστερα τα σκουντρίξαμε και πίνομε το πρώτο,
 πως είχαν ούλοι όρεξη για δεύτερο θωρώ το.
 Εξαναδευτερώσαμε και ετριτώσαμε το,
 μετά 'παμε του καφεζή να μη το φέρνει σκέτο.
 Έτοιμον είχε το μεζέ φαίνεται στο τουράτσι,
 λίγο ψωμί, δυο τρεις ελές, σαρδέλλες τσαι τυράτσι.
 Τσαι μια σαλάτα καφεζή θέλομε να μας κάμεις
 κι έλα κι εσύ εις το πιστί ύστερα να συνδράμεις.
 Μας ήφερε στο πι τσαι φι δυο ντοματοσαλάτες
 τσ' είπε μας πως τσαι στο ταβά ήβαλε τις πατάτες.
 Ωσάν τα όρνια πέσαμε κι εδειάσαμε τα πιάτα,
 τίποτα δεν θ' αφήναμε τσαι άλλα τόσα νά 'τα.

¹²⁶ Θανόπουλος Γ., «Η τέχνη της σύνθεσης των στιχουργημάτων του Βάσου Ευ. Γεραπετρίτη» στο *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016, σ.σ.383-408.

Νοστήμιζε τσαι το κράσι πού 'χαμε το αντρίτσο,
 το καλαμάρι επόμενε μόνο τσαι το ροϊτσο.
 Ήρτα τσ' αυτά σιγά-σιγά στην έβδομη μποτίλια
 κι όσοι αλάργα εκάουτο εσκούσα 'πό τη ζήλεια.
 -Έλα κοντά μας Μιχαλιώ τσ' εσού Εργάτση έλα,
 τσ' εσού Γιαννή τσαι Νικολή, να φάτε μια σαρδέλλα.
 Ελάτε μια που βρέθημε να πιούμε ένα ποτήρι,
 να δούμε πού θα φτάσομε απόψε με τ' αθήρι.
 Εσύρα τις καϊγλες τω τσαι εσιμοκαϊσα
 κι ως τα να (δ)εις ο καφενές γιέμωσε ίσα-ίσα.
 Τσέρασε, ξανατσέρασε κουβέντα στη κουβέντα,
 εμπάιναμε σιγά-σιγά τσαι στου γλεντιού τη τέντα.
 Είπαμε για ψαρέματα, τσουνήγια και ξενύχτια
 τσ' εμπλέαμε σιγά-σιγά εις του κρασιού τα δίχτυα.
 Ωσά μιλάει το κρασί με του ψαρά το στόμα,
 κρουφογελά αυμέσα του τσ' ο τσουνηγός ακόμα.
 Τσ' ωσά μιλά ο τσουνηγός όσοι τσ' αν του αφκρούτει,
 την ώρα πού 'βγε η ψευτιά στο κόσμο καταργούτει.
 Πάντα τα λίγα φέρνουσι τσαι τα πολλά τα χάνου
 τσαι τα μεγάλα φεύγουμτων τσαι τα μικράτσα πιάνου.
 Άκου τι λέει ένας ψαράς σα πιεί ένα ποτήρι...
 ...κλαίεις, γελάς, δεν εμιλάς ή κάνεις χαρακίρι;
 Άκουσε τσαι το τσουνηγό πού 'χει τσ' αυτός να ρήσει,
 ποιος εμπορεί τα ψόματα απού 'πε να μετρήσει;
 Είπαμε ψόματα πολλά αμ' είπαμε τσ' αλήθειες,
 για τις χαμένες εποχές και τις παλιές συνήθειες.
 Εκλάψαμε τη μοίρα μας τσαι ξανακλάψαμέ τη
 τσ' εχιλιοκαταράστημε το μαύρο μας κισμέτι.
 Ούλες οι αναμνήσεις μας επνί(γ)ησαν στο κλάμα,
 αφού 'рте η κουβέντα μας στου τόπου μας το δράμα,
 που η τσερατένια ξενιδιά ρήμαξε τα χωριά μας
 τσαι γίνηκε η θλίψη μας ωσά τσαι την οργιά μας.
 Της ξανακαταράστημε με ούλο μας το άχτι,
 γιατί ούλη η Κάρπαθος στη ξενιδιά εσυνάχτει.
 Σιγά-σιγά εμπήκαμε τσαι στου γλεντιού τη ρότα
 τσ' αν είχε λύρα πούετε ο εις τον άλλο ερώτα.
 Μέχρι να 'ρτεί το όργανο να χαμηλοταιριάσει,
 καθένας το λαρύτζι του είχε να ξεσμουριάσει.
 Άλλος ένα συρματικό εσι(γ)ανοτραούα
 τσ' άλλοι να λέει ένα σκοπό το διπλανό εκούα.
 Εστράτιζε η παρέα μας κι ερχόταν εις το κέφι,
 γιατ' η χολή του μερακλή τ' όμορφο γλέντι τρέφει.
 Σαν ήρτε εις το ταίριασμα της λύρας το λαούτο,

άφωνοι επομείναμε σχεδόν σ' ένα μινούτο.
 Ούλοι εκρεμαστήκαμε στου λυριστή τ' αχτύλια,
 που στέλνασι τις σκέψεις μας μακριά χιλιάες μίλια.
 Βάλαμε τις παλάμες μας στα μάουλα καμπόσοι,
 να ραχατέψει η σκέψη μας κι ο νους να ξεθαμπώσει.
 Κι ύστερα των εκάναμε πάνω τα χαλινάρια,
 να βρου τη σκάρμη γλήορα και του γλεντιού τα χνάρια.
 Εγλύκαινα κι οι βοταρές η μια μετά την άλλη,
 που τη καρδιά του μερακλή εκάνατη να πάλλει.
 Εσέβγουμου αν ήπρεπε να πρωτοτραουΐσω,
 μα μού 'ρεσε και να 'κλουθώ και να κραώ το ίσο.
 Άλλωστε απ' τα μικράτα μου συρματολός εν ήμου,
 δεν ξέρω αν ήφταιε η μνήμη μου ή ήφταιε η φωνή μου.
 Έτσι, λοιπόν, ελίμενα άλλος να αρχινέψει,
 ένα καλό συρματικό κι ύστερ' αλλού να γνέψει.
 Κι αυτός που το συρματικό συνήθως πρωταρχίζει,
 το γλέντι με μια μαντινά ύστερα συνεχίζει.
 Αυτός, λοιπόν, που τον σπορό θα πάρει του θεμάτου
 κι εκεί το γλέντι αν κραεί θε νά 'ναι του καμάτου.

4.Δίστιχα που αφορούν στην τελετουργία του καρπάθικου γλεντιού.
 Δίστιχα 31 - Νο (4)

Χίλια καλώς μας ήσμιξε παλιοί καλοί μου φίλοι,
 το χρέος π' ο καθένας μας στο τόπο μας οφείλει.
 Χαίρομαι π' ανταμώνομε ας είν' και πότες-πότες
 και για δυο μήνες το χωριό γίνεται σαν αλλότες.
 Φαρμάκι 'ναι τα λόγια σου που όμως μέλι στάζου,
 αμέ την τύχη του χωριού φίλε δεν την αλλάζου,
 γιατί είν' η ξενιδιά πληγή, που γιατρεία δεν έχει
 και το δικό μας ριζικό και του χωριού ελέγχει.
 Γιατί Αϊ Γιώργη μου, προστάτη του Σποάτου,
 δεν βοηθάς τους χωριανούς νά 'ρτου μέσ' στη ποά του;
 Ούλοι να μαζευούμαστε σ' αυτό το παλιοχώρι,
 να γίνομε όπως παλιά απού δεν μας εχώρει.
 Ούλοι κεράκια σ' άφτομε, λαμπάδες και καντήλια,
 να φέρεις τους ανθρώπους μας από χιλιάες μίλια.
 Εγώ θαρρώ κι ο Άγιος κι εκείνος απερπίστη,
 αφού ο Σποΐτης του χωριού και του σπιτιού του αρνήστη.
 Κουράστηκε κι ο Άγιος να κόφτει πέτρα πόε
 κι ακόμα τ' αποτέλεσμα απού 'ρπιζε δε τό (δ)ε.
 Εκακοσυνηθίσαμε στου κερατά τη χώρα,
 θαρρείς πως δεν εκάαμε εις το χωριό μιαν ώρα.

Αφού εμείς ξενέψαμε σκεφτείτε τα παιδιά μας,
 γιατί αν θα πεις τα 'γγόνια μας θα κάψου τη καρδιά μας.
 Σα φύουσι κι οι γέροι μας κι η πόρτα μας σφαλίσει,
 να ούμε για επιστροφή ποιος θα ξαναμιλήσει.
 Τότες θα μιζοτοκλιαίομαι και θα αναρουφούμε,
 όποτε θε να πίνομε και θε να βρασιούμε.
 Ετότες θά 'ναι πιο αργά και θά 'ν' μιάλο κρίμα,
 νά 'ρχεσαι να θωρείς σβηστό τ' αφέντη σου το μνήμα.
 Θά 'ναι γεμάτη κι η αυλή κι οι αλιτάνες χόρτα
 και της αράχνης η πασά εις του σπιδιού τη πόρτα.
 Επόμεινε και το σχολειό μόνο μ' ένα παιάκι
 και θα γενεί των αραχνώ και τω πουλιώ κονάκι.
 Αφού στεναχωρεύεστε, παιδιά, και χωλοσκάτε,
 αφήστε τη τη ξενητειά και στο χωριό ελάτε.
 Κάνετε τα ταξίδια σας συχνά και πιο μεγάλα
 κι όχι να επιστρέφετε πίσω τα ίδια ζάλα.
 Εμού μ' αρέσει οδωνά χρόνου καιρού να μένω
 κι ούλοι να προσπαθήσετε, φίλοι μου, επιμένω.
 Εν έχει αλλού πιο δροσερό και φρέσκο αεράκι,
 να σου φυσά ανάλαφρα στου πόνου το μεράκι.
 Εν έχει σα του τόπου μας θάλασσα του καμάτου,
 σαν του Χαδιού τ' Αϊ Γιαννιού και σα τ' Αντιπεράτου.
 Μήε πιο νόστιμο ψωμί προ πάντω με το λάι,
 που με τυρί και δυο ελές (δ)ε γίνεσαι κολάι.
 Κι ένα κρομμύ Σποϊτικό με μια μπουνιά σπασμένο,
 με δυο σαρδέλλες φετινές και φα ασπρικομένο.
 Εμένα μού 'βρα πίεση πάνω 'πό δεκαέξι
 και μού 'πα βάρδα τ' αρμυρά μα δεν ακούω λέξη.
 Εγώ τσαι τη αθέρα της, παιδιά, τη καταπίνω
 κι αν περισσέψει η ορά του κάτη (δ)ε τη δίνω.
 Ετούτο το παλιόπραμα το παστωμένο αλάτι,
 σα δε σου (δ)ώκου μια μπουτσά 'πομένει σου στο μάτι.
 Ετούτη η παλιομένουλα τσ' η τσεφαλή του σκάρου,
 μ' ανοίουσι την όρεξη όσα θα σιουντάρου.
 Καλή του σκάρου η τσεφαλή και τα εντόστιά του,
 μα να του βγάλεις τη χολή για νά 'ναι του καμάτου.
 Αρέσει μου τη(γ)ανιστός μα και γιαχνί το θέλω,
 σαν είναι τσαι μελίζωνος του βγάζω το καπέλο.
 Ούλοι να προσπαθήσομε από πολύ ως λίγο,
 γιατί να ζήσει το χωριό είναι πολύ επείγο.
 Το Σπόα τελεσίγραφο στους Εσποϊτες στέλλει,
 ότι ο ήλιος σκοτεινός της μοίρας τ' ανατέλλει.

5. Δίστιχα αφιερωμένα στα περίφημα ράφια με τα διακοσμητικά αντικείμενά τους, που αποτελούν το πλέον εμβληματικό στοιχείο του εσωτερικού κάθε καρπάθικου σπιτιού. Δίστιχα 5

Από τα πέρατα της γης στολίδια μαζεμένα,
στο ράφι το καρπάθικο βρίσκονται ταιριασμένα.
Πάνω στο ράφι ταιριαστά εκατοντάδες χρόνια,
από γιαγιάδες πού 'φυγαν στα τωρινά εγγόνια.
Ο μαστραπάς νά 'ναι χρυσός και με πλουμιά περίσσια
και η πιατέλα απλαϊνή να βάζου τα κανίσια.
Κούπες να βάλου τις μπουκιές στου γάμου το τραπέζι
και βάζα να φυλάξουνε το νιο το πετουμέζι.
Τσανάκες απού τον πηλό στο χέρι ζυμωμένες
και στο καμίνι ύστερα πολύ καλά ψημένες.

10. ΔΙΣΤΙΧΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΡΠΑΘΙΑΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

1. Καταληκτήριος χαιρετισμός με πεζή εισαγωγή και μαντινάδες στο κλείσιμό του, που απηύθυνε προς τους Συνέδρους ο Ηλίας Βασιλαράς, με την ιδιότητά του ως Προέδρου του Συνεδρίου «Κάρπαθος και Λαογραφία: Α' Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο, το διήμερο 26 και 27 Μαρτίου 1994. Δίστιχα 4 - Νο (232)

Καταληκτήριος Χαιρετισμός

Κλείνοντας το τόσο σημαντικό τούτο Συνέδριο κι έχοντας την ευθύνη ως Πρόεδρος να πω τα τελευταία λόγια, ειλικρινά πιστέψτε, πως μια αόρατη δύναμη με σπρώχνει να διαφοροποιηθώ από τους τύπους και τους κανονισμούς κι οι τελευταίες μου κουβέντες να 'ναι έτσι, όπως τις αισθάνομαι, έτσι όπως μου τις ψιθυρίζει η καρδιά ενός Καρπαθίου. Είναι η συγκίνηση, η διαπίστωση, ο προβληματισμός, το ευχαριστώ κι η υπόσχεση -σε μαντινάδες-, έτσι όπως αυθόρμητα θα αντιδρούσε ένας μερακλής Σποΐτης, που ζούσε ο ίδιος και η παρέα του ολόκληρο το γλέντι (μεγαλείο) του Συνεδρίου μας -μ' όλες τις δυσκολίες και τις χαρές του- από την αρχή ως το τέλος του, που, Θεέ μου, ας μην ερχόταν ποτέ.

Τέλειωσε το Συνέδριο, Θεέ μου, και τι κρίμα
και όπως ούλοι μού 'πασι σ' ούλα επήε πρίμα.
Εκούστηκαν πολλών λογίων ιδέες, γνώμες, σκέψεις,

που συμφωνούσι πως ΑΡΓΕΙΣ, πλούτε μας, να στερέψεις.
Μάφε(;) θα βγουν τα «Πρακτικά», πού 'χουμε βάλει στόχο;
Αν δεν εβγούν και γλήγορα παράπονο θα τό 'χω.
Ευχαριστούμε σας πολύ καθηγητάες ούλους
κι εμάς θε να μας έχουσι τα έθιμά μας δούλους.

Μάρτιος του 1994
Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς, Πρόεδρος
Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων
Γυμνασίου Πηγαδίων Καρπάθου

2. Έμμετρα συμπεράσματα της ομιλίας του με τίτλο: Τραγούδια της γαμήλιας πομπής στην Κάρπαθο: «Γυριστά» - «Συρματικά» - «Του Λαλημάτου», που παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια του Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας, το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο από τις 26 έως και τις 29 Σεπτεμβρίου 2001. Σελίδες 111 - 139 τόμου Πρακτικών (και ανάτυπο). Δίστιχα 9

Ως βιωματικός τραγουδιστής, γλεντιστής και ασχολούμενος με τα λαογραφικά του νησιού μας, θα ήθελα, «ποιητική αδεία», να παραθέσω τα συμπεράσματα της εργασίας μου σε έμμετρο λόγο.

Εγώ τα συμπεράσματα θα πω με μαντινάες,
αν και δεν πάσι με τους τρεις π' ανάφερα χαβάες.
Γιατί με το «συρματικό» και με του «λαλημάτου»,
δεν θα τις πει τρα(γ)ουϊστής, αν είναι του καμάτου.
Δε πρέπει τα τραγούδια μας απού 'χομε ακόμα,
όπως τα «καλημεριστά» να μπουν κι αυτά στο χώμα.
Εμείς όσοι κα(θ)ούμεστε σ' αυτόν εδώ το τόπο,
τον κάνουμε παντού γνωστό με το δικό μας τρόπο.
Γλεντούμε και χορεύομε με γέλιο και με δάκρυ,
θαρρείς κι υπάρχουν δύο θεοί στου Αιγαίου μας την άκρη.
Κι αφού κάθε ερευνητής βρίσκει κάτι να γράφει,
μιλήστε για την Κάρπαθο, κύριοι λαογράφοι.
Κάνετε ένα Ψήφισμα για το σκοπό ετούτο,
να γίνει εις την Κάρπαθο γλήγορα Ινστιτούτο.
Νά 'ρχεστε να διδάσκετε αφού υλικό υπάρχει
κι εσάς το λέω Δήμαρχε, Έπαρχε και Νομάρχη.
Το Ψήφισμα στους Υπουργούς στείλετε, να το μάθου
κι εμείς λαμπάδες θά 'φτομε στους Άγιους της Καρπάθου.

Ευχαριστώ
Β' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας
26-29 /9/2001
Πρακτικά σελίδα 130

3. Από το Συνέδριο «Κάρπαθος & Λαογραφία, Γ΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας», που πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο, κατά το διάστημα 21-26 Μαρτίου 2006. Τόμος Πρακτικών σελ. 1079 - 1090. Δίστιχα 87 - Νο (231)

Έμμετρος αποχαιρετισμός

Το Διεθνές Συνέδριο ξεμπερδεψε το τρίτο
 κι είπαν το μεγαλύτερο απού 'γινε πως ήτο.
 Για τη λαογραφία μας ήτανε η κουβέντα
 κι ελέα ό,τι λέασι τσ' είχα και ντοκουμέντα.
 Απ' όλη την υφήλιο γνωστοί καθηγητάες
 κι ανάμεσά τους βέβαια δυο τρεις ερευνητάες.
 Ξέρουν κι ετούτοι κάτι τις, χωρίς πτυχία όμως
 κι είν' απ' την πείρα τους γνωστός της έρευνας ο δρόμος.
 Δεν μέτρησα ποιοι είν' πιο πολλοί από τα δύο φύλα,
 γιατί' όσο βλέπω το συρμό με πάνει ανατριχίλα.
 Εδώ νομίζω φέρθηκες κι εσύ Μηνά σαν άντρας
 κι είν' πιο πολλά τ' αρσενικά τούτης εδώ της μάντρας.
 Μ' ως είδα στ' αμφιθέατρο σε μια δικιά σου τάξη,
 γρήγορα ο συσχετισμός ετούτος θε ν' αλλάξει.
 Ίσως εις το Συνέδριο του δυο χιλιάδες δέκα,
 γυναίκες θά 'ναι οι σύνεδροι κι η πρόεδρος γυναίκα.
 Σ' ένα ακαδημαϊκό τό 'χαν αφιερώσει,
 μοναδικό στον τόπο μας κοντά στο νου κι η γνώση.
 Ήπρεπε τούτη η τιμή να γίνει άρο-άρο,
 γιατί δεν έχει η Κάρπαθος πολλούς σαν το Νουάρο.
 Ούλη η φαμίλια ήτανε άνθρωποι τω γραμμάτω
 ιστορικοί και νομικοί, ηθών και εθιμάτων.
 Αυτή 'τανε μια πρόταση 'πού τον Αλεξιάδη,
 να τιμηθεί μετά ζωής του Όθους το πρεπάδι.
 Κι ήφερε εις την Κάρπαθο της γνώσης τα ξεφτέρια,
 απού μπορούσι να μιλού μέρες χωρίς δεφτέρια.
 Κάπου καμιά πενηνταριά πάνω ή κάτω ήτο,
 (περί των λαογραφικών) γνωστή η ακοή των.
 Ροδάνι ήτο η γλώσσα τω, ξυράφι το μυαλό τω,
 την όρεξη απού 'χασι, Θεέ μου σε καλό τω.
 Εκτός από τους Έλληνες είχε κι απ' άλλα μέρη,
 γιατί η λαογραφία μας ούλους ενδιαφέρει.
 Είχε Αυστραλούς και Ισπανούς και Γερμανούς και Γάλλους
 κι Εγγλέζους, συγχωράτε με αν είχε ξένους κι άλλους.
 Σε κάποιους κάτι έτυχε στην οικογένειά τω
 κι εν ήρτασι μ' εστείλασι κι εκείνοι τα γραφτά τω.

Με δυο, λοιπό, επιτροπές 'κοσιοκτώ άτομω,
 που αν γράψεις τα προσόντα τω θα θέλεις ένα τόμο.
 Ετούτο το Συνέδριο, φίλοι μου, εδιοικεί το
 κι όπως πήγαν τα πράγματα άξιοι οι μισθοί τω.
 Η μια 'τον Οργανωτική, Τιμητική η άλλη,
 να διορθώνει η μια θαρρώ την άλλη όταν σφάλλει.
 Τρίτη εξεκινήσασι της γνώσης οι αιθέρες
 κι έκατσαν εις την Κάρπαθο περίπου έξι μέρες.
 Θα κάνω μια προσπάθεια όχι πολλή σπουδαία,
 να γράψω σ' ό,τι είπανε την κεντρική ιδέα.
 Αν όμως κάποιο ξέχασα δεν το 'κανα σκοπίμως,
 στα πρακτικά θε να γραφτούν σ' όλους, το λέω εντίμως!

Τρίτη 21 Μαρτίου - Εναρκτήρια Συνεδρία

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΙΤΣΑΚΗΣ

Για τον νομοδιδάσκαλο, τ' αστέρι της Καρπάθου,
 κύριε Πιτσάκη είπατε κι οι σύνεδροι να μάθου.

ΜΗΝΑΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ

Σου το 'χω πει πολλές φορές και θα το λέω πάντα,
 θα πρέπει να σου στήσουμε, Μηνά μου, ανδριάντα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΑΜΗΣ

Για τους ξενιτεμένους μας εμίλησε ο Τάμης
 και αν δεν ήρθε τα 'στειλε. Κι εφάνηκε αντάμης.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΕΡΑΚΛΗΣ

Το όνομά σας, Μερακλή, είν' όνομα και πράμα,
 για θαύμα μας μιλήσατε μ' είστε κι ο ίδιος θάμα!

ΟΜΟΝΟΙΑ

Μπράβο εις την Ομόνοια για το τέλειο δείπνο,
 εφάγαμε, χορέψαμε και πήγαμε για ύπνο.

Τετάρτη 22 Μαρτίου - Β' Συνεδρία, πρωί

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΡΓΑΤΣΟΥΛΗΣ

Η πήλινή σου πεθερά μας ξάφνιασε Βασίλη
 μ' αντί ξαδέρφων χάθηκε να βοηθούν οι φίλοι;

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΘΩΜΑ

Δεν σ' άκουσα Παπαθωμά για ποιο λόγο δεν ξέρω,
 μ' είχε η ανακοίνωσή, μου είπαν, ενδιαφέρο.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΤΣΟΓΙΑΝΝΗ

Νόμιζες Ευαγγελία μου πως ήσουν (γ)υπλοκούρι
 μα οι καλάες έχου σε τώρα για κελεπούρι.

Είπες για τους μαστόρους μας πως φτιάξα την Περσία

κι εμάδιασές τους κι έρμαιιον εγένηκε της Σ.Ι.Α.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Θανόπουλε τα λόγια σου είχαν επιτυχία,
με τόσα τεχνοτροπικά της ποίησης στοιχεία.

Τετάρτη 22 Μαρτίου - Γ΄ Συνεδρία, μεσημέρι

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕΡΠΑΤΑΡΗ

Μάλαμα να 'ν' στα χέρια σας διαμάντι και λουάρι,
με τη γλυκιά σου τη φωνή μας είπες Περπατάρη.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΡΕ

Κι έρχεται ύστερ' η Κορρέ, λοιπόν, η Κατερίνα
κι είπε πολλά μα στάθηκε χώρια στη κολαΐνα.
Κι ένας Καρπάθιος πρόσθεσε: Μα του Χριστού τη πίστη,
την είδα σα παντρεύγου μου κι ύστερα εξαφανίστει!

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΑΚΗΣ

Μετά μεγάλης προσοχής, σχεδόν με το μπαμπάκι,
το κάθε θέμα ακουμπάς, σοφέ Χαραλαμπάκη.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Κύριε Αναγνωστόπουλε με τ' όμορφό σου θέμα,
ό,τι λεν για την Όλυμπο είπες δεν είναι ψέμα.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΑΝΤΖΟΥΛΑΤΟΥ

Το σπίτι το Καρπάθικο ύμνησες Αντζουλάτου
κι είπες πως είναι τα κακά πιο λίγα απ' τα καλά του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΥΔΙΚΟΣ

Απ' τον Αυδικό ό,τι 'κουσα πάρα πολύ μ' αρέσα
κι ας ήβαλε το διάολο στη κεφαλή μου μέσα.

Τετάρτη 22 Μαρτίου - Δ΄ Συνεδρία, απόγευμα

ΝΑΘΑΝΑΗΛ ΔΙΑΚΟΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Κι έρχεται ο Ναθαναήλ μετά να μου τον βγάλει,
για την αγάπη του Θεού μίλησε τη μεγάλη.

Συσχέτισε το θέμα αυτό μ' έθιμα της Καρπάθου
κι είπε ΟΙ ΑΓΑΠΕΣ έθιμο πως είναι να το μάθου.

EUSEBI AYENSA

Εξήγησε κι ο Ισπανός Ευγένιος Αγιένσα,
τη σχέση των διστίχων μας κι ό,τι είπε μου αρέσα.

Τα δυο Ισπανικά νησιά και δύο της Ελλάδας,
είπε πως έχουνε δεσμούς στενούς της μαντινάδας

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΑΡΑΚΗΣ

Ακούσαμε χίλια καλά κι απ' το Βασιλαράκη,
μ' εξέχασε την Όλυμπο και το κρατά μεράκι.

BERNARD VERNIER

Μπερδεύτηκα με τον Βερνιέ στις σχέσεις των ανθρώπων
μα μ' άρεσε που τά 'λεγε με το δικό του τρόπο.

ΘΟΔΩΡΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΑΣ

Και έρχεται ο Γραμματάς και εξεμπέρδεψέ με
κι άσχετ' αν είμαι αρσενικός κι εμένα εσόκαρέ με.
Για το Πιπέρι είπε μας τ' Όθους και της Αγιάσου
κι όπως μας τά 'πες, Γραμματά, τα χείλη σου να 'γιάσου.

Τετάρτη 22 Μαρτίου - Ε' Συνεδρία, βράδυ

ΜΑΝΟΛΗΣ ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ

Στη Σάμο δεν εξέραμε πως πήγαν οι Καρπάθιοι,
Βαρβούνη ήσουν αφορμή ο κόσμος να το μάθει.
Είπες για τον Τραμπάκουλα τον άξιο ποιητή μας,
που στο νησί σου τίμησε, Μανόλη, το νησί μας.

ΣΟΦΙΑ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Κυρία αντιπρύτανης, αφού στο χέρι σου είναι,
το Ινστιτούτο κάνε μας. Στην ιστορία μείνε!
Κρίμα αφού ξεχάσατε ό,τι 'χατε γραμμένα,
μ' η γλώσσα σας καλύτερη είν' από κάθε πένα.

ΑΝΤΑ ΚΑΤΣΙΚΗ - ΓΚΙΒΑΛΟΥ

Μας φόβιζε από παιδιά της Αναράς ο Σπήλιος,
όμως μας τον εφώτισε της πέννας σας ο ήλιος.
Και καταλήξαμε εύκολα, κυρία μου Κατσίκη,
πως στα βιβλία τα καλά η Αναρά ανήκει.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΒΕΡΝΙΚΟΣ

Στου Ποσειδώνα τη σπηλιά αφού 'χομε στη Μήλη,
επής γιατί φαίνεται έχεις τη φύση φίλη.
Μας έφερες κι ένα φυτό αφού πολύ σπανίζει
βραβείο εξερευνητή, Βερνίκο, σου αξίζει.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Για τις γυναίκες είπες μας, κύριε Δασκαλάκη
κι έθιξες τον εγωισμό, τον αντρικό λιγάκι.

Πέμπτη 23 Μαρτίου - ΣΤ' Συνεδρία, πρωί

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΣΧΙΝΑΣ

Ο Περικλής είπε πολλά κι ήπαιξε και τσαμπούνα,
την όρεξή μας ήκαμε κι ήφτασε ως τα μπούνια.

ΡΕΑ ΚΑΚΑΜΠΟΥΡΑ

Πού τά 'βρες τόσα χρήσιμα κι εμάζεψές τα Ρέα
και είπες για τη Δήμητρα Αθήνας και Μπεραία;

ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΚΑΠΛΑΝΟΓΛΟΥ

Το παραμύθι αρέσει μου, που ακόμα δεν εχάθη,
καλά 'καμες και το 'θιξες στο θέμα, Μαριάνθη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΝΕΚΟΣ

Έχεις για το Κολυμπητή Κάρπαθος κάτι άλλο,
που ο Μπενέκος είπε μας κι αξίζει του ρεγάλο.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

Για την καινούργια Καρπαθιά θα πω μισή κουβέντα,
ό,τι 'πε η Βασιλική είχε και ντοκουμέντα.

Πέμπτη 23 Μαρτίου - Ζ' Συνεδρία, μεσημέρι

ΑΝΝΑ ΓΟΥΗΛ ΜΠΑΔΙΕΡΙΤΑΚΗ

Για την παλιά μας φορεσιά είπες, κυρία Άννα,
που κάποτε φορούσασι αυτοί που μας εκάμα.

Εις τα Μουσεία μοναχά την έχουν κι είναι κρίμα,
είναι κι αυτά τα ρούχα μας του εξελιγμού μας θύμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΓΛΥΚΟΦΡΥΔΗ - ΛΕΟΝΤΣΙΝΗ

Για το τοπίο του νησιού μίλησ' η Γλυκοφρύδη
κι είπε πως είν' η Κάρπαθος στο Αιγαίο μας στολίδι.

THORNTON EDWARDS

Ο Έντουαρντ μας ξάφνιασε με το ανέγλειμμά του
μ' ήτο η ανακοίνωση, νομίζω, του καμάτου.

BIKY ΠΑΤΣΙΟΥ

Αυτό το μυθιστόρημα ποτέ μου δεν το βρήκα,
που, όπως είπε η Πάτσιου, το έγραφε η Γκίκα.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΔΟΥΛΑΒΕΡΑΣ

Τα λόγια σου εξωτικά και μάγισσες εφέρα,
εις του Καρπάθιου το μυαλό, κύριε Δουλαβέρα.

Πέμπτη 23 Μαρτίου - Η' Συνεδρία, απόγευμα

ΜΑΡΙΑ ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ

Την έζησες την Έλυμπο κι έχεις πολλές φιλίες,
γι' αυτό είναι οι φίλοι σου, Μαρία, μερακλήες.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Εις τους Καρπάθιους θύμησες τα δύσκολα τω χρόνια
κι ήρθαν στο νου τω, Δαμιανού, Κουσκούτες και βελόνια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΕΟΝΤΣΙΝΗΣ

Όποτε 'ρθεις στη Κάρπαθο δεν χάνεις ευκαιρία,
να λες πώς να διδάσκεται η τοπική Ιστορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΡΟΜΠΟΝΑΣ

Και ρίζες προομηρικές βρήκες εις το ΔΙΚΙΜΙ,

μπράβο σου Γιάννη Προμπονά, τιμάς την επιστήμη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΝΤΡΩΤΗΣ

Κύριε Κεντρωτή χρήσιμα είναι ό,τι μας λέτε
και για τη σχέση μάθαμε πού 'χομε με το Γκαίτε.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΣΕΡΓΗΣ

Μανόλη, όλη η Κάρπαθος ήτο στην ίδια μοίρα,
δεν έπαιζε αλλιώς εδώ κι αλλιώς εκεί η λύρα.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΛΚΙΔΗΣ

Καλή 'ν' η παρατήρηση που έκανες Μαλκίδη,
να ομορφύνει η Κάρπαθος του Αιγαίου το στολίδι.

RENEE HIRSCHON

Τί 'ταν αυτά για το σοφά, Ρενέ μου, που μας είπες,
με άλλες γνώσεις γέμισες της γνώσης μας τις τρύπες.

ΖΩΗ ΣΑΜΑΡΑ

Ούλες οι μαύρες κι άσχημες επήραν άντρες κι έχουν,
όταν το λες, όσοι σ' ακούν, πρέπει να σε προσέχουν.

Είν' η γλυκιά σου η φωνή ωσάν αμπάσα λύρα,
γιατί, Ζωή, 'χεις δυο νησιών θαλασσινή αρμύρα.

RUDOLF BRANDL

Την πλούσιά μας μουσική την ήκαμες σε νότες,
Ροδόλφο Μπραντλ, μα νά 'ρχεσαι στο τόπο πότες-πότες.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΕΡΣΕΛΗΣ

Αυτή την επισήμανση αφού 'καμες Μανόλη,
θα πρέπει να τη σεβαστούν οι Λαογράφοι όλοι.
Σα μελετούν τη Κάρπαθο, να μελετούν και Κάσο,
γιατ' έχουν τα χέρια τω τον Ρήγα και τον Άσσο.

Κυριακή 26 Μαρτίου - Καταληκτήρια Συνεδρία, πρωί

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΝΤΑΞΗΣ

Πολύ σοφά ο Κονταξής μάς είπε για το δώρο
και με την ομιλία του έκαμε τόσο ντόρο.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΟΣ ΜΠΑΜΠΟΥΝΗΣ

Γιατί τα ξαναθύμιζες τα νούμερα Μπαμπούνη,
που ο Μουσολίνι διάταξε το Ιταλικό γουρούνι.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΤΣΑΓΓΑΡΗΣ

Φίλε Μανόλη, είπες μας για τις τεχνολογίες,
σ' εμένα είναι σα βουνό, που νά 'χου ευλογίες.

ΗΛΙΑΣ ΒΑΣΙΛΑΡΑΣ

Κι εγώ για τις τρικάντουνες σας είπα δυο κουβέντες,
σαν μικρό μνημόσυνο σ' ανώνυμους λεβέντες.

Και να με συγχωρέσετε αν ήκαμα και λάθη.

...Παρακαλώ όλους να με βοηθήσετε...

...γιατί δε βρίσκω ομοιοκαταληξία...
...και απειλούμαι με τρικάντουνη!

4.Εμμετρο καλωσόρισμα με δίστιχα προς τους Συνέδρους του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας, το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο, κατά το διάστημα 8-12 Μαΐου 2013.
Δίστιχα 6

Και στα δικά μας

Αφού τα καταφέραμε Συνέδριο να γίνει
και της Λαογραφίας μας νά 'ν' ανοιχτή η κρήνη,
να τρέχει δροσερό νερό περίπου μια βδομάδα
και τι συμβαίνει στο νησί να ξέρει όλη η Ελλάδα.
Χίλια καλωσορίσατε και το «Χριστός Ανέστη»,
φάρμακο νά 'ν' στις χώρας μας σ' όσες πληγές υπέστη,
γιατί με τα μνημόνια που μπήκαν στη ζωή μας,
είδαμε ποιοι 'ναι οι φίλοι μας και ποιοι 'ναι οι εχθροί μας.
Ποιοι θέλου το πολιτισμό να τον ισοπεδώσου
κι από τ' αποδιαλέ(γ)ουρα αφού 'χου να μας δώσου.
Μ' η Κάρπαθος θ' αντισταθεί και πέρα θα τα βγάλει,
θα στέκει στον πολιτισμό της χώρας να συμβάλει.

Ηλίας Βασιλαράς
8 του Μαγιού του '13

11.ΔΙΣΤΙΧΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

1.Τις μαντινάδες αυτές, όπως μας πληροφορεί ο ίδιος ο Ηλίας Βασιλαράς, με χειρόγραφη σημείωσή του, τις «Θυμάται ο Ηλίας Γ. Λιγνός (Ταχυδρόμου), από ένα γλέντι εσπερινό Αγ. Γεωργίου 1987, στη “Φωλιά” με πολλούς Ολυμπίτες, προς τον Ηλία Νικολαΐδη, που τραγουδούσε πως θέλουν και τους αρέσει να γλεντούν στο Σπόα. Τους είπα εγώ» (Μαντινάδα 1):

Δεν μας χωρίζου πιο βουνά κι η στράτα είν’ σοπάτι
και νά ’ρχεστε πιο τακτικά και πιο πολλοί νομάτοι.

2.Αφιερωμένα στον Μίκη Θεοδωράκη, όταν επισκέφθηκε την Κάρπαθο, τον Μάιο του 1990. Δίστιχα 3 - Νο (209)

Η λύρα είναι σύμβολο του μουσικού μας πλούτου
κι υφαίνει λύπες και χαρές τ’ όμορφου τόπου τούτου.
Κάνει τη λύπη μας χαρά και τη χαρά μας κλάμα
και δένει φίλους και εχθρούς της νότας της το ράμμα.
Θε μου, να μπόρεις ν’ άλλαζες της πλεύσης μας τη ρότα,
να σμίξει ούλους τους Έλληνες της λύρας μας η νότα.

Μάης του ’90
Στο Θεοδωράκη!

3.Ο Κωνσταντίνος (Κωστής) Στεφανόπουλος (Πάτρα 1926-Αθήνα 2016)
διετέλεσε Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας από το 1995 έως το

2005. Λίγους μήνες μετά την ανάληψη των καθηκόντων του (Μάρτιος 1995) επισκέφθηκε για πρώτη φορά την Κάρπαθο και συγκεκριμένα στα τέλη Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους. Ο Ηλίας Βασιλαράς τον υποδέχθηκε με τα ακόλουθα δίστιχα. Δίστιχα 6 - Νο (194)

Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε,
Σεβόμενοι τον πολύτιμο χρόνο σας θα σας παρουσιάσουμε πολύ λίγους χορούς και τραγούδια της Καρπάθου. Οι αυτοσχέδιες μαντινάδες μας αντιπροσωπεύουν τα αισθήματα όλων των Καρπάθιων και θα το διαπιστώνετε αν ο χρόνος σας το επέτρεπε να γλεντίζατε μερικές μέρες μαζί μας. Οι χοροί που θα δείτε από τα παιδιά του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου, με κύριο το Πάνω Χορό Καρπάθου είναι η εκδήλωση της χαράς μας για την επίσκεψή σας στο νησί μας.

Χίλια καλώς ορίσατε, Πρόεδρε, στο νησί μας,
να σμίξει η Αγάπη σας την απομόνωσή μας.
Ετούτο το μικρό νησί του Αιγαίου μας την άκρη,
έχυσε για τη λευτεριά αίμα πολύ και δάκρυ.
Δεν άλλαξ' η θρησκεία του, η γλώσσα και τα ήθη,
γιατ' ήτανε Ελληνικό κι Ελληνικό κρατήθη.
Με όπλα την παράδοση και τον πολιτισμό μας,
Πρόεδρε, αντιστεκόμαστε εμπρός σε κάθ' εχθρό μας.
Μ' αν τ' απαιτήσει κάποτε του Έθνους μας η μοίρα,
τουφέκι αμέσως γίνεται στα χέρια μας η λύρα.
Πάρτε την τήν υπόσχεση ετούτη μας σα δώρο,
πως θά 'ν' η Κάρπαθος φρουρός των νότιων συνόρων(ν)!

Ηλίας Βασιλαράς
Κάρπαθος, 28 Σεπτεμβρίου 1995

4. Τον Οκτώβριο του 1999, ο Κωστής Στεφανόπουλος, πάντα με την ιδιότητά του ως Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας, επισκέφθηκε για δεύτερη φορά την Κάρπαθο, με αφορμή τις εορταστικές εκδηλώσεις μνήμης και τιμής στην ιστορική Κοινότητα Μενετών, για την 55^η -τότε- επέτειο της Επανάστασης της Καρπάθου, της 5ης Οκτωβρίου 1944, ημέρα που αποτελεί επίσημη αργία του νησιού σύμφωνα με το Βασιλικό Διάταγμα 157, της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1969. Τα συγκεκριμένα δίστιχα περιλαμβάνονται και στο έντυπο «Η Επίσημη Επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Δ. Στεφανόπουλου στην Κάρπαθο (Μενετές, 5 Οκτωβρίου 1999 - εκδοτική επιμέλεια Μηνά Αλ. Αλεξιάδη με τη συνεργασία του Ντίνου Α. Μελά), Εκδόσεις Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2003. Δίστιχα 6 - Νο (163)

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς: Μαντινάδες - Δίστιχα προς τιμήν του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου, Μενετές 5 Οκτωβρίου 1999.

Εις την αυλή της Εκκλησιάς τούτης που προσκυνάτε
έγινε ο ξεσηκωμός που σήμερα τιμάτε.

Εδώ εσυγκεντρώθησα(ν) οι Μενεδιάτες ούλοι
και από τότε το χωριό μετονομάσθη Σούλι.

Εδώ τα ξημερώματα της 5ης Οκτωβρίου
η δύναμη της Παναγιάς κι η χάρη του Κυρίου,

στήσα(ν) χορό και πιάσανε όλα τα παλικάρια
και πήγανε στους Ιταλούς γρήγορα τα χαμπάρια.

Τους είπαν: «Δεν σας θέλουμε, μαζεύτε τα και δρόμο,
γιατ' έχομε 'πό σήμερα στα χέρια μας το νόμο!»

Κι αν, Πρόεδρε, η Κάρπαθος ελεύθερ' είναι τώρα,
ξέρετε ήταν αφορμή εκείν' η Άγια ώρα.

Για την επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας στις Μενετές
Οκτώβρης 1999

5.Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος, που εξελέγη στον Πατριαρχικό Θρόνο το 1991, πραγματοποίησε, στα τέλη Οκτωβρίου του 1994, μία από τις πρώτες επισκέψεις του στην Ελλάδα και περιόδευσε επί πολλές ημέρες στις Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, οι οποίες, συμπεριλαμβανομένης της Μητροπόλεως Καρπάθου & Κάσου, με έδρα το Απέρι Καρπάθου, αποτελούν Επαρχίες του Οικουμενικού Θρόνου στην Ελλάδα. Οι κάτωθι μαντινάδες γράφτηκαν για λογαριασμό του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου. Δίστιχα 5 - Νο (176)

Ας παίξει η λύρα σιγανά δυο νότες του καμάτου,
με στόχο τους τον ερχομό του Παναγιωτάτου.

Θε μου, κι ας ήταν δυνατόν παντού να παίζει λύρα
κι ούλος ο κόσμος να κρατά σ' ενός χορού τη γύρα.

Θά 'βρισκε πάλι η ζωή νόημα και αξία,
προπάντων αν στον κάβο του ήσουν Ορθοδοξία.

Τούτη σας την επίσκεψη ανάγκη είχαμέ τη,
γιατί ο εχθρός την πίστη μας στο μάτι ήβαλέ τη.

Τώρα ανακουφίσθημε και πήραμε κουράγιο
κι ΕΣΑΣ θα σας λατρεύουμε σαν ΤΟΝ ΚΑΡΠΑΘΙΟ ΑΓΙΟ.

Κάρπαθος, Οκτώβριος 1994

Για το Λ.Ε. Καρπάθου

Ηλίας Βασιλαράς

6. Από πασχαλινό γλέντι στο καφενείο «Φωλιά», στο Σπόα, τη Λαμπρή του 1995. Μαντινάδες 5 - Νο (190)

Εκόντευγε και η Λαμπρή άδοξα να περάσει,
 στω μερακλήω την πηγή και στω γλεντιώ τη βάση.
 Μ' έστω κι αργά εκούστηκε της λύρας το τραούϊ,
 που συγκινεί το μερακλή όποτε το ακούει.
 Δεν την ανάβγει τη φωτιά ποτέ του ένα ξύλο
 και μια σταγόνα μοναχή δεν το κινά το μύλο.
 Εύλα θέλει το κούμελο(;) κι ο μύλος καταρράκτη
 και τ' άλεσμα θ' αλέθεται και η φωτιά θα 'νάφτει.
 Πρέπει να ανασκουμπωθού κι οι νέοι και οι γέροι
 κι όσοι το χάλι μας θεωρούν μη τους ενδιαφέρει.

Λαμπρή '95
 στη «Φωλιά» (από γλέντι)

7. Γράφτηκαν στο βιβλίο επισκεπτών έκθεσης, που πραγματοποιήθηκε στο Γυμνάσιο-Λύκειο Πηγαδίων, τον Μάιο του 1995. Δίστιχα 3 - Νο (169)

Μπράβο! στη καθηγήτρια και εις τα δυο σχολεία,
 που στ' άψυχ' αντικείμενα δώσανε ομιλία.
 Προσπάθειες τέτοιας λογής πρέπει να προωθούνται,
 να βλέπουν τα υπόλοιπα παιδιά να σας μιμούνται.
 Πολλά συγχαρητήρια, κυρία Μεταξάρη,
 στη θέση σας μια σαν και σας να 'ρχότανε μακάρι!

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Πρόεδρος Συλλόγου Γονέων & Κηδεμόνων
 Γυμνασίου Πηγαδίων Καρπάθου
 Μάης του '95

8. Τα δίστιχα αυτά γράφτηκαν με αφορμή την συμπλήρωση 100 χρόνων λειτουργίας και δράσης του Συλλόγου Απανταχού Καρπαθίων και δημοσιεύθηκαν επίσης στην εφημερίδα «Καρπαθιακή», στο τεύχος Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 1995. Δίστιχα 4 - Νο (186)

Ω! Σύλλογε των Αθηνών κι όλων των Καρπαθίω(ν),
 ας βοηθήσει ο Θεός το έργο σας το θείο.
 Αφού τα κατοστήσετε πάτε και στα διακόσα,
 να κάμετε στον τόπο μας ακόμα άλλα τόσα.
 Ξανοιέτέ το τό νησί με το καλό σας μάτι
 κι αφήστε του τοπικισμού το άτιμο γινάτι.
 Δίνετε και στο Λύκειο λίγο ενδιαφέρο,

γιατί κι αυτό υπηρετεί του τόπου το συμφέρο.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς

9. Για τον δημοσιογράφο του Ant1 Γιώργο Παπαδάκη, που παραθέρισε στην Κάρπαθο το καλοκαίρι του 1996, τον Αύγουστο. Δίστιχα 3 - Νο (185)

Ετίμησες την Κάρπαθο με την επίσκεψή σου,
σαν φύγεις όμως άραγε ποια θά 'ν' η άποψή σου;
Βρήκες ψυχές ελληνικές, γαλάζιες παραλίες,
βυζαντινή παράδοση κι ανθρώπους μερακλίες;
Αν ναι, καθόλου μη σκεφτείς, πέστο μέσω τ' Αντένα,
πως καρτερεί ο τόπος μας ανθρώπους σαν κι εσένα.

Στον Γιώργο Παπαδάκη του Αντένα
Καλοκαίρι 1996

10. Τα δίστιχα γράφτηκαν για εκδήλωση στα Πηγάδια, τον Αύγουστο του 1996, με τη συμμετοχή των Λυκείων Ελληνίδων Καρπάθου (έτος ίδρυσης 1949) και Σητείας (έτος ίδρυσης 1975). Δίστιχα 6 - Νο (184)

Δυο κόρες λεβεντόκορμες στο Νότιο Αιγαίο,
πού 'χουν τη λύρα σύμβολο και το χορό πηγαίο,
που ταγιαντούν τα κύματα αιώνες και αιώνες
και ψάχνουν τον Αλέξανδρο αν ζει κι οι δυο γοργόνες.
Σήμερα σμίγουν στο χορό, στο κέφι και στη λύρα,
που κάνει τα πιο νόστιμα του Αιγαίου η αρμύρα.
Μ' αυτά τα όπλα πολεμούν ετούτ' οι δυο ακρίτες,
πού 'ν' οι Καρπάθιοι από τη μια κι από την άλλ' οι Κρήτες.
Πως θα χειροκροτήσετε θαρρώ δεν θα σας νοιάζει,
της Καρπαθιάς τη γονατά(;), της Κρητικιάς το νάζι.
Κι ωσάν τελειώσουν οι χοροί κι εσείς ζηλέψετε τους,
όσοι μερακλωθήκατε χορέψετε μετέ τους.

Ηλίας Βασιλαράς
Αύγουστος '96

11. Τα δίστιχα αυτές ειπώθηκαν από τον ίδιο τον Ηλία Βασιλαρά, κατά τη διάρκεια επίσημου γεύματος στο πλαίσιο του 7^{ου} Συνεδρίου της Euroregio (Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Τηλεοπτικών Μέσων), στο Μέγαρο Μενετών, την Κυριακή του Πάσχα του 1997. Όπως αποδεικνύεται και από την υποσημείωση στο τέλος του στιχουργήματος, τα δίστιχα αυτά δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα «Καρπαθιακή», αρχικά στο φύλλο Ιουνίου-Ιουλίου του 1997, αλλά επαναδημοσιεύθηκαν εκ νέου λίγο αργότερα, στο τέλος του έτους ή στις αρχές του επομένου, όπως

προκύπτει από τη σημείωση του Ηλία Βασιλαρά προς την Καλλιόπη Γεωργίου-Μανωλάκη, Διευθύντρια της εφημερίδας και κόρης του ιδρυτή της, του ιατρού Γεωργίου Μ. Γεωργίου (1952). Δίστιχα 9 - Νο (183)

Χρόνια Πολλά σε όλους σας Καρπάθιοι μη Καρπάθιοι
κι ότι ανεστήθει ο Χριστός ο κόσμος ας το μάθει.
Μήνυμα της ανάστασης στο κόσμο γίνε σκέπη,
αφού η ανθρωπότητα να ζει μ' ΑΓΑΠΗ πρέπει.
Χίλια καλώς ορίσατε αγαπητοί μας φίλοι
και του Χριστού η Ανάσταση σ' όλους χαρά να στείλει.
Κι αφού 'σαστε απ' της Ένωσης τα όμορφα της κράτη,
θυμάστε πως η Κάρπαθος είν' ένα της κομμάτι.
Είναι νησί ελληνικό τρεις χιλιοτηρίδες
κι όσοι το εποφθαλμιού δεν έχουσι ελπίδες.
Τούτ' οι χοροί που βλέπετε και οι σκοποί π' ακούτε,
γνήσιο δείγμα ελληνικό είναι και το καυχιούτε.
Σχέση με το Βυζάντιο τα έθιμά μας έχου,
γι' αυτό θα πρέπει οι φίλοι μας πολύ να μας προσέχου.
Δεν αξιώνουν τίποτε ετούτοι οι Ακρίτες,
μονάχα να τους σέβονται του κόσμου οι κυβερνήτες.
Τώρα 'μαστε στα σύνορα της Νότιας Ευρώπης
και πρέπει να μας σέβεται όλη η Ανθρωπότης.

Ηλίας Βασιλαράς
Κάρπαθος 26/4/97

Στο τέλος υπάρχει η εξής υποσημείωση: «Καλλιρόη, το σχόλιο της επαναδημοσίευσης κάντο εσύ, όπως το θεωρείς καλλίτερο. Σ' ευχαριστώ και Καλά Χριστούγεννα - Ηλίας Βασιλαράς». Η πρώτη δημοσίευση έγινε στο φύλλο Ιουνίου-Ιουλίου του 1997.

12.Γράφτηκαν για τη γιορτή λήξης του σχολικού έτους, τις λεγόμενες «επιδείξεις», της Σχολής παραδοσιακών χορών που είχε ιδρύσει στην Κάρπαθο, όπου και υπηρετούσε ως Καθηγητής Γυμναστικής του Γυμνασίου-Λυκείου του νησιού, ο Νίκος Φουντής. Όμως δεν τραγουδήθηκαν τελικά, διότι η γιορτή δεν έγινε ποτέ. Δίστιχα 5 - Νο (173)

Ετούτη τη προσπάθεια που κάνου τα παιδιά σας,
γονείς χειροκροτήσετε με όλη τη καρδιά σας.
Δεν θέλουμε απ' τις ρίζες μας κι εμείς ν' αποκοπούμε,
άσχετα αν νομίζετε πως τις υποτιμούμε.
Βλέπετε πώς χορεύουμε σαν παλαιές χορεύτρες
και οι σκοποί μας συγκινού ακόμα και τις πέτρες.
Κι αφού κι οι ξένοι θαυμασμό δείχνου στα έθιμά μας,

εμάς, τούτ' η προσπάθεια, που κάνομε τιμά μας.
Δεν αποθαίν' η Κάρπαθος με τέτοιους γιουούς και κόρες,
αφού κοντά της είμαστε στις δύσκολες της ώρες.

Ηλίας Βασιλαράς
31 Μάη '97

13. Σε εκδήλωση στην Κάρπαθο προς τιμήν του Ψαραντώνη, ο Ηλίας Βασιλαράς είπε: Δίστιχα 3 - Νο (166)

«Σαν τι μπορεί να πει κανείς παραπάνω απ' όσα ξέρετε για τον Αντώνη Ευλούρη, το γνωστό πια σ' όλους Ψαραντώνη... Να πει πως γεννήθηκε και μεγάλωσε κι έμαθε να παίζει και να τραγουδά στ' Ανώγεια; Να πει πως είναι παιδί της γνωστής οικογένειας των Ευλούρηδων, το παιδί του Ψηλορείτη όπως τον λένε παντού; Να πει για το αρχέγονο, το μεσαιωνικό και σύγχρονο ταπεραμέντο του; Για το επικό και το λυρικό του τραγούδι; Για τους δίσκους του, τις κασέτες του, τα γλέντια του και τις συμμετοχές του σε διεθνείς συναντήσεις; Ή πως τώρα τελευταία εκπροσώπησε την Ευρώπη και την Ελλάδα φυσικά, στη συνάντηση των 5 ηπείρων και "τους κάναμε τόπι", όπως μου είπε χαρακτηριστικά, δηλαδή βγήκαμε πρώτοι. Κι αφού όλα αυτά τα ξέρετε κι εγώ τα επαναλαμβάνω μόνο κι αφού την Κάρπαθο την αγαπά σαν και την Κρήτη, για τις ομοιότητές τους και τις αιώνιες σχέσεις τους, ας τον καλωσορίσουμε με τον τρόπο που θαρρώ πως του αρέσει κάλλια απ' όλους τους άλλους».

Χίλια καλώς μας όρισες παιδί του Ψηλορείτη,
που ενώνεις με τη λύρα σου την Κάρπαθο και Κρήτη.
Καμάρι των Ευλούρηδων και όλης της Ελλάδας
και εραστή της όμορφης λύρας και μαντινάδας.
Κάν' το συναπάντημα του τόπου μας το πρώτο,
νά 'χει καλό ξεκίνημα, παντού να δώσει κρότο.

«Στη παρέα του Ψαραντώνη είναι: ο Γιώργος κι ο Χαράλαμπος Ευλούρης κι ο Νεκτάριος Κοντογιάννης στα λαούτα, ο Μανώλης Καϊσιρλής στα κρουστά και η Νίκη Ευλούρη στο τραγούδι. Τους καλωσορίζουμε και τους ευχαριστούμε πού 'ναι κοντά μας».

Ιούλης '99

14. Έμμετρο καλωσόρισμα στον Σύλλογο Πηγαδιωτών Αμερικής «Ο Ποσειδών», οι οποίοι επισκέφθηκαν την Κάρπαθο περί τα μέσα ή στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, όπως προκύπτει από άλλη μαντινάδα του Ηλία Βασιλαρά, την οποία απευθύνει προς τα μέλη του ίδιου Συλλόγου, κατά τη διάρκεια χοροεσπερίδας τους, τον Μάρτιο του 2004, όπου, μεταξύ άλλων, λέει: «Θυμούμεστε σαν ήρθατε πριν πέντε-

δέκα χρόνια, σαν μακρινά ανοιξιάτικα, όμορφα χελιδόνια». Η Ντίνα Βασιλαρά τοποθετεί το γεγονός στο έτος 1995. Δίστιχα 8 - Νο (87)

Με του νησιού μας τους σκοπούς καλωσορίζομέ σας
 κι εκ μέρους του Λυκείου μας ευχές χαρίζομέ σας.
 Χίλια καλώς ορίσατε φίλοι συμπατριώτες,
 χαίρεστε τα γενέθλια πού 'χετε Πηγαδιώτες.
 Το όμορφο Προσκύνημα της Παναγιάς η χάρη,
 του χρόνου ας ξαναγίνετο χίλιες φορές μακάρι.
 Συγχαρητήρια πολλά σ' αξίζουν Ποσειδώνα,
 που απ' τις εκδηλώσεις σας αυτ' ήταν η κορώνα.
 Εβάλατε την πίστη σας μπρος απ' την νοσταλγία
 και την αποφανέψατε φέτος στην Παναγία.
 Νά 'στε καλά να έρχεστε στη Βαγγελίστρα πάντα
 κι οι ντόπιοι θε να στέκονται εις την δεξιά σας βάντα.
 Κι αφού το καλωσόρισμα με το φευγό σας σμίγει,
 το δρόμο της επιστροφής η χάρη Της ν' ανοίγει.
 Βοήθησέ το Παναγιά κάθε προσκυνητή σου,
 να 'ρθει κι αυτός κι άλλοι πολλοί του χρόνου στη γιορτή σου.

19 Μαρτίου

15. Παρότρυνση με δίστιχα προς τον Νίκο Κωνσταντόπουλο, Πρόεδρο του Συνασπισμού, «σε γλέντι στην Κάρπαθο, καθώς οι παραβιάσεις έδιναν κι έπαιρναν κι οι ράμπο της Εφορίας ήταν στην Κάρπαθο», όπως σημειώνει ο ίδιος ο Ηλίας Βασιλαράς στο χειρόγραφο του. Να σημειώσουμε ότι ο Νίκος Κωνσταντόπουλος διετέλεσε Πρόεδρος του Συνασπισμού από τις 19 Δεκεμβρίου 1993 έως τις 12 Δεκεμβρίου 2004, άρα στο διάστημα αυτό τοποθετείται η δημιουργία του διστίχου. Δίστιχο 1

Δεν τα πειράζουν τα νησιά την ώρα π' απειλούνται,
 πείτε το πάνω στη Βουλή απού θαρρώ κοιμούνται.

Ηλίας Βασιλαράς

16. «Την έναρξη του Σεμιναρίου μας τίμησαν με την παρουσία τους και χαιρέτησαν ο Καλλίνικος Μαυρολέων, εκπρόσωπος της Ιεράς Μητροπόλεως Καρπάθου και δάσκαλος στο Δημοτικό Σχολείο Πυλών, ο κύριος Ιωάννης Καρίκης, Έπαρχος Καρπάθου-Κάσου, εκπρόσωποι του Νομαρχιακού Συμβουλίου, του Δήμου Καρπάθου και του Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Καρπάθου. Χαιρετισμό απεύθυναν επίσης η κυρία Πόπη Κασσώτη, Πρόεδρος του Λυκείου των Ελληνίδων Καρπάθου, η Δρ Μαριλένα Κουκουλίθρα-Χαρισσοπούλου, Έφορος του Τμήματος Εθνικών Παραδόσεων και Λαογραφικού Αρχείου του Κεντρικού

Λυκείου Ελληνίδων, καθώς και ο κύριος Ηλίας Ζερβουδάκης συνεργάτης του Λυκείου Καρπάθου. Παρέμβαση έκανε και η κυρία Μαριγούλα Κριτσιώτη, που είναι Καρπαθία και πολλά χρόνια μελετά τον χορό της Καρπάθου. Ο Ηλίας Βασιλαράς, που άνοιξε τη συνεδρία, καλωσόρισε τους συνέδρους και τους παρευρισκομένους με μαντινάδες». Το Α΄ Χορευτικό Σεμινάριο Δωδεκανησιακών Χορών, σε συνεργασία με το Λύκειο Ελληνίδων Αθηνών, πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο από τις 22 έως τις 26 Αυγούστου 1999. Δίστιχα 6 - Νο (233)

Ήθελα η συνάντηση ετούτη να πετύχει
 κι η άλλη αφού θα γεννεί να 'χει την ίδια τύχη.
 Λοιπόν, καλώς μας ήρθατε, χαρείτε το νησί μας,
 ζήστε τις ομορφάδες του και την παράδοσή μας.
 Εδώ στη νότια μεριά, στου Αιγαίου μας την άκρη,
 αφού γεννά το μερακλή η αύρα και το δάκρυ.
 Εδώ που ανακατεύεται Πάνω χορός και Σούστα
 και ο Ζερβός κι ο Αρκηστής στου χορευτή τα γούστα.
 Εδώ που το σουστάρισμα κι η γονατιά προέχει
 και πρέπει νά 'χει ο χορευτής κουράγιο και ν' αντέχει.
 Είναι γωνιά ελληνική κι ελληνική θα μείνει,
 γιατί η Ελλάδα μέσα μας ανάβει σαν καμίνι.

17. Δίστιχα τα οποία είπε ο γιός του Άκης Βασιλαράς, σε μία εκδήλωση του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου. Δίστιχο 1

Νά 'σαι Καρπάθιος μερακλής είναι προσόν μεγάλο,
 αμέ θαρρώ πως οι πολλοί δεν το γνωρίζουν μάλλον.

Μάης 2000, για τον Άκη σε μια εκδήλωση του Λ.Ε.Κ.

18. Δίστιχα γραμμένα για την εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Εκκλησιαστικό Μέγαρο, στις 8 Αυγούστου 2003, με σκοπό την παρουσίαση των βιβλίων «Κάρπαθος και Λαογραφία - Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας» (Κάρπαθος, 26 - 29 Σεπτεμβρίου 2001) και «Δωδεκάνησα - Λαϊκός Πολιτισμός» του Μηνά Αλ. Αλεξιάδη. Στην εκδήλωση αυτή «Ήμουνα παρουσιαστής», όπως μας ενημερώνει με ιδιόχειρη σημείωσή του, επί του χειρογράφου, ο Ηλίας Βασιλαράς. Δίστιχα 4 - Νο (140)

Στον κο Χαραλαμπάκη

Ευχαριστιέμαι που 'ρθατε για μια φορά ακόμα,
 τιμά η παρουσία σας τ' ακριτικό μας χώμα.
 Κοινά σημεία έχουνσι η Κάρπαθος κι η Κρήτη

και πρέπει νά 'ν' οι σχέσεις τους γερές σαν τον γρανίτη.
 Μέλι στάζει το στόμα σου κάθε φορά που ανοίγει,
 είναι πολλοί καθηγητές μα σαν κι εσένα λίγοι.
 Γνώση σοφή, λόγος σαφής, προσόντα που σπανίζουν,
 όμως σε σένα και τα δυο καθόλου δεν ξενίζουν.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 8/8/2003

19.Ο Κώος πολιτικός Αριστοτέλης Παυλίδης διορίστηκε Υπουργός Αιγαίου στην πρώτη κυβέρνηση του Κώστα Καραμανλή (2004), θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι και τον σχηματισμό της δεύτερης Κυβέρνησης, που προήλθε από τις Βουλευτικές Εκλογές του 2007. Εκ των προαναφερομένων καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μάλλον η σωστή ημερομηνία είναι ο Νοέμβρης του 2004 (παρ' όλο που το 2003 αναγράφεται στο χειρόγραφο) ή ίσως και νωρίτερα, διότι φαίνεται από το περιεχόμενο των διστίχων ότι η υπουργοποίηση είναι πρόσφατη. Δίστιχα 6 - Νο (139)

Στον Υπουργό μας

Με την επιτυχία σας Παυλίδη Αριστοτέλη,
 καινούριος ήλιος στα νησιά θαρρείς πως ανατέλει.
 Φρέσκος αγέρας φύσηξε σκορπίζοντας ελπίδες,
 πως όσοι ζούνε στα νησιά δεν ζουν σε ΔΥΟ ΠΑΤΡΙΔΕΣ.
 Προσέχουμε τα λόγια σου, Παυλίδη, κατά γράμμα,
 πως για να σώσεις τα νησιά, στη Παναγιά είχες τάμα.
 Ό,τι θα πεις το εννοείς και κάνεις ό,τι τάξεις,
 την όψη ξέρεις των νησιώ γρήγορα να αλλάζεις.
 Κοστούμι ράψε, Υπουργέ, για τω νησιώ τα μέτρα,
 γιατί' είναι το καθένα τους και μια Αγιασμένη πέτρα.
 Αν τα γεμίσεις τα νησιά ελληνικά θα μείνου
 κι η θάλασσα κι ο ουρανός πιο γαλανά θα γίνου.

Με τις ολόθερμες ευχές μας
 Ηλίας Βασιλαράς - Ηλίας Λάμπρος
 Πηγάδια, Νοέμβρης 2003

20.«Φώτα 2004 στο Σπόα. Μετά από το επίσημο γεύμα του Δήμου προς τον Μητροπολίτη και τις στρατιωτικές και πολιτικές αρχές στα Πηγάδια, ο Ηλίας ο Λάμπρος, Αντιδήμαρχος, έφερε όλους τους Διοικητές (Στρατιωτικούς) Αεροδρομίου, Ραντάρ, Στρατού, Λιμεναρχείου, Αστυνομίας στου Κουμπανιού το Καφενείο [σημ.: στα Σπόα] και έγινε ένα γλέντι στο οποίο ειπώθηκαν πολλές και ωραίες μαντινάδες μ' αυτό το θέμα. Συμμετείχα κι εγώ και θυμάμαι μερικές

μαντινάδες μου, τις οποίες είπα κατά διαστήματα». Μαντινάδες 6 - Νο (133)

Σύσσωμες είναι στο χωριό οι ένοπλες δυνάμεις,
Λάμπρο, σε όλους άρεσε και να το ξανακάμεις.
Ειρηνική κατάληψη εκάμετε στο Σπόα,
τέτοιας λοής κατόρθωμα πρώτη φορά μου τό '(δ)α.
«Σκλάβους» σας μας εκάμετε μάλιστα άνευ όρω,
πάρετε τις καρδούλες μας και τις ευχές μας δώρο.

Και στο Νίκανδρο και Ορφανίδη που τους τραγουδούσαν να μπουν στο
γλέντι κι αυτοί δεν απαντούσαν:
Σαν τον τσιμπάς τον μερακλή κι εκείνος δεν τσιμπιέται
ή κάτι τον απασχολεί ή του γλεντιού απαρνιέται.

Στον Γιάννη τον Κρητικό, που του τραγουδούσαν αφού γύρισε η ημέρα
(λόγω Άη Γιαννιού):
Κι εγώ θα πω του Κρητικού που κάομαι σιμάτου,
ούλα του τα ονείρατα να βγούνε του καμάτου.

Κι άλλη για τους Διοικητές:
Από στεριά και θάλασσα και από τον αέρα
μας επολιορκήσατε χωρίς να πέσει σφαίρα.

21.Ο Μητροπολίτης Κώου και Νισύρου Ναθαναήλ (κατά κόσμον Φίλιππος Διακοπαναγιώτης) κατάγεται από την Κω, όπου και εγεννήθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 1960. Παράλληλα με τις σπουδές του στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών διακονούσε στην Κάρπαθο, όπου υπηρέτησε ως προϊστάμενος της ενορίας Ευαγγελίστριας στα Πηγάδια, Ιερόκηρυκας, Πρωτοσύγκελλος και από το 2003 Ηγούμενος της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Αγίου Γεωργίου Βασσών, την οποία ανακαίνισε εκ βάθρων καθιστώντας την πνευματικό κέντρο της Καρπάθου. Στις 23 Φεβρουαρίου 2009, η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον εξέλεξε παμψηφεί Μητροπολίτη Κώου και Νισύρου. Χειροτονήθηκε στις 8 Μαρτίου του ίδιου έτους. Στο γεγονός αυτό στηρίζουν την έμπνευσή τους οι ακόλουθες δίστιχα. Το έργο δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Ίστια», τεύχος 1, Μάιος 2009. Δίστιχα 36 - Νο (1)

Έφυγε ο Ναθαναήλ

Μας φεύγει ο Ναθαναήλ ο Διακοπαναγιώτης
και πάει στην πατρίδα του και γίνεται Δεσπότης.

Αυτ' ήτανε η είδηση στην Κάρπαθο τον Μάρτη,
 που δεν την περιμένε -ούτε κι ο ίδιος- νά 'ρτει.
 Έπεσε τόσο ξαφνικά ετούτο το χαπάρι,
 σαν κεραυνός που ερχότανε όμως απ' το Φανάρι.
 Έτσι θαρρώ τα πράματα πως έγιναν περίπου,
 τό 'μαθε απ' τον Καλλίνικο κι εκείνος, μέσω τύπου.
 Κι αφού 'ταν θέλημα Θεού μέσω του Πατριάρχη,
 ο κόσμος το ασπάζεται και ΟΧΙ δεν υπάρχει.
 Ούτε και τον Αμβρόσιο είχαν ειδοποιήσει
 να βγαίνει βλέπει ξαφνικά τον ήλιο απ' τη δύση.
 Γιατ' ήταν, όπως ξέρομε, πνευματικό παιδί του
 κι έπρεπε, όπως ειθισται, να πάρουν τη βουλή του.
 Δεν ξέρω αν θά 'χε αντίρρηση κι αν θά 'χε, δίκιο θά 'χε,
 αφού μαζί 'ταν μια ζωή οι δυο μας Ιεράρχαι.
 Κάπου εικοσιτέσσερα πάνω ή κάτω χρόνια,
 μια σχέση σφυρηλάτησαν που θά 'τανε αιώνια.
 Γι' αυτό 'τανε ανθρώπινο και λογικό συνάμα
 να περιμένουν και οι δυο, ο εις τ' άλλου το κλάμα.
 Σαν στις Ευαγγελίστριας τους είδα τ' Άγιο Βήμα
 είπα πως να χωρίζουνε είναι, Θεέ μου, κρίμα.
 Μ' άλλες τ' ανθρώπου οι βουλές κι άλλα ο Θεός προστάζει
 και τίποτα απ' τη μοίρα του, άνθρωπος δεν αλλάζει.
 Γι' αυτό και λίγο θα σταθώ εις τη στιγμή εκείνη,
 που ήτανε απ' το Θεό γραφτό κι αυτή να γίνει.
 Στιγμές μεγαλοπρέπειας κι ιστορικές συγχρόνως,
 που σπάνια τις συναντάς στο διάβα ενός αιώνας.
 Μέσ' στην Ευαγγελίστρια δύο Μητροπολίτες,
 αρχιμανδρίτες, ιερείς, ένστολοι και πολίτες.
 Ο ένας ο Αμβρόσιος, Καρπάθου αλλά και Κάσου
 κι ο άλλος ο Ναθαναήλ, δούλος κι αυτός του ράσου,
 Μητροπολίτης τώρα πια της Κώου και Νισύρου,
 τέτοιες στιγμές, πραγματικά, οι χρόνοι δεν τις φθείρου(ν).
 Στιγμές, συνάμα Θεϊκές κι ανθρώπινες, πιστεύω,
 πού ο άνθρωπος, πού κρύβεται και πού ο Θεός, μπερδεύω.
 Στιγμές χαράς, συγκίνησης και άλλων αισθημάτων,
 λόγια μεστά, γλυκόπικρα και χίλιων νοημάτων.
 Φεύγει ο Πρωτοσύγκελος, μα γίνεται Δεσπότης
 και μένει ο Δεσπότης μας πού 'ταν πριν έρθει Κώτης.
 Και γίνετ' ένα μπέρδεμα της Κω και της Καρπάθου,
 π' άλλα νησιά δεν εύχονται, νομίζω, να το πάθου.
 Που πελα(γ)ώνει ο πιστός και τι να πει δεν ξέρει,
 με το δεξό να προσκυνά ή το ζερβό του χέρι;
 Χολιού μαζί και χαίρουνται, χαίρουνται και λυπούται

και μη θυμώσει ο Θεός, -σ' ό,τι κι αν πουν- φοβούται.
 Κι εγώ όμως μπερδεύομαι στ' αλήθεια πότες-πότες,
 μα δε τα βάζω, ούτε μισώ, ούτε φθονώ τους Κώτες.
 Γιατί εμείς τους πήραμε -όπως θυμάστε- πρώτοι,
 τον τότε πρωτοσύγκελο, που κάναμε Δεσπότη.
 Αυτοί στεναχωρεύονταν μ' εμείς χαράς Βαγγέλια,
 που θέλαμε στην πίστη μας να μπου γερά θεμέλια.
 Εγώ 'μουν στις σκηνές αυτές, φίλοι αυτόπτης μάρτυς,
 μ' ήτανε τότε Ιούλιος κι όχι σαν τώρα Μάρτης.
 Αλλά ποτέ το νόμισμα δεν έχει μία όψη
 και σε μαχαίρι δίκωπο μια κόψη θα σε κόψει...
 Γι' αυτό 'ρθε τώρα κι η σειρά, κι οι φίλοι μας οι Κώοι,
 πού 'ναι για άλλους ένοχοι, για μένα είν' αθώοι.
 Τους πήραμε, μας πήρανε κι είμαστε πλέον ίσοι
 κι οι δύο υπακούοντες εις του Θεού «τη ρήση».
 Έχουμε το Δεσπότη μας κι εκείνοι το δικό τους,
 εγώ το ίδιο και τους δυο, στ' αλήθεια αγαπώ τους.
 Όπως και κάθε άνθρωπο, με σχήμα ή δίχως σχήμα,
 το ίδιο λέει ο Χριστός «Αγάπα και Εκτίμα».
 Υ.Γ.

Δεν πήγα στην ενθρόνιση αν και δεν είχα λόγο,
 για χάρη των πολιτικών και πολιτικολόγω(ν).
 Αυτοί 'πρεπε νά 'ναι εκεί, πιστεύουν δεν πιστεύουν,
 αφού έτσι εμάθανε να μας κοροϊδεύουν.
 Δεν μπήκα σε υπερβολές, ούτε σε υστερίες,
 νά 'χου κάτι να κάνουνε κι οι ερίτιμες κυρίες.
 Ένα μονάχα θε να πω με λύπη και με θλίψη,
 στους γιούς μου ο Ναθαναήλ πολύ θε να τους λείπει.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Μάρτης του 2009

22.Επίσκεψη-εκπαιδευτική εκδρομή στην Κάρπαθο, το τριήμερο 27-29 Μαΐου 2011, πραγματοποίησε το ταξιδιωτικό γραφείο Herodotus Tours της Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με την αεροπορική εταιρεία Astra Airlines, έτσι ώστε τουριστικοί πράκτορες, συνεργάτες του και δημοσιογράφοι από την Βόρεια Ελλάδα, να γνωρίσουν την Κάρπαθο και τα συνεργαζόμενα με το γραφείο ξενοδοχεία. Μεταξύ των 70 μελών της αποστολής οι Κασδερίδης Νίκος και Θεοδωρής Νούτσιας, ιδιοκτήτες του γραφείου Herodotus Tours και ο Ζλατάνης Γιάννης, από την Astra Airlines, η οποία συνεργάζεται με το Herodotus Tours και ιδρύθηκε το 2008, από τους Ιωάννη Ζλατάνη, ιδρυτή της Interaviator Ltd και Αναστάσιο Ζηρίνη, πρώην διευθύνοντα σύμβουλο της Ολυμπιακής Αεροπλοΐας. Δίστιχα 19 συνολικά - Νο (114)

Καλωσόρισμα

Θα σας καλωσορίσουμε με το δικό μας τρόπο,
 όπως το συνηθίζουμε σ' ανθρώπους άλλω(ν) τόπω(ν).
 Χίλια καλώς στην Κάρπαθο ήρθατε Μακεδόνες,
 του έθνους του Ελληνικού πανάρχαιες κολώνες.
 Είστε καλοδεχούμενοι στα μέρη της Καρπάθου
 κι αν σας αρέσει πέστε το και σ' άλλους να το μάθου(ν).
 Είναι πανέμορφο νησί η Κάρπαθος, θα δείτε,
 ακόμη και ψηλά βουνά σ' ένα νησί θα βρείτε.
 Οι θάλασσες της, βέβαια, κι οι ακροθαλασσιές της,
 καθάρια, πολυπλούμιστες, πλούσιες φορεσιές της.
 Κάθε γωνιά, κάθε στροφή, είναι εικόνα άλλη,
 δε βρίσκεις τόσο εύκολα νησί με τέτοια κάλλη.
 Μα εκτός από τη φύση του είν' κι ο πολιτισμός του,
 θαυμάζει τους αγώνες του ακόμη κι ο εχθρός του.
 Εμείς είμαστε σίγουροι ότι θα σας αρέσει,
 τούτ' η θαλασσινή θεά στου πέλαγου τη μέση.
 Που αντέχει εις τις θύελλες και εις τους Λαιστρυγόνες,
 όπως αντέχετε κι εσείς, φίλοι μας, Μακεδόνες.
 Τούτη μας η προσπάθεια θέλουμε να πετύχει,
 νά 'ναι καλό για όλους μας και του νησιού την τύχη.

γηγενής ακρίτας
 αρχές καλοκαιριού 2011

Αποχαιρετιστήριο

Τώρα εμάτε στο καλό αγαπητοί μας φίλοι
 κι ας κάνει για την Κάρπαθο καθένας ότι οφείλει.
 Αν εκαλοπεράσετε και σ' άλλους να το πείτε
 κι εσείς κι εκείνοι στο νησί πολλές φορές να 'ρθείτε.
 Πέστε στο κόσμο πράκτορες και δημοσιογράφοι,
 για τούτο το ανόθευτο του Αιγαίου το χρυσάφι.
 Γράψετε στις μπροσούρες σας και στην εφημερίδα,
 πως είναι του Ιαπετού, ο τόπος μας, πατρίδα.
 Πως χρόνια τώρα καρτερεί στου Νότου τη γωνία,
 να ξεκινήσου οι δεσμοί με τη Μακεδονία.
 Δύο παλιοί πολιτισμοί ελληνικοί να σμίξου
 και γέφυρες 'πό δώ κι εμπρός στις σχέσεις τους να ρίξου.
 Νονός ετούτου του δεσμού, που έχει αρχίσει ήδη,
 ήτανε το γραφείο σας, κύριε Κασδερίδη.
 Κι αφού συνεργαστήκατε «Ηρόδοτε» και «Άστρα»,

θά 'ν' τυχερή η Κάρπαθος, του νότου η ξελογοιάστρα.
Ευχαριστούμε ολονώ και στις εφημερίδες,
γιατί καινούριες άνοιξαν του τουρισμού σελίδες.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Κάρπαθος, Μαΐου 29, 2011

23.Το Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και ο Καρπαθιακός Οργανισμός Πολιτισμού Αθλητισμού και Παιδείας του Δήμου Καρπάθου συνδιοργάνωσαν Επιστημονική Εκδήλωση, την Τετάρτη, 3 Αυγούστου 2016, όπου έγινε η παρουσίαση του ογκώδους τόμου (σελίδες 1133) των Πρακτικών του Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Μάιος 2013) και τιμήθηκε με τιμητική περγαμηνή ο Καρπάθιος και διεθνώς γνωστός, ιατρός χειρουργός Κωνσταντίνος (Ντίνος) Μ. Κωνσταντινίδης -Γενικός Χειρουργός και Διευθυντής του Τμήματος Γενικής, Λαπαροσκοπικής, Βαριατρικής και Ρομποτικής Χειρουργικής του Ιατρικού Κέντρου Αθηνών-, για την προσφορά του στο Ινστιτούτο, την επιστήμη της Ιατρικής και την κοινωνία. Οι μαντινάδες ακούστηκαν στην εκδήλωση δια στόματος του Προέδρου του Τοπικού Παραρτήματος του Ινστιτούτου Ηλία Εμμ. Βασιλαρά. Δίστιχα 5

Στο Γιατρό Ντίνο Κωνσταντινίδη

Κι εγώ θα πω ως Πρόεδρος, γιατρέ, του Ινστιτούτου,
δυο λόγια απού τά 'γραφα για σένα επί τούτου.
Τιμάς το Ινστιτούτο μας με μια χειρονομία,
που όμοιά της δε θωρώ μέχρι στιγμής καμία.
Κι είσαι ο πρώτος δωρητής με δωρεά μεγάλη,
π' άνοιξες δρόμο και μπορεί να ακλουθήξουν κι άλλοι.
Τόπο θα πιάσει η προσφορά, Ντίνο μου, πού 'χεις κάμει,
στου Ινστιτούτου τους σκοπούς πίοτερο θα συνδράμει.
Γι' αυτό, τούτη η περγαμηνή που παίρνεις σου αξίζει,
πως είσαι «Μέγας Δωρητής» σε όλους να θυμίζει.

Ηλίας Εμμ Βασιλαράς
Κάρπαθος, 1/8/2016

24.Για εκδήλωση του Συλλόγου Πηγαδιωτών Καρπάθου Αττικής, Πρόεδρος του οποίου ήταν την συγκεκριμένη περίοδο η Ασημίνα Ρουμελιώτη-Χατζηγεωργίου, φίλη και συμμαθήτρια του ποιητή. Ο Ηλίας Ζερβουδάκης, το όνομα του οποίου αναφέρεται στον πρώτο κίολας στίχο, είναι ο καθηγητής Γυμναστικής του Λυκείου Καρπάθου και Καλλιτεχνικός Υπεύθυνος του Σχολείου, θέση την οποία και διατήρησε

ως τις αρχές περίπου της δεκαετίας του 1980, οπότε και τον διαδέχθηκε ο Ηλίας Βασιλαράς. Δίστιχα 3

Σύλλογε των Πηγαδιωτώ και Ζερβουδάκη Ηλία,
πολλά συγχαρητήρια για τη πρωτοβουλία.
Που γύρισε τη σκέψη μας πίσω σαράντα χρόνια,
τότες γυμνασιόπαιδα και σήμερα μ' εγγόνια.
Νά 'ναι καλά ο Σύλλογος και το Συμβούλιό του
κι η Πρόεδρος που σήμερα είν' στο πηδάλιό του.

25.Γραμμένα με αφορμή κάποιον Μαραθώνιο Αγάπης, στον οποίο η Κάρπαθος προσέφερε χρηματικό ποσό, που συνοδεύτηκε από τα ακόλουθα δίστιχα. Δίστιχα 3

Κι εμείς καλά γνωρίζουμε τι πα να πει ελπίδα,
όταν σε βλέπει η ΠΑΤΡΙΣ, ξεχωριστή πατρίδα.
Από την ανεμόεσσα, μάνα του Ποσειδώνα,
στέλνουμε την αγάπη μας σε τούτο τον αγώνα.
Κι αν η ελπίδα βάλσαμο είναι σε κάθε πόνο,
κάνετε Μαραθώνιους πολλές φορές το χρόνο.

Σε κάποιο Έρανο

12.ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

1.Για την 2^η Συνάντηση Λύρας που πραγματοποιήθηκε στην Κάσο, τον Αύγουστο του 1993. Δίστιχα 5 - Νο (201)

Καλ' είναι η προσπάθεια που κάνετε Κασώτες,
κάθ' Αύγουστο να σμίγετε πολλώ λυρώ τις νότες.
Φύσα μελτέμι σκόρπισε τις νότες των λυρώ μας,
μπας και γινούσι γιατρικό στα πάθη των καιρώ μας.
Ταξίεψέ τους τους σκοπούς Ζέφυρε και Μαΐστρο,
στον κόσμο να γλυκάνουσι των έχρητων τον οίστρο.

Επίσης τραγουδήθηκαν:
Στην Κρήτη και στην Κάρπαθο, στον Πόντο και στη Πόλη,
στη Λήμνο, Χάλκη, Κύπρο μας γλεντούμε γύρα όλοι.
Κι αφού για σένα ήρταμε μερακλογέννα Κάσο,
στου πάθους σου το αμόνεμα ούλοι σκοποί 'ναι πάσο.

Ηλίας
Συνάντηση Λύρας, 8/8/1993

2.Εκδήλωση, στην οποία συμμετείχε η Κάρπαθος, στην Αίγειρο Κομοτηνής, με πρόσφυγες από το Καβακλί της Ανατολικής Ρωμυλίας, το 1998. Ο Πέτρος Αλμπανίδης, από την Αίγειρο, ήταν ο πρώτος που εκλέχτηκε και υπηρέτησε ως Δήμαρχος, στο νεοσύστατο Δήμο Αιγείρου, από τον Ιανουάριο του 1999 μέχρι τον Ιούνιο του 2001 και τον τότε απροσδόκητο χαμό του από τροχαίο. Δίστιχα 10

Πρόσφυγες από Βουλγαρία

Συγγνώμη που αργήσαμε, πάθαμε αβαρία,
το λάστιχό μας έσκασε κι ήρθαμε με συγκοινωνία.
Όμως αν θα καθίσετε κοντά μας να μας δείτε,
να είστε όλοι σίγουροι θ' αποζημιωθείτε.
Θα δειτ' ελληνικούς χορούς, γνήσιους της Καρπάθου
κι είναι ευκαιρία σήμερα κι οι Θράκες να τους μάθου.
Όμορφος είν' ο τόπος σας, με το δικό μας μοιάζει
και εις τους δυο παράδοση κι ελληνισμός φωλιάζει.
Ευχαριστούμε πού 'ρθαμε, κύριε Αλμπανίδη,
πως σας εσυμπαθήσαμε είναι γνωστό σας ήδη.
Ενώνει τις πατρίδες μας το ένδοξο Αιγαίο,
γι' αυτό το μερακλίκι μας είν' και στους δυο πηγαίο.
Εσμίξαν στην Κομοτηνή δυο άκρες της Ελλάδας,
δύο πατρίδες του χορού μα και της μαντινάδας.
Κάρπαθο λέν' τον τόπο μας, τον ξέρου λίγοι όμως,
γιατί πολλοί θέλουν να πάν' μ' είναι μακρύς ο δρόμος.
Είναι μια Δωδεκάνησος, κοντά όμως στη Κρήτη,
μικρή, αλλά την θεωρούν της ποίησης το σπίτι.
Κι εμείς λευτερωθήκαμε πριν 'πό πενήντα χρόνους
κι ακόμα ζουν πολλοί από μας της κατοχής τους πόνους.

3.«Αγαπητέ Αργύρη, έστω και τη τελευταία στιγμή προσπάθησα να σε εξυπηρετήσω κι ας ευχηθούμε να αγγίξου τις καρδιές των ακροατών σου έτσι όπως άγγιξαν τη δική σου». Δίστιχα 4 - Νο (155)

Ετούτες οι επέτειοι ξεσηκωμούς θυμίζουν
και κάνουνσι τα μάτια μας σήμερα και δακρύζου
Του Μάρτη η εξέγερση, αλλά και του Απρίλη,
εκάνα τους κατακτητές Τούρκους κι Άγγλους ρεζίλι.
Όσο θ' ανάβει μέσα μας η φλόγα του αγώνα,
θα ελπίζει η Κύπρος να στεφθεί της λευτεριάς κορώνα.
Πάντα σε δύσκολες στιγμές σαν σβήνουν οι ελπίδες,
γεννάς Παλληκαρίδηδες -Κύπρος- και Διγενήδες.

Καλή επιτυχία
Ηλίας Βασιλαράς
23/3/2001

Τις έστειλα στην Κύπρο, για δύο εκδηλώσεις στον Αργύρη Αργυρίου,
για την επέτειο της 25/3/21 και της εξέγερσης της Κύπρου κατά των
Άγγλων 1/4/1955

4. Δίστιχα που ακούστηκαν στη Χοροεσπερίδα του Συλλόγου Πηγαδιωτών Αμερικής «Ο Ποσειδών», που εδρεύει στην Πολιτεία του New Jersey, εκδήλωση στην οποία παρευρέθηκε ο Ηλίας Βασιλαράς, συμμετέχοντας σε αποστολή του Λυκείου Ελληνίδων Παράρτημα Καρπάθου «Η Αθηνά», που προσεκλήθει από τους ομογενείς με σκοπό την παρουσίαση στο New Jersey, στις 27 Μαρτίου 2004, του θεατρικού έργου «Η Κάρπαθος και η ξενιτιά», ένα μοναδικής έμπνευσης και εκτέλεσης θεατρικό έργο, με στοιχεία οπερέτας, στο οποίο εναλλάσσεται η αφήγηση, η ποίηση, το έθιμο, ο χορός, το τραγούδι, η χαρά και η λύπη, με την παράλληλη προβολή ιστορικών φωτογραφιών και video. Δίστιχα 9 - No (135)

Στη Χοροεσπερίδα των Πηγαδιωτών στο N.J.

Αληθινό 'ναι τ' όνειρο κι απίστευτο συνάμα,
θά 'ναι της Βαγγελίστρας μας ακόμα ένα θάμα.
Θυμούμεστε σαν ήρθατε πριν πέντε-δέκα χρόνια,
σαν μακρινά ανοιξιάτικα, όμορφα χελιδόνια.
Και τούτο είναι θαύμα της, όπως ήτο και τότες.
στην εορτή της που και που να σμίγουν οι Πηγαδιώτες.
Εσυμμάχησα τρεις θεοί και κέρδισαν τη μάχη,
στου «Ποσειδώνα» το χορό η «Αθηνά» να λάχει.
Σας κου(β)αλούσι τα παιδιά του Βρόντη παχαρία,
για μπούσουλα στου γυρισμού την γλήορη πορεία.
Φέρνου κι απ' την Λαρνιώτισσα του πεύκου τη φρεσκάδα
κι ανάψασι για όλους σας στο μπόι τους λαμπάδα.
Φέρνου λύρα καρπάθικη, τσαμπούνα και λαούτο,
να σιγοταξι(δ)έψετε στο μουσικό μας πλούτο.
Και το τσαλέμι των αντρώ και των κορώ το χάδι,
στου μισεμού σας τη φωτιά να ρίξου λίγο λάδι.
Να σας φουντώσου το καϋμό αφού 'χετε στα στήθη,
να θυμηθεί του Ποσειδιού αν κάποιος τ' απαρνήθει...

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
N.J. 28 Μαρτίου 2004

5. Για εκδήλωση προς τιμήν του Ψαραντώνη, που διοργανώθηκε από κρητικούς δημοσιογράφους στην Αθήνα, τον Φεβρουάριο του 2007. Δίστιχα 2

Στον Ψαραντώνη

Του Ψηλορείτη το Θεό τιμού απόψε οι Κρήτες
και θε να κάνουνσι χαρές στον Άδη τσ' οι Κουρήτες.

Η Κρήτη και η Κάρπαθος κοινά σημεία έχου,
τη λύρα και τα άρματα, δυο τέχνες που κατέχου.

Φεβρουάριος 2007

6. Για εκδήλωση προς τιμήν του Ψαραντώνη, που διοργανώθηκε στην Αθήνα, από το Λύκειο Ελληνίδων, του οποίου έμβλημα είναι η θεά Αθηνά. Δίστιχα 4

Στον Ψαραντώνη

Ωσάν η Αθηνά τιμά άλλου Θεού τη χάρη,
θαρρώ πως τούτος ο Θεός μ' άλλον δεν είν' ζευγάρι.
Που φαίνεται σφιχτά βαστά στη χέρα αστροπελέκι,
μ' είναι λα(γ)ούτο, ταμπουράς, λύρα (γ)ή τουμπερλέκι.
Κι ωσάν βρυχάται κι η καρδιά τρέμει του αντρειωμένου,
ντελόγο χάδι της ψυχής είναι του πονεμένου.
Κι αναρωτίεσαι δυο και τρεις και κάνεις το σταυρό σου,
είσαι ομπρός σ' ένα Θεό ή 'κείνος είν ομπρός σου;

Γηγενής Ακρίτας
Κάρπαθος, 2008

7. Ακούστηκαν στην εκδήλωση κοπής της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συλλόγου Πηγαδιωτών Καρπάθου Αττικής, για το 2011, με Πρόεδρο τότε την Ασημίνα Ρουμελιώτη-Χατζηγεωργίου, φίλη και συμμαθήτρια του ποιητή. Ο Ηλίας, το όνομα του οποίου αναφέρεται στα δίστιχα, δεν είναι άλλος από τον Ηλία Ζερβουδάκη, καθηγητή Γυμναστικής και Καλλιτεχνικό Υπεύθυνο του Λυκείου Καρπάθου. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης αυτής ο Ηλίας Βασιαλράς τιμήθηκε για τη συνολική πολιτιστική προσφορά του στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Δίστιχα 16

Βασιλόπιτα Πηγαδιωτών

Λένε ότι στο τόπο του κα(ν)ένας δεν αγιάζει,
γιατί η επιτυχία του τους άλλους τους πειράζει
κι άσχετα αν αναλώνεται για το καλό του τόπου
κι είναι κι όλες οι πράξεις του πράξεις μόχθου και κόπου
και ούτε για το σπίτι του περίσσια δεν το μέλλει
και ν' ασχολείται προτιμά μ' ότι αγαπά και θέλει
κι ας κάνει κι αφιλοκερδώς κι όλα αυτά που κάνει,
συνήθως ανταμείβεται μ' ακάνθινο στεφάνι.
Αυτό, Ηλία, σ' άκουγα να λες σαν δίκιο είχες,
μ' ένα μακρύ παράπονο ίσαμε δέκα πήχες
κι έλεγα το παράκανες μ' άδικο είχα όμως,

μέχρι που είδα ότ' ίσχυε για όλους ίδιος νόμος.
 Ο φθόνος είν' προτέρημα λίγων κακών ανθρώπω,
 που αφθονούνε, δυστυχώς, και στο δικό μας τόπο
 κι αφού να φθάσουν δε μπορού εις την ψυχή των άλλω,
 ούτ' ένα απλό ευχαριστώ τους δίνου για ρεγάλο.
 Ας' τους αυτούς στη μοίρα τω και στα κακά τω χούδια,
 αυτοί αρρωσταίνου και χολιού κι ωσάν θωρούν λουλούδια.
 Τούτ' είναι μια εξαίρεση 'πο κάποιους πότες πότες
 και χαίρομαι που γίνεται από τους Πηγαδιώτες,
 γιατί εκεί τα νιάτα μας καταναλώσαμε τα
 κι όσα από τα χέρια μας περνούσαν, κάναμε τα.
 Εγώ δεν εμετάνιωσα, ούτε κι εσύ νομίζω
 κι άλλοι να κάνου πιο πολλά εύχομαι και ελπίζω.
 Σύλλογε των Πηγαδιωτών Αθήνας και Μπεραία,
 απού τιμά το Λύκειο μια πράξη σου ωραία.
 Πολλά συγχαρητήρια σ' αξίζου άρο άρο
 κι ας σ' έχου οι άλλοι Σύλλογοι στ' αρμένισμά τω, φάρο.
 Μένω κι εγώ υπόχρεος με τη τιμή ετούτη,
 που δεν εξαγουράζω τη του κόσμου ούλα τα πλούτη.
 Στη μεγαλοψυχία σας τη πράξη αυτή χρωστώ τη,
 μα και στη Προεδρίνα σας που χώρια ευχαριστώ τη.

2011

8.Τα δίστιχα αυτά αποτέλεσαν το κείμενο της πρόσκλησης που απέστειλε στα μέλη του ο Σύλλογος Σποϊτών Αμαρουσίου «Ο Άγιος Γεώργιος», προκειμένου να τους ενημερώσει για την κοπή της βασιλόπιτάς του, για το 2011. Δίστιχα 4 - Νο (120)

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ελάτε να τιμήσετε τη βασιλόπιτά μας
 απού κι εμείς παράλληλα τιμούμε τα παιδιά μας
 μ' ένα βραβείο -πια θεσμό- του Κώστα του Σακέλλη,
 για κείνους που άριστευσαν στα Λύκεια εντέλει
 Αυτ' η σεμνή μας τελετή σάρκα κι οστά θα πάρει,
 το Σάββατο τ' απόγεμα, δεκαεννιά Φλεβάρη
 του 11, σε αίθουσα του Δήμου στο Μαρούσι,
 που όσοι θα 'ρτούν, μ' όσα θα δουν, σίγουρα θα χαρούσι.

ΤΟ Δ.Σ.
 Φεβρουάριος του 2011

9.Ο ίδιος ο ποιητής στην χειρόγραφη εισαγωγή του σημειώνει: «Στον Μιχάλη Μπλέτσα, Καθηγητή Πανεπιστημίου, παγκόσμιο γίγαντα των Τηλεπικοινωνιών, μέλος Δ.Σ. COSMOTE. Εκδήλωση στ' Ασκύφου Σφακίων, 6/5/2011, διανομή υπολογιστών σε παιδιά». Ο Μιχάλης Μπλέτσας γεννήθηκε στις 19 Μαρτίου 1967 στα Χανιά της Κρήτης και είναι Έλληνας επιστήμονας και ερευνητής της Πληροφορικής, Διευθυντής Πληροφορικής στο Media Lab του Μ.Ι.Τ. και ένας από τους εφευρέτες του Υπολογιστή των Εκατό Δολλαρίων. Δίστιχα 4 - Νο (118)

Τ' ανάστημά σου ενώ δειλιά καυχιέται ο Ψηλορείτης,
γιατί τον ξεπέρασε ένας αητός της Κρήτης.
Κι ενώ ο ντουνιάς στους σύγχρονους γίγαντες σε λογιαίνει
στοργή κι αγάπη η καρδιά, η παιδική σου στάζει.
Νοιάστηκες για να γίνουμε παγκόσμιοι πολίτες,
Μιχάλη, λες να βρούμε εμείς, λοιπόν, τους Δροσουλίτες;
Να σε χαρεί η Μάνα σου, η πέρδικα τ' Ασκύφου
κι ομπρός σου ούλοι οι γίγαντες του κόσμου αυτού να σκύφου.

Δροσουλίτες: μυθικοί καβαλάρηδες που έβλεπαν, δήθεν,
από το Φραγκοκάστελλο οι κάτοικοι των Μαδάρων κ.λπ.

Ηλίας

Πέμπτη 5/5/2011

ώρα 7, χρόνος σύνταξης 1/2 ώρα

10.Ο Μορφωτικός - Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Λέρου «Η Άρτεμη», με Πρόεδρο τον Αντώνη Νταλλαρή, διοργάνωσε το 3ο Φεστιβάλ-Συνέδριο Παραδοσιακής Δωδεκανησιακής Μουσικής για νέους, το οποίο πραγματοποιήθηκε από τις 9 έως τις 11 Σεπτεμβρίου 2011, στην Λέρο και είχε ως θέμα «Η γυναίκα στη μουσικοχορευτική παράδοση της Δωδεκανήσου». Δίστιχα 14 - Νο (115)

Μ' επιτυχία γίνεται το Φεστιβάλ το τρίτο
κι όποιος το παρακολουθεί πως είν' σωστό θωρείτο.
Με τη Δωδεκανήσια γυναίκα ασχολείται,
που από την ισότητα πού 'θελε απειλείται.
Όλοι οι συνομιλητές κάτ' είχαν να της πούνε,
μ' ότι κι αν πουν κι όσα κι αν που πάλι την αδικούνε.
Γιατ' είναι μάνα του Χριστού και των παιδιώ μας μάνα,
αλλά κι ο ένας απ' τους δυο ανθρώπους που μας κάνα.
Είν' ο μεγάλος θησαυρός πού 'χομε μεσ' στο σπίτι,
του διαμαντιού, του σμαραγδιού και του χρυσού η κοίτη.
Είναι η παροιμία μας που από καιρό ελέγα,
πως οι γυναίκες είν' παντού το Άλφα και τ' Ωμέγα.
Όμως δεν είναι αρκετά όσα και αν τις λέου,

για το παιδί της, σαν την δεις, τα μάτια μας να κλαίου.
 Κι αν είν' μεγάλη η χαρά ή η συγκίνησή της,
 την βλέπει σαν την Παναγιά γιατ' είσαι το παιδί της.
 Ε, τότε είν' η Παναγιά που κάθεται στο θρόνο,
 που θέλεις να τη προσκυνάς. Να τη λατρεύεις μόνο.
 Γλυκειά Δωδεκανήσια, μάνα του καθενός μας,
 πως είμαστ' απογόνοι σου τό 'χομε έπαινός μας.
 Μπράβο, λοιπόν, χίλιες φορές εις το νησί της Λέρου,
 για τις πρωτοβουλίες του που όλοι το συγχαίρου.
 Μπράβο Σύλλογε «Άρτεμη» και φίλε μου Αντώνη,
 που βρίσκεις πάντα μι' αφορμή όλους να μας ενώνει.
 Για τη φιλοξενία σας πολύ ευχαριστούμε,
 να την ανταποδώσουμε σε όλους σας χρωστούμε.
 Στο τέταρτό σας Φεστιβάλ, που βλέπω δεν θα αργήσει,
 πάλι θε να ξανάρθουμε, αν μας αφήσ' η κρίση.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Λέρος 9 Σεπτεμβρίου 2011

11. Το έμμετρο αυτό Βιογραφικό έχει σταλεί στις διοργανώσεις πολλών Χορευτικών Σεμιναρίων, στην Ελλάδα και όχι μόνο (Γιάννενα, Καβάλα, Τορόντο, Σίμωνα Καρρά κ.άλ.), στα οποία ο Ηλίας Βασιλαράς έχει λάβει μέρος ως άριστος γνώστης των καρπάθικων χορών και του καρπάθικου γλεντιού γενικότερα. Δίστιχα 15 - Νο (20).

Βιογραφικό

Γεννήθηκα στην Κάρπαθο, πρίχου εξήντα χρόνια,
 μεγάλωσα, παντρεύτηκα και του Θεού η πρόνοια,
 μού'δωσε τρεις αρσενικούς γυρεύοντας τη κόρη,
 που γι' άλλους είναι εύκολο, για μένα όμως ζόρι.
 Στης μάνας μου τα γόνατα, ήμαθα να χορεύγω,
 μα κι ένα χορευτή καλό, όποτε (δ)ω, ζηλεύγω.
 Λέω την γνώμη μου παντού, με πάσα ειλικρινότη,
 και τη καλή προσπάθεια τ' οχτρού μου, επαινώ τη.
 Ανηορεύγω θύμησες και τις ανεστορούμαι,
 ξανοίω σαν μου δείχνουσι, σαν μου μιλούν αφκρούμαι.
 Γράφω, συντάζω, τρα(γ)ου(δ)ώ, κεφίζω και χορεύγω,
 θυμούμαι, ονειρεύγομαι κι αλαργοταξι(δ)εύγω...
 Δεν τους διδάσκω τους χορούς, σαν μου ζητούν, τους δείχνω,
 αλλά στην Ιστορία τω, μεγάλο βάρος ρίχνω.
 Ψάχνω τις λεπτομέρειες και του χορού το νάζι,
 μα πρώτα το συναίσθημα κι η έκφραση με γνοιάζει.
 Γι' αυτό τα σεμινάρια, μιας ώρας ή μιας μέρας,
 γεννού νόθες κατάσταςες και του χορού το τέρας.

Σε βεβαιώσεις σαν μου πουν υπογραφή να βάλω,
 νομίζω στα πιστεύω μου ότι πατούν το κάλο.
 Γιατί κάποιιοι τις έχουσι μετά για ντοκουμέντα
 και άλλοι, σ' όλους τους χορούς, πως είν' κρυφά ταλέντα.
 Ούτε με τό 'να συμφωνώ, ούτε με τ' άλλο όμως,
 γιατί να γίνεις χορευτής, είναι μακρύς ο δρόμος.
 Δείγμα, λοιπόν, ανάμνησης είν' η υπογραφή μου
 και πως στο Σεμινάριο, τούτο, μαζί σας ήμου(ν).
 Και είπαμε, πολλές φορές πως πρέπει να βρεθούμε,
 αν θέλομε στου χορευτή το ύψος να σταθούμε.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Κάρπαθος, Απρίλης του 2013

Υ. Γ.

Απού την ηλικία μου ήκρυσα πέντε χρόνια,
 για να ταιριάζει η μαντινά... και δείχτε μου συμπόνοια.

12.Ο ίδιος ο δημιουργός των μαντινάδων σημειώνει στο χειρόγραφό του:
 «Είχανε τραγουδήσει την “Πετροπέρδικα” στις μουσικές τους
 εκδηλώσεις (για το Ολοκαύτωμα), τιμώντας έτσι το πρόσωπό μου και
 την Χορωδία του Κ.Ο.Π.Α.Π. Καρπάθου. Επειδή έλειπα από την
 εκδήλωση τούς έστειλα σε μήνυμα»: Δίστιχα 6 - Νο (242)

Για τον Δήμο Κάσου, 5/6/2016

Λόγοι τελείως ξαφνικοί, πέρα απ' τη θέλησή μου,
 νά 'μαι κοντά δεν μ' άφησαν στο δεύτερο νησί μου!
 Όμως το Ολοκαύτωμα το νειώθω σαν Κασώτης
 κι είναι και μένα άσπονδος εχθρός μου ο προδότης,
 που εκείνος ήτο αφορμή στον πατημό της Κάσου,
 χιλιάδες να χαθούν ψυχές κι άλλες τη γη να χάσου,
 αυτήν που με το αίμα τους χρόνους την εποτίζα
 και με τους πιο γλυκούς σκοπούς την συχοκανακίζα.
 Ευχαριστώ για την τιμή χίλιες φορές και δέκα,
 στον κάθε νιο, στην κάθε νια, τον άντρα, τη γυναίκα,
 που την ψυχή του άγγιξε η Πετροπέρδικα μου...
 Έχετε τα αισθήματα τα πλέον φιλικά μου!

Διαβάστηκαν σαν απάντησή μου στην εκδήλωση,
 από την Σοφία Χατζηγεωργίου-Τούμα,
 Γραμματέα του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου

13.Δίστιχα γραμμένα στις 26 Νοεμβρίου 2015 και αφιερωμένες στον
 Κύπριο χαρακτή Χαμπή Τσαγγάρη, ιδρυτή της Σχολής-Μουσείου
 Χαρακτικής Χαμπή, το οποίο εγκαινιάστηκε στις 17 Δεκεμβρίου 2019,
 στην παλιά Λευκωσία. Γνωρίστηκαν κατά την διάρκεια επίσκεψης του

Ηλία βασιλαρά στην Μεγαλόνησο, με αφορμή την συμμετοχή του σε Σεμινάριο παραδοσιακών χορών, που διοργάνωσε ο Λαογραφικός Όμιλος Λεμεσού, υπό την προεδρία του Κωνσταντίνου Πρωτοπαπά.
Δίστιχα 18 - Νο (235)

Στον Χαμπή

Χαμπή την καλημέρα μου 'πού την Ελλάδα έχεις,
στο νου μου σ' έχω ζωντανό και θέλω να κατέχεις,
ότι μ' εντυπωσίασε η τόση καλοσύνη
και των χεριώ σου και του νου η επιδεξιοσύνη,
κείνη τη γλώσσα τη γλυκειά, φίλε μου, πού την βρήκες,
είν' άραγε μέσα κι αυτή στω(ν) παππουά τις προίκες,
που δίνου με το(γ)αίμα τω εις τα παιόγγονά τω
και θέλου σαν προικίζου τες και άλλες τόσες νά 'το;
Κι εκείνο το χαμό(γ)ελο π' αθθεί στο πρόσωπό σου
και το μοιράζεις σαν βρεθείς με το συνάνθρωπό σου,
τόσο αγνό και ήρεμο πρώτη φορά μου τό 'δα
κι είν' ίδιο με της Κύπρος μας -της Άνοιξης- τα ρόδα!
Διά(β)ασα τα βιβλία σου, μαγέψα με στ' αλήθεια,
αλλά κι αλήθειες κρύβουσι κι ας είναι παραμύθια.
Τα σχέδιά σου ερέσα μου γή βασιλιοί γή δράκοι,
αφού στων μηνυμάτω σου συμπλέω, το αυλάκι...
Ποθώ κι εγώ όπως κι εσύ με πόθο ως τα μπούνια,
νά 'ναι γεμάτοι οι χάρτες σου 'πό δώ κι ομπρός πεζούνια.
Κι ας είμαστε σομάλικοι πρώτη φορά την εί(δ)α,
γλώσσα, ψυχή, (δ)αχτύλια, νου, σε τέτοια αρμονία!
Υ.Γ.

Αν γνοιάζεσαι ποιος ήγραψε τούτες τις μαντινάες,
που στο φατσοβιβλίο σου δεν ξέρω αν εξανά(δ)ες,
είμαι από την Κάρπαθο και λέου με Ηλία
Βασιλαρά, π' αποζητά πάντα αγνή φιλία.
Στο Σπόα εγγενήθηκα, ένα χωριό στη μέση
ψηλώ βουνώ και θάλασσας, π' ούλου του κόσμου αρέσει.
Ευρέθηκα στο σπίτι σας μ' άλλους φίλους μετέ μου
και τις καλές σας τις καρδιές δεν τις ξεχνώ ποτέ μου!
Θαρρώ ήτο μέρα Κυριακή εικοσιτρείς του Νιόβρη,
τούτο χρωστώ το στον Κωστή κι απ' το Θεό να τό 'βρει.
Κι αν πάλι γράφει η μοίρα μας να ξανανταμωθούμε,
στης γνωριμιάς μας το σκαλί το πρώτο θα σταθούμε
και από κει στο δεύτερο, στο τρίτο κι όποιο άλλο,
θα χτίζομε τις σχέσεις μας, φίλοι μας, ζάλο-ζάλο,
γιατ' έχουν οι πατρίδες μας πολλές ίδιες συνήθειες,

πού 'ναι θεμέλια να χτιστούν φιλίες επιστήθεις...

14.Ιστορικό Οδοιπορικό με μαντινάδες 1912-1947. Μουσικοχορευτική θεατρική παράσταση, που παρουσιάστηκε στο Εθνικό Θέατρο Ρόδου, την Κυριακή 7 Μαρτίου 1999, στο πλαίσιο τριήμερου αφιερώματος με αφορμή την 50ή επέτειο Ενσωμάτωσης της Δωδεκανήσου. Οι ακόλουθες μαντινάδες γράφτηκαν για αυτήν ακριβώς την εκδήλωση. Μαντινάδες 6 - Νο (84)

Αυτ' ήταν η σημαία μας, που πρώτη πρώτη υψώθη,
 όταν η σκλάβια Κάρπαθος με την Ελλάδα ενώθη.
 Εις τα Διοικητήρια με θάρρος κυματίζει
 και κάνει κάθε ελεύθερο Καρπάθιο να δακρύζει.
 Κι εις της Ευαγγελίστριας αργότερα τον τρούλο,
 στήνεται απ' την Επιτροπή κι από τον κόσμο ούλο.
 Πολλών αιώνων όνειρο παράκληση και τάμα,
 μας κάνεις, Μεγαλόχαρη, με το δικό σου θάμα.
 Φύλαε τη Σημαία μας, την γαλανόλευκή μας,
 να χαίρονται οι φίλοι μας, να σκούσι οι εχθροί μας.
 Το σύμβολο μας φύλαε με την δική σου χάρη,
 να μη πατήσει στο νησί ποτέ οχτρού ποδάρι.

15.Τα δίστιχα αυτά διαβάστηκαν στην Αμερική, στην τιμητική βραδιά για τον αγαπημένο ποιητή της Καρπάθου Νικολή Διάκο, που διοργάνωσε ο Σύλλογος Απανταχού Καρπαθίων. Σε άρθρο της εφημερίδας «Ροδιακή», στις 25 Οκτωβρίου 2011, αναφέρονται σχετικά τα εξής: «Στην εκδήλωση που έγινε στις 14 Οκτωβρίου στον Άγιο Γεώργιο στο Clifton NJ, προς τιμή του Νίκου Διάκου, παρευρέθηκαν αρκετοί Καρπάθιοι, άλλοι Δωδεκανήσιοι και ομογενείς από το New Jersey, τη Νέα Υόρκη και άλλες πολιτείες της Αμερικής. Μεταξύ αυτών η πρόεδρος της Δωδεκανησιακής Ομοσπονδίας Ματίνα Κουτσού, ο πρόεδρος του Παγκαρπαθιακού Ιδρύματος Βάσος Χαλκιάς, ο πρόεδρος της Καρπαθιακής Ομοσπονδίας και του «Ποσειδώνα» Γιώργος Λογοθέτης, ο πρόεδρος της «Ομόνοιας» Κωστής Μακρής, η πρόεδρος των «Αγίων Αναργύρων» Φανή Χρυσού, ο πρόεδρος της «Υπαπαντής» Νίκος Τσαμπουνιέρης, ο πρόεδρος του Συλλόγων Τηλίων η «Πρόδος» Αλέκος Ρωμαίος, ο πρόεδρος του Συλλόγου Κρητών «Λευκά Όρη» Παναγιώτης Ψαράκης, ο πρόεδρος του Συνεταιριστικού Οργανισμού Εστιατόρων «Pangregorian» Γιώργος Τσιαμπούλης, ο πρόεδρος της Κοινότητας της εκκλησίας του «Αγίου Γεωργίου» Κώστας Τσανάκος και άλλοι εκπρόσωποι Καρπαθιακών και ομογενειακών Συλλόγων και Οργανισμών. Από την Βαλτιμόρη ήλθε ένα λεωφορείο με τον Γιώργο Πρωτόπαπα, το χορευτικό συγκρότημα και δεκάδες μέλη του συλλόγου

Ολυμπιτών η «Αναγέννηση». Το πρόγραμμα παρουσίασε ο Χρήστος Ζαβόλας και άρχισε με τον χαιρετισμό του προέδρου της Καρπαθιακής Ομοσπονδίας και στην συνέχεια η Σοφία Λογοθέτη αναφέρθηκε στο βιογραφικό, και στο ποιητικό ταλέντο του Νίκου Διάκου. Ο Νίκος Ζαβόλας με τον Χρήστο Ζαβόλα παρουσίασαν έμμετρη συνέντευξη που είχε κάμει ο πρώτος με τον τιμώμενο. Ακολούθησαν το μήνυμα του συλλόγου Μεσοχωριτών Ρόδου και τα έμμετρα συγχαρητήρια που έστειλαν οι Γιάννης Αναγνωστόπουλος, Νικόλαος Νικήτας, Ηλίας Βασιλαράς και Μαριγούλα Κριτσιώτη». Δίστιχα 71 - Νο (16)

Σαν μού 'πασι τι σέβγουτο ο Γιώργος τσ' η Μαρία,
είπα τσ' ιγιώ αυμέσα μου, νάει η ευκαιρία.
Αφού τιμά ο Σύλλογος το Νικολή το Διάκο,
να μπεις τσ' εσού στο ρουφενέ τω φίλω, φίλε Λιάκο.
Τσ' επήρα την απόφαση μέσα σ' ένα μινούτο
τσαι χως πολλές ερώτησες ήμπα μέσα στο νου τω.
Γιατί μ' αρέσει να τιμού ανθρώπους του καμάτου,
της ανθρωπιάς, της μαντινάς, του παραπονεμάτου,
π' όλο τσαι λιγοστεύγουσι τσ' αρά τσαι που να λάχου
τσ' όπως πη(γ)αίνει ο ντουνιάς σε λί(γ)ο (δ)ε θα υπάρχου.
Εσέβγου μου τι νά 'κανα του Νικολή ν' αρέσει,
να του το πέσω -στη τιμή που κάνου του- πεσκέσι.
Λέω ετσιά φέρνω τ' αλλιώς, χιλιώ λογιώ τα φέρνω
τσ' εύκομαι νά 'βγει σε καλό η αποκοτιά που παίρνω,
γιατί αυτά που αποκοτώ (δ)ε τάχω ξανακάμει,
μ' αν λάχει κι έβγου του καλού, θαρρώ θα βγου στο νάμι,
μ' αν πάλι (δ)ε του αρέσουσι ο κόσμος δεν εχάθη,
γιατί (δ)ε μαθαίνει ο άνθρωπος άμα δε κάνει λάθη.
Είπα μαζί σου Νικόλη να κάμω ένα σουργιάνι,
που όταν ήσουνα μικρός με άλλους τό 'χες κάνει
τσ' ήπιασα ένα video και (γ)ύριζα τις στράτες
κι ήlea πως θε να γελού ή θα με κλιού τσ' οι κάτες.
Είπατα σ' ένα φίλο σου και πρόθυμος εφάνη,
στις παιδικές σας θύμησες το νήμα να υφάνει
και συνεπαντηχθήκαμε κοντά εις το σχολείο
να ξεφυλλίσει από τσει της μνήμης το βιβλίο...
Την αερφή σου ήβραμε τσ' είπαμε καλησπέρα
«Καλώς τους» λέει. «Ποιοι Αγιοί στο σπίτι σας εφέρα;»
Είπα της τια ήθελα τσ' εχάρη τσ' ελυπήθη
τσαι ρώτηξά τη που πονεί, μα δεν μ' απηλόγηθη.
Ίδια είναι η μάνα σου, Νίκο, η Ευδοξία
τσαι παίρνει στο φιλότιμο δέκα άριστα μ' οξεία.
Είναι και ανοιχτόκαρδη, πρόσχαρη και γουστέζα

πρόθυμη τσαι φιλόξενη, στο λόγο της Εγγλέζα.
 Μας ήβαλε στο σπίτι της τσαι πήρα λίγα πλάνα,
 να (δ)εις τσαι σου, που θ' άκουσες, παλάτι πως το 'κάνα.
 Μ' εστάθηκε το μάτι μου εις του σουφά τη πόρτα
 τσαι (γ)ύρισα τη μηχανή να κάμει τσ' άλλη βόρτα.
 Ένα μπαστούνι εκρέμετο τσ' ο σκούφος πλάι-πλάι
 απού 'το του πατέρα σας τσ' ακόμα τα φυλάει.
 Συνάντησα τσ' εις τη αυλή πρόσωπ' αγαπητά σου,
 απου θυμούτο Νικολή κάθε πατηματά σου.
 Λέου τις μαντινάες σου ακόμα κάπου-κάπου,
 θυμούνται τσαι το τσάκισμα «στο μύλο στ' απικάπου».
 Εδιάβαζα τις σκέψεις τω κι απ' τα λε(γ)ούμενά τω,
 ήβλεπα πως ερέουτο στα χρόνια ετσείνα νά 'το.
 Πιταφτικού ερώτου τες μ' έ μου το μολοούσα
 ποιος ήτο ο Ρωτόκριτος τσαι ποια η Αρετούσα.
 Ξανάπιασα τα σύνεργα, λέω τω γεια και φεύγω,
 με το Νικήτα, φίλους σου τσ' άλλους ανηορεύγω.
 Εις του Κονόμου την αυλή είχε δυο τρεις νομάτους,
 σινιάλο πως (γ)υρίζομε, Νικόλα, ήκαμά τους.
 Για τα Χαρτσά τα ζάλα μου είχα προγραμματίσει,
 μ' ήβρα στο δρόμο το Σαρρή τσ' είπα ας σε χαιρετίσει.
 Απ' όξω προσκυνήσαμε, φίλε, τη Παναγία,
 να δίνει ούλου του ντουνιά τσ' εσού τσ' εμάς υγεία.
 Τσ' αγάλια αγάλια 'πήαμε να βρούμε τους γονιούς σου,
 που ξέρομ' (δ)έ τους ήβγαλες μήε λεπτό απ' το νου σου.
 Τσ' ογιά μαζί 'ναι Νικολή (γ)ίπλα ο εις στον άλλο
 τσ' εν είναι τα γλημόρια τω αλλάργου ούτ' ένα ζάλο.
 Κι αφού αποχαιρετήσαμε ένα καλό σου φίλο,
 που μια στερνή του ανάμνηση ήπρεπε να σου στείλω,
 ήμπαμε μες τη Βρυσιανή ν' άψομε το καντήλι,
 ο ήλιος της επιστροφής σ' ούλους σας ν' ανατείλει.
 Τσ' οι τρεις γυναίκες πού 'βραμε τσαι την εκαθαρίζα,
 απού τη Μιαλόχαρη όλο και κάτι ερπίζα
 τσ' οι τρεις είχαν ελεύτερους τσ' ελεύτερες ακόμα,
 μια προσευχή θά 'χα τσ' οι τρεις έστω τσ' απ' άλλο στόμα.
 Δεν ξέρω αν εξε(δ)ίψασες στης Βρυσικιάς τις βρύσες,
 απού τις κάνει η χάρη της ούλες να τρέχουν ίσες.
 Αν όχι στο κουστούϊ σου βάλε νερό και πιες το
 τσαι πες πως ήρθες στο χωριό για μιαν ημέρα έστω.
 Απ' του Κονόμου την αυλή χαιρετισμούς σου στέλλου
 τσ' ένα καφέ εμάϊ τω να 'ρθεις να πιεις σε θέλου
 τσ' απ' το Μπαδιά σε χαιρετά ο Αντωνής ο Λύκος,
 που λέει πως απ' το χωριό λείπεις τσ' εσού α(δ)ίκως.

Είχε παρέα στη Σκοπή τσ' ηπήαμ' άψε-σβήσε,
 γιατί ο Νικήτας ήθελε να (δ)ει τσαι συ μην είσαι.
 Μ' αφού (δ)ε σ' εί(δ)ε πούετε την όρεξή του χάνει
 τσ' απού το μπράτσο το δεξό με νόημα με πιάνει.
 «Προς τ' απικάπου εξάνοιε», λέει μου «Ηλία κοίτα!»
 τσ' όστα να (δ)εις τα κλάματα επήρα το Νικήτα.
 Θυμήθηκε στο πι τσαι φι τ' είχατε κα(μ)ωμένα
 τσαι μ' ήκαμε τα κλάματα να πάρουσι κι εμένα.
 Μού 'πε ότι εκάμετε στη Πάτμο ένα φεγγάρι
 τσαι για μια μαύρη ήχασες και του παπά τη χάρη.
 Κι έτσι Διάκος επόμεινες μα με μυαλό Δεσπότη
 και με καρδιά και σωθικά ανθρώπου μ' ανθρωπότη.
 Στης Πατριάδας τα χαρτιά ψάξαμε τ' όνομα σου
 τσ' ένα μικρό ενθύμιο να τό 'χεις ήκαμά σου.
 Τώρα μου γείχνει απ' τη Σκοπή τα στέματα αράδα,
 απού εμοιραζόσαστε κάθε σας φρονιάδα,
 μου 'πε για γλέντια, για χορούς, πιστά και πατινάδες,
 τέτοιας λο(γ)ής -Ηλία μου- απού δε τα ξανάδες.
 Κάνω τσ' ιγιώ της θύμησης πάνω το χαλινάρι,
 αφού εφόρτωσα καλά του νου μου το μουλάρι.
 Θυμήθηκ' άλλους φίλους σου, που λέα μου για σένα,
 κουβέντα εν ήκουσα κακή ποτέ από κα(ν)ένα.
 Πολλοί Καρπάθιοι Βόρειοι τσαι Νότιοι μου λέα,
 πως ήσου του πειράγματος τσαι του γλεντιού η φλέα.
 Αμέ τσ' ιγιώ 'χω Νικολή εκτίμηση δική μου,
 που 'λέα μου στιχάτσα σου οι συνομήλικοί μου.
 Μου βία μαντινάες σου τσαι διά(β)ασα καμπόσες
 τσ' ήλε(γ)α αυμέσα μου ας ήτο τσ' άλλες τόσες.
 'Ηκουα από φίλους σου, πού 'το τσ' εμένα φίλοι,
 πόσες στιγμές αξέχαστες καθένας σου οφείλει.
 Πόσο σ' εγάπα ήκουα απού το Φραγκοράφτη,
 ίδιο κουστούμι απ' τη ζωή για σας θαρρώ εράφτη.
 'Ηκουα απού το Μηνά τσ' απού το Μαραγκάκη
 τσαι από ένα θείο μου, πού 'το τσ' αυτός μαγκάκι.
 Το Λειβαδίτη εννοώ, το φίλο σου το Λούη,
 που 'χαίρετο να σε θωρεί -λέει- τσαι να σ' ακούει.
 Τσαι από ποιο δεν ήκουα, Νίκο, καλές κουβέντες
 τσ' ηύχουτο νά 'χε η Κάρπαθος τσ' άλλους τέτοιους λεβέντες!
 Αλλά ελαργοπάτησα τσαι θε να ρίξω σάρτο
 τσαι στη Σκοπή απού 'μεστε με το Νικήτα θά 'ρτω.
 Γιατί θωρώ το βασιλιά τον ήλιο να καΐζει
 ποιος βλέπει τέδοια ομορφιά και δε παραλοΐζει;
 Αυτή η μαγική στιγμή δεν έχει όμοιά της

τσαι δίνει πόντους στη Σκοπή τσαι στα εγκώμιά της.
 Κι αφού μας χάδεψε η στερνή του ήλιου η ακτίνα,
 στο σπίτι σας επήαμε που 'λίμενε κι η Νίνα.
 Εδώ δε κάνω σχόλιο, ούτε σου λέω λέξη,
 για νά 'ν' ο νου σου εύγοος τις θύμησες να πλέξει,
 όπως εκείνος πεθυμά κι όπως κι εσού λογιάζεις
 κι όπως τις ονειρεύεσαι ξυπνός ή σαν πλαγιάζεις.
 Πως βρέθηκα εις το Λευκό; Μην αρωτάς καθέλου
 τα δύσκολα τα κάνουνσι εύκολα όσοι θέλου.
 Είχε παρέα στο Μουχλά, γνωστούς σου τσαι γνωστούς μου
 και εις το Σπόα νά 'ρχουμου (δ)ε μού 'βιε ο νους μου.
 Επήα τσ' ήβρα τους, λοιπός, άλλο που (δ)εν εθέλα
 τσαι θα το ξεφυχτούσαμε εφέλα δεν εφέλα.
 Μ' ωσάν των είπα Νικολή για ποιο σκοπό επήα,
 απού το σταύλο παίζοντας ώστα να (δ)εις εφύα.
 Τσαι με της νύχτας το σκοπό, όπως το συνηθίζου,
 φτάσαμε στης Υποπαντής τη πόρτα τσαι καΐζου.
 Τ' άλλα τ' αφήνω πάνω σου τσαι ανάλογά τω πράξε,
 ποιοι 'ναι τσαι ποιοι σου τραουού μέσα στη νύχτα, ψάξε!
 Κι αν σου θυμίζου, Νικολή, οι ώρες τούτες κάτι,
 κατάματά τις κοίταξε και κλείσε τους το μάτι.
 Τελειώνοντας, χαιρετισμούς μοίρασ' ένα πινάτσι,
 σ' ούλους που σε τιμήσασι, Ηλίας του Μανάτση.

16.Ο Κοινωνικός Σύλλογος Συμαίων Αττικής «Ο Πανορμίτης», που ιδρύθηκε το 1916 και εδρεύει στον Πειραιά, απονέμει κάθε χρόνο Πανδωδεκανησιακά βραβεία, στην μνήμη του διακεκριμένου Συμαίου και πνευματικού ανθρώπου Δημοσθένη Χαβιαρά, για Δωδεκανησιακής καταγωγής συγγραφείς Ιστορικών, Λαογραφικών, Γλωσσολογικών και άλλων έργων, τα οποία αναφέρονται στην Ιστορία και τον Πολιτισμό των Δωδεκανήσων (συνολικά ή ενός νησιού). Με το Πανδωδεκανησιακό αυτό Βραβείο «Μνήμη Δημοσθένους Χαβιαρά», τιμήθηκε το 2012 ο Καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Το 2012 για το επιστημονικό και συγγραφικό του έργο που αναφέρεται στα Δωδεκάνησα και για λογαριασμό του γράφτηκαν τα ακόλουθα ευχαριστήρια δίστιχα, τις οποίες και απηύθυνε προς τους τιμήσαντες το έργο του. Δίστιχα 6

Σαν σε τιμού οι Συμιακοί με τέτοιες διακρίσεις,
 είναι τιμή ατίμητη, που λέει κάποια ρήσις.
 Προ πάντων σαν του Χαβιαρά σου δίνου το βραβείο,
 μπορεί να είναι μια τιμή, αξίζει όμως δύο,
 γιατί είχε έργο ξακουστό στα Δωδεκάνησά μας,
 στην αρχαιολογία μας, στα ήθη κι έθιμά μας.

Κι εγώ ετούτη την τιμή, αγαπητοί μου φίλοι,
θα την κρατώ στο σπίτι μου ακοίμητο καντήλι.
Κι αφού στα μάτια σας θωρώ πως της αξίζω όντως,
ευχαριστώ από καρδιάς και επί του παρόντος,
γιατί επιφυλάσσομε μ' άσους κρυφούς στη τσέπη,
για την τιμή που εισέπραξα να κάνω ότι πρέπει.

17.Αποχαιρετισμός στο 3ο Σεμινάριο Παραδοσιακών Χορών «Προπαντός η Παράδοση», που πραγματοποιήθηκε στην Κατερίνη στις 12 και 13 Νοεμβρίου 2011, με διοργανωτές το Κέντρο Οργάνωσης Εκδηλώσεων - Σεμιναρίων «Pro-Παντός» και μια Ομάδα Φίλων της Παράδοσης και ήταν αφιερωμένο στη μουσικοχορευτική παράδοση, τα ήθη και έθιμα της Καρπάθου και της Κρήτης. Σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου των διοργανωτών: «Στο Σεμινάριο θα διδάξουν εξειδικευμένοι εισηγητές, που έχουν πραγματοποιήσει πολυετή έρευνα σχετικά με την παράδοση των περιοχών και συγκεκριμένα ο Ηλίας Βασιλαράς από την Κάρπαθο και ο Γιάννης Μεγαλακάκης από την Κρήτη». Η Ανακοίνωση του Ηλία Βασιλαρά στο Σεμινάριο είχε τίτλο: Χοροί - Ήθη - Έθιμα της Καρπάθου και της Κρήτης. Πρωτεργάτης της διοργάνωσης ο Επίκουρος Καθηγητής στο Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Α.Π.Θ. Γιάννης Πραντσίδης, ο οποίος γεννήθηκε το 1946 στο Αιγίνιο Πιερίας, το 1995 αναγορεύτηκε Διδάκτορας του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ από το 1970 και μετά ασχολήθηκε συστηματικά με την έρευνα, διδασκαλία και παρουσίαση των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών. Μαντινάδες 2 - Νο (149)

Τα λίγα που σας πρόσφερα να σας γινού χαλάλι
και στ' άλλο σεμινάριο να ξαναρθείτε πάλι.
Να δώσουμε να πάρουμε ν' αλλάξουμε απόψεις
κι όλοι μας να συμβάλλουμε, Ελλάδα, να προκόψεις.

Αυτές τις τραγούδησα σ' ένα σεμινάριο χορού
με το Γιάννη το Πραντσίδη (Πιερία)

13.ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ)

1.Η Μάρθα Σημαντώνη υπήρξε Περιφερειάρχης Νοτίου Αιγαίου -η Κάρπαθος ανήκει διοικητικά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου-, στις αρχές της πρώτης δεκαετίας της νέας χιλιετίας και συγκεκριμένα από το 2000 έως και το 2004, με την θητεία της να συμπίπτει με την τελευταία Κυβέρνηση του Κώστα Σημίτη, ο οποίος άλλωστε την επέλεξε για την θέση αυτή. Ωστόσο, ο Ηλίας Βασιλαράς δεν αφήνει τίποτα ακαυτηρίαστο. Δίστιχα 3 - Νο (77)

2004

Μηδέν από μηδέν μηδέν στο Δήμο των Καρπάθιω,
με άλλα λόγια χέστονε, φίλε, με το συμπάθιο.
Μηδέν από μηδέν μηδέν, Καρπάθιε καϋμένε,
από τη Σημαντώναινα χίλιες φορές χεσμένε.
Εκτός αν τα μηδενικά τα τρία εις τη κάρτα,
σημαίνου εκατομμύρια για τη κυρία Μάρτα.

2.Ο Μπαράκ Χουσεΐν Ομπάμα είναι Αμερικανός πολιτικός, ο οποίος στις Προεδρικές εκλογές του 2008 εκλέχθηκε ως ο 44ος Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και έγραψε ιστορία ως ο πρώτος Αφροαμερικανός, που αναδείχθηκε σε αυτήν την θέση. Ανέλαβε επισήμως τα καθήκοντά του στις 20 Ιανουαρίου του 2009, ενώ επανεξελέγη για δεύτερη θητεία το 2012. Τα δίστιχα έχουν γραφτεί με αφορμή ένα μάθημα στην Φιλοσοφική Σχολή του Ε.Κ.Π.Α., όπου ο Ηλίας Βασιλαράς

προσεκλήθει από τον Καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, στον οποίο άλλωστε και απευθύνεται ο στιχουργός, στο προτελευταίο του δίστιχο:
 «Δεν ξέρω τι πιστεύετε, κύριε Αλεξιάδη,
 που πάντα τις κουβέντες σας μετράτε τες μ' αλφάδι».
 Δίστιχα 32 - Νο (13)

Η Εκλογή Ομπάμα

Τίνος ανθρώπου το μυαλό μπορούσε να πιστέψει,
 πως ένα τέτοιο όνειρο κάποτε θ' αληθύνει;
 Σ' ένα παιδί μιας μελαψής φτωχής οικογενείας
 και μιας πολύ ασήμαντης για κάποιους κοινωνίας.
 Που ως λένε απ' την Κένυα είν' η καταγωγή του
 και η γιαγιά του έπαιξε ρόλο στην αγωγή του.
 Του κύκλου τα γυρίσματα έτσι να του τα φέρου,
 όλ' οι άνθρωποι του ντουινιά σήμερα να το ξέρου;
 Εγώ παιδιά ορκίζομαι στο λόγο της τιμής μου,
 να το χωνέσω ήτανε πέραν της δύναμής μου.
 Και εσταυροκοπήθηκα κι είπα αυτό 'ναι θάμα,
 να γίνει στην Αμερική Πρόεδρος ο Ομπάμα.
 Κάθε φορά που τον θωρώ στων καναλιώ τους δέκτες,
 μπράβο στους Αμερικανούς, λέω, τους θεομπαίχτες.
 Βρε τούτοι εξυπνήσανε, είπα στον εαυτό μου,
 τσιμπιέμαι κι είμαι ξυπνητός και κάνω το σταυρό μου.
 Πληθαίνουν κι οι ελπίδες μου, όπως όλου του κόσμου
 κι είπα ο Αμερικανός δεν είναι πιο εχθρός μου.
 Αφού εδιώξανε το Μπους κι εβγάλα τον Ομπάμα,
 όπου βρεθώ κι όπου σταθώ λέω, καλά εκάμα.
 Θα είναι φίλος τω φτωχώ και τω(ν) πολλώ(ν) ελπίζω,
 το ίδιο θε να σκέπτεστε κι εσείς όλοι νομίζω.
 Τώρα πιστεύω πιο πολύ πως θε να γίνει κάτι,
 αφού του προκατόχου του δεν θά 'χει το γινάτι.
 Βάζει τη Χίλαρι αρχηγό εις τη διπλωματία,
 να αμφιβάλω, στο εξής, δεν έχω πιο αιτία.
 Θα σταματήσει ο πόλεμος στη Παλαιστίνη, λένε,
 κι οι βόμβες σπίτια και ψυχές θα πάψουνε να καίνε.
 Θα κλείσουν εργοστάσια των κροίσων του πολέμου
 κι οι έμποροι των τουφεκιών πως θα φτωχύνου(ν) τρέμου.
 Κι εμάς θα υπερασπιστεί το εθνικό συμφέρο(ν),
 άλλωστε προεκλογικά έδειξ' ενδιαφέρο(ν).
 Τον στήριξε το λόμπυ μας με χρήμα και με ψήφους,
 τώρα να λύσουν προσπαθούν τους χίλιους δύο γρίφους.
 Διαβάζω πως τον Ερντογάν να συναντήσει πάει,

μ' απ' την Αθήνα, ως είθισται, βλέπω πως δεν περνάει.
 Δεν ξέρω, αλήθεια, αν είν' σωστό και τούτο το χαμπάρι,
 πως δεν θα πάει ο κύριος Ομπάμα στο Φανάρι.
 Δεν θα το δει επίσημα τον Πατριάρχη είπα(ν),
 κάναμε πάλ' οι Έλληνες εις το νερό μια τρύπα.
 Παιδιά απογοητεύθηκα κι εγώ μα την αλήθεια,
 γιατί όσα επίστεψα, θαρρώ, 'ναι παραμύθια.
 Ψηφίσαμε, πιστέψαμε, όπως τον Μπους και τούτο,
 μ' ως τόσο είναι φαίνεται κι αυτός το ίδιο φρούτο.
 Ξέρω πως κάποιοι θα μου πουν, είναι νωρίς ακόμα,
 μα ίδια φρούτα εγώ θωρώ κι ας έχουν άλλο χρώμα.
 Και για να γίνω πιο σαφής κι αντιληπτός απ' όλους,
 πάντα της γης οι ισχυροί μας πιάνουσι τους κώλους.
 Δες τε ένα παράδειγμα του νέου πλανητάρχη,
 βιάζεται στο Αφγανιστάν να κάνει το σταθμάρχη.
 Τώρα με τη βοήθεια τω φίλω μας των Ρώσω(ν)
 να δώσουνε τα όπλα τους κι εκείνοι όσο-όσο.
 Θα είναι, είπαν, το Ιράν ο τρίτος της παρέας,
 ν' αφανιστούν οι Αφγανοί θέλουν μέχρι κεραίας.
 Αντί να δουν τι γίνεται με τούτη εδώ τη κρίση,
 που κάποιους περισσότερα ακόμα θα πλουτίσει.
 Κι αντί να πάρει τα λεφτά από τα Golden Boys,
 που κάθε ένα σπίτι του έχει δυο τρεις Ralls-Royce
 και να τα δώσει στα παιδιά τ' άρρωστα που πεθαίνουν,
 κάνει τις ανισότητες και τούτους να πληθαίνουν...
 Δεν ξέρω τι πιστεύετε, κύριε Αλεξιάδη,
 που πάντα τις κουβέντες σας μετράτε τες μ' αλφάδι.
 Αν σας απογοήτευσε ο κύριος ΟΜΠΑΜΑ
 ή φταίει το κονκλάβιο κι αυτός δεν φταίει πράμα.

Χειμώνας 2009

3. Τα δίστιχα αυτά για την οικονομική κρίση συντέθηκαν, όπως και οι προηγούμενες, με αφορμή ένα μάθημα στην Φιλοσοφική Σχολή του Ε.Κ.Π.Α. Φαίνεται ότι πρέπει να έχουν γραφτεί στην αρχή της κρίσης, πιθανότατα το 2008 ή αρχές του 2009 -άλλωστε και οι προηγούμενες, σύμφωνα με σημείωση επί του χειρογράφου, έχουν συντεθεί τον χειμώνα του 2009-, μιας και ως Πρωθυπουργός αναφέρεται ο Κώστας Καραμανλής, ενώ ο Γιώργος Ανδ. Παπανδρέου, που ανέλαβε τα ηνία της χώρας τον Οκτώβρη του 2009, αναφέρεται ως αρχηγός κόμματος (Π.Α.Σ.Ο.Κ.). Επίσης, ο Joaquín Almunia, υπήρξε Αρμόδιος Επίτροπος για τις Οικονομικές και Νομισματικές Υποθέσεις της Ε.Ε. για την περίοδο 2004 έως 2009, περίπου την ίδια περίοδο κατά την οποία

Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών στην Ελλάδα ήταν ο Γιώργος Αλογοσκούφης (10/3/2004-7/1/2009). Δίστιχα 65 - Νο (12)

Οικονομική κρίση

Δεν φτάνουσι τα βάσανα πού 'χομε στη καμπούρα
 και τρώει μας καθημερινά η γκρίνια κι η μουρμούρα.
 Και στις κρεβατοκάμαρες ο ένας του άλλου φταίει
 κι οι ρόλοι οι συζυγικοί εμείνα τελευταίοι.
 Και ρίχνει ο καθένας μας στον άλλο την ευθύνη
 και για εκείνη φταίω εγώ, για μένα φταίει εκείνη.
 Και αρχινά ο πόλεμος και ο καυγάς στον οίκο(ν),
 γιατί η σούμα έβγαλε μηδέν εις το πηλίκο(ν).
 Να σου κι η κρίση κι έρχεται και σειέται και λυγίεται
 κι ανοίγουν πόρτες και περνά του κόσμου οι ηγέται...
 Άλλοι πανικοβάλλονται κι άλλοι άνετοι το παίζου,
 άραγε ποιοι 'ναι ειλικρινείς και ποιοι μας περιπαίζου.
 Όσοι πανικοβάλλονται και παίρνου χίλια μέτρα,
 λένε πως είναι οι άνετοι του σκάνδαλου η πέτρα.
 Αυτοί εφάγαν τα λεφτά με χίλιους δύο τρόπους
 κι αφήσαν εις τη τύχη τω κι άφραγκους τους ανθρώπους
 Οικονομίες ισχυρές του πλούτου μεγιστάνες,
 χρεοκοπούν και κλαίγονται σαν τίμιες πουτάνες.
 Κατέρρευσε η Αμερική, παρέσυρε την Κίνα,
 μα και τα κράτη της Ε.Ο.Κ. κατέρρευσαν κι εκείνα.
 Σέρνει η Αγγλία το χορό κι ακολουθούν οι Γάλλοι
 κι οι Γερμανοί κι οι Ιταλοί κι οι Ευρωπαίοι οι άλλοι.
 Κλείνουν χιλιάδες μαγαζιά και βιομηχανίες,
 βλέπεις σκηνές μόνο γνωστές σε γκραν γκινιόλ ταινίες.
 Ξανάρθαν τα συσσίτια σαν πριν 80 χρόνια,
 τότε οι παππούδες στις ουρές και σήμερα τα 'γγόνια,
 είδαμε και στο CNN τσαντίρια χιλιάδες,
 που ζούνε οικογένειες, που εν έχουν πιο παράδες.
 Και σούπερ-μάρκετ είδαμε με τρόφιμα ληγμένα,
 που όμως περιζήτητα γινήκαν τα καημένα.
 Βλέπεις ουρές σε κίνδυνο να βάζου τις ζωές τους,
 αλλιώς θ' αφήσου σύντομα στο δρόμο τις προβιές τους.
 Κρίση στις show business και στα top models κρίση,
 κρίση σε κάθε ανάγκη μας κρίση και στο γ... γαρίφαλο στ' αυτί.
 Ως και το αρχαιότερο επάγγελμα του κόσμου,
 με δόσεις γίνεται κι αυτό μού 'πε κάποιος δικός μου.
 Μόνο η Ψωροκώστανα το παίζει παλικάρι,
 στου Κώστα του Καραμανλή κρατιέται το παπά... κι πάει στη ποταμιά.

Αλλά κι οι άλλοι τέσσαροι οι αρχηγοί κομμάτω(ν),
 τη κρίση την εγράψανε κι εκείνοι στ' αχαμνά των.
 Και λέει ο ένας το μακρύ κι ο άλλος το κοντό του,
 πιστεύουν κι οι ιθαγενείς καθένας το δικό του.
 Λέει ο Γιωργάκης: «Σαν εγώ θα πιάσω τα ηνία
 δεν θα υπάρχει Ελληνίς κι Έλληνας με πενία».
 Και να χειροκροτήματα απ' τους υπήκοούς του
 και Μπράβο! Κι άλλα συναφή, που γαργαλού το ούς του.
 Κι η Παπαρήγα: «Ψέματα σας λένε και οι δύο.
 Συγκεντρωθείτε σύντροφοι στ' Άρεως το πεδίο».
 Βγαίνει κι ο Τσίπρας ξαφνικά μετά τον Αλαβάνο,
 κάτι μας λένε στην αρχή. Αλλά μετά τους χάνω.
 Και συμπληρώνει ο Big GEORGE, αυτός λοιπόν κι αν είναι:
 «Τας κρίσεις λέγω έφερον, των άλλων αι ευθύναι».
 Ένα λεπτό πρωθυπουργός θέλει κι αυτός να γίνει
 «Ν' αντιπαρέλθει η Πατρίς της κρίσεως τη δίνη».
 Παιδιά αυτός ο θίασος πολύ με γοητεύει,
 προ πάντω(ν) όταν θεωρεί πως με κοροιδεύει.
 Αλλά πριν κλείσει η σκηνή δίνω όλα μου τα ρέστα,
 πού 'ρχονται οι καθηγητές. Ε! τότε πλέον χε... ρέτα μας το πλάτανο.
 Κι είναι οι περισσότεροι καθηγητές Παντείου,
 μα μας μπερδεύουν με χρησμούς του Δελφικού μαντείου.
 Ο ένας έχει ντοκτορά πεντέξι στην Οξφόρδη
 κι όσοι στο Χάρβαντ φοίτησαν νιώθουν σα δέκα λόρδοι.
 Ρίχνου και δέκα αγγλικά και γαλλικά πεντέξι
 και δεν υπάρχει ανθρώπος να καταλάβει λέξη.
 Και μας γεμίζουν δυστυχώς μ' αοριστολογίες
 και μ' ακαταλαβίστικες χίλιες ορολογίες.
 Και περιμένει ο θεατής με ανοιχτό το στόμα
 να πουν ποιο 'ναι το μέλλον του. Μα περιμένει ακόμα.
 Πώς να μας πείσει δηλαδή κι ο κύριος Αλμούνια,
 που κάνει τον πολύξερο κι έξυπνο από κούνια;
 Γι' αυτό επιστρατέψανε και κάποιο Νομπελίστα,
 περί των οικονομικών πρώτος είναι στη λίστα.
 Δίνει κι αυτός τις γνώσεις του κι αυτός τα ξέρει ούλα
 «τρία πουλάκια κάθονται στο λόγγο, στη ραχούλα».
 Κι εμείναν οι ελπίδες μας εις τον Αλογοσκούφη,
 που όλα εκείνος τά 'ξερε κι οι άλλοι ήταν μπούφοι.
 Δεν ξέρω αν καταλάβατε εσείς καμιά του σκέψη,
 εμένα πάντως, φίλοι μου, μ' έχει απομπερδέψει.
 Κι έτσι επελαγώσαμε, χωρίς πολλές κουβέντες,
 απ' όσα μας αράδιασαν όλοι αυτοί οι λεβέντες.

Η Κάρπαθος κι η κρίση

Ρωτάω εδώ στη Κάρπαθο, τη κρίση πως τη βλέπου,
 π' άλλοι κανόνες παιχνιδιού τον τόπο μας διέπου.
 Διότι το δολάριο ας είν' και ξεπεσμένο,
 νομίμως και παράνομα έρχεται το καημένο.
 Μας κλείνει τρύπες σε μισθούς, σ' αμπέλια και χωράφια
 κι αν περισσέψει γίνεται στολίδια κι εις τα ράφια.
 Και κολαΐνες κάνομε με το υστέρημά μας,
 να βρούσι τα εγγόνια μας και τα (δ)ισέγγονά μας.
 Προπάντων οι γιαγιάδες μας κι οι μάνες μας ως τόσο,
 έχουν κάποια παράκρουση εις του χρυσού τη νόσο.
 Κι αν απομένου νηστικές, άρα και που να λάχει,
 είναι για μια πεντόλιρα να πάρου. Να υπάρξει!
 Κανείς δεν απολύθηκε απ' τους εργαζομένους,
 με φαγητά τους έχουνσι και καλοπληρωμένους.
 Είδα, παιδιά, σκυλοτροφές γεμάτες αποθήκες,
 στης κρίσης ν' αντιστέκονται τις δύσκολες συνθήκες.
 Αδειάζου και γεμίζουσι και ξαναδειάζου πάλι
 κι ενώ ζεις εις την Κάρπαθο λες κι είσαι στην Εκάλη.
 Και βγάζω ένα συμπέρασμα απ' το δικό μου τόπο,
 ακούγοντας τις συμβουλές κάποιων αγνών ανθρώπω.
 Αν θέλεις να καλοπερνάς κι εσύ και τα παιδιά σου,
 φύλαε εις τα νιάτα σου νά 'χεις στα γερατιά σου.
 Εάν ξοδεύεις, άνθρωπε, σήμερα όσα έχεις,
 σε δάνεια χιλιά λογιά αύριο θέ να τρέχεις.
 Δάνεια για να στεγαστείς, δάνεια για να ζήσεις,
 δάνεια για το γάμο σου, δάνεια για βαφτίσεις.
 Μα αυτά όλα τα δάνεια οι τράπεζες τα δίνου
 και μένου άδειες κάποτε, αν εύκολα τα εγκρίνου.
 Και τότε αναγκάζονται τις κάνουλες να κλείσου
 και συ στο τοίχο τη βαράς μετά τη κεφαλή σου.
 Γιατ' έχεις μάθει να περνάς με δανεικά κυρίως
 κι όταν τα κόψουν πιάνει σε κρίσης, ιδρώτας κρύος.
 Και έρχεσαι σιγά-σιγά στα λόγια της γιαγιάς σου,
 που πρέπει να σου τα 'λεγε ωσάν παιδάκι θάσου.
 «Και τα ποτάμια κάποτε, παιδάκι μου, στερεύου,
 γι' αυτό μην είσαι σπάταλος κι ας σε κοροϊδεύου.
 Όσα δουλεύεις μην τα τρως, βάζε στη βάντα κάτι
 και για να γίνουν πιο πολλά να κάνεις καΐράτι
 Κάποτε θα σου χρειαστού, όχι εσένα μόνο,
 ίσως γενού και φάρμακο σ' ενός φτωχού το πόνο.
 Όμως και κάποιου σπάταλου και χρεοκοπημένου,

μπορεί χρήσιμος να φανείς μ' αυτά που σου 'πομένου». Αυτά τα λόγια τα σοφά μού 'λεγε κι η γιαγιά μου, σαν ολονώ σας τις γιαγιές ήταν κι αυτή παιδιά μου. Δεν είχε πάει στο σχολειό, ούτε στην πρώτη τάξη, μα όλες της οι συμβουλές λόγια 'τανε με πράξη. Το μέτρον μας εδίδαξαν τα λόγια της εκείνα, λες και ανεπιστήμιο έβγαλε στην Αθήνα. Αυτά τα λόγια τα τηρώ μ' ευλάβεια και πίστη. Κι άλλα πολλά διδάγματα, που μ' έχουν κάνει μύστη.

4.Η προσφυγή της Ελλάδος στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) ανακοινώθηκε επισήμως από τον τότε Πρωθυπουργό της χώρας Γιώργο Ανδ. Παπανδρέου, τον Μάιο του 2010, με διάγγελμά του από το Καστελλόριζο της Δωδεκανήσου. Πιθανολογούμε ότι η σύνθεση των ακόλουθων διστίχων πρέπει να τοποθετείται πολύ κοντά χρονικά στο γεγονός αυτό, μιας και υπάρχει αναφορά και στον τέως -τότε- Πρωθυπουργό Κώστα Καραμανλή: «Του Κώστα οι γραμματικοί δεν ξέρουν, λέει, πράμα». Δίστιχα 18 - Νο (8)

Δ.Ν.Τ.

Που λες, στο Νομισματικό το Διεθνές Ταμείο, προσέφυγε η χώρα μας γιατ' ήταν, λέει, μείον. Μείον στις καταθέσεις της, μείον στα έσοδά της και πουθενά δεν είχε συν, ούτε στο τοσοδά της. Πτωχεύσαν τα ταμεία της ΟΓΑ, ΤΣΑΥ και ΙΚΑ, που στο Χρηματιστήριο τα 'φάγαν και χαθήκα(ν). Πουλήσανε ΟΤΕ, ΔΕΗ και Ολυμπιακή μας και οσονούπω στο σφυρί βγαίνει και το βρακί μας. Όλα θα τα πουλήσουνε, τίποτα δεν θα μείνει κι άσχετα αν δεν θά 'πρεπε, δεν θά 'χουν και ευθύνη. Του δημοσίου κτήματα πουλάνε κι ανταλλάσου, κάποια πρεπάδια του βουνού και άλλα της θαλάσσου. Τα παίρνουν επιτήδειοι, μεσίτες και καπάτσοι, τα ανταλλάσουν ύστερα και είναι όλοι πάτσι. Πολιτικοί κάθε λογής είναι κι εδώ μπλεγμένοι, δικαστικοί και υπουργοί μα και ιερωμένοι. Ως και οι Ολυμπιακοί Αγώνες πουληθήκα, αφού οι μισοί τα πιάσανε κι οι άλλοι μιζωθήκα. Πολλά εκατομμύρια από τη SIEMENS πήρα(ν), για 'να καφέ λέν' οι πολλοί κι οι άλλοι για μια μπύρα. Κι αφού όσοι τα πήρανε, το σκάσαν δώθεν 'κείθεν, κάνουν κι οι Εξεταστικές ότι τους ψάχνουν δήθεν.

Όλοι τούτοι την ξέρουνε καλά αυτή τη τέχνη,
γιατ' είναι μπρεσάριοι, κουμπάροι και συντέχνοι.
Διοικητές, διευθυντές και γραμματείς ιδίως,
ως τα να δεις κι ως τα να πεις πλουτίσαν αιφνιδίως.
Μέχρι τα Πρωθυπουργικά, που λένε, τα γραφεία,
εισχώρησε χωρίς ντροπή η σύγχρονη μαφία.
Του Κώστα οι γραμματικοί δεν ξέρουν, λέει, πράμα,
του Γιώργου είν' ανίδεοι ποιοι και γιατί το 'κάμα
κι ενώ η αυλή τους καίγεται κι οι πυροσβέστες σπεύδου(ν),
οι Έλληνες Πρωθυπουργοί ύπνο βαρύ καθεύδου(ν).
Βρε τι να γίνει ο Έλληνας με τούτα απού βλέπει,
σαν ψάρι νιώθει ο δυστυχής, που δεν του μένει λέπι,
γιατί τον ξελεπίζουνε απ' όλες τις απόψεις,
που σου 'ρχεται πολλές φορές τις φλέβες σου να κόψεις.

γηγενής ακρίτας

5. Τα επικριτικά αυτά δίστιχα αφορούν στο Πρόγραμμα Καλλικράτης και ακριβέστερα στη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, όπως ονομάζεται ο Νόμος 3852/2010, με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδος (από τον Ιανουάριο του 2011) και επανακαθορίστηκαν τα όρια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή των Δήμων. Το πρόγραμμα ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή τον Μάιο του 2010 -με Πρωθυπουργό τον Γιώργο Ανδ. Παπανδρέου και Υπουργό Εσωτερικών τον παριανής καταγωγής Γιάννη Ραγκούση- και με βάση αυτό πραγματοποιήθηκαν οι Αυτοδιοικητικές Εκλογές του ίδιου χρόνου, μετά τις οποίες η Όλυμπος έπαψε να είναι ξεχωριστή Κοινότητα και υπάγεται πλέον στον ενιαίο Δήμο Καρπάθου. Δίστιχα 20 - Νο (265)

Η Άλωση της Ολύμπου

Μια ιστορία θλιβερή πιο θλιβερή απ' όλες,
που γράφεται πρώτη φορά σε δεφτεριού τις κόλλες
και ανατρέπει, δυστυχώς, πολλών αιώνων στάτους,
που σα πεθάνου οι αίτιοι θα τρίζουν τα οστά τους,
θέλω να σας διηγηθώ ρωτώντας σας συγχρόνως
κι ας κρίνει την απάντηση του καθενός ο χρόνος.
ΕΠΕΣΕ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΟΣ; Είναι λοιπόν το θέμα,
μια φράση που σου σταματά στις φλέβες σου το αίμα.
Κι εγώ διερωτήθηκα και ερωτώ τους άλλους,
που δίχως ίχνος εντροπής πατού(ν) μας εις τους κάλους.
ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΠΕΣΕΙ Η ΟΛΥΜΠΟΣ, του τόπου η κορωνίδα
και νά 'ν' αυτοδιοίκητη δεν έχει πιο ελπίδα;

Γιατί να πέσει η Όλυμπος, του τόπου ο Παρθενώνας,
 πού 'τανε των εθίμων μας ο μόνος προμαχώνας;
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, το τελευταίο κάστρο,
 του ντόπιου μας πολιτισμού το πιο λαμπρό του άστρο;
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, η τόσω αιώνων δόξα,
 δεν ντρέπονται όσοι τό 'θελαν κι όσοι το επιδιώξα;
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, του μερακλή ο τόπος,
 με ένα νομοσχέδιο που κάναν όπως - όπως;
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, η μούσα της Καρπάθου,
 που η φορεσιά της σύμβαλε στο κόσμο να τη μάθου;
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, κύριε Παπανδρέου,
 εσύ την επισκέφθηκες κι άλλους ακούς τι λέου;
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, Πρωθυπουργέ της χώρας,
 αυτό 'θελε σκέψη πολύ κι όχι λεπτού της ώρας.
 Γιατί να πέσει η Όλυμπος, να μπει στο Καλλικράτη,
 το ύψος της καλύτερα απ' όλους δεν εκράτει;
 Ξέρεις πολλές κοινότητες κι άλλα χωριά, Ραγκούση,
 που τόσο την παράδοση του τόπου μας κραούσι;
 Γιατί τα κάνεις αχταρμά χρυσό, χαλκό κι ασήμι,
 τι σχέση έχει ο χρυσός μέσ' στου χαλκού τη ζύμη;
 Θά 'χεις την αμαρτία της εις την ψυχή σου βάρος,
 γιατί 'είν' δυο κόσμοι αλλιώτικοι η Όλυμπος κι η Πάρος.
 Εγώ 'μαι φίλος του χωριού και τό 'χω σε τιμή μου,
 μα θά 'θελα για μια στιγμή Πρωθυπουργός να ήμου.
 Νά 'κανα μια εξαίρεση χατίρι της Ολύμπου,
 μαζί με κείνους στη χαρά ύστερα να κολύμπου.
 Κι όχι να έχει ο Μάης πιο δυο μέρες αποφράδες,
 με μια καινούρια ΑΛΩΣΗ και μ' ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΑΣΑΔΕΣ...

γηγενής ακρίτας
 Μάης του 2010

6. Τα δίστιχα αυτά, που συντέθηκαν την περίοδο των γιορτών μεταξύ Χριστουγέννων του 2010 και Πρωτοχρονιάς του 2011, έχουν ως αντικείμενο το πρώτο θέμα συζήτησης εκείνης της περιόδου, για όλους τους Έλληνες, το περίφημο Μνημόνιο. Δίστιχα 126 - Νο (14)

Το Μνημόνιο

Ήμπε μέσα στο σπίτι μας καινούργια λέξη κι άλλη,
 που δείχνει με πρώτη ματιά της γλώσσας μας τα κάλλη.
 Μνημόνιο τη λέουσι, το λεξικό σου κοίτα,
 δυο Μ, δυο Ν, δυο Όμικρο, το γιώτα και το ήτα.
 Καλύτερα ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ έπρεπε να τη λέου,

αφού ούλους τους Έλληνες τους ήκαε να κλαιού.
 Κι αφού εγίνηκε σταθμός στου Έλληνα τη μοίρα
 και έχει εξ' αιτίας της η τσέπη του όλο φύρα.
 Κι όπως θωρώ τα πράματα που δεν θ' αργήσουν νά 'ρτου,
 χέρι του επιούσιου θα βάλει και του άρτου.
 Ας δούμε ποιοι την έφεραν και πόσο θε να μείνει
 και τι καλό προβλέπεται στις τσέπες μας να γίνει.
 Τι είναι προτιμότερο, να φύγει ή να κάτσει
 ποια τα κακά, έχει καλά και που είμαστε πάτσι;
 Οι Έλληνες πολιτικοί λένε πως την εφέρα,
 που να τους φάει ούλους τω του τουφεκιού η σφαίρα.
 Γιατί εφάσι τα λεφτά τω συμπατριωτώ τω
 κι εφήσα ούλους άφραγκους, γαμώ το κέρατό τω.
 Με το χρηματιστήριο και τα ομόλογά τω,
 τα ξέρει κάθε Έλληνας παντού ομολογάτο.
 Κι ενώ κάποιοι εφτώχυναν κι είναι με άδειες τσέπες
 και τους εσυμμερίζοντο οι Πάγκαλοι κι οι Ρέπες,
 τώρα κι οι δυο αφ' υψηλού τους δύστυχους κοιτάζου
 και πράσιν' άλογα πολλά να μη μιλού τους τάζου.
 Γιατί τους είπε η Τρόικα κι η σιδηρά κυρία,
 πως η οικονομία μας είναι σ' αναπηρία.
 Και πρέπει να περικοπού μισθοί, συντάξεις, δώρα,
 να μην ΠΤΩΧΕΨΕΙ σύντομα η ένδοξή μας χώρα.
 «Είσαστε σ' επιτήρηση» μας λέν' οι Ευρωπαίοι,
 που των Ελλήνων κάποτε εξύνανε τα πέη.
 Και πρέπει να μη πίνετε μα και να τρώτε ούτε
 και ότι θα σας λέγομεν δουλοπρεπώς ν' ακούτε.
 Και αν θα φάτε κατιτί να μην το κατουράτε,
 γιατί αν το κατουρήσετε πρέπει να ξαναφάτε.
 Κρασιά, καφέδες και ρακές, ουζάκια και ουϊσκια,
 κομμένα από σήμερα σας λέγομεν στα ίσια.
 Κομμένες οι ταβέρνες σας, κομμένα τα μπουζούκια,
 κομμένα και τα θέατρα. Ναι όμως στα παλούκια.
 Που βάζουμε στους κώλους σας με τρόπους χίλιους δύο,
 απού να μπουν όλα μαζί στης Μέρκελ το αιδοίο.
 Που 'ναι στριμμένο άντερο, του πάστορα μπαστάρδι
 και μας σουρίζει όλους μας μέχρι το φυλλοκάρδι.
 Που δεν την φτύνει άνθρωπος το σάλιο του μην χάσει
 κι ούτε κανένας τη πηδά στη φέξη και στη χάση.
 Τι έχεις με τους Έλληνες και με τις Ελληνίδες,
 θέατρο, κι ετοιμάξεις μας κι άλλες μαύρες σελίδες;
 Δεν φτάνουν όσους φάγατε με τα στρατεύματά σας
 και όσους εκτελέσατε με τ' αποσπάσματά σας;

Και δεν εκοκκινίσετε ούτε λεπτό της ώρας,
 μπρος στους σπαρακτικούς λυγμούς μιας μάνας μαυροφόρας.
 Κι αντί να μας χρυσώσετε με αποζημιώσεις,
 μας θέλετε και το ψωμί να παίρνομε με δόσεις.
 Προχθές σε είδα τ' α τ' α με τον Πρωθυπουργό μας,
 ιδέες ν' ανταλλάζετε για το κακό καιρό μας.
 Μετά σε είδα να κτυπάς στη πλάτη το Γιωργάκη
 κι αυτός να κολακεύεται ωσάν μικρό παιδάκι.
 Τι άραγε του ζήτησες και τι σου υπεσχέθη
 και είπες θα σωθεί η Ελλάς και πως λύσις ευρέθη;
 Σου είπε θα περικοπούν ακόμα οι μισθοί μας
 και θα μας δίνει δανεικά μόν' όποιος συμπαθεί μας;
 Σου είπε πως τα λόγια του θε να τα κάνει πράξεις,
 κόβοντας επικουρικά κι ακόμα τις συντάξεις;
 Γιατί έτσι η Τρόικα του είπε πως το θέλει
 και να πεινάσει ο Έλληνας καθόλου δεν τη μέλλει;
 Γιούνκερ, Τρισέ και Όλι Ρεν το 'χετε παρακάνει,
 τον κόσμο εξοργίσατε κι εκάνατε ντουμάνι.
 Κι είναι στα πεζοδρόμια απ' το πρωί ως το βρά(δ)υ
 γιατί κάθε σας δήλωση στις φλόγες ρίχνει λά(δ)ι.
 Δεν θε να μείνει τίποτα στους δρόμους της Αθήνας,
 γιατί αυτά που τάζετε είναι μισθοί της πείνας.
 Της Τρόικας τις συνταγές, αλλά και του Μπαρόζο,
 υιοθετείς κι εσύ Στρος Καν, του Δ.Ν.Τ. μαφιόζο.
 Κι ενώ τα διαζύγια αυξάνουν και πληθαίνουν
 κι οι πλούσιοι πλουτίζουν κι οι φτωχοί φτωχαίνουν
 και δεν υπάρχει άνθρωπος να μην παραπονιέται
 κι όταν του λες τον ψήφισες, σου λέει δε γα...ργαλιέται
 κι αυτός απού μας κυβερνά, αλλά και όλοι οι άλλοι,
 αφού της ίδιας συνταγής γίνονται παπαγάλοι.
 Έρχεται σαν εξ ουρανού ο Παπακωνσταντίνου,
 νομίζοντας, πιστεύουσι τουλάχιστον εκείνου.
 Και βάζει το κουστούμι του και το χαμόγελό του
 και πίσω απ' τα γυαλάκια του κρύβει τον εαυτό του.
 Και προσπαθεί ευγενικά τους Έλληνες να πείσει,
 πως θα πληρώνουν οι φτωχοί και θα γλυτώνου οι κροίσοι.
 Γιατί οι πολλοί 'ναι φτωχοί και οι πλούσιοι οι λίγοι
 κι έτσι η πατρίς την πτώχευση πιστεύει θα ξεφύγει.
 Αν δεν πληρώσου οι πολλοί, μας λέει ο Υπουργός μας,
 δε θε να βρει ποτέ δουλειά κανένας άνεργός μας.
 Μα δε κοροϊδεύονται πλέον οι Ελληνάρες
 κι ότι μας λέτε, Υπουργέ, λέμε πως είν' παπάρες.
 Σαν εν αιθρία κεραυνός κι η εκκλησία νάτη,

με μία ανακοίνωση όλο μομφές γεμάτη.
 «Είμαστε υπό κατοχήν!» λένε οι κληρικοί μας
 «κι αν φτάσαμε μέχρι εδώ φταίν' οι πολιτικοί μας.
 Γιατί κατασπατάλησαν το χρήμα των Ελλήνων,
 ενώ ημείς είμαστε αγνοί, σαν του Μαρτιού το κρίνο».

Τα παίρνουν οι πολιτικοί, που λέμε στο κρανίο
 και γίνεται στο πι και φι η Ελλάς μας καφενείο.
 Που βρίζουν κάποιοι από 'κει κι οι από δω τους πέρα,
 άσχετα αν αφορά ο καβγάς την ίδια ταμπακιέρα.
 Φωνάζου τους πολιτικούς κλέφτες και λωποδύτες
 κι εκείνοι τους αρχιερείς συλλήβδην αγιογδύτες.
 Ποιοι έφαγαν τα πιο πολλά συμπέρασμα δεν βγαίνει,
 μα αν τα επιστρέψουνε ας είν' συγχωρεμένοι.
 Και αν και τις ευθύνες τους γρήγορα αναλάβου,
 θα 'χουνε και δικαίωμα να πα να μεταλάβου.

Για να μπορούνε να κοιτού στα μάτια τους ανθρώπους
 που φάγανε το έχει τους και τους δικούς τους κόπους,
 ας δείξουν το παράδειγμα οι κληρικοί μας πρώτα,
 που λένε πως βαδίζουν εις του Χριστού τη ρότα.
 Κι ύστερα οι πολιτικοί κι αυτοί ας ακλουθήξου
 και το καλό παράδειγμα σε όλους μας να δείξου.
 Ας δώσου το μισό μισθό σ' ένα φτωχό που ξέρου
 και στ' άτομα απού πεινούν τον άλλο να προσφέρου.
 Ας δώσου πίσω τα μισά απ' όσα έχουν κλέψει
 και ας μην έχουν μοναχά της τσέπης τω τη βλέψη.

Σήμερα που 'ν' Χριστούγεννα του 2010,
 ας κάνου τη Πατρίδα μας των Μουσουλμάνων Μέκκα.
 Κι ας ρίξουσι το βλέμμα τω όλοι προς την Ελλάδα,
 που κινδυνεύει να βρεθεί της Σπάρτης τον Καιάδα.
 Ας τους φωτίσει όλους τω της Βηθλεέμ τ' αστέρι,
 να διορθώσει ότι 'καμε καθένας κι ότι ξέρει
 να πράξει. Για της χώρας μας μιλώ τη σωτηρία,
 μην τη κατασπαράξουσι τα άγρια θηρία,
 της Τρόικας, του Δ.Ν.Τ, της Μέρκελ τα σαΐνια,
 που όλοι πίνουνε νερό από χρυσά λαΐνια,
 μα θέλουσι τον Έλληνα και την Ελλάδα ούλη,
 να ακούου σα τω λέου ψι και σαν του λέου κούλι.
 Να 'ναι οι υποτακτικοί κι αυτοί οι αφεντάδες
 και να μας διαφεντεύγουσι σαν σύγχρονοι πασάδες.
 Να στέλνουσι ΜΝΗΜΟΝΙΟ όποτε τους κα...λώσει,
 αλλιώς λέει δεν παίρνουμε την ΕΠΟΜΕΝΗ δόση.
 Στο 3ο ωστόσο είμαστε ΜΝΗΜΟΝΙΟ, αδέλφια,
 πόσα θα στείλουν άραγε; Ανάλογα τα κέφια,

μου λένε κάποιοι φίλοι μου, που ξέρουν λέει ότι,
τη χώρα μας στη λίστα τω την έχου πρώτη-πρώτη.
Υ.Γ. 1

Κι εγώ θα εξομολογηθώ εις του Χριστού τη γέννα,
γιατί η κρίση ανέγγιχτο δεν άφησε κι εμένα.
Κι ας ζω από τη σύνταξη που πριν δυο χρόνια πήρα,
που 'ναι μέτρια σύνταξη κι αυτή η κακομοίρα
κι έχω και κάποια δάνεια και μου τα ξεπληρώνει
και δεν ηξέρομ' αύριο τία μας ξημερώνει,
απού στο στόχο εβάλουσι το επικουρικό μας,
για να το κόψουσι κι αυτό, λέει, για το καλό μας.
Αν μας το κάνουν κι αυτό μετά από τόσα άλλα,
που 'βάλα στις καμπούρες μας κι ακόμη δε τα βγάλα,
τότες θε να πεινάσουμε στην κυριολεξία
κι αν ψάχνεις μια φέτα ψωμί θά 'ναι πλεονεξία.
Κι όταν δεν θά 'χει άνθρωπο μήτε ψωμί να πάρει,
αν δω αν θα κοκορεύεται τ' Ανδρέα το θρεφτάρι.
Δεν φταίνε οι πολιτικοί κι οι κληρικοί συλλήβδην
κι όλοι οι άλλοι Έλληνες τα κάναν φύρδην μίγδην.
Ρεπόρτερ, στρατιωτικοί, δικαστικοί συνάμα,
για της Ελλάδας τη ντροπή ότι μπορούσα εκάμα.
Μα κι ο πολίτης ο απλός έχει πολλή ευθύνη,
γιατί τους άλλους ήμαθε μόνο να κατακρίνει,
δεν βλέπει την καμπούρα του, όπως του Καραγκιόζη,
ούτε μπορεί η βάρκα του να δει πως κάνει πόζι,
βλέπει πάντα του αλλουνού τη βάρκα και καμπούρα,
ε βρε ξύλο που θέλομε με μια χλωρή μαγκούρα.
Ότι μπορούσε έκλεβε καθένας κι ότι εμπόρει,
τεχνίτες πάσης φύσεως, αγρότες και εμπόροι.
Μόνο οι μισθοσυντήρητοι του Δημοσίου όμως,
γιατί τους ιδιωτικούς δεν ήπιανε ο νόμος,
μόνο αυτοί οι μισθωτοί πως εξαιρούνται λένε
και πως σε ότι επάθαμε μόνο αυτοί δεν φταίνε.
Μόνο αυτοί σηκώνουσι του κράτους μας το βάρος
και οι μαλάκες είναι αυτοί, μας λένε με το θάρρος.
Μ' αν ήταν απ' το χέρι των και τούτω των Ελλήνω,
πιστεύω θα το δίνανε στους άλλους το κινίνο.
Κάνω, λοιπόν, μια πρόταση σ' όλους τους Υπουργούς μας,
να διορίσουν γρήγορα παντού τους άνεργούς μας.
Αφού όσοι 'ναι υπάλληλοι μόνο αυτοί πληρώνου
κι άλλοι τρόπους βρίσκουσιν τους φόρους να γλιτώνου,
δέκα εκατομμύρια να κάνουν υπαλλήλους
κι αφού τα εννιά 'ναι Χριστιανοί, θα βοηθούν αλλήλους.

Κι αν διερωτηθεί κανείς πού θα καθίσουν όλοι,
 μια μέρα ας είν' εργάσιμη κι οι άλλες έξι σχόλη.
 Έτσι κι αλλιώς ο δεύτερος από τους κυβερνήτες,
 με άλλα λόγια ο Πάγκαλος, φωνάζει τους ΚΟΠΡΙΤΕΣ.
 Αν είναι όλοι υπάλληλοι και όλοι είναι φίλοι,
 στην εφορία χρήματα κανείς δεν θα οφείλει.
 Γιατί θα μας τα παίρνουσι πριχού να μας τα δώσου,
 με την ευχή ότι κι αυτοί σωστά θα τ' αποδώσου.
 Ξέρω αστεία ακούγεται η πρόταση ετούτη
 και ότι κάποιοι θα μας πουν ότι βρωμά μπαρούτι.
 Μα η αλήθεια είν' αυτή άσχετ' αν παραπέει,
 έτσι κι αλλιώς υπάλληλους μας έχουν οι Ευρωπαίοι.
 Κι ότι μας πούνε κάνομε, χορεύομε ότι παίζου
 κι άσχετα αν μας χειροκροτού μετά μας περιπαίζου.
 Κι ανάλογα, συμπάσχοντες, της Τρόικας το κέφι,
 χορεύει και ο Έλληνας σα μαϊμού στο ντέφι.

Υ.Γ. 2

Συγγνώμη που η γλώσσα μου η πρέπουσα δεν ήτα,
 μ' έχω κι εγώ μερίδιο σε τούτη δω τη πίτα.
 Κι εμέ με καίει η φωτιά, που καίει όλους τους άλλους
 και γίνομαι έξω φρενών σαν με πατούν στους κάλους.
 Τούρκος κι Αρμένης γίνομαι ωσά με τριονίζου,
 αυτοί που κάναν τις πληγές κι αλλού πουλοσφυρίζου.
 Και δεν αφήνει ο πόνος μου την ώρα ούτε σεκόντο,
 να αλαργάρει η γλώσσα μου του νου μου ένα πόντο.
 Με άλλα λόγια ότι σκεφθώ, ότι η καρδιά μου λέει,
 τ' αφήνω με τη πένα μου εις τον αφρό να πλέει.
 Δεν κρύβω λόγια της καρδιάς, της σκέψης και του νου μου,
 αφού θέλω αληθινότερος νά 'μαι του διπλανού μου,
 δεν συμβουλεύω κι άνθρωπο, όταν προ πάντου γράφει,
 χατήρι της ευγένειας το στόμα του να ράφει,
 πρέπει με ειλικρίνεια να βάζεις εις τη κόλλα,
 της σκέψης σου κάθε καρπό, τα εσώψυχά σου όλα,
 ν' απεικονίζεις τη στιγμή και της στιγμής το κλίμα,
 να εκτιμέσαι πιο πολύ απ' όποιο σε εκτίμα.
 Κι όταν μετά από καιρό κάποιοι θα σε διαβάζου,
 τη θέση τω ωστά να δεις στη θέση σου να βάζου
 κι οσά 'γραψες τη δύναμη της πέννας σου να δείχνου,
 αφού σ' αλαργινές στιγμές άπλετο φως θα ρίχνου.

Υ.Γ. 3

Το δυο χιλιάδες έντεκα μας ξεπροβάλλει μόλις
 κι υπόσχεται κι αυτό πολλά της οικουμένης όλης,
 ούλοι ονειρευόμαστε το νέο χρόνο τούτο,

να κουαλήσει άφθονα υγεία, γέλιο, πλούτο,
 ότι ονειρευόμασταν και για τον περασμένο,
 που φεύγοντας μας ήφηκε με ηθικό πεσμένο,
 γιατί ότι διαβάσετε αλήθεια ήτο ούλα
 και επιβεβαιώνει τα του γράφοντος η βούλα.
 Αμέ κι όσοι τα ζήσετε κι ε θέλετε μαρτύρους,
 φοβάστε το ΜΝΗΜΟΝΙΟ μη κάμει κι άλλους γύρους.
 Γιατί η επιμήκυνση κι άλλες θυσίες θέλει,
 που τις πληρώνει ο φτωχός και ο μικρός εντέλει.
 Ποιος άραγε απ' όλους μας το έντεκα νομίζει,
 θα τον αφήσει η Τρόικα μουάφι, να ελπίζει;
 Ποιος τρέφει τέτοια όνειρα για τον καινούριο χρόνο
 και ποιος θαρρεί θα κάεται σε φιλντισένιο θρόνο;
 Σε πρόκες θα καούμεστε κι όλο αυτό το έτος
 και θα μας πετσοκόψουσι πλαγίως και καθέτως.
 Γι' αυτό ας κάνει προσευχή κανείς όπου πιστεύει,
 νά 'ν' ο Θεός του άγρυπνος και να τον προστατεύει,
 να έχει την υγεία του κι αν έχει γερή κράση,
 ας έχει και υπομονή κι αυτό θε να περάσει.
 Κι εγώ φίλοι προσεύχομαι κάθε πρωί και βρά(δ)υ,
 νά 'ν' ο Θεός μου άγρυπνος κι εμένα να φυλάει.
 Κι ούλη η οικογένεια απού 'χω προσκυνά το,
 να έχει την υγεία της κι ας τρώει από 'να πιάτο.
 Για φανταστείτε πως περνούν κάποιοι συνάνθρωποί μας,
 που αν το σκεφτούμε ανθρωπινά είναι κι εμάς ντροπή μας.
 Χωρίς ΝΕΡΟ, χωρίς ΨΩΜΙ, χωρίς γιατρού φροντίδα,
 χως ρούχα, δίχως φάρμακα, χως σπίτι, χως πατρίδα.
 Πόσα παιδιά πεθαίνουνσι καθημερινά ας σκεφθούμε
 κι εμείς με τόση απάθεια τα παρακολουθούμε.
 Κι ενώ τα προσωπάκια τους τα βλέπουμε θλιμμένα
 κι όπως στα μάτια τα κοιτάς θαρρείς κοιτού εσένα
 κι ενώ μπορεί ανάδοχος καθένας μας να γίνει
 και να το μάθει η μάνα του και να χαρεί κι εκείνη.
 Εμείς πουλοσφυρίζομε με ενοχές καθόλου,
 ποιες είν' αλήθεια, άραγε, οι πράξεις τους Διαβόλου;

Χριστούγεννα του 2010 - Γενάρης του 2011

7.Τρεις ώρες διήρκεσε η συνάντηση του Έλληνα Πρωθυπουργού Γιώργου Παπανδρέου με τον Πρωθυπουργό της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν, που πραγματοποιήθηκε στο Ερζερούμ, στις 7 Ιανουαρίου 2011. Επί τάπητος τέθηκαν όλα τα διμερή και περιφερειακά θέματα, ενώ το κλίμα ήταν ιδιαιτέρως θερμό, όπως φάνηκε καθαρά από τις δηλώσεις

που ακολούθησαν. Το «κλίμα» της συνάντησης αποτυπώνει εύστοχα και ο Ηλίας Βασιλαράς, με την δική του ματιά. Δίστιχα 25 - Νο (19)

Όλα καλά κι όλα ωραία

Το 2011, την εορτή τω Φώτω,
 έγινε μια συνάντηση πού 'δωσε τέτοιο κρότο,
 που η Ευρώπη σάστισε κι η ανθρωπότης όλη
 κι εσείουτο της Αγια-Σοφιάς, όσους κι αν είχε, οι θόλοι.
 Εσμίξαν οι Πρωθυπουργοί δύο χωρώ γειτόνω
 και έπεσε χαμόγελο και δάκρυ με το τόνο.
 Εσμίξαν οι Πρωθυπουργοί Ελλάδας και Τουρκίας,
 να παύσουν εκατέρωθεν, λέει, τας αδικίας.
 Εδώσαν και τα χέρια τω, κόψαν και τις κορδέλες
 κι είπαν μπροστά στις κάμερες δεν ξανακάνουν τρέλες.
 Τέτοια πλατιά χαμόγελα δεν είχα δει ποτέ μου,
 «Ταγίπ καρντάσι», άκουγα, και «Γιώργο αδελφέ μου».
 Κι εσάστισε κι η μάνα μου κι ήκλιε συγκινημένη,
 που οι Τούρκοι και οι Έλληνες θά 'ν' πιο αγαπημένοι.
 Τούρκος δεν είν' ο Ερντογάν, μού 'λε και μου ξανάλε,
 να δεις που κρυπτοχριστιανός θε νά 'ναι στο φινάλε.
 Κι ο Γιώργος δεν μου φαίνεται Έλληνας άρο άρο,
 αφού μιλά και τουρκικά. Μα όρκο δεν θα πάρω.
 Δεν είναι μόνο η μάνα μου απού μπερδεύτη όμως,
 πως της ΕΙΡΗΝΗΣ άνοιξε, στο Ερζερούμ ο δρόμος.
 Όλοι εμπερδευτήκαμε και τά 'χομε χαμένα
 κι έτσι όπως τα λέγανε ερέσα μου κι εμένα.
 Οι Τούρκοι από την Κύπρο μας πίστεψα πως θα φύγου
 και οι παραβιάσεις των, εις τα νησιά μας λήγου.
 Και έλεγα στους φίλους μου «Οδεύομεν προς λύση»,
 στα τούρκικ' άλλη μια φορά ο Γιώργος αν μιλήσει.
 Αφού εκολακεύτησαν κόσμος και διπλωμάτες,
 θα πάψουσι οι έχθρητες θαρρώ ανάθεμά τες.
 Κι όταν ο Γιώργος θύμωσε και τά 'πε όξω απ' τα όγγια,
 απού το φο μου επέσα μου στο πάτο τα ερόγκια(;),
 που κάνει η μητέρα μου τα Φώτα κάθε χρόνο,
 γιατ' είν' νηστεία, λέει μας, κι αυτά να τρώμε μόνο,
 βρασμένα είναι κι άβραστα μέσ' στο νερό ροϊθια
 και παρακοντραστέρουσι τα κολοκυθοπίτια.
 Μ' όσο εθώρου δίπλα του τον Ερντογά κι εγέλα,
 είπα, Ηλία σύνελθε, στα συγκαλά σου έλα.
 Προπάντων όταν τού 'δωσε και σκι ένα ζευγάρι,
 γιατ' είναι και αθλητικός τύπος το παλικάρι.

Είπα, αυτοί μας παίζουνσι και μας κοροϊδεύου
και μέσα τω κι οι δυο γελού την ώρα π' αγριεύου.
Στη μυστική τω σύσκεψη δεν ξέρομε τι είπα,
γιατί συνήθως κάνουνσι εις το νερό μια τρύπα.
Κι ύστερα βγαίνου γελαστοί στα φλας τω φωτγράφω,
τω ξένω ανταποκριτώ και δημοσιογράφω.
ΟΛΑ ΩΡΑΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΑ μας λένε ότι πήγαν
και πως τα γκρίζα σύννεφα τω σχέσεώ μας φύγαν.
Μακάρι, είπα μέσα μου, χίλιες φορές μακάρι
και εσταυρολογήθηκα. Κι η μάνα μου εχάρη.
Εδώ απού τα λέομε κι αλλού να μη τα πείτε,
μήτε κι εγώ τους πίστεψα, κι εσείς νομίζω μήτε.

2011 τω Φωτώ

8.Οι Βουλευτικές Εκλογές που ανέδειξαν Κυβέρνηση της Ελλάδος τον ΣΥΡΙΖΑ και Πρωθυπουργό τον Αλέξη Τσίπρα, διεξήχθησαν στις 25 Ιανουαρίου 2015. Ήταν πρόωρες εκλογές, που διενήργησε η Συν-Κυβέρνηση Αντώνη Σαμαρά (Ν.Δ.) - Ευάγγελου Βενιζέλου (ΠΑ.ΣΟ.Κ.) και οι οποίες προκλήθηκαν από την αδυναμία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας από την υφιστάμενη τότε Βουλή των Ελλήνων. Υπουργός Οικονομικών ανέλαβε ο Γιάννης Βαρουφάκης. Τα γεγονότα της περιόδου εκείνης σχολιάζουν εύστοχα τα ακόλουθα δίστιχα. Δίστιχα 27

Το Σύριζα κούρεμα του χρέους από τον Μεγαλέξη μας

Καλώς τονε τον Ηρακλή, τον Μέγα Αλέξαντρό μας,
που θε να κόψει τους λαιμούς των άσπονδω οχτρώ μας
και τις εννέα κεφαλές 'πού τη Λερναία Ύδρα
και θε να κάμει θρύψαλα του χρόνου την κλεψύδρα.
Να μη κυλά ο χρόνος πιο στην άτυχή μας χώρα,
που προς τα χείλη του κρεμού τρέχει με τέτοια φόρα,
που κάποιοι την εσπρώξασι, γιατί αυτός δεν φταίει,
μόνο οι προηγούμενοι φταίου κι οι τελευταίοι.
Και βέβαια το δίδυμο Βαγγέλη και Αντώνη,
που πρέπει εις το Σύνταγμα να στήσουνε αγχόνη,
να τους κρεμάσου και τους δυο, της Μέρκελ τα τσιράκια,
απού την είχαν Παναγιά κι ενάβγα της κεράκια...
Αν πεις και για τον Σόιμπλε, Θεό κι αυτόν τον 'κάνα
κι αντί τα του τα κόψουσι τα τέτοια του επιάνα,
κάθε φορά που θέλασι δυο παραπάνω φράγκα,
για να τον καλοπιάνουσι τον Ευρωπαϊό μάγκα...
Μ' αυτά 'ναι πιο στο παρελθόν και δεν ματαγυρίζου,

τώρα κι οι δυο θα μάθουσι να μη πουλοσφυρίζου,
 αλλιώς θα τους ξεσχίσομε τα δυο μνημόνιά τω
 και θε να τω χαλάσομε ούλα τα σχέδιά τω.
 Τη Τρόικα θα στείλομε τα μπάνια της να κάνει
 κι εμείς εις το καράβι τω θά 'μαστε καπετάνοι,
 θα πάμε σε μονομερή διαγραφή στο χρέος,
 χωρίς να χαϊδεύομε του Σόιμπλε το πέος.
 Της Μέρκελ θα της δώσομε σύνταξη άρον-άρο
 και δυο λαγούς μέσ' στον τουβρά θά 'χομε μ' ένα συμπάρο.
 Δεν θέλομε παράταση κανείς ούτε σεκόντο
 και ούτε απού τις θέσεις μας θα φύγομ' ένα πόντο.
 Ξέχασε και του Ντάισεμπλουμ Έλληνα το υφάκι,
 τον τζάμπα μάγκα άδικα κάνει στο Βαρουφάκη,
 γιατί ο Γιάννης ο the greek με ένα «ν» είναι Γιάνης
 κι όχι με δυο για να μπορείς τον άλλο (κώλο) να του πιάνεις.
 Αυτός φίλε δεν παίζεται, δεν είναι ο Στουρνάρας,
 ούτε και ο Χαρδούβελης, δόκτορες της πεντάρας...
 Αυτός θα πάρει κάποτε Νόμπελ Οικονομίας
 και δεν θ' αργήσει να γενεί του ΔΝΤ ταμίας.
 Γιατί τα δυο μνημόνια τά 'σχισε με μια λέξη
 και να τα ρίξει στην πυρά τά 'δωσε του Αλέξη.
 Ουάου... και την Τρόικα σκότωσε μάνι-μάνι,
 να τρέχει στη κηδεία της ο Γιάνης δεν προκάνει.
 Θρήνους, κλαυθμούς και οδυρμούς έχ' όλη η Ευρώπη
 κι οι οικονομολόγοι της που θα τους κάνει τόπι...
 Φοβήθηκε κι ο Σόιμπλε πού 'κανε το καμπόσο,
 ο Βαρουφάκης μήπως βρει στήριξη απού το Ρώσο
 και κάνει ένα κούρεμα, που εγώ δεν το ξανάδα
 κι εσβήστηκε το χρέος μας ΚΙ ΕΣΩΘΗ Η ΕΛΛΑΔΑ...
 Υ.Γ.

Τώρα γιατί ανησυχείς φίλε Γλέζο Μανόλη
 κι ήπιασες της αντίστασης και πάλι το πιστόλι,
 γιατί συγγνώμη ζήτησες απού τους ψηφοφόρους
 και λες δεν είσαι συνεργός με τους καινούριους όρους,
 που παίζει η Κυβέρνηση στου χρέους το παιχνίδι,
 Μανόλη, θα παραιτηθείς ή τό 'χεις κάνει ήδη;

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Καθαροδευτέρα του 2015

Επί του πιεστηρίου:

Ακούω το μνημόνιο το τρίτο καταφθάνει,
 δεν καρβαλάς τη μηχανή να το προφθάσεις Γιάνη;

9. Τα δίστιχα αυτά έχουν γραφτεί την ίδια ακριβώς ημέρα με τις αμέσως προηγούμενες, την Καθαροδευτέρα του 2015 και κινούνται στο ίδιο πλαίσιο του καυστικού σχολιασμού των οικονομικο-πολιτικών εξελίξεων, στην εποχή της «πρώτης φοράς Αριστερά». Να σημειώσουμε ότι επί της οδού Κουμουνδούρου, στο κέντρο της Αθήνας, βρίσκεται η έδρα του κόμματος του ΣΥΡΙΖΑ. Δίστιχα 11

Για το καινούριο Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας,
Εκδόσεις «Κουμουνδούρου», Αθήνα 2015

Με το καινούριο λεξικό πού 'γραψε ο Αλέξης,
διόρθωσε της γλώσσας μας νοήματα και λέξεις,
γιατ' είχε πολλά λάθητα ο Μπαμπινιώτης στ' άλλο
κι εγίνετο, φίλε Ραγιά, κονφούζιο μεγάλο...
Κάμποσα παραδείγματα σας δίνω παρακάτω,
παρμένα απ' το μνημόνιο, που ο Τσίπρας εκαυχάτο,
πως θα το σχίσει μόλις βγει, πριν ορκιστεί ακόμα,
ποιος Έλληνας δεν τ' άκουσε απ' το γλυκό του στόμα;
«ΘΑ ΣΧΙΣΩ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ» θα πει «ΔΕΝ ΘΑ ΤΟ ΣΧΙΣΩ»,
αλλά με άλλο όνομα θα το μεταβαφτίσω.
Σε «ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΑΝΕΙΑΚΗ», λοιπό, εμετάτρεψέ το
κι έτσι λογής θα λέγεται, Ρωμιόι, πιστέψετε το.
Και «ΘΕΣΜΙΚΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ» θα λεν τους «ΤΡΟΪΚΑΝΟΥΣ»,
μόνο κρυφά θε να μιλούν με τούτους τους ρουφιάνους.
Του χρέους μας το «ΚΟΥΡΕΜΑ» ξέχασε ο Λαφαζάνης,
γιατί μόλις το κούρεψε με τό 'να «ν» ο Γιάννης.
Άλλαξε κι η «ΠΑΡΑΤΑΣΗ», Ρωμιόι, το νόημά της,
«ΓΕΦΥΡΑ» θά 'ναι από δω κι ομπρός το όνομά της
κι όπως όλοι ακούσαμε τον Γλέζο το Μανόλη,
το «ΚΡΕΑΣ - ΨΑΡΙ» τώρα λέν' οι σύντροφοί μας όλοι.
Το τι θα δουν τα μάτια του άνθρωπος δεν κατέχει,
'με νεύρα νά 'χει σίδερα, ότι κι αν δει ν' αντέχει.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Καθαροδευτέρα του 2015

10. Τα δίστιχα για το Brussels Group θα πρέπει να έχουν γραφεί -το νωρίτερο- κατά την διάρκεια του πρώτου εννεαμήνου του 2015, που συμπίπτει με την πρώτη κυβερνητική θητεία του ΣΥΡΙΖΑ, μιας και τότε μόνο Υπουργός Οικονομικών ήταν ο «με τό 'να “ν” ο Γιάννης», δηλαδή ο Γιάννης Βαρουφάκης. Δίστιχα 12 - Νο (236)

Brussels Group

Απ' το καινούριο λεξικό είναι και τούτη η λέξη,
 ίσως και επινόηση του Τσίπρα του Αλέξη.
 Εκτός κι αν την εσκέφτηκε με τό 'να «ν» ο Γιάνης,
 που και εις τα εγγλέζικα που ξέρει δεν τον πιάνεις.
 Το Brussels Group πάει να πει η Βελγική Ομάδα,
 που έτσι πια την Τρόικα θα λέει η (όλη η) Ελλάδα.
 Εμείς θα μάθουμε Αγγλικά κι Ελληνικά οι ξένοι,
 αφού η Ευρώπη Τρόικα να λέει επιμένει.
 Κι αφού -λένε- την γλώσσα σας Έλληνες αγαπάτε,
 γιατί σε κάδο σκουπιδιών τη λέξη αυτή πετάτε;
 Πάντως μας επισκέφθηκε η Βελγική Ομάδα,
 αυτή που θα την έριχνε ο Τσίπρας στον Καιάδα.
 Όμως στα Υπουργεία μας κανείς δεν θα πατήσει,
 μέσα σε κάποιο εφτάστερο θα βρίσκουν πλέον λύση,
 με γεύματα πολύ γκουρμέ και αστακογαρίδες
 κι εσείς να ξερογλύφεστε Έλληνες κι Ελληνίδες.
 Εκεί όλοι οι Διευθυντές θα πάν' με τα στοιχεία,
 να συναντούν το Brussels Group μεσ' στα ξενοδοχεία.
 Εκεί όλοι οι Διευθυντές θα πάν' των Υπουργείων,
 αυτή 'ναι η περηφάνεια μας βρε τέκνα των Αργείων.
 Κι εκεί θα περιμένουμε πότε θα κάνουν κέφι,
 να παίζουν να χορεύουμε σαν μαϊμού στο ντέφι.
 Και όποτε θά 'χουν όρεξη μετ' από τη δουλειά τους,
 να θέλουνε ν' ανέβουμε και στα δωμάτιά τους.

γηγενής ακριτίας

11. Κατά τη διάρκεια του 2015 και του 2016 η εισροή προσφύγων και μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν άνευ προηγουμένου, με περισσότερους από 1 εκατομμύριο ανθρώπους να καταφθάνουν στα εδάφη της, οι περισσότεροι προσπαθώντας να διαφύγουν από τον πόλεμο και την τρομοκρατία στη Συρία και σε άλλες χώρες. Την δική του ανθρωπιστική οπτική επί του θέματος καταθέτει ο Ηλίας Βασιλαράς. Δίστιχα 50 - Νο (234)

Στις ατραπούς της προσφυγιάς

Εκτός τη κρίση πού 'χομε κι είν' η ψυχή μας μαύρη
 και μια σταλιά χαμόγελο μάταια ψάχνει νά 'βρει,
 γιατί μας πετσοκόψασι απ' όλες τις απόψεις,
 χωρίς να δουν το πρόβλημα κι απού τις δύο όψεις.
 Και εφτωχύνα τους φτωχούς και τη μεσαία τάξη
 και έχουσι τους πλούσιους μη βρέξει και μη στάξει
 και για να φτιάξει το κακό αλλάζου κυβερνήσεις,

που αν κάνεις αυτοκριτική μπορεί ν' αυτοκτονήσεις,
 γιατί πάλι εψήφισες κι άλλους καινούριους ψεύτες,
 που λέου κλέφτες τους παλιούς μ' είναι κι οι ίδιοι κλέφτες,
 της ψήφου και του κόπου σου και του στερήματός σου
 και πολεμού με ενοχές χίλιες να σε φορτώσου.
 Και πίνουνσι το αίμα σου σαν δράκοι στάλα-στάλα,
 ενώ αυτοί βουά-βουά αλλάζου τη κουτάλα.
 Να σου και το προσφυγικό στη τούρτα κερασάκι,
 που οι γνωστοί μας άγνωστοι εβάλασι χεράκι.
 Εκατομμύρια ψυχές τα σπίδια τω να χάσου
 κι άξαφνα την πατρίδα τω για πάντα να ξεχάσου.
 Ποιος έχει ανθρώπου ένστικτα και δεν πονεί η καρδιά του
 και ποιος σ' εκείνα τα παιδιά δεν βλέπει τα παιδιά του,
 που τα κρατούν οι μάνες τω μέσα στις αγκαλιές τω
 να σώσου απού το πόλεμο ετούτο τις ζωές τω;
 Ποιος δε χολιά, ποιος δεν πονεί, ποιανού η καρδιά δεν κλαίει
 και ποιος εις τους υπεύθυνους ανάθεμα δεν λέει,
 στους άδικους βομβαρδισμούς που κάνου της Συρίας,
 οι στρατηγοί πολύ γνωστής -παγκόσμια- κυρίας!
 Τι φταίου τα μικρά παιδιά, οι νέοι και οι γέροι,
 πως είναι ανθρώπινες ψυχές δεν τους ενδιαφέρει;
 Γιατί σκοτώνουν άμαχους και ήσυχους ανθρώπους,
 γιατί απ' τη γη τους διώχνου τους κι απ' τους δικούς τους τόπους;
 Ούλο το βιός τω παίρνουσι σε δυο ζάντες στους νόμους,
 που τις τραβούσι τα παιδιά στις προσφυγιάς τους δρόμους.
 Κρύο, βροχή και κούραση, τραυματισμοί κι ασθένειες,
 πάντα οχτροί τω άσπονδοι στου ταξιδιού τις έγνοιες.
 Τι να ζητήσει η μάνα του μέσα σε τόπο ξένο,
 για το παιδί της που πεινά κι είναι κι αρρωστημένο;
 Ψωμί, γάλα ή φάρμακο, τι να πρωτοζητήσει,
 που και τα τρία θέλει τα για του παιδιού τη ζήση;
 Γιατί εις τους δουλέμπορους τους στέλλου κάθε μέρα
 ποιοι και γιατί το πόλεμο πάλι εξαναφέρα;
 Τρία εκατομμύρια και παραπάνω ίσως,
 εφύ(γ)α να γλυτώσουσι τω κανονιά το μίσος.
 Τρία εκατομμύρια ανθρώπινες ψυχούλες
 παλεύουσι τα κύματα με ψεύτικες βαρκούλες.
 Μέσα σε βάρκες φουσκωτές των είκοσι νομάτω
 άλλοι πενήντα μπαίνουσι και άλλοι τόσοι νά 'το.
 Πόσα παιδάκια πνίονται ένας Θεός το ξέρει,
 το γέλιο στις μανούλες τω ποιος θα το ξαναφέρει;
 Γεμώσα τα νησάκια μας με ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ χιλιάδες,
 χωρίς να φταίου ήμπασι σε ά(δ)ίκους πελάες.

Στη Κω, στο Καστελλόριζο, Λέσβο, Σάμο και Χίο,
 ήπυσε απ' όλα τα νησιά ετούτο το λαχείο.
 Δίνουνσι μάχη τα νησιά ό,τι μπορού να κάνου,
 μ' οι πρόσφυγες καθημερινά σαν караβάνια φτάνου.
 Μ' έχουν περίσσευμα ψυχής οι Έλληνες νησιώτες
 κι οι Κώες κι οι Μυτιλινιοί κι οι Χιώτες κι οι Σαμιώτες.
 Τους παίρνουσι στα σπίδια τω, τους πλύνου και τους ντύνου
 λίγο νερό, λίγο ψωμί κι ό,τ' έχουσι τους δίνου.
 Ποιος δεν εσυγκινήθηκε μ' εκείνες τις γιαγιάδες,
 που στις ποδιές τω, τα μωρά, νταντεύαν σαν μανάδες;
 Και ποιο δεν εσυγκίνησε του φούρναρη η πράξη
 άραγε έχει άνθρωπο ΜΠΡΑΒΟ να μη φωνάζει;
 Συνταξιούχοι κι άνεργοι μοιράζονται μαζί τω,
 με τη πολλή αγάπη τω, το λιγοστό ψωμί τω.
 Ας δουν και τους παπάδες μας και τους Μητροπολίτες,
 πόση βοήθεια δίνουνσι σ' αλλόθρησκους πολίτες;
 Πόσες ζωές δεν σώνουται απ' τους λιμενικούς μας,
 αφού βλέπου τους πρόσφυγες σαν ναυαγούς δικούς μας;
 Και πόσους δεν εμάζεψαν οι διασώστες 'κείνοι,
 γιατί ο εθελοντισμός συνάχι να μη γίνει;
 Τι μεγαλείο ανθρωπιάς έχουν αυτοί οι άνθρωποι,
 γιατί δεν τους μιμήθηκε ολόκληρη η Ευρώπη;
 Γιατί δεν συμερίζονται το δράμα της Ελλάδας
 κι εγίνηκε η χώρα μας της προσφυγιάς Καιάδας;
 Πώς το παλεύει ο Έλληνας ετούτο το τσουνάμι
 και τι μπορεί αβοήθητος και μοναχός να κάμει;
 Ένα απέραντο hot spot ο Πειραιάς εγίνη,
 για τούτο το κατάντημα ποιος έχει την ευθύνη;
 Και όσ' άλλα εγίνησα γεμώσασι κι εκείνα,
 άσχετα αν άλλοι εθέλα τα και άλλοι δεν τ' αφήνα
 να γίνουσι στους τόπους τω, για λόγους διαφόρους,
 σύμφωνα με τη γνώμη τω και τους δικούς τω όρους.
 Γι' αυτό όλοι να φτάσουσι θέλου στην Ειδομένη,
 μα των συνόρω βρίσκουσι τη πόρτα κλει(δ)ωμένη.
 «Ανοίξετε τα σύνορα!» «Σύρετε τους περάτες,
 για μιαν Ιθάκη ψάχνουμε στις προσφυγιάς τις στρατές!»
 Κι αντίς να τω γελάσουσι και να τω δώσου ελπίδες,
 των απαντού με χημικά και με χειροβομβίδες
 και κάνουσι τα όνειρα όλα πού 'χουν κομμάτια,
 αφού κάθε ελπίδας τω κλείνου τα μονοπάτια!
 Η κρίση η προσφυγική είναι κρίση μεγάλη,
 είναι κραυγή απόγνωσης μες στις ζωής τη πάλη.
 Δεν είναι μόνο ελληνικό το θέμα τω προσφύγω,

το πρόβλημά 'ναι διεθνές μεγάλο και επείγο.
Όλοι ανοιχτά τα σύνορα στις χώρες τω να έχου
και να κρατού όσους μπορού κι κείνους που αντέχου.
Και όχι Λέσχη Βίζεγκραντ να γίνει η Ευρώπη,
να κλαίνε ομπρός στους φράχτες της απελπισμένοι άνθρωποι.
Θε μου βάλε το χέρι σου τα πάθη τω να πάψου,
τρία εκατομμύρια κεράκια να σ' ανάψου!

γηγενής Ακρίτας
Κάρπαθος, Φλεβάρης του 2016

12. Ο Αλέξης Τσίπρας πρόλαβε ήδη και «με ένα του μειδίαμα ΝΑΙ έκανε το ΟΧΙ», όπως μας πληροφορεί ο Ηλίας Βασιλαράς, ενώ ακολουθούν και άλλες ενέργειές του τόσο της πρώτης όσο και των αρχών της δεύτερης πρωθυπουργικής θητείας του. Δίστιχα 12 - Νο (237)

Το Τρίτο Μνημόνιο ή Το Σχίσσιμο του Μνημονίου

Πρώτη φορά Πρωθυπουργός που κάνει ό,τι λέει
και στις χαράς τα πέλαγα όλη η Ελλάδα πλέει.
Κι οι Έλληνες 'πού τη χαρά και την υπερηφάνεια
για τούτο τον Πρωθυπουργό πετού στα επουράνια.
Που έδωξε τον ΕΝΦΙΑ, όπως τους υπεσχέθη,
άσχετα πως με τους πολλούς αντίπαλος ευρέθη.
Που μείωσε τους φόρους τω κι αυξήθη η σύνταξή τω
και πήραν πίσω το μισθό και τον δέκατο τρίτο.
Που μοίρασε πετρέλαιο πάμφθηνο στους αγρότες
και επιτέλους άνοιξε της φυλακής τις πόρτες,
να μπουν μέσα οι πλούσιοι και οι φοροφυγάδες,
τους μάγκες να μην κάνουνσι και τους ψευτοαγάδες.
Που σαν ταχυδαχτυλουργός, που από γεννίσιω τό 'χει,
με ένα του μειδίαμα ΝΑΙ έκανε το ΟΧΙ.
Χαμήλωσε και τις τιμές των προϊόντων όλω
κι έπιασε στους μεσάζοντες «ως όφειλε» τον ...κάλο.
Έδωξε και το ΔΝΤ κι αυτό με δυο κουβέντες,
έτσ' είναι οι Πρωθυπουργοί, Αλέξη, οι λεβέντες.
Κι η Τρόικα στην χώρα μας δεν θα ξαναπατήσει,
μονάχα όταν χρειασθεί να μας ξαναγα...ργαλήσει!
Εύγε και ξαναεύγε σου, Μπράβο Τσίπρα Αλέξη,
πού 'σχισες δυο ΜΝΗΜΟΝΙΑ μόνο με μια σου λέξη.
Τώρα αν είν' χειρότερο κι απού τα δυο το ΤΡΙΤΟ
και πως το ΤΕΤΑΡΤΟ έρχεται κι ένα μωρό θωρεί το.

γηγενής ακρίτας
Πηγάδια, 16/3/2016

14.ΔΙΣΤΙΧΑ - ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ Ή ΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

1.Αφιερωμένα στον Άγιο Μηνά τα ακόλουθα δίστιχα, για την πραγματικά θαυματουργική παρέμβασή του και την διάσωση των ανθρώπων που επέβαιναν σε σκάφος, το βράδυ της 10^{ης} Νοεμβρίου 1977, παραμονή της γιορτής του Αγίου, προσπαθώντας να διασχίσουν το ούτως ή άλλως δύσκολο πέρασμα μεταξύ Κάσου και Καρπάθου, με εξαιρετικά δύσκολες καιρικές συνθήκες, οι οποίες έκαναν ένα ταξίδι που δεν έχει διάρκεια περισσότερο από μία ώρα, να διαρκέσει συνολικά 10. Στο καλύμνικο σκάφος επέβαιναν τρία μέλη πληρώματος και 11 συνολικά άλλοι επιβαίνοντες, μεταξύ των οποίων και ο Ηλίας Βασιλαράς, ο οποίος διηγείται: «Είδα ένα κύμα 5-6 μέτρων να έρχεται και σκέφτηκα ότι αυτό ήταν το τελευταίο! Σκέπασα τα μάτια με τα χέρια μου για να μην βλέπω και παρακάλεσα τον Άγιο Μηνά, που εκρέινο το βράδυ γιόρταζε, να μας σώσει και να με αξιώσει να δω το παιδί μου, μιας και η γυναίκα μου, η Ντίνα, ήταν 8 μηνών έγκυος [ο πρωτότοκος γιος του Μανώλης γεννήθηκε τον Δεκέμβριο]. Εκείνη τη στιγμή είδα δύο οράματα, την γυναίκα μου να έχει γεννήσει ένα αγοράκι με σγουρά μαλλιά -τότε δεν ξέραμε τι παιδί επρόκειτο να γεννηθεί- και από πάνω μας τον Άγιο Μηνά με το άλογό του. Πώς φτάσαμε δεν ξέρω... Φύγαμα στις 5.00 το απόγευμα από την Κάσο και φτάσαμε στην Κάρπαθο στις 3.00 τα ξημερώματα. Είχαν βγει ελικόπτερα να μας βρουν, σκάφη, κόσμος πολύς συγκεντρωμένος μας περίμενε, ήταν θαύμα του Αγίου Μηνά!» Η αφιέρωση, για την οποία γίνεται λόγος στον πρώτο στίχο, αφορά στο έργο του Ολυμπίτη Βασίλη Ν. Χατζηβασίλη, ενός διακεκριμένου καρπάθιου καλλιτέχνη, που δουλεύει με καλλιτεχνικό τρόπο τον σοβά, το

γύψο και το τσιμέντο δημιουργώντας μνημειώδεις κατασκευές, όπως κορνίζες, εικονοστάσια, τέμπλα εκκλησιών, γύψινες διακοσμήσεις, ανάγλυφα, γλυπτά κ.λπ. Ένα από τα χαρακτηριστικότερα έργα του θεωρείται και η εικόνα του Αγίου Μηνά, που τοποθετήθηκε «στην πρόσοψη του Άγιου», στο εκκλησάκι του στην παραλία Φίλιος ή Άη Μηνάς, μεταξύ Σπόων και Ολύμπου και για την οποία συνεισέφεραν χρηματικά οι διασωθέντες του ναυαγίου. Δίστιχα 7 - Νο (39)

Αγίου Μηνά - Νοέμβρης 1977

Ετούτη η αφιέρωση στη πρόσοψη του Άγιου,
τάμα 'ναι αποσόβησης πολύνεκρου ναυάγιου.
Μέσα στο 'βδομηνταεπτά, τη μέρα της γιορτής σου,
η χάρη σου βοήθησε να γίνουμε πιστοί σου.
Μέχρι την Κάσο έφτασε η δύναμή σου η τόση,
από το χαροπάλεμα ούλους να μας γλιτώσει.
Τίποτε δεν εμπόδιζε της θάλασσας το μίσος,
μόνο ΕΣΥ και οι ευχές των μαναώ μας ίσως.
ΕΣΥ 'κουσες τις προσευχές των έντεκα νομάτω
κι ήτρεξες να μη πέσομε θύματα των κυμάτων.
Η χάρη σου βοήθησε, Άγιε μας, να σωθούμε
κι ώστα να ζούμε όλοι μας θε να σε προσκυνούμε.
Φέρνε τα πάντα βολικά, έστω κι εμένα μόνο,
νά 'ρχομαι νά 'φτω ένα κερί για όλους κάθε χρόνο.

2.Αφιερωμένες και πάλι στον Άγιο Μηνά, όπου και τραγουδήθηκαν στο γλέντι, που ακολουθεί τον εσπερινό της παραμονής της γιορτής του, στο εκκλησάκι του στο Φίλιος, της Βόρειας Καρπάθου. Μαντινάδες 3 - Νο (103)

Κι εγώ 'μαι γνώριμος παλιός στον ερημίτη Άγιο,
γιατ' ήρθε και με γλύτωσε 'πό σίγουρο ναυάγιο.
Και όπου δω Άη Μηνά στο άλογο καβάλα,
κόφτει ο νους μου στον Αγió, πού 'ναι σ' αυτή τη βάλα.
Δραγάτης είσαι του βουνού, της θάλασσας βαρδιάνος,
στις προσευχές μας γίνεσαι κι εις το Θεό ζηδιάνος.

10/11/2013

3.Δίστιχα αφιερωμένα στην Αποκαθήλωση του Κυρίου. Δίστιχα 14 - Νο (239)

Η Αποκαθήλωση

Πριν δύσει την Παρασκευή ο Ήλιος ακόμα
 ήταν νεκρό πια του Χριστού το άχραντό Του σώμα,
 κρεμάμενο εις τον Σταυρό κι όλοι διερωτούντο,
 πώς θα το ενταφιάσουνε που όντως πολύ φοβούνται,
 πως άταφο θα έμενε το σώμα του Κυρίου,
 ώσπου η λύση δόθηκε εν είδει μυστηρίου.
 Δύο κρυφοί Του μαθητές βλέπουν ν' ανηφορίζουν
 του Γολγοθά τον κίνδυνο να μην υπολογίζουν.
 Ο ένας ήταν ο Ιωσήφ, ο από Αριμαθαίας,
 κι ο άλλος ο Νικόδημος πιστός (της) ίδιας ιδέας.
 Ξεπέρασαν τους φόβους των για του Χριστού την Πίστη
 και στον Πιλάτο ο Ιωσήφ πήγε και εμφανίστη.
 Το σώμα του δασκάλου μας ζητούμε σου Πιλάτο
 από τον ξύλινο Σταυρό για να κατέβει κάτω
 να το ενταφιάσομε στο μνήμα το δικό του...
 Τότε ο Πιλάτος φώναξε τον εκατόνταρχό του,
 να δει πραγματικά ο Χριστός αν έχει ξεψυχήσει
 και την στερνή του την πνοή εις το Σταυρό 'χει αφήσει.
 Αφού τον εβεβαίωσε ο εκατόνταρχός του
 πως πέθανε και πια δεν ζει ο άσπονδος εχθρός του,
 επέτρεψε απ' τον Σταυρό επάνω να Τον βγάλου,
 σύμφωνα με τους νόμους τους σε μνήμα να Τον βάλου.
 Οι μαθητές του ευλαβικά τότες Τον κατεβάσαν
 κι αφού πρώτα τον έπλυναν με μύρα π' αγοράσαν,
 Τον τύλιξαν προσεκτικά σε καθαρό σεντόνι,
 που τό 'κανε η Χάρις Του πιο άσπρο κι απ' το χιόνι
 και το ετοποθέτησαν σ' ένα καινούργιο μνήμα
 κι ύστερα απομακρύνθηκαν, κλαίγοντας, βήμα - βήμα.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Κάρπαθος 12/4/2016

4.Αποτελούν συνέχεια του προηγούμενου ποιητικού έργου και είναι αφιερωμένα στις Μυροφόρες, που πρώτες αντιλήφθηκαν την Ανάσταση του Κυρίου. Δίστιχα 9 - Νο (240)

Οι Μυροφόρες και ο Άγγελος

Όμως το ίδιο θέλανε και οι μαθήτριές του,
 με μύρα της αγάπης τους να αλείψου τις πληγές Του.
 Ξεκίνησαν, λοιπόν, κρυφά με φόβο και με τρόμο,
 άνθρωπος να μη τις ιδεί κανένας εις το δρόμο.
 Σμύρνα κι αλόη κράταγαν πάρα πολύ μαζί τους,
 να 'λείψουν κείνο πού 'δινε το φως εις την ζωή τους.

Κι ενώ το βράχο εσκέπτοντο πώς θα μετακινήσου
από το μνήμα του Χριστού για να Τον προσκυνήσου,
βλέπουνε ένα Άγγελο κατάλευκα ντυμένο
στον Άδειο Τάφο του Χριστού επάνω καθισμένο.
«Τίνα ζητείτε;» ρώτησε αμέσως μ' απορία,
βλέποντας την Μαγδαληνή και την άλλη Μαρία.
Μ' εκείνες όμως τά 'χασαν μ' αυτά πού 'δαν εμπρός των,
άδειος ο τάφος ήτανε κι έλειπε ο δάσκαλός των.
Κι ο άγγελος που διάβασε και των δυονώ τις σκέψεις
πάλι τους ξαναμίλησε μόνο με δύο λέξεις:
«Χριστός Ανέστη!!!» λέει τους «κι ας λάμψει όλη η φύση
από το Νότο ως το Βορά, Ανατολή ως τη Δύση».

Ηλίας Εμμ Βασιλαράς
13/4/2016

5.Προσευχή στον Άη Γιάννη, εκκλησιάκι στα Σπόα. Τραγουδήθηκε κατά τη διάρκεια του γλεντιού μετά τον Εσπερινό, την παραμονή της μνήμης του, στις 28 Αυγούστου. Τα άτομα τα οποία αναφέρονται είναι ο ιδιοκτήτης και επίτροπος του ξωκλησιού Βαγγέλης Τσαμπουνιέρης, τα παιδιά του, «ώρα καλή στ' αντρόγυνα πού 'χετε και τα δύο» και ο κουνιάδος του Μηνάς Σακέλλης. Δίστιχα 7 - Νο (223)

Που θα βαρύνει η ζυγαριά άραγε Αϊ Γιάννη (Άγιέ μου)

Έρθα κι εφέτι ένα κερί να σ' άψω Άγιέ μου,
ένα καθήκο που θαρρώ δε το ξεχνώ ποτέ μου,
γιατ' έχω τη τη χάρη σου καθημερινή μου ελπίδα
και νιώθω και πολλές φορές, Άγιε μου, πως την είδα.
Λοιπόν, για άλλη μια φορά, Άγιε, διαμοίρασέ τα,
σε όποιον του αναγκαιεί και σ' όποιο εζήτησέ τα.
Μη ξαναδώσεις πιο καμούς, Άγιε μου, του Βαγγέλη,
μήτε στη κόρη του νονού, του Νίκου του Σακέλλη.
Χαρές μόνο στα σπίθια τω να δίνεις άρο-άρο
και σένα με χαμόγελο να σε θωρού κουμπάρο.
Οι πόνοι είναι στη ζωή κι οι λύπες πάν' εμάι,
μ' ας μην αφήνου, Άγιε μου, σε άνθρωπο σημάι.
Ωρα καλή στ' αντρόγυνα πού 'χετε και τα δύο
κι εγλήορη εκπλήρωση όλων σας τω σχεδίω.

6.Όπως μας πληροφορεί με σημείωσή του ο ίδιος ο ποιητής τους, τις μαντινάδες αυτές «Θυμάται η Ζωή Δημάρχου (Σταματιάδη), από ένα γλέντι στο Σταυρό, που μεταξύ άλλων είπα»: (Μαντινάδα 1)

Ποιος Χριστιανός δεν σ' ήβαλε, Σταυρέ μου, στο λαιμό του
και ποιος δε σε προσκύνησε σαν έχει το καμό του;

15.ΔΙΣΤΙΧΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ - ΧΙΟΥΜΟΡ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ίδιος ο Ηλίας Βασιλαράς μας λέει για την κατηγορία αυτή των έργων , του: «Κάτι άλλο που είχα ξεκινήσει να κάνω για να δώσω και λίγο χαμόγελο στους ανθρώπους, είχα ξεκινήσει να κάνω μαντινάδες τις ερωτοδουλειές των θεών του Ολύμπου. Επειδή, οι θεοί ήταν άνθρωποι, ας πούμε, και όποτε έκαναν μία ανθρώπινη πράξη ή παράβαση της ηθικής, θεωρούνταν άνθρωποι, ενώ ήταν θεοί. Ασχολήθηκα λίγο με τους έρωτες του Δία και τα καμώματα του Άρη, του Απόλλωνα και της Αφροδίτης ή τα κόλπα της Ήρας στο Δία για να τον ξεγελάσει, ώστε να πάρει την εύνοιά του για κάποιον. Νομίζω πως αν βρω διάθεση αυτό θα το συνεχίσω. Είναι κάτι που θέλω να ασχοληθώ λίγο περισσότερο. Διαβάζοντάς το μετά ως μαντινάδες έχει ενδιαφέρον και πρωτοτυπία. Το βρήκα αυτό το θέμα διαβάζοντας κάτι για την αρχαία Ελλάδα και σκέφτηκα γιατί να μην περιγράψουμε και των θεών τις αδυναμίες και τους θέλουμε μόνο ανέγγιχτους».

1.«Η πονηρή Ήρα εκμεταλλευόμενη την αδυναμία του συζύγου της Δία για το ωραίο φύλλο, τον παρασύρει σε μια ανθρώπινη «συνεύρεση», με σκοπό να του αποσπάσει το ενδιαφέρον από τα πολεμικά δρώμενα και να δοθεί η ευκαιρία στον Ποσειδώνα να βοηθήσει τους Έλληνες κατά των Τρώων. Λοιπόν.» Δίστιχα 44

Η δολοπλόκος Ήρα και ο Ερωτύλος Ζευς

Ντύθηκε σενιαρίστηκε για πι' όμορφη να γίνει
κι ο Δίας να 'ν' ανήμπορος στις Ήρας τη σαγήνη.
Τι έβαλε η πονηρή μες του μυαλού τη κοίτη,

να πάρει το στηθόδεσμο πού 'χε η Αφροδίτη.
Κι έτσι ο Δίας να τη δει να μη μπορεί ν' αντέξει,
στα θέλγητρα της πονηρής, ούτε και να ελέγξει
τον πόθο του το δυνατό για το ωραίο φύλλο...
Μ' ας δούμε όμως τι έγινε μ' αυτόν το ερωτύλο.
Κινά η Ήρα κι έφτασε στο Γάργαρο στην Ίδα,
αφού όμορφη εγίνηκε με περισσή φροντίδα,
ν' αρέσει εις τον άντρα της, το νεφελοστοιβάχτη,
που σαν την είδε ο πόθος του στα στήθη του εσυνάχτη,
τρανός σαν που πρωτόσμιζαν και ξέφυγε ο νους τω,
με αγκαλιές και έρωτες κρυφά 'πό τους γονιούς τω.
Πάει ομπρός της στέκεται πιάνει τη 'πού το χέρι:
«Ήρα» της κρένει «τ' ήθελες στου Όλυμπου τα μέρη
κι ούτε τα άτια σου θωρώ κι ούτε και το αμάξι
κι ούτε να φύγεις αποδώ απόψε κάνεις διάξι;»
Κι εκείνη τ' αποκρίθηκε με πονηριά περίσσια,
η Ήρα, που 'ξερε καλά του Δία τα καπρίσσια:
«Της πολυθρόφας γης να δω τη τέλειωση ήρθα Δία,
(τον) Ωκεανό και τη Τηθή χρόνους πολλούς δεν εί(δ)α,
πού 'ν' των Θεών ο πρόγονος και η καλή μου Μάνα,
που θαύματα τα χάδια της μωρό σαν ήμουν 'κάνα,
που μέσα στο παλάτι τους με χαϊδαναστήσαν,
σ' αυτούς πηγαίνω που είπαν μου πολύ πως εμανίσαν
και πάει καιρός που αγκάλιασμα δεν χαίρονται ούτε χάδι
κι ούτε μαζί κοιμούνται πιο, μού 'παν, ουδένα βράδυ.
Στης Ίδας της πολύπηγης τη ρίζα τ' άτια έχω,
πάνω από τις θάλασσες και τις στεριές να τρέχω.
Όμως από τον Όλυμπο ήρθα Δία για σένα,
μη πάεις και θυμώσεις μου αξαφνικά εμένα,
που πή(γ)α 'πού του Ωκεανού τ' αρχοντικό του πρώτα,
πριχού να έρθω από 'δω, πριχού να πέσω νότα.»
Τότες γροικά απόκριση του νεφελοστοιβάχτη,
που ως φαίνεται απ' τα λόγια της χάρηκε κι επειράχτη:
«Εκεί θα πας αργότερα μ' έλα να κοιμηθούμε,
τον πόθο πού 'χομε κι οι δυο απόψε να χαρούμε,
ποτέ γυναίκας έρωτα ούτε Θεάς κερά μου,
τόσο στα στήθη μου ένιωσα να πνίξει τη καρδιά μου.
Ούτε όταν αγάπησα του Ιξίονα τη γυναίκα,
πού 'κανα τον Πειρίθοο με νου ανθρώπω δέκα.
Ούτε η Δανάη μ' έθελξε τ' Ακρίσιου η κόρη,
που τον Περσέα μού 'κανε, το ξακουστό αγόρι.
Ούτε την κόρη αγάπησα του κοσμογυρισμένου
του Φοίνικα, του τυχερού γονιού κι ευτυχισμένου,

πού 'χε γιο το Ραδάμανθη και άλλο γιο το Μίνω,
 που σαν Θεό τον λόγιαζαν κι εβλέπα τον κι εκείνο.
 Ούτε τόσο επόθησα Αλκμήνη και Σεμέλη,
 που ημίθεους εγέννησαν 'πού τα δικά τους μέλη.
 Στη Θήβα η μια τον Ηρακλή, τον Διόνυσο η ετέρα
 που εμένα είχαν και οι δυο, 'Ηρα, ίδιο πατέρα.
 Μα ούτε και τη Δήμητρα την ομορφομαλούσα
 και την Λητώ την ξακουστή κι εσένα όταν φιλούσα
 τον έρωτα δεν ένιωσα όπως τον νιώθω τώρα
 κι ως σε ποθώ και δεν θωρώ της αγκαλιάς την ώρα».
 Κι η 'Ηρα η σεβάσμια, η πανουριά γεμάτη
 με δόλο απηλοήθηκε και πονηριά στο μάτι:
 «Υγιέ του Κρόνου τρομερέ, τι λόγια τώρα κρένεις
 και τι παλιές ανάμνησες στο νου μου ξαναφέρνεις.
 Αλήθεια λες να σμίξομε -ογιά- ν' αγαπηθούμε,
 στης Ίδας πάνω τις κορφές, αλλά εγώ φο(β)ούμαι,
 την ώρα που κοιμούμαστε μες τις ζεστές αγκάλες,
 να μη μας δουν άλλοι Θεοί από τις κορφές τις άλλες.
 Πού 'ναι πιο χαμηλότερες, γι' αυτό μακριά μου μείνε,
 να μη μας δούσι αγκαλιά, γιατί πρόπον δεν είναι...
 Όχι λοιπόν δεν γίνεται, δεν είν σωστό και πρόπο(ν),
 να σηκωθώ απ' την κλίνη σου, δεν μου το επιτρέπω,
 γιατί θε νά 'ταν η ντροπή πάρα πολύ μεγάλη,
 πίσω εις το παλάτι σου ο δρόμος να με βγάλει.
 Μ' αν είναι όσος φαίνεται ο πόθος ο δικός σου,
 έχεις δική σου κάμαρα χτισμένη από το γιό σου,
 τον 'Ηφαιστο, που κλεί(δ)ωσε με πόρτα από ατσάλι
 και πάμε εκεί να θώκομε αφού ζητάς αγκάλη...»
 Κι ο Δίας αποκρίθηκε ο νεφελομαζώκτης:
 «Ούτε Θεός, μήδε θνητός δεν θα σε,(δ)ει που θώκτεις,
 θα φέρω σύννεφο χρυσό, 'Ηρα, να σε σκεπάσει,
 που ούτε ο 'Ηλιος θα μπορεί να το διαπεράσει.
 Αν και το φως του ξέρεις τα, ούλα διαπερνά τα,
 μ' εμάς δεν θα μας άγγιζε και άλλο τόσο νά 'τα...»
 Αυτά 'πε ο Δίας κι αγκαλιά τότες την 'Ηρα παίρνει
 κι η θεία γης ολόδροσα μιτσά λουλούδια φέρνει,
 ζουμπούλια, κρίνους θεϊκούς με τα αρώματά τω,
 από το χώμα να κρα(τ)ούν μακριά τα σώματά τω.
 Και μέσα οι δυο τους έγυραν στο σύγνεφο κρυμμένοι
 χρυσό, πανώριο, δροσερό κι όντας αγκαλιασμένοι
 σταλιά σταλιά η δροσουλά τω δρόσιζε τα κορμιά τω,
 πού 'χε πυρώσει η φωτιά πού 'ναψε η αγκαλιά τω.

2.«Αντίθετα με την δολοπλόκα Ήρα, που διστάζει, φαινομενικά μάλλον, να συνευρεθεί με τον σύζυγό της το Δία πάνω στις κορυφές της Ίδας, γιατί φοβάται πως θα τους δουν οι άλλοι θεοί, η Αφροδίτη δέχεται να κάνει το ίδιο (να συνευρεθεί) στην ίδια της την κλίνη (δώμα) με τον όμορφο και αρτιμελή Άρη, ο οποίος την έπεισε πως δεν πρόκειται να τους δει κανείς, αφού ο άντρας της, ο Ήφαιστος, λείπει στην πατρίδα του, τη Λήμνο. Ο Ήλιος όμως πληροφορεί τον απατημένο σύζυγο Ήφαιστο για την συνεύρεση αυτή κι εκείνος, μάστορας καθώς ήταν, φτιάχνει ταχύτατα αόρατα δίκτυα, με τα οποία συλλαμβάνονται οι εραστές. Την Ιστορία αυτή αφηγείται ο ραψωδός Δημόδοκος, στο παλάτι του Αλκίνοου, με σκοπό να τέρψει τους συνδαιτυμόνες. Εκεί την άκουσε και ο Οδυσσέας, ο οποίος με τη σειρά του την διηγείται αλλού, έρχεται στ' αυτιά του ποιητή της Οδύσσειας κι εκείνος την περιγράφει όπως παρακάτω. Είναι αλήθεια μια αφήγηση για τέρψη αθανάτων και θνητών όπως αναφέρεται και στα περιεχόμενα σελ. 7 αρ. II.» Δίστιχα 43

Η σύλληψη των εραστών θεών Άρη και Αφροδίτης από τον απατημένο σύζυγο τον Ήφαιστο

Κι άρχισε με τη λύρα του γλυκό σκοπό να παίζει,
της Αφροδίτης τις δουλειές και τ' Άρη περιπαίζει.
Της Αφροδίτης της λαμπρής και του ωραίου Άρη
ωσάν γινήκανε κρυφό, παράνομο ζευγάρι.
Κι ωσάν επρωτοσμίξασι στο πλούσιο παλάτι
του Ήφαιστου κι ατίμασαν εκείνου το κρεβάτι
κι ο Ήλιος του το μήνυσε, καθώς το διηγούνται,
απού τους είδε αγκαλιαστούς στο στρώμα να φιλιούνται...
Κι ο Ήφαιστος σαν τ' άκουσε πολύ του βαρυφάνη,
στο χαρτσαδικό του εχλάκησε μιάλο αμόνι πιάνει,
τσαι κάνει δίκτυα άσπαστα τσ' αξέλυτα συνάμα,
μέσα σα ψάρια να μπτσαστού, την ατιμιά που 'κάμα...
Σα τά 'καμε, με την οργή πού 'χε του Άρη ακόμα,
κόφτει ετσει που τσοίουτο, στου γάμου του το στρώμα
τσαι γύρω γύρω τα 'ριξε στου κρεβαδιού τα πόδια
τσ' άλλα ρίχνει 'πού τη σκεπή, δίχως να βρει εμπόδια,
γιατί σαν αραχνοκλωστές τά 'χε -ψιλά- σασμένα,
να μη θωριούνται από θνητό τσ' από Θεό τσαένα...
Και σαν τα καλοτύλιξε γύρω που το κρεβάτι,
στη Λήμνο κάνει πως τραβά, πουν ομορφιές γεμάτη,
που πιότερο αρέσει του απού τις άλλες χώρες
και αγαπά τη πιότερο πούρι σε τέτοιες ώρες...
Κι ο Άρης ο παμπόνηρος, καθώς παραμονεύγει

και βλέπει το πολύτεχνο τον Ήφαιστο να φεύγει,
 αμέσως για του Ήφαιστου τ' ανάκτορο το βάζει,
 της Αφροδίτης για να βρει τα χάρδια και το νάζι.
 Κι αυτή πού 'ρθε που του λαμπρού γονιού της το παλάτι,
 καθόταν πλησιάζει τη και σιανοτραβά τη:
 «Έλα, ακριβή, να θώκομε να γλυκοκοιμηθούμε
 κι αφού 'μεστε ολομόναχοι να σφικταγκαλιαστούμε
 κι ο Ήφαιστος δεν είναι ογιά, στη Λήμνο θα το βρούσι,
 εκεί που οι αγριόφωνοι Σινταίοι κατοικούσι.»
 Τα λόγια του ήταν αρεστά ούλα στην Αφροδίτη
 κι εθώκα, 'μα τσακώσα τους τα δίκτυα του τεχνίτη
 και μήτε να σαλέψουσι και μήτε να σηκώσου
 μέρος κορμιού δεν δύνονταν. Μα ούτε να γλυτώσου!
 Κι έτσι ο Ήλιος εί(δ)ε τους που παρασκάδιαζέ τους
 και στο κουτσό τον Ήφαιστο κρυφά επρόδωσέ τους.
 Κι αυτός κινά εγλήορα ως την καρδιά θλιμμένος
 και στέκεται στα μπρόφλια ομπρός, βαρύς και φουρκισμένος
 και σέρνει φοβερή φωνή και στους Θεούς ουρλιάζει
 και τον πατέρα των θεώ να του το πει τον κράζει:
 «Πατέρα Δία και θεοί, που άξιοι κι αιώνιοι είστε,
 να δείτε ελάτε πράματα για γέλια ν' απορήστε.
 Του Δία πώς με ντρόπιασε η κόρη η Αφροδίτη
 κι έχει τον Άρη σύντροφο πα(νω) στη δική μου κοίτη,
 που βλέπει γεροπόδαρο και όμορφο τον Άρη,
 αν και φονιάς, κι είμαι κι εγώ μ' ένα κουτσό ποδάρι,
 που απώστα εγεννήθηκα έτσι σακάτης ήμου,
 κάλιο να μη μ' εσπέρνασι, θά 'τανε, οι γονιοί μου...
 Μα δέστε τους πως είν' κι οι δυο εις το κρεβάτι αγκάλη,
 λυσσάζω εγώ μα δεν θαρρώ να ξαναγίνει πάλι,
 ένα γλέντι παρόμοιο, όσο κι αν αγαπιούνται,
 γιατί μέσα στ' αθέατα τα δίχτυα μου κρατιούνται
 κι όσο κι αν με παρακαλού ποτέ δεν θα τους λύσω,
 μόνο απ' το πατέρα της τα δώρα αν πάρω πίσω,
 που για μια τέδοια αδιάντροπη τά 'χα αγορασμένα,
 μα τά 'χει η ομορφάδα της κρίμα, μαγαρισμένα.»
 Είπε, και στο χαλκόπυργο οι Θεοί εμαζευτήκα,
 όμως στα σπίτια οι Θεές μείναν γιατί ντραπήκαν.
 Ήρθε ο καλόβουλος Ερμής κι ο Ποσειδών ο σείστης
 κι ο Ρήγας ο Απόλλωνας, της μουσικής ο μύστης.
 Στα ξώθυρα εσταθήκασι οι Θεοί οι μεγαλοδότες,
 απού σε γέλια τρανταχτά εμπάινα πότες-πότες,
 βλέποντας τι σκαρφίστηκε του Ήφαιστου η σοφία,
 αφού ομπρός τω ζωντανή είχαν φωτογραφία.

Κι ένας τω τότες σιγανά λέει του διπλανού του,
τούτα που συλλογίζετο κι είχε μέσα στο νου του:
«Δεν έχει ο δόλος προκοπή κι ο σιγανός προκάνει
τον γλή(γ)ορο. Δες τον αργό τον Ήφαιστο πως πιάνει
τον Άρη, που πιο πονηρό ογιά δεν είχε άλλο,
μα θα πλερώσει πρόστιμο τώρα πολλά μι(γ)άλο».
Αυτά ελέα οι Θεοί συναναμεταξύ τω
και του Ερμή, ο Απόλλωνας, που γιός του Δία ήτο,
λέει του: «Σού ’ρεσε Ερμή, γοργέ μου μηνιτάρη,
νά ’χες τη θέση σήμερα και την τύχη του Άρη;
Σε τέτοια δίχτυα δυνατά θα σου ’ρεσε να πέσεις,
στης Αφροδίτης το πλευρό για μια βραδιά να θέσεις;»
«Απόλλωνα», είπε ο Ερμής «μακάρι να γινόταν
για μια στιγμή, όχι βραδιά, μαζί μου να κοιμόταν
κι ας με τριπλοτυλίσσασι του Ήφαιστου τα δίκτυα,
όμως με την ωριόμορφη νά ’μουν κι εγώ μια νύκτα
κι ούλοι να με ξανοιάτε, Θεοί, Θεές συνάμα,
τίποτε δεν θα μ’ ήσκιαζε να κάμω τέτοιο πράμα.»
Αυτά ’πε στον δοξαριστή ο αγγελιοφόρος
κι αφού τα γέλια τω Θεώ έγινε μέγας ντόρος...

Σπόα, Γενάρης του 2015

16. ΚΑΛΑΝΤΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

1. Τα δίστιχα που ακολουθούν προέρχονται από -και γράφτηκαν για- το Ημερολόγιο έτους 1996, του Συλλόγου Απανταχού Σποϊτών Καρπάθου Αμαρουσίου «Άγιος Γεώργιος», ο οποίος ιδρύθηκε το 1955. Δίστιχα 19 Νο (1α)

α) Φεβρουάριος, αφιερωμένος στην εκκλησία του Χριστού, που γιορτάζει στις 6 Αυγούστου:

Δυο γειτονιές μας έχουνσι ονόματα αγίω(ν),
τ' Άη Γιωργιού και του Χριστού οι πι' όμορφες κι οι δύο.
Μ' εις την δική σου γειτονιά οι εκκλησίες διπλάσα(ν),
δυο σπίτια τις χωρίζουσι κι απέχουν μια ανάσα.
Χριστέ μας Μεγαλόχαρε και Παντοκράτορά μας,
στη χάρη σου αφήνουμε ούλα τα όνειρά μας.

β) Μάρτιος, αφιερωμένος στην εκκλησία της Παναγίας Εφταμπατούσας ή Μαραθούσας ή Σμαραγδούσας, που γιορτάζει στις 15 Αυγούστου:

Βασιλικού ρυθμού εκκλησιά του 4ου αιώνα,
πρέπει ο Σποϊτής όπου ζει να σ' έχει Παρθενώνα.
Εσύ 'σαι η ιστορία του μ' όλη της την αλήθεια,
με αποδείξεις τρανταχτές κι όχι με παραμύθια.
Ογιά το πρώτο το χωριό πριν να το πούσι Σπόα
κι ογιά Εφταμπατούσα μας να ξαναγίνει βλόα.

γ) Ιούνιος, αφιερωμένος στην εκκλησία των Αγίων Πέτρου και Παύλου, που γιορτάζει στις 30 Ιουνίου:

Δεν είμαι και πολύ παλιό μα σίγουρα με ξέρουν,
σαν εκκλησιάκι εις τ' ακρί της παρουδιάς του Πέρου.

Του Άη Πέτρου τ' όνομα μού δώσαν πριν με χτίσουν,
γιατί κρατώ στα χέρια μου κλειδιά του παραδείσου.
Κι ωσάν περνοδιαβαίνετε ν' άφτετε το καντήλι,
για να περάσετ' εύκολα απ' τ' ουρανού την πύλη.

δ)Αύγουστος, αφιερωμένος στην εκκλησία του Άη Γιάννη, που γιορτάζει στις 29 Αυγούστου:

Πολλά ερωτηματικά και μύριες απορίες,
κρύβουσι οι καμάρες σου με χίλιες ιστορίες.
Τρεις εκκλησιές εκτίστησα στις στεφανάς τη ρίζα
και δεκατρείς γενιές πιστώ στη χάρη σου ελπίζα.
Σε τούτο το ασκηταριό μάφε ποιοι ασκητέψαν
και ποιοι την ιστορία σου εκρύψα ή εκλέψα(ν).

ε)Νοέμβριος, αφιερωμένος στην εκκλησία του Άη Γιώργη του Μεθυστή, πολιούχου του χωριού, ο Ιερός Ναός του οποίου αποτελεί και την ενοριακή εκκλησία του οικισμού. Το πανηγύρι του Αγίου πραγματοποιείται κάθε χρόνο με καθολική συμμετοχή των ενοριτών στις 3 Νοεμβρίου:

Ποιος δεν ζητά τη χάρη σου και τίος δεν την δίνεις,
Άγιε μας, αφού του χωριού ούλους τους πόνους πίνεις.
Θ' αδειάσει θέλει το χωριό μόνο βάλε του φράχτη,
δε το θωρείς στη ξενιτιά πως ούλο εσυνάχτει;
Ποιος θά 'φτει το καντήλι σου σαν το χωριό ρημάξει
και ποιοι θα σε γιορτάζουσι, που οι γέροι (δ)εν είναι άξιοι;
Βάλε φτερά τ' αλόγου σου γύρισε τον πλανήτη
και φέρε πίσω στο χωριό οπού 'χει Εσποΐτη.

στ)Δεκέμβριος, αφιερωμένος στην εκκλησία του Άη Νικόλα, που γιορτάζει στις 6 Δεκεμβρίου:

Πόσες φορές δεν ήκουσες των ναυτικών το κλάμα
και πόσοι δεν σου κάμασι σαν κιντυνεύαν τάμα;
Φυλάεις το τό πέλαγος σαν είναι στις κακές του,
μάρτυρας ο καλό(γ)ερος κι οι αγαπητικές του.
Μάταια, Άγιε μου, ξανείς όξω το Μαρινάκι,
δεν θα τον ξαναείς ποτέ να 'ρτεί τον Μανωλάκη.

2.Κάλαντα που γράφτηκαν επ' αφορμή της συμμετοχής της Χορωδίας Καρπάθου στο Χορωδιακό Φεστιβάλ Κατερίνης, το 2009. Δίστιχα 9

Καλήν εσπέραν άρχοντες ήρθαμε να σας πούμε
με κάλαντα του τόπου μας που κι έτσι τραγουδούμε.
Κι αφού μας εκαλέσατε στο Φεστιβάλ σας φέτος,

σ' όλους Καλά Χριστούγεννα κι αίσιον νέο έτος,
 τ' όνειρο του καθένα σας πραγματικό να γίνει,
 για να γεμίσει με χαρές και γέλια η Κατερίνη.
 Ν' απλώσουν οι ευχούλες μας σ' όλη την Πιερία,
 να κολυμπά στη προκοπή και στην ευημερία.
 Να 'ρθήτε και στη Κάρπαθο αν το επιθυμείτε,
 τις ομορφιές του τόπου μας από κοντά να δείτε.
 Να σας φιλοξενήσουμε κι εμείς Κατερινιώτες
 κι αν σας αρέσει το νησί να 'ρχεστε πότες πότες.
 Να σμίγουν οι πολιτισμοί των όμορφώ μας τόπο
 και να ανανεώνονται οι σχέσεις των ανθρώπω.
 Να δίνουμε να παίρνουμε και 'σεις το ίδιο πάλι,
 να αγκαλιάζει όλους μας μια μυστική αγκάλη.
 Να 'ν' η ζωή μας μουσική νότες και μελωδίες,
 όπως τη ζούμε φέτος δω οι εννέα χορωδίες.

Ηλίας Βασιλαράς
 Κάρπαθος 1 Νοεμβρίου 2009

3.Κάλαντα για τα Χριστούγεννα του 2010, με εμφανές το οικονομικο-
 πολιτικό κλίμα της περιόδου εκείνης και πρωταγωνιστές το Μνημόνιο,
 την Τρόικα, την κρίση και άλλα «όμορφα» πράγματα! Δίστιχα 13 - Νο
 (1)

Να τα πούμε

Καλήν εσπέρα άρχοντες αν είναι ορισμός σας,
 τι είναι το ΜΝΗΜΟΝΙΟ να πω στ' αρχοντικό σας.
 Να το καλωσορίσετε σαν του Χριστού τη γέννα,
 αφού 'ρχεται στη χώρα μας και χώρια στο καθένα.
 Και φέρνει δώρα σ' όλους μας από την Τρόικα μας,
 που θα γεμίσουν με χάρες, λέει, τα σπιτικά μας.
 Αυξήσεις εις τα καύσιμα, πετρέλαια, βενζίνες,
 τσιγάρα, εισιτήρια, πατάρια και βιτρίνες.
 Αυξήσεις στους λογαριασμούς ΔΕΗ και τηλεφώνου,
 αφού με δόσεις θα μπορού μόνο να τους πληρώνου.
 Αυξήσεις εις το ΦΠΑ, στα τρόφιμα αυξήσεις,
 να τρωσ, λέει, λιγότερο για πιο πολύ να ζήσεις.
 Μειώσεις εις τη σύνταξη και στους μισθούς μειώσεις
 κι απ' το περισσευόμενο στους πλούσιους να δώσεις.
 Μη πάει και φτωχύνουσι και γίνουσι πιο λίγοι
 και μπούσι άλλοι άσχετοι στου πλούτου το κυνήγι.
 Αυτά, καλοί μας άρχοντες, η Τρόικα προστάζει
 και όταν θα τα κάνουμε τότε θα διατάζει:

Φράξετε το στομάχι σας, μικρύνετε το κιόλα
 και θα σας περισσεύουνε τα χρήματά σας όλα.
 Να τ' αποταμιεύσετε όπου θέ να σας πούνε,
 όποτε τα χρειάζονται αυτοί να ξέρουν πού 'ναι.
 Και τώρα που σας είπαμε όλη την ιστορία,
 πως φέρνει το ΜΝΗΜΟΝΙΟ σ' όλους ευημερία,
 δώστε κι εμάς το κόπο μας ότι σας απομένει,
 γιατί κι εμάς η Τρόικα απόξω περιμένει.

Χριστούγεννα του 2010

17.ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

1.Η αρχική μορφή του αποκαλούμενου σήμερα Σχεδίου Ανάν παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στις 11 Νοεμβρίου 2002 (Σχέδιο Ανάν Ι) και το δεύτερο αναθεωρημένο σχέδιο στις 10 Δεκεμβρίου 2002 (Σχέδιο Ανάν ΙΙ). Πιθανολογούμε, λοιπόν, ότι οι ακόλουθες μαντινάδες έχουν γραφτεί αυτήν περίπου την χρονική περίοδο, τέλη φθινοπώρου του 2002, μιας και συνηγορούν και οι θητείες των αναφερομένων πολιτικών προσώπων, του Κώστα Σημίτη ως Πρωθυπουργού της Ελλάδας και διαφόρων Υπουργών του, αλλά και του Γλαύκου Κληρίδη ως Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δίστιχα 47 - Νο (152)

Για την Κύπρο

Το 74 η 20ή τ' Ιούλη,
 ήτο μια μέρα ΑΠΟΦΡΑΣ που την θυμούτε ούλοι,
 γιατί οι Τούρκοι εβάλασι στη Κύπρο πόδι πάνω,
 με ανοχή τω χουντικώ και των Αμερικάνω.
 Χιλιά(δ)ες Τούρκοι έγιναν στην Κύπρο σταθμάρχες,
 ας όψονται ο Κίσινγκερ και οι Συνταγματάρχες.
 Κι έτσι δημιουργήθηκε στην Κύπρο ο Αττίλας,
 π' όποιος το δει αισθάνεται ρίγη ανατριχίλας.
 Η Λευκωσία μέσ' στα δυο, τούρκικη η Καρπασία,
 τούρκικη κι η Αμμόχωστος. Αίσχος κι απελπισία.
 Επήραν τα ελληνικά χωριά όλα οι Τουρκαλάδες,
 σπίτια θωρείς στη μια μερά, στην άλλη μαχαλάδες.
 Κάψαν τις εκκλησίες μας, κάψαν και τα σχολεία
 κι αλλάξαν τα ελληνικά με τούρκικα βιβλία.
 Και τις περιουσίες μας εκάμα τες δικές τω,

πού 'σαι ρε (πούστη-τέρας) Κίσινγκερ να δεις τις πρακτικές τω.
 Εβάλα πάνω και στρατό 42 χιλιάδες,
 μπας και σου πιάνουν Κίσινγκερ τον κώλο οι Τουρκαλάδες;
 Χιλιάδες αγνοούμενοι, διακόσιες και ...μας λένε
 κι ανάλογα γονιοί ή παιδιά, που οι μάνες τους τα κλαίνε.
 Χήρες και χήροι κι ορφανά, μάνες χαροκαμένες,
 άλλες με θύματα πολλά κι άλλες ξεκληρισμένες.
 Εγώ 'χω μια προσωπική, πρόσφατη εμπειρία,
 για τις ζημιές που κάνασι τ' ανήμερα θηρία.
 Σε κάποια μου επίσκεψη πριν από δύο χρόνια,
 είδα Τούρκοι τι κάνατε κι εγγλέζικα κωθόνια.
 Είδα εκείνα τα κελιά, το ένα επί ένα,
 πού 'χατε ανήλικα παιδιά μέσα φυλακισμένα.
 Είδα και τα καμώματα κάποιων πολιτισμένων
 και εις το τοίχο τις μορφές δεκάδω κρεμασμένω.
 Μα είδα και του δήμιου Εγγλέζου τη κουκούλα
 και της κρεμάλας τω παιδιώ τα σύνεργά τους ούλα.
 Και μας πουλού' πολιτισμό οι κύριοι ετούτοι
 κι όπως κι άλλων πολλών κρατών τη τύχη μας κρατούτη.
 Μιλάνε για πολιτισμό χωρίς να κοκκινίζουν
 κι ακόμα με τα Ελγίνεια πολύ μας βασανίζουν.
 Η ίδια φάρα είσαστε κι οι Τούρκοι κι οι Εγγλέζοι,
 ο κόσμος με αισθήματα ούλους σας περιπαίζει.
 Κι όμως άνθρωποι υπάρχουν που κλείνουν τα μάτια,
 στα κτήνη που τη Κύπρο μας εκάμα δυο κομμάτια.
 Εβάλα τους κι εγγυητές και τους ρωτού' ακόμα
 και εξαρτάται η τύχη μας απ' το δικό τους στόμα.
 Τώρα 'ρταν κι άλλοι διάβολοι με πρόσωπα αγγέλω,
 πού 'χουν μια λύση έτοιμη «σε άριστο μοντέλο».
 Έτσι μας τις πλασάρουνε ούλες τις διαολιές τω,
 μα στην ουσία δίνου μας καινούριο μανιφέστο.
 Τις λένε «Σχέδιο ΑΝΑΝ» ετούτες τις προτάσεις,
 μ' είναι ΑΜΑΝ και τρις ΑΜΑΝ άμα τις εξετάσεις.
 Δεν φτάνει που ετοιμάζουνε μια νέα ατιμία,
 εις την διαπραγματέυση βάλαν και προθεσμία.
 Πρέπει ως του Δεκεβρίου, λέει, τη δωδεκάτη,
 Κύπριοι, Τούρκοι κι Έλληνες κοινό να βρούσι κάτι.
 Αλλιώς η Κύπρος δεν θα μπει, λέου, εις την Ευρώπη,
 ρε κόπανο που θέλουσι αυτοί οι γουρουνανθρώποι.
 Λένε, λοιπόν, ο Κόφι Ανάν και οι Αμερικάνοι,
 μ' απόρρητες επιστολές η Κύπρος τι να κάνει.
 Ν' αποδεχθεί το σχέδιο που έχει πάρει ήδη,
 και ο Ντενκτάς να κυβερνά μαζί με το Κληρίδη.

Το ένα τρίτο δηλαδή να κυβερνά τα δύο,
 πώς νά 'μπει τέτοια πρόταση στο νου μας το πεδίο;
 Τα σπίτια και τ' ακίνητα των Ελληνοκυπρίω,
 νά 'ν έρμαιο στην όρεξη ετούτω των κυρίω.
 Και νά 'ρχονται σιγά σιγά εις τους ιδιοκτήτες,
 μετά από χρόνια δηλαδή, σαν θά 'ναι μακαρίτες.
 Να χαίρονται τα σπίδια τω οι Τούρκοι οι κερατάες
 και να μη δίνει ο Κόφι Ανάν, ο πούστης δυο παράες.
 Και ο Σημίτης προς Θεού μη κάνει φασαρία,
 γιατί του την πλασάρανε «ιστορική ευκαιρία».
 Γκαρίζει και ο Πάγκαλος σαν γάρος, απού λέου
 κι αυτοί σκούσι στα χάρχερα ούλοι, αντί να κλαίου.
 Φωνάζει ο Παπαθεμελής μα ποιος να τον ακούσει,
 αφού πατριδοκάπηλο κι αυτό το θεωρούσι.
 Έτσ' ήταν και στα Ίμια κι ενώ μας ξεφτιλίσα,
 του Κλίντον τα καρούμπαλα επήα κι εφιλήσα.
 Καϋμένη Ψωροκώσταινα η τύχη σου ποια θά 'ναι,
 οι ξένοι σ' αγοράζουσι, που οι ντόπιοι σε πουλάνε.
 Πού να βρεις το δίκιο σου καϋμένη μας πατρίδα,
 ποιος κερατάς θα σε γνοιαστεί ν' αλλάξει πιο σελίδα.
 Ούλοι χαραμοφάηες είν' οι πολιτικοί σου
 και θε να ξεπουλίσουσι μέχρι και το βρακί σου.
 Παίρνου τη Κύπρο τη μισή, που όμως δεν τους φτάνει,
 θέλου και την υπόλοιπη να δώσου οι ρουφιάνοι.
 Μετά τα Δωδεκάνησα θ' αρχίσου να γυρεύγου,
 τη Κρήτη με τι άραγε θα μας τη παζαρεύγου;
 Βρε πούστη Μπους και Κόφι Ανάν, του Κίσιγγκερ τσιράκια,
 που να γεμώσει η μούρη σας μ' αγιάτρευτα σπυράκια.
 Τι α σας φταίει η Κύπρος μας και μας τη ξεπουλάτε
 και με δυο μούρες πρόστυχες και δυο λογιώ μιλάτε;
 Τέτοιο, λοιπό, ξεφτελισμό πώς δέχεσαι Κληρίδη;
 Το Γρίβα δεν το σκέφτεσαι και το Παλληκαρίδη;
 Του Αυξεντίου η ψυχή αναπαμό δεν θά 'χει,
 Κληρίδη αν δεν αντισταθείς λίγο του Πλανητάρχη.
 Τη Κύπρο μας τη παίρνουσι κι ότι μπορείτε κάντε,
 αλλιώς δώστε τη γήπεδο να παίζει ο Μπιν Λάντεν.

2. Δίστιχα αφιερωμένα στις στενές -γεωγραφικές και όχι μόνο- σχέσεις
 Καρπάθου και Κρήτης. Δίστιχα 8

Κάρπαθος – Κρήτη

Κρήτη, γειτόνισσα πιστή, μάνα λεβεντογέννα,

γνωστό 'ναι το δοξάρι σου και του λαγούτου η πένα.
 Το ίδιο αλατίζει μας του Αιγαίου η αλμύρα,
 στη μαντινάδα στο χορό, στο γλέντι και τη λύρα.
 Μέσα στην ίδια θάλασσα δυο μυθικές γοργόνες,
 κόντρα στις φύσης τα στοιχειά και εις τους Λαιστρυγόνες.
 Που προσκυνούν ίδιο Θεό κι ίδιο καντήλι ανάβου,
 στης μαντινάδας τη δροσιά κάθε καημό τους θάβου.
 Παλεύουνε τη μοίρα τους πιασμένες χέρι-χέρι
 κι η μια την άλλη ν' αγαπά και να προσέχει ξέρει.
 Κοινή είναι η τύχη τους στου Αιγαίου μας την άκρια,
 να κάνουν πόνο τη χαρά, χαμόγελο τα δάκρυα.
 Φρουρ' είμαστε στα σύνορα της Νότιας Ευρώπης
 και πρέπει να μας σέβονται να μη γινεί της Πόπης!
 Τη Κρήτη και τη Κάρπαθο Θεός να τις φυλάει
 γιατ' είναι δυο βασίλισσες μέσα σε δυο πελά(γ)η.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Κάρπαθος, Ιούνης 2003

3.Για την Κύπρο. Δίστιχα 3

Κύπρος

Κύπρος, γοργόνα μυθική με πρόσωπο και λέπι,
 που ψάχνεις τον Αλέξανδρο και να τον εύρεις πρέπει.
 Κύπρος, νεράιδα του γυαλού, γιατί στα δκυο 'σαι ακόμα,
 γιατί έχεις δκυο λογιά καρδιές μέσα στο ίδιο σώμα;
 Κοινή είναι η μοίρα μας, ίδιοι οχτροί και φίλοι,
 να μας προσέχει και τις δκυο η μάνα μας οφείλει.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
 Κάρπαθος 2005

4.Για την Κρήτη. Δίστιχα 5 - Νο (141)

Κρήτη

Κρήτη «θεριό ανήμερο» στου πέλαγου τη μέση,
 που σου χάρισαν οι θεοί τη λεβεντιά πεσκέσι.
 Μητέρα των πολιτικών και των πολεμιστάδων
 τραγούδι του Ρωτόκριτου, χάδι των γλεντιστάδων
 «Του κύκλου τα γυρίσματα» Κρήτη δεν σε αλλάξαν,
 γιατ' οι Μαδάρες κι ο Ομαλός τις χάρες σου φυλάξαν.
 «Τ' αγρίμια» και οι «ξαστεριές» και του σεβδά τα πάθη,
 Κρήτη έγιναν αφορμή ο κόσμος να σε μάθει.

Κνωσός, Φαιστός, Χώρα Σφακιών, Αρκάδι κι Ακρωτήρι
βαστούν την ιστορία σου, ο χρόνος μην τη φθείρει.

Ιούνης 2003

5.Για την Ιεράπετρα. Δίστιχα 4 - Νο (220)

Ιεράπετρα

Όμορφη Ιεράπετρα του Λιβυκού στολίδι,
της αύρας και του μελτεμιού θαλασσινό παιχνίδι.
Αρχόντισσα και ρήγισσα στου ποιητή τα πένια,
νύφη κι αυτοκρατόρισσα, κορώνα διαμαντένια.
Για τη ζεστή σου αγκαλιά και το ζεστό σου χάδι,
χίλιες φορές ευχαριστώ θε να σου πούμε ομάδαι.
Και συ, κύριε Δήμαρχε, που η αιτία ήσου,
καλή τύχη στο έργο σου κι η Παναγιά μαζί σου.

18. ΤΡΟΠΑΡΙΑ

Ως τροπάρια χαρακτηρίζονται τα μακροσκελή τραγούδια, με σκωπτική - σατυρική συνήθως διάθεση, όχι όμως απαραίτητα, τα οποία εξιστορούν πλήρως ένα γεγονός, από την αρχή ως την καθ' οιονδήποτε τρόπο ολοκλήρωσή του. Τα τροπάρια γράφονται με ομοιοκατάληκτα δίστιχα, σε αντίθεση με τα συρματικά -επίσης μακροσκελή τραγούδια- που δεν έχουν ομοιοκαταληξία.

1. Για μια γρίπη που μ' έπιασε Δίστιχα 33 - Νο (4)

Μέσα στο βαροχείμωνο, στη μέση του Γενάρη,
 ο κυρ-Ηλίας ήθελε να κάνει το λιοντάρι.
 Χειμερινός κολυμπητής αυτοαποκαλείτο,
 χειμερινός τριπάλαφος δεν έλεγε πως ήτο!
 Κι ενώ όλοι φορούσανε φανέλες και σακάκι,
 ο κυρ-Ηλίας μόστρερε με το πουκαμισάκι.
 Και τι δεν ξετρυπώθησα, μπότες, κασκώλ και γάντια,
 του κυρ-Ηλία της κοιλιάς όμως ίδια κατάντια.
 Κι όταν κανείς αν κρύωνε ποτέ τον ερωτούσε,
 κρυώνου κι οι χειμερινοί Τ . . . Λ . Ι τους απαντούσε.
 Φτου σου! να μη αβασκαθείς να μη σε πιάσει μάτι,
 τώρα ποιος ΦΦΦΤΟΥ σου να σου πει τρεις μέρες στο κρεββάτι.
 Τον ήφαι η μούγκρα σας κι η έρημή σας ζήλεια,
 ας σας την κάμει ο Θεός καψούλια και φυτίλια.
 Μ' αυτά δεν τα φοβότανε ούτε υπολόγιζέ τα,
 γιατί ήξερε ο μπαρμπα-Λιας και καλοζύγιζέ τα.
 Μέχρι που του σκαρώσανε τη παρακάτω πλάκα
 και πιάστηκε ο κύριος σαν ποντικός στη φάκα.

Κάποιας γυναίκας διαβολιά και κάποιου κυρ-Μουσάτου,
 εκάματο να τρέμει πιο ο φίλος την οσιά του.
 Δεν ήταν της γυναίκας του τέτοιας λογής πλεκτάνη,
 γιατί δεν την εσύμπερνε αυτή πλάκα να κάνει.
 Θα δείτε στη συνέχεια ποιο 'ναι το χάσιμό της,
 γι' αυτό δεν είναι σίγουρα μέσα το δάκτυλό της.
 Η πλάκα, λοιπόν, άρχισε με κάποια κοπελιά,
 πού 'ρθε κι αρπάζει ξαφνικά τον τύπο απ' την κοιλιά.
 Ξαφνιάστηκε ο μπαρμπα-Λιας στο πρώτο πείραγμά της
 στη μέση του και τη ρωτά αμέσως τ' όνομά της.
 -«Δεν έχ' ωραίο όνομα μ' είμαι ζεστή καμίνι»!
 Άμα στο γέρο διάολο, ό,τι θέλει ας γίνει.
 Βρε το διαλοθήλυκο σφιζίματα που κάνει,
 να με ξεβγάλει πολεμά ή πάει να με τρελλάνει;
 Πιάσε από δω, πιάσ' από κει, πιάσε στη μέση πάλι,
 στα γόνατα, εις τη κοιλιά, στο στήθος, στο κεφάλι.
 Τρεις μέρες πιο κορδομαχεί η πόρνη στο κρεββάτι,
 τρία 'κοσσιτετράωρα έχει να κλείσει μάτι.
 Μπράβο κουράγιο, κόρη μου, που τό 'χεις φυλαμένο,
 δεν είχες τόσους λεύτερους κι ηύρες τον παντρεμένο;
 Να ο Φιλιπής, ο Μουσάτος, ο Γιατρός, ο Γιώργος κι ο Πιπίνος,
 και το θεριό ο Μιχαλιός κι ο very sexy Ντίνος.
 -«Πάντα μ' ανθρώπους φρόνιμους και παντρεμένους τά 'χω».
 Ε, τότες κόρη μου καλή πήγαινε βρες τον Πάχο.
 Απού 'χει ανάγκη ζεστασιάς και συ θα του τη δώσεις
 και λείπει κι η γυναίκα του και θα τον ξεκαρφώσεις.
 Για κοίτα ρε που μπλέξαμε τώρα στα γηρατειά μας,
 μ' ένα διαλοθήλυκο να βρούμε το πελά μας.
 Και νά 'ν' ύστερα απ' όλα αυτά να πει να ξεθυμάνει,
 όλα της θε να ξεχαστού αν δεν το ξανακάνει.
 Εκείνη εκεί, το σφίξιμο ούτε που λιγοστεύει,
 κάτι δεν βρήκ' η άτιμη κι όλο και το γυρεύει.
 Στα γόνατα και στη κοιλιά όλο κουτουρίζει,
 φαίνεται η περιοχή ότι την γαργαλίζει.
 Τί 'χασες και γυρεύεις το μικρή διαόλου κόρη,
 ένα χαλί βασιλικό πήγα να πω σταθόρι.
 Έξω μωρή, στο διάολο, κακούργα ξεκρεμίδα,
 εις του Ντινιού τα σύνεργα και στου Γιατρού τ' α...κουστικά.
 Αφού δεν δοκιμάσαμε shrimps rise with curry,
 να τους τα πιάσεις, κόρη μου, χίλιες φορές μακάρι.
 Εμένα άφησ' μ' ήσυχο και μη με ξεκαρφώσεις,
 γιατί έχω στη γυναίκα μου τριπλές υποχρεώσεις.
 Μ' έτσι που με κατάντησε το άγριό σου μίσος,

μήε να φάω πιο μπορώ μήε ν' ατώσω ίσως.
 Ε, ρε σαν ήρτε κι ηύρε με αυτό το κελεπούρι,
 ξέρετε τι μου θύμησε κάπ' απ' τη Σιγκαπούρη.
 Και τώρα για συμπέρασμα «Σταυρό θα σας φιλήσω,
 όλοι σας να με χ, αν την ξαναπατήσω»!

15/1/79

2.Εχτές στα Νέα ακούσαμε. Δίστιχα 27 - Νο (3)

Εχτές στα Νέα ακούσαμε μια είδηση σπουδαία,
 που μόνο για σενάριο είναι τέτοια ιδέα.
 Ήμοιαζε με του Φώσκολου τούτη η ιστορία,
 δυο συγγενείς είχα δεσμό με την «αυτήν κυρία».
 Θα τη ζηλέψει ο Κυριακού ωσάν θα την ακούσει
 και θε να πει του Φώσκολου μπας και συνεργαστούσι.
 Στη Κάρπαθο λαγωνικά θα στείλει να τους ψάχνει,
 για το καινούριο πρόγραμμα που στον Αντένα φτιάχνει.
 Λίγα στοιχεία έχομε για τα ονόματά τω,
 μ' ούλη η Κάρπαθος γελά με τα καώματά τω.
 Ήτανε θεός κι ανιψιός οι πρωταγωνιστές μας,
 αλλά κι η οικογένεια ήταν που τις γνωστές μας.
 Οι Δ...μάκοι του σεναρίου του Φώσκολου του Νίκου
 πού 'το κι οι δυο στης κοπελιάς τον έρωτα απίκου.
 Μια Αλβανίδα όμορφη ήμπε στον έρωτα τω
 κι επίστεψε τα λόγια τω και τα ταξίματά τω.
 -«Εγώ πολύ σε αγαπώ» της λέει το ανίψι
 κι ο θεός «αν με ερωτευτείς, τίποτα ε θα σου λείψει».
 Επίστεψε η κοπελιά στον ένα και στον άλλο
 κι εκλούθηξε και το δυονώ στου έρωτα το ζάλο.
 Κοιμάται με τον ανιψιό, αλλά και με το θείο,
 να 'φχαριστήσσει ήθελε η κόρη και τους δύο.
 Κάποτε μένει έγκυος κι ο ανιψιός νομίζει,
 πως είν' αυτός ο τυχερός. Κι ο θεός τη βαφτίζει.
 Όνομα χριστιανικό της δώσα της κοπέλας,
 που όπως λέου ήφτασε στα πρόθυρα της τρέλας.
 «Θα παντρευτεί τον ανιψιό» ο κόσμος σχολιάζει.
 Μ' αν το παιί που γεννηθεί μόνο στο θείο μοιάζει;
 Κι αν είν' του θείου το παιί ο ανιψιός τη θέλει,
 πως γίνεται γυναίκα του δεν γνοιάζεται εν τέλει;
 Θά 'ναι τατάς της μάνας του, ο θεός και πατέρας,
 πώς θα το λέει το παιί δεν γνοιάζεται το τέρας;
 Θά 'ναι τατάς της ανιψιάς και το παιί εϊκό του,
 πώς θα το λέει το παιί τότες τον ανιψό του;

(Δ)εν είναι λίο μπέρδεμα τούτη η ιστορία,
 οι κύριοι εμπειρδευτήσα, μάφε ή η κυρία;
 Τώρα όπως εκούστηκε σε έκτακτο δελτίο,
 για βιολόγο ψάχνεται, η κόρη, με πτυχίο.
 Το DNA του παιδιού για λόγους διαφόρους,
 ψάχνει να βάλει η κοπελιά και τους δικούς της όρους.
 Τία το θέλεις κόρη μας τώρα το DNA
 κι ο θείος και ο ανιψός είναι κι οι δυο σπουδαίοι.
 Αν είν' του θείου το παιί τατά να μην το λέω,
 αμέ θα χάσω το γαμπρό και τότες θε να κλαίω.
 Αν είναι όμως του ανιψού θά 'ν' ο τατάς μου θείος
 και θε να γνοιάζουτε κι οι δυο μαζί μου εναγωνίως.
 Για τ' όνομα δεν γνοιάζομαι καθόλου που του βίου,
 γιατί η μάνα τ' ανιψού είν' αδερφή του θείου.
 Και ο πατέρας τ' ανηψού γαμπρός του θείου είναι
 κι εμένα θε να μ' έχουσι μόνο για «θεαθήναι».
 Όπως, λοιπό, και να το που εμένα δε με μέλλει,
 γιατί ότi θέλει ο ανιψός κι ο θείος θε να θέλει.
 Δε ξέρω όμως να σας πω για τη περιουσία,
 αν θά 'ναι κληρονόμος της αν βαφτιστ'...Ασπασία.

Παγκράτι, Νοέμβριος του 2002

3.Της «Τζούλιας» τα καμώματα... Δίστιχα 81

Παρασκευή και 13 τον Αύγουστο του δέκα,
 ένα παλούτσι ο διάλογος την «Τζούλια» επελέκα.
 Και παραλίγο έλειψε να πάει να κάτσει πάνω,
 κι αν είχε δύο σκυλόψαρα ναύτη και καπετάνιο.
 Ο Μιχαλάκης του Κωστή που κάνει τον καμπόσο,
 και έχει, λέει, στο αίμα του της θάλασσας τη νόσο.
 Και έχει και πάππου ναυτικό, ναυαγοσώστη πρώτο,
 που η φήμη του ήταν γνωστή απ' το βορρά ως το νότο.
 Και ο Γιαννής του Κουμπανιού, το εγγόνι από τη Σοφία,
 που από το φό του, ως λέουσι, ψιλά-χοντρά εφύα.
 Είχα(ν) μια περιπέτεια εις του Γιωργή τις ξέρες,
 κι ας λέου πως είναι και οι δυο τις θάλασσας αθέρεις.
 Κλείσετε τα μάτια σας κι ανοίξετε τα ώτα,
 κι εμπάτε για δέκα λεπτά της «Τζούλιας» μας τη ρότα.
 Ήρκουτο από το ψάρεμα, λέει, οι δυο λεβέντες
 κι έσβησε η μηχανή είπαν με δυο κουβέντες.
 Τραβούν αμέσως το σκοινί μήπως και ξαναβάλει
 και αφού δε βάζει, πανικός, τον πιάνει το Μιχάλη.
 Γιατί οι ξέρες του Γιωργή δεν είναι για αζαμήες,

κι αν κάνεις ένα δυο στραβές, τον Κίτσο μη τον εί(δ)ες.
 Και αφού ξαναδοκίμασε δυο τρεις φορές ακόμα,
 το κινητό του ήρπαξε με τη ψυχή στο στόμα.
 Γιατ' είχε μόνο η κάρτα του ένα λεπτό και κάτι,
 και καταριέται τη κι αυτή αφού δεν είν' γεμάτη.
 Και ξαφνικά η τύχη του ανοίγει άλλη πόρτα,
 κι οι παραλίγο ναυαγοί επήραν άλλη βόλτα.
 Πάνω που απελπίζουτο και στους Αγιούς ετάζα,
 και για να ώκου στο γυαλό τα ρούχα τους εβγάζα.
 Και ελέα για της Παναγιάς και του Χριστού τη πίστη,
 κτυπά ένα τηλέφωνο αφού το Κόρπους Κρίστι.
 Ήτανε κάποιος φίλος τω, αφού Τζιτζί τω 'λέα,
 αφού τους εθυμήθηκε, καθώς εφυλλοπλέα.
 Ο Μαραγκάκης ο Γιαννής, αυτός ο φίλος ήτο,
 αφού 'χε φαίνεται καιρό να ακούσει τη φωνή τω.
 Ούτε να πει τί κάνετε επρόφτασε ο Γιάννης:
 «Πάρε, ζήτα βοήθεια, φίλε, αλλιώς με χάνεις!»
 Πρώτη φορά που επίστεψε ο Γιάννης του Μιχάλη,
 γιατί αντελήφθη το καλά πως είν' σε μαύρο χάλι.
 Παίρνει αμέσως ο Γιαννής τηλέφωνο το Ψίψη,
 αφού ποτέ το ναυαγό δεν έχει εγκαταλείψει.
 Κι είπε του τρέξε στου Γιωργή έξω κανένα μίλι,
 γιατί κοντεύου να πνιγού Κωστή οι δυο μας φίλοι.
 Ωστόσο μεσ' στη «Τζούλια» τα δύο παλικάρια,
 ψάχνου να βρού πώς στο χωριό να δώσουν τα χαπάρια.
 Να που ότι ξωρίζουσι και παν προς το Καντάφη,
 και πως λέει το σπίτι του απόψε εκαταστράφη.
 Στη δεύτερη προσπάθεια επίασα το Σακέλλη:
 «Μηνά μου, εξορίσαμε και τρέξε αν σε μέλλη!»
 Για να κάνει κι ο Μηνάς τηλεφωνα στο Πάχο
 και βάζει στη διάσωση κι άλλο θαλασσομάχο.
 Κι ενώ ο Πάχος ήκοψε να λύσει το καϊκι,
 για να μην πάθει η «Τζούλια» μιάλο ρεζιλίκι.
 Οι δύο θαλασσόλυκοι ότι μπορούσα εκάνα,
 κι εκάμαση του ουρανού τα άστρα γι' αεροπλάνα.
 Ρίξε την άγκυρα Γιαννιέ, φωνάζει ο καπετάνιος,
 μη πιάσει και μας λυπηθεί ο Θιός ο επουράνιος.
 Κάνε κι ας είν' και στα αγγλικά Γιάννη την προσευχή σου,
 αλλιώς του πένθους σήμαντρα σε λίγο θα ηχήσου.
 Για να να κάνει κι ο Γιαννής του Μίκε υπακούει
 αφού 'ξερε καλύτερα του μελτεμιού το χούϊ.
 Ρίχνει, λοιπόν, την άγκυρα στο πέλαγος ο Γιάννης,
 με είκοσι οργιές σχοινί πάτο ποτέ σου πιάνεις;

Κι όμως αφού το φόβο τω και τ' αντερόκομα τω,
 που το σκοτάδι επόλλαινε κι η φόρα το κυμάτω,
 θαρρούσα πως η άγκυρα ήβρε πέτρα κι επιάστη
 και πως ο Άγιος του γιαλού για λόου τω εγνιάσται.
 Ετάξα του Αϊ Νικολά ό,τι ετάξα σ' ούλους,
 πως πάντα θα τους προσκυνού και θα τους έχουν δούλους.
 Να δούμε τα ταξίματα που 'κάνα των Αγίω,
 αν θα θυμούνται αύριο οι ναυαγοί κι οι δύο.
 Και αν θαρρούν πως φεύγοντας τα τάματα τω σβήνουν
 και πάλι πρωταγωνιστές τέτοιω σκηνών θα γίνουν.
 Εις τη «Φωλιά» τα πράγματα άλλη τροπή επήρα,
 πολλοί γελού και λίγοι κλιού του Κορλεόν τη μοίρα.
 Όσοι γελού νομίζουσι ότι τους κάνει πλάκα
 και όσοι κλιού το βρίζουσι και το φωνάζου βλάκα.
 Γιατί τηλεφωνα ο Μηνάς σχεδόν κάθε μινούτο
 και όμως δεν τους απαντά το τεφαρήκι τούτο.
 Είεσ εσύ ο άνθρωπος που όντως κινδυνεύει,
 ν' ακούει να τηλεφωνού κι αυτός να ραχατεύει;
 Κι ο Πάχος όμως τι να πει, που μες στις νύχτας τάρι
 ψάχνει να (δ)ει τη «Τζούλια» με δυο 'μερώ φεγγάρι.
 Ψάχνει να (δ)ει πούετε φως ή έστω ένα σημάδι,
 ν' ακούσει έστω μια φωνή μες στο βαθύ σκοτάδι.
 Μα μήε ακούει ούτε θωρεί και χίλια βάζει ο νους του
 μη χάθηκε η «Τζούλια» με τους συγχωριανούς του.
 Αγωνιά, σφυροκοπά, κάνει πολλά σινιάλα
 και σκέπτεται την είδηση να δώσει στα κανάλια.
 Περνά τις ξέρες του Γιωργή, αλλά και του Μαράθου,
 τη μι' ανοιχτά, τη μια γιαλό πως είν' ογιά να μάθου.
 Κι αφού δεν είε άνθρωπο μήε της βάρκας σχήμα,
 ούλα τα ενδεχόμενα στο νου του ήρτα χύμα.
 Ξωρίσασι, επνήσα ή πας κι εκάνα χάζι
 και κάπου χαχαρολοού κι αυτός ψοφά στ' αγιάζι;
 Επήρε την απόφαση οπίσω να γυρίσει,
 τους νόμους τους θαλασσινούς στο γράμμα να τηρήσει.
 Να κάνει ένα τηλέφωνο εις το Λιμεναρχείο
 και να συντέπει ύστερα Δήμο και Επαρχείο.
 Να ψάξουσι τη «Τζούλια» ίσως με μέσα άλλα,
 αφού τόσες απόπειρες, τίποτε δεν εβγάλα.
 Κι ενώ 'ρχετο στο ράξιμο πού 'χε στη Δεσποτίνα,
 τα μάδια του σε δυο σκιές απάνω επομείνα.
 Ξανάτριψε τα μάδια του να φύουσι τ' αλάτια,
 στ' αντιπεράτου τις θωρεί τώρα τα σκαλοπάτια.
 Ο Μιχαλάκης κι ο Γιαννής πως είναι ξεχωρίζει

και πριν αράξει αρχινά ο Πάχος να τους βρίζει.
 Φαίνετε πως εκούσασι καένα δυο κουβέντες
 και τι τους επερίμενε ενιώσα οι λεβέντες!
 Κι ενοίξασι τα ζάλα τω και δεν εβγάλα άχνι
 κι εφύσασι και στη στεριά το Πάχο να τους ψάχνει.
 Γιατ' ήβρα το Βασιλαρά που 'λαχε από σπόντα
 και πήαινε εις το χωριό μόνος του με το Scoda.
 Τον επαρακαλέσασι στο Σπόα να τους πάρει
 κι όπως μας λέει, ό,τι 'πασι ούλα σωστά τα θάρρει.
 Σαν ήρτασι εις το χωριό ούλοι τους ανακρίνα
 κι εβγάλα το συμπέρασμα πως λέει τούτα-κείνα.
 Φαίνετε κι ο Βασιλαράς κάτι κι αυτός γνωρίζει,
 αφού τον αγγαρέψασι και όμως δεν τους βρίζει.
 Μια εβδομάδα πέρασε απ' το συμβάν ετούτο
 κι ακόμα επτασφράγιστο το μυστικό κραούτο.
 Ποια 'ν' η αλήθεια άραγε κανένας δεν ηξέρει,
 μόνο ο Μιχάλης κι ο Γιαννης και του Γιωργή η ξέρη.
 Όπως και νά 'ν' τα πράματα αλήθεια ξεαλήθεια,
 αυτά μόνο συμβαίνουσι σε κάποια παραμύθια.
 Καλά τ' αστεία, αρέσου μου κι εμένα και τα κάνω,
 μα νά 'ν' αθώα κι όμορφα και στη στιγμή απάνω.
 Σαν όμως σοβαρές στιγμές αστείες κάνομέ τες
 και μια και δυο και τρεις φορές και ξεφτυλίζομέ τες,
 τότε μπορεί τα πράματα άλλη τροπή να πάρου
 κι ε του πιστεύγει άνθρωπος ύστερα του κουμπάρου.
 Και σαν θα 'ρθει καμιά στιγμή, όντως να κινδυνεύγει,
 άνθρωπος δε θε να βρεθεί απού θα τον πιστεύγει.
 Κι όπως την έπαθε ο βοσκός, ο ψεύτης με το λύκο
 και κάποτε εισέπραξε μηδέν εις το πηλίκο.
 Έτσι μπορεί καθένας μας να πάθει ό,τι γυρεύγει,
 αν τις στιγμές τις σοβαρές μ' αστείες τις μπερδεύγει.

Υ.Γ

Των μαντινάω αν θέλετε να βρείτε το συντάκτη,
 για να μη τού 'χετε κι εσείς σαν και τους άλλους άχτι,
 ψάχνετε στο αλφάβητο και μες στα γράμματα του,
 βρίσκεται το επίθετο μα και το όνομά του.
 Είναι μια σπαζοκεφαλιά, γυμναστική του νου σας
 μπορείτε και βοήθεια νά 'χετε του κοινού σας.
 Είναι για το αλτσχάιμερ νομίζω ότι πρέπει
 κι ούτε να επιδεινωθεί, λένε, του επιτρέπει.
 Εύστε, λοιπό, την κεφαλή και βάλτε το μυαλό σας,
 να βρει τη λύση τη σωστή και θά 'βγει σε καλό σας.
 Απ' το είκοσι τέσσερα αφαίρεσε το έξι,

βγάλε εννιά κι ύστερα δυο και άφηστο να τρέξει.
 Μετά στο ένα πρόσθεσε πέντε επτά και δύο,
 το δεκατρία αφαίρεσε και πάρε το βραβείο.
 Τώρα 'σαι εκεί που έπρεπε απ' την αρχή να είσου,
 πάμε για το πατρώνυμο κι η Παναγιά μαζί σου.
 Οκτώ συν δεκατέσσερα συν τρία δέκα μείον,
 ακόμα δέκα πέταξε και κάμε τα ταμείον.
 Και ένα διακριτικό αν βάλεις θα σε πάρει,
 ολοταχώς στο όνομα τούτου του ποιητάρη.
 Πρόσθεσε στο δεκαεννιά το τέσσερα και ένα
 κι ύστερα δώσ' μου τα μισά, που θάχεις μαζεμένα.
 Τώρα 'χεις εις τα χέρια σου όλα τα εργαλεία
 και τ' όνομά μου σ' όλους σας θά 'ναι εύκολη λεία.
 Α! ξέχασα να σας ειπώ το σίγμα ταν δεν παίζει
 κι έτσι την τράπουλ' ανοιχτή την έχεις στο τραπέζι.

13/8/2010

4. Δίστιχα για μία ακυβέρνητη βάρκα που ονομαζόταν «Μαρίνα - Μαρίνα - Μαρίνα». Το πλοίο «Πέλεκυς», που αναφέρεται στην τελευταία μαντινάδα, αφορά στο σκάφος του Λιμενικού, στο οποίο οι επαγγελματίες και ερασιτέχνες ψαράδες είχαν δώσει την κωδική αυτή ονομασία, προκειμένου στις μεταξύ τους επικοινωνίες μέσω ασυρμάτου να μην προδίδεται η παρουσία του συγκεκριμένου πλοίου. Δίστιχα 18

Η Ακυβέρνητη Βάρκα

Εφέτι ετούτη η χρονιά δεν είχε μ' άλλη ταίρι,
 Πολλ' ήρθαν απ' την ξενιτιά τούτο το καλοκαίρι.
 Εις τα χαρτιά μετρήθηκαν κι ήταν κοντά τριακόσιοι,
 του χρόνου, πρώτα ο Θεός, να 'ρθούνε κι άλλοι τόσοι.
 Η Μέσα Πλάκα γέμιζε απού τα πιτσιρίκια
 κι ύστερα εξαπλώνασι για ήλιο στα χαλίκια.
 Από το Ξώπετρο βουτιές κι από τη Δεσποτίνα
 κι από το Τρούλο που και που πολλά παιδιά εδίνα.
 Στο τέλος του καλοκαιριού π' όλα 'χαν ηρεμήσει,
 αζαφνικώς αγρίεψε η ήρεμή μας φύση.
 Τί 'ταν αυτό το ξαφνικό στις πέντε Σεπτεμβρίου
 και ποιος θα δώσει απάντηση τούτου του μυστηρίου;
 Αναστατώθει το χωριό σαν ήρθαν τα χαμπάρια,
 πως εθαλασσοπνίουτο τα δυο μας παλικάρια.
 Απού εξεκινήσασι με του Χρυσού τη βάρκα,
 να πάν' στις Γιτσιλοκασές να κάνουν, λέει, τσάρκα.
 Του Παπακώστα ο Λεντής, του Ηλιάδη 'γγόνι,

θα το θυμάται όστα να ζει ετούτο το καψόνι.
Ο άλλος 'πού τις Μενετές και φίλος του Ηλία,
που λέου πως τους ήδενε πολύ στενή φιλία.
Του Ζωγραφάκη κάποιος γιος, που Νίκο τον ελέα
κι εκόντευγε οι μάνες των ακόμα να τους 'κλαία.
Έρθε με κάποια μηχανή για να φωτογραφίσει,
αμέ δεν επερίμενε πως θε να ναυαγήσει.
Είδαν το κύμα 'πό μακριά κι επήα να σιάρου
και να κρατήσου ανάπλωρα μέσα να μη φουντάρου.
Παρ' όλ' αυτά ετουμπάρασι και τρομοκρατηθήκα
κι ότι 'χαν μέσα στο μπουκί επέσα και χαθήκα.
Ανάσελα στη θάλασσα κι οι δύο φίλοι επέσα
κι άνθρωπο ούτε στα κουπιά εν είχε η βάρκα μέσα.
Έκοφτε η βάρκα μοναχή κι η μηχανή στη πρύμη
κι εν ήκοβγε μήε λεφτό η έρημή της στίμη.
Είπα να τη μολάρουσι και ψάχνα να σωθούσι
και εξανία πού θα βρου στεριά όζω να βγούσι.
Επέρνα και ο «Πέλεκυς» και κάμα του σινιάλο,
μ' αυτοί σε λαθρεμπόριο το νου των είχαν μάλλο(v).

19. ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΕΣ

1. Δίστιχα αφιερωμένα σε όλους τους συμμαθητές του, με την ευκαιρία ολοκλήρωσης των γυμνασιακών σπουδών τους (1966), τα οποία σχηματίζουν με ακροστιχίδα ένα ακόμα δίστιχο:

«Ο φίλος σας Βασιλαράς με τ' όνομα Ηλίας,
χαρίζει ευχές ολόθερμες πραγματικής φιλίας».

Γράφτηκαν στο μαθητικό λεύκωμα της συμμαθητριάς του Ειρήνης Λοΐζου την τελευταία χρονιά φοίτησης στο Γυμνάσιο και μάλιστα τον τελευταίο μήνα πριν την αποφοίτηση. Η αναφορά των μαθητών ακολουθεί αλφαβητική σειρά, καθιστώντας ακόμα πιο επίπονη την ολοκλήρωση του στιχουργήματος, όμως, όπως μας λέει ο ίδιος ο δημιουργός τους: «πάντα μου άρεσε να βάζω δύσκολα στον εαυτό μου». Το ποίημα-ακροστιχίδα αγαπήθηκε τόσο απ' όλους του συμμαθητές του Ηλία Βασιλαρά, ώστε όλες σχεδόν οι κοπέλες της τάξης το αντέγραψαν στα λευκώματά τους, για να το κρατήσουν ως ενθύμιο. Δίστιχα 69 + 1 - Νο (4)

Όταν σκεφθώ πως θα διαβούν σε λίγο έξι χρόνια
που συντροφιά περάσαμε, η σκέψη μου παγώνει.
Φοβάμαι μήπως δεν θα βρω εις την λοιπή μου ζήση,
μια συντροφιά που σαν και σας θα με ευχαριστήσει.
Ιδρώνω όταν θα σκεφθώ του χωρισμού την ώρα,
όταν τα χρόνια του σχολείου θα φύγουν σαν μια μπόρα.
Λυπούμαι που θα χωριστώ από την συντροφιά σας,
και την υπόλοιπη ζωή θα βρίσκομαι μακριά σας.
Ομολογώ πως ζήσαμε χρόνια ευτυχισμένα,

γι' αυτό μέσα στην μνήμη μου θα βρίσκονται γραμμένα.
 Σαν οικογένεια καλή ζήσαμε μονιασμένοι,
 έξι χρονιές στις αίθουσες πιστά αδελφωμένοι.
 Σιμά-σιμά καθόμασταν κι όσοι μας εθωρούσαν,
 για αδελφάκια πιστικά εμάς εθεωρούσαν.
 Αγαπημένοι ζήσαμε, χωρίς παρεξηγήσεις,
 ζωή λοιπόν ωσάν κι αυτή πώς να την λησμονήσης;
 Σκέπτομαι αυτό το χωρισμό πώς θ' αντιμετωπίσω,
 την ώρα αυτή την τραγική πώς θα την αντικρύσω;
Βαθειά μέσα στην μνήμη μου τα χρόνια αυτά θα κλείσω
 κι όπου κι αν ζω κι όσο κι αν ζω δεν θα τα λησμονήσω.
 Ασβηστη μες στην σκέψη μου θε νά 'ναι η μορφή σας
 κι όνειρο αλησμόνητο εις το σχολειό μαζί σας.
 Σας το υπόσχομαι αυτό, τον λόγο μου σας δίνω,
 πως εις τα όσα έγραψα πάντα πιστός θα μείνω.
Ιδού τώρα της τάξεως εικόνα θα εκθέσω
 και θα μοχθήσω να γινώ πιστός όσο μπορέσω.
 Λίγο πολύ τους μαθητάς θε να σας παρουσιάσω
 και μην με κατακρίνεται αν κάτι σας ξεχάσω.
Αλεξιάδης άοκνος εις τον προορισμό του,
 φιλόλογος για να γενή ήτο το όνειρό του.
Ρίπτης στο δίσκο άριστος της τάξης ο Κουνάδης,
 μα και στο ακόντιο καλός ο Αναστασιάδης.
Αλεξιάδου φρόνιμη, κορίτσι μετρημένο,
 στα χείλη της ευρίσκετο το γέλιο χαραγμένο.
Στο πήδημα καλύτερος ήτο κάποιος Ροδίτης,
 πανύψηλος, που λέγονταν Σάββας ο Αρβανίτης.
Μπακ δυνατό κι απέραστο ο Αλεξίου ήτο,
 Σούρπης από τους μαθητάς όλους απεκαλείτο.
Είχε στ' Αρχαία κλείσιμο κι ήτο φρόνιμη κόρη,
 η Βασιλάκη η Ρηνιώ από το Μεσοχώρι.
Τον ποιητή του έργου αυτού αν δεν θυμάστε όλοι,
 ήτο κάποιος Βασιλαράς Ηλίας του Μανώλη.
Ο Ηρακλής ρύπος βαρύς λοστρόμος εκαλείτο
 και πάντα αμελέτητος εις το σχολειό ήτο.
Νέος γερός και βαριτζής κι όμορφο παλικάρι,
 ο Γκούντας, μα και στη φωνή είχε μεγάλη χάρη.
Όλοι δεν θα ξεχάσετε, θαρρώ, τον κυρ-Σωτήρη,
 τον Ζωγραφίδη εννοώ, της τάξης τον φακίρη.
Μαρία, καλή κοπελιά και η Γεραπετρίτου,
 εις του θρανίου την γωνιά καθότανε του τρίτου.
Αντώνιος ο Κρητικός πάντοτε κοιμισμένος,
 που θάρρεις χρόνια ολόκληρα ήτο ξενυχτισμένος.

Ήτο γκόλ-κήπερ μέτριος ο Γιώργος ο Κρητσιώτης,
 χάδι μεγάλο έδινε της ιδικής του νιότης.
 Ληστή, γκάγκστερ, υπαρξιστή, είχαμε τον Μιχάλη
 τον Κουμπανιό, μ' είχε καρδιά απ' όλους πιο μεγάλη.
 Ιππότη μα και μερακλή είχαμε τον Κωστάκη,
 αλλά στις συζητήσεις του ζετσίπωτος λιγάκι.
 Αρχαία είχε στο μυαλό και όχι φαρμακείο
 ν' ακολουθήση ο Λαμπρινός στον ιδικό του βίο.
 Στην τάξη τον καθηγητή σαν διάολο εθώρει,
 ο φίλος μας ο Λυριστής από το Μεσοχώρι.
 Χρόνης στο έργο έπαιξε ο Γιάννης ο Λυτός,
 ήτο πάντα μακάριος και απαιτητικός.
 Αγαπητή σε όλους μας ήτανε η Ειρήνη
 Λοϊζου, διακοσμήτρια επρόκειτο να γίνει.
 Ρίζες, ταυτότητες καλά ήξερε η Μαρία (Λυριστάκη)
 διάνοια στην Άλγεβρα και στερεομετρία.
 Ίσως περάσουνε πολλά χρόνια, μα στο μυαλό μας,
 θα 'ναι της Άννας η μορφή, της Σταρ της τάξεώς μας.
 Ζενίθ, Καρέλλια και Δελφούς σαν στενοχωρημένος,
 εκάπνιζε μανιωδώς ο Μικροπαντρεμένος.
 Έξοχος ποδοσφαιριστής στην μπάλα εξασκημένος,
 μα στη ζωή του άτυχος και πάντα αδικημένος.
 Ιδανικός στο τρέξιμο και δούλος της φιλίας,
 σαν αδελφός μας πάντοτε ήτανε ο Ηλίας.
 Ένα παιδί που σπάνια μπορεί να συναντήσω,
 είναι ο Μακρής και που γι' αυτό τώρα θα σας μιλήσω.
 Υπέροχος πραγματικά εις την φιλοσοφία,
 νους ηλεκτρονικός ήτο στην Ιστορία.
 Χείμαρρος οι ιδέες του μ' ολίγον τι χυδαίος
 κι όλα τα μαθηματικά αντίκριζε με δέος.
 Εξάισιος πραγματικά της τάξης το στολίδι,
 ήτο ο γυιός του ιατρού Φραγγιού Οικονομίδη.
 Σημαιοφόρος ήτανε είχε κι αυτή τη χάρη,
 τους μεγαλύτερους βαθμούς αυτός τους είχε πάρει.
 Ο πρώτος στην πολύπλευρη απόδοση και πάντα,
 ήτο των άλλων μαθητών η θεϊκή αβάντα.
 Λάθος θαρρώ πως έκαμα το επιδιορθώνω,
 τον Μουστακάκη ξέχασα και τώρα συμπληρώνω.
 Οικονομίδης λέγονταν και το μικρό του Μίνως,
 ήτο κι αυτός συμμαθητής κι ένας καλός μου φίλος.
 Θαυμάσια εις την ψυχή και με μεγάλη αξία
 επιμελής και φρόνιμη ήτο η Ευδοξία (Οικονομίδου).
 Έξυπνος μαθηματικός μα 'γάλασε κατόπιν,

ο Παπαδόπουλος κι αυτός πολύ καλός στο τόπι.
Ρήματα, εκθέσεις, θέματα, καλούτσικος στις ρίψεις,
 είχε στο νου του πάντοτε μοντέρνες αντιλήψεις.
Μπίτλς, **Ρόλινγκς** **Στόουνς**, **Άνιμαλς** κι οι **Φάροους** λιγάκι,
 ήτανε τα ινδάματα του Παπαφρατζεσκάκη.
Έψαλε ο Πολεμικός λάτρης του πρώτου ήχου,
 θρήσκος και όλους τους ψαλμούς τους ήξευρε ξεστίχου.
Στη τάξη μέσα ήτανε η Ρουμελιώτου η Μίνα,
 πολύ καλή ηθοποιός και τραγουδίστρια φίνα.
Πάντοτε απαθέστατος ήτο μέσα στην τάξη,
 Ρουσάκης μα στο ντύσιμο ήτο πολύ εντάξει.
Ρεαλισμός διέκρινε πάντοτε την Σταυράκη,
 μοντέρνα στα ποιήματα, χαδιάρικη λιγάκι.
Από μικρή ήτο ήσυχη η Σακελάρη η Πόπη
 και για την φρονιμάδα της μιλούσαν οι ανθρώποι.
Για τον Τσαγγάρη θα σας πω, την **ΟΛΥΜΠΙΑΚΑΡΑ**
 κι ο Ταβερνάρης λάτρευε την ίδια ομαδάρα.
Μια συντροφιά παντοτινή μια ζηλευτή παρέα
 η Φράγκου και η Ορφανού και η Χαλκιά Μαρία.
Αγαπητή σε όλους μας η Χατζηαντωνίου,
 γιατί ήτο συμμαθήτρια στα χρόνια του σχολείου.
Τοπία στην ζωγραφική έκανε πάντα ωραία,
 ο Φιλιππίδης φίλος μου κι αχώριστη παρέα.
Ιδιότροπος πραγματικά στην τάξη φασαρίας,
 ήτανε ο Χατζηκωστής μεγάλος ταραξίας.
Κοπέλα πάντα φρόνιμη και πάντα ησυχασμένη
 ήτανε η Χαλκιά Φινιά, σ' όλα χαριτωμένη.
Ήτανε κι η Χρυσού Ζωή, κορίτσι ζηλεμένο,
 στα πρακτικά μαθήματα πολύ καταρτισμένο.
Σ' αυτούς που τώρα μόχθησαν με πάμπολες φροντίδες,
 να γίνουμε του τόπου μας και 'μείς χρυσές ελπίδες.
Φιλώ το χέρι ευλαβικά, τους λέω τώρα **ΑΝΤΙΟ**,
 γιατί κοντεύει η στιγμή που φεύγω απ' το σχολείο.
Ίσως κανείς συμμαθητής σ' ανώτερα να φθάση
 επίπεδα, τους φίλους του ποτέ να μην ξεχάσει.
Λαβύρινθος είν' η ζωή γι' αυτό να προσπαθήτε,
 δρόμο να μην διαλέγετε αν πρώτα δεν σκεφθήτε.
Ιδίως στις δυσχέρειες, που θα σας συναντήσουν,
 υπομονή χρειάζεται κι αυτές θε να λυγίσουν.
ΑΝΤΙΟ τώρα θα σας πω, ω! συμμαθήτριες μου,
ΑΝΤΙΟ αδελφάκια μου, καλοί συμμαθητές μου.
Σχολείο που μας κράταγες μέσα στις αίθουσές σου,
 μαζί με το **ΑΝΤΙΟ** σου δώσε μας τις ευχές σου!

2.Ακροστιχίδα που σχηματίζει την λέξη «Εσπόδα», ονομασία του χωριού Σπόα, η οποία προκύπτει από την αρχαία Ελληνική έκφραση «ες πόδα», που σημαίνει «προς Νότον». Κατά τα φαινόμενα ο προσδιορισμός αυτός αναφερόταν ειδικότερα στον οικισμό, που υπήρχε στη σημερινή θέση Μάραθος και γενικότερα στις νοτιότερες γεωγραφικές ζώνες, οι οποίες ανήκαν τα χρόνια εκείνα στην επικράτεια της Βρυκούντας, αρχαίας πόλης του νησιού, της οποίας η κυριαρχία απλωνόταν στο βόρειο τμήμα της Καρπάθου. Δίστιχα 6 - Νο (2)

ΕΣΠΟΔΑ

Είσαι κι εσύ στην Κάρπαθο στα βόρειά της μέρη,
 εκείνα που πρωτοφιλά το πιο λαμπρό αστέρι.
 Σ' ενούς βουνού τους πρόποδες και άλλω δυο τη μέση
(λείπει).
 Πάνω απ' αμπέλια, λιόφυτα, από νερά και δέντρα,
 που σου 'δωσε απλόχερα η φύση η αφέντρα.
 Ομπρός σου αυλή η θάλασσα και ο μπονέντης δώμα,
 μια ζωγραφιά 'σαι θεϊκή μέσ' στ' ουρανού το χρώμα.
 Δεν ζήλεψες, δεν φθόνησες άλλου χωριού τα κάλλη,
 για την πατρίδα ήσουν παρόν όποτε κι αν σ' εκάλει.
 Αρχαία χρόνια ένδοξα θυμίζει τ' όνομά σου
 και μέσα κει τις ρίζες τω έχουν τα έθιμά σου.

Γενάρης του 2012

3.Ακροστιχίδα που σχηματίζει το ομηρικό όνομα του νησιού «Κράπαθος», σύμφωνα με αναφορά στα Γεωγραφικά του Στράβωνα. Άλλα αρχαία ονόματα του νησιού είναι Τετράπολις και Ανεμόεσσα, ενώ κατά τον Μεσαίωνα ονομαζόταν Scarpanto, ονομασία που επιβιώνει ακόμη στα ιταλικά. Δίστιχα 8 - Νο (1)

ΚΡΑΠΑΘΟΣ

Κράπαθος ηνεμόεσσα των ύμνων του Ομήρου,
 κόρη πλανεύτρα ωριόμορφη του πιο γλυκού ονείρου.
 Ρήγισσα των παραμυθιών, βασίλισσα του νότου,
 που ο Καρπάθιος σ' αγαπά και τό 'χει έπαινό του.
 Από τα γεννοφάσια του ως τα βαθιά του γέρα,
 να σ' έχει σαν τη μάνα του, μια δεύτερη μητέρα.
 Παλεύεις με τα κύματα του πιο άγριου πελάου,
 μια καρδιοκλέφτρα των θεώ είσαι και σε φυλάου.
 Ανάμεσα σε δυο θεές, τη Ρόδο και την Κρήτη,

σε διάλεξε το σπίτι της να κάμει η Αμφιτρίτη.
 Θαύμα της φύσης σ' έκανε της Αθηνάς η χάρη,
 που σε χιλιοτραγούδησε τ' Ορφέα το δοξάρι.
 Οι γίγαντες τα κάλλη σου δρατεύγου κι οι Τιτάνες,
 να μη σε κλέψου οι θεοί, για των θεώ οι μάνες.
 Στο πέλαγό σου ξαγρυπνά η μυθική γοργόνα,
 ψάχνει για τον Αλέξανδρο ή για τον Ποσειδώνα.

γηγενής ακρίτας
 Δεκέμβριος του 2012

4.Ακροστιχίδα που σχηματίζει το τοπωνύμιο «Δεσποτίνα», ονομασία του βράχου-σύμβολο για τους κατοίκους των Σπόων και του Μεσοχωρίου, που βρίσκεται στο λιμανάκι του Αγίου Νικολάου στις ανατολικές ακτές της Καρπάθου, ο οποίος βράχος υπήρξε και το θέμα της ομιλίας του Ηλία Βασιλαρά στο Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας, που πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο από τις 8 έως τις 12 Μαΐου 2013. Ο τίτλος της ομιλίας ήταν «Δεσποτίνα: Διαχρονικό σύμβολο μετανάστευσης για τους κατοίκους Σπόων - Μεσοχωρίου» (τόμος Πρακτικών σελ. 251 - 266) και ολοκληρώθηκε με την ακόλουθη ακροστιχίδα. Δίστιχα 9 - Νο (3)

ΔΕΣΠΟΤΙΝΑ

Δεν είσαι βράχος άψυχος χωρίς λαλιά κι ανάσα,
 είσαι Σποϊτική καρδιά που σαν να σε ξεχάσα.
 Ένα πρωί στις έντεκα του μισεμού την ώρα,
 που το καϊκι της ζωής στα ξένα έβαζε πλώρα.
 Σαν η σειρήνα έκανε το κλάμα μας ποτάμι
 και μια μανούλα με χολή κι άλλο σταυρό να κάμει.
 Που φεύγει το παιάκι της σ' αλαργινό ταξίδι
 κι ας είχε τ' Αϊ Νικολά καντήλι ανάψει ήδη.
 Όχι, δεν είσαι άψυχη, πιάνομε τους σφυγμούς σου
 κι αναδακρύνου δυο Αγιοί στους αναστεναγμούς σου.
 Τα δάκρυσά σου τη θάλασσα κοντεύγου να γλυκάνου,
 που των παιδιώ σου οι ξενιτιές ποτέ δεν αποκάνου.
 Ιδρώνεις και τον ιδρο σου το μαντηλάκι τ' άσπρο,
 σκουπίζει το και γίνεται του γυρισμού τω(ν) τ' άστρο.
 Να σε νικήσου οι καιροί κι οι χρόνοι δεν αφήνεις,
 θέλεις να στέκεις τους καμούς της ξενιτιάς να πίνεις.
 Αν σε ρωτήξου αν γελάς καμιά φορά το χρόνο,
 ΝΑΙ λες, μα πάλι κλαίγοντας, το καλοκαίρι μόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΤΕΧΝΟΤΡΟΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΩΝ ΔΙΣΤΙΧΩΝ ΤΟΥ
ΗΛΙΑ ΕΜΜ. ΒΑΣΙΛΑΡΑ

Η ποίηση του Ηλία Βασιλαρά διακρίνεται, όπως διαπιστώσαμε και στα προηγούμενα κεφάλαια, για τον θεματολογικό της πλουραλισμό, με τα ενδιαφέροντα, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του να ποικίλουν, ακολουθώντας πολλές φορές την τρέχουσα επικαιρότητα του χωριού του, του νησιού, της Ελλάδας ή και του κόσμου ολόκληρου, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στις μαντινάδες για τον Ομπάμα και για τους μετανάστες ή την σειρά ποιημάτων «10 Κραυγές για τον πόλεμο», που αναφέρονται στον πόλεμο στο Ιράκ. Μέσα από τους εύστοχους στίχους του σχολιάζει, πολύ συχνά δε κυριολεκτικά καυτηριάζει, την πολιτική, κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική πραγματικότητα, κυρίως όμως οι μαντινάδες του Ηλία Βασιλαρά αποτυπώνουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά του για τα γεγονότα που διαδραματίζονται στον οικογενειακό, φιλικό και πατριωτικό του περίγυρο. Σε μεγάλο μέρος των ποιητικών έργων του αποτυπώνονται εξάλλου οι εικόνες των παιδικών και εφηβικών του χρόνων, απόδειξη του πόσο ζωντανά έχουν παραμείνει μέσα του τα βιώματα αυτά. Δεν λείπουν τέλος, ο φιλοσοφικός στοχασμός και η θυμοσοφία.

Από στενά τεχνοτροπική άποψη, όπως λέει ο Ε. Καψωμένος «το δημοτικό τραγούδι, όπως κάθε παραδοσιακή ομαδική έκφραση, είναι μια τέχνη στερεότυπη»¹²⁷. Βασίζεται σε μια ολόκληρη σειρά από συμβάσεις και κοινούς τόπους, σχεδόν υποχρεωτικούς, όπως τα τυπικά και ισότιμα μοτίβα, οι φόρμες παραστατικής έντασης, οι τύποι αφηγηματικής και αρχιτεκτονικής διάρθρωσης, κ.λπ. Αυτός ο πλούτος των εκφραστικών μέσων, αποκρυσταλλωμένος από μια μακρά προφορική παράδοση σε στερεότυπα σχήματα μεγάλης -αισθητικής και ψυχολογικής- ευστοχίας, ορίζει τον ομοιογενή χαρακτήρα και την αυστηρή τεχνική στην οποία

¹²⁷ Καψωμένος Ε., Δημοτικό τραγούδι..., ό.π., σ. 55

υπόκειται η δημιουργία του ελληνικού δημοτικού τραγουδιού από τη βυζαντινή εποχή μέχρι σήμερα¹²⁸.

Αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά αποτελούν την σφραγίδα της γνησιότητας, γεγονός που σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί ένδειξη αδυναμίας. Το αντίθετο μάλιστα, οι χρήστες, ενσωματώνοντας φόρμες επεξεργασμένες μέσω μιας μακρόχρονης παράδοσης, επομένως φόρμες μεγάλης αισθητικής δραστηριότητας, πρώτα απ' όλα «σπουδάζουν» μέσα από αυτές τον αισθητικό κανόνα της κοινότητας. Δεύτερον, έχουν την δυνατότητα, συνδυάζοντας το κοινόχρηστο υλικό, να δημιουργήσουν μαντινάδες -σε ό,τι αφορά στην δική μας περίπτωση- ανταποκρινόμενες στις απαιτήσεις μιας δεδομένης στιγμής. Τέλος, καταφέρνουν να εξασφαλίσουν ένα ορισμένο αισθητικά αποδεκτό επίπεδο ποιητικής έκφρασης, οικείο στον αποδέκτη και εύκολα αφομοιώσιμο. Η τεχνική αυτή, που συνιστά ένα συνδυασμό μίμησης και πρωτοτυπίας, διευκολύνει τη μνημοτεχνική οικείωση της παράδοσης και ενθαρρύνει τη συμμετοχή κάθε μέλους της κοινωνίας¹²⁹. Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε, λοιπόν, στα ενδιαφέροντα τεχνοτροπικά στοιχεία των μαντινάδων και διστίχων του Ηλία Βασιλαρά, με αναφορές στο ύφος, τη γλώσσα και τα γενικότερα μορφολογικά στοιχεία τους.

1. Ύφος

Από τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν το ύφος του Ηλία Βασιλαρά, επισημαίνουμε:

α)Τη «ζωντανή» περιγραφή των ιστορουμένων¹³⁰. Ο ποιητής περιγράφει με παραστατικότητα, σαφήνεια και υποβλητικότητα τις σκέψεις, τα βιώματα, τις αγωνίες, τους προβληματισμούς του, όλα αυτά που θέλει να μας πει, με μια απίστευτη ζωντάνια. Εδώ θα σταθούμε στην πολύστιχη αυτοβιογραφία του με μαντινάδες, όπου η ένταση των συναισθημάτων αποδίδεται ζωντανά και ανάγλυφα.

Για τις δυσκολίες των γονέων του έως ότου καταλήξουν στον γάμο:

Κι άσχετ' αν είχε πέραση ο κύρης μου όπου πήε,
της μάνας μου τα φυσικά σ' άλλη κόρη εν είε!
Δεν είχε ομορφότερη και πιο αισθηματία,
δυο φυσικά αφού 'τανε στο κύρη μου αιτία,
να μην κοιτάζει άλλη καμιά απ' όσες τον εθέλα,
κανακαρές και πλούσιες, που συχνοπαραγγέλα

¹²⁸ Στο ίδιο, σ. 56

¹²⁹ Καψωμένος Ε., «Η κρητική μαντινάδα. Η δομή, η αισθητική, η θεματολογία της», ό.π., σ.σ. 45-46

¹³⁰ Σέργης Μ., ό.π., σ. 51

και γίνετο η θεία μου η Φωτεινή ντουμάνι
και η γιαγιά μου πυρκαγιά, που καίει το ρομάνι.

Για τα έθιμα του τόπου του:

Με κάποια διευκρίνιση που έχει σημασία,
στο πρωτογίό του πρωτογιού πάει η περιουσία
και όχι εις το πρωτογίό δεύτερου γιού ή τρίτου,
αυτού 'ναι ό,τι κρέμεται και κρύβει στο βρακί του!

Για τις μνήμες των παιδικών του χρόνων:

Στην Κάρπαθο, σ' ένα χωριό απού το λέου Σπόα,
το φως μιας μέρας του Μαγιού μού 'παν πως επρωτόα.

Εικοσιπέντε το πρωί ήτο η μέρα 'κείνη,
που ο υποφαινόμενος, που σας μιλά εγίνη.
Έχω απ' το Δημαρχείο μας γραπτή ομολογία,
πως 1,9,4,8 ήτο η χρονολογία.
Την ίδια τούτη τη χρονιά και στις 7 του Μάρτη,
γράφηκε η Δωδεκάνησος Ελληνική στο χάρτη.

Στου Φραγκεσκάκη την αυλή μεγάλωσα στ' αλήθεια,
στα κούμια, στο κουζινί μάθαινα παραμύθια.
Εκεί και τα φαντάσματα θε νά 'κουσά τα ούλα,
που τά 'λε γύρω απ' το (γ)υρί η θεία η Χαριστούλα.
Το πρώτο μου συρματικό τό 'μαθα μπρος στο ζάκι,
δε θά 'μου μεγαλύτερο 'π' έξι χρονώ παιάκι.

Σ' αυτή την όμορφη αυλή με τα πολλά λουλούδια,
απού εγέμιζε φωνές, παιχνίδια και τραγούδια.
Κι από 'να ραδιόφωνο πού 'χε ο αερός μου,
ακούαμε τ' αθλητικά, τα νέα όλου του κόσμου.

Για το σχολείο:

Εις τα Αθυρίδια ήτανε το πρώτο μου σχολείο
κι εκεί τη πρώτη επαφή είχα με το βιβλίο.
Τ' όμορφο αναγνωστικό πού 'χα στη πρώτη τάξη,
θυμούμαι ότι είχα το μη βρέξει και μη στάξει.
Αλλά και το τετράδιο με τα στενά χαράκια,
με προσοχή επιάναμε στα δυο μας τα χεράκια.

Το φυσικό περιβάλλον της Καρπάθου και η περιγραφή του, προβάλλουν ξεκάθαρα και ζωντανά στα μάτια του αναγνώστη. Τα στοιχεία και τα πλάσματα της φύσης δεν ξεχωρίζουν από τον άνθρωπο, αλλά αποτελούν το άμεσο περιβάλλον ζωής και δράσης του συνιστώντας μια αδιάσπαστη ενότητα¹³¹. Ας δούμε μερικά παραδείγματα:

Εν εσταμάτησα λεφτό εις την αυλή τ' Αλέκου,
γιατί εκόψα το δεντρό πού 'μαθα κι επελέκου.
Χαιρέτησα το Ξώπετρο και τού 'πα αύριο θά 'ρω
και στα Μυζητριάρικα επήα μ' ένα σάρτο.

Προχτές, λέει, εφτάσασι μέχρι το Βρόντη κάτω,
πού 'χε σπήλιο θαλασσινό όλο πουλιά γεμάτο.
Ευρίσκα κι οι δασκάλοι μας λίγο αραβαΐσι,
ο ένας για το ψάρεμα κι ο άλλος να τρυ(γ)ίσει.
να φέρει απ' τα μελίσσια του καμιά κηρήθρα μέλι,
του πεύκου και τ' αθυμαδιού να φάει όποιος θέλει.

Να βάλει πάνω φούντα ελ(ι)ά, αμόλοχο και γρύλλο,
αγιόκλημα, τριαντάφυλλα και λόθια με το φύλλο,
γιατί η ελιά 'ναι να (γ)ελάς, ο γρύλλος να γρυλώνεις,
τα σύκα να σηκώνεσαι και να μη μαραζώνεις,
να κόφτεις τη βαθιά αυγή, που αρχινά το θέρος
και να (γ)υρίζεις ύστερα στο σπίτι σου εγκαίρως.

Θα τα γεμώσεις και τα δκυο με σκάρους άρο άρο,
αφού 'χεις άλλο στα κουπιά και λάμνει σα το γάρο.
Κι αν πιάσεις τσ' ένα θελυκό τσαι κάμεις το τσαι δέτη,
αρσενικούς στ' απόχι σου θε νά 'χεις περικέτι.
Πιάνεις μισοκιλίτικους και του κιλού συνήθως,
μ' επιάστη και πεντάκιλος κι αυτό δε είναι μύθος.

β)Τη χρήση έμμεσων και άμεσων διαλόγων και ερωταποκρίσεων, που καθώς παρεμβάλλονται στο «επίπεδο» αφηγηματικό κείμενο, του προσδίδουν ζωντάνια και αμεσότητα¹³². Παραδείγματα:

Χαιρέτησα το Ξώπετρο και τού 'πα αύριο θά 'ρω
και στα Μυζητριάρικα επήα μ' ένα σάρτο.
Εβγαίνα, εκερνούσα μας, «καλώς τους» μας ελέα

¹³¹ Καψωμένος Ε., «Η κρητική μαντινάδα. Η δομή, η αισθητική, η θεματολογία της»..., ό.π., σ.σ. 60-61

¹³² Σέργης Μ.Γ., ό.π., σ. 51

κι ούλοι από συγκίνηση κι από χαρά εκλαία.

Όποια γυναίκα μ' ήβλεπε με ρώτα «τι χαπάρια»,
«σας πέμπουσι χαιρετισμούς», λέω, «χίλια ομάρια».

«Καλώς τον», είπα «τον τατά πού 'ρχεται με τη γάρα»
κι είπε μου, Αμερικάνικα αν ήφερα τσιγάρα.

Εκρέμετο ένας λα(γ)ός με τού 'κοψε ο μιάλος,
«πάρ' το», μου λέει «ψήσε το, για θα το φάει άλλος».

Μη σου 'πε «πάμε στο γυαλό» κι έβαλες τη σφραγίδα
κι έπεσες εις του χάροντα, θείε μου, τη παγίδα;

Δεν το πιστεύει άνθρωπος πως είσαι μακαρίτης
και με ρωτού: «Αληθινά, πέθαν' ο Λειβαδίτης;»
Σε όποιο άνθρωπο το πω ετούτο το χαπάρι,
με πόνο μ' αποκρίνεται: «Κρίμα το παλληκάρη!»

Εγώ πιο εις το σπίτι σου τι (θ)α γυρεύω θεία,
αφού δεν θά 'σαι να μου πεις: «Καλώς τον τον Ηλία!»;

Αν πεις για το συντακτικό πού 'χεις στις μαντινάδες,
«Λεντή!», ρωτού με οι φίλοι μου, «για πες μας το ξανάες;»
-«Μοιάζει του Λιου του Νικολή», τω λέω άψε σβήσε
κι αν δεν τον εξεπέρασες ίσος του, φίλε, είσαι.

Τα τελευταία λόγια σου, που μού 'πες στη κουζίνα,
ήταν ανάγκη νά 'τανε, μπαμπά, σωστά κι εκείνα;
Ήταν ανάγκη να μου πεις: «Ηλία, εδώ τελειώνω
κι άρχισε, γυιέ μου, πίνε το σιγά-σιγά τον πόνο;»

Μ' αφού δεν ήτο τυχερό τέτοια χαρά να νιώσεις
πες μου εμένα τις ευχές από 'θελες να δώσεις.
«Πετώ, παί μου, από χαρά εις τ' ουρανού τα ύψη
κι εσένα γέλιο να γενεί η αγιάτρευτή μου θλίψη.
Πετώ, παί μου, από χαρά, κλιέω και δεν αρνέφω,
πού 'θελα τα παιάκια σου να ζω να τ' ανεθρέφω.
Πετώ, παί μου, από χαρά και τραουώ και κλιέω,
μ' ήθελα όμως, Μανολή, να ζω να σου τα λέω».

γ)Τη συνεχή παρουσία στοιχείων μεταφοράς, παρομοίωσης, προσωποποίησης και επανάληψης, που προσδίδουν ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στα έργα του:

Να κουκουλώσ' η τύχη σου κάθε παλιά σου έγνοια,
δίπλα στον Γιάννη να περνάς ζωή μαλαματένια.

Νά 'ναι το γέλιο κι η χαρά οι νέοι σου συντρόφοι
κι εμείς θα καμαρώνουμε για την ζωή σου, Σόφη.

Αστείρευτη νά 'ν' η πηγή, που τη χαρά θα βγάζει
και το νερό στους πόθους σας ανάλογα ν' αλλάζει.
Να τρέχει ολοκάθαρο στου γάμου σας το δέντρο,
να βγει το πρώτο νιόμα του μέσ' στης πηγής το κέντρο.
Να κολυμπάτε στη χαρά που θε να βγάζ' η φλέα,
να σκου όσοι σε ξέρασι, μα το κακό σου ελέα.

Φύγε ευχή μας γρήγορα και εις τα ξένα φτάσε,
εις της Μαρίκας τη χαρά και τα στεφάνια νά 'σαι.

Μ' ας κουβαλήσει ο Νοτιάς, που στάθηκε εχθρός μας,
εις την χαρά σου, φίλε μας, το πάθος των ευχώ μας.
Στέρεια τα στεφάνια σας σαν τ' Απεριού το Κάστρο,
του Βάσου ήλιε πρόσχαρε και της Μαρίκας άστρο.
Χρυσέ αητέ καλόγνωμε, που πορπατείς και λάμπεις,
σ' όμορφη περδικοφωλιά σου 'μελλε η τύχη νά 'μπεις.

Χρυσέ σταυρέ πολίτικε 'πό στήθος Πατριάρχη,
η πέτρα που σε στόλισε στο κόσμο δεν υπάρχει.
Ας κυβερνά το σπίτι σας αγάπη και γαλήνη,
το πρόβλημα που θά 'χετε εύκολα να το λύνει.

Οι βέρες απού βάλατε εις τα ζερβά σας χέρια,
να δέσου την αγάπη σας στ' έρωτα τα λημέρια.

Καλλίκεψα του μελτεμιού το κύμα κι είπα να 'ρτω,
σ' εσάς που 'στε αλάργου μου κι εσάς που 'στε ένα σάρτο.
Ελούσαμε αστροφεγγιές, πανσέληνοι και ήλιοι,
βοριάδες και μπονέντηδες, σκοποί του Φλοίσβου χίλιοι.

Κοιμήσου σε άσπρα σύννεφα που αγγέλοι κατοικούσι,
που μ' άρπες και γλυκούς συρμούς τις μοίρες συγκινούσι.

Να ζήσει το τριαντάφυλλο τ' όμορφο της αυλής σου
 και τυχερό της υψηλής να 'ναι αποστολής σου [για γυιό].
 Να ζήσει η γαρυφαλιά η μοσχομυρωδάτη,
 η όμορφή σας πέρδικα η γλυκοκελαϊδάτη.

δ) Την έντονη παρουσία του στιχουργού, κατά την αφήγηση¹³³. Κατά τον Μ. Σέργη, με αυτό τον τρόπο ο ποιητής επιζητεί μια πιο άμεση σχέση με τον αναγνώστη του, ταυτίζοντας τον εαυτό του με τους συμπολίτες του, στα κοινωνικά προβλήματα, ενώ η χρήση του πρώτου πληθυντικού προσδίδει μια συλλογικότητα¹³⁴. Ακολουθούν μερικά δίστιχα:

Κόρη μου πού 'σαι αφορμή να λεν και μένα θείο,
 δώρο σου την αγάπη μου 'πό τώρα σου την βίω.
 Δεν συνηθίζω τις ευχές προφορικά να λέω,
 μα έχω σήμερα αφορμές και λόγους επιπλέο.
 Να σημειώσω στο χαρτί τα συναίσθηματά μου,
 που έτσι κι αλλιώς στις σκέψεις μου κουμάντο θα μου κάμου.

Τούτα τα λόγια στο χαρτί πού 'γραψα και σας βίω,
 έχε τα, γιε μου, μπούσουλα για τον καινούργιο βίο.

Άκη μου, που με σκέφτηκες με λόγια ένα κι ένα
 κι ας ήρτασι στα χέρια μου με αλλουνού τη πένα.
 Χίλιες φορές σ' ευχαριστώ και παραπάνω μια
 και γλήορα να σου ξεβγεί κάθε σου επιθυμία.

Όπως κι αν είν' το ψάρεμα μου άρεσε του σκάρου,
 παί σαν ήμουν δύσκολο σαν όλους μας το θάρρου.

Και ποιο παί δεν ήρχετο στην εκδρομή ετούτη
 και ποιον δεν εμαγεύασι της φύσης μας τα πλούτη.
 Όπου και να μας πέρνασι οι δυο μας οι δασκάλοι,
 μας ήρεσε κι εθέλαμε να ξαναπάμε πάλι.

(Δ)ε τα ξεχνώ τα (β)ανεικά, τά 'χω σε μια σακκούλα,
 ανημελιώ μ' έστω τσ' αρκά τα ξεπληρώνω ούλα...
 Έχε, λοιπόζ, υπομονή τσ' αν μπτζάσω τσαι το ΛΟΤΤΟ,
 θα βγει τσαι το βιβλίο σου τσ' εμένα, ρε γαμώτο...

¹³³ Κυριακίδης Στ., *Ελληνική Λαογραφία Ι. Μνημεία του λόγου*, Αθήνα 1965 (Β' Έκδοση), σ. 108

¹³⁴ Σέργης Μ.Γ., *ό.π.*, σ.σ. 51-52

Με όμορφα λόγια και σοφά γέμωσες το βιβλίο,
π' ούλοι ανάγκη τά 'χομε από πολύ ως λίο.

Από τα βάθη της καρδιάς σου στέλνω μια ευχούλα,
τα χρόνια σου νά 'ναι εκατό, καλή μου ανηψούλα.

Σκάνδαλα οικονομικά απίστευτα θωρούμε,
ξενοδοχεία, κότερα και βίλες ν' απορούμε.
Πώς μπήκαν έτσι ξαφνικά άραγε στη ζωή μας,
πώς πλούτισαν στο πι και φι οι φίλοι κι οι γνωστοί μας;
Και στο μυαλό μας μπαίνουνσι χιλιάες μύριες σκέψεις,
τι απ' αυτά που λέγονται, άραγε, να πιστέψεις;

Είπα να κάμω σήμερα ένα μικρό σουργιάνι,
που από χρόνια σκόπευα πολλά να τό 'χα κάνει.
Να σουργιανίσω δηλαδή στα παιδικά μου χρόνια,
απού τρυπού τη μνήμη μου τέπελα σα περόνια.
Θα κάνω μια προσπάθεια όχι πολλή σπουδαία,
να γράψω σ' ό,τι είπανε την κεντρική ιδέα.

Ευχαριστώ για την τιμή χίλιες φορές και δέκα,
στον κάθε νιο, στην κάθε νια, τον άντρα, τη γυναίκα,
που την ψυχή του άγγιξε η Πετροπέρδικα μου...
Έχετε τα αισθήματα τα πλέον φιλικά μου!

2. Γλώσσα - Σύνταξη

Η λαϊκή ποίηση στηρίζεται κυρίως σε τέσσερα από τα μέρη του λόγου: στο ουσιαστικό, στο ρήμα, στον σύνδεσμο και στην αντωνυμία, ενώ τα υπόλοιπα χρησιμοποιούνται πολύ πιο περιορισμένα. Κατ' αυτόν τον τρόπο η κάθε ποιητική φράση, είναι απλή και σύντομη και από άποψη δομής βρίσκεται πολύ κοντά στον προφορικό λόγο. Κυριαρχεί η ρηματική φράση και η παρατακτική σύνδεση των προτάσεων, γεγονός που χρωματίζει το λόγο με έναν τρόπο φυσικότητας, αφέλειας και ζωντάνιας. Η πυκνή χρήση του α' και β' προσώπου καταδεικνύει την προτίμηση του λαϊκού ποιητή στον ευθύ λόγο και στο διάλογο, που αποτελούν βασικά στοιχεία της τεχνικής του, προσδίδοντας σκηνική παραστατικότητα στην δράση, γιατί στην μία περίπτωση καθιστούν, κατά μία έννοια, τον ακροατή, μέτοχο του τραγουδιού, ενώ στην άλλη ζωντανεύουν τα πρόσωπα μπροστά στα μάτια του, δημιουργώντας του

την ψευδαίσθηση, πως βρίσκεται εκεί, μαζί τους, και ακούει τα ίδια τους τα λόγια¹³⁵.

Δύο μείζονα γνωρίσματα της γλώσσας, καθαρά λαϊκά, είναι η εγκαθίδρυση του δεκαπεντασύλλαβου στίχου και η μόνιμη γλωσσοπλαστική ικανότητά της¹³⁶. Γενικά η σχέση του λαϊκού ανθρώπου, γράφει ο Μ. Γ. Μερακλής, με τη γλώσσα είναι πιο αδέσμευτη και ελεύθερη ως προς την ανάληψη γλωσσοπλαστικών πρωτοβουλιών. Πρόκειται για μία πρωτόγονη και φυσική σχέση ανθρώπου και γλώσσας. Αυτό το φανερώνει, εκτός των άλλων, η πολλαπλή εκδοχή της σημασίας των λέξεων μ' ένα τρόπο, που συνάπτεται με το απ' έξω, το ακουστικό, ντύμα τους. Πρόκειται για ένα τρόπον αντίθετο με εκείνον, κατά τον οποίο ένας λόγιος επιχειρεί τον σημασιολογικό εμπλουτισμό των λέξεων, βασιζόμενος στο από μέσα περιεχόμενό τους¹³⁷. Ακόμα κι όταν χρειαζόταν οπωσδήποτε και το περιεχόμενο των λέξεων, ο λαϊκός άνθρωπος φρόντιζε να το προσαρμόσει προς το περιέχον. Αυτή η μέθοδος είναι ένας πολυδύναμος μηχανισμός, που λειτουργούσε άλλοτε σχεδόν ασταμάτητα, παράγοντας διαρκώς νέες λέξεις¹³⁸.

Ίσως θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε, γράφει ο Μ.Γ. Μερακλής, ότι η γνωριμία με τις άγνωστες λέξεις είναι περισσότερο προχωρημένη από όσο νομίζουμε γενικά, και ότι συντελεί σ' αυτό η τοποθέτηση του λαϊκού ανθρώπου απέναντι στο θέμα της ακουστικής σημασίας των λέξεων, και στο θέμα των αντίστοιχων -δηλαδή ακουστικών- σχέσεων, που έχουν οι λέξεις μεταξύ τους. Θα μπορούσαμε με άλλα λόγια να πούμε, ότι ο λαϊκός λόγος του παραδοσιακού αγροτικού πολιτισμού φτάνει στη νόηση μέσω της αίσθησης¹³⁹. Όποιος μελετάει, λοιπόν, την λαϊκή γλώσσα, διαπιστώνει σχεδόν αμέσως ότι κυριαρχούν σ' αυτήν οι συγκεκριμένες εμπειρικές έννοιες και απουσιάζουν, ολοσχερώς σχεδόν, οι αφηρημένες έννοιες της επιστήμης¹⁴⁰. Με ανάλογο τρόπο ο αγροτικός πληθυσμός,

¹³⁵ Καψωμένος Ε., όπ., σ.σ. 71-73

¹³⁶ Μερακλής Μ.Γ., *Πέντε λαογραφικά δοκίμια για τη γλώσσα και την ποίηση*, εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα 1985, σ. 73

¹³⁷ Στο ίδιο, σ. 42

¹³⁸ «Οι περιπτώσεις αυτές γίνονται εξαιρετικά αφθονότερες, αν λογαριάσουμε και τις λαϊκές παρετυμολογίες, που θέτουν και αυτές, με τον τρόπο τους, την ίδια βασική αρχή. Ότι ο λαϊκός άνθρωπος πιάνει τις λέξεις, κατά κάποιον τρόπο, με την αφή του και όχι με τη νόησή του. Παρετυμολογία είναι η ετυμολογική συσχέτιση δυο λέξεων, που δεν έχουν εντούτοις πραγματική ετυμολογική συγγένεια. Εκείνο που ωθεί στη δημιουργία του συσχετισμού είναι, ακριβώς, η ακουστική συγγένεια.», στο ίδιο, σ.σ. 42-44

¹³⁹ Στο ίδιο, σ. 47

¹⁴⁰ «Οι αφηρημένες έννοιες απουσιάζουν ακόμα και όταν πρόκειται για την εκφορά ηθικών ή άλλων, γενικευτικών κρίσεων. Και στις περιπτώσεις αυτές, που προκύπτουν από τη δική του καθημερινότητα, ο προεπιστημονικός άνθρωπος της πιο πάνω περιόδου και περιοχής ηθολογεί και γνωμολογεί με συγκεκριμένα εμπειρικά και πραγματικά παραδείγματα, τα οποία έχουν, όπως λέμε, και την ισχύ -κατ' αναλογίαν- γενικών ρήσεων (π.χ. παροιμίες).», στο ίδιο, σ. 51

δοσμένος στην άμεση, εμπειρική προσοικείωση του φυσικού περιβάλλοντος, έχοντας συνειδητοποιήσει την εξάρτησή του από αυτό, δημιούργησε μέσω της οικονομικής του δραστηριότητας μια στενή και δημιουργική σχέση μαζί του, όπως εκφράζεται και αποτυπώνεται και στη γλώσσα του. Αλλά στη γλώσσα αυτή αποτυπώνεται και κάτι επιπλέον, πέρα από την οικονομική του σχέση, κάτι που απορρέει, ξεκινάει από τη σχέση αυτή, αλλά και την υπερβαίνει, μεταβαλλόμενο, σε συναισθηματική σχέση, σε σχέση αγάπης (π.χ. Ιανουάριος, Γενάρης, αλλά και Γεννολοητής, Μεσοχείμωνας, Κρυαρίτης, Καλαντάρης, Καττόμηνος, Μεγάλος μήνας)¹⁴¹.

Μεγάλο μέρος της λογοτεχνικής αξίας της καρπάθικης μαντινάδας οφείλεται στην τοπική διάλεκτο του νησιού, η οποία έχει δεχθεί βαθιές επιρροές τόσο από την Ιταλική γλώσσα, λόγω Ενετοκρατίας - παλαιότερα- και Ιταλοκρατίας -στο πρόσφατο παρελθόν-, όσο και από την κρητική ντοπιολαλιά -λόγω γειτνίασης- και είναι ευφωνική, ευέλικτη, γραφική και άρα ποιητική, αλλά και εναρμονισμένη στο τοπικό περιβάλλον και κατάλληλη να εκφράσει τα συναισθήματα των ντόπιων. Ως καρπάθικη διάλεκτο δεν εννοούμε μόνο τις ιδιωματικές λέξεις της Καρπάθου, αλλά και των λέξεων εκείνων της δημοτικής που περιλαμβάνονται στο τοπικό λεξιλόγιο και που είναι πολύ περισσότερες από τις ιδιωματικές. Εννοούμε ακόμη και τη διατήρηση του εκφραστικού τρόπου και των εκφραστικών συνηθειών των Καρπαθίων, όπως ασφαλώς και των πολυάριθμων και ποικίλων άλλων γλωσσικών φαινομένων, που χαρακτηρίζουν την γλώσσα των Καρπαθίων, όπως ακριβώς και των γειτόνων τους Κρητών¹⁴².

Η γλώσσα των μαντινάδων και των διστίχων του Ηλία Βασιλαρά, είναι η καρπάθικη διάλεκτος και όπως λέει ο ίδιος: «...τα τραγούδια τα γράφω στη διάλεκτο την τοπική, δεν την επιτηδεύω, δεν προσπαθώ να τα γράψω μόνο, είναι όπως μου 'ρχονται, όπως μιλάμε τώρα, που λέμε και λέξεις έτσι και λέξεις αλλιώς, το και μπορούμε να το πούμε τώρα και, και να το πούμε στον επόμενο στίχο κι, γιατί έτσι μου βγαίνει, ηχητικά, είναι πώς το ακούω. Το χρωστάω, λοιπόν, και στη γλώσσα αυτό που κάνω». Το τοπικό ιδίωμα της Καρπάθου περιλαμβάνει ένα πλήθος λέξεων, που υπάρχουν ίδιες στην κοινή ελληνική γλώσσα, με περισσότερες όμως συλλαβές, όπως π.χ. νά 'σπα το ρόι, που τά 'λε, πού 'το τσ' αυτά κ.λπ. Το αντίθετο σπανιότατα συμβαίνει. Άλλα φαινόμενα της καρπάθικης διαλέκτου, που εντοπίσαμε κατά την μελέτη του έργου του Ηλία Βασιλαρά είναι, μεταξύ άλλων: α) η σίγηση των συμφώνων -β-, -γ- και -

¹⁴¹ Στο ίδιο, σ.σ. 56-57

¹⁴² Καυκαλάς Μ., *Οδηγός Κρητικής Μαντινάδας. Από τη θεωρία στην πράξη*, εκδ. Βιβλιοεκδοτική, Αθήνα 1998, σ.σ. 144-145, βλ. Καυκαλάς Μ., *Ιστορίες και θρύλοι της Κρήτης (Θεατρικά). Με εκτενές εισαγωγικό σημείωμα για τη γραπτή απόδοση του προφορικού κρητικού λόγου και με αναλυτικό γλωσσάριο*, Εκδ. Βιβλιοεκδοτική Αναστασάκη, Αθήνα 1994

δ- μεταξύ φωνηέντων, για παράδειγμα: ένα βλαστό άβλαο και ωραίο, φούμαι τη την παντρεία, πηάναμε εις το χωριό, τα λέαμε στο πόι, σα δεύτερο παί της κ.λπ., β) στη θέση συμπλεγμάτων όπως -ρχ-, -ρθ-, -лт-, -χθ-, εμφανίζονται αντιστοίχως τα -ρκ-, -ρτ-, -рт-, -χτ-, για παράδειγμα: ήρκετο του Άϊ-Γιαννιού, αφού 'ρτες μες στην Άνοιξη, σε τούτη μου τη βόρτα, πως τ' όνειρό σου ερέχτη κ.λπ., γ) απαντούν οι καταλήξεις -ουσι(ν) και -ασι(ν) στο γ' πληθυντικό πρόσωπο ενεστώτα και αορίστου αντίστοιχα, για παράδειγμα: να τα ζηλεύουσι τα ψυχικά σου κάλλη, που αγγέλοι κατοικούσι, τις μοίρες συγκινούσι, κι άλλα ν' ακούσου ελπίζασι, και δεν υπολογίζασι κ.λπ., δ) συχνά απαντάται συλλαβική αύξηση -η-, όπως για παράδειγμα: να μη ξεχάσω ό,τ' ήκουσα, μέσα στη νύχτα εν ήβλεπε, ήμενα με την μάνα μου κ.λπ., ε) απαντάται δασύς τσιτακισμός, δηλαδή το -κ- προφέρεται -τσ- πριν από τα φωνήεντα -ι- και -ε-, για παράδειγμα: τα εξεζάρωσα τσαι καθαρόγραψά τα, τσ' αφού τσαι σου θα προσσυνάς, στην Α-Μαρίνα ένα τσερί, σε πιο ψηλό κονάτσι κ.λπ., στ) η συχνή απάλειψη του τελικού -ν-, όπως για παράδειγμα: θα τω πω το βάρος τω να ρήξου, δεν έχου υποχρέωση, αν θέλου πάλι να τω πω κ.λπ., ζ) απαντάται η ρηματική κατάληξη -εύω αντί για -εύω, για παράδειγμα: όντως να κινδυνεύγει, να πάθει ό,τι γυρεύγει, τις σοβαρές μ' αστείες τις μπερδεύγει κ.λπ. Τέλος, πολλές είναι οι λέξεις του καρπαθιακού ιδιώματος, που έλκουν την καταγωγή τους από την ιταλική γλώσσα, όπως ήδη αναφέραμε¹⁴³. Μερικά παραδείγματα: σπολάτι και μια κοπελιά, καλλίτερος στη βάντα της να γίνει, τηλεφωνα σχεδόν κάθε μινούτο κ.λπ. Ωστόσο δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να τονίσουμε ότι, όπου χρειαστεί, ο Ηλίας Βασιλαράς με την ίδια άνεση χρησιμοποιεί και πιο λόγια γλώσσα, όταν αυτό το επιτρέπει το ύφος και το περιεχόμενο του στιχουργήματος ή το επιτάσσει η ομοιοκαταληξία, ενώ συχνά εντοπίζουμε και αγγλικές λέξεις, κατάλοιπο των χρόνων που έζησε στην Αμερική, αλλά και της γενικότερης σχέσης της κοινωνίας της Καρπάθου με την Αμερική και την Αυστραλία -λόγω μεταναστών-, άρα και την Αγγλική γλώσσα. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι, η ίδια η σύζυγός του έζησε στην Αμερική τα 20 πρώτα χρόνια της ζωής της και η μητρική της γλώσσα ήταν πρωτίστως η Αγγλική. Και για του λόγου το αληθές ιδού κάποια παραδείγματα:

Κι ενώ η αυλή τους καίγεται κι οι πυροσβέστες σπεύδου(ν),
οι Έλληνες Πρωθυπουργοί ύπνο βαρύ καθεύδου(ν).

Γιατί να πέσει η Όλυμπος, του τόπου ο Παρθενώνας,

¹⁴³ Minniti-Γκόνια D., 'Ιταλικές λέξεις στα ιδιώματα της Καρπάθου και τη Δημοτική', *Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος 8-12 Μαΐου 2013), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Επιμ. Μ. Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2016, σ.σ. 669-688

πού 'τανε των εθίμων μας ο μόνος προμαχώνας;

Κρασιά, καφέδες και ρακές, ουζάκια και ουϊσκια,
κομμένα από σήμερα σας λέγομεν στα ίσια.

Να ο Φιλίππης, ο Μουσάτος, ο Γιατρός, ο Γιώργος κι ο Πιπίνος,
και το θεριό ο Μιχαλιός κι ο very sexy Ντίνος.

Αφού δεν δοκιμάσαμε shrimps rise with curry,
να τους τα πιάσεις, κόρη μου, χίλιες φορές μακάρι.

Κι εκείνοι που το σκέφτηκαν ετούτο το surprise,
ήτανε η ιδέα τους στ' αλήθεια very nice.

Η μαντινάδα και το τοπικό γλωσσικό ιδίωμα υποστηρίζονται αμφίδρομα, θα μπορούσε να πει κάποιος, μιας και, αφενός η ντοπιολαλιά δίνει λογοτεχνική αξία στις μαντινάδες, αφετέρου δε οι μαντινάδες, αν και εφόσον είναι σωστές, αποτελούν τον καλύτερο και συχνότερο τρόπο διάδοσης και προβολής της γλώσσας αυτής. Καμιά μαντινάδα δεν μπορεί να γοητεύσει, αν δεν είναι γραμμένη στην ατόφια κρητική διάλεκτο¹⁴⁴, υποστηρίζει ο Μιχάλης Καυκαλάς, αναφερόμενος στην κρητική μαντινάδα, η οποία αποτελεί τη συχνότερη έμμετρη έκφραση της Κρήτης και οφείλει να γράφεται στον ρέοντα ιδιωματικό κρητικό λόγο. Η κρητική μαντινάδα, ως είδος του κρητικού λόγου, είναι ευπαθές και εύθραυστο, κινδυνεύει δε να αλλοτριωθεί, κυρίως από την βαριά κρίση που περνά η κρητική γλώσσα¹⁴⁵. Στην Κάρπαθο, ωστόσο, φαίνεται ότι τα πράγματα είναι διαφορετικά, μιας και, όπως μας λέει ο ίδιος ο Ηλίας Βασιλαράς: «...όλοι “τρέχουμε” προς αυτή την κατεύθυνση, ναι βοηθάει το περιβάλλον, ευνοεί το περιβάλλον πάρα πολύ! Όπου και να 'ναι ο Σποΐτης ή ο Καρπάθιος ή είναι αυτός στα Σπόα -μια που εγώ είμαι από τα Σπόα, όπως είπαμε- και οι Σποΐτες της Αμερικής τα ίδια κάνουνε, και οι Σποΐτες της Αθήνας τα ίδια κάνουνε, με τον ίδιο τρόπο δουλεύουνε. Να τύχει ν' ακούσεις τώρα μερικά παιδάκια που έρχονται, αμερικανάκια, που δεν μιλάνε καλά-καλά ελληνικά τι ωραία τραγουδάνε τους σκοπούς, το πρώτο πράμα που πρέπει να τους μάθουνε είναι να χορεύουνε και να τραγουδούνε! Το πρώτο πράμα! Πρώτα μαθαίνεις αυτά και μετά σπουδάζουν κιόλας! Και έχει πολλά παιδάκια! Γι' αυτό πιστεύω ότι έχουν ζωή ακόμα, έστω και μ' αυτές τις συνθήκες, τα πράγματα στην Κάρπαθο».

¹⁴⁴ Καυκαλάς Μ., ό.π., σ.15

¹⁴⁵ Φραγκούλης Κ., 'Κρητική μαντινάδα', στο *Το δημοτικό τραγούδι από την αρχαιότητα ως σήμερα*, Γ. Χαριτίδου - Α. Στέφος (επιμ.), Έκδοση Ελληνοεκδοτική, Πανελλήνιο Ένωση Φιλολόγων, 35^ο Συνέδριο, Αθήνα 2008, σ. 305

3. Μετρική και στίχος

Στον τομέα της στιχουργίας το δημοτικό τραγούδι χαρακτηρίζεται από σημαντική ποικιλία στίχων, μεταξύ των οποίων κυριαρχεί ο ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος, που αποτελείται από δύο ημιστίχια με μικρή παύση ανάμεσά τους (χώρισμα ή τομή) και αποτελεί τον κατεξοχήν νεοελληνικό στίχο, που είναι παροξύτονος, με χώρισμα στη 8^η συλλαβή και δύο μετρικούς τόνους, στην 8^η (ή 6^η) και στη 14^η συλλαβή¹⁴⁶. Ο στίχος τον οποίο χρησιμοποιεί ο Ηλίας Βασιλαράς, είναι ο ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος, ο μεγαλύτερος στίχος που χρησιμοποιεί ο λαός στα τραγούδια του και αντιστοιχεί περίπου στα όρια μιας ανθρώπινης αναπνοής. Επίσης, ο ιαμβικός ρυθμός βρίσκεται πολύ κοντά στο ρυθμικό κυμάτισμα της ελληνικής προφορικής γλώσσας. Είναι, λοιπόν, φυσικό ο ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος να αντιστοιχεί προς την έκταση μιας συνηθισμένης φράσης με ολοκληρωμένο νόημα¹⁴⁷. Ο διασκελισμός του νοήματος από τον ένα στίχο στον άλλο (μετρικός διασκελισμός) είναι αδιανόητος για το λαϊκό αισθητήριο, επισημαίνονται ωστόσο και εξαιρέσεις, όπου ο διασκελισμός μπορεί να συνεχίζεται και στον επόμενο στίχο, εξυπηρετώντας κάποιο ποιητικό σκοπό¹⁴⁸. Αυτή η απόλυτη αντιστοιχία ανάμεσα στο νόημα και στη μετρική μορφή, ονομάζεται νόμος ισομετρίας και εκφράζει το αίσθημα αυστηρής ισορροπίας, που διέπει τη λαϊκή ποίηση¹⁴⁹. Οι μαντινάδες -και τα δίστιχα- του Ηλία Βασιλαρά, είναι δεκαπεντασύλλαβες, ομοιοκατάληκτες και τονισμένες με καθορισμένο τρόπο. Τον κάθε στίχο αποτελούν δυο ημιστίχια. Το πρώτο ή αρχικό με οκτώ συλλαβές και το δεύτερο ή τελικό με επτά. Το σημείο όπου τελειώνει το πρώτο ημιστίχιο και αρχίζει το δεύτερο λέγεται τομή του στίχου και αντιπροσωπεύει μικρή χρονική παύση¹⁵⁰:

¹⁴⁶ «Η βάση της νεοελληνικής στιχουργίας είναι τονική (όχι προσωδιακή όπως της αρχαίας). Το μέτρο δημιουργείται με την εναλλαγή τονισμένων και άτονων συλλαβών. Το δημοτικό τραγούδι ειδικά χρησιμοποιεί τα δυσύλλαβα μέτρο ιαμβικό (άτονο – τονισμένο) και τροχαϊκό (τονισμένο - άτονο), όπου υπάρχει η ελευθερία να αντικαθιστούμε μια τονισμένη συλλαβή με άτονη και αντίστροφα. Οι μόνοι τόνοι που δεν γίνεται να αντικατασταθούν είναι για τους σύνθετους στίχους δυο, ο τελευταίος κάθε ημιστιχίου, και για τους απλού ένας, ο τελευταίος του στίχου. οι τόνοι αυτοί λέγονται μετρικοί γιατί είναι στηρίγματα του μέτρου και χωρίς αυτούς ο στίχος γίνεται άμετρος.», στο Καψωμένος Ε., *Δημοτικό τραγούδι...*, ό.π., σ.σ. 56-57

¹⁴⁷ Τσουδερός Γ. Ε., *Φραστικοί τρόποι και αισθητική δομή της κρητικής μαντινάδας απ' τον Ερωτόκριτο ως σήμερα*, Σμυρνιωτάκης, Αθήνα 1989, σ. 8, Καψωμένος Ε., *Δημοτικό τραγούδι...*, ό.π., σ. 64

¹⁴⁸ Θανόπουλος Γ.Ι., *Τεχνοτροπικά στοιχεία...*, ό.π., σ.σ. 573-5

¹⁴⁹ Βλ. Μιράσγεζη Μ.Δ., «Εισαγωγή στο Δημοτικό Τραγούδι» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεώτεροι Χρόνοι*, Τόμος Γ', *Λαϊκή Φιλολογία*, ΕΑΠ, Πάτρα 2002, σ.σ.176-178, Καψωμένος Ε., *Δημοτικό τραγούδι...*, ό.π., σ. 65

¹⁵⁰ Παράδειγμα:

Πρώτος στίχος

Στην Κάρπαθο, σ' ένα χωριό / αφού το λέου Σπόα,
το φως μιας μέρας του Μαγιού / μού 'παν πως επρωτόα.

Παρατηρούμε ότι και στα τέσσερα ημιστίχια της κάθε μαντινάδας, οι τονιζόμενες συλλαβές είναι εκείνες με άρτιο (ζυγό) αριθμό, εκτός της πρώτης στο β' ημιστίχιο του α' στίχου και της πρώτης στο α' ημιστίχιο του β' στίχου. Βέβαια, σε όλες τις περιπτώσεις, τονίζεται αναγκαστικά η 14^η συλλαβή των στίχων (η 6^η του β' ημιστίχιου), το φωνήεν της οποίας συμμετέχει στην ομοιοκαταληξία. Επίσης, στις μαντινάδες του Ηλία Βασιλαρά δεν παρατηρείται το φαινόμενο της χασμωδίας, όπου κατά τις συναντήσεις φωνηέντων, το καθένα από τα συναντώμενα φωνήεντα προφέρεται ως ξεχωριστή συλλαβή. Αυτό το φαινόμενο πρέπει να αποφεύγεται στην ποίηση γιατί δεν ευνοεί την ευφωνία, όπως π.χ. Τα μάθια σου αγάπη μου με έχουνε σκλαβώσει. Αντίθετα παρατηρήθηκε το φαινόμενο της συνεκφώνησης, κατά την οποία δύο συνεχόμενα φωνήεντα συμπροφέρονται στο χρόνο μιας συλλαβής, γιατί με αυτό τον τρόπο ακυρώνεται η χασμωδία και αποκαθίσταται το μέτρο, ενώ μπορεί να θεωρηθεί στοιχείο περίτεχνης σύνθεσης, για παράδειγμα:

Εκείνη μ' εφאלόκοψε, μ' ήλουσε κι ήντυσέ με
κι αφού με σταυρολόησε στη μάνα μου ήδωσέ με.

Για τους καλούς μαντιναδολόγους η συνάντηση φωνηέντων στην τομή του στίχου δεν λογίζεται ως χασμωδία, όπως στο ακόλουθο παράδειγμα:

Να μην κοιτάζει άλλη καμιά απ' όσες τον εθέλα,
κανακαρές και πλούσιες, που συχνοπαραγγέλα.

Ο κύρης μου 'το μερακλής δεν είχε δεύτερό του,
Δεύτερος στίχος
ούτε σε προηγούμενο ούτε και στο καιρό του.
Πρώτο ημιστίχιο του πρώτου στίχου (αρχικό)
Ο κύρης μου 'το μερακλής (=8 συλλαβές)
Δεύτερο ημιστίχιο του πρώτου στίχου (τελικό)
δεν είχε δεύτερό του (=7 συλλαβές)
Πρώτο ημιστίχιο του δεύτερου στίχου
ούτε σε προηγούμενο (=8 συλλαβές)
Δεύτερο ημιστίχιο του δεύτερου στίχου
ούτε και στο καιρό του (=7 συλλαβές)
Τομή του πρώτου στίχου
Ο κύρης μου 'το μερακλής / δεν είχε δεύτερό του,
Τομή του δεύτερου στίχου
ούτε σε προηγούμενο / ούτε και στο καιρό του.

Τονισμός των στίχων

(αριθμούμε τις συλλαβές του πρώτου ημιστίχιου από το 1 έως το 8 και του δεύτερου από το 1 έως το 7), στο Καυκαλάς Μ., ό.π., σ. 155

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε ότι ο Ηλίας Βασιλαράς είναι άριστος γνώστης της μετρικής και γενικότερα των μυστικών της καρπάθικης μαντινάδας. Όλα αυτά τα γλωσσικά φαινόμενα, που διαμορφώνουν το καρπάθικο γλωσσικό ιδίωμα, στοχεύουν στην παραγωγή ευφωνίας. Γι' αυτό κάνει τα παν για να αποφύγει την αλληλοδιαδοχή φωνηέντων, όσο και τα δυσπρόφερτα συμφωνικά συμπλέγματα συμφώνων. Παραδείγματα:

Τία να πει η κοπελιά και τία ν' αποκάμει,
που εν ήθελε τα χάλια τω αυτά να βγού στο νάμι.

Τσαι δεν ευρέθη άνθρωπος γη Δήμος γη φορέας [παρεμβολή ευφωνικού συμφώνου]
άλλος, να τα εκδώσουσι, φίλε, μέχρι κεραίας;

Στη δεύτερη περίπτωση, η απαλλαγή από δυσπρόφερτα συμφωνικά συμπλέγματα επιτυγχάνεται με ανάλογο τρόπο. Είτε δηλαδή με σίγηση ενός από τα σύμφωνα του συμπλέγματος:

Βρίσκω, λοιπόν, δυο φίλους μου, το μυστικό μου λέω
και συμφωνούμε τσ' άλλοι δκυο να 'ρτούσι επιπλέο.

Είτε με ανάλυση του συμπλέγματος που επιτυγχάνεται με την παρεμβολή ευφωνικού φωνήεντος, συνήθως του -ε:

Άκουσε τσαι το τσυνηγό πού 'χει τσ' αυτός να ρήσει,
ποιος εμπορεί τα ψόματα απού 'πε να μετρήσει;
Άκου τι λέει ένας ψαράς σα πιεί ένα ποτήρι...
...κλαίεις, γελάς, δεν εμιλάς ή κάνεις χαρακίρι;

Η ομοιοκαταληξία στις μαντινάδες οφείλει να είναι τέλεια και αυτό επίσης το κατέχει άψογα ο Ηλίας Βασιλαράς. Από το τονιζόμενο φωνήεν της 14^{ης} συλλαβής ως το τέλος των δυο στίχων πρέπει να υπάρχει απόλυτη ταύτιση όλων των φθόγγων, φωνηέντων και συμφώνων. Εννοούμε βέβαια ακουστική και όχι αναγκαστικά γραμματική ταύτιση¹⁵¹.

4. Βασικές δομές επιφανείας

Η εκφραστική δραστηριότητα του δημοτικού τραγουδιού στηρίζεται σε ορισμένες απλές, αλλά εξαιρετικά παραστατικές δομές, που χρησιμεύουν για να τραβήξουν την προσοχή και να κερδίσουν την συμμετοχή του ακροατή. Οι δομές αυτές εμφανίζονται στην ποίηση του Ηλία Βασιλαρά

¹⁵¹ Καυκαλάς Μ., ό.π., σ.σ. 154-158, βλ. Καυκαλάς Μ., *Ιστορίες και θρύλοι της Κρήτης (Θεατρικά). Με εκτενές εισαγωγικό σημείωμα για τη γραπτή απόδοση του προφορικού κρητικού λόγου και με αναλυτικό γλωσσάριο.*, Εκδ. Βιβλιοεκδοτική Αναστασάκη, Αθήνα 1994

και είναι η παράταξη ομοειδών όρων, η πλεοναστική επανάληψη, τα σχήματα αντίθεσης και τα σχήματα συμμετρίας. Πρόκειται για φαινόμενα πρωτογενή, που σχετίζονται με βασικές νοητικές και ψυχολογικές κατηγορίες, που στη γενικότητά τους αφορούν όχι μόνο τη λογοτεχνία, αλλά κάθε μορφή τέχνης και, παραπέρα, την ίδια τη ζωή¹⁵².

Η παράταξη ομοειδών όρων

Ισχύει για όλα τα αυτόνομα από συντακτική άποψη στοιχεία, αλλά κυρίως για τους βασικούς φορείς του νοήματος, ουσιαστικό και ρήμα, για τις ισόρροπες προτάσεις και τις σύντομες περιόδους. Ένα μεγάλο μέρος από τα παρατακτικά σχήματα του δημοτικού τραγουδιού αφορά έννοιες συνώνυμες ή συγγενικές, πράγμα που σημαίνει πως δεν επιβάλλεται από κάποια νοηματική ανάγκη, αλλά έχει καθαρά ψυχολογικό και αισθητικό ρόλο. Σκοπεύει στην ένταση του λόγου και μέσα από αυτήν στην προβολή και ανάδειξη των αντίστοιχων όρων. Ο χαρακτηρισμός που ακολουθεί η παράταξη ομοειδών όρων είναι η κλιμάκωση των εννοιών, νοηματική ή ποιοτική, που οδηγούν σταδιακά σε μια κορύφωση. Η κλιμάκωση λειτουργεί με ποικίλους τρόπους: χειραγωγεί εποπτικά τον ακροατή, κερδίζοντας την ψυχική του συμμετοχή, ζωγραφίζει την κίνηση, την ενέργεια ή το γεγονός στην εξέλιξή τους, ζωντανεύοντας παραστατικά τη χρονική στιγμή της δράσης, προβάλλει με έμφαση μια εικόνα ή μια έννοια σημαντική με την παράταξη συνωνύμων, που το ένα είναι ισχυρότερο από το άλλο και τέλος μας μεταδίδει μια ψυχική ταλάντωση με διαδοχικά ερεθίσματα, που κορυφώνουν την ένταση και κυριεύουν τον ακροατή¹⁵³. Παραδείγματα:

Άκου τι λέει ένας ψαράς σα πιεί ένα ποτήρι...
...κλαίεις, γελάς, δεν εμιλάς ή κάνεις χαρακίρι;

Ούλοι κεράκια σ' άφτομε, λαμπάδες και καντήλια,
να φέρεις τους ανθρώπους μας από χιλιάδες μίλια.

Εξαναδευτερώσαμε και ετριτώσαμε το,
μετά 'παμε του καφεζή να μη το φέρνει σκέτο.

Τα μαύρα ρούχα πού 'βαλες δείχνεις τα σωθικά σου,
τον πόνο σου, τη μοναξιά, τα ερωτηματικά σου.

Ανοίω, ξανανοίω τη και τη συχνοδιαβάζω

¹⁵² Καψωμένος Ε., Δημοτικό τραγούδι..., ό.π., σ. 73

¹⁵³ Στο ίδιο, σ.σ. 73-74

και σαν τον άπιστο Θωμά της Εριφιλιας μοιάζω.

Να δείχνετε υπομονή, σύνεση και πραότητα,
γιατί Στασία και Γιαννή εν είστε ό,τι κι ό,τι.

Νά 'ρθει κι Αυτός κι η Παναγιά και ο Χριστός κι οι Άγιοι,
μες στις χαράς, τη κόρη σου, να βάλου τα πελάγη.

Μεγάλωσε ολόχαρο, ολόδροσο, λουσάτο,
ευγενικό, φιλότιμο, απλό, καλωσυνάτο.

Τα παίρνουν επιτήδειοι, μεσίτες και καπάτσοι,
τα ανταλλάσσουν ύστερα και είναι όλοι πάτσι.

Η πλεοναστική επανάληψη

Αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό στοιχείο της λαϊκής ποίησης και παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και από άποψη μορφολογίας και από άποψη λειτουργίας. Διακρίνουμε δύο μορφές επανάληψης: την επανάληψη με συνώνυμα, καθώς και την αυτούσια επανάληψη όρων, φράσεων ή ενοτήτων. Η βασική χρήση της επανάληψης είναι ψυχολογική, καθώς επαναλαμβάνουμε αυτό που θέλουμε να τονίσουμε περισσότερο, με κύριο σκοπό την έμφαση. Μια δεύτερη βασική αρχή της επανάληψης είναι η κλιμάκωση της έντασης και του νοήματος. Τέλος, η επανάληψη αξιοποιείται και για καθαρά αισθητικούς σκοπούς. Με την επανάληψη επανέρχεται μέσα στη φράση η ίδια η έννοια, ο ίδιος συνδυασμός φθόγγων και η ίδια ρυθμική μορφή. Με αυτόν τον τρόπο συντηρείται στη συνείδηση του ακροατή, ξεχωρίζει από τα συμφραζόμενα και λειτουργεί εντονότερα μέσα στο στίχο, στοιχεία που γνωρίζει πολύ καλά η λαϊκή ποίηση¹⁵⁴. Παραδείγματα:

Ω! Παναγία Βρυσιανή και της Καρπάθου Άγιοι,
ας ταξιδεύει ο Νικολής σε ήρεμα πελάγη.

Ω! Παναγία Βρυσιανή και άλλη του Μερτώνα,
ας ταξιδεύει ο Νικολής πάντα με πασιόνα.

Ήθελα Πηνελόπη μου εις τη χαρά σας νά 'μαι,
γιατ' είστε στο κατάλογο εκείνω π' αγαπάμε.
Ήθελα Πηνελόπη μου εις τη χαρά σας νά 'ρτω,
μ' ήταν για μένα δύσκολο της ξενητειάς το σάρτο.

¹⁵⁴ Καψωμένος Ε., Δημοτικό τραγούδι..., ό.π., σ.σ. 75-77

Πετώ, παιί μου, από χαρά, κλαιίω και δεν αρνέφω,
πού 'θελα τα παιάκια σου να ζιω να τ' ανεθρέφω.
Πετώ, παιί μου, από χαρά και τραουώ και κλαιίω,
μ' ήθελα όμως, Μανολή, να ζιω να σου τα λέω.

Μπες στο ποτήρι του φτωχού, στου ορφανού το πιάτο,
ανάγκη έχου σε, χαρά, να το κραείς γεμάτο.
Τι σου χρωστεί το ορφανό, η χήρα τι σου φταίει,
γιατ' είναι στο δεφτέρι σου, χαρά μου, τελευταίοι;

Τα σχήματα αντίθεσης

Η αντιθετική σύλληψη και απόδοση των πραγμάτων και των σχέσεών τους είναι ένα σχήμα σκέψης με καθολική ισχύ, αλλά περισσότερο από κάθε άλλη εκδήλωση χαρακτηρίζει τη λαϊκή τέχνη. Στη λαϊκή ποίηση οι εφαρμογές της είναι πάμπολλες και αφορούν τόσο το σύνολο όσο και το επιμέρους, τη σύλληψη του μύθου και τη γλωσσοτεχνική του απόδοση, τη δομή του βάθους και τις δομές επιφανείας, την αρχιτεκτονική της αφήγησης, τα πρόσωπα, την αισθητική και την ψυχολογική πλευρά της έκφρασης. Η δομή του μύθου ανάγεται κατά κανόνα σε γενικότερες αντιθέσεις με κοσμοθεωρητική ή βιοθεωρητική διάσταση όπως: ζωή - θάνατος, άνθρωπος - φύση, άτομο - κοινωνία, καλό - κακό κ.λπ. Στο επίπεδο της έκφρασης οι αντιθέσεις παίρνουν ποικίλα σχήματα, από τα οποία τα πιο συχνά χαρακτηριστικά είναι τα ζεύγη αντιθέτων και το σχήμα θέσης - άρσης¹⁵⁵. Παραδείγματα:

Όμορφη γίνεται η ζωή κι ας έχ' αγκάθια χίλια
και για τους άλλους που γελού σταλιά δε νιώνεις ζήλεια.

Χαρμάνι γίνεται η χαρά, η λύπη και η γύρα,
στην κολυμπήθρα πού 'βαλε των κοριτσιώ τα μύρα.

Στου γάμου σου τη τροχιά εμπήκες, Φωτεινή μας
και μας γεμίζει με χαρά μα και πολύ πονεί μας.

Μαζί με τούτες τις χαρές με πιάνει κάποια θλίψη,
γιατί η καλή σου συντροφιά σύντομα θα μας λείψει.

Φαρμάκι 'ναι τα λόγια σου που όμως μέλι στάζου,
αμέ την τύχη του χωριού, φίλε, δεν την αλλάζου,

¹⁵⁵ Καψωμένος Ε., Δημοτικό τραγούδι..., ό.π., σ.σ. 78-79

Γλεντούμε και χορεύομε με γέλιο και με δάκρυ,
θαρρείς κι υπάρχουν δυο θεοί στου Αιγαίου μας την άκρη.

Κάνει τη λύπη μας χαρά και τη χαρά μας κλάμα
και δένει φίλους και εχθρούς της νότας της το ράμμα.

Ξανοίετέ το τό νησί με το καλό σας μάτι
κι αφήστε του τοπικισμού το άτιμο γινάτι.

Τα σχήματα συμμετρίας

Το φαινόμενο συμμετρίας δεν είναι ανεξάρτητο από τα προηγούμενα. Αντίθετα, στο επίπεδο έκφρασης, αποτελεί τον κυρίαρχο ρυθμό στον οποίον υπακούν τα σχήματα της παράταξης, της επανάληψης και της αντίθεσης. Πρόκειται, δηλαδή, για μια σταθερή τάση που εκφράζεται με την αντιστοιχία ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα ομοειδή συντακτικά μέλη, παρατακτικά δεμένα, αντιστοιχία που αφορά τον αριθμό των συντακτικών όρων, τη διάταξή τους, τη λειτουργία τους, τη γραμματική, κάποτε και τη ρυθμική μορφή τους. Η τάση αυτή της ισορροπίας ισχύει σχεδόν χωρίς εξαίρεση για τις συντακτικές φόρμες, που συνδυάζουν παράταξη, επανάληψη και αντίθεση ή τουλάχιστον τα δύο από τα τρία. Η αντιστοιχία μπορεί να είναι αυστηρή ή χαλαρή, κάθετη ή χιαστή και εφαρμόζεται κυρίως σε συντακτικές ενότητες, που καλύπτουν ένα στίχο ή ένα δίστιχο, αλλά και πολύστιχες περιόδους ή συντακτικά μέλη που καλύπτουν μόλις ένα ημιστίχο. Λόγω της συμμετρικής διάταξης των μελών τους τις φόρμες αυτές τις ονομάζουμε δομές συμμετρίας και τις διακρίνουμε σε απλές, που είναι διμελείς ή τριμελείς και αντιστοιχούν σε ημιστίχο ή στίχο και σε σύνθετες, που είναι διμελείς έως πολυμελείς και καλύπτουν δύο ή περισσότερους στίχους¹⁵⁶. Μερικά παραδείγματα:

Δεν έχει, Γιώργο, ο κόσμος μας καρδιά χωρίς πικράδα,
μα δίχως πίκρα η χαρά δεν θά 'χε νοστιμάδα.

Κι ήκανε το σταυραετό πουλάκι φοβισμένο,
το κυπαρίσσι τ' αψηλό σκυφτό και λυγισμένο.

Και οι καλοί και οι κακοί και οι φτωχοί κι οι πλούσιοι,
για της ζωής τα βάσανα και τους καμούς μιλούσι.

Να καμαρώσουσι κι αυτοί ωσάν δικοί άνθρωποι,
που το φαρμάκι θα γενεί στα χείλη τω σορόπι.

¹⁵⁶ Καψωμένος Ε., Δημοτικό τραγούδι..., ό.π., σ.σ. 82-83

Για στεναχώριες πια μιλά, ξάερφε, ο κόσμος ούλος
κι ο πλούσιος και ο φτωχός κι ο βασιλιάς κι ο δούλος.

Θάρρος, κουράγιο, δύναμις χάθηκαν μάνι-μάνι
και μια απογοήτευση κι ένας τρόμος με πιάνει.

5. Στερεότυπα εκφραστικά σχήματα

Έχει διαπιστωθεί ότι στη λαϊκή τέχνη κάθε επιτυχημένο εύρημα, που θα κερδίσει μια φορά τη συλλογική επιδοκιμασία, γίνεται αντικείμενο μίμησης και δύσκολα εγκαταλείπεται. Από την εφαρμογή αυτής της αρχής προέρχονται οι «κοινοί τόποι»¹⁵⁷, που συναντούμε στο δημοτικό τραγούδι και που είναι διατυπώσεις καίριες και αισθητικά άρτιες για το κριτήριο της κοινότητας, τις οποίες οι λαϊκοί ποιητές χρησιμοποιούν ελεύθερα κάθε φορά που έχουν να εκφράσουν ένα ανάλογο νόημα¹⁵⁸.

Οι τυπικοί στίχοι, οι κοινοί τόποι, που με μεγάλη ευκολία ταιριάζονται σε κάθε τραγούδι, είναι από τα κυριότερα χαρακτηριστικά στη νεότερη δημοτική ποίηση. Ο γνήσιος λαϊκός ποιητής, για να εξωτερικεύσει την οποιαδήποτε συγκίνησή του, χρησιμοποιεί, όπως του ταιριάζει στην περίπτωση, το έτοιμο προπαντός υλικό, τα γνωστά στιχουργικά μοτίβα και, προσθέτοντας ό,τι η έμπνευση από το περιστατικό που τον συγκίνησε του δίνει, πλέκει το τραγούδι. Γίνεται δηλαδή, σχεδόν

¹⁵⁷ «Στην βιβλιογραφία του δημοτικού τραγουδιού έχουν χρησιμοποιηθεί οι όροι 'τυπικοί στίχοι', 'μοτίβα', 'κοινοί τόποι', 'κοινοί τύποι', ενώ ορισμένοι νεότεροι συγγραφείς έχουν αρχίσει να μεταφέρουν και τον όρο *φόρμουλα* στο δημοτικό τραγούδι από τη ομηρική βιβλιογραφία. Οι παλαιότεροι στίχοι χρησιμοποιούνται χωρίς να ορίζονται και σαν να είναι αυτονόητο τι σημαίνουν, πράγμα που δεν αληθεύει. Στην πραγματικότητα, ένας στίχος που επαναλαμβάνεται είναι βέβαια τυπικός, αλλά δεν είναι τυπικός επειδή επαναλαμβάνεται, αλλά επειδή η οργάνωση του λόγου μέσα στα όριά του διατυπώνει με εξιδανικευτική οικονομία ένα νόημα καίριο για τον κόσμο του τραγουδιού. Στο βαθμό τώρα που το νόημα αυτό υπερβαίνει την κυριολεξία και γίνεται αισθητό ως ποιητικό νόημα, ο τυπικός στίχος είναι ποιητικό σημείο· ή ένα μέρος του ποιητικού σημείου, π.χ. μιας ενότητας. Ο τεχνικός όρος φόρμουλα (ή λογότυπο), είναι όρος γενικότερος από τον τυπικό στίχο, αφού μπορεί να αναφέρεται και σε τμήμα στίχου (συνήθως ημιστίχιο ή και μικρότερο 'κόμμα' στίχου) και γιατί είναι όρος που χρησιμοποιείται ευρύτερα σαν αναλυτικό εργαλείο από τους ερευνητές της προφορικής παράδοσης.» στο Σηφάκης Γ.Μ., *Για μια ποιητική του δημοτικού τραγουδιού*, εκδ. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1998, σ.σ. 81- 83, Θανόπουλος Γ.Ι., *Ο Διγενής Ακρίτας 'Escorial και το ηρωικό τραγούδι' Του υιού του Ανδρόνικου. Κοινά τυπικά μορφολογικά στοιχεία της ποιητικής τους*, εκδ. Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1993, Του ίδιου, *Το τραγούδι του Αρμούρη. Χειρόγραφο και προφορική παράδοση*, εκδ. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Φιλοσοφική Σχολή. Βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, Αθήνα 1990

¹⁵⁸ Καψωμένος Ε., ό.π., σ. σ. 92-93, βλ. Γιαγκουλλής Κ., *Η τεχνική του ποιητάρικου δίστιχου και ο ποιητάρης Σέργης Γ. Καρεκλάς*, Λευκωσία 1978

πάντοτε, ένα σύμφυρμα -καλό ή κακό- παλιών και νέων στίχων εντός του οποίου το πιο παλιό στοιχείο είναι οι στερεότυποι στίχοι, οι δανεισμένοι συνήθως από άλλα τραγούδια¹⁵⁹. Επομένως ο δημιουργός της μαντινάδας κινείται μέσα σε ορισμένα πλαίσια στα οποία εκφράζει την ατομική του συγκίνηση¹⁶⁰.

Θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε, λέει ο A.B. Lord, ότι η δημιουργία των φράσεων είναι η αληθινή τέχνη του τραγουδιστή στο επίπεδο σχηματισμού στίχων (στο να μπορεί να συνθέτει και να ανασυνθέτει τις φράσεις για την ιδέα που του χρειάζεται τη στιγμή εκείνη πάνω στο χνάρι που έχει καθιερωθεί από τις βασικές φόρμουλες) και είναι αυτή η δυνατότητα παρά η μνήμη σχετικά σταθερών φόρμουλων, που τον χαρακτηρίζουν ως επιδέξιο τραγουδιστή στην εκτέλεση. Το γεγονός ότι η διάρκεια του προφορικού αφηγηματικού τραγουδιού είναι τόσο μακρόχρονη, αποτελεί απόδειξη ότι μπορεί να απορροφήσει τις νέες ιδέες και να κατασκευάσει νέες φόρμουλες. Κατά συνέπεια κατάλληλα ονόματα, πρόσφατες ξένες ή διεθνείς λέξεις, αλλά και οι εφευρέσεις μιας μηχανοποιημένης εποχής, όταν βρίσκουν τον τρόπο τους στα τραγούδια, μας παρέχουν τα μέσα της μελέτης νέων φόρμουλων. Οι νέες φόρμουλες γίνονται με την τοποθέτηση των νέων λέξεων στα παλαιά χνάρια. Αν δεν ταιριάζουν, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, αλλά τα σχέδια είναι πολλά και η πολυπλοκότητά τους είναι μεγάλη, έτσι ώστε να υπάρχουν λίγες νέες λέξεις, που σίγουρα θα παράγεται ελεύθερα σε αυτά¹⁶¹.

Η ταξινόμηση του συγκεντρωμένου υλικού θα πραγματοποιηθεί σε συστηματικές κατηγορίες (ομάδες συγγενικών σημείων), όπως αυτές κατηγοριοποιήθηκαν από τον Σηφάκη¹⁶² οι οποίες θα καταδεικνύουν έναν ικανό αριθμό κοινών ποιητικών σημείων¹⁶³, προκειμένου να

¹⁵⁹ Πετρόπουλος Δ.Α., *Στερεότυποι στίχοι δημοτικών τραγουδιών*, εκδ. Δημοσιεύματα Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1953, σ. 532

¹⁶⁰ Γιακουμάκη Ε., «Μαντινάδες, Λογότυπα ή αυθόρμητες δημιουργίες;», στο Κώστας Μουτζούρης (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου «Η Κρητική μαντινάδα»*. Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002, σ. 80

¹⁶¹ Lord A.B. *The singer of tales*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1964, σ.43

¹⁶² «Ο ίδιος αναφέρει ότι βασικό εργαλείο είναι η έννοια του σημείου, που σχεδόν συμπίπτει με τη φόρμουλα, όπως την ορίζει ο Parry. Αν όμως οι φόρμουλες είναι ποιητικά σημεία, τότε τα 'φορμουλαϊκά συστήματα' και οι άλλες κάπως ακαθόριστες ομοιότητες και συγγένειες των τυπικών στοιχείων της προφορικής σύνθεσης μπορούν, να χαρακτηριστούν ακριβέστερα και, κυρίως, να κατανοηθούν καλύτερα ως λειτουργικά στοιχεία μιας παραγωγικής διαδικασίας. Με αυτό τον τρόπο έχουμε ταξινόμηση σε παραδειγματικά συστήματα ή πεδία με πολύ μεγαλύτερους αριθμούς στίχων απ' όσους θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα λογοτυπικά συστήματα του Parry, υποδεικνύοντας παράλληλα τον τρόπο παραγωγής μιας απεριόριστης σειράς *αλλομόρφων*, ή *σημείων του ίδιου τύπου*, με την επιλογή των όρων μιας κοινής συνταγματικής δομής από τα εν λόγω παραδειγματικά πεδία, που είναι εξαιρετικά παραγωγικές γενετικές μήτρες.», στο Σηφάκης Γ.Μ., ό.π., σ. 190

¹⁶³ «Ποιητικό σημείο είναι μια ενότητα λόγου που το νόημά της ξεπερνά την κυριολεξία και διαφέρει από το σύνολο των νοημάτων των λέξεων που την αποτελούν, διαφέρει δηλαδή από

σχηματίσουμε όσο το δυνατόν ξεκάθαρη εικόνα της βαθύτερης ποιητικής σχέσης που προκύπτει μεταξύ τους. Η παρακάτω ταξινόμηση δείχνει τις κατηγορίες συγγένειας σε κατιούσα κλίμακα, από τη στενότερη στην πιο μακρινή.

Α. Λογότυποι (formulae) α΄ ή β΄ ημιστιχίου ή και στίχου ολόκληρου

«Έχουν κοινό σημααινόμενο και κοινόν σημαίνον¹⁶⁴, με μικροδιαφορές από χρήση σε χρήση που δεν μεταβάλλουν τη μετρική τους αξία»¹⁶⁵. Για παράδειγμα:

Είναι μια σκέψη σύμφωνη **εκείνων που σε 'κάμα,**
αλλά και των παππούω σου είκοσι χρόνων τάμα.

Βουτώ στο αίμα της καρδιάς, Ρηγούλα, κάθε γράμμα,
να μοιάζου ότι σου 'φχηθώ μ' **εκείνω που σε 'κάμα.**

Πάρε τες, Γεωργία μου, με δίχως λύρας κλάμα,
απού κι εσέ θε ν' άρεσε κι **εκείνω που σε 'κάμα.**

Πηγή να κάμει τη χαρά εις του σπιτιού το κέντρο
και να ποτίζει ολοζωής **του γάμου σας το δέντρο.**

Να τρέχει ολοκάθαρο **στου γάμου σας το δέντρο,**
να βγει το πρώτο νιόμα του μέσ' στης πηγής το κέντρο.

Ωρα καλή στα ζάλα της τα νυφικά που κάνει
και όλα να την οδηγού σ' απάνεμο λιμάνι.

Χίλιες φορές **ώρα καλή στα νυφικά σου ζάλα,**
στα πρώτα σου νά 'ναι ο Χριστός κι ο Άης Γιώργης στ' άλλα.

Πετώ, παί μου, από χαρά εις τ' ουρανού τα ύψη

το νόημα που θα είχε ως γλωσσικό σημείο.», στο Θανόπουλος Γ.Ι., *Ο Διγενής Ακρίτας Έscorial και το ηρωικό τραγούδι Του υιού του Ανδρόνικου. Κοινά τυπικά μορφολογικά στοιχεία της ποιητικής τους*, εκδ. Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1993, σ. 99

¹⁶⁴ «Αρχαίοι είναι οι όροι σημαίνον και σημααινόμενον, δηλαδή λέξη και έννοια, φράση και νόημα, που είναι τα δυο συστατικά, οι δύο όψεις του σημείου. Όπως γράφει ο Α. Martinet, *Στοιχεία γενικής γλωσσολογίας*, Θεσσαλονίκη 1976, κάθε γλωσσικό σημείο αποτελείται από ένα σημαίνόμενο, που είναι το νόημά του, και από ένα σημείο χάρη στο οποίο εκδηλώνεται το σημείο. Σημαίνον και σημααινόμενον, οι δυο όψεις του σημείου. », στο Σηφάκης Γ.Μ., ό.π., σ. 26

¹⁶⁵ Στο ίδιο, σ. 128

κι εσένα γέλιο να γενεί η αγιάτρευτή μου θλίψη.

Πετώ, παιί μου, από χαρά, κλαιώ και δεν αρνέφω,
πού 'θελα τα παιάκια σου να ζω να τ' ανεθρέφω.

Πετώ, παιί μου, από χαρά και τραουώ και κλαιώ,
μ' ήθελα όμως, Μανολή, να ζω να σου τα λέω.

Πετώ, παιί μου, από χαρά και ο Θεός θωρεί τη,
που σ' ήκαμε ο γάμος σου γνήσιο πιο Σποϊτή.

Πετώ, παιί μου, από χαρά, όπως και να τη πάρω,
που στο χωριό σ' ελίμενε η θέση σ' άρον άρον.

Πετώ, παιί μου, από χαρά και μυστικό κραώ το,
που ανοικτό το σπίτι μας 'πό σήμερα θωρώ το.

Ω! Παναγία Βρυσιανή και της Καρπάθου Άγιοι,
ας ταξιδεύει ο Νικολής σε ήρεμα πελάγη.

Ω! Παναγία Βρυσιανή και άλλη του Μερτώνα,
ας ταξιδεύει ο Νικολής πάντα με πασιόνα(;)

Χρόνια Πολλά, Βαγγέλη μου, γλυκά και καρποφόρα
και τον μανδύα της χαράς ολοζωής σου φόρα.

Χρόνια Πολλά Βαγγέλη μου κι όμορφα να περνάνε,
να χαίρονται ειλικρινά όσοι σας αγαπάνε.

B. Αλλόμορφα του ίδιου σημείου

«Έχουν κοινό σημαινόμενο και κοινή συνταγματική δομή. Ανεξάρτητα από την έκτασή τους -είτε δηλαδή, πρόκειται για ημιστίχια, είτε για στίχους, είτε για ομάδες στίχων- είναι πολύ πιθανό να έχουν επίσης κοινό και ένα μέρος του σημαίνοντος»¹⁶⁶. Πολύ μεγαλύτερη σημασία από την αυτούσια επανάληψη έχει ο μηχανισμός παραγωγής νέων φράσεων με επιλογή των όρων τους από συνειρμικές σειρές συνωνύμων. Με τον τρόπο αυτόν δημιουργείται τεράστιος αριθμός αλλομόρφων στο επίπεδο της «ομιλίας», που έχουν όλα τους το ίδιο σημαινόμενο στο επίπεδο της ποιητικής «γλώσσας».¹⁶⁷ Χαρακτηριστικά παραδείγματα:

¹⁶⁶ Σηφάκης Γ.Μ., ό.π., σ.129

¹⁶⁷ Στο ίδιο, σ. 115

Βουτώ στο αίμα της καρδιάς, Ρηγούλα, κάθε γράμμα,
να μοιάζου ότι σου 'φχηθώ μ' **εκείνω που σε κάμα.**

Να αγαπάς τον άντρα σου πρόσεχε Ιωάννα
κι εκείνος να σε αγαπά κι **αυτοί που τον εκάνα.**

Πηγή να κάμει τη χαρά εις του σπιτιού το κέντρο
και να ποτίζει ολοζωής **του γάμου σας το δέντρο.**

Νά 'ν' **το δεντρό του γάμου σας** με ρίζες και με κλώνους
και να γεμίσει γρήγορα το σπίτι απογόνους.

Θέλω με το χαμόγελο να ζεις όλα τα χρόνια
και να γεμίσει **το δεντρί του γάμου σας** με κλώνια.

Χίλιες φορές **ώρα καλή στα νυφικά σου ζάλα,**
στα πρώτα σου νά 'ναι ο Χριστός κι ο Άης Γιώργης στ' άλλα.

Πάρε και των παππούω σου και του ενός και τ' άλλου,
να γίνου, γυιέ μου, συνοδοί **του γαμπρικού σου ζάλου.**

Νά 'ρτει κοντά του ο Χριστός που ένα σάρτο απέχει,
μπρος **απ' τα ζάλα του Γιαννή τα γαμπρικά** να τρέχει.

Μ' ας είν' η ώρα η καλή **στα γαμπρικά του ζάλα,**
απού τα κάνει σήμερα με όνειρα μεγάλα.

Ας είναι η ώρα η καλή **στου Ηλία σου τα ζάλα,**
νά 'ναι κι εκείνος τυχερός σαν τα παιδιά σου τ' αλλα.

Παρούσα νά 'ναι η Παναγιά στου γάμου τους τα ζάλα,
τα πρώτα νά 'ναι ζάχαρη και μέλι όλα τ' άλλα.

Να οδηγού τα ζάλα σου εις της χαράς το πάγκο,
να κάθεσαι ολοζωής με ταίρι σου το Γιάγκο.

Να οδηγού τα ζάλα σου εις της χαράς το σπίτι
κι εκεί να στήσεις μόνιμα του γάμου σου την κοίτη.

Να ευλογεί τα ζάλα του στον πρώτο Ησαΐα
και νά 'χει και στο δεύτερο τη χάρη του τη θεία.

Πετώ, παί μου, από χαρά και μυστικό κραώ το,
που ανοικτό το σπίτι μας 'πό σήμερα θωρώ το.

Πετώ, Μανόλη, από χαρά και θε ν' αλλάζω ρούχα,
που 'θάρρου πως θα ρήμαζε η καψαλά απού 'χα.

Άη μου Γιώργη, Βρυσιανή κι ευχή του κυρ-Μιχάλη,
κάνε τη ζήση των παιδιώ όσο καμία άλλη!

Ας τις μαζέψει η **Βρυσιανή με τον Τροπαιοφόρο**
κι ας είναι από όλους μας του γάμου σας το δώρο.

Γ. Παραλλαγές σημείου

«Έχουν κοινό σημαινόμενο αλλά διαφορετική συνταγματική δομή και διαφορετικό σημαίνον, μολοντί δεν αποκλείεται να υπάρχουν κι εδώ φόρμουλες. Ο όρος παραλλαγές μας χρησιμεύει συνηθέστερα ως χαρακτηρισμός σύνθετων μάλλον παρά απλών σημείων»¹⁶⁸. «Μπορούμε να ονομάσουμε παραλλαγές στίχους ή ομάδες στίχων που είναι δυνατόν να αναθούν στην ίδια παράφραση, πράγμα που σημαίνει ότι έχουν το ίδιο αναφορικό ή δηλωτικό (denotative) περιεχόμενο, αλλά διαφέρουν στη μορφή περισσότερο απ' όσο τα αλλόμορφα»¹⁶⁹. Μερικά παραδείγματα:

Νά 'ναι κι ο Άη Γιώργης μας της τύχης σου προστάτης,
ως ήταν μέχρι σήμερα στη στράτα που πορπάτεις.

Σύντροφος νά 'ν' κι ο Άγιος μας στ' όμορφο αυτό σεργιάνι
και οι δικές μας οι ευχές, δίπλα, Πόπη και Γιάννη.

Κλουθά του Άη Γιώργη μου, μην τον αφήνεις πόντο
και κάμε τον πανευτυχή κι άρχοντα των αρχόντω.

Μ' αφού 'ναι όμως για καλό ο αποχωρισμός μας,
η Παναγιά να σ' ακλουθά κι ο Άγιος ο δικός μας.

Παί μου, καλορίζικο το όνομά σου νά 'ναι
και οι Άγιοι τω δυο χωριώ πάντα να σ' ακλουθάνε.

Μ' αφού ηύρετέ το λογικό ξαδέρφια, θεία, θείο,

¹⁶⁸ Σηφάκης Γ.Μ., ό.π., σ.130

¹⁶⁹ Θανόπουλος Γ.Ι., 1993, ό.π., σ. 108

εις τα παιδιά σας να κλουθά η χάρη δυο Αγίω.

**Κι ας ακλουθά και του χωριού, Πόπη, ο πολιούχος,
στο κόσμο νά 'ν' ο γάμος σου ο πιο προνομιούχος.**

**Η Παναγιά να ακλουθά τούτου του κερασμάτου,
μαζί και τ' Όθους ο Χριστός κι ο Άγιος του Σποάτου.**

**Ο Άης Γιώργης κι ο Χριστός θέλω κι ο Άης Γιάννης,
Βασίλης μας, να σου 'κλουθούν στα βήματα που κάνεις.**

**Κι ο Άης Γιώργης του χωριού, που έχομε προστάτη,
να ακλουθά στου Μανολή το νέο μονοπάτι.**

**Πριν φύγω όμως στάθηκα στ' Άη Γιωργιού τη πόρτα
και γύρεψά του ν' ακλουθά σε τούτη μου τη βόρτα.**

**Έλα Χριστέ και Παναγιά κι ούλ' οι Άγιοί του κόσμου,
να μη χολιάσει ένα λεπτό 'πό δω και μπρος ο γιος μου.**

**Να βοηθά η Παναγιά κι ούλ' οι Άγιοι του κόσμου,
τη θλίψη από το σπίτι σας να διώξει ο αδερφός μου.**

**Με των γονιών σου τις ευχές και των Αγίων όλω,
θέλω να φτάσ' η τύχη σου ως τ' ουρανού το θόλο.**

**Κι ούλοι οι Άγιοι του νησιού κι η Παναγιά του Βράχου
να βάλουσι το χέρι των κι άλλες χαρές να λάχου.**

**Να βοηθούν ούλ' οι Άγιοί και η Μονή Πεντέλης
και συ να γίνεις σίδερο κι ο Νίκος όπως θέλεις.**

**Όλοι οι Άγιοί των δυο νησιώ, Καλύμνου και Καρπάθου,
τα όνειρα του γάμου τους, απ' την αρχή να πλάθου.**

**Νά 'ρθει κι Αυτός κι η Παναγιά και ο Χριστός κι οι Άγιοι,
μες στις χαράς, τη κόρη σου, να βάλου τα πελάγη.**

Δ. Σημεία του ίδιου τύπου

«Έχουν κοινή συνταγματική δομή, της οποίας οι περισσότεροι όροι επιλέγονται από παραδειγματικές σειρές ομοίων και συνωνύμων, πλην

ενός (τουλάχιστον) από τους όρους, που διαφοροποιείται και διαφοροποιεί έτσι το κάθε σημείο από τα υπόλοιπα της σειράς»¹⁷⁰. Επίσης ο Σηφάκης λέει, ότι, κάποια ημιστίχια ανήκουν σε διαφορετικούς συνταγματικούς τύπους, άρα και σε διαφορετικά παραδειγματικά πεδία. Όμως τόσο μεγάλη είναι η εμμονή και η προτίμηση της ομάδας λέξεων ή λέξης για την ίδια αυτή θέση του στίχου, ώστε πρέπει να δούμε τις εκφράσεις αυτές σαν μια αυτόνομη συνειρμική σειρά, της οποίας τα μέλη έχουν κοινή μια ομάδα λέξεων ή λέξης¹⁷¹. Ακολουθούν ενδεικτικά παραδείγματα:

Μα μήε βάρκα ήκουα, μήε ανθρώπου **ζάλο**
και ως τον Αντιπέρατο σκέφθηκα να προάλλω.

Να οδηγούν **τα ζάλα** σας και να τα προστατεύουν
γιατί σαν σ' αγαπά ο Θεός τα λόγια περιττεύουν.

Έμπα στα πρώτα **ζάλα** του με το Θεό παρέα,
ν' ανοίξει με τη γνώμη σας του γάμου του η αυλαία.

Κι αν όλα έρθου βολικά και κάμω αυτό **το ζάλο**,
πίσω απ' το βιβλίο σου, Βάσο μου, θα το βάλω.

Ψάχνεις τις και τις ρίζες σου, μα **το δεντρό** καλό 'το,
άσχετα αν στην Κάρπαθο όνομα θα 'χεις πρώτο.

Αφού τον στόχο πού 'βαλες τον πέτυχες στο κέντρο
και πλούμισές το πιο πολύ του ονείρου σου **το δέντρο**.

Το δέντρο της αγάπη τους, Θε μου, κάν' το ρομάνι
και φόρτωσέ το με καρπούς άβλαους μάνι-μάνι.

Ήρτες την ώρα πού 'πρεπε κι **επροσκυνούσαμ'** ούλοι,
κι άκουσε ο Θεός και σ' έστειλε στη φάτνη μας Χριστούλη.

Κι αμέσως **επροσκύνησα** στ' Άη Γιωργιού τη χάρη,
νά 'ρθει φρουρός ακοίμητος στο πρώτο σας βλαστάρι.

Νά 'χετε πίστη στο Θεό και να το **προσκυνάτε**,
γιατ' είναι ο δρόμος σας μακρύς τούτος που ξεκινάτε.

¹⁷⁰ Σηφάκης Γ.Μ., ό.π., σ.131

¹⁷¹ Στο ίδιο, σ.124

Άντε, λοιπόν, μ' ώρα καλή το δρόμο σου ξεκίνα,
να στον χαράζει ο Θεός κι η Παναγιά **προσκύνα**.

Και συ, Άη Νικόλα μου, τρέξε στην Αλεξία,
που χρόνια **επροσκύνα σε** και σ' ήναβγε η θεία.

Κι εύχομαι και σαν σύζυγος όπως ήταν να μείνει
και ο Λεντής καλλίτερος **στη βάντα** της να γίνει.

Τον Άη Γιώργη βάλετε μπροστά σας ιχνηλάτη
κι ούλους τους Άγιους του χωριού **στις βάντες** και τη πλάτη.

Κι εν ήκουε της θείας μου μήε και της γιαγιάς μου,
καμιά άλλη δεν ήβαζε **στη βάντα** της μαμάς μου.

Ροζίτα, θα καλοπερνάς εις του Γιαννή **τη βάντα**
κι όπως σας βλέπω σήμερα να σας θωρώ για πάντα.

Στου Άη Γιώργη την ευχή και την δική μου δένω,
όμορφο νά 'ναι των παιδιών, λοιπόν, το πεπρωμένο.

Πέτασε, **Άη Γιώργη μου**, και πήαινε στο γάμο
και φόρτωσέ τους με χαρές σαν του γιαλού τον άμμο.

Άη μου Γιώργη και Χριστέ κι Άγιε μου Κωσταντίνε,
εις τη γειτονοπούλα σου, ό,τι γυρέψει δίνε.

Βαστήξετέ τη τη χαρά μη βγει από το σπίτι,
Χριστέ και Παναγία μου κι **Αϊ-Γιώργη Σποΐτη**.

Σ' αυτήν σας την απόφαση και την επιλογή σας,
ο Αϊ-Γιώργης κι ο Χριστός να είναι οδηγοί σας.

Στέρεα νά 'ν' τα στέφανα που θε να αλλάξεις, Εύη,
κι ας έρτει **ο Άης Γιώργης μας** για να τα προστατεύει.

Και πλάθου τόσα όνειρα από παιδιά ακόμα
και τα ζητού **απ' τον Θεό** με των γονιώ το στόμα.

Κι αν έβλεπα στο βλέμμα σου πως έτσι είναι όντως
κι εγώ θα ζήτη **απ' το Θεό** μαζί σας επειγόντως.

Θα παρακάλου **το Θεό** και την Εφταμπατούσα,
νά 'ν' η Ειρήνη ολοζωής του Γιώργου η Αρετούσα.

Τον επαρακαλέσασι **στο Σπόα** να τους πάρει
κι όπως μας λέει, ό,τι 'πασι ούλα σωστά τα θάρρει.

Το Σπόα τελεσίγραφο στους Εσποΐτες στέλλει,
ότι ο ήλιος σκοτεινός της μοίρας τ' ανατέλλει.

Η Παναγιά να ακλουθά τούτου του κερασμάτου,
μαζί και τ' Όθους ο Χριστός κι ο Άγιος **του Σποάτου**.

Κάντε τη τή πιο τυχερή νυφούλα **του Σποάτου**,
αφού κι ο Νίκος, λέουσι, παί 'ναι του καμάτου.

Εβρέθημε στω κυνηγώ -τα πόδια- **του Σποάτου**,
που ε γλιτώνει τίποτε με το ξεπέταμά του.

Γιατί Αϊ Γιώργη μου, προστάτη **του Σποάτου**,
δεν βοηθάς τους χωριανούς νά 'ρτου μέσ' στη ποά του;

Στη Κάρπαθο λαγωνικά θα στείλει να τους ψάχνει,
για το καινούριο πρόγραμμα που στον Αντένα φτιάχνει.

Σ' ήχασε, θείε, **η Κάρπαθος**, σ' ήχασε το χωριό σου,
θα κλιούν όσοι σε γνώρισαν τον πρόωρο χαμό σου.

Του Ιούνη 6, **Κάρπαθος**, του '73,
πιάνω να γράψω δυο γραμμές σε σας θείε και θεία.

Τα πρωινά σαν έρχονται για πού ανείς την πλώρη,
πού 'το **η Κάρπαθος** μικρή, κόρη, και δε σε χώνει!

Πέντε Κωστήες ήτανε κι ο Γιάννης και ο Βάσος,
που τους φοάται **η Κάρπαθος** και τρέμει τους κι η Κάσος.

Λίγα στοιχεία έχομε για τα ονόματά τω,
μ' ούλη **η Κάρπαθος** γελά με τα καώματά τω.

Κι αν ΑΓΑΠΑΣ τον άντρα σου και σ' ΑΓΑΠΑ κι εκείνος,
θα σας ζηλεύει **η Κάρπαθος**, στο γράφω υπευθύνως.

Μέσα σ' αυτό το Αλαλούμ κι αυτόν τον κυκεώνα,

εμπήκε και η Κάρπαθος στον 21ο αιώνα.

6.Τεχνοτροπικά και δομικά στοιχεία της Έντυπης Λαϊκής Ποίησης της Καρπάθου

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει και πολλές πρόσφατες μελέτες το επιβεβαιώνουν, στην Κάρπαθο ανθεί η λεγόμενη Έντυπη Λαϊκή Ποίηση, στο πλαίσιο της οποίας ντόπιοι ποιητές εκφράζουν μέσα από τα τοπικά μέσα, και κυρίως τις εφημερίδες, τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για τα τεκτενόμενα στο νησί και την κοινωνική ζωή των κατοίκων του. Στις μαντινάδες και τα μοιρολόγια της κατηγορίας αυτής διακρίνονται κάποια συγκεκριμένα τεχνοτροπικά και δομικά στοιχεία, τα οποία είτε συνεχίζουν την παράδοση του δημοτικού τραγουδιού, είτε -κατ' άλλους- παρεκκλίνουν από αυτήν¹⁷². Τα στοιχεία αυτά είναι τα ακόλουθα:

Α.Παραλληλισμός

«Το σχήμα του παραλληλισμού -το β' ημιστίχιο του δεκαπεντασύλλαβου στίχου επαναλαμβάνει το νόημα του α' ημιστιχίου- συναντάται συχνά στην έντυπη λαϊκή ποίηση του νησιού¹⁷³».

Σ' αυτήν σας την απόφαση και την επιλογή σας,
ο Αϊ-Γιώργης κι ο Χριστός να είναι οδηγοί σας.

Σ' ήχασε, θείε, η Κάρπαθος, σ' ήχασε το χωριό σου,
θα κλιούν όσοι σε γνώρισαν τον πρόωρο χαμό σου.

Με της ψυχής μου τις χορδές και της καρδιάς τη πένα,
θα παίζω ότι νανούρισμα, γιε μου, θά 'χω για σένα.

Β.Επίκληση στο θείο

Η ποιητική επίκληση στο θείο που απαντά ως γνωστόν στα προοίμια των ομηρικών επών, αλλά και στο ελληνικό δημοτικό τραγούδι, συναντάται σε δίστιχα, κυρίως για την γέννηση του πρωτογιού ή στο γάμο. Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η επίκληση στις Μοίρες, κατά την τελετουργία του εθίμου των Εφτά. Αντίστοιχου περιεχομένου επικλήσεις συναντούμε και στα εισαγωγικά δίστιχα των μοιρολογιών. Τέλος, συνδυασμός ευχών, επίκληση στους τοπικούς αγίους και στο λογικό συναντώνται επίσης σε

¹⁷² Θανόπουλος Γ.Ι., 'Τεχνοτροπικά και δομικά στοιχεία στην Έντυπη Λαϊκή Ποίηση της Καρπάθου', *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Κάρπαθος 21 - 26 Μαρτίου 2006), Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, επιμ. Μ. Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2008, σ.σ. 581 - 596

¹⁷³ Στο ίδιο, ό.π., σ. 582

ζεύγη εναρκτικών διστίχων¹⁷⁴. Ακολουθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα:

Για τη γέννηση πρωτογιού:

Κι αμέσως επροσκύνησα στ' Άη Γιωργιού τη χάρη,
νά 'ρθει φρουρός ακοίμητος στο πρώτο σας βλαστάρι.

Εμείς ζητούμε απ' το Θεό και ας ακούσει εκείνος,
σύντομα μια γαρυφαλιά δίπλα του νά 'χει ο κρίνος.

Μ' όλες τις χάρες τις καλές να τον προικίσεις, Θε μου,
κι όπου περνάς «ποιος είν' αυτός» ν' ανερωτιούνται, γιε μου.

Κι είχε ο Θεός ορθάνοιχτο τ' αυτί του κι ήκουσέ μας,
άσχετα πως η γέννα σου εκαρδιοχτύπησέ με.

Για τον γάμο:

Έκκληση κάνω του Θεού και των Αγίω Πάντω,
νά 'ρτρουσι εις τον γάμο σου να κάνουσι κουμάντο.

Η Παναγιά να ακλουθά τούτου του κερασμάτου,
μαζί και τ' Όθους ο Χριστός κι ο Άγιος του Σποάτου.

Ο Άης Γιώργης κι ο Χριστός θέλω κι ο Άης Γιάννης,
Βασίλης μας, να σου 'κλουθούν στα βήματα που κάνεις.

Παρούσα νά 'ναι η Παναγιά στου γάμου τους τα ζάλα,
τα πρώτα νά 'ναι ζάχαρη και μέλι όλα τ' άλλα.

Για τα «Εφτά»

Ελάτε μοίρες του καλού κι ούλοι οι Αγιοί του κόσμου,
να το καλομοιράσετε τα μάτια και το φως μου.

Μοίρες που καθορίζετε τα χρόνια του Ηλία,
με χίλια τον φορτώσετε και πάλι νά 'ν' ελία.

Στα μοιρολόγια:

Μοίρα γιατί μας τό 'παιξες και τούτο το παιχνίδι,

¹⁷⁴ Στο ίδιο, σ. 583

δεν έφταναν τόσοι καμοί που πότισές μας ήδη;

Θε μου, γιατί ήκανες τέτοιο σφάλμα μεγάλο,
δεν έφτανε όσα 'χαμε και πρόσθεσές μας κι άλλο;

Θε μου, γιατί τον άφηνες τον Ήλιο ν' ανατείλει,
της τελευταίας Κυριακής τ' έρημου τούτ' Απρίλη;

Σε εναρκτήρια δίστιχα:

Δύσκολη είν' η θέση μου σε τέτοιες περιπτώσεις,
μ' έλα Χριστέ και Παναγιά φώτιση να μου δώσεις.

Γ.Τριαδικό σχήμα

«Στη δομή της έντυπης λαϊκής ποίησης της Καρπάθου συναντάται και το τριαδικό σχήμα που απαντά και στη δομή του παραδοσιακού δημοτικού τραγουδιού. Απλώνεται σε ένα στίχο ή σε δυο στίχους. Στο πλαίσιο του πρώτου στίχου (μονόστιχο) ο στίχος απαρτίζεται από τρία μέλη¹⁷⁵».

Ο Άης Γιώργης κι ο Χριστός θέλω κι ο Άης Γιάννης,
Βασίλης μας, να σου 'κλουθούν στα βήματα που κάνεις.

Θέλει πολύ προσπάθεια, υπομονή και πείσμα,
για να κερδίσει άνθρωπος του νομικού το χρίσμα.

Νά 'ν' η ζωή σας όμορφη, γλυκειά και με ουσία,
σας εύχοντ' απ' την Κάρπαθο Δημήτρης - Ασπασία.

Πετώ, παί μου, από χαρά, κλαιώ και δεν αρνέφω,
πού 'θελα τα παιάκια σου να ζω να τ' ανεθρέφω.

Δ.Διασκελισμός

«Ένα χαρακτηριστικό δομικό στοιχείο, που συναντάται στην έντυπη λαϊκή ποίηση του νησιού και το οποίο είτε παρεκκλίνει από το παραδοσιακό δημοτικό τραγούδι, είτε ή θεωρείται άγνωστο στη δημοτική ποίηση ή κατ' άλλους, ίχνη του συναντώνται και σ' αυτή. Η πλέον σημαντική παρέκκλιση είναι ο διασκελισμός η νοηματική δηλαδή υπέρβαση του στίχου. Στην επική ποίηση και στο νεοελληνικό δημοτικό τραγούδι γενικότερα ισχύει ο νόμος της ισομετρίας που σημαίνει πως

¹⁷⁵ Στο ίδιο, σ.σ. 587-588

λογική και μετρική ενότητα συμπίπτουν. Ο διασκελισμός το να συνεχίζεται το νόημα και στον επόμενο στίχο ή και στο επόμενο ημιστίχιο είναι σπάνιος και μπορεί να εξυπηρετεί, κάποιο ποιητικό σκοπό. Ο Στίλπων Κυριακίδης δεν τον αναφέρει. Αναφέρει βέβαια στίχους με διασκελισμό, αλλά τους θεωρεί λόγιο στοιχείο. Πρώτος ο Αντώνης Μανούσος επεσήμανε τον διασκελισμό στα δημοτικά μας τραγούδια¹⁷⁶». Ακολουθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα:

α. Διασκελισμός υποκειμένου

Το υποκείμενο τοποθετείται ως η πρώτη λέξη του δεύτερου στίχου δίνοντας έμφαση σε αυτό που δηλώνεται στο α' ημιστίχιο του πρώτου στίχου.

Ας κουαλεί πολλές χαρές, όσες ο νους σας κόψει,
ο γάμος σας μέσ' στους καιρούς της κρίσης να προκόψει.

β. Διασκελισμός Αντικειμένου

Εδώ είναι το αντικείμενο που λείπει από τον α' στίχο και μετατίθεται στον δεύτερο.

Κι εγώ στη πόρτα να σταθώ μπρος στο προσκυνητάρι,
ένα κεράκι νά 'ναβγα για τούτο το ζευγάρι.

γ. Διασκελισμός Ρήματος

Με το ρήμα σε προνομιακή θέση, ως πρώτη λέξη του δεύτερου στίχου, συμπληρώνεται το νόημα του πρώτου στίχου αλλά και του δεύτερου.

Κι ο Άης Γιώργης του χωριού, που έχομε προστάτη,
να ακλουθά στου Μανολή το νέο μονοπάτι.

Μ' αισθήματα αδελφικά κι αδελφική αγάπη,
ανοίγω της καρδούλας μου το εφτάκλειστο ντουλάπι.

δ. Εσωτερικός Διασκελισμός

Στην έντυπη λαϊκή ποίηση της Καρπάθου συναντάται επίσης και εσωτερικός διασκελισμός, δηλαδή νοηματική υπέρβαση μέσα στον ίδιο στίχο και από το πρώτο ημιστίχιο στο δεύτερο.

Το αίμα το συγγενικό απού 'χομε, Ειρήνη,
αμέτοχος εις τη χαρά να μείνω δεν μ' αφήνει.

¹⁷⁶ Στο ίδιο, σ. 589

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ
ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ
ΤΩΝ ΔΙΣΤΙΧΩΝ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΒΑΣΙΛΑΡΑ

Η Λαογραφία, στο μέτρο που ενδιαφέρεται όχι μόνο για τον εντοπισμό, τη συλλογή και την περιγραφή των φαινομένων, αλλά και την ερμηνεία τους, επιδιώκει μια ολιστική προσέγγιση των κοινωνικών συνόλων που αποτελούν το πεδίο έρευνάς της, έτσι ώστε να έχει τη δυνατότητα προσδιορισμού του κοινωνικού γίνεσθαι και εν τέλει της κατανόησης του φαινομένου, που λέγεται πολιτισμός. Τα επιστημονικά πεδία που θα μπορούσαν να βοηθήσουν προς αυτήν την κατεύθυνση, είναι αυτά της Κοινωνικής Ιστορίας, της Κοινωνιολογίας και της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας¹⁷⁷. Συνεπώς, την σύγχρονη λαϊκή ποίηση οφείλουμε να την προσεγγίσουμε μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, δηλαδή στην λαογραφική, ιστορική και κοινωνική της διάσταση και σημασία.

Η σημασία της λαϊκής ποίησης ως μέσου έκφρασης του λαϊκού στοχασμού πάνω στα προβλήματα της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής ενός τόπου είναι μεγάλη. Πρόκειται για ένα στοχασμό συγκινησιακού χαρακτήρα, που εξωτερικεύει τα συναισθήματα και καταγράφει τις αντιδράσεις των ανθρώπων στα ερεθίσματα του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Σαν μέρος της κοινωνικής πραγματικότητας, η λαϊκή ποίηση έχει ξεχωριστή σημασία για τον ερευνητή, που θέλει να εξετάσει με ποιο τρόπο η ιστορική πραγματικότητα μορφοποιείται από το λαϊκό δημιουργό και τους φορείς της λαϊκής σκέψης σε ιστορική αλήθεια ή πώς οι κοινωνικές και πολιτικές δομές που αναπτύσσονται στη δραστηριότητα του ανθρώπου, αλλά και η λειτουργία τους, αντανakλώνται στη συνείδηση του λαού και

¹⁷⁷ Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1991, σ. 12, βλ. Του ίδιου, *Προσανατολισμοί. Μια κριτική εισαγωγή στη Λαογραφία*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2008

διαγράφονται στη σκέψη του. Όπως κάθε στοχασμός έτσι και ο λαϊκός είναι συνάρτηση των συνθηκών ζωής, δηλαδή του άμεσου οικονομικοκοινωνικού, επικοινωνιακού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, και αντανακλά μετουσιωμένος σε λόγο και ήχο, τη συγκεκριμένη αξιολογική στάση του λαού απέναντι στις παραστάσεις που γίνονται αισθητές στον άμεσο βιοτικό περίγυρο¹⁷⁸.

Με αφετηρία αυτή την προσέγγιση, στο πλαίσιο της δικής μας επιστήμης, της Λαογραφίας, κρίθηκε σκόπιμο να υπάρξει πρώτα μια αναφορά στην έννοια της κοινότητας. Και αυτό γιατί η κοινότητα φαίνεται ότι απασχολεί τον ποιητή στα έργα του, τόσο η στενότερη (τοπική), όσο και η ευρύτερη (εθνική) κοινότητα. Ο τόπος, ως οικιστήριο ανθρώπων, είναι μια γεωγραφική και πολιτισμική ενότητα, μέσα στην οποία εξελίσσεται ένας συγκεκριμένος τύπος ζωής. Ειδικότερα η έννοια της κοινότητας ερμηνεύεται διττά καταρχάς ως συσσωμάτωση ανθρώπων οι οποίοι, υπό συγκεκριμένες περιστάσεις, αποφασίζουν να ζήσουν από κοινού σε ένα χώρο που επιλέγουν και που διαμορφώνουν δομώντας τον για τον σκοπό αυτό και στον οποίο δημιουργούνται σταδιακά παραγωγικές και κοινωνικές σχέσεις, και κατ' επέκταση πολιτικές σχέσεις και κατά δεύτερον ως ιστορικό μόρφωμα, το οποίο διαμορφώθηκε εξελικτικά στην πορεία του ελληνικού έθνους σε συγκεκριμένες ιστορικές περιστάσεις και του οποίου η σημασία και ο ρόλος αναδείχτηκαν κυρίως την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Δεδομένου ότι αυτό το οποίο ονομάζουμε ελληνικό παραδοσιακό πολιτισμό αποτελεί γέννημα της κοινοτικής ζωής την παραπάνω περίοδο, μπορούμε εύκολα να κατανοήσουμε πόσο σημαντικό είναι να προσεγγίζεται η μελέτη της κοινότητας όχι μόνο ως φυσικό στοιχείο, αλλά και ως προς την κοινωνική της διάσταση.

Η Λαογραφία, η οποία εστιάζει, μεταξύ άλλων, στη μελέτη του παραδοσιακού πολιτισμού, ενδιαφέρεται για τις κοινωνικές δομές και σχέσεις που αναπτύχθηκαν στις κοινότητες, γιατί αυτές αντανακλούν ένα συγκεκριμένο ήθος, που διέπει την κοινοτική ζωή. Το συλλογικό ήθος της κοινότητας αντανακλά το σύνολο των αξιών, κανόνων και τρόπων συμπεριφοράς (Νιτσιάκος, 1991, σ.48). Οι αξίες δεν μπορούν να γίνουν κατανοητές παρά μόνο σε σχέση με τους θεσμούς και η κοινότητα αποτέλεσε ένα θεσμό που διαμόρφωσε ιστορικά συγκεκριμένες αξίες, οι οποίες μπορούν να ερμηνεύσουν το πνεύμα της κοινότητας ως σύνολο

¹⁷⁸ «Είναι φυσικό λοιπόν, σε μια κατά πολλές περιπτώσεις αγροτική κοινωνία όπως η ελληνική, που καλύπτει ιστορικά η λαϊκή ποίηση, οι προσλαμβάνουσες παραστάσεις της κοινότητας να εξαντλούνται στα στενά πλαίσια της κοινωνικής περιοχής που οι ανθρώπινες δυνατότητες μπορούν να έχουν ανάγκη να καλύψουν για να εξασφαλίσουν το ελάχιστο, τουλάχιστον, από την υλική, κοινωνικοπολιτική και πολιτιστική τους επάρκεια ή αυτάρκεια.», στο Κοντογιώργης Γ., *Η ελληνική λαϊκή ιδεολογία. Πολιτικοοικονομική μελέτη του δημοτικού τραγουδιού*, Εκδόσεις Νέα Σύννορα, Αθήνα 1991, σ.σ. 11-12

κανόνων και προσδοκιών. Σε τελευταία ανάλυση η κοινότητα, αποκτά μια οντολογική διάσταση που συνδέεται με αυτό που αποκαλείται κοινοτικό πνεύμα και τις βιωματικές πλευρές του¹⁷⁹.

Οι θέσεις του ποιητή και μαντιναδόρου Ηλία Βασιλαρά, εκφράζουν τις συλλογικές απόψεις της κοινότητας, στην οποία απευθύνεται και όχι τις προσωπικές του. Ο λαϊκός ποιητής, έχοντας οριοθετημένο πλαίσιο δημιουργικότητας¹⁸⁰, εκφράζει τους αποδέκτες της ποίησής του, την κοινωνία του με τον πολιτισμό της, το συλλογικό ήθος, που δεν είναι παρά ο ηθικός γενικά προσανατολισμός της συλλογικής συνείδησης¹⁸¹. Χρησιμοποιείται, δηλαδή, απ' όλους όσοι βρίσκονται στο χώρο μιας δεδομένης κοινότητας¹⁸², συνεπώς κριτήρια, κανόνες και νοήματα στηρίζονται στην συλλογική κοσμοθεωρία και συντελούν στη διατήρησή της¹⁸³, ενώ παράλληλα το άτομο αποκτά και συλλογική ταυτότητα, αντιλαμβανόμενο ότι συναποτελεί μαζί με άλλα άτομα ένα ενιαίο, ιδιαίτερο, ξεχωριστό όλο¹⁸⁴.

Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να συμπεράνουμε, ότι, η σύγχρονη λαϊκή ποίηση αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης λαϊκής παράδοσης, του τύπου όπου γεννήθηκε, αποτελώντας μέσον έκφρασης των μελών της κάθε κοινότητας. Η καταγραφή ποιημάτων περιλαμβάνει τις συνθήκες δημιουργίας τους, τα κοινωνικά και ιστορικά τους συμφραζόμενα και αναζητά τις προθέσεις των δημιουργών τους, τα νοήματα και τις σημασίες που οι ίδιοι τους έδωσαν. Αυτή η προσέγγιση της λαϊκής ποίησης (μέσα από μια διεπιστημονική ματιά, κυρίως από την επιστήμη της κοινωνικής ανθρωπολογίας)¹⁸⁵, δίνει την δυνατότητα να

¹⁷⁹ Σπαθάρη - Μπεγλίτη Ε., 'Οικισμοί, Χωριά, Πόλεις: Μορφές κοινωνικής οργάνωσης- Ο συνεκτικός ρόλος της κοινότητας' στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι, Τόμος Α*, Ο Νεότερος Λαϊκός Βίος, ΕΑΠ, Πάτρα 2002, σ.σ. 261-262

¹⁸⁰ Μερakλής Μ.Γ., *Ελληνική Λαογραφία. Κοινωνική συγκρότηση - Ήθη και Έθιμα - Λαϊκή τέχνη*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011, σ. 289, βλ. Σηφάκης Γ., ό.π.

¹⁸¹ Σέργης Μ.Γ., ό.π., σ. 60

¹⁸² Μερakλής Μ.Γ., *Ελληνική λαογραφία. Κοινωνική συγκρότηση- Ήθη και Έθιμα- Λαϊκή τέχνη*, ό.π., σ. 289-292

¹⁸³ «Αυτή η διαδικασία της μορφοποίησης γίνεται με βάση ένα οργανικό σύνολο κανόνων, που συνήθως τους λέμε συμβάσεις, υποδηλώνοντας και τη γενική ισχύ τους για όλα τα μέλη ενός κοινωνικού συνόλου και τη διαχρονικότητά τους, που σημαίνει ότι δεν δημιουργήθηκαν από την μια μέρα στην άλλη.», στο Σηφάκης Γ.Μ., ό.π., σ.σ. 21- 22

¹⁸⁴ Λυδάκη Α., *Οι τσιγγάνοι στην πόλη: μεγάλωνοντας στην Αγία Βαρβάρα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1998, σ. 49

¹⁸⁵ Βλ. Κάβουρας Π., 'Τραγουδώντας τον κόσμο: προφορική ποίηση και ιστορία στην Όλυμπο Καρπάθου', *Πρακτικά Α' Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος 26-27 Μαρτίου 1994)*, Έκδοση Επαρχείου Καρπάθου, Αθήνα 1998-2001, σ.σ. 103-123, του ίδιου, 'Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου', στο *Μουσικές και χοροί του Ανατολικού Αιγαίου*, Πρακτικά Συνεδρίου, Πνευματικό Ίδρυμα Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου», Αθήνα 1994, σ.σ. 135-178, Τσιμουρής Γ., 'Τραγούδια μνήμης, διαμαρτυρίας και κοινωνικής ταυτότητας: Η περίπτωση των Ρεϊσντεριανών Μικρασιατών προσφύγων' στο Μπενβενίστε Ρ., Παραδέλλης Θ., *Διαδρομές και τόποι της*

υποθέσουμε ότι, η σχέση της λαϊκής ποίησης με την κοινότητα, «θεωρείται σχέση συμβολική: από τη μια πλευρά το τραγούδι αποτελεί μέσο για τη δημιουργία της, μέσο που συμβάλλει και διαμορφώνει το πολιτισμικό γίνεσθαι της κοινότητας» και από την άλλη αποτελεί έκφραση και προϊόν της ίδιας της κοινότητας¹⁸⁶.

Πάνω σ' αυτό, εκφράζοντας την ανθρωπολογική άποψη, οι τελεστικές τέχνες (performing arts) γενικά και οι λεκτικές τέχνες (verbal arts) ειδικότερα, μας λέει ο Π. Κάβουρας, μιας κοινωνίας, αποτελούν σημαντικές εκφάνσεις του ευρύτερου πολιτισμικού της συστήματος. Ειδικότερα, οι κοινοτικοί χοροί και τα κοινοτικά τραγούδια παρουσιάζουν ιδιαίτερο ανθρωπολογικό ενδιαφέρον, καθώς οι τελεστικές αυτές τέχνες δεν απεικονίζουν απλώς, αλλά αναπαριστάνουν, τις κοσμοθεωρητικές και ιδεολογικές ανακατατάξεις που χαρακτηρίζουν κάθε συγκεκριμένη κοινωνικο- ιστορική εποχή¹⁸⁷.

Όπως φαίνεται από το υλικό που έχουμε στη διάθεσή μας, και κυρίως μέσα από την αυτοβιογραφία του, η ποίηση του Ηλία Βασιλαρά, είναι πηγή ιστορικής γνώσης και προφορικής ιστορίας (Thompson)¹⁸⁸. Η λαϊκή ποίηση αποτελεί μοναδική πηγή ιστορικής γνώσης και, παράλληλα, σημαντική εκδήλωση της ιστορικής εμπειρίας σε κοινωνίες με ισχυρή προφορική παράδοση. Τα μέλη τέτοιων κοινωνιών χρησιμοποιούν τη συμβολική γλώσσα της ποίησης για να εκφράσουν τα προσωπικά τους βιώματα και τις συλλογικές τους εμπειρίες, αναπλάθοντας έτσι συνεχώς τη σχέση τους με τον κόσμο. Κατά την μορφοποιητική αυτή διαδικασία οι διάφοροι συμμετέχοντες, ερμηνεύουν καθημερινά συμβάντα ή εξαιρετικά γεγονότα, που αφορούν την ιδιαίτερή τους κοινότητα, στην οποία και απευθύνονται. Η αναπαράσταση της σχέσης μιας

μνήμης, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1999, σ. 211-238, Herzfeld M., *The poetics of manhood*, Πρίνστον: Princeton University Press, 1985

¹⁸⁶ Αρχοντάκης Μ.Ν., Γιαννούλης 'Τραγούδια και ποιήματα από την ορεινή Νάξο με θέμα το σμιρίγλι' στο Πρακτικά του Β' Πανελληνίου συνεδρίου με θέμα: 'Η Νάξος δια μέσου των αιώνων', Χαλκή 4-7 Σεπτεμβρίου 1997, Επιμέλεια: Ιωαν. Κ. Προμπονάς - Στέφανος Ε. Ψαρράς, Αθήνα 2003, σ.σ. 491-492, Βλ. Χρυσανθοπούλου Β., 'Εορταστικές τελετουργίες, συμβολισμός και ταυτότητα στις κοινότητες της ελληνικής διασποράς', στο *Ανθρωπολογία και Συμβολισμός στην Ελλάδα*, Επιμέλεια Αλεξάκης Ελευθέριος, Βροχιονίδου Μαρία, Οικονόμου Ανδρομάχη, εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 2008, σελ. 323-357, Μερακλής Μ.Γ., *Ελληνική λαογραφία. Κοινωνική συγκρότηση - Ήθη και Έθιμα - Λαϊκή τέχνη*, ό.π., σ. 349

¹⁸⁷ «Εάν οι κοινοτικές τελεστικές τέχνες, επομένως, προσεγγιστούν ανθρωπολογικά ως συμβολικές διαδικασίες, ως κοσμοθεωρητικές δηλαδή και ιδεολογικές αναπαραστάσεις, επιτρέπουν τη διερεύνηση του ενεργού και, συχνά, καταλυτικού ρόλου του συμβολισμού στην ανασύνθεση συμβατικών πολιτισμικών μορφών με νέο κοινωνικό περιεχόμενο.», στο Κάβουρας, Π., 'Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου', ό.π., σ. 135, βλ. Herzfeld M., *The Poetics of Manhood: Contest and Identity in a Cretan Mountain Village*, Princeton 1985, Σηφάκης Γ.Μ, ό.π., σ.σ. 12-37

¹⁸⁸ Βλ. Thomson P., *Φωνές από το παρελθόν: Προφορική ιστορία*, μτφρ. Ρ.Β. Μπούσχοτεν, Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 2002

συγκεκριμένης κοινότητας με τον κόσμο αποτελεί, επομένως, μια συμβολική διαδικασία μέσα από την οποία δεν απεικονίζεται απλώς, αλλά αναδιαρθρώνεται προφορικά το σώμα της ιστορικής παράδοσης, (το θεωρητικό δηλαδή και αρχετυπικό σύνολο που περιέχει τις συλλογικές εμπειρίες και μνήμες της κοινωνικής ομάδας, στην οποία ρητά, ή έμμεσα, αναφέρεται). Ωστόσο, η προφορική παράδοση δεν περιορίζεται στην αναπαράσταση των φυσικών και κοινωνικών εκδηλώσεων του κόσμου, αλλά αποκαλύπτει και την υπαρξιακή εκείνη διάσταση που αφορά την ενσώματη και παράλληλα πνευματική σχέση του ανθρώπου με τον κόσμο ως συμβολική ολότητα. Με άλλα λόγια, μέσα από την έκφραση συγκεκριμένων, φυσικών και κοινωνικών δεδομένων, γεγονότων ή επινοημάτων, τα μέλη μιας προφορικής κοινωνίας ανασυγκροτούν και επαναδιαπραγματεύονται τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις της ανθρώπινης ύπαρξης, την ιστορικότητά τους¹⁸⁹. Συνεπώς, για τον ερευνητή που περιγράφει και ερμηνεύει τις ιδέες, τη συμπεριφορά και τις ενέργειες ενός λαού ή μιας κοινωνικής ομάδας σε μια δεδομένη εποχή, η λαϊκή ποίηση παρουσιάζει σύνθετο ιστορικό ενδιαφέρον.¹⁹⁰

Τέλος, η χρήση συμβόλων είναι εμφανής στην ποίηση του Ηλία Βασιλαρά, τα οποία είτε είναι πολιτισμικά και απηχούν όλη την κοινότητα, είτε προσωπικά. Αδιαμφισβήτητα, τα σύμβολα αυτά κατέχουν κεντρική θέση μέσα στον πολιτισμό με βάση την ιδιότητά τους να οργανώνουν την εμπειρία. Παρέχουν το όχημα για εξωτερικευση σύνθετων και αδιαφοροποίητων αισθημάτων και ιδεών, ώστε να τα κάνουν κατανοητά σε κάποιον, αντιληπτά σε άλλους και μεταφράσιμα¹⁹¹.

¹⁸⁹ Κάβουρας, Π., 'Τραγουδώντας τον κόσμο: προφορική ποίηση και ιστορία στην Όλυμπο Καρπάθου', ό.π., σ. 103

¹⁹⁰ «Η θεωρητική σημασία της απορρέει τόσο από την πραγματολογική της αξιοπιστία, ως τεκμηριωμένη προφορική μαρτυρία, όσο και από τη διυποκειμενικότητα της ιστορικής εμπειρίας που εκφράζουν με κοινοτικούς συμβολικούς όρους, οι ίδιοι οι συμμετέχοντες. Η φαινομενολογική, ποιητική αυτή θεώρηση, πάνω στην οποία στηρίχτηκαν ποικίλες εθνογραφικές και ιστοριογραφικές προσεγγίσεις της προφορικότητας από τη δεκαετία του 1960 και μετά, υπερβαίνει την κλασική, λόγια διάκριση ανάμεσα στην ποιητική δημιουργία ως μυθοπλασία και στην εξιστόρηση ως αφήγηση του πραγματικού, διάκριση, που βασίζεται στην αριστοτελική άποψη ότι η ιδέα της ποίησης συνδέεται θεωρητικά με την πράξη των πραγμάτων που είναι αναγκαίο ή επόμενο να συμβούν, ενώ η ιδέα της ιστορίας αφορά στη τάξη των γεγονότων που ήδη συνέβηκαν. Αν θεωρήσουμε λοιπόν, ότι οι έννοιες της ιστορικότητας και της αφηγηματικότητας (ιστορικής ή μυθοπλαστικής) είναι αλληλένδετες και, αν δεχτούμε την άποψη των μελετητών της προφορικής παράδοσης, οι οποίοι μιλούν για συνάφεια μεταξύ ποιητικού (λεκτικού και μη) και ιστορικού λόγου, είναι δυνατόν να εξετάσουμε τη σχέση μεταξύ προφορικής ποίησης και ιστορίας από τη σκοπιά της αφηγηματικής τους διάρθρωσης και αναφορικότητας.», στο ίδιο, σ. 104

¹⁹¹ Αλεξιάκης Ε., 'Εισαγωγή: Ανθρωπολογικές διαδρομές στο συμβολικό και φαντασιακό: ρήξεις και συγκλίσεις', στο *Ανθρωπολογία και Συμβολισμός στην Ελλάδα*, Επιμέλεια Αλεξιάκης Ελευθέριος, Βροχιονίδου Μαρία, Οικονόμου Ανδρομάχη, εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 2008, σ. 14, βλ. Χρυσανθοπούλου Β., 'Ο τόπος της πατρίδας στο λόγο

Η λαϊκή ποίηση, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε από τα όσα σημειώνει η Βασιλική Χρυσανθοπούλου, αποτελεί πολιτισμικό και συμβολικό γεγονός, βάσει του οποίου η κοινότητα αυτοπροσδιορίζεται ατομικά και συλλογικά, ενώ στο πλαίσιο της εκφράζονται βασικές πρακτικές και αξίες αυτής της ομάδας. Οι ίδιοι οι χρήστες των συμβόλων τα θεωρούν ως έκφραση της ταυτότητάς τους και ως συνέχεια της κοινότητας στην οποία ανήκουν και του πολιτισμού της. Τα σύμβολα αυτά συσπειρώνουν γύρω τους σε μια κοινή αίσθηση του «ανήκειν» τα μέλη της ομάδας και συνιστούν πόλους για την έκφραση της εθνοτοπικής της ταυτότητας. Καθώς αποτελούν συστατικά στοιχεία τα οποία επαναλαμβάνονται τακτικά στην κοινωνική ζωή, τα σύμβολα βιώνονται από τους χρήστες τους και μεταβιβάζονται στα νεότερα μέλη της ομάδας¹⁹².

Ο Μ.Γ. Μερακλής, μας λέει ότι η γλώσσα του δημοτικού τραγουδιού, είναι σε μεγάλο βαθμό συμβολική, κάτι που βρίσκεται σε αντιστοιχία με τις άλλες εκφράσεις της κοινότητας που εκφράζει, όπου το σύστημα συμβόλων συχνά ποιητικοποιείται καθώς δέχεται την επήρεια συγκινησιακών καταστάσεων¹⁹³. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ρόλος της λαϊκής ποίησης στην κοινότητα παραμένει ακόμη και σήμερα ενεργός και σημαντικός, παρά την μετεξέλιξη και τον εκσυγχρονισμό της. Ο Μ.Γ. Μερακλής πάνω σ' αυτό σημειώνει ότι, παρόλο που το πολιτισμικό πλαίσιο της κοινωνίας άλλαξε, από παλιά, η συνέχιση της παράδοσης της ποιητικής άσκησης αποτελεί *παράδοξο*, αλλά συμβαίνει γιατί δεν έχασε ακόμα την πρακτική σημασία και τη λειτουργικότητά της στις συναισθηματικά εξέχουσες στιγμές της κοινότητας, καθώς έχει ζήτηση και κατά κάποιον τρόπο καταναλώνεται¹⁹⁴.

Οι απόψεις αυτές βρίσκονται σε απόλυτη συνάφεια με την πίστη του Levi-Strauss για τη σχέση συμβόλου με το ασυνείδητο¹⁹⁵ και την άποψη του για την κοινωνία ως σύστημα επικοινωνίας, όπου η κοινωνία από τη

και στις εθμικές τελετουργίες των Καρπαθίων της Κάμπερας Αυστραλίας', στο *Κάρπαθος και Λαογραφία (Κάρπαθος, 21-26 Μαρτίου 2006)*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Πρακτικά, Επιστ. Επιμέλεια: Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2008, σελ. 1027-1074

¹⁹² Χρυσανθοπούλου Β., 'Εορταστικές τελετουργίες, συμβολισμός και ταυτότητα στις κοινότητες της ελληνικής διασποράς', ό.π., σ. 351

¹⁹³ Μερακλής Μ.Γ., *Ελληνική λαογραφία. Κοινωνική συγκρότηση- Ήθη και Έθιμα- Λαϊκή τέχνη*, ό.π., σ. 349

¹⁹⁴ Μερακλής Μ.Γ., Εισαγωγή στο βιβλίο της λαϊκής ποιήτριας Ειρήνης Ι. Μάρκου (Βροντορήνης), *Ψάχω να βρω μες στ' άθωρο*, ό.π., σ. 15

¹⁹⁵ «Αναφέρει ότι α). η συμβολική σημασία των κοινωνικοπολιτισμικών φαινομένων γίνεται δυνατή με τη ασυνείδητη υπο-δομή τους, β). συνειδητή και ασυνείδητη σημασία είναι αμφότερα αναπόσπαστα μέρη των κοινωνικών φαινομένων: απόδειξη για τη ασυνείδητη σημασία τους, γ). η ασυνείδητη σημασία είναι πιο σημαντική από τη συνειδητή δ). η ασυνείδητη δραστηριότητα του νου επιβάλλει δομές πάνω σε φυσικό και ψυχικό περιβάλλον.», στο Αλεξάκης Ε., 'Εισαγωγή: Ανθρωπολογικές διαδρομές στο συμβολικό και φαντασιακό: ρήξεις και συγκλίσεις', εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 2008, σ. 16

φύση της εκφράζεται συμβολικά μέσα από τα έθιμα και τους θεσμούς της. Αντίθετα, οι φυσιολογικές ατομικές συμπεριφορές δεν είναι ποτέ από μόνες τους συμβολικές: αποτελούν απλώς τα στοιχεία βάσει των οποίων οικοδομείται ένα συμβολικό σύστημα, το οποίο δεν μπορεί παρά να είναι συλλογικό¹⁹⁶.

Στην ενότητα αυτή επιχειρώ να σχολιάσω επιλεκτικά τα κύρια θέματα των ποιητικών παραγώγων του Ηλία Βασιλαρά, οι μαντινάδες του οποίου μπορούν να κατηγοριοποιηθούν, πάντοτε με βάση τη θεματολογία τους, σε 4 μεγάλες κατηγορίες: α. σε προσωπικά έργα με κατάθεση ψυχής από τις εμπειρίες της ζωής του, β. δίστιχα κοινωνικο-πολιτικού και οικονομικού προβληματισμού, που απασχολούν την κοινότητα, παίρνοντας πολλές φορές αφορμή από την τρέχουσα επικαιρότητα, γ. έργα που απευθύνονται προς -και εμπνέονται από- το στενό ή ευρύτερο οικογενειακό, φιλικό και πατριωτικό του περιβάλλον, με αφορμή γεγονότα της κοινωνικής ή προσωπικής ζωής των ατόμων αυτών (π.χ. γενέθλια, γάμος, γιορτή, βάπτισμα κ.λπ.) και δ. δίστιχα που δημιουργήθηκαν με αφορμή -και απεικονίζουν μέσα από τους στίχους τους- γεγονότα της τοπικής ζωής της Καρπάθου, που συμβαίνουν είτε στο χώρο του ίδιου του νησιού είτε και εκτός αυτού (Αμερική, Αθήνα κ.ά.), πάντοτε όμως σχετίζονται άμεσα μαζί του. Ακολουθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα και ανάλυση των κατηγοριών αυτών, εστιάζοντας στα κοινωνικά τους δεδομένα.

Α.Ο χρόνος και ο χώρος της κοινότητας μέσα από προσωπικά βιώματα και αναμνήσεις του ποιητή

Σε αυτή την κατηγορία, όπου πέραν των άλλων ποιημάτων, σημαντικό μερίδιο κατέχει και η πολύστιχη αυτοβιογραφία του Ηλία Βασιλαρά, ο ποιητής αναφέρεται στην καταγωγή και στην παιδική του ηλικία, στα παιχνίδια, στις δύσκολες οικονομικές καταστάσεις που πέρασε αυτός και η οικογένειά του, στους γονείς του, στο σχολείο και στις σπουδές του, σε ανθρώπους που γνώρισε, στο χωριό του, στο φυσικό περιβάλλον της ιδιαίτερης πατρίδας του. Ας δούμε μερικά παραδείγματα:

Γέννηση - Γονείς - Παιδικά χρόνια

Στην Κάρπαθο, σ' ένα χωριό απού το λέου Σπόα,
το φως μιας μέρας του Μαγιού μού 'παν πως επρωτόα.
Εικοσιπέντε το πρωί ήτο η μέρα 'κείνη,
που ο υποφαινόμενος που σας μιλά εγίνη.
Έχω απ' το Δημαρχείο μας γραπτή ομολογία,

¹⁹⁶ Στο ίδιο, σ. 16

πως 1,9,4,8 ήτο η χρονολογία.

Την ίδια τούτη τη χρονιά και στις 7 του Μάρτη, γράφτηκε η Δωδεκάνησος Ελληνική στο χάρτη.

Ο κύρης μου 'το μερακλής δεν είχε δευτερό του, ούτε σε προηγούμενο ούτε και στο καιρό του. Ήτανε κι Αμερικανός πού 'το σπουδαίο τότες, που φέρνα λέει χρήματα, που τρώασι κι οι κότες! Και ούλες οι κανακαρές ομπρός τω γονατίζα, να φτιάξου τα δολλάρια τα δάκτυλά τω ελπίζα. Μ' εμένα ο πατέρας μου δεν ήθελε χωράφια, της μάνας μου ερέετο της νιότης τα χρυσάφια.

Η μάνα μου ήτο φτωχή μα τίμια και άξα κι όμορφη σαν την Παναγιά, κι ακόμα δεν αλλάξα, τα κάλλη της τα ψυχικά ούτε και του προσώπου, τέτοιας λοής συνδυασμό δεν βρίσκεις όπου κι όπου. Του Γιώργη και της Ποθουλιάς του Λειβαδίτη κόρη, χρυσή καρδιά που ο κύρης μας στα μάτια της εθώρει. Κι άσχετ' αν είχε πέραση ο κύρης μου όπου πήε, της μάνας μου τα φυσικά σ' άλλη κόρη εν είε!

Να συμφωνήσει η μάνα του ήθελε άρον - άρο και να 'χει και της αδελφής, το ναι της μ' ένα συμπάρο. Μανόλη, του 'λε' η γιαγιά, καλ' είν' η Μαριγούλα και ούτε τά 'χει άλλη καμιά τα φυσικά της ούλα. Μ' η θέση σου είναι αλλού, σε πιο ψηλό κονάτσι κι η πιο βαριά κανακαρά ταιριάζει σου Μανάτσι.

Πραγματικά δεν μ' ήλλαξε μ' άλλη καμιά παιϊ μου, γιατί' όπως μ' ονειρεύετο κι ως ήθελέ με ήμου. Συμφώνησε κι η Φωτεινή κι η πεθερά συνάμα και από τότες κόρη τω πραγματική μ' εκάμα. Κι εμέναμε ούλοι μαζί, θαρρώ πως τα θυμάσαι, απού προτίμας τη γιαγιά μαζί της να κοιμάσαι. Εκείνη σε μεγάλωσε πιότερο από μένα κι ό,τι 'ξερε σου μάθαινε από στα σε ξεγένα.

Είχε δίκιο η μάνα μου στα όσα ανεστοράται, θα συμφωνεί και η γιαγιά απ' όπου κι αν αφκράται. Στου Φραγκεσκάκη την αυλή μεγάλωσα στ' αλήθεια, στα κούμια, στο κουζινί μάθαινα παραμύθια. Εκεί και τα φαντάσματα θε να 'κουσά τα ούλα,

που τά 'λε γύρω απ' το (γ)υρί η θεία η Χαριστούλα.
 Το πρώτο μου συρματικό τό 'μαθα μπρος στο ζάκι,
 δε θά 'μου μεγαλύτερο 'π' έξι χρονώ παιάκι.
 Στα γόνατα του κύρη μου σαν είμεστε μονάχοι,
 μού 'λεγε «Το Ναυτόπουλο απού εψυχομάχει».

Σα μαγεμένοι εφκρούμεστε εγώ με το Κωστή μας
 κι εθέλαμε να μοιάσομε εις το τραουϊστή μας.
 Του αερφού μου η φωνή ήτο σα τη δική του,
 αμ' ήφυ(γ)ε πολύ μικρός και πήρε τη μαζί του.
 Κι εγώ επήρα εμετί 'πού το συντακτικό του,
 από 'να του προτέρημα ήδωσε τω παιδικιώ του.

Στο Δημοτικό Σχολείο (1954 - 1960)

Εκ' ήτο το Δημοτικό μέχρι πριν δύο χρόνια,
 που κλείσατο -ήμουν εκεί- κάποιοι χωρίς συμπόνια.
 Κάπου ογδόντα ήμαστε παιδιά εις το σχολείο,
 που τα πολλά εν ανοίαμε καθόλου το βιβλίο.
 Κι αίθουσα του προσκοπισμού εστεγάζε θυμούμαι,
 στους πιο μεγάλους από μας Σποϊτες το χρωστούμε.
 Προ πάντως εις του Κρητικού του Νικολή τον Γιάννη,
 που έγινε και αρχηγός και ούλα τάχε κάνει.
 Αυτός ήστειλε γράμματα να στείλου τις στολές μας,
 ναυτάκια να ντυνόμαστε στις εθνικές γιορτές μας,

Ήρκετο του Αϊ Γιαννιού κι ενοί(γ)α τα σχολεία
 κι ερχίνα η συναλλαγή πάλι με τα βιβλία.
 Τις ζάντες εξεσύρναμε απ' όπου 'το χωσμένες
 και απού τις διακοπές ούλες αραχνιασμένες.
 Ετότες τις ζαντούλες μας από πανί τις κάνα
 την ίδια ζάντα μού 'καμε και η δική μου μάνα.
 Θυμούμαι την εκρέμαζα κι εγώ εις το λαιμό μου
 κι εβάραινε απ' τη μεριά τ' αριστερού μου ώμου.
 Εις τα Αθυρίδια ήτανε το πρώτο μου σχολείο
 κι εκεί τη πρώτη επαφή είχα με το βιβλίο.

«Ο Μάιος μας έφτασε» λέγαμε ούλοι εμάι,
 ρόδα στα χέρια να κρατεί εβλέπαμε το Μάη.
 κι ερχόμαστε στα σπίδια μας, φέρναμε και λουλούδια
 έτσ' ήτο τη Πρωτομαγιά του τόπου μας τα χούδια.
 Μ' εν ήτο μόνο οι εκδρομές κι οι ομορφιές του Μάη,
 οι σκάροι δεν εγίνουτο το μήνα αυτό κολάι.

Επιάναμε κι ετρώαμε, εβίαμε τσαι σ' άλλους,
εκάναμε τσαι λιόκαφτους πάντα τους πιο μιάλους.
Γιατί ήρκουτο στα στέματα και με τα φύκια επαίζα
κι ήκανε θραύση το αρμί απού 'το πάντα τέζα.

Στο Γυμνάσιο (1960 - 1966)

Μ' άριστα το τελείωσα στο Σπόα το σχολείο,
γιατ' είχα σχέσεις άριστες μικρός με το βιβλίο.
Ύστερα εις τα γράμματα ήκαμα κι άλλο ζάλο
και ήμπα στο Γυμνάσιο και με βαθμό μεγάλο.
Ετότες στο Γυμνάσιο εμπάινα μ' εξετάσεις
κι ήπρεπε έξυπνος πολύ νά 'σαι για να περάσεις.

Το εξήντα στο Γυμνάσιο του Μαρουσιού επήα
με το Φραγκίσκο ήμενα μαζί και με τη θεία,
τη Φωτεινή, απού 'τανε σαν δεύτερή μου μάνα
κι όσα και να μου πρόσφερε εθάρει δεν εφτάνα,
κι εγάπα με και γνοιάζετο με όλη τη ψυχή της
και τό 'νιωθα πως είχε με σα δεύτερο παιί της!

Ξεκίνησα πολύ καλά εις την Δευτέρα τάξη
και μ' είχαν οι καθηγητές μη βρέξει και μη στάξει.
Μα ξαφνικά τα πράματα άλλη στροφή επήρα,
γιατί επηρέασε πολύ κάποιου παιδιού η μοίρα,
που τη ζωή του ήχασε ένα Σαββάτο βράι
και τ' άκουσε η μάνα μου κι εν' ήκανε κολάι
κι απ' το Μαρούσι ήθελε να φύω άρον-άρο,
το δρόμο της επιστροφής στην Κάρπαθο να πάρω.
Δεν 'θέλαν οι καθηγητές, να φύω δεν μ' αφήνα
κι εφέρα τη τή μάνα μου άναυλη στην Αθήνα.
Πήγε τους παρακάλεσε πως πρέπει να με πάρει,
γιατί την αναστάτωσε εκείνο το χαπάρι.

Έπεισε τους καθηγητές για την μεταγραφή μου
και στο σχολείο τ' Απεριού τέλη τ' Οκτώβρη ήμου.

Έτσι 'ρθα εις την Κάρπαθο κι έμεινα εις τ' Απέρι,
στου Παπαχρήστου την αυλή παίζαμ' ένα ασκέρι.

Ήμενα με την μάνα μου, πατέρα κι αερφό μου
κι εν' ανεβοκατέβαινα συχνά που το χωριό μου.
Μονάχα τα Χριστούγεννα, Πάσχα και καλοκαίρι,

πηαίναμε εις το χωριό ούλο μαζί τ' ασκέρι.

Εις τα Πηγάδια επήαμε κι 'βραμε άλλο σπίτι
να πιάσω από την αρχή καλύτερα την Τρίτη.
Όξω στον κάβο εμείναμε, στου Μαλαζού του Κώστα
κι από 'κει ελέγγαμε του λιμανιού τα πόστα.
Φτου σου, λοιπόν, από την αρχή, καινούργιες γνωριμίες,
καινούργιοι τόποι κι άτομα, καινούργιες κοινωνίες.

Έτσι κάπως τα πράγματα κυλούσαν στο λιμάνι,
στην όμορφη πρωτεύουσα, παρέα και σεριάνι.
Εδώ 'χαμε και σινεμά τις Κυριακές τα βράδυα,
που τά 'κανε πιο όμορφα ακόμα τα Πηγάδια,
γιατί εστολιζούμαστε κι εβγαίναμε στη βόρτα,
μ' εχάναμέ τη που και που του σινεμά τη πόρτα...
Μ' αυτά και μ' άλλα σαν κι αυτά περνούσανε τα χρόνια,
με το σχολείο δεύτερο στου νου μας τα σαλόνια.
Λίγο εστριμοχνώμαστε κοντά στις εξετάσεις,
να πάρομε εις τα γραπτά τουλάχιστον τις βάσεις.

Στην Αμερική (1966 - 1968)

Και με καλέσα ξαφνικά και πή(γ)α στη Πρεσβεία
και μάνι-μάνι υπόγραφα ό,τι χαρτιά μου βία,
μη τελειώσει η πηγή και μείνω γω μπουκάλα
και πάν' ούλα τα όνειρα πού 'κανα τα μιάλα.
Μέσα εις τον Ωκεανό εκόντευγε να σκάσω,
από την αγωνία μου μη πάει κι έ προφθάσω.
Μα μόλις επλευρίσαμε κι ήβγα στη Νέα Υόρκη
κι είδα τους θείους μου, ρώτησα, ξέρετε πόσοι μπλόκοι
είναι που μας χωρίζουσι 'πού τη πηγή ετούτη,
να τρέξω αμέσως να τη βρω και να χωστώ στα πλούτη;

Μέσα από την αυτοβιογραφία του Ηλία Βασιλαρά, γίνεται φανερή η σημασία της διάστασης του χρόνου (προσωπικού, γραμμικού), αλλά βιωμένου μέσα σ' ένα πλαίσιο κυκλικότητας, που χαρακτηρίζει τις παραδοσιακές αγροτο-κτηνοτροφικές κοινωνίες, όπως αυτή στην οποία μεγάλωσε ο ίδιος. Ο χρόνος, όπως και ο χώρος, μας λέει ο Β. Νιτσιάκος, «δεν είναι απλά ένα μέρος μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα και εκτυλίσσεται ο βίος μιας κοινωνικής ομάδας. Αλλά ένα φαινόμενο που δημιουργείται και αναδημιουργείται με όρους κοινωνικούς, δηλαδή ιστορικούς, στο πλαίσιο μιας διαλεκτικής, με βάση την οποία οι κοινωνίες παράγουν και αναπαράγουν τις υλικές και συμβολικές

προϋποθέσεις της ύπαρξής τους». Ο άνθρωπος, καθώς οικειοποιείται το χώρο και το χρόνο, τον μετασηματίζει¹⁹⁷, οπότε, ο χώρος και ο χρόνος είναι βασικές συντεταγμένες της κοινωνικής συγκρότησης¹⁹⁸.

Ο χρόνος δεν είναι κάτι έξω από τα γεγονότα, μια αφηρημένη έννοια, με την οποία υπολογίζεται η διάρκειά τους, αλλά αζεδιάλυτα δεμένος με αυτά¹⁹⁹. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε, ότι στις κοινωνικές επιστήμες ο λόγος για το χρόνο στράφηκε από νωρίς στο δίπολο «γραμμικός - κυκλικός χρόνος», το οποίο αντιστοιχεί στη γνωστή διάκριση μεταξύ «παραδοσιακής» και «σύγχρονης» κοινωνίας. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, καθιερώθηκε ένας διαχωρισμός, «ανάμεσα σε δυο τύπους οργάνωσης, χρήσης και αντίληψης του χρόνου που παραπέμπουν σε δύο διαφορετικά κοινωνικά συστήματα και φυσικά σε δυο διαφορετικές κοσμοαντιλήψεις»²⁰⁰. Ο κυκλικός χρόνος χαρακτηρίζει τις κοινωνίες και τους πολιτισμούς που παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό εξάρτησης από τα φυσικά φαινόμενα, καθώς στηρίζουν την επιβίωση και αναπαραγωγή τους κατά βάση στην πρωτογενή παραγωγή, ενώ ο γραμμικός χρόνος χαρακτηρίζει τις κοινωνίες, όπου η ανάπτυξη των μέσων παραγωγής και της τεχνολογίας έχει οδηγήσει σε μια άλλη σχέση με τα φυσικά φαινόμενα και σε παραγωγικές σχέσεις, που χαρακτηρίζονται από τη λογική της συσσώρευσης και του κέρδους, φαινόμενα που συμβάλλουν στη διαμόρφωση άλλων μορφών χρήσης, διαχείρισης και αντίληψης του χρόνου²⁰¹.

Είπα να κάμω σήμερα ένα μικρό σουργιάνι,
που από χρόνια σκόπευα πολλά να τό 'χα κάνει.
Να σουργιανίσω δηλαδή στα παιδικά μου χρόνια,
απού τρυπού τη μνήμη μου τέπελα(;) σα περόνια.

Τις Κυριακές επήαινες στην εκκλησιά μετέ της
και δεν σου κακομίλησε ούτε λεπτό ποτέ της.

Ετότες απού τα παιδιά κι οι λώροι εγεμώννα,
προ πάντω τα Χριστούγεννα σαν εκοντοσιμώννα.
Κι αφού 'μου στη περίοδο, λοιπό, τω Χριστουγέννω
κι ωσά παιϊ συνήθιζα στα κάλαντα να βγαίνω.

¹⁹⁷ «και αυτό γίνεται με όρους ιστορικούς, δηλαδή με βάση τις συνθήκες παραγωγής και αναπαραγωγής των υλικών και συμβολικών προϋποθέσεων της κοινωνικής ζωής, οι οποίες μεταβάλλονται μέσα στο χρόνο.»

¹⁹⁸ Νιτσιάκος Β., *Χτίζοντας το χώρο και το χρόνο*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1993 (Β' Έκδοση), σ.13

¹⁹⁹ Στο ίδιο, σ. 131

²⁰⁰ Στο ίδιο, σ. 120

²⁰¹ Νιτσιάκος Β., *Χτίζοντας το χώρο και το χρόνο*,ό.π., σ.σ. 120-121, βλ. Gell A., *The anthropology of time*, Berg, Oxford 1992

Ἦρχετο τ' Ἀϊ Βασιλειού σε μια βδομάδα βλέπεις
κι οὔλοι τη περιμέναμε πού 'το γιορτή της ζέπης.

Μ' όταν τ' απομεσήμερο ήρχετο του Σαββάτου,
στο άκουσμα του κουδουνιού μετά το χτύπημά του.
Ὅσ' ήτο για την Ἐλυμπο, Σπόα ή Μισοχώρι
μαζεῦγοντο να φύουσι κι η στράτα (δ)ε τους εχώρει.

Μονάχα τα Χριστούγεννα, Πάσχα και καλοκαίρι,
πηαίναμε εις το χωριό οὔλο μαζί τ' ασκέρι.

Από παι(δ)ί ελίμενα το Μάη πότε θά 'ρτει,
να πάρω την εκδίκηση τ' Απρίλη και του Μάρτη.
Νά 'ρχετο η Πρωτομαγιά, των λουλουδιών η μέρα,
«Ο Μάιος μες έφθασε» να πουν όσοι το 'ξέρα.

Στο θέρος δεν μου δόθηκαν να πάω ευκαιρίες,
κακώς τις χάνου τα παιδιά αυτές τις εμπειρίες,
γιατί θαρρώ τα πράματα εκεί θε να γυρίσου,
να ξαναπιάσουσι τη γη όσοι θέλου να ζήσου.

Μ' εν ήτο μόνο οι εκδρομές κι οι ομορφιές του Μάη
οι σκάροι δεν εγίνουτο το μήνα αυτό κολάι.
Επιάναμε κι ετρώαμε, εβίαμε τσαι σ' άλλους,
εκάναμε τσαι λιόκαφτους πάντα τους πιο μιάλους.

Η ποίηση του Ηλία Βασιλαρά πολλές φορές, μας δίνει μια εικόνα της αγροτικής κοινωνίας του χωριού με τις εργασίες και τους ανθρώπους της, εξιδανικεύοντας κάποιες φορές καταστάσεις, κρυμμένες πίσω από ένα πέπλο νοσταλγίας. Αυτή η διαπίστωση, συνοψίζοντας τα όσα προαναφέραμε, οφείλεται στην αγάπη του ανθρώπου για το παρελθόν και στην τάση του να θέλγεται από κάθε είδος εξωτισμού²⁰². Ο Μερακλής, πάνω σ' αυτό λέει: «Αγαπάμε το παρελθόν, γιατί υπάρχει η λεγόμενη αισιοδοξία της αναμνήσεως, που εξευγενίζει και εξωραϊζει ό,τι έχει περάσει, ακόμα και την περασμένη δυστυχία μας: ο πόνος που ζήσαμε

²⁰²«Εξωτισμός σημαίνει την τάση μας να γνωρίζουμε ξένους τόπους και, μαζί μ' αυτούς, ξένους ανθρώπους και ξένες συνήθειες. Ο εξωτισμός όμως έχει και μια χρονική διάσταση, όπως εξωτικές είναι και οι μορφές της ζωής ενός σημερινού χωριού, όπου η κοινωνική και πολιτισμική εξέλιξη συντελείται με βραδύ ρυθμό. Γι' αυτό ακριβώς η χαρά των ανθρώπων για τον εξωτισμό, γεννιέται και με τον δικό τους, τον εθνικό παραδοσιακό πολιτισμό, που είναι άλλωστε και ο πιο προσιτός.», στο Μερακλής Μ., *Λαογραφικά ζητήματα*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2004, σ.σ 113-114

στο παρελθόν είναι στο παρόν ένας γλυκός πόνος. Η μνήμη έχει την ιδιότητα να στολίζει με ένα ιλαρό φως οτιδήποτε έρχεται από τα περασμένα. Σ' αυτή την ιδιότητα της μνήμης είναι ριζωμένος και ο φολκλορισμός²⁰³, που αποκτά έτσι τη σημασία μιας μερικής εκδήλωσης ενός καθολικότερου ψυχολογικού και πολιτισμικού φαινομένου, στο οποίο υπάγονται επίσης οι προσωπικές μας αναπολήσεις και οι αναπολήσεις ενός λαού κι ενός έθνους»²⁰⁴. Ας δούμε μερικά παραδείγματα:

Θυμούμαι ακόμα σα παιί τσαι του Μαγιού τα ρίτσα,
πού 'το τσ' αυτά στα παιδικά δικά μας παλδαρίτσα.
Ήτο πολύ προκλητικά τα προϊόντα τούτα,
γιατί εν είχαμ' ούλοι μας αυτά τα πρόμια φρούτα.
Έστω τσ' αν ήτο άουρα τσαι πράσινα σα φύλλα,
τον ασαλιό μας κάνασι στο στόμα τσ' ενεκύλα.
Σαν τρώγαμε μαγιότικο ρίτσο, κλεμμένο όμως,
της μάνας μας μάς ήπιανε τσαι του μπεξή ο νόμος.
Το ξύλο απού τρώαμε, Θεέ μου, σε καλό μας
τσαι βρίσκαμε τσ' από το σχολειό μετά το διάολό μας.

Μ' εν ήτο μόνο οι εκδρομές κι οι ομορφιές του Μάη
οι σκάροι δεν εγίνουτο το μήνα αυτό κολάι.
Επιάναμε κι ετρώαμε, εβίαμε τσαι σ' άλλους,
εκάναμε τσαι λιόκαφτους πάντα τους πιο μιάλους.
Γιατί ήρκουτο στα στέματα και με τα φύκια επαίζα
κι ήκανε θραύση το αρμί απού 'το πάντα τέζα.

Είπαμε ψόματα πολλά αμ' είπαμε τσ' αλήθειες,
για τις χαμένες εποχές και τις παλιές συνήθειες.
Εκλάψαμε τη μοίρα μας τσαι ξανακλάψαμέ τη
τσ' εχιλοκαταράστημε το μαύρο μας κισμέτι.
Ούλες οι αναμνήσεις μας επνί(γ)ησαν στο κλάμα,
αφού 'рте η κουβέντα μας στου τόπου μας το δράμα.

Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στην κατηγορία του χώρου. Η ποίηση του Ηλία Βασιλαρά βρίθει από στοιχεία, που περιγράφουν το φυσικό και το κοινωνικό περιβάλλον της Καρπάθου και των Σπόων, ακόμα πιο συγκεκριμένα. Άλλωστε, ο πατριωτισμός των Καρπαθίων είναι

²⁰³ «Φολκλορισμός, είναι η αναγέννηση και αναβίωση παραδοσιακών μορφών λαϊκού βίου και πολιτισμού, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται κατά τρόπον οργανικό και ζωτικό στις ανάγκες της σύγχρονης ζωής, αλλά ασκούν, παρ' όλα αυτά, μια γοητεία σε διάφορες κοινωνικές ομάδες.» στο ίδιο, σ. 111

²⁰⁴ Στο ίδιο, σ.σ. 112-113

δεδομένος και το δέσιμο με τον τόπο τους τόσο στενό, ώστε τον θεωρούν είδος επίγειου παραδείσου, κυρίως όσοι βρίσκονται μακριά ή δεν έχουν απομακρυνθεί ποτέ από αυτόν και λογαριάζουν για ξενιτιά ακόμα και την μετακίνησή τους σε κάποιο προάστιο των Αθηνών²⁰⁵. Η σχέση κάθε κοινωνίας με το φυσικό της περιβάλλον διαμορφώνεται στη μακρά διάρκεια της ιστορίας μέσα σε συγκεκριμένα και ιστορικά καθορισμένα πλαίσια. Κάθε κοινωνία οικειοποιείται το περιβάλλον της στη βάση μιας διαλεκτικής με τη φύση, στη βάση ενός τρόπου παραγωγής. Η διαδικασία αυτή καθορίζεται με όρους ιστορικούς και αποτυπώνεται στο χώρο, ο οποίος παράγεται μ' αυτόν τον τρόπο. Ο φυσικός χώρος μετατρέπεται σε ανθρωπογενές τοπίο, αποτυπώνοντας έτσι τη διαχρονική παρουσία της ανθρώπινης δραστηριότητας, αλλά και της οικονομίας, των κοινωνικών δομών και της πολιτισμικής έκφρασης, όπως όλα αυτά εξελίχτηκαν μέσα στο χρόνο²⁰⁶. Ο ίδιος ο άνθρωπος ήταν μέλος αυτού του κόσμου για τον οποίο ένιωθε ότι τον συντρόφευε, τον χαροποιούσε και τον ξεκούραζε με το κελάηδημα και το πέταγμα των πουλιών, με το φύσημα του ανέμου, με το χρώμα των λουλουδιών, με το φως του ήλιου και του φεγγαριού και με τη δροσιά της αυγής και το πέρασμα των ζώων. Όλα τα στοιχεία του φυσικού κόσμου ένιωθε ότι γέμιζαν την ψυχή του και ολοκλήρωναν την ύπαρξή του²⁰⁷. Οι μαντινάδες παρέχουν πάμπολλες αναφορές στο τοπίο, αλλά και σε ζώα, που επίσης αποτελούν ισχυρά σύμβολα της τοπικής ταυτότητας, καθώς ανακαλούν στη μνήμη του ποιητή τις εμπειρίες του στο νησί, όταν ήταν νέος, ανακαλώντας τις παιδικές του αναμνήσεις, όταν περπατούσε στα βουνά και στο δύσβατο έδαφος της Καρπάθου για να πάει π.χ. στο σχολείο. Η μέθεξη στο τοπίο και στον κόσμο της φύσης εκφράζεται σε αυτούς τους στίχους «όπου οι λέξεις για τη φύση ξεφεύγουν από τη στενή, αντικειμενική τους σημασία και μετωνυμικά ή μεταφορικά παραπέμπουν σε άλλες, ευρύτερες και βαθύτερες έννοιες»²⁰⁸. Τα σύμβολα αυτά εξασφαλίζουν την ψυχική ισορροπία και ακεραιότητα του ποιητή και βοηθούν στην αποφυγή της αλλοτρίωσης στην οποία μπορεί να οδηγήσει η εσωτερική μετανάστευση²⁰⁹. Μέσα από τους στίχους παρουσιάζεται έντονα η αναζήτηση της πρωτογενούς τροφής που δίνει η φύση: νερό από τις

²⁰⁵ Γ. Ανδρειωμένος, «Καρπαθιακή λαογραφία και λογοτεχνική γραφή: το έργο της Εύρης Βαρίκα-Μοσκόβη και του Κώτσα Κυζούλη», στο *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ.Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, επιμ. Μ. Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2016, σ.σ. 143-176

²⁰⁶ Βλ. Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, ό.π., σ.σ. 15-37

²⁰⁷ Στο ίδιο, σ.σ. 259-260

²⁰⁸ Χρυσανθοπούλου Β., 'Ο τόπος της πατρίδας στο λόγο και στις εθιμικές τελετουργίες των Καρπαθίων της Κάμπερρας Αυστραλίας' στο *Κάρπαθος και Λαογραφία (Κάρπαθος, 21-26 Μαρτίου 2006)*, Πνευματικό κέντρο Δήμου Καρπάθου, Πρακτικά, Επιστ. Επιμέλεια: Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2008, σ.1043

²⁰⁹ Στο ίδιο, σ.σ. 1042-1043

βρύσες και τις πηγές, άγρια χόρτα, βότανα, φρούτα. Όλα αυτά παραπέμπουν συμβολικά στην αιώνια και αυθεντική διάσταση της φύσης, που ο πολιτισμός θεωρητικά δεν μπορεί να επηρεάσει²¹⁰. Όσον αφορά στη διάκριση ανάμεσα στις έννοιες του τόπου (place), του χώρου (space) και του τοπίου (landscape) η Βασιλική Χρυσανθοπούλου μας λέει ότι «η έννοια του τόπου είναι συνδεδεμένη με τη συγκεκριμένη σκοπιά και την προσωπική γνώση και εμπειρία του ατόμου, ενώ την έννοια του χώρου πρέπει να την εννοήσουμε κατά το δυνατόν αντικειμενικά (αν και προσλαμβάνεται με διαφορετικούς τρόπους από διαφόρους ανθρώπους). Το τοπίο, από την πλευρά του, σχετίζεται με τις έννοιες του τόπου και του χώρου, και θα πρέπει να νοηθεί ως μια έννοια, η διαμόρφωση της οποίας εξαρτάται από το εκάστοτε πολιτισμικό και από το ιστορικό πλαίσιο»²¹¹. Ο Α. Appadurai²¹², παρατηρεί ότι στο σύγχρονο, δραματικά απεδαφοποιημένο κόσμο, ο τόπος δεν είναι κατ' ανάγκη δεμένος με το χώρο και πρέπει να αντιμετωπίζεται μάλλον «ως δομή συναισθημάτων, ιδιότητα της κοινωνικής ζωής και ιδεολογία μιας εντοπισμένης (πραγματικά ή εικονικά) στο χώρο κοινότητας»²¹³.

Εν έχει σα του τόπου μας θάλασσα του καμάτου,
σαν του Χαδιού τ' Αϊ Γιαννιού και σα τ' Αντιπεράτου.
Μήε πιο νόστιμο ψωμί προ πάντω με το λάι,
που με τυρί και δυο ελές (δ)ε γίνεσαι κολάι.
Κι ένα κρομμύ Σποϊτικό με μια μπουνιά σπασμένο,
με δυο σαρδέλλες φετινές και φα ασπρικομένο.

Εγώ τσαι τη αθέρα της, παιδιά, τη καταπίνω
κι αν περισσέψει η ορά του κάτη (δ)ε τη δίνω.
Ετούτο το παλιόπραμα το παστωμένο αλάτι,
σα δε σου (δ)ώκου μια μπουτσά 'πομένει σου στο μάτι.
Ετούτη η παλιομένουλα τσ' η τσεφαλή του σκάρου,
μ' ανοίουσι την όρεξη όσα θα σιουντάρου.

Είπαμε για ψαρέματα, τσυνήγια και ξενύχτια
τσ' εμπλέαμε σιγά-σιγά εις του κρασιού τα δίχτυα.

²¹⁰ Στο ίδιο, σ. 1045

²¹¹ Στο ίδιο, σ.σ., 1034-1035, βλ. Hirsch E., 'Introduction. Landscape: Between Place and Space', in E. Xirsch and M. O' Hanlon (eds.), *The Anthropology of Landscape: Perspectives on Place and Space*, Clarendon Press, Oxford 1995, pp. 4-5, 8-9, 22-23.

²¹² Appadurai A., *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*, University of Minnesota Press, Minneapolis, London 1996, p.189

²¹³ Χρυσανθοπούλου Β., 'Ο τόπος της πατρίδας στο λόγο και στις εθιμικές τελετουργίες των Καρπαθίων της Κάμπερρας Αυστραλίας', ό.π., σ. 1036

Χαιρέτησα το Ξώπετρο και τού 'πα αύριο θά 'ρω
και στα Μυζητριάρικα επήα μ' ένα σάρτο.

Κι εγώ 'πρεπε να σηκωθώ να μη πιάσει ο γάρος,
πριν να γκαρίσει, δηλαδή, ο συμπαθής κουμπάρος.

Να φέρει απ' τα μελίτσια του καμιά κηρήθρα μέλι,
του πεύκου και τ' αθυμαδιού να φάει όποιος θέλει.

Επιάναμε κι ετρώαμε, εβίαμε τσαι σ' άλλους,
εκάναμε τσαι λιόκαφτους πάντα τους πιο μιάλους.
Γιατί ήρκουτο στα στέματα και με τα φύκια επαίζα
κι ήκανε θραύση το αρμί απού 'το πάντα τέζα.
Γιατί τους ξεγελούσαμε με το καουροχάλι,
αμέ λυπούμου που τσαι που του καουριού το χάλι,
μ' ο κοκκινομελίζωνος όμως ωσάν ετσίμπα,
εγίνουτο οι αναστολές όλες απού 'χα λίμπα
κι ήλεα, ένας κάουρας γεννά χίλια καούρια
και πάλι εσυνεπήρνε με του αρμιδιού η φούρια.

Κάποτε μ' ήδεσε ο μπεξής μ' ένα σχοί που κράει,
πενήντα χρόνια δε ξεχνώ κείνο το μαύρο Μάη.
Τότ(ε) ένα ρίτσο ήκλευγες τσ' ηύρισκες το πελά σου,
άσχετα πως πολλές φορές ήμπλεες άθελά σου.

Όπως κι αν είν' το ψάρεμα μου άρεσε του σκάρου,
παί σαν ήμουν δύσκολο σαν όλους μας το θάρρου.
Άμε σαν είσαι στο μπουτσί κι άλλος κουπιά σου κάνει,
κράει μαζί σου δυο γυαλιά γιατ' ένα (δ)ε σε φτάνει.
Θα τα γεμώσεις και τα δκυο με σκάρους άρο άρο,
αφού 'χεις άλλο στα κουπιά και λάμνει σα το γάρο.
Κι αν πιάσεις τσ' ένα θελυκό τσαι κάμεις το τσαι δέτη,
αρσενικούς στ' απόχι σου θε νά 'χεις περικέτι.
Πιάνεις μισοκιλίτικους και του κιλού συνήθως,
μ' επιάστη και πεντάκιλος κι αυτό δε είναι μύθος.

Την κάναμε την άλωνα και γήπεδο για μπάλα,
μα τα παιχνίδια εγίνουτο στο κάμπο τα μεγάλα.
Όξω εκείά επαίζαμε με τους Μισοχωρίτες,
θαρρώ τις πιο πολλές φορές εχάνα οι Εσποίτες.
Τώρα ο κάμπος έγινε καινούργια συνοικία,

με ένα ρημοτομικό τουλάχιστο βλακεία.

Να πλύνου μου, να ντύνου μου, να πήαινα στη βρύση,
απού 'παμε δεν ήπρεπε καέννας να μιλήσει.

Β. Δίστιχα κοινωνικοπολιτικού και οικονομικού προβληματισμού

Σε αυτή την κατηγορία ο ποιητής αναφέρεται στο παρόν, σχολιάζει τη σύγχρονη ζωή, τα νέα κοινωνικά δεδομένα και σατιρίζει την πολιτική επικαιρότητα. Σε πολλά από τα δίστιχα αυτά με εύστοχο -και πολλές φορές σατιρικό τόνο- σχολιάζει τον σύγχρονο πολιτισμό και τα νέα ήθη όπως αυτά διαμορφώθηκαν. Εδώ θα επανέλθουμε στο δίπολο «γραμμικός - κυκλικός» χρόνος, που αντιστοιχεί στη διάκριση μεταξύ «παραδοσιακής» και «σύγχρονης κοινωνίας». Αυτοί οι ιδεότυποι, μπορούν να μην ταυτίζονται απόλυτα με συγκεκριμένα κοινωνικά συστήματα, να θεωρείται, δηλαδή, ότι τα χαρακτηριστικά ενός ιδεότυπου ανήκουν αποκλειστικά και μόνο σε έναν συγκεκριμένο τύπο κοινωνικού σχηματισμού στο πλαίσιο μιας εξελικτικής θεώρησης. Οι δύο μορφές αντίληψης του χρόνου μπορεί να συνυπάρχουν στον ίδιο κοινωνικό σχηματισμό, στο πλαίσιο της συνάρθρωσης διαφορετικών τρόπων παραγωγής. Τα φαινόμενα του γραμμικού χρόνου σηματοδοτούν την παρουσία ενός αφηρημένου χρόνου (αυτού των ρολογιών), αλλά και μια αίσθηση προόδου, που παράγει και τη γραμμική αντίληψη για την ιστορική εξέλιξη, γενικά για τον τρόπο που κινούνται οι κοινωνίες μέσα στο χρόνο²¹⁴. Στις σύγχρονες κοινωνίες η σχέση του παρόντος με το παρελθόν αλλάζει, με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται και η αντίληψη του χρόνου, αλλά και η αίσθηση της ιστορίας. Η αέναη επανάληψη δίνει την θέση της στη διαρκή αλλαγή. Η εξιδανίκευση του παρελθόντος στη λατρεία του μέλλοντος. Η παράδοση στη νεωτερικότητα. Μέσα σ' αυτό το ιδεολογικό κλίμα, διαμορφώνονται παράλληλα και οι συνθήκες για την εμφάνιση νέων μορφών χρήσης και διαχείρισης του καθημερινού χρόνου, του χρόνου της παραγωγής. Πρόκειται για μία συλλογική νοοτροπία, που παράγει μια γραμμική αντίληψη για το χρόνο καθώς στηρίζει τον προσανατολισμό της στην αξία της υπέρβασης του εκάστοτε παρόντος από ένα μέλλον που πρέπει να είναι ανώτερο²¹⁵. Σ' αυτή την κατεύθυνση πιστεύουμε ότι κινείται η ποίηση αυτής της κατηγορίας του Ηλία Βασιλαρά. Ο ποιητής αποκαλύπτει και σχολιάζει την σύγχρονη ζωή, προσπαθεί να κατανοήσει τα νέα ήθη, μιλά για την πολιτική εξουσία, τα κοινωνικά προβλήματα, την οικονομική μετανάστευση, αλλά και την καθημερινότητα με τα ευχάριστα και δυσάρεστα περιστατικά.

²¹⁴ Νιτσιάκος Β., *Χτίζοντας το χώρο και το χρόνο*, ό.π., σ.σ. 120-121

²¹⁵ Στο ίδιο, σ.σ. 127-129

Και εσταυροκοπήθηκα κι είπα αυτό 'ναι θάμα,
να γίνει στην Αμερική Πρόεδρος ο Ομπάμα.
Κάθε φορά που τον θωρώ στων καναλιώ τους δέκτες,
μπράβο στους Αμερικανούς, λέω, τους θεομπαίχτες.
Βρε τούτοι εξυπνήσανε, είπα στον εαυτό μου,
τσιμπιέμαι κι είμαι ξυπνητός και κάνω το σταυρό μου.

Να σου κι η κρίση κι έρχεται και σειέται και λυγιέται
κι ανοίγουν πόρτες και περνά του κόσμου οι ηγέται...
Άλλοι πανικοβάλλονται κι άλλοι άνετοι το παίζου,
άραγε ποιοι 'ναι ειλικρινείς και ποιοι μας περιπαίζου.

Αν θέλεις να καλοπερνάς κι εσύ και τα παιδιά σου,
φύλαε εις τα νιάτα σου νά 'χεις στα γερατιά σου.
Εαν ξοδεύεις, άνθρωπε, σήμερα όσα έχεις,
σε δάνεια χιλιά λογιά αύριο θέ να τρέχεις.
Δάνεια για να στεγαστείς, δάνεια για να ζήσεις,
δάνεια για το γάμο σου, δάνεια για βαφτίσεις.
Μα αυτά όλα τα δάνεια οι τράπεζες τα δίνου
και μένου άδειες κάποτε, αν εύκολα τα εγκρίνου.

Βρε τι να γίνει ο Έλληνας με τούτα απού βλέπει,
σαν ψάρι νιώθει ο δυστυχής, που δεν του μένει λέπι,
γιατί τον ξελεπίζουνε απ' όλες τις απόψεις,
που σου 'ρχεται πολλές φορές τις φλέβες σου να κόψεις.

Ήμπε μέσα στο σπίτι μας καινούργια λέξη κι άλλη,
που δείχνει με πρώτη ματιά της γλώσσας μας τα κάλλη.
Μνημόνιο τη λέουσι, το λεξικό σου κοίτα,
δυο Μ, δυο Ν, δυο Όμικρο, το γιώτα και το ήτα.
Καλύτερα ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ έπρεπε να τη λέου,
αφού ούλους τους Έλληνες τους ήκαε να κλαιού.

Ότι μπορούσε έκλεβε καθένας κι ότι εμπόρει,
τεχνίτες πάσης φύσεως, αγρότες και εμπόροι.
Μόνο οι μισθοσυντήρητοι του Δημοσίου όμως,
γιατί τους ιδιωτικούς δεν ήπιανε ο νόμος,
μόνο αυτοί οι μισθωτοί πως εξαιρούνται λένε
και πως σε ότι επάθαμε μόνο αυτοί δεν φταίνε.
Μόνο αυτοί σηκώνουσι του κράτους μας το βάρος
και οι μαλάκες είναι αυτοί, μας λένε με το θάρρος.

Πόσα παιδιά πεθαίνουνσι καθημερινά ας σκεφθούμε
 κι εμείς με τόση απάθεια τα παρακολουθούμε.
 Κι ενώ τα προσωπάκια τους τα βλέπουμε θλιμμένα
 κι όπως στα μάτια τα κοιτάς θαρρείς κοιτού εσένα
 κι ενώ μπορεί ανάδοχος καθέννας μας να γίνει
 και να το μάθει η μάνα του και να χαρεί κι εκείνη.
 Εμείς πουλοσφυρίζομε με ενοχές καθόλου,
 ποιες είν' αλήθεια, άραγε, οι πράξεις τους Διαβόλου;

Το 2011, την εορτή τω Φώτω,
 έγινε μια συνάντηση πού 'δωσε τέτοιο κρότο,
 που η Ευρώπη σάστισε κι η ανθρωπότης όλη
 κι εσείουτο της Αγια-Σοφιάς, όσους κι αν είχε, οι θόλοι.
 Εσμίξαν οι Πρωθυπουργοί δύο χωρώ γειτόνω
 και έπεσε χαμόγελο και δάκρυ με το τόνο.
 Εσμίξαν οι Πρωθυπουργοί Ελλάδας και Τουρκίας,
 να παύσουν εκατέρωθεν, λέει, τας αδικίας.
 Εδώσαν και τα χέρια τω, κόψαν και τις κορδέλες
 κι είπαν μπροστά στις κάμερες δεν ξανακάνουν τρέλες.
 Τέτοια πλατιά χαμόγελα δεν είχα δει ποτέ μου,
 «Ταγίπ καρντάσι», άκουγα, και «Γιώργο αδελφέ μου».

Φοβήθηκε κι ο Σόιμπλε πού 'κανε το καμπόσο,
 ο Βαρουφάκης μήπως βρει στήριξη απού το Ρώσο
 και κάνει ένα κούρεμα, που εγώ δεν το ξανάδα
 κι εσβήστηκε το χρέος μας ΚΙ ΕΣΩΘΗ Η ΕΛΛΑΔΑ...

Με το καινούριο λεξικό πού 'γραψε ο Αλέξης,
 διόρθωσε της γλώσσας μας νοήματα και λέξεις,
 γιατί είχε πολλά λάθητα ο Μπαμπινιώτης στ' άλλο
 κι εγίνετο, φίλε Ραγιά, κονφούζιο μεγάλο...
 Κάμποσα παραδείγματα σας δίνω παρακάτω,
 παρμένα απ' το μνημόνιο, που ο Τσίπρας εκαυχάτο,
 πως θα το σχίσει μόλις βγει, πριν ορκιστεί ακόμα,
 ποιος Έλληνας δεν τ' άκουσε απ' το γλυκό του στόμα;
 «ΘΑ ΣΧΙΣΩ ΤΟ ΜΝΗΜΟΝΙΟ» θα πει «ΔΕΝ ΘΑ ΤΟ ΣΧΙΣΩ»,
 αλλά με άλλο όνομα θα το μεταβαφτίσω.

Απ' το καινούριο λεξικό είναι και τούτη η λέξη,
 ίσως και επινόηση του Τσίπρα του Αλέξη.
 Εκτός κι αν την εσκέφτηκε με τό 'να «ν» ο Γιάνης,
 που και εις τα εγγλέζικα που ξέρει δεν τον πιάνεις.
 Το Brussels Group πάει να πει η Βελγική Ομάδα,

που έτσι πια την Τρόικα θα λέει η (όλη η) Ελλάδα.

Πρώτη φορά Πρωθυπουργός που κάνει ό,τι λέει
και στις χαράς τα πέλαγα όλη η Ελλάδα πλέει.
Κι οι Έλληνες 'πού τη χαρά και την υπερηφάνεια
για τούτο τον Πρωθυπουργό πετού στα επουράνια.
Εύγε και ξαναεύγε σου, Μπράβο Τσίπρα Αλέξη,
πού 'σχισες δυο ΜΝΗΜΟΝΙΑ μόνο με μια σου λέξη.
Τώρα αν είν' χειρότερο κι αφού τα δυο το ΤΡΙΤΟ
και πως το ΤΕΤΑΡΤΟ έρχεται κι ένα μωρό θωρεί το.

Εκτός τη κρίση πού 'χομε κι είν' η ψυχή μας μαύρη
και μια σταλιά χαμόγελο μάταια ψάχνει νά 'βρει,
γιατί μας πετσοκόψασι απ' όλες τις απόψεις,
χωρίς να δουν το πρόβλημα κι αφού τις δύο όψεις.
Και εφτωχύνα τους φτωχούς και τη μεσαία τάξη
και έχουσι τους πλούσιους μη βρέξει και μη στάξει

Τρία εκατομμύρια ανθρώπινες ψυχούλες
παλεύουσι τα κύματα με ψεύτικες βαρκούλες.
Μέσα σε βάρκες φουσκωτές των είκοσι νομάτων
άλλοι πενήντα μπαίνουν κι άλλοι τόσοι νά 'το.
Πόσα παιδάκια πνιούνται ένας Θεός το ξέρει,
το γέλιο στις μανούλες τω ποιος θα το ξαναφέρει;
Γεμώσα τα νησάκια μας με ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ χιλιάδες,
χωρίς να φταίου ήμπασι σε ά(δ)ικούς πελάες.
Στη Κω, στο Καστελλόριζο, Λέσβο, Σάμο και Χίο,
ήπεσε απ' όλα τα νησιά ετούτο το λαχείο.
Μ' έχουν περίσσευμα ψυχής οι Έλληνες νησιώτες
κι οι Κώες κι οι Μυτιλινιοί κι οι Χιώτες κι οι Σαμιώτες.

Σε άλλους πάλι στίχους διακρίνουμε την αγωνία του για το μέλλον της
ιδιαίτερης πατρίδας του, της Καρπάθου, με τους προβληματισμούς του
να μεταδίδονται και στα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας. Επιβεβαιώνεται
έτσι η κοινωνική λειτουργία της σύγχρονης λαϊκής ποίησης²¹⁶ στη
διατήρηση και στο μετασχηματισμό των αξιών και των πρακτικών των
τοπικών κοινωνιών. Αυτό συνήθως προϋποθέτει ένα διάλογο που
δημιουργείται μέσα από τα έντυπα και τα μέσα διαδουκτιακής

²¹⁶ Αυδίκος Ε., *Η ταυτότητα της περιφέρειας στο μεσοπόλεμο: Το παράδειγμα της Ηπείρου*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1993, Βαρβούνης Μ., 'Πολιτισμική ταυτότητα και τοπικός τύπος', Πρακτικά συνεδρίου «Άξονες και προϋποθέσεις για μία διεπιστημονική έρευνα», Ίδρυμα Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου», Αθήνα 1995, σ.σ. 91-107

επικοινωνίας αναδεικνύοντας τη δύναμη της ποίησης ως αφηγηματικής και επικοινωνιακής πρακτικής καθώς και τη συμβολική της στη συγκρότηση της τοπικής συλλογικής ταυτότητας και της συλλογικής συνείδησης²¹⁷.

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΠΕΣΕΙ Η ΟΛΥΜΠΟΣ, του τόπου η κορωνίδα
και νά 'ν' αυτοδιοίκητη δεν έχει πιο ελπίδα;
Γιατί να πέσει η Όλυμπος, του τόπου ο Παρθενώνας,
πού 'τανε των εθίμων μας ο μόνος προμαχώνας;
Γιατί να πέσει η Όλυμπος, το τελευταίο κάστρο,
του ντόπιου μας πολιτισμού το πιο λαμπρό του άστρο;

Ετώρα πιο η ηθική επήρε άλλη θέση
και ότι βρει ο άνθρωπος κάνει κι ότι τ' αρέσει.
Κλέβει, σκοτώνει, ασελγεί, συκοφαντεί, προνεύγει,
ψεύδεται, ψευδομαρτυρά, βρίζει, κοροιδεύγει.
Κι ο σεβασμός περίπατο επήε σ' άλλους τόπους,
μήε γονιό πιο σέβονται, μήε και συνανθρώπους.
Ο προκομένος είν' χαζός, φρόνιμος ο τεμπέλης,
βλακεία είναι η δουλειά, φίλε μου, τι τη θέλεις;

Θωρούμε καφετέριες γεμάτες πρωί βρά(δ)υ,
με πρώτες τις γυναίκες μας που (δ)ε γίνονται κολάι.
Στη μια καρέκλα η μαμά και παρά πέρα η κόρη,
ποια θα φουμάρει πιο πολλά έχου κι οι δυο τω ζόρι.
Θωρούμε και το φίλο μας, τον οικογενειάρχη,
οπού 'χει μπουδρελόμπαρο σαν Βασιλιάς να άρχει,
να κάνει κι ότι δε θωρεί σε μια γωνιά το γιο του,
αφού το μπαρ παράδεισο έχει επίγειό του,
γι' αυτό τα διαζύγια πολύ δίνουν και παίρνου
και όποιον έχει πιο πολλά, θαυμάζου και συγχαίρου...

Το πιο μεγάλο ριφιφί λένε χωρίς ληστεία,
πως έγινε στην Κάρπαθο με τα Πηγάδια εστία.
Κι όσοι γλυτώσανε γελούν, κλαίνε αυτοί που 'τάχα(ν)
κι ενώ εσυναλλάσοντο, λεν δεν τα ξέρου, τάχα.
Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, χρηματοπυραμίδες,,
που μάθαμε απ' το internet κι απ' τις εφημερίδες
που όπως διαδίδεται δεν γράψαν μόνο ντόπιες,
γράψανε κι Ευρωπαϊκές και όχι όποιες κι όποιες.

²¹⁷ Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, ό.π., σ. 48

Τους λες κύριοι Έπαρχε, Δήμαρχε και Δεσπότη
 και Αστυνόμε βάλετε τέρμα στο φαγοπότι,
 που τό 'χουν ρίξει μερικοί κι ούτε ένας δεν ιδρώνει,
 μα και καυχούνται «νά 'ν' καλά ο Μπάρμπας στην Κορώνη».
 Έτσι δεν μένει τίποτα αφού να μη το κάνου
 και τους Παλαιοκώστηδες πολλές φορές προκάνου.

Μηδέν από μηδέν μηδέν στο Δήμο των Καρπάθιω,
 με άλλα λόγια χέστονε, φίλε, με το συμπάθιο.
 Μηδέν από μηδέν μηδέν, Καρπάθιε καϋμένηε,
 από τη Σημαντώναινα χίλιες φορές χεσμένε.
 Εκτός αν τα μηδενικά τα τρία εις τη κάρτα,
 σημαίνου εκατομμύρια για τη κυρία Μάρτα.

Τώρα σου κλεύγου ό,τι βρουν τσαι όποτε το θέλου
 να τιμωρήσει άθρωπος δεν βρίσκεται καθέλου
 Κλεύγου το πορτοφόλι σου, τω γυναικώ τις ζάντες
 κι έχουν οι κλέφτες σήμερα του νόμου τις αβάντες.
 Ανοί(γ)ου τσαι το σπίτι σου τσαι τ' αυτοκίνητό σου
 κι ομπρός αφού τα μάδια σου κλεύγου το κινητό σου.
 Τίνος να πεις το πόνο σου και ποιος να τον ακούσει,
 πού 'ναι οι κλέφτες άπειροι και πώς να τους ευρούσι;

Γ.Κοινωνικές αξίες και πρακτικές όπως αναδεικνύονται στα δίστιχα για γεγονότα της κοινωνικής ή προσωπικής ζωής ατόμων του οικογενειακού, φιλικού και πατριωτικού του περιβάλλοντος

Οι σχέσεις συγγένειας, με την ιδιαίτερη σημασία της εξ αίματος συγγένειας και του «σογιού» για την Κάρπαθο, αναδεικνύονται ως θεμελιώδης παράγοντας κοινωνικής συγκρότησης στην παραδοσιακή κοινωνία, όπως φαίνεται στην ποίηση του Ηλία Βασιλαρά. Η αιματική συγγένεια αποτελεί το κατεξοχήν φαινόμενο κοινωνικής μορφολογίας στην παραδοσιακή κοινωνία χωρίς όμως να είναι αποκλειστικό. Παρόλο που η αποσύνθεση των ευρύτερων συγγενειακών δομών είναι ένα γεγονός, η συγγένεια ως σχέση και ήθος ή ιδεολογία εξακολουθεί να επηρεάζει τις κοινωνικές σχέσεις σε πολλά επίπεδα. Πέρα από τις σχέσεις αιματικής συγγένειας, η οποία καθορίζει συμπεριφορές ομάδων και ατόμων, υπάρχουν και άλλες μορφές κοινωνικής συμμαχίας (alliance), οι οποίες χαρακτηρίζονται γενικά ως συμπληρωματικές κοινωνικές δομές. Αυτές δεν είναι παρά πλέγματα συλλογικών σχέσεων, που βασίζονται σε συγκεκριμένα συστήματα ανταλλαγής. Είναι σχέσεις που συνάπτονται κατά εθιμικούς τρόπους μεταξύ διαφόρων συγγενειακών ομάδων και

συνήθως εγκαθιδρύονται με κάποια μορφή ανταλλαγής εθιμικά και τελετουργικά καθιερωμένης, η οποία αποτελεί τη βάση για τη θεμελίωση μιας μακρόχρονης κοινωνικής αμοιβαιότητας, που υπαγορεύει ποικίλες ανταλλαγές μέσα σ' ένα σύστημα προσφορών και αντιπροσφορών, δώρων και αντιδώρων (π.χ. αλληλοβοήθεια, συνεργασία, υποστήριξη, ανταλλαγή δώρων κλπ.)²¹⁸. Ο γάμος, για παράδειγμα, πέρα από την ένωση δυο ανθρώπων και θεμελίωση μιας οικογένειας, αποτελεί μία μορφή ανταλλαγής μεταξύ δύο συγγενειακών ομάδων, η οποία καθιερώνει και μια σχέση αμοιβαιότητας, ένα είδος κοινωνικής συμμαχίας ανάμεσά τους, δεδομένου ότι ο καρπάθικος γάμος ως τελετή του κύκλου της ζωής στην παραδοσιακή κοινωνία του νησιού, περιλαμβάνει σειρά εκδηλώσεων, εθιμικών διαδικασιών ή τελετουργιών, οι οποίες καθώς απλώνονται στον χρόνο, αλλά και στον χώρο του τόπου τέλεσης του μυστηρίου, απαιτώντας την συμμετοχή και βοήθεια της ευρύτερης οικογένειας των μελλονύμφων, καταδεικνύουν την σημασία αυτού καθεαυτού του γεγονότος έχοντας ως σκοπό, κυρίως, την ευγονία, την αρμονική συμβίωση, την υγεία, την αφθονία και γενικότερα την ευημερία του νέου ζευγαριού. Παράλληλα, σηματοδοτούν τη νέα κοινωνική θέση του και τις νέες υποχρεώσεις, που απορρέουν απ' αυτήν. Να σημειώσουμε εδώ ότι παλαιότερα στην Κάρπαθο υπήρχαν κοινωνικές τάξεις αυστηρά περιχαρακωμένες και οι γαμήλιες ενώσεις τις σέβονταν. Η έκφραση «καλή γενιά» δεν έχει να κάνει με τον πλούτο της οικογένειας, ούτε με την μόρφωση των μελών της οικογένειας, αλλά έρχεται από πολύ παλιά. Και ο πλούτος και η μόρφωση είναι σημαντικά στην επιλογή του/της συζύγου, αλλά η «καλή γενιά» είναι στην κορυφή της αξιολόγησης²¹⁹.

Να συμφωνήσει η μάνα του ήθελε άρον - άρο
 και να 'χει και της αδελφής, το ναι της μ' ένα σμπάρο.
 Μανόλη, του 'λε' η γιαγιά, καλ' είν' η Μαριγούλα
 και ούτε τά 'χει άλλη καμιά τα φυσικά της ούλα.
 Μ' η θέση σου είναι αλλού, σε πιο ψηλό κονάτσι
 κι η πιο βαριά κανακαρά ταιριάζει σου Μανάτσι.
 Κι η θεία μου η Φωτεινή κι ο θείος ο Βαγγέλης,
 του 'λέγα ταιρι αντάξιο σου θά βρεις θέλεις δεν θέλεις.
 Έτσι ήτο τότες ο συρμός κι η εθιμοταξία,
 τ' αμπέλια και τα λιόφυτα να 'χουσι την αξία!
 Μόνο οι κανακάρη(δ)ες εγίνουτο ζευγάρια
 κι οι εξαιρέσεις ήτανε πάντα κακά χαπάρια.

²¹⁸ Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, ό.π., σ. 80

²¹⁹ Πίπινου Τ., «Προίκες, προικοσύμφωνα, γαμπρικότα και πεθερικότα» στο *Καρπαθιακά*, τ. Δ', εκδ. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Ρόδος 2012, σ.σ. 312-324

Ο Γάμος ως κοινωνική αξία στην κοινωνία της Καρπάθου

Δεδομένων των προαναφερομένων μόνο τυχαίο δεν μπορεί να θεωρηθεί το γεγονός, ότι η ομάδα των μαντινάδων/διστίχων με γαμήλιες ευχές είναι η πολυπληθέστερη όλων, στο πλαίσιο του ούτως ή άλλως τεράστιου σε όγκο ποιητικού έργου του Ηλία Βασιλαρά. Ακολουθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα, παίρνοντας τα πράγματα από την αρχή:

α. με τις ευχές για τα αρραβωνιάσματα ή σιάσματα:

Έστω και τηλεγραφικά στέλλουμε την ευχή μας,
νά 'ρθει στην αρραβώνα σας Γιάννη και αδερφή μας.
Νά 'ναι η ώρα η καλή στη νέα σας πορεία
και πάντα καλορίζικοι Γιάννη μας και Μαρία.

Εκεί να ζουν σαν βασιλείς, όχι μόνο με πλούτη,
αλλά και μ' ό,τι όμορφο, έχει η ζωή ετούτη.
Νά 'χουσι συμβουλάτορες γονείς πετυχημένους,
συγγενικά πνευματικά και φιλικά δεμένους.
Κι εμείς π' όλοι νοιαζόμαστε γι' αυτήν την αρραβώνα,
θέλομε νά 'ναι σ' όλα της η πρώτη του αιώνα.

Μεγάλη 'ν' η συγγένεια πού 'χω που τη μαμά μου
και στου Γιαννή τα σάσματα θα δείξω τη χαρά μου.
Να του 'φχηθώ ώρα καλή, αζάερφε Μιχάλη
κι ο γάμος του μέσ' στης χαράς τα σπίτια να το βάλει.

β. με τις ευχές για το κέρασμα της νύφης, λίγες ημέρες πριν τον γάμο,
από συγγενείς, αλλά και από τον ίδιο τον γαμπρό:

Η Παναγιά να ακλουθά τούτου του κερασμάτου,
μαζί και τ' Όθους ο Χριστός κι ο Άγιος του Σποάτου.

Αφού να τραγουδά ο γαμπρός στη νύφη είναι συνήθεια,
θα πρέπει ότι θα της πει όλα νά 'ναι αλήθεια.
Πάνω σε τούτη την αρχή το μπούσουλά μου στρέφω
και τ' όνειρό μας να ξεβγεί ελπίδες θε να τρέφω.

Σαν των παιδιώ μου ελίμενα το κέρασμα σου νά 'ρτη,
πού 'χω δυο λόγια να σου πω και δεν τα κάνω ζάφτι.
Βουτώ στο αίμα της καρδιάς, Ρηγούλα, κάθε γράμμα,
να μοιάζου ότι σου 'φχηθώ μ' εκείνω που σε κάμα.

Ακολουθεί μία σπάνια περίπτωση, όπου κατ' εξαίρεση του εθίμου τραγουδά και η νύφη, μιας και η χήρα μητέρα της δεν μπορεί να το κάνει:

Με του μπαμπά μου τη ψυχή και το δικό σου χέρι,
μάννα μου, πιάσε το πιτό που η κόρη σας προσφέρει.
Εστέρεψαν, μανούλα μου, οι βρύσες των ματιώ σου,
μ' ο γάμος μου νά 'ν' αφορμή για να μη κλάψεις πιο σου.
Δώσε μου την ευχούλα του που τόσο λαχταρώ τη,
αφού 'ναι δω η ψυχούλα του και δίπλα σου θωρώ τη.

γ. με ευχές για το στόλισμα γαμπρού και νύφης:

Έλα Παναγιά στο στόλισμα σήμερα του Θανάση
και κάνε το τό πιά 'μορφο και τυχερό στην πλάση.
Έμπα στα πρώτα ζάλα του με το Θεό παρέα,
ν' ανοίξει με τη γνώμη σας του γάμου του η αυλαία.
Στις προσευχές μας σ' είχαμε κι εμείς και τα παιδιά μας,
γιατ' ήσουν πάντα, Πόπη μου, άνθρωπος της καρδιάς μας.
Τώρα πετούμε από χαρά, καλή μας ξαδελφούλα,
απού σε καμαρώνομε να ντύνεσαι νυφούλα.

δ. με ευχές για το ξεπόρτισμα του γαμπρού:

Και γω γυρεύω στη χαρά να βρω αραβαΐσι,
να πω τ' Αλέκου δυο ευχές πριχού να ξεπορτίσει.
Έκκληση κάνω του Θεού και των Αγίω Πάντω,
νά 'ρτουσι εις τον γάμο σου να κάνουσι κουμάντο.

Σε τούτο το ξεπόρτισμα θα πιάσω το σφυμό σου
και θα ταιριάσω τις ευχές που θε να πω στο γιο σου.
Ωρα καλή χίλιες φορές στου Νικολή τη στράτα
και συ ευχή του μερακλή από σιμά του κράτα.

ε. με ευχές για το γύρεμα του γαμπρού:

Από μελίτσι ξακουστό, εργατική κυψέλη
φέρνομε την βασίλισσα του θείου του Βαγγέλη.
Να στέσομε το θρόνο της σ' ανάκτορο του νότου,
ταίρι να γίνει τ' άρχοντα και του γαμπρού του πρώτου.

στ. με ευχές για το μπάσιμο του γαμπρού, αμέσως μετά την τέλεση του μυστηρίου:

Ύποψε με γόρδιο δεσμό εδέθη μια αγάπη
κι ας την κλειώσει ο Θεός στης τύχης το ντουλάπι.
Πηγή να κάμει τη χαρά εις του σπιτιού το κέντρο
και να ποτίζει ολοζωής του γάμου σας το δέντρο.

Στο σπίτι της καλοπραγιάς που δεν του 'κούσκει λέξη,
όλοι μας κατασύφωνοι φέρνομε τον Αλέξη.
Χαλάλι σας χίλιες φορές ο μοναχός μας κρίνος,
που σαν την Πόπη αμίλητος, Άννα μου, είν' κι εκείνος.
Να βοηθά η Παναγιά κι ούλ' οι Άγιοι του κόσμου,
τη θλίψη από το σπίτι σας να διώξει ο αδερφός μου.

ζ. με ευχές στο γλέντι μετά τον γάμο, από γονείς, αδέρφια, παππούδες και
όλους τους υπόλοιπους συγγενείς:

Πάρ' την ευχή της μάννας σου, παιδί μας, πρώτα-πρώτα,
γλυκιά η ζωή σας να γινεί ωσάν της λύρας νότα.
Πάρε και των παππούω σου και του ενός και τ' άλλου,
να γίνου, γιέ μου, συνοδοί του γαμπρικού σου ζάλου.
Κάμε τες, Θε μου, τις ευχές που δίνω τ' Αναστάση,
πλούτη και γέλια και χαρές μέχρι που να χορτάσει.
Η ευλογία του Θεού καταμεσής σας νά 'μπει,
για νά 'στε καλορίζικοι Ρηγώ και Χαραλάμπη.

Με μητρική συγκίνηση το στόμα μου θ' ανοίξω,
το κλάμα μου και τις ευχές στο γάμο σου να σμίξω.
Κι εγώ και ο πατέρας σου δίνωμε την ευχή μας,
ώρα καλή κι ώρα χρυσή να σ' ακλουθά παιδί μας.

Με μια αδελφική ευχή που βγαίνει απ' την ψυχή μου,
θ' ανοίξω την καρδούλα μου στο γάμο σ' αδελφή μου.
Σόφη μου, ανέλαβα εγώ και για τις άλλες κόρες,
να σ' ευχηθώ εκ μέρους των στου χωρισμού τις ώρες.

Κι όση κλωστή εκέντησα, Θε μου, άλλη τόση κάν' τη
και δώσ' τη στην εγγόνη μου ασήμι και διαμάντι.
Κάνε τη κάθε βελονιά που κέντου στο τελάρω,
χαρές εις την Στασία μας που θέλω άρο-άρο.

Είσαι του θείου μου όνομα και μάλιστα το πρώτο
και να πετύχει ο γάμος σας 'πού το Θεό ζητώ το.

Πώς να εκφράσω τη χαρά ακόμα δεν γνωρίζω,
 που αυτό που νιώθω σήμερα όνειρο το νομίζω.
 Απίστευτο μου φαίνεται ειλικρινά το λέω
 κι άλλοτε θέλω να γελώ και άλλοτε να κλαίω.
 Τούτα τα συναισθήματα που νιώθω στη καρδιά μου,
 είν' και τα δύο της χαράς, Σταυρίτσα, ανηψιά μου.

Χριστέ κι Άη Νικόλα μου και του χωριού προστάτη,
 την Εύη μέσα στις χαράς βάλτε το μονοπάτι.
 Κάντε τη τή πιο τυχερή νυφούλα του Σποάτου,
 αφού κι ο Νίκος, λέουσι, παί 'ναι του καμάτου.
 Κρατάτε την αγάπη σας σαν τω ματιώ σας κόρη
 κι η Παναγιά να τη θωρεί από το Μισοχώρι.
 Γι' αυτό να ευτυχίσετε και ο Θεός που βλέπει,
 στο δέντρο της αγάπης σας βλαστούς να δώσει πρέπει.

Να κουκουλώσ' η τύχη σου κάθε παλιά σου έγνοια,
 δίπλα στον Γιάννη να περνάς ζωή μαλαματένια.
 Και κληρονόμο θά 'θελα νά 'χετε ως του χρόνου,
 να βαφτιστεί στην εκκλησιά τ' Αγίου σας γειτόνου.

Να του τραούου του Χριστού και τ' Αγίου Κωνσταντίνου,
 νά 'ρτουσι δίπλα στο Γιαννή την ώρα που τον ντύνου.
 Νά 'ρτει κοντά του ο Χριστός που ένα σάρτο απέχει,
 μπρος απ' τα ζάλα του Γιαννή τα γαμπρικά να τρέχει.

Να κάμει ο γάμος σας καρπούς που να μοσκολοούσι,
 να καμαρώνομε κι εμείς κι όσοι σας αγαπούσι.

Κάμε και μια διπλή παιδιά κι απ' τον μπαμπά σου αρχίνα
 κι εγώ, Μηνά μου, θα χαρώ και τα παιδιά κι η Ντίνα.

Ακόμα και οι αγαπημένοι νεκροί εκφράζουν τις ευχές τους στο ζευγάρι
 μέσα από το στόμα των εν ζωή στενών συγγενών:

Με ποια καρδιά από τις δυο να σου 'φγηθώ παί μου,
 με τ' άτυχου πατέρα σου ή με την εϊκή μου;
 Με τι κουράγιο να σου πω ώρα καλή Βασίλη
 και τι γλυκά λόγια να που δυο πικραμένα χείλη;
 Πού να τη βρω τη δύναμη και πώς να πάρω θάρρος,
 που δεν το συμερίστηκε το κλάμα μας ο χάρος;
 Μ' αν με ακούει ο Θεός, που πως μ' ακούει ξέρω,
 ας δώσει για το γάμο σου πολύ ενδιαφέρο.

Έλα Χριστέ και Παναγιά κι ούλ' οι Αγιοί του κόσμου,
να μη χολιάσει ένα λεπτό 'πό δω και μπρος ο γιος μου.

Πετώ, παιί μου, από χαρά εις τ' ουρανού τα ύψη
κι εσένα γέλιο να γενεί η αγιάτρευτή μου θλίψη.
Πετώ, παιί μου, από χαρά, κλαιώ και δεν αρνέφω,
πού 'θελα τα παιάκια σου να ζω να τ' ανεθρέφω.
Πετώ, παιί μου, από χαρά και τραουά και κλιέω,
μ' ήθελα όμως, Μανολή, να ζω να σου τα λέω.

Οι συγγενείς συμμετέχουν νοερά -αν και με έκδηλη απογοήτευση, ενίοτε και με πραγματική πίκρα έως και θυμό- και στους εκτός Καρπάθου γάμους των δικών τους ανθρώπων, μιας και οι όπου γης Καρπάθιοι φροντίζουν να τηρούν απαρέγκλιτα τα έθιμα του τόπου τους, για κάθε σημαντική στιγμή της ζωής τους:

Βρε Γιώργη είν' αληθινό, μα του Χριστού τη πίστη,
πως τον παντρεύεις το Γιαννή μόνος στο Κόρπους Κρίστι;
Εκεί παντρεύεται ο Γιαννής, λοιπόν, ο Λειβαδίτης,
πας κι ήχασέ τα ο Θεός ή μήπως είν' Χαρκίτης;

Ετούτα που συμβαίνουνσι δεν τά 'βαζα στο νου μου,
να πάρει η Αμερική τη θέση του χωριού μου.
Επήρατο απόφαση και χωνεψάτο κιόλα
ότι στους γάμους τις ευχές θα γράφω πιο στη κόλλα.
Κι αφού οι δικοί μας κάνουνσι στα ξένα τις χαρές τω
κι εγώ με το τηλέφωνο θα τους τις στέλνω έστω.

Βοήθα Άη Γιώργη μου κι οδήγα μου τη σκέψη,
που πρέπει στην Αμερική πάλι να ταξιδέψει.
Να κουαλήσει τις ευχές που θε να στείλω πάλι,
σ' ένα παιί που αγαπώ στη κόρη του Μιχάλη.

Αγαπημένη μου ανηψιά από τις τρεις η πρώτη,
τη πρόσκληση του γάμου σου στα χέρια μου κρατώ τη.
Ανοίω, ξανανοίω τη και τη συχνοδιαβάζω
και σαν τον άπιστο Θωμά της Εριφιλίας μοιάζω
γιατί θωρώ το γάμο σου στο Κόρπους Κρίστι, Άννα,
και συμφωνού πάππους, γιαγιές κι εκείνοι που σε 'κάννα.

Και φεύγου αφού το χωριό νύφες ωσά κι εσένα
και κάνουνσι το γάμο τω και ζιού πιο εις τα ξένα.
Εμού μου κακοφαίνεται κι αντίθετο με βρίσκει

τσ' αυτό που μας σερβέρεται το όμορφο κανίσκι.
 Γι' αυτό δεν πρέπει ούτε ευχή κανέννας να σας στέλλει,
 κι αν θά 'ρθουν ή δεν θά 'ρθουσι δε ξέρω αν σας μέλλει.
 Ωστόσο ο τύπος το καλεί και θε να του κλουθήξω
 και το μυαλό μου σ' ατραπούς καινούριους θε να ρίζω.

Φυσικά, παραπονεμένος δεν πρέπει να μείνει ούτε ο κουμπάρος, δεδομένου ότι η κουμπαριά αποτελεί μία μορφή πλασματικής συγγένειας, πολύ σημαντικής για την κοινωνία της Καρπάθου και γενικότερα για τις παραδοσιακές κοινότητες²²⁰. Ιδιαίτερα κατά την φάση μετάβασης στον αστικό τρόπο ζωής²²¹, τα δομικά κενά που αφήνουν οι συγγενειακές αρθρώσεις, καλύπτονται από μορφές πλασματικής συγγένειας, οι οποίες χαρακτηριστικά έχουν αποκληθεί «εναλλακτικές κοινωνικές δομές».

Κι εγώ στο Γιάννη θα 'φξηθώ, του γάμου το κουμπάρο,
 να στερεώσ' η κουμπαριά πού 'καμε άρον άρο.
 Γιάννη, να δεις την τύχη σου ο νους σου όπως κόβει,
 αφού ετούτη η χαρά σ' έφερε απ' τη Γλασκώβη.

Η απόκτηση τέκνων ως ανάσταση των παππούδων / γιαγιάδων / προγόνων

Η γέννηση πρωτογιού ή πρωτοκόρης, κανακάρη ή κανακαράς, αποτελούσε για την παραδοσιακή κοινωνία της Καρπάθου την πρώτη, μετά το γάμο, συγκινητική χαρά. Γι' αυτό και η ευχή, η οποία ακούγεται και κατά την ημέρα ακόμα του γάμου, αλλά και δινόταν -και δίνεται- σε κάθε ευκαιρία προς τους νιόπαντρους είναι:

Να κάμει ο γάμος σας καρπούς που να μοσκολοούσι,
 να καμαρώνομε κι εμείς κι όσοι σας αγαπούσι.

Κάμε και μια διπλή παιδιά κι απ' τον μπαμπά σου αρχίνα
 κι εγώ, Μηνά μου, θα χαρώ και τα παιδιά κι η Ντίνα.

Η ατεκνία θεωρείται δυστυχία. Το άτεκνο ζευγάρι, παλαιότερα, ήταν κοινωνικά και ηθικά υποβαθμισμένο, ενώ δεν προσκαλούνταν ούτε σε γάμους, ιδίως η γυναίκα²²². Κάθε καθυστέρηση στην πραγματοποίηση του ευτυχούς γεγονότος αποτελούσε το πρώτο μικρό σύννεφο στον

²²⁰ Herzfeld M., *Η ποιητική του ανδρισμού. Ανταγωνισμός και ταυτότητα σε ένα χωριό της Κρήτης*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012

²²¹ Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 2004, σ. 65

²²² Μακρής Ν., *Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου - Θέματα υλικού και κοινωνικού βίου*, εκδ. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Πειραιάς 2014, σ. 695

αίθριο ουρανό των νεονύμφων. Ανησυχούν κυρίως οι γονείς γιατί δεν θα τους «ανεστήσου» γρήγορα ή όσο θα βρίσκονται στη ζωή, για να «μτσάσουν εγγόνια», αλλά και οι νεόνυμφοι δεν είναι αμέτοχοι των φόβων αυτών ως προς την επίτευξη του μεγάλου προορισμού του γάμου. Η ρίζα του όλου θέματος ανάγεται στο γεγονός ότι ο Καρπάθιος έχει επινοήσει μία συμβολική «ανάσταση», μία «συμβολική μεταβίβαση της ύπαρξης»²²³, η οποία συντελείται με την ονοματοδοσία, την διαιώνιση του ονόματος. Όταν μία οικογένεια αποκτήσει παιδιά, τα οποία θα πάρουν τα ονόματα των νεκρών προπατόρων τους, συχνά στην Κάρπαθο ακούγεται η φράση «ανέστησε τον πατέρα του ή τη μάνα του». Η «ανάσταση» των προγόνων, όπως ονομάζουν οι Καρπάθιοι την προτίμηση να δίνουν στα πρωτότοκα τέκνα, αγόρια ή κορίτσια, το όνομα του εκ πατρός παππού και της εκ μητρός γιαγιάς αντίστοιχα, έχει τη ρίζα της στο κληρονομικό δίκαιο, δεδομένου ότι μόνο μέσω της «ανάστασης» θεμελιώνεται δικαίωμα στην προγονική περιουσία. Αυτό μπορεί βεβαίως να σχετίζεται με την μεταβίβαση της περιουσίας, αλλά κυρίως σημαίνει συμβολική μεταβίβαση της ύπαρξης.

Του κύρη του πατέρα του ο γιος τ' όνομα παίρνει
κι η πρωτοκόρη το χορό γιαγιάς και μάνας σέρνει.
Με τ' όνομα πάει μαζί το πράμα των παππούω,
πολλών αιώνων έθιμο πως ήτανε ακούω.
Αυτοί 'το οι κανακάρη(δ)ες και οι κανακαρές μας,
αυτοί 'το στην ομπροστολά κι εμείς εις τις σειρές μας.
Με κάποια διευκρίνιση που έχει σημασία,
στο πρωτογιό του πρωτογιού πάει η περιουσία
και όχι εις το πρωτογιό δεύτερου γιού ή τρίτου,
αυτού 'ναι ό,τι κρέμεται και κρύβει στο βρακί του!

Κρατούσα την ανάσα μου ν' ακούσω το μαντάτο,
ο δέκατος Βασιλαράς ο γυιός σου πως θε νά 'το.
Και ξαφνικά πρωί-πρωί με πήρε η Ειρήνη
και μού 'πε: «Ηλία, ο μπαμπάς απ' τον γιατρό εγίνει».
Μ' έπνιξε η συγκίνηση άσχετ' αν το καρτέρου,
πού 'γινε ο πόθος ο κρυφός κι ο καϋμός του γέρου.

Νάτος ο Γιώργης ο Λιγνός στην αγκαλιά του γιού του,
που το θαρρεί απίστευτο το θαύμα το νεκρού του.
Μεγάλωσε ολόχαρος κι άνθρωπος πρώτα γίνου,

²²³ Λυδάκη Α., «Λέγουν πως περνά άγγελος», στο *Καρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2003, σ. 384

πάρε τις χάρες των γονιών μα μοιάσε του κι εκείνου.
 Ζούσα την αγωνία σας ώσπου να τελειώσει,
 ώσπου να γεννηθεί η χαρά κάθε έγνοια σας να λειώσει.
 Κι είχε ο Θεός ορθάνοιχτο τ' αυτί του κι ήκουσέ μας,
 άσχετα πως η γέννα σου εκαρδιοχτύπησέ μας.
 Μ' αφού 'ρθαν όλα βολικά και κέρδισες την μάχη,
 άλλη αγωνία σαν κι αυτή να μη σου ξαναλάχει.
 Πο δω και μπρος μόνο χαρές της κόρης σου να πίνεις
 κι αρσενικού παιδιού μαμά, Ειρήνη μας, να γίνεις.

Κι εμείς ετούτη τη χαρά επεριμέναμε τη,
 γλήγορη νά 'να' η γέννα σου αλλά και σαλαμέτι.
 Κι αφού 'το πια κι αρσενικό, η πρώτη σας λαχτάρα,
 τότες κουμπάρο 'κόνισμα κάμε τη τή κουμπάρα!
 Πριν να χρονίσει το δεντρί του γάμου σας κουμπάροι,
 ήπιασε κι ήδεσε καρπό κι ήτο και παλληκάρι.

Εξάνουμά το στα κρυφά, ψεχάι δε του βρίσκω,
 απ' όλους πήρε το παιί μα πρώτ' απ' το Φραγκίσκο.
 Κι ας της χαρίζει ο Θεός καλά με το τσουάλι
 και να μην έχει δεύτερη τα ψυχικά της κάλλη.
 Κι ας σύρει και το πόι της μα τυχερή θε νά 'ναι,
 σύντομα Ειρήνη και Φραγκιός χεράκια θα κρατάνε.

Εγώ στα δυο χαμόγελα πού 'ρθαν μεσ' στη ζωή σας,
 να απαλύνουν προς στιγμή το πόνο του γονή σας.
 Σ' αυτά λιγάκι θα σταθώ, να τους φχηθώ να ζήσου,
 χιλιάδες λύπες και χαρές να μοιραστούν μαζί σου.

Κόρη μου πού 'σαι αφορμή να λεν και μένα θείο,
 δώρο σου την αγάπη μου 'πό τώρα σου την βίω.

Τα «Εφτά» και η βάπτιση των παιδιών

Ένα από τα παλαιότερα και πιο αξιομνημόνευτα έθιμα της Καρπάθου, το οποίο διατηρείται αναλλοίωτο μέχρι σήμερα, είναι το έθιμο των «Εφτά» ημερών, από την γέννηση του παιδιού. Αποτελεί καθαρά οικογενειακή εορτή, η οποία τελείται την έβδομη ημέρα μετά τη γέννηση²²⁴. Συγγενείς και φίλοι της οικογένειας του νεογέννητου, χωρίς να προηγηθεί καμιά

²²⁴ Πλέον, τα «Εφτά» γιορτάζονται σε μεγάλες αίθουσες δεξιώσεων και πολλές φορές το έθιμο δεν τελείται ακριβώς την έβδομη ημέρα από την γέννηση του βρέφους αφενός διότι οι προετοιμασίες είναι πολύπλοκες και το χρονικό διάστημα δεν επαρκεί, αφετέρου δε για λόγους προστασίας του νεογέννητου.

πρόσκληση, συγκεντρώνονται στο σπίτι του, για να γιορτάσουν τον ερχομό του στον κόσμο, ενώ προσκαλούνται και οι Μοίρες, που θα το «μοιράσουν» με όλα τα καλά. Στο βιβλίο *Το έθιμο των 'Εφτά' στην Κάρπαθο - Ιστορικές και Συγκριτικές προσεγγίσεις στον χώρο της Δωδεκανήσου*, του Φιλολόγου - Λαογράφου Παναγιώτη Μην. Αλεξιάδη, περιλαμβάνεται πρωτότυπο και πλούσιο εθνογραφικό, αρχειακό και βιβλιογραφικό υλικό, το οποίο παρουσιάζει και επιχειρεί να ερμηνεύσει σφαιρικά και ολοκληρωμένα το σημαντικό αυτό έθιμο, κυρίως στην Κάρπαθο και σε κοινότητες της καρπαθιακής διασποράς εντός και εκτός Ελλάδος²²⁵.

Να πω καλώς μας όρισε μικρό μας αδελφάκι,
το πιο χριστουγεννιάτικο όμορφο παιχνιδάκι,
που πιάσαμε στα χέρια μας κι εγώ και η Αννίκα
και θά 'χει την αγάπη μας παντοτινή του προίκα.

Ελάτε μοίρες του καλού κι ούλοι οι Αγιοί του κόσμου,
να το καλομοιράσετε τα μάτια και το φως μου.
Μοίρες που καθορίζετε τα χρόνια του Ηλία,
με χίλια τον φορτώσετε και πάλι νά 'ν' ελία.

Όσον αφορά στη βάφτιση του παιδιού, αυτή γίνεται με κάθε επισημότητα και με παράθεση δεξίωσης με παραδοσιακά φαγητά και μουσική. Συνήθως «τάζουν» το παιδί στο νονό (τατάς) ή στη νονά (ναννά) ακόμα και πριν τη γέννησή του, το δε όνομα, το οποίο θα δοθεί στο παιδί είναι ήδη γνωστό πολύ πριν την βάφτιση και σ αυτό δεν έχει κανένα λόγο ο νονός.

Του κάθε πάππου τ' όνειρο, Πανωχωρίτη ιδίως,
είναι να μείνει τ' όνομα από 'χει αιωνίως.
Γιατί κι αυτός κληρονομιά το βρήκε απ' το γονιό του,
γι' αυτό και περιμένει το και θέλει το απ' το γιο του.
Ούλα καλά 'ναι τα παιδιά, καθένα μ' άλλη χάρη,
μ' ο γιος του γιου μας κουαλεί πολύ βαρύ γομάρι.
Είναι γομάρι ζωντανό αξίας αμυθήτου,
που βρήκε απ' τον πατέρα του και πάει στο παιί του.
Κι αφού, λοιπόν, τόσο βαρύ είν' τούτο το φορτίο
κι εγώ του νέου Μοσχονά ευχές πολλές του βίω.

Γιατί ετούτο τ' όνομα, που σήμερ' ανεσταίνει,

²²⁵ Αλεξιάδης Παν. Μ. *Το έθιμο των 'Εφτά' στην Κάρπαθο - Ιστορικές και Συγκριτικές προσεγγίσεις στον χώρο της Δωδεκανήσου*, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2021

είν' ενός θείου που δεσμός χιλιά λογιά μας δένει.
 Ας είναι καλορίζικο τ' όνομα του 'γγονιού σου,
 θείο μου, ας ήτο να το δεις όπως το κόβγει ο νους σου.
 Γούρικο νά 'ναι τ' όνομα που παίρνεις Νικολέτο,
 πως είν' ανθρώπου τίμιου όπου περάσεις λέτο.

Θε μου μεγαλοδύναμε αφκρού τις προσευχές μας,
 να γίνου αιωνόβιες οι δυο καλαερφές μας.
 Τις δύο χριστιανούλες μας του Μάκη και της Εύης,
 Θε μου, καλά να τις θωρείς και να τις προστατεύεις.
 Γελά η Καπετανάκαινα συγκρατημένα έστω,
 που του παιδιού της τ' όνομα, Εύη, ανέστησές το.
 Χαίρεται για την μάνα σου ο κύρης σου κουμπάρο,
 μα το δικό του όνομα το θέλει άρο-άρο.
 Ας είναι καλορίζικο, κόρη μου, τ' όνομά σου
 κι όπως την πρώτη σου χαρά νά 'ν' και τα στέφανά σου.
 Μοιάσε της και της θείας σου, που παίρνεις τ' όνομά της,
 που ξέρω πως θα σ' αγαπά κι αυτή σαν τα παιδιά της.
 Έχω κι εγώ συμμετοχή σε τούτα τα βαφτίσια,
 που νιώθω ότι σ' αγαπώ με τους γονείς σου ίσια.
 Κι είναι πολύ ξεχωριστή η μέρα αυτή, παιδί μου,
 αφού σε κάνει χριστιανό τ' όνομα του γονή μου.

Ηλία διπλονόματα 'πό θείο κι από πάππου,
 ονόματα που αγαπώ και που πολύ εγάπου.
 Να μεγαλώσεις και τους δυο να ξεπεράσεις, γυιέ μου,
 κι εσύ να στέκεις δίπλα του, Άγιε Χαράλαμπέ μου.

Βέβαια, δεν μπορεί να λείπουν και οι ευχές προς τους νονούς, ο ρόλος των οποίων είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην καρπάθικη κοινωνία.

Και εις την κόρη του γιατρού να τρέξεις, Ευδοξία,
 να πάρει το πτυχίο της μ' άριστα και οξεία.
 Να γίνεις, Ευδοξία μου, στο τυχερό της γούρι,
 σύντομα νά 'ρθει κι ο γαμπρός και νά 'ναι κελεπούρι!

Ας τρέξει και στη κόρη μου, που τού 'βαλε τα μύρα,
 κάν' το παιδί γουρλίδικο και στη δική της μοίρα.
 Κι εγώ θ' ανάβω ένα κερί στη χάρη του Κυρίου,
 να βοηθά στα ονόματα τούτου του μυστηρίου.

Τα μύρα απού σου 'βαλε της Βένας μας η Πόπη,
 να γίνουσι του πάππου σου της γιατρείας σορόπι.

Και της νανάς σου τρέξε της, αξίζει της κι εκείνης,
παράνυφος στο γάμο της εγλήορα να γίνεις.

Η λατρεία των Αγίων στην Κάρπαθο

Μέσα από τις μαντινάδες που παρουσιάσαμε και που αφορούν στα γεγονότα του εθμικού κύκλου της ζωής, καταδεικνύεται εμφανέστατα η βαθειά πίστη του Καρπάθιου προς τον Θεό και ακόμα περισσότερο προς τον «γείτονα» του Άγιο. Ο κάτοικος της Καρπάθου, αν και δεν είχε πάντοτε στενή επαφή με την πλούσια ορθόδοξη εκκλησιαστική γραμματεία, εξαιτίας ποικίλων αιτιών (χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, κατοχή από Οθωμανούς ή καθολικούς Ιταλούς κ.άλ), εντούτοις αναπλήρωνε τα κενά με την ανελλιπή παρακολούθηση όλων των εκκλησιαστικών ακολουθιών. Ζώντας καθημερινά μέσα στον Ναό, ο οποίος βρισκόταν πάντοτε στο κέντρο του χωριού και με βάση αυτόν χτίζονταν τα σπίτια σε ομόκεντρους κύκλους και συμμετέχοντας σε όλες τις σχετικές ακολουθίες, ο Καρπάθιος Ορθόδοξος χριστιανός ανέπτυξε μια έντονη και στενή σχέση με τις εσώτατες αλήθειες της πίστης και εφήρμοσε τα σχετικά διδάγματα στην καθημερινότητά του. Ο Άγιος, λοιπόν, στον Ναό του πρέπει να έχει εικόνες, καντήλια, κερί, θυμίαμα, να σταυροκοπιούνται οι πιστοί όταν περνούν ή μπαίνουν μέσα στον Ναό, να τελούν Λειτουργίες και γενικά να χαίρει σεβασμού από τους πιστούς. Ένας «σβηστός» Άγιος, του οποίου δεν ανάβει καντήλι μπροστά στην εικόνα του, θεωρείται κάπως σαν τον άνθρωπο, ο οποίος μένει νηστικός. Ακόμα χειρότερο είναι το να μένει απεριποίητος ο Ναός του και να μην λειτουργηθεί την ημέρα της γιορτής του. Η χάρη του Αγίου εξασφαλίζεται με την επίκλησή της από τον πιστό, ο οποίος έχει ανάγκη, συνοδευόμενη, όμως, από τάξιμο, το οποίο πολλές φορές ο Άγιος το απαιτεί²²⁶. Στην Κάρπαθο ο τρόπος λατρείας και εκτέλεσης θρησκευτικών καθηκόντων παρουσιάζει όχι μόνο ομοιότητες με αρχαίες θρησκευτικές πρακτικές, αλλά και δεδομένα προσαρμογής των παλαιών στοιχείων σε νέες συνθήκες. «*Η μελέτη της αγιολατρείας στην Κάρπαθο, μας δείχνει ότι ο άνθρωπος του νησιού, όπως άλλωστε συμβαίνει σε πανελλήνιο επίπεδο, έχει δομήσει ένα υπερφυσικό δίκτυο προστασίας για τη καθημερινή του ζωή, το οποίο επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια του κύκλου του χρόνου*»²²⁷. Βεβαίως ο Καρπάθιος δεν θα ήταν δυνατόν να μην παρακαλέσει τους Αγίους να βοηθήσουν και σε όλες τις σημαντικές στιγμές της ζωής του, όπως ήδη είδαμε στα χαρακτηριστικά παραδείγματα μαντινάδων, που αφορούν στην γέννηση, στην βάπτισή ή

²²⁶ Βαρβούνης Μ., «Καρπαθιακή λαϊκή Αγιολατρεία» στο *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, επιμ. Μ. Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2016, σ. 230

²²⁷ Βαρβούνης Μ., «Καρπαθιακή λαϊκή Αγιολατρεία», ό.π., σ. 218

στον γάμο. Και ο ίδιος ο Καρπάθιος όμως θα εκτελέσει με προσήλωση τα τάματα και τις αφιερώσεις του προς το Θεό. Για παράδειγμα η έγκυος, η οποία προσπάθησε πολύ για να αποκτήσει παιδί, θα το τάξει στην Παναγία ή σε κάποιον Άγιο και όταν το αποκτήσει θα του δώσει το όνομα της Παναγίας ή του συγκεκριμένου Αγίου, στον οποίο το έταξε. Θεωρείται μεγάλη αμαρτία να μην το «ονοματίσει».

Κι είχε ο Θεός ορθάνοιχτο τ' αυτί του κι ήκουσέ μας,
 άσχετα πως η γέννα σου εκαρδιοχτύπησέ μας.

Ο πόνος του θανάτου και το μοιρολόι

Ο θάνατος είναι ουσιαστικά ένα κοινωνικό γεγονός, που αποτελεί όμως συγχρόνως το «φοβερότατο» και «ξένον» μυστήριο, το οποίο συγκλονίζει την ανθρώπινη ύπαρξη συθέμελα και την τοποθετεί δυναμικά ενώπιον των εσχάτων ορίων της. Βιώνεται η τραγική μοναξιά των πενθούντων και η δια των δακρύων αναζήτηση στηρίγματος, άλλοτε σε συγγενείς και φίλους και άλλοτε σε Αγίους, αλλά κυρίως στο Δημιουργό, ο οποίος είναι η μόνη κατά φύση παραμυθία των θλιβομένων και έχει την δυνατότητα να παράσχει την ανάπαυση στους κεκοιμημένους δούλους του. Ο θάνατος μοιάζει να αφανίζει την ανθρώπινη φύση και να καταστρέφει το «κατ' εικόνα» του ανθρώπου, το οποίο εδράζεται στην ενότητα ψυχής και σώματος. Τα έθιμα και οι σχετικές με τον θάνατο τοπικές παραδόσεις αποτελούν χαρακτηριστικό πεδίο, όπου μπορεί να ανιχνευτεί η σχέση του Καρπάθιου με το επέκεινα και το υπερβατικό, καθώς και η στενή σχέση αυτού με εξωχριστιανικές παραδόσεις και συνήθειες. Από τα έθιμα και τις παραδόσεις των τριών σταθμών της ανθρώπινης ζωής (γέννηση-γάμος-θάνατος), εκείνα του θανάτου είναι αυτά, τα οποία παρουσιάζουν μεγαλύτερο πλήθος και ποικιλία, καθώς και τις μεγαλύτερες αντιστάσεις για αλλαγή ή κατάργησή τους. Οι τελετουργίες του θανάτου επισημαίνουν τη αναχώρηση από τον επίγειο κόσμο και την ενσωμάτωση στην κοινωνία του υπερέραν, του επέκεινα²²⁸. Σύμφωνα με την καρπάθικη κοσμολογία και τις λαϊκές πεποιθήσεις για το θάνατο, αυτός αποτελεί θεϊκή απόφαση («είναι θέλημα Θεού» ή «ο Θεός τον επήρε»). Κατά μια άλλη αντίληψη, ο θάνατος είναι προδιαγεγραμμένος από την τύχη («ήτο το τυχερό του», «τόσα (χρόνια) του χε γραμμένα (η Τύχη)». Γενικά ότι αφορά στη ζωή είναι έργο της τύχης²²⁹. Μέσα από τα

²²⁸ Λυδάκη Α., «Λέγουν πως περνά άγγελος», στο *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2003, σ. 360

²²⁹ Κρησιώτη Μ., «Το ψωμί και η κακή ώρα στην Κάρπαθο», στο *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, επιμ. Μ. Αλ. Αλεξιάδης, Αθήνα 2016, σ. 538.

μοιρολόγια, τα ταφικά έθιμα και τις δεισιδαιμονίες φανερώνεται η προσήλωση στον επίγειο κόσμο, η άρνηση του αναπόφευκτου και η κατάφαση της ζωής, έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται και εκτυλίσσεται στην Κάρπαθο.

Τα τελευταία λόγια σου, που μού 'πες στη κουζίνα,
 ήταν ανάγκη νά 'τανε, μπαμπά, σωστά κι εκείνα;
 Ήταν ανάγκη να μου πεις: «Ηλία, εδώ τελειώνω
 κι άρχισε, γυιέ μου, πίνε το σιγά-σιγά τον πόνο;»
 Ξέρω γιατί μου τό 'λεγες στα μάτια σου το είδα,
 'πό μένα κι όχι απ' τους γιατρούς γύρευες κάποια ελπίδα!
 Νόμιζες η αγάπη μου το γιατρικό σου θά 'ταν,
 να μην σ' αφήσει να διαβείς κάθε θνητού την στράτα.
 Κι άνοιξα την καρδούλα και όλη ήβγαλά τη
 κι εσκέπασά σε, κύρη μου, στου πόνου το κρεββάτι!
 Είδα ανακουφίστηκες, πήρες λίγο κουράγιο
 και ζήτησα ούλους τους γιατρούς κι όπου κι αν είχε Άγιο!
 Μα τίποτε δεν έκανα όσο κι αν επολέμου,
 μια αφού με χρειάστηκες σε πρόδωσα, γονιέ μου!
 Με τούτο το παράπονο δώδεκα μήνες κλαίω,
 ό,τι εμπόρου σου 'καμα κι όμως θαρρώ πως φταίω!

Θε μου, γιατί ήκανες τέτοιο σφάλμα μεγάλο,
 δεν έφτανε όσα 'χαμε και πρόσθεσές μας κι άλλο;
 Θε μου, γιατί τον άφηνες τον Ήλιο ν' ανατείλει,
 της τελευταίας Κυριακής τ' έρημου τούτ' Απρίλη;

Δεν το πιστεύγει άνθρωπος κι ούλοι ανερωτούται,
 πεθαίνουνσι και τα θεριά, οι ανίκητοι νικούνται;
 Κράσις που δεν ελύγιζες με τίποτα ποτέ σου,
 στου χάροντα το θέλημα πώς είπες το εινάί σου;
 Ή μήπως σε ξεγέλασε, πας σου 'παιξε παιχνίδι
 κι επήρε σε εμαΐ του σ' αγύριστο ταξείδι;
 Μη σου 'πε «πάμε στο γυαλό» κι έβαλες τη σφραγίδα
 κι έπεσες εις του χάροντα, θείε μου, τη παγίδα;
 -«Μια βάρκα εί(δ)α γαλανή κι άσπρη μπογιατισμένη,
 ολόδια η βάρκα μου καλοσυγυρισμένη.
 Είδα και μέσα μερικούς, μου φάνησα γνωστοί μου
 κι είπα θα περιμένουσι να πάω οι ανηψοί μου!

Σ' ήχασε, θείε, η Κάρπαθος, σ' ήχασε το χωριό σου,
 θα κλιούν όσοι σε γνώρισαν τον πρόωρο χαμό σου.

Σ' ήχασαν κι οι κουμπάροι σου και ο βαφτιστικός σου
και θά 'ναι απαρηγόρητοι που δε γυρίζεις πιο σου.
Στο πρόσωπό του φαίνεται η ζωγραφιά της λύπης
κι (δ)έ θα ξανάρτη στο χωριό, αφού εσύ θα λείπεις.

Μοίρα γιατί μας τό 'παιξες και τούτο το παιχνίδι,
δεν έφταναν τόσοι καμοί που πότισές μας ήδη;
Δεν σου 'φτανε τ' αδέρφι μου που μικροχάσαμε τό,
δώδεκα χρόνια σήμερα κι ακόμα κλαίομέ το.
Δεν σου 'φταναν οι θείοι μου ο Γιώργος και ο Γιάννης
κι ήθελες κι άλλον; Πού το πας μοίρα; Να μας τρελλάνεις;

Απ' τη Μαμά, απ' το Μπαμπά, τους θείους και τις θείες,
ανήψια, φίλους και δικούς, πού 'φνες κι (δ)έ τους είες.
Ας είν' η πλάκα σου ελαφρά κι η γη που σε σκεπάζει,
πούπουλο νά 'ναι κι άρωμα επάνω σου να στάζει.

Ήταν επιθυμία σου στο Σπόα να σε θάψουν
κι η αδελφή κι η μάννα σου τη μοίρα σου να κλάψου.
Αμπάφυλλο νά 'ναι, λοιπό, το χώμα που σε βάζου,
τα δάκρυά μας απάνω του πάντα δροσιά να στάζου.
Της αύρας το χαΐδεμα που δε βαρεί ένα δράμι,
του τάφου σου το σκέπασμα ο πόνος μας να κάμει.
Ν' αναπαυθείς στα πιο απαλά άνθη του παραδείσου,
νά 'ν' αγγελούδι ο Κωστής, ο γιος της αερφής σου!

Μεγάλος αριθμός διστίχων του Ηλία Βασιλαρά είναι αφιερωμένος στα
αγαπημένα πρόσωπα της στενότερης οικογένειάς του, όπως:

α.για τον πατέρα του:

Ο κύρης μου 'το μερακλής δεν είχε δευτερό του,
ούτε σε προηγούμενο ούτε και στο καιρό του.
Ήτανε κι Αμερικανός πού 'το σπουδαίο τότες,
που φέρνα λέει χρήματα, που τρώασι κι οι κότες!
Μα του γονιού μου η λογική ξεχώριζ' από τότες
κι ήτο και στα ογδόντα του πρώτη μέσα στις πρώτες.

Πού 'το εκείνη η φωνή, τι μαστοριά 'το εκείνη
γιατ' είχε το τραγούδι του τόσο πολύ γιαγκίνι;

β.για την μητέρα του:

Η μάνα μου ήτο φτωχή μα τίμια και άξα
 κι όμορφη σαν την Παναγιά, κι ακόμα δεν αλλάξα,
 τα κάλλη της τα ψυχικά ούτε και του προσώπου,
 τέτοιας λοής συνδυασμό δεν βρίσκεις όπου κι όπου.
 Του Γιώργη και της Ποθουλιάς του Λειβαδίτη κόρη,
 χρυσή καρδιά που ο κύρης μας στα μάτια της εθώρει.
 Κι άσχετ' αν είχε πέραση ο κύρης μου όπου πήε,
 της μάνας μου τα φυσικά σ' άλλη κόρη εν είε!
 Δεν είχε όμορφότερη και πιο αισθηματία,
 δυο φυσικά αφού 'τανε στο κύρη μου αιτία,
 να μην κοιτάζει άλλη καμιά απ' όσες τον εθέλα,
 κανακαρές και πλούσιες, που συχνοπαραγγέλα.

γ.για τη σύζυγό του:

Του πρώτου χρόνου η δοκιμή σε βγάζει αριστούχα,
 γι' αυτό δοξάζω το Θεό για την λαχιά αφού 'χα.
 Μού 'δειξες την αγάπη σου και την καλοπραγιά σου,
 την όμορφή σου τη ψυχή και τη λεπτή καρδιά σου.
 Και τους γονιούς μου εκτιμάς, Ντίνα, σαν τους δικούς σου
 κι άριστα θά 'ναι ο βαθμός κάθε ενδεικτικού σου.

Κι η Παναγιά μου έγινες με του Χριστού τη γέννα,
 θα σε λατρεύω, Ντίνα μου, ωσά κι Αυτή και σένα!
 Σου δίνω την αγάπη μου παντοτινό σου δώρο
 και όσο ο καιρός περνά θε να πληρώνω φόρο.

δ.για τους τρεις γιους του:

Γυιέ μου,
 τη λέξη αυτή το χέρι μου πρώτη φορά τη γράφει
 κι είσαι εσύ η αφορμή της φτώχειας μας χρυσάφι.
 Παιδί μου, αφού σε θωρώ κι ακόμα δεν πιστεύω,
 πως είσ' αυτό που γύρευα πια να μην το γυρεύω.
 Όνειρο και ελπίδα μας κι ευχή και προσευχή μας,
 γίνηκες τώρα η χαρά στο σπίτι μας, παιδί μας.

Θέλω να μπεις στην σκέψη μου, Χάρη, να την διαβάσεις,
 τα όνειρα που πλάθομε για σένανε να πιάσεις.
 Εγώ σου πλάθω όνειρα ανθρώπου με αξία
 και το Χριστό παρακαλώ να σου χαρίζει υγεία.

Άκη, ετούτη τη χαρά εγώ περιμένά τη
 κι ωσάν μου τηλεφώνησες είπα παιϊ μου νάτη!

Ξέρω πως έχεις, Άκη μου, πάρα πολλά προσόντα,
γι' αυτό η επιτυχία σου δεν ήρθε από σπόντα.
Έχεις χαρίσματα πολλά κι ωσάν τ' ανακαλύψεις,
από καμιά διάκριση παιί μου δεν θα λείψεις.

Η σημασία της συγγένειας

Πολλά όμως είναι και τα δίστιχα που έχουν αφιερωθεί σε συγγενικά του πρόσωπα, του ευρύτερου οικογενειακού του κύκλου, με ποικίλες αφορμές που περιλαμβάνουν από γιορτές και γενέθλια, ταξίδια στην ιδιαίτερη πατρίδα, αλλά και κάθε είδους επιτυχίες στη ζωή τους, όπως εισαγωγή σε πανεπιστήμιο, απόκτηση πτυχίου, επαγγελματική αποκατάσταση, απόκτηση υλικών αγαθών κ.λπ. Πάντα ο Ηλίας Βασιλαράς έχει ένα όμορφο δίστιχο για όλους και για κάθε σημαντική στιγμή της ζωής τους. Άλλωστε, ο ρόλος του συγγενικού δεσμού και της αλληλεγγύης που αναπτύσσεται γύρω από αυτόν, αλλά και γύρω από την κοινή βιοτική και πολιτισμική παράδοση των μελών, φαίνεται ότι είναι θεμελιακός στην ποίηση του Ηλία Βασιλαρά. Η βιοτική σχέση που υπαγορεύεται από το συγγενικό δεσμό αποτελεί όχι μόνο το συνεκτικό κριτήριο γύρω από το οποίο υφάινεται η οικονομική δομή και λειτουργία πρωτογενών κοινωνικών ομάδων, αλλά και τον οδηγό για την ευρύτερη διαμόρφωση και συνοχή τους²³⁰. Η κοινωνική ηθική, όπως τουλάχιστον αντανακλάται στο δημοτικό τραγούδι, συνθέτει επίσης μια αυτοτελή έκφραση στο σύστημα αξιών, που συνθέτουν χωροχρονικά την ιδεολογία της κοινότητας. Από την άποψη αυτή η κοινωνική ηθική αποτελεί -στο πλαίσιο του οικονομικο-κοινωνικού και πολιτισμικού συστήματος-, την κατεξοχήν «σταθερά», γύρω από τη οποία χαλυβδώνεται η συνοχή και η αλληλεγγύη των μελών της ευρείας πρωτογενούς κοινωνικής ομάδας²³¹.
Ας δούμε μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα:

Του Ιούνη 6, Κάρπαθος, του '73,
πιάνω να γράψω δυο γραμμές σε σας θείε και θεία.
Μου είναι δύσκολο πολύ να βρω λόγια ν' αρχίσω,
τη τόση μου ανημελιά να δικαιολογήσω.
Δεν θέλω νά 'βρω αφορμές για να ζητήσω δίκιο,
γιατί δεν είναι όμορφο ούτε καθόλ' αντρίκιο.
Αν ήτο νά 'χα εμετί αίστημα παραπάνω,
θά 'πρεπε κάθε παποριά και γράμμα να σας κάνω.

²³⁰ Κοντογιώργης Γ., *Η ελληνική λαϊκή ιδεολογία. Πολιτικο-οικονομική μελέτη του δημοτικού τραγουδιού*, Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1991, σ.σ. 70-71

²³¹ Στο ίδιο, σ.σ. 85-86

Κι οι δυο πονούμε, ξάδελφε, πολύ στο ίδιο πράμα,
τον τόπο που γεννήθημε κι αυτούς που μας εκάμα.
Αυτό δείχνουν τα δάκρυα σου την ώρα του φευγού σου,
που τις καρδιές μας έκαψε η φλόγα του καϊμού σου.

Αφού κι αυτό το όνειρο επραγματοποιήθει,
τόρα όλα μου φαίνονται σαν ένα παραμύθι,
παιδιά, χωράφια, 'νάκτορα, 'υτοκίνητα και σκάφος,
τον φτιάχνει αυτό τον πίνακα μάφε κάποιος ζωγράφος;
Εκτύπησες τους στόχους σου πριχού να σαραντίσεις,
νά 'σαι καλά να τα χαρείς μα και να προικίσεις.
Τα πλούτη νά 'ναι ποταμός στο μαγαζί που κάνα
κι η αδελφή τους να χαρεί και η γιαγιά κι η μάνα.
Θεία και Σόφη και Φανή είθε ο Θεός που βλέπει,
να σας γεμίσει τις καρδιές και των παιδιώ τις τσέπες.

Τα κάλλη σου τα ηθικά, του νου σου και της νιότης,
με δυο πτυχία στόλισες στο άνθος της νεότης.
Στη μόρφωση μικρώ παιδιώ τα θέμελα θα βάλλεις,
μα και στο χαρακτήρα τω, Σόφη μου, θα συμβάλλεις.
Να βγάλουσι τα χέρια σου, Σόφη, τον κυβερνήτη,
που θα φιλιώσει τους λαούς να σώσει τον πλανήτη.

Όσα κι αν είν' τα χρόνια σου δικά σου είναι ούλα
και θέλουμε να τα χαρείς καλή μας ξαδελφούλα.
Κι εκείνοι που το σκέφτηκαν ετούτο το surprise,
ήτανε η ιδέα τους στ' αλήθεια very nice.

Τότες ετούτη η χαρά θαρρώ 'ναι θείο δώρο
και ψάχνεις νά 'βρεις του Θεού μέσ' στη καρδιά σου χώρο.
Κι όταν αυτή η χαρά καημός τόσων ανθρώπω ήτο,
που 'φύα με παράπονο κι επήρατο μαζί τω
και όσοι επομείνασι χίλιους σταυρούς εκάνα,
αφού ο πατέρας πιο δεν ζει, σιας(;) να χαρεί η μάνα
να καμαρώσουσι κι αυτοί ωσάν δικοί άνθρωποι,
που το φαρμάκι θα γενεί στα χείλη τω σορόπι.

Ξεπέρασες, Πλουσία μας, κάθε μας προσδοκία
και μπήκες στο MIT και σε μικρή ηλικία.
Απ' την επιτυχία σου πήραν κι εμάς τα σκάγια
και το χωριό και το νησί τα χώματά μας τ' άγια.
Έγινες συνεργάτιδα σε ένα Ινστιτούτο,
π' όλα τα κράτη του ντουινιά ζηλεύου και τιμούτο,

γιατ' είναι στην καλύτερη παγκόσμια τετράδα
και η συνεργασία σου τιμά και την Ελλάδα.

Θέλει πολύ προσπάθεια, υπομονή και πείσμα,
για να κερδίσει άνθρωπος του νομικού το χρίσμα.
Εσύ αυτό το τρίπτυχο τό 'χες στο νου σου, Βίκυ
και τώρα κάθε έννοια σου στο παρελθόν ανήκει.

Η αξία της φιλίας

Αντίστοιχες αφορμές γεννούν αντίστοιχου περιεχομένου δίστιχα για τους αγαπημένους του φίλους, ξεκινώντας από τα άγουρα γυμνασιακά του χρόνια, όταν οι συμμαθήτριές του έκαναν αγώνα για να εξασφαλίσουν την «έμμετρη» συμμετοχή του στα περίφημα εφηβικά Λευκώματα της εποχής, έως και σήμερα -συγκεκριμένα έως και τον θάνατο της αγαπημένης του συζύγου Ντίνας, τον Δεκέμβριο του 2016-, που πραγματικά δεν αφήνει να του πέσει τίποτα κάτω! Οι σχέσεις του με τους ανθρώπους του τόπου του γενικότερα -πόσο μάλλον με τους φίλους του- είναι τόσο σημαντικές για τον ίδιο, ώστε η διατήρηση και ενίσχυσή τους αποτέλεσε υψηλότερη προτεραιότητα ακόμα και από την απόκτηση περισσότερων χρημάτων, γεγονός που πιθανότατα θα διευκόλυνε την ζωή του ίδιου και της οικογένειάς του. Ο ίδιος μας λέει χαρακτηριστικά στην συνέντευξή του: «Όταν ήμουν στη δουλειά μου, γιατί έκανα 40 χρόνια υπάλληλος, με παρακαλούσανε τότε οι Επιθεωρητές να κάνω μετάταξη να πάω στον κλάδο της Εφορίας, των Εφοριακών, ήτανε διπλάσια τα χρήματα απ' ότι έπαιρνα! Και μάλιστα κι εδώ τότε, εκείνη την εποχή, να έχω εξέλιξη, να γίνω Διευθυντής και τα λοιπά! Δεν το 'κανα ποτέ μου! Και δεν μετάνιωσα που δεν το 'κανα! Πέρασα δύσκολα, δηλαδή για να μεγαλώσω τα παιδιά, γιατί ποτέ δεν ήθελα να μου πει κανένας, να σχολιάσει το παραμικρό, να εκμεταλλευτώ τη θέση μου ή τη διαχείριση τόσων εκατομμυρίων που έκανα, αλλά δεν ήθελα να πάω και να παίρνω τα διπλάσια λεφτά, που παίρναν οι διπλανοί μου στο διπλανό γραφείο! Γιατί; Όταν γνώρισα όλο αυτόν τον κόσμο, όταν γύρισα με αφορμή τη δουλειά μου όλη την Κάρπαθο, από το βορειότερο άκρο της ως το νοτιότερο και όλη τη Σαρία, το νησί που είναι δίπλα στην Κάρπαθο, να πάω να επισκέπτομαι τους βοσκούς εκεί που μένανε, τους ψαράδες εκεί που μένανε, δεν είχε ξαναγίνει ποτέ αυτό το πράγμα! Το ίδιο έγινε και στην Κάσο. Στα μιτάτα των Κασσιωτών βοσκών πήγαινα για να μην φύγει αυτός από κει, να 'ρθει να ψάχνει πώς θα πληρώσει και να μην έχει προσαυξήσεις και επιβαρύνσεις! Αυτό το πράγμα μ' έδωσε πάρα πολύ με τους ανθρώπους και με τη φύση! Ταξίδευα τη θάλασσα, ταξίδευα τα βουνά, έπαιρνα ερεθίσματα απ' τον αέρα, απ' τον ήλιο, απ' τις γνωριμίες, απ' ότι έβλεπα εκεί! Μετά είναι οι παραστάσεις που είχα

και γι' αυτό ασχολήθηκα και μ' αυτό, που γράφω, που έγραψα, που νειώθω ότι θα γράφω! Τι γινόταν τώρα, γιατί δεν έκανα τη μετάταξη; Γιατί εγώ δεν θα μπορούσα να είμαι σήμερα σ' ένα γλέντι, σ' ένα γάμο, σ' ένα πανηγύρι, να 'μαι αγκαλιασμένος μ' ένα συνγλεντιστή, να χαιρόμαστε, να τραγουδάμε, να κλαίμε και ν' αγκαλιαζόμαστε και την άλλη μέρα..., να είμαι εγώ ο Εφοριακός, να 'ρθει να κάτσει απέναντί μου! Κάτι δεν θα 'κανα καλά! Ή τη δουλειά μου δεν θα 'κανα καλά ή δεν θα 'μωνα εντάξει με τις σχέσεις μου με τους ανθρώπους, τις πραγματικές σχέσεις όμως που ήθελα να έχω, γιατί δεν ήταν καμιά σχέση μου ψεύτικη, ήτανε πραγματική! Το έβλεπα, η χαρά που εισέπραττα, δηλαδή δεν υπήρχε μεγαλύτερη αμοιβή για μένα από το να βλέπω να χαμογελάνε! Είχα προλάβει ακόμα ανθρώπους -και τους άντρες- με τις παραδοσιακές φορεσιές και να βλέπεις εκείνους τους ανθρώπους να πηγαίνουν το πρωί στο μιτάτο τους, στην Αυλώνα, να πηγαίνει στο μαντρί του, στο σταύλο του! Όταν έβλεπα «Καλώς τον!!!» να μου πούνε... όλα χαλάλι!». Ας δούμε μερικά παραδείγματα:

Όταν σκεφθώ πως θα διαβούν σε λίγο έξι χρόνια
που συντροφιά περάσαμε, η σκέψη μου παγώνει.
Φοβάμαι μήπως δεν θα βρω εις την λοιπή μου ζήση,
μια συντροφιά που σαν και σας θα με ευχαριστήσει.
Ιδρώνω όταν θα σκεφθώ του χωρισμού την ώρα,
όταν τα χρόνια του σχολείου θα φύγουν σαν μια μπόρα.
Λυπούμαι που θα χωριστώ από την συντροφιά σας,
και την υπόλοιπη ζωή θα βρίσκομαι μακριά σας.
Ομολογώ πως ζήσαμε χρόνια ευτυχισμένα,
γι' αυτό μέσα στην μνήμη μου θα βρίσκονται γραμμένα.
Σαν οικογένεια καλή ζήσαμε μονιασμένοι,
έξι χρονιές στις αίθουσες πιστά αδελφωμένοι.
Σιμά-σιμά καθόμασταν κι όσοι μας εθωρούσαν,
για αδελφάκια πιστικά εμάς εθεωρούσαν.
Αγαπημένοι ζήσαμε, χωρίς παρεξηγήσεις,
ζωή λοιπόν ωσάν κι αυτή πώς να την λησμονήσης;
Σκέπτομαι αυτό το χωρισμό πώς θ' αντιμετωπίσω,
την ώρα αυτή την τραγική πώς θα την αντικρύσω;

Κι ωσά μας φέρει ο δρόμος μας πέρα στο συντριβάνι,
να 'ξερεις πόσο πλάκωμα εις την καρδιά με πιάνει.
Λείπεις στα γλέντια, στους χορούς και λείπεις στους χαβάες,
λείπεις και σου ταιριάζομε με κόπους μαντινάες.
Λείπεις στις συζητήσεις μας, λείπεις στους περιπάτους
και σαν τα ψάρια είμαστε που χάσαν τα νερά τους.

Συμβολική απόδειξη αγάπης και φιλίας,
σου στέλνουνε τις φάτσες τους ο Νίκος κι ο Ηλίας.
Δκυο μαργαρίτες πιάσασι και τις φυλλομαούσι,
θα 'ρτεί; δεν θά 'ρτει; ο φίλος τους τις συχνοερωτούσι.

Εποχαιρετιστήκαμε χωρίς να πούμε λέξη,
μ' εσμίξασι τα δάκρυα μας στο πάτο πού 'χαν τρέξει.
Φεύγεις και βάζει το χωριό μαύρα απ' άκρη σ' άκρη
και θα τ' αλλάξει φορεσιά του ερχομού το δάκρυ.

Δραγάτη της παράδοσης σε βάπτισαν Βιτώρο
και κάνει κι ως την Κάρπαθο η εκπομπή σου ντόρο.
Και εις το Βενιζέλειο φυλάεις Θερμοπύλες,
να ξεριζώσεις πολεμάς κάθε λογής σαπίλες.
Στα χέρια σου τα μαγικά νά 'ν' ο Θεός προστάτης,
νά 'σαι σε κάθε άρρωστο, γιατρέ, συμπαραστάτης.
Σαν τα χρυσά σου δάκτυλα χρυσή 'ναι κι η ψυχή σου
κι η προθυμία προ παντός κι άλλη χρυσή πτυχή σου.

Ήπιασα το βιβλίο σου τον «Ύμνο της Καρπάθου»,
με μυρωδιές και νοστιμιές σαν μέλι του συννάθου.
Κι ήβαλα μ' ειλικρίνεια το χέρι στη καρδιά μου
κι ευχήθηκα να σου 'μοιαζαν, Βάσο μου, τα παιδιά μου.

Τ' αστεία σου πικάντικα, έξυπνα και αθώα
πως είσου όμως πειραξής πρώτη βολά μου τό '(δ)α.
Νικόλα, επαράκουσα πως είσαι τσαι ζωγράφος
τσ' αρθογραφείς ωσά μπορείς τσ' είσαι τσαι λαογράφος.
Η συρμαγιά σου ξεπερνά τις είκοσι χιλιάες,
δίστιχα (δ)ικά σου τσ' αλδονώ, τέδοιας λο(γ)ής πελάες.

Μπήκες στη Φιλοσοφική Σχολή με άριστα και κάτι,
φτου σου, λοιπόν, χίλιες φορές, να μη σε πιάσει μάτι.
Η μάνα και ο κύρης σου δικαιωμένοι νιώθου,
γιατί βλέπουν πραγματώση ενός κρυφού τους πόθου.
Πετού κι οι δυο στα σύννεφα του δροσερού μπονέντη
και η χαρά των είσ' εσύ των Μενετών λεβέντη.

Με όμορφα λόγια και σοφά γέμωσες το βιβλίο,
π' ούλοι ανάγκη τά 'χομε από πολύ ως (ε)λίο.
Σ' αυτούς που τα ξεχάσασι τω τα ξαναθυμίζεις,
αφού ωσάν χρυσόσκονη μπρος τω τα ξανεμίζεις.
Συνταξιδιώτες είμαστε και στις ζωής «το τρένο»

κι ίδια ἔχομε αντίληψη του κόσμου συμπεραίνω.
 Λάκη, άκακε άνθρωπε, καλέ συμπατριώτη,
 τη σχέση μας τη φιλική σαν ἔκονισμα κρα(τ)ώτη.

Ἐτσι περνά τις ώρες της η συντροφιά ετούτη,
 που δεν εξαγοράζουτες της ξενιδιάς τα πλούτη.
 Με ιστορίες, με φαΐ και με πιστό και φρούτα,
 πού ἔναι απ' της Αμερικής πιο νόστιμα και τούτα.
 Μ' όσο σιμώνει ο καιρός που θα ξεχωρισθούσι,
 κάνουνσι ότι δε χωλιού μ' είναι σα να πεθούσι.

Κάθε γιορτή φυλλομετρώ του νου μου το δεφτέρι
 και σ' ἡύρα στην ομπροστολά των φίλων μου Λευτέρη.
 Κι αφού γιορτάζεις σήμερα χαίρου και την γιορτή σου
 κι ακμαίος νά ἔσαι πάντοτε όπως πριν χρόνια ἤσου.

Δ.Δίστιχα για γεγονότα της τοπικής ζωής της Καρπάθου, που συμβαίνουν εντός ή και εκτός νησιού, πάντοτε όμως σχετίζονται άμεσα μαζί του

Ο Ηλίας Βασιλαράς, ως Δημοτικός Εισπράκτορας, δηλαδή Δημόσιος Υπάλληλος επιφορτισμένος με την αρμοδιότητα είσπραξης των δημοτικών τελών Καρπάθου και Κάσου, είχε την ευκαιρία -όπως είδαμε και μέσα από την συνέντευξή του, σχετικό απόσπασμα της οποίας παραθέσαμε και στο εισαγωγικό σημείωμα της αμέσως προηγούμενης υποενοτήτας μαντινάδων- να έρθει σε άμεση επαφή με τον τόπο, τους ανθρώπους, αλλά και τον πολιτισμό τους, γεγονός που για τον ίδιο αποτελούσε πάντοτε ύψιστη προτεραιότητα. Συνταξιούχος πλέον, είναι σήμερα Πρόεδρος του Τοπικού Σωματείου του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ παλαιότερα έχει υπάρξει επίσης δραστήριο μέλος του Καρπαθιακού Οργανισμού Πολιτισμού-Αθλητισμού-Παιδείας(ΚΟΠΑΠ), Πρόεδρος του Συλλόγου Γονέων Γυμνασίου-Λυκείου Καρπάθου, μέλος του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου και πολλών ακόμα τοπικών Συλλόγων και Σωματείων, δάσκαλος των καρπάθικων χορών σε πάμπολλα αντίστοιχου περιεχομένου Σεμινάρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Ο Ηλίας Βασιλαράς, ένας από τους κορυφαίους λαϊκούς στιχουργούς της Δωδεκανήσου σήμερα, είναι ένας εξαιρετικά ικανός και δημιουργικός φορέας της λαϊκής ποίησης που υπηρετεί. Ικανότητα και δημιουργικότητα που προφανώς προϋποθέτουν μακροχρόνια τριβή, αποθησαύρισμα και απόλυτη εξοικείωση με τα στοιχεία της παράδοσης και τους κανόνες και μορφές της τέχνης του. Η ζύμωσή του με την κοινωνική ιστορία του τόπου του, και η αργότερα αναγνωρισμένη από

τους συντοπίτες στιχουργική του δεινότητα, έκαναν αισθητή την παρουσία του σε κάθε είδους κοινωνικά γεγονότα και τοπικές εκδηλώσεις, μέσω των στιχουργημάτων του, που δημιουργήθηκαν με αφορμή -και απεικονίζουν μέσα από τους στίχους τους- γεγονότα της τοπικής ζωής της Καρπάθου, που συμβαίνουν είτε στο χώρο του ίδιου του νησιού είτε και εκτός αυτού (Αμερική, Αθήνα κ.αλ.), πάντοτε όμως σχετίζονται άμεσα μαζί του. Είναι ο άνθρωπος που υποδέχθηκε ακόμα και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή τον Πατριάρχη, όταν αυτοί επισκέφθηκαν την Κάρπαθο. Είναι πραγματικά πανταχού παρών σε ό,τι αφορά στην Κάρπαθο, όπου κι αν συμβαίνει! Ακολουθούν χαρακτηριστικά παραδείγματα:

α.για γεγονότα που πραγματοποιήθηκαν στην Κάρπαθο:

Χίλια καλώς ορίσατε, Πρόεδρε, στο νησί μας,
να σμίξει η Αγάπη σας την απομόνωσή μας.
Ετούτο το μικρό νησί στου Αιγαίου μας την άκρη,
έχυσε για τη λευτεριά αίμα πολύ και δάκρυ.
Με όπλα την παράδοση και τον πολιτισμό μας,
Πρόεδρε, αντιστεκόμαστε εμπρός σε καθ' εχθρό μας.

Ας παίξει η λύρα σιγανά δυο νότες του καμάτου,
με στόχο τους τον ερχομό του Παναγιωτάτου.
Θε μου, κι ας ήταν δυνατόν παντού να παίζει λύρα
κι ούλος ο κόσμος να κρατά σ' ενός χορού τη γύρα.

Το Διεθνές Συνέδριο ξεμπέρδεψε το τρίτο
κι είπαν το μεγαλύτερο απού 'γινε πως ήτο.
Για τη λαογραφία μας ήτανε η κουβέντα
κι ελέα ό,τι λέασι τσ' είχα και ντοκουμέντα.

Αφού τα καταφέραμε Συνέδριο να γίνει
και της Λαογραφίας μας νά 'ν' ανοιχτή η κρήνη,
να τρέχει δροσερό νερό περίπου μια βδομάδα
και τι συμβαίνει στο νησί να ξέρει όλη η Ελλάδα.
Χίλια καλωσορίσατε και το «Χριστός Ανέστη»,
φάρμακο νά 'ν' στις χώρας μας σ' όσες πληγές υπέστη,
Ω! Σύλλογε των Αθηνών κι όλων των Καρπαθίω(ν),
ας βοηθήσει ο Θεός το έργο σας το θείο.
Αφού τα κατοστήσετε πάτε και στα διακόσα,
να κάμετε στον τόπο μας ακόμα άλλα τόσα.

Σήμερα σμίγου στο χορό, στο κέφι και στη λύρα,

που κάνει τα πιο νόστιμα του Αιγαίου η αρμύρα.
Μ' αυτά τα όπλα πολεμούν ετούτ' οι δυο ακρίτες,
πού 'ν' οι Καρπάθιοι από τη μια κι από την άλλ' οι Κρήτες.

Χίλια καλώς μας όρισες παιδί του Ψηλορείτη,
που ενώνεις με τη λύρα σου την Κάρπαθο και Κρήτη.
Καμάρι των Ξυλούρηδων και όλης της Ελλάδας
και εραστή της όμορφης λύρας και μαντινάδας.

Με του νησιού μας τους σκοπούς καλωσορίζομέ σας
κι εκ μέρους του Λυκείου μας ευχές χαρίζομέ σας.
Χίλια καλώς ορίσατε φίλοι συμπατριώτες,
χαίρεστε τα γενέθλια πού 'χετε Πηγαδιώτες.
Το όμορφο Προσκύνημα της Παναγιάς η χάρη,
του χρόνου ας ξαναγίνετο χίλιες φορές μακάρι.

Ήθελα η συνάντηση ετούτη να πετύχει
κι η άλλη αφού θα γεννεί να 'χει την ίδια τύχη.
Λοιπόν, καλώς μας ήρθατε, χαρείτε το νησί μας,
ζήστε τις ομορφάδες του και την παράδοσή μας.

Ευχαριστιέμαι που 'ρθατε για μια φορά ακόμα,
τιμά η παρουσία σας τ' ακριτικό μας χώμα.
Κοινά σημεία έχουνσι η Κάρπαθος κι η Κρήτη
και πρέπει νά 'ν' οι σχέσεις τους γερές σαν τον γρανίτη.

Μας φεύγει ο Ναθαναήλ ο Διακοπαναγιώτης
και πάει στην πατρίδα του και γίνεται Δεσπότης.
Αυτ' ήτανε η είδηση στην Κάρπαθο τον Μάρτη,
που δεν την επερίμενε -ούτε κι ο ίδιος- νά 'ρτει.
Έπεσε τόσο ξαφνικά ετούτο το χαπάρι,
σαν κεραυνός που ερχότανε όμως απ' το Φανάρι.

Σύσσωμες είναι στο χωριό οι ένοπλες δυνάμεις,
Λάμπρο, σε όλους άρεσε και να το ξανακάμεις.
Ειρηνική κατάληψη εκάμετε στο Σπόα,
τέτοιας λοής κατόρθωμα πρώτη φορά μου τό '(δ)α.

Με την επιτυχία σας Παυλίδη Αριστοτέλη,
καινούριος ήλιος στα νησιά θαρρείς πως ανατέλει.
Φρέσκος αγέρας φύσηξε σκορπίζοντας ελπίδες,
πως όσοι ζούνε στα νησιά δεν ζουν σε ΔΥΟ ΠΑΤΡΙΔΕΣ.

Χίλια καλώς στην Κάρπαθο ήρθατε Μακεδόνες,
του έθνους του Ελληνικού πανάρχαιες κολώνες.
Είστε καλοδεχούμενοι στα μέρη της Καρπάθου
κι αν σας αρέσει πέστε το και σ' άλλους να το μάθου(ν).

Κι εγώ θα πω ως Πρόεδρος, γιατρέ, του Ινστιτούτου,
δυο λόγια απού τά 'γραφα για σένα επί τούτου.
Τιμάς το Ινστιτούτο μας με μια χειρονομία,
που όμοιά της δε θωρώ μέχρι στιγμής καμία.
Σύλλογε των Πηγαδιωτώ και Ζερβουδάκη Ηλία,
πολλά συγχαρητήρια για τη πρωτοβουλία.
Που γύρισε τη σκέψη μας πίσω σαράντα χρόνια,
τότες γυμνασιόπαιδα και σήμερα μ' εγγόνια.

β.για γεγονότα που έγιναν εκτός Καρπάθου

Καλ' είναι η προσπάθεια που κάνετε Κασώτες,
κάθ' Αύγουστο να σμίγετε πολλώ λυρώ τις νότες.
Φύσα μελτέμι σκόρπισε τις νότες των λυρώ μας,
μπας και γινούσι γιατρικό στα πάθη των καιρώ μας.

Εσμίξαν στην Κομοτηνή δυο άκρες της Ελλάδας,
δύο πατρίδες του χορού μα και της μαντινάδας.
Κάρπαθο λέν' τον τόπο μας, τον ξέρου λίγοι όμως,
γιατί πολλοί θέλουν να πάν' μ' είναι μακρύς ο δρόμος.

Ετούτες οι επέτειοι ξεσηκωμούς θυμίζου
και κάνουσι τα μάτια μας σήμερα και δακρύζου
Του Μάρτη η εξέγερση, αλλά και του Απρίλη,
εκάνα τους κατακτητές Τούρκους κι Άγγλους ρεζίλι.
Όσο θ' ανάβει μέσα μας η φλόγα του αγώνα,
θα ελπίζει η Κύπρος να στεφθεί της λευτεριάς κορώνα.

Αληθινό 'ναι τ' όνειρο κι απίστευτο συνάμα,
θά 'ναι της Βαγγελίστρας μας ακόμα ένα θάμα.
Θυμούμεστε σαν ήρθατε πριν πέντε-δέκα χρόνια,
σαν μακρινά ανοιξιάτικα, όμορφα χελιδόνια.
Και τούτο είναι θαύμα της, όπως ήτο και τότες.
στην εορτή της που και που να σμίγου οι Πηγαδιώτες.

Σύλλογε των Πηγαδιωτών Αθήνας και Μπεραία,
απού τιμά το Λύκειο μια πράξη σου ωραία.
Πολλά συγχαρητήρια σ' αξίζου άρο άρο

κι ας σ' έχου οι άλλοι Σύλλογοι στ' αρμένισμά τω, φάρο.

Μπράβο, λοιπόν, χίλιες φορές εις το νησί της Λέρου,
για τις πρωτοβουλίες του που όλοι το συγχαίρου.
Μπράβο Σύλλογε «Άρτεμη» και φίλε μου Αντώνη,
που βρίσκεις πάντα μι' αφορμή όλους να μας ενώνει.
Για τη φιλοξενία σας πολύ ευχαριστούμε,
να την ανταποδώσουμε σε όλους σας χρωστούμε.

Δείγμα, λοιπόν, ανάμνησης είν' η υπογραφή μου
και πως στο Σεμινάριο, τούτο, μαζί σας ήμου(ν).
Και είπαμε, πολλές φορές πως πρέπει να βρεθούμε,
αν θέλομε στου χορευτή το ύψος να σταθούμε.

Κι εκείνο το χαμό(γ)ελο π' αθθεί στο πρόσωπό σου
και το μοιράζεις σαν βρεθείς με το συνάνθρωπό σου,
τόσο αγνό και ήρεμο πρώτη φορά μου τό 'δα
κι είν' ίδιο με της Κύπρος μας -της Άνοιξης- τα ρόδα!
Διά(β)ασα τα βιβλία σου, μαγέψα με στ' αλήθεια,
αλλά κι αλήθειες κρύβγουσι κι ας είναι παραμύθια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας και σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεσή μας, θα λέγαμε ότι η έμμετρη λαϊκή ποίηση -και συγκεκριμένα οι μαντινάδες-, δεν έπαψε ως τις μέρες μας να αποτελεί οργανικό στοιχείο της παραδοσιακής λαϊκής κουλτούρας, σε συγκεκριμένες ελληνικές περιοχές με ιδιαίτερη κοινωνική και πολιτισμική ομοιογένεια, μία εκ των οποίων είναι και η Κάρπαθος. Στις περιπτώσεις αυτές το δημοτικό τραγούδι δεν συντηρείται απλά, αλλά παρουσιάζει και μια αξιόλογη προσαρμοστικότητα στα καινούργια δεδομένα, η οποία εκδηλώνεται με τη δημιουργία νέων συνθέσεων και νέων ειδών, που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες. Το φαινόμενο αυτό εκφράζει την αντοχή, δηλαδή τη δύναμη αντίστασης των πληθυσμών αυτών απέναντι στον κίνδυνο αλλοτρίωσής από την αστική ιδεολογία²³². Ωστόσο, δεν πρέπει να παραβλέπουμε, το γεγονός, ότι η αγροτική κοινωνία, απομακρύνεται με ταχύ ρυθμό από το φυσικό, το κοινωνικό και γενικότερα το πολιτισμικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο καλλιεργήθηκε η ποιητική διάθεση, η έμπνευση και η έκφραση του λαού, κυρίαρχη μορφή, της οποίας είναι η μαντινάδα²³³. Οι μαντινάδες εκφράζουν με επιγραμματικό, απέριττο, ειλικρινή και γνήσιο τρόπο τις αξίες, τις ιδέες και τα συναισθήματα των ανθρώπων. Ωστόσο η ερήμωση της υπαίθρου έχει αποδυναμώσει σε σχεδόν μη αναστρέψιμο βαθμό τις δυο βασικές πηγές ποιητικής έμπνευσης και τους χώρους - τρόπους έκφρασης του ανθρώπου: τη σχέση με τη γη και τις δραστηριότητες του γεωργικού, ποιμενικού και θαλασσινού βίου και τη σχέση με το πνεύμα, που

²³² Καψωμένος Ε., *Το σύγχρονο Κρητικό ιστορικό τραγούδι: η δομή και η ιδεολογία του*, ό.π., σ.10

²³³ Παπαδερός Α., 'Η κρητική μαντινάδα και τα σύγχρονα παθήματά της, στο *Πεπραγμένα Συνεδρίου «Η Κρητική μαντινάδα»*, Κώστας Δ. Μουτζούρης (επιμ.), Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002, σ.σ. 193-195

διαμόρφωνε την ατμόσφαιρα για την κοινότητα, τη γειτονιά, τη συντροφιά, τη γιορτή, το πανηγύρι, τη βάπτιση, τον γάμο και τις λοιπές λειτουργίες της κοινωνίας, στη ζωή της οποίας ο άνθρωπος μετέτρεπε σε τραγούδι τα καθημερινά πάθη και παθήματά του²³⁴.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, εστίασαμε στην μετεξέλιξη της λαϊκής ποίησης -που διακρινόταν για το μνημονικό της και προφορικό της χαρακτήρα-, στην σύγχρονη λαϊκή ποίηση, η οποία συντηρείται στον σημερινό πολιτισμό σε μια «δευτερογενή προφορικότητα», όπως την αναφέρει ο W. Ong²³⁵ μέσα από το τηλέφωνο, το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και άλλα ηλεκτρονικά μέσα, η ύπαρξη και η λειτουργία των οποίων εξαρτάται από τη γραφή και την τυπογραφία. Τα ποιητικά έργα του Ηλία Βασιλαρά φωτίζουν τη σύγχρονη λαϊκή ποιητική δημιουργία στην Κάρπαθο και προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά και τη θεματολογία του σύγχρονου λαϊκού ποιητή. Επειδή πρόκειται για δίστιχα αναδύεται και αναδεικνύεται και η προσωπικότητα του λαϊκού ποιητή Ηλία Βασιλαρά, μέσα από τις επιλογές των θεμάτων που σχολιάζει (πολιτικά, κοινωνικά, προσωπικά) και τους τρόπους με τους οποίους συνθέτει τα δίστιχά του (γνώση, συναίσθημα, λυρισμός κ.λπ.). Επίσης, μέσα από το παράδειγμα του Ηλία Βασιλαρά, βλέπουμε πώς το κοινό, συλλογικό, λαϊκό ποιητικό υπόβαθρο συνδυάζεται με την ατομική / προσωπική δημιουργία.

Τα δίστιχα του Ηλία Βασιλαρά επιβεβαιώνουν ακόμα την εξελικτικότητα του λαϊκού ποιητικού λόγου από την προφορική και στη γραπτή μορφή. Ο λαϊκός άνθρωπος, όπως μας λέει ο Γιώργος Θανόπουλος, επιζητεί πλέον την ενημέρωση και την επικοινωνία στα έντυπα (εφημερίδες, βιβλία) ίσως λόγω της διαρκέστερης αίσθησης -*Scripta manent*-, που παρέχει το έντυπο. Αυτός είναι ένας ακόμη λόγος, πέρα από την εγγραμματοσύνη και την αποδημία²³⁶, που υποχωρεί η προφορικότητα²³⁷. Πρόκειται λοιπόν για έναν ποιητή αρμονικά ενταγμένο στην παράδοση της καρπαθιακής λαϊκής ποίησης. Για έναν ποιητή, που πέρα από τις πάγιες εκφράσεις και εκδηλώσεις του προσωπικού συναισθήματος,

²³⁴ «Όσα λέγονται περί ανασυγκρότησης της υπαίθρου, ακόμη και αν υλοποιηθούν, θα κινηθούν στην κρατούσα λογική μονοδιάστατης ανάπτυξης, υλιστικής στη σύλληψη και τις επιλογές της. Μιας ανάπτυξης που προϋποθέτει ή πάντως συνεπάγεται την εγκατάλειψη των όρων, των μορφών και των λειτουργιών της ζωής, που ευνοούν την μαντινάδα. Είναι, άλλωστε φανερό πως τείνουν να μονιμοποιηθούν και στην ύπαιθρο οι σύγχρονες μορφές διασκέδασης, που εξαφανίζουν παραδόσεις και ιδιαιτερότητες και οπωσδήποτε αγγίζουν και την μαντινάδα.», στο ίδιο, σ.σ. 195-196

²³⁵ Ong W.J., *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη, Η εκτεχνολόγηση του λόγου*, μτφ. Χατζηκυριάκου Κ., επιμ. Παραδέλλης Θ., Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997, σ. 9

²³⁶ Lord A.B. *The singer of tales*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1964, Ong W., ό.π.

²³⁷ Θανόπουλος Γ.Ι., 'Πρόλογος', ό.π., σ. 21

ερμηνεύει την τρέχουσα πολιτική, κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα της εποχής του, όπως αυτές αναπτύχθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο με τις κατηγορίες και τις θεματικές των στιχουργημάτων του.

Στο πέμπτο κεφάλαιο προσπαθήσαμε να εντοπίσουμε και να αποδώσουμε τα τεχνοτροπικά στοιχεία των διστίχων του Ηλία Βασιλαρά, εστιάζοντας κυρίως, στο ύφος, στη γλώσσα και σύνταξη, στη μετρική και τον στίχο, στις βασικές δομές επιφανείας και οπωσδήποτε στα ενδιαφέροντα στερεότυπα εκφραστικά σχήματα.

Το έκτο κεφάλαιο, αποτελεί μια προσπάθεια ανάδειξης των κοινωνικών δεδομένων της ποίησης του Ηλία Βασιλαρά. Ο χώρος και ο χρόνος αποδείχτηκαν βασικές συντεταγμένες της κοινωνικής συγκρότησης. Ο άνθρωπος, καθώς οικειοποιείται το χώρο και το χρόνο, τον μετασχηματίζει και αυτό γίνεται με όρους ιστορικούς, δηλαδή με βάση τις συνθήκες παραγωγής και αναπαραγωγής των υλικών και συμβολικών προϋποθέσεων της κοινωνικής ζωής, οι οποίες μεταβάλλονται μέσα στο χρόνο²³⁸.

Ο όρος «παραδοσιακός» που τόσο χρησιμοποιήσαμε, αποδεικνύεται όπως λέει ο Β. Νιτσιάκος, προβληματικός διότι συνδέεται με μια στατική σύλληψη της πραγματικότητας, η οποία αγνοεί το γεγονός ότι και αυτή η έννοια προσδιορίζεται ιστορικά, πράγμα που σημαίνει ότι το περιεχόμενό της αλλάζει καθώς μετατρέπονται οι προσανατολισμοί των κοινωνιών. Συνεπώς, η έννοια της μετάβασης γίνεται κατανοητή όχι ως μία ευθύγραμμη και ανοδική διαδικασία, αλλά ως μία κατάσταση μετασχηματισμού, η οποία μπορεί να διαρκέσει και στην οποία μπορούν να συνυπάρξουν διαφορετικά -και πολλές φορές αντίθετα- συστήματα κοινωνικής συγκρότησης και πολιτισμικής έκφρασης²³⁹.

Η κοινωνική μνήμη απεικονίζει το πώς ακριβώς το παρελθόν πραγματικά βιώνεται, αναπλάθεται και τελικά χρησιμοποιείται στο παρόν. Η κοινωνική μνήμη μπορεί επίσης να θεωρηθεί ότι επηρεάζει την ταυτότητα της κοινότητας, καθώς αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο συλλαμβάνουν και χρησιμοποιούν το παρελθόν τους στο παρόν μια ομάδα ανθρώπων²⁴⁰. Δηλαδή η κοινωνική μνήμη συγκρατεί συγκεκριμένες ιστορικές στιγμές, διατηρώντας τις ζωντανές μέσα από ένα συνεχή λόγο, όπου τα παρελθόντα γεγονότα και οι σχέσεις συνδυάζονται με τα παρόντα, επηρεάζοντας την ταυτότητα της παραδοσιακής κοινότητας²⁴¹.

²³⁸ Νιτσιάκος Β., ό.π., σ.13

²³⁹ Νιτσιάκος Β., ό.π., σ.σ. 155-156

²⁴⁰ Collard A., 'Διερευνώντας την κοινωνική μνήμη στον ελλαδικό χώρο' στο Παπαταξιάρχης Ε. - Παραδέλλης Θ., επιμ., *Ανθρωπολογία και παρελθόν*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ.σ. 359-360

²⁴¹ Στο ίδιο, σ. 384

Τέλος, μέσα από την ποίηση του Ηλία Βασιλαρά, αναπτύξαμε το θέμα των αξιών της καρπαθιακής κοινωνίας, το οποίο είναι δυνατόν να καταταχθεί σε διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης. Αυτό της στενά οικιακής ομάδας, αλλά και τις σχέσεις μεταξύ των οικιακών ομάδων, μοντέλο που συνδέει την πυρηνική οικογενειακή δομή με τις σύγχρονες μορφές κοινωνικής οργάνωσης και την εκτεταμένη οικογένεια με την παραδοσιακή ελληνική αγροτική κοινωνία²⁴².

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

«ΤΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΜΟΥ»

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

²⁴² Βλ. Κοντογιώργης Γ., ό.π., σ.σ. 85-100

1.«ΤΑ ΑΚΡΙΤΙΚΑ ΜΟΥ»

Το βιβλίο «Τα Ακριτικά μου», που περιλαμβάνει όλα τα αντίστοιχου περιεχομένου ποιητικά έργα του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, συνολικά 28, εκδόθηκε το 2019 από το Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, με επιμέλεια έκδοσης της Παρασκευής Γ. Κανελλάτου. Ως εκ τούτου δεν θα τα συμπεριλάβουμε όλα στην παρούσα εργασία, όμως προς χάριν της πληρότητας της παρουσίασης του έργου του, παραθέτουμε αρχικά το απόσπασμα από την συνέντευξη του Ηλία Βασιλαρά, που αφορά στο κομμάτι αυτό του έργου του, ενώ ακολουθεί ο πρόλογος του Καθηγητή Μιχαήλ Γ. Μερακλή στην προαναφερθείσα έκδοση, τον οποίο και είχαμε εντοπίσει στο αρχείο του Ηλία Βασιλαρά από το 2018 και πριν την έκδοση του βιβλίου. Τέλος, έχουμε συμπεριλάβει το άρθρο «Τρία ποιήματα από την ανέκδοτη ποιητική συλλογή “Τα Ακριτικά μου” (Γηγενής Ακρίτας)», που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Θέματα Λογοτεχνίας» των εκδόσεων Γκοβόστη, τεύχος Ιουλίου - Δεκεμβρίου 2017, σελ. 14 - 19, καθώς και τον κατάλογο που συμπεριλαμβανόταν επίσης στο αρχείο του ποιητή, ο οποίος περιείχε την καταγραφή των 28 Ακριτικών με τον τίτλο τους, καθώς και την πρόταση του δημιουργού για την εικονογράφηση καθενός, στην επικείμενη -τότε, Ιούνιος 2016- έκδοσή τους. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι η δημοσίευση στο βιβλίο έχει γίνει με την ίδια ακριβώς σειρά που έχουμε καταγράψει και παρουσιάζουμε, ενώ σε πολλές περιπτώσεις η εικονογράφηση του έργου συμφωνεί με τις προτάσεις του Ηλία Βασιλαρά, που επίσης παρουσιάζουμε παρακάτω.

Α.Απόσπασμα συνέντευξης

Κ.Μ.: Και ασχολείστε και λίγο, απ' όσο ξέρω, γράφετε πράγματα επηρεασμένα από το δημοτικό τραγούδι, από τον Ακριτικό Κύκλο κ.λπ.

Η.Β.: Να πούμε εδώ τώρα, ότι εγώ δεν είχα διαβάσει δημοτικά τραγούδια, άκουσα δημοτικά τραγούδια, αυτό που σου έλεγα, χόρεψα εκεί, άκουσα εκεί, άκουγα από τον πατέρα μου τεσσάρω ή πέντε χρονώ ή έξι ή επτά ή οκτώ, πόσο ήμουν, όταν ήξερα το «ναυτόπουλο ψυχομαχεί...», όταν ήξερα «μπονάτσα είν' η θάλασσα και τα καράβια 'ράξαν», πήγαινα και άκουγα το γέρο τσαμπουνιέρη που έπαιζε λύρα να λέει τραγούδια, έβλεπα τον άλλο Σποΐτη, το Μηνά τον Πιπέρη να λέει τραγούδια, λέω τώρα αυτούς που λέγανε δημοτικά τραγούδια, πήγαινα στην Όλυμπο πέλαγος δημοτικών τραγουδιών, δεν είχα διαβάσει δημοτικά τραγούδια, είχα τα βιβλία, έχω βιβλιογραφία, αλλά δεν τη διάβαζα! Όλα αυτά τα τραγούδια, όπως σου είχα πει πιο μπροστά, που τα βλέπω από δω κι από κει και παλιότερα, είναι κι εδώ! Τ' άκουγα λοιπόν! Τώρα πώς μου ήρθε να γράψω δημοτικά τραγούδια, αυτά τα ακριτικά που λέω, τα τραγούδια του Γηγενή; Το ψευδώνυμό μου είναι Γηγενής Ακρίτας! Το νειώθω και το πιστεύω, γιατί θεωρώ ότι ζω -με δικιά μου επιλογή- σ' ένα από τα νοτιότερα κομμάτια, περιοχή, της Ευρώπης! Άρα είμαι και ακρίτας της εδώ! Και Ευρωπαίος πολίτης της! Είμαι άνθρωπος της ακριτικής περιοχής, που ζω και μεγαλώνω στην ακριτική περιοχή! Ενθυμούμενος πάντα θα πω για τον καθηγητή μας, το Μηνά τον Κωστή, όταν μας μιλούσε για τα ακριτικά τραγούδια, μας έλεγε ότι ήτανε τα τραγούδια που αφορούν τους Ακρίτες, δηλαδή τους φρουρούς των συνόρων του Βυζαντίου και... τι γράφαν τότε αυτοί; Εξιστορούσαν ή ένα πολεμικό κατόρθωμα ή ένα έρωτα μεγάλο ή μια επικοινωνία και πάλι έρωτες με νεράιδες, μυθολογία, με όλα αυτά τα πράγματα που υπήρχανε! Αυτά εξιστορούσαν αυτοί τότε, εκείνη την εποχή, ο τότε εκείνος ο ανάλογος Ηλίας Βασιλαράς. Αυτός, λοιπόν, αυτά περιέγραφε. Εγώ, λέω ας πούμε, γιατί δεν έχω το δικαίωμα να τα περιγράψω αυτά! Τώρα ρίξανε οι Τούρκοι τον Ηλιάκη. Αν ήταν εκείνη την εποχή ένα τέτοιο, που πήρε τόσο ντόρο εδώ, δεν θα εγράφετο; Ίσως πιθανόν να εγράφετο. Έχουμε ανάλογα για τον Διγενή, για τον Κωνσταντή, για όλους αυτούς τους μυθικούς ήρωες, το Γιαννιό, το Γιαννή. Γράφανε αυτοί λοιπόν. Άρα κι εγώ, λέω, έχω το δικαίωμα να γράψω το ίδιο, ας είναι και μετά από χίλια χρόνια, ας είναι, θα περιγράψω εγώ αυτά τώρα που ζω! Θα έχουνε στα χέρια τους, τα περιγράψω και στην γλώσσα του τόπου, είχα μια ενοχή απέναντι στη γλώσσα, στο είχα πει το μεσημέρι που τρώγαμε ότι, λυπάμαι που δεν μιλούσα περισσότερο τη διάλεκτο, γιατί πήγα στην Αμερική, τους το χρωστώ ό,τι ξέρω να το αφήσω πίσω, τα τραγούδια τα γράφω στη διάλεκτο την τοπική, δεν την επιτηδεύω, δεν προσπαθώ να τα γράψω μόνο, είναι όπως μού 'ρχονται, όπως μιλάμε τώρα, που λέμε και

λέξεις έτσι και λέξεις αλλιώς, το και μπορούμε να το πούμε τώρα και, και να το πούμε στον επόμενο στίχο κι, γιατί έτσι μου βγαίνει, ηχητικά, είναι πώς το ακούω. Το χρωστάω, λοιπόν, και στη γλώσσα αυτό που κάνω. Και άρχισα και ασχολήθηκα με αυτά τα θέματα. Μυθιστορώ, γράφω! Γιατί δεν θα μπορούσα να γράψω εγώ ας πούμε για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης; Έγραψα! Δεν γράφω μόνο για την Κάρπαθο! Για το Ολοκαύτωμα της Κάσου, γιατί να μην το περιγράψω εγώ; Για την Ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου, γιατί δεν μπορούσα εγώ να το κάνω; Δεν είναι ένα γεγονός; Το έχουν κάνει κι άλλοι, να το κάνω κι εγώ! Γιατί να μην το κάνω κι εγώ, αφού θέλω να το κάνω, ν' αφήσω τη δικιά μου...

Κ.Μ.:...το στίγμα σας...

Η.Β.: Ναι, έτσι γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, γράφω αυτά τα πράγματα, τα οποία όμως, επανερχόμενοι στην ερώτησή σου εγώ δεν τα διάβαζα, τα άκουγα, τ' άκουγα από πρώτο χέρι, άκουγα, άλλα μάθαινα, άλλα άκουγα μια λέξη, το νόημα τους όμως το 'παιρνα. Τώρα μεγαλύτερος αν μπορεί να διαβάσω κάτι, αν κάνω μια εργασία μπορώ να συσχετίσω. Αλλά άμα πάω να διαβάσω, το ανοίξω να δω το τάδε τραγούδι εκεί, βρίσκω ανάλογο και στην Κάρπαθο. Έκανα μία ομιλία σου έδειξα εκεί, με τις μουσικές σχέσεις της Καρπάθου και της Κρήτης, έτσι μάνι-μάνι βρήκα 60 τραγούδια που έχουν σχέση Κάρπαθο και Κρήτη, είναι τα ίδια και στην Κάρπαθο -περίπου τα ίδια ή παραλλαγές- της Καρπάθου και της Κρήτης. Πόσο ταξιδεύουν όλα αυτά τα πράγματα, μια άλλη δουλειά που είναι καταπληκτική να γίνει εδώ και να τραγουδηθούν αυτά τα παλιά τραγούδια. Απ' αυτά τα τραγούδια, λοιπόν, που ακούω, που ζούσα, που βίωνα, αυτά μου δώσαν την αφορμή να γράψω αυτά που γράφω τώρα, που ας ελπίσουμε ότι σύντομα θα εκδοθεί, νομίζω.

Η Ναυμαχία του Λάμπρου Κατσώνη στην Κάρπαθο

Το χίλια επτακόσια ογδόντα οκτώ
στην Κάρπαθο εγίνει μιάλος χαλασμός,
ο Λάμπρος ο Κατσώνης με τη φρεγάτα του
πολέμησε τον Τούρκο με την αρμάδα του.
Ολάκερη ημέρα επολεμούσασι
Σαριάτες κι Εσποΐτες τους εθωρούσασι,
εχάλασε ο κόσμος απού τις κανονιές
τέδοιο κακό δεν εί(δ)α στο τόπο μας ποτές.
Πριν βασιλέψει ο ήλιος και τ' άστρι πριν να βγει
ίσα με χίλιους είχα χαμένους οι οχτροί.
Κι εκόψασι οι Τούρκοι κι επήασι στη Ρό(δο)
κι απού το Λάμπρο είχα πάλι κακό τσαιρό.

Γηγενής Ακρίτας

Β.Πρόλογος του Καθηγητή Μιχάλη Μερακλή στην έκδοση «Τα Ακριτικά μου»

Πολλά νησιά του Αιγαίου επέδειξαν στη νεότερη ιστορία μας μιαν αξιοπρόσεχτη, στενότερη σχέση με τη λαϊκή πολιτισμική παράδοσή τους. Με το θέμα αυτό, ειδικότερα όσον αφορά το δημοτικό τραγούδι, ασχολήθηκε παλαιότερα ο σημαντικός λαογράφος Δημήτριος Πετρόπουλος σε ιδιαίτερη μελέτη του (Δημ. Α. Πετρόπουλου «Οι ποιητάρηδες στην Κρήτη και την Κύπρο», Λαογραφία, 15 (1953) σελ. 374-400). Μίλησα κι εγώ για το ίδιο θέμα στην Εισαγωγή, που έγραψα για το εκτενέστατο ποίημα (4670 στίχων) με τον τίτλο «Ψάχω να δω μες στ' άθωρο» της ιδιοφυούς Ναξιώτισσας ποιητάρισσας Ειρήνης Ι. Μάρκου (Βοντορίνης) από την Απείρανθο (ακολούθησαν κι άλλα, χιλιάδων στίχων, ποιητικά έργα της, ισάξιά της στάθηκε και η κόρη της Παρασκευή Μάρκου).

Ο Ναξιώτης φιλόλογος Αντώνης Φλ. Κατσουρός, στο μικρό βιβλίο του «Ένα χωριό στιχουργεί» (1974) επισήμαινε το φαινόμενο της στιχουργικής δεξιότητας του συνόλου των κατοίκων του ίδιου χωριού. Μια πρόσφατη εξάλλου μελέτη του νέου λαογράφου Γιώργου Κατσαδώρου έδειξε πως υπάρχει στο διαδίκτυο πλήθος από ομάδες νεαρών κυρίως Καρπαθίων, που συγκεντρώνουν, δημιουργούν τρόπον τινά προωθούν τη διάδοση των μαντινάδων του νησιού τους.

Ο κύριος Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς κάνει ωστόσο ένα παραπέρα βήμα από τους μαντιναδόρους συμπατριώτες του γράφει, αλλά, εν μέρει, και συνθέτη μουσικά, με το αυτί βοηθημένος, πάνω σε παραδεδομένους σκοπούς, τραγούδια -αρκετά από τα οποία μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε και ρίμες εξαιτίας του αφηγηματικού τους χαρακτήρα-, σε γλώσσα, ύφος, τρόπους, που είναι ταυτόσημοι με των παραδοσιακών τραγουδιών.

Έτσι το παραπέρα βήμα του, μολονότι γίνεται τώρα, στον παρόντα χρόνο μας, είναι κι ένα πάτημα και περπάτημα μέσα στο παρελθόν. Όχι ως μια σκόπιμη προσχεδιασμένη μίμηση αλλά -κι αυτό είναι το σημαντικό- αυθόρμητα, όπως το επιβεβαιώνουν τα συστατικά στοιχεία των στίχων του. Π.χ. υπάρχει αρκετά ελεύθερη χρήση των κανόνων της γραμματικής (φθογγολογικών και άλλων «και» αλλά και «τσαι»), που τη δικαιολογεί μάλιστα με τον τρόπο που θα το έκανε κι ο παλιός στιχουργός (ο Βασιλαράς αναφέρεται εδώ στον εαυτό του σε τρίτο πρόσωπο) «το τραγούδι, καθώς το μεταφέρει στο χαρτί, το τραγουδά κιόλας» γιατί θέλει αυτό να «ταιριάζει» και «ηχητικά».

Γίνεται έτσι ο Βασιλαράς ένας κρίκος που συνδέει το παρόν με το παρελθόν του δημοτικού τραγουδιού. Όταν διάβασα, στον πρόλογο του, ότι οι «αποσπερίες των παιδικών του χρόνων εξάπτουν τη φαντασία

του», και τον «συγκλονίζουν» όταν ακούει «τα παραμύθια του πατέρα του, του παππού και της γιαγιάς, άλλες φορές της δικιάς τους φαντασίας κι άλλες άλλων διηγήσεις» (άξια προσοχής είναι κι αυτή η αυθόρμητη πάντα, ενεστωτική μετάθεση του άλλοτε της παιδικής ηλικίας στο τώρα), κάπως στάθηκα στις υπογραμμισμένες λέξεις, καθώς συνηθίζουμε να λέμε, ότι οι παλαιοί παραμυθάδες, όπως και τραγουδιστές, κανονικά επαναλάμβαναν παραμύθια και τραγούδια άλλων, τα οποία έρχονταν από το παρελθόν, και στα οποία αυτοί περιορίζονταν να κάνουν κάποιες μικρές αλλαγές (παραλλαγές) κι έτσι καθιερώθηκε τελικά να λέγεται ότι η λαϊκή προφορική ποίηση και γενικά η λαϊκή τέχνη είναι ανώδυνη. Όμως αυτός ο προσδιορισμός της ανωνυμίας, αν το καλοσκεφθούμε, φθάνει στα όρια μιας εξωιστορικής υπερβατικότητας. Και χρειάζεται, αν μη τι άλλο, κάποιες περιοριστικές ή διευκρινιστικές παρατηρήσεις.

Πρώτος τις διατύπωσε ο Νικόλαος Πολίτης, που έγραψε το πρωτοποριακό κείμενο «Γνωστοί ποιηταί δημοτικών ασμάτων» στη Λαογραφία, 5 (1915), απορρίπτοντας ως ουτοπική την ιδέα των Γερμανών ρομαντικών, ότι η λαϊκή προφορική ποίηση είναι γενικά και αόριστα, αποτέλεσμα της «λαϊκής ψυχής». Τους ίδιους συλλογισμούς διατύπωσαν οι ξένοι Roman Jakobson και Petz Bagatyzew στο δικίμιό τους «Η λαϊκή λογοτεχνία ως ιδιαίτερη μορφή δημιουργίας», που έγινε διάσημο, αν και αυτό δημοσιεύθηκε (πρώτα στα γερμανικά) το 1929, δεκατέσσερα χρόνια μετά το μελέτημα του Πολίτη (graecasunt, non leguntur, τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά).

Το λογικό είναι να δεχθούμε, ότι πράγματι υπήρξαν άνθρωποι που έπλαθαν και συνέθεταν τραγούδια (όπως έλεγαν και παραμύθια), αλλά το βάθος του χρόνου είναι τόσο μεγάλο, ώστε τα ίχνη των πρώτων ή και των παλαιότερων πιο γενικά χάθηκαν.

Εντούτοις υπάρχει και το ρεαλιστικό φαινόμενο της μεγάλης διάρκειας και μακροβιότητας, όχι ατόμων, αλλά γενεών, όπου μεταδίδονται και ορισμένα φυσικά γνωρίσματα από μέλος σε μέλος των πολύκλαδων γενεαλογικών δένδρων.

Είναι προφανές ότι από μια τέτοια φύτρα έρχεται και ο Ηλίας, προικισμένος με το ποιητικό χάρισμα του πατέρα του, που κι εκείνος με το ίδιο χάρισμα του δικού του πατέρα θα είχε προικισθεί (γι' αυτό κι έλεγαν παραμύθια «της δικής τους φαντασίας»), ώστε να είναι δυνατό, σε τέτοιες εξαιρετικές περιπτώσεις, να γυρίσουμε την ανωνυμία σε επωνυμία, υπήρξε ο παππούς Ηλίας Βασιλαράς, ο γιος του Εμμανουήλ στη συνέχεια, υπάρχει τώρα ο Ηλίας, που μπορούσαν (και μπορούν δια του τωρινού Ηλία) να κάνουν πρωτογενή τραγούδια.

Στα 27 τραγούδια του προτάσσει ο Ηλίας διεξοδικό κάθε φορά σημείωμα για τα περιστατικά που τον ενέπνευσαν, όπως είπα, πρωτογενώς: προστριβές για τη διεκδίκηση ορίων της γης και νερού, εκτέλεση τριων νέων στους χρόνους της γερμανικής κατοχής, αρπαγές κοριτσιών, ο

θάνατος ενός σπουδαίου λυράρη, ένα ταξίδι του Ηλία στην Αμερική, η τραγική τύχη μιας γυναίκας που γέννησε δέκα παιδιά και πέθαναν όλα, κι άλλα, ακόμα και το ζήτημα του νέου Καλλικράτη, που ενέταξε την Όλυμπο στην όλη Κάρπαθο, χωρίς να λείπουν και τραγούδια πλασμένα με αφορμή παραδοσιακούς θρύλους και μύθους.

Δίνω ένα δείγμα της υψηλής ποιότητας των τραγουδιών του προικισμένου λαϊκού ποιητή (είναι σε ρυθμό ζερβού χορού):

Στω Κακοδικιώ τον άμμο λιγάτσι παρά τσει,
 εκλέψα οι γυαλάες μια κόρη ορφανή.
 Μνια Σποανή κορντέσα, την ομορφότερη,
 σε πέντε αερφάες τη πιο μικρότερη.
 Που πή(γ)ε να λιχνύσει στο περβολάτσι της
 τσαι το νερό να (δ)έσει μεσ' στ' αυλακάτσι της.
 Τσ' ως εμοιρτζολοάτο παραπονιάρικα,
 το κλάμα της εκούσα δκυό σφουγγαράικα.
 Απόφαση επήρα να την αρπάξουσι
 τσαι απού τη Μιλάθθα να μη ξανάρτουσι.
 Λίγο ψωμί ζητού της τσαι μια στάλα νερό
 τσ' ετσεινή επίστεψέ τω τσ' εν ήχασε τσαιρό...
 Χωρίς να τη ρωτήξου, μνια λέξη να της που,
 την Αρτζυρή τα κτήνη στις βάρκες τη τραβού.
 -«Ορτσα πανιά» φωνάζει ο Σκεύος στο Μικέ
 τσ' εκλέψα τη τή κόρη τσαι πιο δε φάνηκε.

Αθήνα, Ιούνιος 2014
 ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ
 Ομότιμος Καθηγητής
 Λαογραφίας Πανεπιστημίου Αθηνών
 Πρόεδρος Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας

**Γ.Τρία ποιήματα από την ανέκδοτη ποιητική συλλογή
 «Τα Ακριτικά μου» (Γηγενής Ακρίτας), που δημοσιεύθηκαν στο
 περιοδικό «Θέματα Λογοτεχνίας» των εκδόσεων Γκοβόστη, τεύχος
 Ιουλίου - Δεκεμβρίου 2017, σελ. 14 - 19**

15. Της αγαπώ τα βάρκρια

Ο καλός μου φίλος, ο Μανώλης της Φανίτσας, ήθελε να κάνουμε ένα cd μαζί. Να παίζει αυτός κι ο Μιχαλάκης ο Σακέλλης, να τραγουδήσουν κι άλλοι καλοί μας φίλοι και να διαλέξω εγώ το περιεχόμενό του. Δεν άργησα να βρω το περιεχόμενο σκαλίζοντας λίγο το αρχείο μου. Έτσι κι αλλιώς είχαμε συμφωνήσει που στοχεύαμε. Οι μαντινάδες που λέγονταν από τους καβαλιέρους στις ντάμες τους ή στις διπλανές -προς τα

αριστερά- χορεύτρες, είχαν πάντα λυρικό περιεχόμενο. Λόγια γλυκά και επαινετικά δηλαδή, που στο βάθος έκρυβαν συμπάθεια κι αγάπη, κι όχι λίγες φορές μεγάλο έρωτα. Πώς αλλιώς λοιπόν θα μπορούσε να ήταν το συρματικό, που θα προηγείτο του θέματος αυτού. Δεν θα έπρεπε κι αυτό να μιλά γι' αγάπη, για όρκους, όνειρα ανεκπλήρωτα, για ζήλιες πάνω στους χορούς και κάτι τέτοια. Ε, σε αυτές τις εποχές παραπέμπει τούτο το τραγούδι. Στου Σεπτέμβρη τις 8 εορτάζει η Παναγία η Βρυσιανή. Ο χορός πάλι είναι στην αυλή της και η εξιστόρηση πραγματική. Ποιανού δεν έχει τύχει να ζηλέψει σαν η κοπελιά που αγαπά, χορεύει με κάποιον άλλο και μάλιστα εχθρό του και πόσες φορές, σε κρυφές αγάπες, δεν δάκρυσαν τα μάτια εκείνης, που ήξερε σε ποιαν απευθυνόταν η μαντινάδα του νέου, που κέρδισε την καρδιά της.

Απ' του Σεπτέμβρη τις οκτώ πινήμαη ημέρα,
είχα να (δ)ω την α(γ)απώ, το χέρι της να πιάσω.
Κι απείτι αποξεχάστηκα και ξέωκε ο νους μου,
οψές την εί(δ)α στο χορό, στον κάβο να χορεύγει
κι είχε το πουσουμάνη μου εις τη δεξιά της βάντα.
Άσπρο μαντήλι χώριζε τα χειροπάλαμα τω
κι ο ιδρος του προσώπου της μούσκεβγε το μαντήλι,
και στάλα στάλα ήσταζε τσαι μοσχολόα ο κόσμος
Είχε και στα μαλάτσα της τη πούλια στολισμένη
τσαι στο χρυσό της το λαιμό Βενέτικη αλυσί((δ)α,
μ' αγιοταφίτικο σταυρό τσαι διαμαντένιο γκόρφι.
Παπάς την είδε κι ήσφαλε, σαλέβκει κι ο Δεσπότης
τσαι το μικρό διακόπουλο τα λόγια του μπερδεύγει.
Χάνει η τσαμπούνα τη φωνή, το πάσο το λαούτο
τσ' ο λυριστής τις βοξαρές χάνει τσαι ξαναχάνει
τσαι το τρα(γ)ούι το γλυκό με λόγια της αγάπης,
στο στόμα του τραουιστή γίνεται μοιριολόι.
ωσά θωρεί την α(γ)απά να στάζει μαύρα δάκρυα.

Γ.Α.

Σπόα, Οκτώβρη 2 του 2011

1) βάκρυα = δάκρυα 2) Σετέμπρης = Σεπτέμβριος 3) πινήμαη = επίσημη
4) απείτι = όταν, αφού 5) εξέωκε = έφυγε, ξέφυγε 6) κάβος = ο πρώτος
του χορού 7) πουσουμάνης η τουσουμάνης = εχθρός 8) μοσχολοώ-
μοσχοβολώ 9) γκόρφι = εγκόλπιον 10) ήσφαλε = έχασε τη λογική του 11)
σαλέβσκει = σάλεψε

17. Το θαύμα της Παναγιάς του Βράχου

Από παιδί άκουγα να διηγούνται τα θάμα -έτσι το λέγανε- της Παναγιάς

του Βράχου, στις Μενετές Καρπάθου. Αλλά και στα γυμνασιακά μου χρόνια και μετά απ' αυτά, ίσαμε σήμερα την ίδια περιγραφή άκουγα και συνεχίζω ν' ακούω από κάθε ηλικίας και φύλο Μενεδιάτη. Πάντα με συγκινούσε, πολλές φορές μάλιστα μέχρι δακρύων, η ιστορία αυτή που, αν και απίστευτη για τους δύσπιστους φαίνεται, είναι όμως αληθινή, με υπαρκτά και όχι φανταστικά πρόσωπα. Ένιωσα την ανάγκη να την κάνω τραγούδι, γιατί ήθελα κι εγώ να συμβάλλω στη διάσωση και στη διάδοσή της και θα χαιρόμουν πολύ αν τα κατάφερνα. Από τις περιγραφές υπέργηρων Μενετιατών η ιστορία αυτή φαίνεται να διαδραματίζεται στις αρχές του 1900. Ο Νικολάκης, αργότερα Νίκος Νικολαΐδης, αφού τον έσωσε η Παναγία του Βράχου, το βοήθησε να γίνει μεγάλος δικηγόρος στην Αμερική, όπως περιγράφω στο υστερόγραφο του τραγουδιού.

Παιάτσι δυο τριώ χρονώ, τεσσάρω με το ζόρι,
 ήτο ο γιος της Τσυρανιάς, της αικοχαμένης.
 Παιάτσι κακοτύχερο, πνιμένο στην ορφάνια,
 μέχρι που 'σκέφτη ο κύρης του να κάμει κι άλλο γάμο...
 Κι εγάπα τη μάνα το παιί και το παιί τη μάνα,
 ώστα πού 'μπε ο διάολος στη τσεφαλή της μέσα...
 Πλύνει, χτενίζει το παιί τσ' εμορφοστόλισέ το,
 να πα να προσκυνήσουσι τη Παναγιά του Βράχου.
 Ομπρός υπάει η μητριά και το παιί ξωπίσω
 κι ανένουσι σιγά σιγά της εκκλησιάς τη σκάλα.
 Πιάνει απ' το χέρι το παιί τσαι στο κρεμό το παίρνει,
 πού 'χε λουλούδια όμορφα, κρινάκια κι ανεμώνες.
 -Ανέα, γιε μου, κόψε τα, φέρε μου ένα μπουκέτο,
 να πάμε να το βάλουμε στη Μενεδιατοπούλα,
 να σε φυλάει, να ενείς μιάλο παλικάρι,
 να πάεις να γραμματιστείς διατρός γή δικηγόρος,
 ούλες οι νύφες του χωρτζού γαμπρό να σε γυρέβγου....
 Τία να κάμει το παιί, στην όψη σκαρφαλώνει,
 όπως τον εδασκάλεψε η μάνα η κακούργα.
 -Μάνα, φοούμαι το κρεμό, φο(β)ούμαι μη γλιστρήσω.
 Μάνα μου, κράη με καλά και με τα δυο σου χέρια.
 -Εσού 'σαι πιο αντριόπουλο, εσού 'σαι παλικάρι
 και όπου νά 'ν' θε να ζωστείς σπαθιά και καριοφίλια.
 Κάνει δυο ζάλα το παιί ακόμα ως την όψη
 κι η μάνα η κακοσσώθικη, η άσπλαχνη κι η σκύλλα,
 θωρεί δεξιά, θωρεί ζερβά, άνθρωπο δεν εθώρει
 τσαι δίνει του παιδιού σπρωξά τσαι στο κρεμό το ρίχνει...
 Τσαι (γ)ύρισε στο σπίτι της μήε ζημιά μήε κάτης.
 -Πού 'ναι (γ)υναίκα το παιί; -Άντρα μου, δεν ηξέρω.
 -Πού 'ναι (γ)υναίκα ο Νικολής; -Άντρα μου (δ)εν τον εί(δ)α...

Ψάχνου εδώ, ψάχνου ετσει, μια μέρα τσαι μια νύχτα
 κι άξαφνα κλάμα εκούσασι προς του κρεμού τη μέση.
 Γένου ένα νέο άξιο με δυο τριχιές πλεμένες
 κι αγάλια αγάλια εκάτενε 'κει που το κλάμα εκούστη...
 -Βοήθα Μιαλόχαρη ελέα οι ανθρώποι,
 να βγου κι οι δυο τω ζωντανοί κι οι δυο χωρίς σημάδι.
 Πιάνου οι άντρες τη τριχιά και σιανοτραβού τη.
 αφού πρώτα εδέθησα παιί και νιος αντάμα.
 Θε μου, χαρά την εί(δ)ασι, Θε μου, κλάμα το ρίξα(ν),
 σαν εί(δ)α το παιί καλά μέσα στου νιου τα χέρια,
 γιατί λέει το φύλαε μια μέρα και μια νύχτα
 μια άλλη μάνα σπλαχνική σαν τη δική του μάνα...
 Υ.Γ.

Αφού 'τρεξε η Παναγιά και το παιί εσώθη.
 μεγάλωσε σιγά σιγά κι όταν λέει αντρειώθη,
 επήε στην Αμερική κι εγίνη δικηγόρος.
 Παντού 'λεγε το θαύμα αυτό, που 'γινε τόσο ντόρος
 κι ήστειλε πολυέλαιο στη Παναγιά του Βράχου
 μ' ευχή, όσοι την χρειαστούν, την ίδια τύχη νά 'χου.

Γ.Α.

Σπόα Καρπάθου, Μάρτης του 2012

1) Τσυρανιά = Κυρανιά-Άννα 2) υπάει = πηγαίνει 3) ανένουσι =
 ανεβαίνουν 4) κρεμός = κρημνός 5) ανέα = ανέβα 6) Μενεδιατοπούλα =
 (εδώ) η Παναγιά των Μενετών 7) κακοσσώθικη = κακά εσώψυχα 8)
 κάτης = γάτος 9) γένου = δένου 10) τριχιά = χοντρό σκoinί 11) πλεμένη =
 πλεκτή 12) εκάτενε = κατέβαινε, 13) Μιαλόχαρη = Μεγαλόχαρη

18.Ο έρωτας της αναράς

Μικρός, στις αποσπερίες που κάναμε, άκουγα πολλές ιστορίες από τη
 γιαγιά μου τη Χρυσάνθη και τη θεία μου τη Χαριστούλα, για τις αναράες,
 που έβγαιναν, λέει, τη νύχτα πέρα στου Λεβέ τα χωράφια. Στην Παλιά
 Μάντρα. Λέγανε, μάλιστα, πως χάλασαν και κάποια τσοπανόπουλα, που
 διασκέδαζαν μαζί τους τις νύχτες -στήνοντας χορούς και γλέντια μέσα σε
 άλωνες- ως τπ πρωί, γιατί με το πρώτο φως της ημέρας εξαφανίζονταν. Ο
 Λεβές είναι υπαρκτό πρόσωπο, με μεγάλη περιουσία φαίνεται. Ίσως και
 βοσκός. Το όνομα Λεβές βρίσκω στους προαγοράσαντες τα Καρπάθια-
 κά του Μανωλακάκη το 1806 και υπάρχουν ακόμα κι άλλες περιοχές των
 Σπόων με το όνομα του. Θυμάμαι μάλιστα πως στεναχωρήθηκα πολύ,
 θαρρώ πως έκλαιγα κιόλας, σαν μια από τις δυο ασπρομάλλες
 παραμυθούδες δεν θυμάμαι ποια, επέμενε πως οι αναρά(δ)ες χάλασαν και
 μια κόρη του Λεβέ κι έγινε κι εκείνη αναρά....

Ο ποταμός του Περβολιού με τα νερά του, που έφθαναν ως το Χάι, είναι στον παιδιών της ηλικίας μου τις μνήμες πολύ βαθιά χαραγμένος όχι μόνο από τις σφάκες που κάναμε τις πιστόλες μας κάθε Ζωοδόκοπης, αλλά και γιατί πολλές φορές μαζεύαμε κα(β)ούρια για να ψαρέψουν σκάρους οι πατεράδες μας ή εμείς οι ίδιοι. Σ' αυτόν, λοιπόν, τον ποταμό από το Περβόλι ως το Χάι, άλεθαν γύρω στους 8-10 νερόμυλοι, οι οποίοι μάλιστα μέσα στον πόλεμο φάνηκαν σωτήριοι, γιατί πήγαιναν τη νύχτα οι Σποΐτες ή οι Σποΐτισσες και με βαρδιάνους άλεθαν λίγο σιταροκρίθαρα για το ψωμάκι τους.

Ο Κωνσταντής του τραγουδιού είναι δανεισμένο όνομα από άλλο μεγάλο κτηματία του Περβολιού, που ακόμα και σήμερα συνώνυμος απόγονός του διατηρεί το κτήμα και το περβόλι, όπως και τον παππού του και καλύτερα. Η Ανεστασού είναι κι αυτό δανεισμένο όνομα της γυναίκας άλλου κτηματία κοντά στη Λειαδιώτισσα, που ζούσε πριν 80-100 χρόνια. Την κόρη του Λεβέ τη βαφτίζω Σοφή αντί Σοφίλλα, χάριν του μέτρου και γιατί το όνομα αυτό το συνάντησα κι άλλες φορές σε παρόμοιες ιστορίες...

Μιαν αυγουστιάτικη βραδιά μ' ολόγιομο φεγγάρι,
ήβγε η κόρη του Λεβέ, να πά(ει) να σεργιανίσει,
να πιει νερό του περβολιού, να κόψει φρέσκο σύκο,
να κατε(β)εί στο ποταμό, τα πόδια της να βρέξει,
κρουφά να κόψει το νερό στου Κωνσταντή το μύλο,
να ξεπρουάλει να το δει κι αυτός να μη τη βλέπει.

Μ' ήυρε το κλει(δ)ί κομμένο αλλού κι ο μύλος κλειωμένος.

Ξανεί ζερβά, ξανεί δεξά, άνθρωπο δεν εβλέπει.

μήε πουλάτσι ξεπετά, μήε χλαΐ κουνιέται ...

Βραχνό τσαμπάλδι ακούστηκε στις όψες του Πετάσου

κι ελούπασε ο βατρακλιός κι η κλούβια εβουάθη,

μόνο το γάργαρο νερό εσιανοτραούα

κι ήκλεβε τη καρδούλα της κι εμάγεβγε το νου της.

καθώς στο βούτση ήπεφτε με το σκοπό της νύχτας.

Σιμώνει η κόρη και θωρεί στων αστεριών το φέγγος,

το βούτση της Ανεστασούς κάντιο νερό γεμάτο

και μέσα μπάνιο εκάνασι τ' άστρα και το φεγγάρι

κι ο Ιορδάνης ποταμός κι ο εσπερινός κι η πούλια

Ζηλέβγει το νερό η Σοφή, τον άολο καθρέφτη.

που μέσ' στη μέση των αστρώ θωρεί το πρόσωπό της,

πι' όμορφο κι απ' του φεγγαριού, πι' όμορφο κι απ' της πούλιας.

Βγάζει τη κορδελίτσα της 'πο τα πλεκτά μαλλιά της,

βγάζει και τις γοβίτσες της που τ' άσπρα της ποάκια,

βγάζει το φουστανάκι της 'πού το χυτό της σώμα

κι ήλαψε το κορμάκι της κι εγίνη η νύχτα μέρα.

Θωρεί το η πούλια και χλομά κι ο αποσπερίτης λιώνει,
θωρεί του κι η πανσέληνος και βαριαναστενάζει.
κι ο Κωνσταντής που 'χώνετο να (δ)ει ποιος το πειράζει,
θωρεί τη κόρη ολόγυμνη και τα μυαλά του χάνει.

Γ.Α.
Σπόα, Μάρτη 29 του 2012

1) Αναρά = νεράιδα, ξωτικό 2) Λεβέ = περιοχή κοντά στη Ζωοδόχο Πηγή 3) Παλιά Μάντρα = η ευρύτερη περιοχή (Λεβέ, Λειβαδιώτισσας κ.λπ.) 4) σφάκες = πικροδάφνες 5) πιστόλα = παιχνίδι (παιδική κατασκευή) από τις πικροδάφνες 6) Ζωοδόκοπης = Ζωοδόχος Πηγή, 7) Περβόλι = περιοχή στην Ζωοδόχο Πηγή 8) Χάι = παραθαλάσσια περιοχή 9) Λειβαδιώτισσα = άλλο όνομα της Ζωοδόχου Πηγής 10) να ξεπρουάλει = να ξεπροβάλλει 11) κλει(δ)ί = είσοδος του νερού στο αυλάκι 12) ξανεί = κοιτάζει 13) τσαμπάλδι = κουδούνι στο λαιμό ζώων 14) όψες = (εδώ) άκρες κρεμνών 15) Πέτασος = ποιμενική περιοχή 16) λουπάζω, ελούπασα = κρύβομαι 17) βατρακλιός = βάτραχος 18) κλούβια = κουκουβάγια 19) βουαίνομαι = σιωπώ 20) σιανοτραουά = σιγοτραγουδά 21) βούτσης = λάκκος νερό 22) κάντιο (νερό) = καθαρό 23) άολος = άδολος, γνήσιος

Δ.Κατάλογος Ακριτικών

Ο κατάλογος των 28 ακριτικών με την εικονογράφησή τους, όπως την φαντάστηκε ο δημιουργός τους Ηλίας Βασιλαράς, για την επικείμενη - τότε- έκδοσή τους.

1. Η ευχή της μάνας
α) Καρπαθιά μάνα με μαντηλάκι
2. Ο λυριστής κι ο χάρος
α) από ψηλά χορός στις Παναγιάς την αυλή
β) 3 οργανοπαίκτες σε τραπέζι ψηλά
3. Το καλο(γ)ερί
α) φωτο του Αϊ-Γιαννιού
4. Η Αρτζυρή [περιλαμβάνεται στον πρόλογο της έκδοσης «Τα Ακριτικά μου» από τον Καθηγητή Μιχαήλ Γ. Μερακλή]
α) βάρκα με πανιά και σφουγγαράδες
5. Οι δκυο σταυραετοί
α) φωτο βουνά Σπόων
β) βουνοκορφές, χώροι

6. Του Ιγιανή το τσιούρι
 - α) φωτό το μνήμα
 - β) ο Διγενής σε μάχη

7. Οι αίκοσκοτωμένοι
 - α) Εκτέλεση τριών νέων από γερμανικό απόσπασμα

8. Ο Κωσταντής και η γοργόνα
 - α) σκίτσο γοργόνα και σταυραετός σαν αεροπλάνο

9. Εκλέψασι την Έλυμπο
 - α) φωτο...
 - β) σκίτσο Ελυμπίτισσα, βρακάς

10. Γιατί τ' αηδόνια κελαδούν
 - α) σκίτσο ανθισμένη αμυγδαλιά με πολλά αηδόνια
 - β) κάθε νησί και αηδόνι

11. Οι Λαλιανοί κι οι τρεις κορτέσες
 - α) σκίτσο, αρπαγή 3 κοριτσιών

12. Το φιλί της καλογράς
 - α) σκίτσο κέρασμα από καλογριά σε μοναστήρι

13. Το τσαιρό απού χορέβκα
 - α) μοτίβο από στυλομαντήλα (χαράς)

14. Οι μαγεμένες αερφές
 - α) ανατολή και δύση σαν αδελφές

15. Της αγαπώ τα βάκρυα
 - α) στυλομαντήλα

16. Η Χαζηνούλα η άτυχη
 - α) φωτο...

17. Το θαύμα της Παναγιάς του βράχου
 - α) φωτο για σκίτσα
 - β) το παιδί να κόβει λουλουδάκι

18. Ο έρωτας της Αναράς

- α) νεράιδα πάνω από λάκο με νερό (μέσα αστέρια, γαλαξίες κι νεράιδα μέσα)
β) γυμνή νεράιδα βγάζει το τελευταίο της πέπλο
19. Ο Αϊς-Γιώργης και το θεριό
α) πηγή νερού το θεριό ο Άγιος το σκοτώνει
το κορίτσι στο άλογο
β) φωτο βρύσης
20. Η ναυμαχία του Λάμπρου Κατσώνη στην Κάρπαθο [περιλαμβάνεται στο απόσπασμα της συνέντευξης του Ηλία Βασιλαρά]
α) φωτο γκραβούρα
21. Ο βομβαρδισμός των Γερμανών
α) βομβαρδισμός σε μαούνα Γερμανών Κάρπαθος
22. Της κόρης το νανούρισμα
α) σκίτσο μάνα νανουρίζει ή βυζαίνει μωρό
23. Η σκλάβα και το Ρηγόπουλο
α) σκίτσο σκλαβοπάζαρο, γυναίκες, παιδιά, φαίνεται η Χατζίνα και το αρχοντόπουλο
24. Κακά χαπάρια εκούστηκα
25. Της λευτεριάς τα νέα
26. Γιατ' είν' ο Μάης άγγελος;
27. Ο πατημός της Κάσου
28. Φωνές και κλάμματα ήκουα

2.ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1.Λεύκωμα, η μόδα μιας εποχής που ήξερε να εκφράζεται μέσα από στιχάκια και αφιερώσεις. Ακριβώς αυτήν την αποστολή υπηρετεί το παρακάτω ποίημα στο λεύκωμα της Ειρήνης Λοΐζου, συμμαθήτριας του Ηλία Βασιλαρά.

Στο Λεύκωμα

Ο καιρός θα περάσει γοργός και τα χρόνια,
του προσώπου σου τ' άνθη θα σβύσουν τ' αβριά,
στα μαλλιά σου επάνω θα σκορπίσουνε χιόνια
και σε θύμησες μόνο θα βρίσκεις χαρά.

Μια βραδιά στη φωτιά σου μπροστά καθισμένη,
στη ποδιά σου το λεύκωμ' αυτό θα κρατάς
και σε χρόνους παλιούς και γλυκείς γυρισμένη,
φιλενάδες και φίλους εκεί θα μετράς.

Σκορπισμένοι στου βίου το δρόμο,
σα πουλιά που σκορπούν από τρόμο,
σα πλακώσει στο δάσος βαρυχειμωνιά.
Τ' όνομά μου όταν δεις ...«ποιος αυτός ο καημένος»,
θα ρωτήσεις, ...και γω ξεχασμένος
θα πεθαίνω στου κόσμου μια άλλη γωνιά.

Με ειλικρινή αισθήματα φιλίας
ο συμμαθητής σου Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Εκ Σπόων, 13-3-66

Το σύνολο των ποιημάτων που ακολουθούν περιλαμβάνονται στο χειρόγραφο λεύκωμα με τίτλο «Τα Ποιήματά μου».

1. Έμπνευση στιγμής, ενώ βρισκόταν στο γραφείο του. Νο (14)

S.O.S.

Το νησί χτυπημένο απ' της μοίρας τη μπόρα
πεταμένο στου Αιγαίου τη κάτω γωνιά,
τραβηγμένο απ' τ' αφρού του πελάγου τη φόρα
εξαπλώθη σαν κουφάρι πεταμένο, φονιά.

Ποιο το κύμα, που άραγε έφταιξε; Τάχα
ν' αμάρτησε κι εδικάστη με τέτοια ποινή;
Ο Δικαστής ο σκληρός θα γνωρίζει μονάχα
αν μια μέρα καλή στο νησί θα φανεί.

Ζουν ψυχές με το S.O.S. εις το στόμα,
που φωνάζαν και φωνάζουν ακόμα
νά 'ρθει κάποιος με λίγη στοργή.

Σιάς τα ρούχα στο κουφάρι να φτιάξει
τα παλιά ...τα σχισμένα ...με καινούρια ν' αλλάξει,
μα του κάκου ...η ώρα του πόθου ...αργεί.

20-1-1971
Στο γραφείο

2. Ο Ύμνος που, όπως και το αμέσως επόμενο ποίημα, γράφτηκε για την α' εξαδέλφη του Φωτεινή Κων. Δημάρχου και ακούστηκε σε σχολεία της Αμερικής, στα ελληνικά. Μάλιστα, τα ποιήματα αυτά ακούστηκαν και πολλά χρόνια αργότερα, δια στόματος αυτή τη φορά της Σοφίας Πιπέρη, κόρης της Φωτεινής και βαφτιστήρας της Ντίνας Ηλ. Βασιλαρά. Νο (1^α)

Ύμνος στο Σχολείο

Καλό σχολειό μου αγαπημένο
οδηγητή στο νου και στην καρδιά μας,
στη γνώση, στην αλήθεια και στην αρετή
φέρνεις τα βήματά μας.
Ατίμητη η στοργή σου η μεγάλη

μέσ' στην πλατειά σου αγκαλιά όλους μας κλείνεις,
φροντίδα απέραντη κι αγάπη μητρική
απλόχερα μας δίνεις.

Στα βάθη της ψυχής είσαι κλεισμένο,
για σένα, αμέτρητοι κι αν θα περάσου χρόνοι,
μέσα μου πάντα της ευγνωμοσύνης το λεπτό
λουλούδι θα φυτρώνει.

Μάρτης του '73

3.Γράφτηκε για την Φωτεινή Κων. Δημάρχου και ακούστηκε σε σχολεία
της Αμερικής, στα ελληνικά. Νο (15)

Σχολειό μου ...ευχαριστώ...

Καλό σχολειό μου αγαπημένο
πριν φύγω κάτι θα σου πω,
κλειστό στα βάθη της ψυχής μου θά 'σαι
για πάντα θα σε αγαπώ!

Εσύ με δίδαξες αγάπη τι θα πη,
εσύ με έμαθες να λέω την αλήθεια,
εσύ μου φύτεψες λουλούδι ελληνικό
και την αγάπη της Ελλάδας μέσ' στα στήθια.

Εσύ με φώτισες να ξεχωρίζω
ποιο είναι το καλό απ' το κακό
και στον καλό Θεό μας να πιστεύω
στον ένα τον μοναδικό.

Κι εσείς δασκάλοι αγαπημένοι,
που με φροντίδα γονική,
μας μάθατε να ομιλούμε
την γλώσσα(ν) την Ελληνική.

Ξέχωρα θά 'στε στην καρδιά μου,
γιατί σε σας το παν χρωστώ.
Ευγνώμων πάντα θα σας είμαι!
Χίλιες φορές! Θερμά, θερμά ευχαριστώ!

Φανή Δημάρχου
Από Κάρπαθο Δωδεκανήσου
Μάρτης '73

4.Γράφτηκε για την πρωτοδεύτερη εξαδέλφη και μετέπειτά κουμπάρα του -την στεφάνωσε- Ρηγοπούλα Γεωρ. Λειβαδίτη, όταν τελείωσε το σχολείο και διαβάστηκε από εκείνη με αυτή την αφορμή. Νο (16)

Σχολείο μου Αντίο

Γοργά-γοργά εκύλησε κι ο φετινός ο χρόνος
και τη καρδούλα μου κρυφός τη βασανίζει πόνος.
Του τελευταίου χωρισμού εσήμανε η ώρα
κι ένα στερνό χαιρετισμό ας πούμε όλοι τώρα,
στο αγαπημένο μας σχολειό που δεν θα ξαναδούμε,
χαρές και λύπες κι όμορφες στιγμές ας θυμηθούμε.

Σχολειό μου που μ' ανάστησες μες στη θερμή σου αγκάλη,
μικρούλα σαν με δέχτηκες απ' της μαμάς το χέρι,
με τράνεψες, με μόρφωσες, μ' έκανες πια μεγάλη!
Σχολειό, λαμπρό και φωτεινό μέσ' στη ζωή μου αστέρι,
κάθε μικρή γωνίτσα σου χαράχτηκε βαθειά,
μέσ' στην ψυχή μου αξέχαστη, πανώρια ζωγραφιά.
Αντίο κουδουνάκι μου, πόσες φορές θυμήσου,
μας ξάφνιασες στο διάλειμμα με τη στριγγιά φωνή σου
και άιντε πάλι στη γραμμή, σ' αρέσει δε σ' αρέσει
και τα παιχνίδια στην αυλή τ' αφήναμε στη μέση.

Κι εσέ καλό θρανίο μου με πόνο χαιρετίζω,
εκεί στην άκρη μοναχό με πίκρα με θωρείς,
ένα θλιμμένο «Έχε γεια!» σιγά σου ψιθυρίζω
κι ακούω τα περασμένα μου να μου τα ιστορείς,
τις λύπες μου και τις χαρές, τα τόσα καρδιοχτύπια,
τι ν' άκουσαν τ' αυτάκια σου από εμάς αλήθεια,
αν είχες στόμα να τα ειπείς, να τα διηγηθείς,
παληέ, καλέ μου σύντοφε, δεν θα με ξαναδείς!

Έχετε γεια συμμαθητές και συμμαθήτριές μου,
που αδελφωμένοι ζήσαμε έξι χρονιές μαζί,
στα χρόνια μας τα παιδικά δένω τις θύμησές μου,
να κάνω την αγάπη μας παντοτινά να ζει.

Τώρα εσένα τι να πω, δασκάλα μου καλή,
που από μικρή με πρόσεχες με έγνοια και με ζήλο
και μ' έσπρωχνες εις το καλό και εις την αρετή,
ευγνωμοσύνη απέραντη πάντα θα σου οφείλω.

Εσύ με φρόντιζες σα μάννα στοργική,
σα φιλενάδα μ' είχες μέσα στο σχολείο
κι εγώ έρχομαι έτσι αγάριστη, ψυχρή,
για να σου πω το τελευταίο μου ...αντίο..!

Όμως θα σ' έχω σύμβολο πιστό,
βαλμένο στις καρδούλας μου τα τρίςβαθα, που λένε,
θα σε θυμάμαι αλήθεια και το ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
το νειώθω και το βλέπεις απ' τα μάτια μου ...που κλαίνει.

Χαρισμένο στη Ρηγούλα
Πρώτη Ιούνη του 1983

5.Αφιερωμένο στο πρωτοβρόχι που άργησε πολύ εκείνη τη χρονιά. Νο
(17)

Πρωτοβρόχι '85
Στης «ΦΩΛΙΑΣ» τη γωνίτσα καθισμένος κοιτάζω,
τις σταλίτσες τις κάντιες της πρώτης βροχής,
στον σπυργίτη που τρέμει μ' αγωνία φωνάζω,
έλα δω ...στη φωλίτσα ...αλλιώς θα βραχείς!
Βρέχε Θε μου! Φωνάζει ο ένας.
Ρίχνε! Κάπου ακούς μια φωνή.
Το χαβά το δικό του έχει ο καθένας,
μα ο καϋμός είν' ο ίδιος. Το νερό θα φανεί;

Άλλος πίνει, γλεντά ή χορεύει
κι άλλος τον καϋμό τ' αλλονού κοροδεύει,
μ' όλοι κάνουν κοινή προσευχή.
Να βοηθήσει ο Θεός τον δικό τους το πόνο,
μα κι εγώ που το ίδιο συναίσθημα νειώνω.
Προσκυνώ ...να μη μείνει μονάχα ευχή.

Σπόα, Δεκέμβρης του '85

6.Γράφτηκε με αφορμή τον Πόλεμο του Αφγανιστάν, ο οποίος ξεκίνησε
μετά την εισβολή των Ηνωμένων Πολιτειών στην ασιατική αυτή χώρα,
στις 7 Οκτωβρίου 2001, αλλά και τους Γιουγκοσλαβικούς Πολέμους, που
διήρκεσαν σχεδόν μία δεκαετία (1991-1999/2001) και οδήγησαν στην
διάσπαση της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Νο (18)

Δεν έχει σύνορα η αγάπη και ο πόνος

Γλυκοχαράζει η ανατολή καινούργιας μέρας,
χαμογελά μ' ελπίδα η αυγή,

Θε μου, πού 'σαι του κόσμου ο πατέρας,
σταμάτησε του πόνου τη κραυγή...

Δεν έχει σύνορα η αγάπη και ο πόνος,
όλοι είμαστε κάποιου Θεού παιδιά,
όλοι πόνια μιας απέραντης σκακιέρας,
που παίζου κάποιοι πού 'χουν πέτρινη καρδιά.

(Ρεφραίν)

Γλυκοχαράζει η ανατολή καινούργιας μέρας
ο ήλιος στη ζωή χαμογελά,
όμως της Σέρβας και της Κύπριας μητέρας
το δάκρυ στα δυο μάτια τους κυλά.

(Ρεφραίν)

Ίδιος ο πόνος Αφγανού κι Αμερικάνου
ίδιο το κλάμα στο χαμό κάθε ψυχής,
βλέπεις, το κάθε χτύπημα αεροπλάνου,
είναι συνέχεια κάποιας ανύποπτης αρχής.

Σπόα, Πρωτοχρονιά 2002

7. Το ποίημα είναι γραμμένο στο αγαπημένο στέκι του στα Σπόα, το καφενείο «Η Φωλιά». Νο (19)

Τα γερόντια

Στου καφενέ τη σόμπα δυο γερόντια
φυλλομετρού του νου τους το δεφτέρι,
το ένα μ' αποτσίγαρο στριφτό στα δόντια
και τ' άλλο με το κεχριμπάρι του στο χέρι.

Μπερδεύουν ιστορίες της ζωής με παραμύθια
και επιμένουν ό,τι λες πως είν' αλήθεια! (Ρεφραίν)

Για έρωτες κι αγάπες δεν καυχούνται,
σαν τους ρωτήσει κάποιος νέος παραπέρα,
πως ερωτεύτηκαν κι οι δυο αρνιούνται,
πού νά 'βρεις ώρα άμα ψάχνεις για ψωμί νύχτα και μέρα;

(Ρεφραίν)

Σπόα (καφενείο), Γενάρης 5, 2002

8.Το ποίημα είναι εμπνευσμένο από μία ιστορία που του διηγήθηκε ο γιος του, ο Χάρης. Νο (20)

Το άσπρο γιασεμάκι

Του γιασεμιού που μού 'κλεψες
τη μυρωδιά μυρίζω,
αγάπη μου αλαργινή,
του χωρισμού μας τη στιγμή
θυμούμαι και δακρύζω.

Μη μου στερήσεις μάτια μου
το άσπρο γιασεμάκι.
που μου 'κλεψες σ' ένα φιλί
εκείνο το βραδάκι.

(Ρεφραίν)

Το γιασεμάκι φύτεψα
στη γλάστρα της καρδιάς μου,
τα δάκρυά μου να 'χει νερό
όσο καιρό σε καρτερώ,
καϋμέ της μοναξιάς μου.

(Ρεφραίν)

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Ηράκλειο, 21-1-2002

9.Ποίημα αφιερωμένο στα τρία αγόρια του. Νο (21)

Στα παιδιά μου

Σε ζούγκλα μ' άγρια θηρία μαλαίνετε(;
ψυχές κι οι τρεις αγγελικά πλασμένες,
τα όνειρά σας σ' άλλο αργαλειό υφαίνετε
κι είναι από φίλντισι οι σαΐτες σας σασμένες.

Το νήμα της ψυχής σας άσπρο, κάτασπρο,
μετάξι το στημόνι και το φάδι,
μα κι οι καρδιές σας απ' ασήμι κι απ' αλάβαστρο,
ημερινοί και πούλιες στης αβύσσου το σκοτάδι.

Κρατάτε ορτά σε ήλιους, σε αγέρηδες,
κλείστε τ' αυτιά σας στων καιρώ μας τις σειρήνες
κι ωσάν διψάσουν των παράδων οι αφέντηδες
ανοίξετέ τους της ψυχούλας σας τις κρήνες.

Ηράκλειο, 22 του Κουτσοφλέβαρου του 2002

10.Κολοβό ποίημα που περιλαμβάνεται επίσης στο χειρόγραφο λεύκωμα με τίτλο «Τα Ποιήματά μου». Η ημερομηνία δημιουργίας του τοποθετείται μεταξύ Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2002, κρίνοντας από τις ημερομηνίες των ποιημάτων που προηγούνται και έπονται αντιστοίχως, στο εν λόγω λεύκωμα.

Ο Γιαννής κι η Σταμάτα, δυο θλιμμένες φιγούρες,
στης ζωής τον αγώνα πάντα μαζί,
στέκουν όρθιοι με γέλιο, μουρμούρες,
βοηθώντας ο ένας τον άλλο να ζει!

Δεν πάει ο Γιαννής τα δίκτυα να ρίξει
και τη μένουλα τώρα ποιος θα τη βρει,
του Μιχαλιού τα σημάδια στη Μιλάθα έχει δείξει
κι η Σταμάτα το ξέρει κι έχει τόσο χαρεί.

Κολοβό

11.Το ποίημα είναι αφιερωμένο στους ερειπωμένους νερόμυλους των Σπόων (του Χαδιού). Νο (22)

Πέσαν οι μύλοι...

Του πεύκου τα χαλιά σ' έχουν σκεπάσει
αντί (β)οκάρια και στιάκια και πηλό
και το νεράκι του Χαδιού σε νανουρίζει,
θαρρείς πως είσαι όνειρο απατηλό.

Πολέμους, κατοχές, φτώχειες θυμίζεις,
δάση με δέντρα, καθαρά νερά,
κλαίνε για σε κι εσύ δακρύζεις,
τη μια κρυφά, την άλλη φανερά...

Πού 'στε Σοφίλλα, Χαριστούλα και Καλλίτσα
Ερνιά και Μαγκαφούλα, Κυρασιά,
Φύκενα, Ευδοκιά, Μαρούκλα και Μαρίτσα
Χρυσάνθη, Ποθουλιά και Γεργινιά.

Γιώργη, Μιχάλη, Κώστα και Ηλία
Πάχο, Νικόλα, Βασιλή κι εσού Γιαννή,
Μηνά, που αντί να παίζεις με πιστόλες ή βιβλία
στο Φύκινο σε χώσα(ν) μη σε βρου οι Γερμανοί.

Όπου και νά 'στε θλιβερά γλεντήστε,
με μαντινάδες σ' ένα σιγανό χορό
πέσαν οι μύλοι, μοιρολόι στήστε,
ο ποταμός (δ)εν έχει πιο νερό...

Σπόα (Αγρίδια), Μάρτης του 2002

Ακολουθεί η εξής υποσημείωση: Ίσως τα ονόματα, κυρίως τω γυναικώ, να αποδίδουν καλύτερα με τη διάλεκτό μας, π.χ. Σοφίλδα, Χαριστούλδα κ.λπ.

12. Το ποίημα είναι αφιερωμένο στην μητέρα του Μαριγούλα Βασιλαρά, με αφορμή τη νοσηλεία της στο Νοσοκομείο «Υγεία», όπου και υπεβλήθη σε εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς. Νο (23)

Στη μάνα μου

Σαν σήκωσες τα μάτια και με κοίταξες
και μού 'γενεψες νά 'ρτω, μάνα, κοντά σου
πάγωσες την καρδιά μου και την ρήμαξες
μα ξαναχτύπησε στο σφιχταγκάλιασμά σου!

Ποιος έκλαιγε τον άλλο, Θε μου, ας ήξερα
εγώ εσένα τάχα ή εσύ εμένα,
όμως την ίδια προσευχή κάναμε ύστερα
κι η Ντίνα με τους δυο μας ήταν ένα.

Τι όμορφα που ήταν τα φιλάκια σου,
μάνα, δεν ήτανε τα τελευταία,
πείσμωνες για το γιο και τα 'γγονάκια σου
και ύψωσες του γυρισμού σου τη σημαία.

«Υγεία», Απρίλη 29, 2002

13. Η ενότητα των 10 ποιημάτων υπό τον γενικό τίτλο «Δέκα κραυγές για τον πόλεμο», γράφτηκε την περίοδο Μαρτίου - Απριλίου του 2003, με αφορμή τον Πόλεμο του Ιράκ, ο οποίος ξεκίνησε στις 20 Μαρτίου του 2003, από τις Η.Π.Α., υπό την προεδρία του Τζωρτζ Μπους του Νεώτερου και το Ηνωμένο Βασίλειο, υπό την πρωθυπουργία του Τόνι

Μπλερ, με στόχο την ανατροπή του τότε ηγέτη του Ιράκ Σαντάμ Χουσεΐν.

ΔΕΚΑ ΚΡΑΥΓΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

Κραυγή 1^η - Βακρυά

Μια βόλτα με το Νίκανδρο κατάφερα
να πάω στην Βακρυά για λίγα κάρδαμα,
εκεί σε κάποια αγύρευτα παράκερα,
που πιάναν κάποτε δουλειά από το χάραμα.

Δύσκολες μέρες και στις πόλεις και στη φύση
παντού ερημιά, μου λέει, ρε Ηλία,
ψάχνει αυτός τη τσάντα κοκκινοόλια(;) να γεμίσει
κι εμένα μ' έπιασε μελαγχολία.

Τρέχει ο νους μου στο Κατάρ και στη Βαγδάτη
στους πάτριот, στα τάνκς, στ' αεροπλάνα,
σε δυο αδελφάκια αγκαλιά σ' ένα κρεβάτι,
γιατί χτυπήθηκαν; Πού φταίζανε; Τι κάναν;
Βαρύ το τίμημα και τούτου του πολέμου,
με ορφανά, με χήρες, μ' αιχμαλώτους,
καινούργιοι Χίτλερ, Μπους, Σαντάμ και Μπλερ, Θεέ μου,
που αντί αγγέλους, βόμβες κάνουν τους πιλότους.

Κι ένα κυκλάμινο μονάχο παραπέρα,
μιας μέλισσας τη γύρη του αρνιέται,
σ' ένα παιδάκι τη χρωστά, χωρίς πατέρα,
γιατί πεινά και του παραπονιέται...

Βακρυά, Σάββατο Μαρτίου 29 του 2003

Κραυγή 2^η - Όχι στον πόλεμο

«Φονιάδες των λαών Αμερικάνοι!»
ακούω στη ντουντούκα μια φωνούλα.
Τι φταίει άραγε; Κι ετούτη η ψυχούλα
γιατί να βρίζει από τώρα, τι την κάνει;

«Όχι στον πόλεμο!» ακούγεται μια άλλη,
το ίδιο πάθος στο παιδάκι διακρίνω
κι ένα πανό με δυο γεράνια κι ένα κρίνο,
κρατούν στα χέρια τους τούτ' οι μικροί πού 'ναι μεγάλοι.

Το περιστέρι με το μήνυμα ΕΙΡΗΝΗ
πέταξε απ' τα χέρια του Θανάση,
τραγούδι έγινε παντού στην πλάση,
μα τα γεράκια ασυγκίνητα τ' αφήνει.

Πηγάδια, Σάββατο 29 του Μάρτη του 2003
Για το συλλαλητήριο με τα παιδιά

Κραυγή 3^η - Οι φίλοι

Στου πολέμου τη δίνη ξανά η Βαγδάτη
από το μένος Αγγλίας και Αμερικής,
με νεκρούς, τραυματίες κι αιχμαλώτους γεμάτη
σε επίθεση, λένε, «πολύ φιλικής».

Θεωρούν πως οι άλλοι στον κόσμο κοιμούνται,
πως φοβούνται τα ίδια γι' αυτό σιωπούν
και σαν μόνοι στον κόσμο «οι φίλοι» κινούνται
και χιλιάδες μανάδες τα παιδιά τους θρηνούν.

Κτυπημένα απ' των «φίλων» τις βόμβες,
στων σπιτιώ (τους) τις κρυφές κατακόμβες,
πού 'χουν μάθει να ζουν τα παιδιά.

Καρτερώντας τον πατέρα τους νά 'ρτει,
που σκοτώθηκε όμως προς το τέλος του Μάρτη,
από κάποιους με δίχως μια στάλα ψυχή.

Πηγάδια, Απρίλη του 2003

Κραυγή 4^η - Στη Σπηλιανή

Ένα μου όνειρο αληθεύτηκε
στη Σπηλιανή σαν μπήκα για να κάνω το σταυρό μου,
της ζήτησα παντού να βοηθά και των παιδιώ μου
κι ένιωσα πως το αποδέχτηκε.

Μπερδεύτηκαν οι σκέψεις στο μυαλό μου,
σαν είδα το παλιό με το καινούργιο ένα πράμα.
Τοιχογραφίες σκεπασμένες με ασβέστη, ποιοι το 'κάμα;
Και να ξανακάνω πάλι το σταυρό μου!

Εικόνες σε σανίδια τρυπημένα
από το διάβα του καιρού κι απ' τα σκουλήκια,
κρυφό σχολειό με πάτο από θαλασσινά χαλίκια

λέει ο (γιατρός) ο Λάμπρος σε στιχάκια τυπωμένα.

Ήταν με δώμα τούτη η εκκλησιά
τόρα σκεπάστηκε κι αυτό με τα τσιμέντα,
σβήνουν της ιστορίας μας τα ντοκουμέντα
εξέλιξη την λένε· τι υποκρισία!

Γράφω τούτα τα λόγια στην αυλή της,
ακούγοντας δυο πέρδικες πιο κει να κακαρίζου,
κυνομαλιές(;) και μαργαρίτες γύρω μου ανθίζου
κι είπα να ξανάρθω. Με τη βουλή της!

Μα πριν να φύγω άναψα κεράκι
εις του πολέμου τα ορφανά τα κτυπημένα,
η Παναγιά πού 'ναι μητέρα του καθένα
να βάλει το δικό της το χεράκι.

Νινιά(;), Απρίλη του 2003

Κραυγή 5^η - Η Ειρήνη κι η Μαρία

Στο Κύτρο και στη Καλαμάγρα και στ' Αγρίδια
φυτεύουν φέτος οι Σποΐτισσες κοκάρι
και του νερού οι μάνες σαν στο πόλεμο τα ίδια,
λέει ο βαργιάνος πού 'ναι στο «κρυφό καμάρι».

Μετριούνται οι μάνες που φυτεύουν και ποτίζουν
στου ενός χεριού μας τα δαχτύλια,
θυμούνται τα παιδιά τους και πονούσι και δακρύζου
κάνου τα δάκρυα λάδι στις ψυχής τους τα καντήλια.

Καθώς κοιτάζει η Ειρήνη τη Μαρία,
που πίνει απ' το κουστουί της νερό
στάσου της λέει τούτα τα παιδιά τα χίλια τρία
διψούν γι' αγάπη και νεράκι καθαρό.

Βουρκώσανε τα μάτια της Μαρίας τώρα
και έγιναν οι σκέψεις της λυγμοί,
από το χέρι τ' ακριβού της στη Βασόρα
τρέχουν φαρμάκι και οι δύο ποταμοί.

Σπόα, Απρίλη του 2003

Κραυγή 6^η - Απελευθέρωση

Οι λέξεις χάσανε το νόημά τους,
την εισβολή απελευθέρωση την είπαν,
κάνανε βόλτα με τα άρματά τους
μες στις πλατείες και καθόλου δεν ντραπήκαν.

Περίμεναν το κόσμο να τους σφίξει
στην αγκαλιά τους σαν θεούς σωτήρες,
ξέχασαν πόσες βόμβες έχουν ρίξει
και στις ψυχές τους πόσους άνοιξαν κρατήρες.

Μοιράζουν καραμέλες στα παιδάκια,
που τά 'χουνε χαμένα μα και τι να πουν,
τη μια τους κουβαλούνε παιχνιδάκια,
την άλλη με τις έξυπνές τους βόμβες τους κτυπούν

Πώς να μαζέψουν, Θε μου, τις ψυχές τω,
που χίλια έγιναν κομμάτια και μισό,
ένα παιδί φωνάζει «ξαναπέστο»!
σε ένα άλλο, που κι αυτό φωνάζει ...«σας μισώ!»

Κάρπαθος, Απρίλη του 2003

Κραυγή 7^η - Ο τρίτος Θεός

Κι οι δυο μιλούν για το Θεό, που είναι, λεν, μεγάλος
και στ' όνομά του πολεμούν κι ο ένας και ο άλλος.

Οι μεν σ' εκείνο το Θεό, που γράφει το Κοράνι
και για της Βίβλου το Θεό, λέν' οι Αμερικάνοι.

Και καταντήσαν το Θεό, Θεό πολέμου μόνο,
που ρίχνει βόμβες και σκορπά παντού θλίψη και πόνο.

Μα ο Θεός τ' ανθρώπινου του πόνου είναι ένας
κι όχι όπως τον χρειάζεται και θέλει τον καθένας.

Εκείνος είναι ο Θεός μονάχα της ειρήνης,
του Αλή, του Χούλιο, του Θωμά, του Έρικ, της Κυρήνης.

Κάρπαθος, Απρίλης του 2003

Κραυγή 8^η - Δυο

Δυο μάτια απέραντα θλιμμένα,
που λάμπουν σαν δυο άστρα της αυγής,
δυο χείλη απ' τον πόνο δαγκωμένα,

δυο δάκρυα σαν δροσοσταλιές στη γης.

Δυο τραύματα στα βάθη της ψυχής του,
π' ανοίξανε δυο σφαίρες «φιλικές»,
αφού έχει χάσει όμως και τους δυο γονείς του,
σαν μεγαλώσει θα τις λέει ...φονικές...

Δυο καραμέλες στό 'να του χεράκι,
δυο σοκολάτες στη παλάμη τ' αλλονού
δεν σταματούν τα δάκρυα απ' το παιδάκι,
αφού οι γονείς του αργούνε να φανού...

Κάρπαθος, Απρίλης του 2003

Κραυγή 9^η

Της είπανε πως παίρνουν το παιδί της
σε κάποια φιλειρηνική αποστολή
και τού 'φτιαξ' ένα φυλακτό με την ευχή της
και του το χάρισε με ένα της φιλί!

Είπανε της γυναίκας του πως φεύγει,
για της πατρίδας, έτσι είπαν, το καλό
μα θά 'ρτει! Και η δόλια το πιστεύει
και τον ασπάστηκε μ' ένα φιλάκι απαλό.

Και στο παιδί του είπαν θα γυρίσει,
πάει να τιμωρήσει τους κακούς
κι έτρεξε στοργικά να το φιλήσει
και τού 'πε «μέχρι νά 'ρτω, της μανούλας σου ν' ακούς»!

Κι έβγαλε από την τσέπη ένα μαντήλι
και σκούπισε δυο δάκρυα του κρυφά,
ποιος θα τ' ανάβει το δικό μου το καντήλι;
Και τους λυγμούς του μην τους δουν, ρουφά!

«Έρικ τι έχεις;» τον ρωτάνε
μάνα, γυναίκα και παιδί
κι εκείνος σαν απ' άλλο κόσμο νά 'ναι
δεν γύρισε κανένα τους να δει.

Νά 'ξερε ο Έρικ που πηγαίνει
ή άλλα τού 'παν κι αυτουνού;
Ο πόνος απ' τα στήθια τ' όπως βγαίνει

δείχνει τις σκέψεις που τον τυραννούν.

Σφίγγει το φυλαχτό στο ένα χέρι
κι ύστερα στο λαιμό του το περνά
κι απ' τη γυναίκα τ' ένα χάδι ακόμα παίρνει
και το παιδί του φίλησε ξανά...

Κάρπαθος, Απρίλης 2003

Κραυγή 10^η - Η μητέρα των μαχών

Ο κλοιός της Βαγδάτης, λένε, πως σφίγγει,
πλησιάζει η μητέρα, δηλαδή, των μαχών,
δεν θ' αφήσουν, καυχούνται, ζωντανό ούτε μυρμήγκι
κι ας προσμένου τη βδομάδα του Χριστού των παθών.

Σπόα, Απρίλης του 2003

14. Το ποίημα περιλαμβάνεται στο χειρόγραφο λεύκωμα με τίτλο «Τα Ποιήματά μου». Νο (12)

Στους καιρούς του Αφιάρτη

Το πανί γιαταγάνι
στην καρδιά του ανέμου,
το δελφίνι προφτάνει
και το πέρασε, Θε μου!
Να κι ο Πητ! Ποσειδώνας
στου Αιόλου το άτι,
τι να πει μιας γοργόνας
πού 'ν' ελπίδες γεμάτη.

Ο Αλέξανδρος νά 'ρτει
απ' το μακρύ του σεργιάνι,
με κοχύλια τ' Αφιάρτη
να του πλέξει στεφάνι.

Κι ο Αλέξανδρος νάτος
απ' τη γύρα του κόσμου,
όλο αγάπη γεμάτος
«Ήρθα μάτια και φως μου»!

Κι αρχινούν ένα γλέντι
της θαλάσσου οι κόρες,
που οι σκοποί του μπονέντη

το βαστάζανε ώρες...

Στου Ορφέα τη λύρα
μια νεράιδα χορεύει,
της γοργόνας τη μοίρα
κάποια άλλη ζηλεύει!

Και την πιάνει ένα κλάμα,
που πονεί το φεγγάρι
και ζηλεύουν αντάμα
το πανώριο ζευγάρι.

Κι ήταν όλα, ω Δια!
σαν μικρό παραμύθι,
που το κρύψανε είπα(ν)
των Ελλήνων οι μύθοι.

Ηλίας Βασιλαράς
Αφιάρτης, του Μάη 15 το 2003

15. Το ποίημα αυτό μελοποιήθηκε από τον Καρπάθιο μουσικό Μίμη Πανάρετο και τραγουδήθηκε στο 2^ο Συνέδριο της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Συλλόγων Εθελοντών Αιμοδοτών, το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κάρπαθο από τις 12 έως και τις 15 Μαρτίου 2009, με συνδιοργανωτές, μεταξύ άλλων, την Ένωση Συλλόγων Εθελοντών Αιμοδοτών Δωδεκανήσου και τον Σύλλογο Εθελοντών Αιμοδοτών Καρπάθου-Κάσου. Ο Ηλίας Βασιλαράς ήταν μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, με την ιδιότητά του ως Γραμματέως του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Καρπάθου. Παράλληλα, το ποίημα δημοσιεύθηκε στο τοπικό περιοδικό «Τετράπολις» -το οποίο ήταν και χορηγός της διοργάνωσης-, στο τεύχος 12, του Μαρτίου 2009. Νο (2)

Αιμοδότης μιας ζωής

Αν κάποτε θα κάνεις μια καρδιά να σκιρτήσει,
αν θα κάνεις δυο μάτια να πάψου να κλαίνε
κι αν αύριο κάνεις μια ψυχούλα να ζήσει,
τιμητή της ζωής κι αιμοδότη, θα σε λένε.

Κι αν θα γίνει ελπίδα το αίμα το δικό σου,
στου άρρωστου το πόνο φιλί και γιατρικό
κι ο κίτρινος κι ο μαύρος κι ο φίλος κι ο οχτρός σου,
σωτήρα θα σε βλέπου και πλάσμα θεϊκό!

Δώσε λίγο αίμα, σώσε μια ζωή,
κάνε ν' ανατείλει μια καινούργια αυγή,
κάνε την ελπίδα ν' απλωθεί παντού,
όλ' είμαστε στη στέγη του ίδιου ουρανού!

(Ρεφραίν)

Αν πάλι το χειμώνα μιας καρδιάς θα ζεστάνεις
και κεράκι ανάψεις στο βαθύ της σκοτάδι,
στον αργαλειό της ψυχής σου την αγάπη θα υφάνεις,
με στημόνι το φιλί σου και το χάδι σου φάδι.

(Ρεφραίν)

Κάρπαθος, Χριστούγεννα του 2008

Για το 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αιμοδοσίας στην Κάρπαθο
16. Το ποίημα είναι εμπνευσμένο από τις εξελίξεις στη Λωρίδα της Γάζας
την περίοδο 2008-2009. Συγκεκριμένα στις 27 Δεκεμβρίου 2008, η περιοχή
υπέστη σφοδρή επίθεση από αέρος κατόπιν μονομερούς παραβίασης της
εκεχειρίας από το Ισραήλ. Ακολούθησε και εισβολή χερσαίων δυνάμεων,
στις αρχές του επόμενου χρόνου (2009). Εκατοντάδες άτομα
σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν την περίοδο εκείνη. Νο (26)

Ντροπή

Αίσχος εις τη παγκόσμια κοινότητα. Ντροπή της!
Που στέκει έτσι απαθής κι από μακριά κοιτάζει
κι ενώ μπορεί σε δυο λεπτά να δείξει τη πυγμή της
στα εγκλήματα του Ισραήλ, καθόλου δε τη γνοιάζει.

Ντροπή στους Αμερικανούς και εις τους Ευρωπαίους,
ντροπή στους άλλους Άραβες, ντροπή στους Ασιάτες,
π' ανέχονται τους άνομους και δόλιους Εβραίους,
να βγαίνουν να το παίζουνε του κόσμου οι προστάτες!

Να αφανίζουσι λαούς λες και δεν είναι άνθρωποι,
σκοτώνοντας μικρά παιδιά, γυναίκες, νιους και γέρους!
Είσαι γνωστή Αμερική, μα συ κυρά Ευρώπη,
δεν έχεις πια ανθρωπιστές, ούτε ηγέτες βέρους;

Ντροπή, ντροπή, ντροπή, ντροπή, χίλιες φορές ντροπή σας!
Εγγλέζοι, Γάλλοι, Γερμανοί και Ιταλοί και Ρώσοι,
Έλληνες κι όλοι οι λαοί σώσετε τη τιμή σας,

πάλι ένα Χίτλερ θέλουμε το κόσμο μας να σώσει;
Ντροπή!!!

Γηγενής Ακρίτας
Κάρπαθος, Γενάρης του 2009

3.ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1.Το τραγούδι είναι γραμμένο πάνω στους μουσικούς δρόμους γνωστών τραγουδιών της εποχής και του Νέου Κύματος, τραγουδήθηκε δε από την νεολαία της Καρπάθου την περίοδο 1969-1970. Νο (6)

Αυτή 'ναι η ζωή μας

Αυτ' η κακιά μας η μοίρα
μας άφηκ' εδώ μοναχούς,
να ζούμε με πόνους και πίκρες
και της ζωής τους καϋμούς.

Αυτ' είν' η ζωή μας εδώ στα Πηγάδια,
κορίτσια δεν έχει μας λείπουν τα χάρδια,
κιθάρα μονάχα ακούμε τα βράδια
σε κάποιου το σπίτι φίλου καλού. (Ρεφραίν)

Με νοσταλγίες θα ζούμε
με θύμησες κάποιες παλιές,
για φιλενάδες θα λέμε
που ήσαν πολλές και καλές.

(Ρεφραίν)

Λίγα κορίτσια απ' αυτά παντρευτήκαν
και τ' άλλα που μείναν σοβαρευτήκαν

και τα παλιά ραντεβού ξεχαστήκαν
σαν νά 'ταν αέρας, σαν νά 'ταν βροχή.

Λίγα κορίτσια απ' αυτά παντρευτήκαν
και τ' άλλα που μείναν στο σπίτι κλειστήκαν
και τα παλιά ραντεβού ξεχαστήκαν
σαν νά 'ταν αέρας, σαν νά 'ταν βροχή.

Ηλίας Βασιλαράς 1969 - 1970

2.Όσα αναφέρθηκαν για το προηγούμενο «Αυτή 'ναι η ζωή μας»,
ισχύουν και στην περίπτωση του «Ραντεβού», το οποίο τραγουδιόταν με
τον σκοπό του «Μικρό παιδί σαν ήμουνα...» (1966) του Γιώργου
Ζωγράφου, σε στίχους Αργύρη Βεργόπουλου και σύνθεση Λίνου
Κόκοτου. Νο (7)

Το Ραντεβού

Στο ραντεβού στην Κάρπαθο
σ' αυτήν την ηλικία -στο ραντεβού-,
υπάρχουν χίλιοι κίνδυνοι
μεγάλη δυσκολία -στο ραντεβού.

Πρέπει να έχεις δίπλωμα
καπάτσου ή τεχνίτη (ή Σποΐτη ή Χαρκίτη),
όταν αυτές δεν έρχονται
εσύ να μπείς στο σπίτι.

Κι αν σε τσακώσει κάποτε
ο γέρος ή η μάνα,
την άλλη μέρα θα κτυπά
του γάμου η καμπάνα!

Την άλλη μέρα θα κτυπά
λυπητερά η καμπάνα
Ντιν - ντον - νταν.

Ηλίας Βασιλαράς 1969 - 70

3.Τραγούδι για Γονατιστό και Καλαματιανό χορό, σε δύο παραλλαγές.
Νο (9)

Άλφα - Βήτα (1^η παραλλαγή)

Άλφα αρχή σε μια αγάπη

στης καρδιάς μου το ντουλάπι.

Βέβαια και αγαπώ τη
και στον ύπνο μου θωρώ τη.

Γράφω και της παραγγέλω
πως θε να την πάρω θέλω.

Δεν θ' αφήσω να σε πάρει
κόρη άλλο παλληκάρι.

Έννοια έχω κάθε μέρα
πότε θα σου βάλω βέρα.

Ζω για την ματιά σου μόνο
και του έρωτα το πόνο.

Η καρδιά μου αίμα στάζει
όταν άλλος σε κοιτάζει.

Θανατώνει με η ματιά της
κι η λιγνή κορμοστασιά της.

Ίσως να μη με πιστεύεις
και να με κοροϊδεύεις.

Κοίτα όμως την καρδιά μου
μόνη μέσα είσαι κυρά μου.

Λύση στο δεσμό μας δώσε
κι από θάνατο μέ σώσε.

Μη πληγώνεις το κορμί μου
αφού θα γινείς δική μου.

Να κοιμάσαι στο μπαλκόνι
νά 'ρχομαι όταν νυχτώνει.

Ξημερώματα θα φεύγω
τους δικούς σου ν' αποφεύγω.

Όταν θα νυχτώσει πάλι
θα ξανάρθω αγάλι-αγάλι.

Προσοχή γιατ' αν σε δούνε
οι γειτόνοι τι θα πούνε.

Ρόδα θα τους πω σου φέρνω
κι απ' τον κύρη σου σε παίρνω.

Στη μανούλα σου ορκίσου
μόνος να 'μαι στη ζωή σου.

Της καρδιάς μου τον καθρέφτη
κοίτα αν με βγάζει ψεύτη.

Υπαρξη, χαρά και φως μου
δείγμα της αγάπης δώσ' μου.

Φέρε της καρδιάς σου δείγμα
και του έρωτά σου στίγμα.

Χρόνια στην καρδιά μου σ' έχω
να σε βγάλω δεν αντέχω.

Ψάχνω μέρος στο πλανήτη
για τ' ονείρου μας το σπίτι.

Ω! τι όμορφα θα ζούμε
τις καρδιές μας σαν ακούμε.

Ηλίας Βασιλαράς
Ιούνης '95

Άλφα - Βήτα (2^η παραλλαγή)

Άλφα θέλω ν' αρχινίσω
κόρη για να σ' α(γ)απήσω.

Βήτα βέβαια σου λέω
ότι θα σε πάρω θέλω.

Γάμα γίνομαι κομμάτια
για τα δυο σου μαύρα μάτια.

Δέλτα δε σου φανερώνω
της καρδούλας μου το πόνο.

Ε! ψηλό μου κυπαρίσσι
ρίχτεις τη δροσιά σα βρύση.

Ζήτα ζώνομαι τα φίδια
για τα δυο σου μαύρα φρύδια.

Ήτα η ζωή μου εχάθει
για το εϊκό σου χάδι.

Θήτα θάνατος με βία
παρά τέτοια τυραννία.

Ιώτα (γ)ίνομαι γιοφύρι
να περνάς χρουσό ζαφείρι.

Κάπα κάνω να περάσω
να σε (δ)ω και να (γ)ελάσω.

Λάμδα λάβε τη γραφή μου
και μη πεις πως είν' δική μου.

Μήλο μου του παραείσου
χάδια τά 'χει το κορμί σου.

Νέα είς' ωραιότητα
και ο νους πιο εχάθει.

Ξένο είμαι ποιος με πιάνει
σα με πάρει το ποτάμι;

Ομικρό μου πορτοκάλι,
ποιος σου τά 'γραψε τα κάλλη;

Πάρε λέω το μαχαίρι
από το δεξιό μου χέρι.

Ρόδο είσαι και μυρίζεις
και τους νέους δαιμονίζεις.

Στα φιλήματά σου πάνω
 όσα έχω τα ξεχάνω.
 Το πουλί μου, το πουλί μου
 κακιωμένο είν' μαζί μου.
 Υψηλό μου γιασεμί
 με τ' ωραίο σου κορμί.
 Φύλαε τα δυο σου μάτια
 γιατί γίνομαι κομμάτια.
 Χύθηκ' όλο μου το αίμα
 'πό το στήθος μου για σένα.
 Ψάλλω, τραγουδώ, φωνάζω
 για να σε διασκεδάζω.
 Στο Ωμέγα τελειώνει
 κι ας λαλήσει κι άλλ' αηδόνι.

Ηλίας Βασιλαράς
 Κάρπαθος, Ιούνης '95

4. Το τραγούδι περιλαμβάνεται στο χειρόγραφο λεύκωμα με τίτλο «Τα Ποιήματά μου», μελοποιήθηκε από τον Ψαραντώνη και σημείωσε πολύ μεγάλη δισκογραφική -και όχι μόνο- επιτυχία. Πρωτοκυκλοφόρησε στον δίσκο «Ιδαίον Άντρον», του Ψαραντώνη, που εκδόθηκε αρχικά τον Δεκέμβριο του 1999 και επανακυκλοφόρησε στις 14 Ιουνίου του 2017. Συμπεριελήφθη, επίσης, στην σειρά από 5 CD με τίτλο «Της Κρήτης τα πολύτιμα», που κυκλοφόρησαν το 2009 από την Cretan Music. Το συγκεκριμένο τραγούδι, με την φωνή του Ψαραντώνη, πειραλαμβάνεται στον δεύτερο δίσκο της σειράς. Το τραγούδι, που αρχικά είχε τον τίτλο «Θ' ανεβώ στον ουρανό», αλλά έγινε γνωστό ως «Πετροπέρδικα», τραγουδήθηκε και από τον Μανώλη Λιδάκη και περιλαμβάνεται στο CD του με τίτλο «Το κόκκινο ακρογιάλι», που κυκλοφόρησε το 2006, από την Sony Music. Σε όλες τις περιπτώσεις αναφέρεται ο Ηλίας Βασιλαράς ως στιχουργός και ο Ψαραντώνης ως συνθέτης. Τέλος, το 2014, το συγκρότημα "The Ash" από την Αυστρία αποφάσισε και τόλμησε να διασκευάσει το πασίγνωστο πλέον αυτό τραγούδι, δίνοντάς του μια ένεση ...heavy metal και τον τίτλο "Angel Dying" δηλαδή «Άγγελος (που) πεθαίνει». Νο (2)

Θ' ανεβώ στον ουρανό ή Πετροπέρδικα

Θ' ανεβώ στον ουρανό
 να ρωτήσω το Θεό,
 πού 'σαι της μηλίτσας μήλο
 απού θάμπωσες τον ήλιο.

Πού 'σαι πετροπέρδικά μου

που πετάς στα όνειρά μου,
μαυρομάτα και ξανθή μου,
λεμονίτσα φουντωτή μου.

Χρόνους ψάχνω και ζαμάνια
στ' ουρανού τα μεϊτάνια,
χρόνους ψάχνω δε σε βρίσκω
χρουσοσκάλιστέ μου δίσκο.

Κι είπε μου ο Θεός στο 'φτί μου
κι ήκαψε τη τή ψυχή μου,
πως στο θρόνο του σε θέλει,
να σε προσκυνού οι αγγέλοι!

Αθήνα, χειμώνας 1998

5. Το τραγούδι «Ηλιοχαϊδεμένη μου» ή «Η χαμένη Καρυάτιδα», γράφτηκε για τον Ψαραντώνη με αφορμή την Ολυμπιάδα του 2004. Νο (8)

«Ηλιοχαϊδεμένη μου» ή «Η χαμένη Καρυάτιδα»

Ηλιοχαϊδεμένη μου, φεγγαροφιλημένη
περήφανη, καρτερική, χιλιοτραγουδισμένη.
Κόρη της γης και τ' ουρανού, του ήλιου, της σελήνης,
του Φοίβου και της Αθηνάς, τραγούδι της μυρσίνης.
Έρθες μέσα στον ύπνο μου σαν ήλιος τον χειμώνα,
σαν αύρα του καλοκαιριού, κόρη του Παρθενώνα.
Άσπρο λουλούδι του Μαγιού, της Άνοιξης δροσούλα,
σύννεφο ροδογάλανο στη πιο όμορφη αυγούλα.
Ποια χέρια σε σμιλέψανε, τίνος ζωγράφου πένα,
κόρη των δώδεκα θεών και του Θεού του Ένα.
Έρθες, γλυκό μου όνειρο, στου ύπνου μου τη ζάλη
και δεν ξανακοιμήθηκα να μην σε κλέψου πάλι.
Όμορφη Καρυάτιδα, κλεμμένο όνειρό μας,
που έγινες στους άσελγους, παιχνίδι των καιρών μας.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Κάρπαθος, Ιούνης 2003

6. Δυο γερανά ματάκια

Δυο γερανά ματάκια μου ρίζαν μια ματιά
και βάλαν στη καρδιά μου μαχαίρια και σπαθιά.
Τραβώ ένα μαχαίρι το μαυρομάνικο,
μιας κοπελιάς το δίνω με κοντομάνικο.

Ξεφεύγει το μαχαίρι 'πού τα δακτύλια της,
γιατί σύγκορμη τρέμει από τη ζήλεια της.
Της είπα: «Τ' όνομά σου θα μου το πεις καλέ;»
«Είμαι η Συννεφούλα, Κλαούντια με λεν.»
Μου λέει: «Ξύπνησέ με!» της θέτω μια τσιμπιά
και πριν να τη φιλήσω γέμωσε το πλακιά.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Δάσος Χαϊδαρίου, Νοέμβριος του 2003

7. Το καλο(γ)ερί κι η πέρδικα

Μια πέρδικα κακάριζε στ' Άϊ Γιαννιού την όψη
τσ' αντιλαχούτο τα ουνιά, τα ρυάτσα τσ' οι ραχούλδες.
Κλεύκει ο αέρας τη λιαλιά στη θάλασσα τη παίρνει
τσ' ακούει ένα ναυτόπουλο σε τούρτσικη αρμάδα...
Κρουφά τ' ακόνισμα φιλά στου κόρφου του τη χώστρα
τσ' αμώνει του τη πέρτικα να βκει να τσυνηγήσει....
Τσ' ένα μικρό καλοερί, του 'γούμενου ανήψι,
που τη θωρεί κάθε πουρνό τσαι κάθε αρκά το βρά(δ)υ,
μαραίνεται τσαι ψήνεται τσαι το μυαλό του χάνει,
μπερδεύκει το Πάτερ ημώ, ξεχάνει το Πιστεύκω,
μήε στο Κύριε 'λέησο δε βκαίνει η φωνή του.
Σταυραετός τον ερωτά που του κρεμού τα χείλη:
«Τ' έχεις μωρέ καλοερί τσ' εσήθης τσ' εμαράθης
τσαι χάνεις το Πάτερ Ημώ, μπερτεύκεις το Πιστεύκω
τσαι εις το Κύριε 'λέησο χάνεται τσ' η φωνή σου»;
«Τη πέρτικα απού 'βλεπα καθημερινά στην όψη,
ένας λεβέντης τσυνηγός όμορφος σα τον ήλιο,
τη λάβωσε τσ' επήρε τη τσ' έχει τη στο κλουβί του».
Τ' ακούει ο σταυραετός τσαι δεν εξαναφάνη
τσ' αφήνει το καλοερί το καλοερικό του.

Δάσος Χαϊδαρίου, Νοέμβρης του 2003

8. Φεγγάρι!

Του νου μου οι μάνητες

Φεγγάρι μου μη μαρτυράς τους όρκους που σου κάνω,
θέλω δε θελω σα τη δω τσ' αυλή της τους ξεχάνω.
Μη μαρτυράς ό,τι σου πω φεγγάρι σαν μανήσω,
γιατί του νου μου οι μάνητες λαργέρου σαν ξυπνήσω.
Μόνο στο άστρο της αυγής το μυστικό μου πέστο,
να φέγγει όντες σμίγουμε γιά 'να φιλάκι έστω.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Άης Νικόλας, Νοέμβριος του 2003

9.Ήλιος!

Του ήλιου η παραπόνεση

Ομορφοκαμωμένη μου κι αγγελοζυμωμένη,
εσένα ο ήλιος προσκυνά κάθε πρωί σαν βγαίνει.
Εσένα ο ήλιος προσκυνά, ζήλεις σου κάνουν τ' άστρα,
λουλούδι μου θεόπλαστο μες στ' ουρανού τη γλάστρα.
Την ομορφιά σου, αγάπη μου, ο ήλιος τη ζηλεύει
και με την παραπόνεση πάει και βασιλεύει.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Άης Νικόλας, Νοέμβριος του 2003

10.Στης Καλυψώς τ' απάγκιο...

Στης Καλυψώς τ' απάγκιο κατά το Λιβυκό,
λίγο 'λειψε να γίνει μεγάλο φονικό.
Εκλέψα οι κουρσάροι κορντέσσα Σφακιανή,
που κι απ' τους δυό γονιούς της ήτανε ορφανή.
Μια κόρη σα τη πούλια και ομορφότερη,
'πο πέντε αδερφάδες την πιο μικρούτερη.
Ψάχνου τη οι γοργόνες και οι Σταυραετοί
μα πουθενά δεν είναι κι ούλοι ρωτού γιατί...

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Δάσος Χαϊδαρίου, Νοέμβριος του 2003

11.Μήλο της Έριδος

Του Οδυσσέα πονηριές θα σκαρφιστώ μωρό μου,
εικόνισμά μου να γενείς να κάμω το σταυρό μου.
Αν ήσου, γιασεμάκι μου, την εποχή του Πάρη,
εσύ θα 'σουν ο ήλιος του κι η Ελένη το φεγγάρι.
Για σένα εγίνη ο πόλεμος κι όχι για την Ελένη.
Σα προσκυνώ τη Παναγιά μπερδεύω τη με σένα,
γιατ' ίδιας μάνας θά 'σαστε και ίδιας ώρας γέννα.
Ω! ψιλοσηκωμένη μου και ουρανοπλασμένη.
Θα κλέψω την αγάπη σου γιατί ετσά το θέλω,
αλλιώς μήλο της Έριδος θα γίνεις των αγγέλων(ν).

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Σπόα Καρπάθου, Δεκέμβρης του 2003

12.Αφιερωμένο στον ήρωα Κωνσταντίνο Ηλιάκη είναι το τραγούδι που ακολουθεί, το οποίο μελοποιήθηκε από την Δημοτική Χορωδία Καρπάθου και συγκεκριμένα από τον μουσικό Γιάννη Πετρόπουλο. Δημοσιεύθηκε στο βιβλίο με τίτλο «Ένας ήρωας της Κρήτης, στον ουρανό της Καρπάθου», που περιλαμβάνει κρητικές και καρπάθικες μαντινάδες και αποτελεί αφιέρωμα στην μνήμη του Σμηναγού Κωνσταντίνου Ηλιάκη, ο οποίος σκοτώθηκε στις 23 Μαΐου 2006, καθώς, έπειτα από θερμό επεισόδιο ελληνικών με τουρκικά μαχητικά, το αεροσκάφος του κατέπεσε κοντά στην Κάρπαθο, μετά από προσπάθεια αναχαίτισης τουρκικού F-16. Τέλος, διαβάστηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων μνήμης για τον γενναίο Σμηναγό, ένα χρόνο μετά τη θυσία του, στις 23 Μαΐου 2007, τόσο στην Κάρπαθο, όσο και στα Χανιά της Κρήτης (καταγόταν από το Ρέθυμνο Κρήτης). Νο (1)

Ο Κωνσταντής και η Γοργόνα

Αφκρού του ήλιου που βογγά του φεγγαριού που κλαιεί,
της πούλιας και τ' αυγερινού που βαριαναστενάζου,
τ' ανέμου απού 'ρχίνηξε πικρόχολο τρα(γ)ού(δ)ι,
της ανεμαλτζαρούς αυγής απού μοιριολοάται.
Αφκρού το κλάμα τω πουλιώ, στεριάς και της θαλάσσου,
αφκρού τι κρένει η Άνοιξη εις του Μαγιού τα ρόδα
και πέφτου και μαραίνονται και σιανομαούσι,
πώς κακαρίζει η πέρδικα και τα βουνά χλομαίνου
και πώς τ' Αφιάρτη το στοιχείο βρουχιέται κι ανερτσέται.
«Σαν τί 'χεις και μονολοάς κι εσού κυρά-Γοργόνα
κι αντίς για τον Αλέξανδρο τον Κωνσταντή γυρεύγεις;»
«Σταυραετός επέρασε, του Ψηλορείτη θρέμμα,
του Δία 'γγόνι, γιος του Ερμή, του Ίκαρου αερφάτσι,
γλήγορος σαν την αστραπή και σα τ' αστροπελέτσι,
όμορφος σαν ημερινός και σαν αποσπερίτης,
που η λύρα τέτοιους νιους γεννά με τον αυλό σαν σμίγει.
Δαιμόνους είχε πίσω του, τριβόλους είχε ομπρός του,
δεξιά ζερβά του αλλόπιστους, μ' εκείνος δεν εκιότα
κι ήθελε άρο(ν) σταύρωσο να τους απολαργάρει,
μη μαγαρίσου νιες και νιους, γερόντισσες και γέρους,
μη μαγαρίσουσι ψυχές αγγελογεννημένες.
Κι είπε μου πως θα διάερνε μ' ακόμα να διαήρει....
Τον κλαιεί η νύκτα κι η αυγή, τ' άστρα και το φεγγάρι,
κλιου το(ν) και τ' αετόπουλα και η κυρ' αετίνα,
κλιου το(ν) τα ρόδα του Μαγιού, μαραίνονται και πέφτου
κι ιγιώ η κακορίζικη κλαιάω και δεν αρνέφω...»

Σύνθεση Ηλίας Βαϊλαράς
23 Μαΐου 2007

13.Το τραγούδι αυτό, που περιλαμβάνεται στο χειρόγραφο λεύκωμα με τίτλο «Τα Ποιήματά μου», έχει γραφτεί, όπως και το «Ματωμένο φεγγάρι», που ακολουθεί, με σκοπό να τραγουδηθούν από τα παιδιά και την νεολαία των Σπόων. Νο (3)

Βίρα τις άγκυρες

Τους πόθους μου βαρκούλα κάνω
να ταξιδέψω σε μακρύ γυαλό,
Αϊ-Νικόλα μου κι Εφταμπατούσα (μου)
βίρα τις άγκυρες κι εμάτε στο καλό.

Αϊ-Νικόλα μου κι Εφταμπατούσα μου,
μέσ' στο απάγγιο σας φέρτε τη μούσα μου!

(Ρεφραίν)

Μη ταξιδέψετε σε ξένους τόπους
ούτε σε πέλαγα αλαργινά,
σιμά εικόνα κοραλλένια ψάχτε
που ο γιος της θάλασσας τη προσκυνά.

(Ρεφραίν)

Μάης του 2010

14.Στίχοι που γράφτηκαν με σκοπό να τραγουδηθούν από τον Ψαραντώνη. Νο (121)

Λαμπάδα της Ανάστασης
Λαμπάδα της Ανάστασης με φως του Άγιου Τάφου,
που δεν προκάνου οι Αγιοί τραγούδια να σου γράφου.
Εμάρτεψέ και τους Αγιούς η ομορφιά σου φως μου,
πως ζω για την αγάπη σου κι ο Θιος είναι οχτρός μου.

Μάης 2010

Δικές μου (για Ψαραντώνη)

15.Το «Ματωμένο φεγγάρι» τραγουδιόταν από τα παιδιά και την νεολαία των Σπόων, κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών συναπαντημάτων τους στον Άγιο Νικόλα, το λιμανάκι των Σπόων, πάνω στη μουσική του παραδοσιακού τραγουδιού «Καράβι-καραβάκι». Νο (4)

Ματωμένο φεγγάρι

Στον Άγιο Νικόλα στο καλωσόρισμα,
συνάντησα μια νέα σαν ώριο 'κόνισμα.

Κόκκινο φεγγαράκι που ψες αργά σου μίλησα,
πες της πως θα την κάνω του ονείρου μου βασίλισσα. (Ρεφραίν)

Την κοίταξα στα μάτια στα χείλη του γιαλού,
με κοίταξε μα μού 'πε πως αγαπά αλλού.

Φεγγάρι ματωμένο έλα μαζί να κλάψουμε,
στα βάθη της θάλασσας τα πάθη μας να θάψουμε. (Ρεφραίν)

Στην μπιστικιά της πήγα τον πόνο μου να πω,
κι εκείνη η σκύλα μού 'πε ...κι εγώ όμως σ' αγαπώ.

Φεγγάρι ματωμένο έλα μαζί να κλάψουμε,
στα βάθη της θάλασσας τον πόνο μας να θάψουμε,
θάψουμε, θάψουμε και δυο κεράκια ν' άψουμε. (Ρεφραίν)

Εις την Εφταμπατούσα, την παλαιή εκκλησιά,
που σμίγει τα όνειρά μας στην ακροθαλασσιά.

Φεγγάρι ματωμένο έλα μαζί να κλάψουμε,
στης θάλασσας τα βάθη του πόνους μας να θάψουμε,
θάψουμε, θάψουμε και δυο καντήλια ν' άψουμε. (Ρεφραίν)

Να την παρακαλέσω στον ύπνο να 'ρτει,
ποιο 'ναι το τυχερό μου αν ξέρει να μου πει.

Φεγγάρι ματωμένο που ψες αργά σου μίλησα,
πες της πως θα την κάνω του ονείρου μου βασίλισσα
μούσα της μαντινάδας μου και της καρδιάς μου ρήγισσα,
ρήγισσα, ρήγισσα, τ' ονείρου μου βασίλισσα. (Ρεφραίν)

Ιούλιος 2011

16.Κοντράστο πιάνω...

Κοντράστο πιάνω μ' όποιο πει για 'σε κακή κουβέντα,
γιατ' είσαι η ομορφότερη με χίλια ντοκουμέντα.
Τ' Αυγούστου η πανσέληνος είναι το πρόσωπό σου
κι αυγερινός κ' ημερινός οι κόρες των ματιώ σου.

Τη λάμπα σου χαμήλωσε τσ' έβγα στο παραθύρι,
να λάμπει ούλη η γειτονιά και ας γενώ σείρι.
Έβγα να λάμπει το στενό τσαι να χλομιάσου τ' άστρα,
γαρυφαλλιά μου πού 'γινες μες στην καρδιά μου γλάστρα.

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Αης Νικόλας, Αύγουστος του 2011

17.Αφιερωμένες στον Γιελέ, έναν πολύ ικανό Κρητικό χορευτή.

Του Γιελέ

Σήκωσε τη χαρόντισσα ζερβά σου να χορέψει,
γιάντα να πεί ο χάροντας που σ' έχει σαϊτέψει.
Με του Γιελέ τη λεβεντιά ποια λεβεντιά ζυγιάζει,
μόν' όποια κρούβγει του χορού το σκέρτσο και το νάζι.
Δεν σε γιαγιέρνει ο χάροντας, Γιελέ, γιατί σε θέλει,
πρώτος να σύρνεις το χορό ωσάν γλεντούν οι Αγγέλοι.

Ηλίας Εμ. Βασιλαράς
Σπόα, Μάης του 2012

18. Μιαν Αργώ θ' αρματώσω

Μιαν Αργώ θ' αρματώσω με ναύτες λιοντάρια
με κουπιά και πανιά σαν παλιά,
για να φέρνω σε όλους της πατρίδας χαπάρια
αψηφώντας, αδέρφια, κάθε κάβο-Μαλιά.

Θα ταξιδέψω και στις πέντε ηπείρους
ένα ποτήρι μαζί σας να πιώ,
κουβαλώντας τους Θεούς της Ελλάδας μαρτύρους
που μ' εχθρεύεται τόσο, μα την αγαπώ!

Και τη λύρα θα κρατώ μες στον κόρφο
να πιαστούμε στου γυρισμού το χορό,
στεριανοί και νησιώτες με μπόι ολόρθο
να νικήσουμε ούλοι μαζί τον καιρό...

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Κάρπαθος, Κουτσοφλέβαρος 11 του 2013

19.Σαν παραμύθι

Ένα τραγούδι θα σας πω σαν παραμύθι μοιάζει,
μα όμως δεν ταιριάζει γιατ' είναι αληθινό,

που απ' τον παππού μου το 'μαθα και από την γιαγιά μου,
το 'μάθαν τα παιδιά μου να τους το τραγουδώ.

Ήτανε λέει μια φορά μια κόρη ξακουσμένη,
χιλιοτραγουδισμένη στη γη στον ουρανό
κι ούλος ο κόσμος ζήλευε που τούτη η νεράιδα,
είχε τον ήλιο βασιλιά με στέμμα γαλανό.

Είχε τη λύρα συντροφιά τον ταμπουρά στα χέρια
δυο άσπρα περιστέρια στα στήθια της βαθιά,
σ' ούλο τον κόσμο τά 'στελνε να διαλαλού Ειρήνη
μ' ένα κλαδί μυρσίνη κι ένα κλαδί ελιά.

Τσ' ούλα τ' αγριογέρακα και οι κυρ' αετίνες,
που ζήλευαν κι εκείνες τα άδολα πουλιά,
με την νεράιδα τά 'βαλαν, που με τα περιστέρια,
έστελνε ως τ' αστέρια αγάπη και φιλιά.

Τσαι χάλασ' ένας αετός το ένα περιστέρι
κι έμεινε δίχως ταίρι το άλλο ορφανό
και χάθηκε στα σύννεφα, το 'κρυψε το φεγγάρι
κι εγλίτωσε, μακάρι, στον έβδομο ουρανό.

Ετούτη η νεράιδα ήτανε η Ελλάδα
τσαι είναι η Ελλάδα η κοσμοξακουστή,
που όσο κι αν την πολεμού κι οι φίλοι κι οι οχτροί της,
θα σώσει τη τιμή της κι όρθια θα σταθεί.

Κι αν είν' γραφτό απ' τους θεούς κι απ' τη δική της μοίρα,
στα χέρια της η λύρα τουφέκι να γινεί,
όσοι την αγαπήσαμε και όσοι τη μισούμε
ούλοι θα ενωθούμε κι ούλοι με μια φωνή,
θα το βροντοφωνάξουμε ο κόσμος να το ξέρει
τσεινο το περιστέρι γρήγορα θα φανεί.
(Δις - τρις - τετράκις)

Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς
Κάρπαθος, του Κουτσοφλέβαρου 14 του 2013

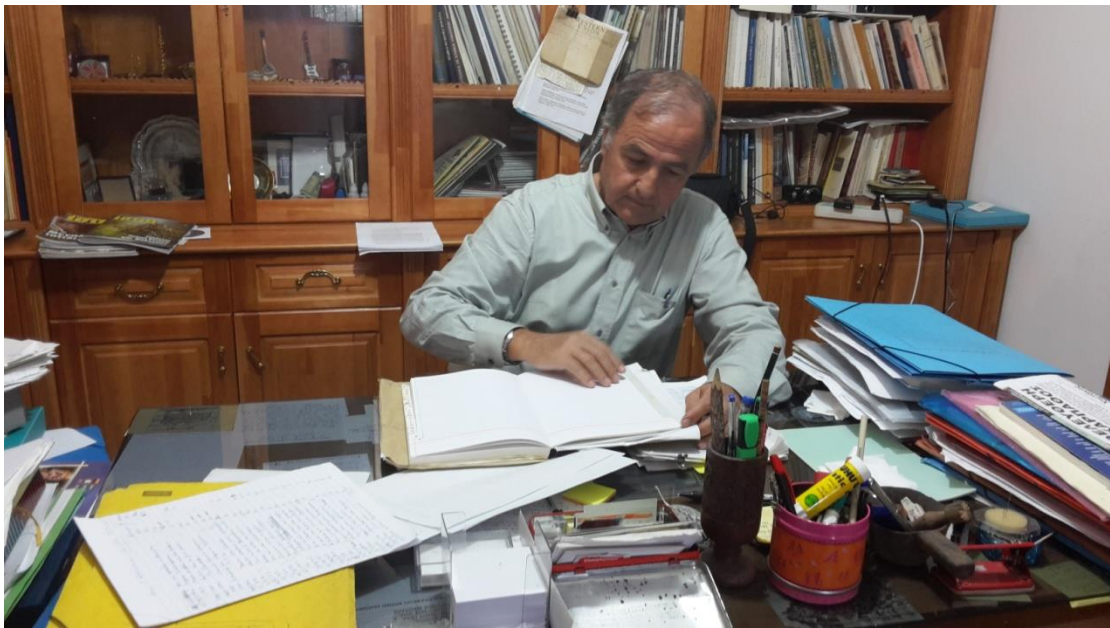
20.Μ' έκλεισες στο λαβύρινθο

Μ' έκλεισες στον λαβύρινθο τσ' αγάπης σου, μιτσό μου
και το κουβάρι πέταξα να μη ξανάβγω πιο μου.
Παρέα του Μινώταυρου να κάνω της καρδιάς σου,

μ' αν δεις πως με οχτρεύεται, να με γλιτώσεις βιάσου,
για θα του ξομολογηθώ σαν τον φιλιώσω πρώτα,
πως μ' έχει στο λαβύρινθο τσ' αγάπης σου η ρότα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄:
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1.ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ

Ο Ηλίας Βασιλαράς στο γραφείο του, στην οικία του στα Πηγάδια Καρπάθου.

Ο Ηλίας Βασιλαράς με τη συλλογή του παραδοσιακών αντικειμένων της Καρπάθου.

Ο Ηλίας Βασιλαράς (στα άκρο αριστερά) με τη σύζυγό του Ντίνα και τους τρεις γιούς τους Θεοχάρη, Εμμανουήλ και Κωνσταντίνο-Γεώργιο (από αριστερά προς δεξιά), την ημέρα του γάμου του πρωτότοκου Μανώλη με τη Σοφία Σισαμή, στις 15 Οκτωβρίου του 2016. Η Ντίνα Βασιλαρά απέβίωσε δύο μήνες αργότερα, στις 22 Δεκεμβρίου 2016.

Στον γάμο του δευτερότοκου γιου του Χάρη, με την Άννα Χαρτοφύλαξ, στις 17 Ιουνίου 2018, στην Αμερική.

Στον γάμο του τρίτοτοκου γιου του Άκη με την Σοφία Διακομιχάλη, τον Αύγουστο του 2019, στα Σπóa Καρπάθου.

Με τον καλό του φίλο Ψαραντώνη.

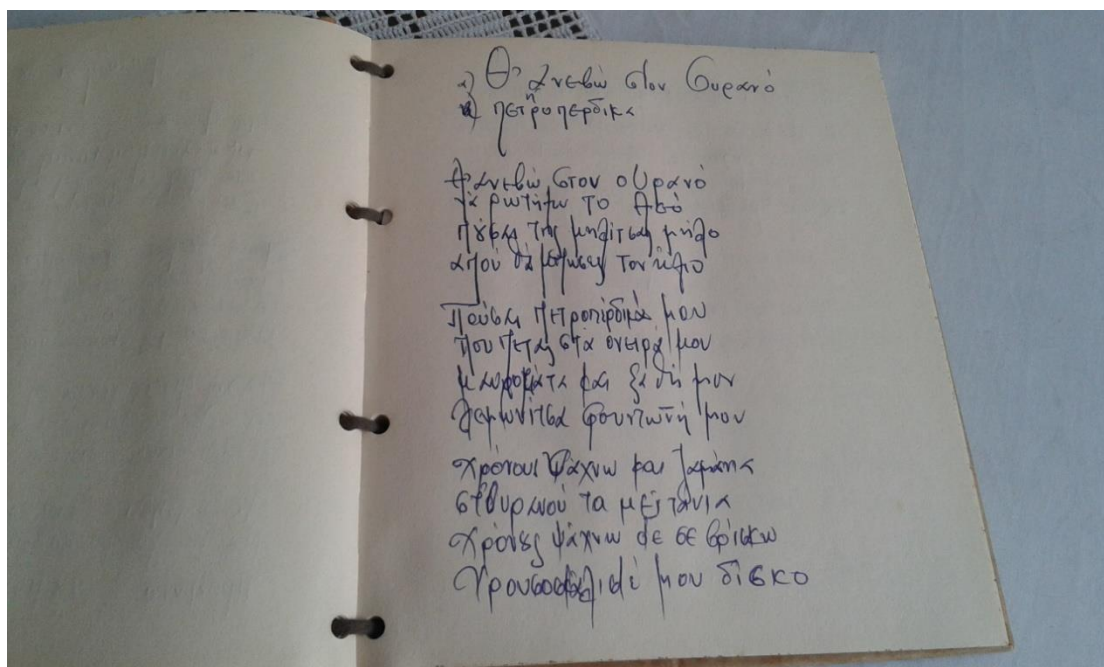

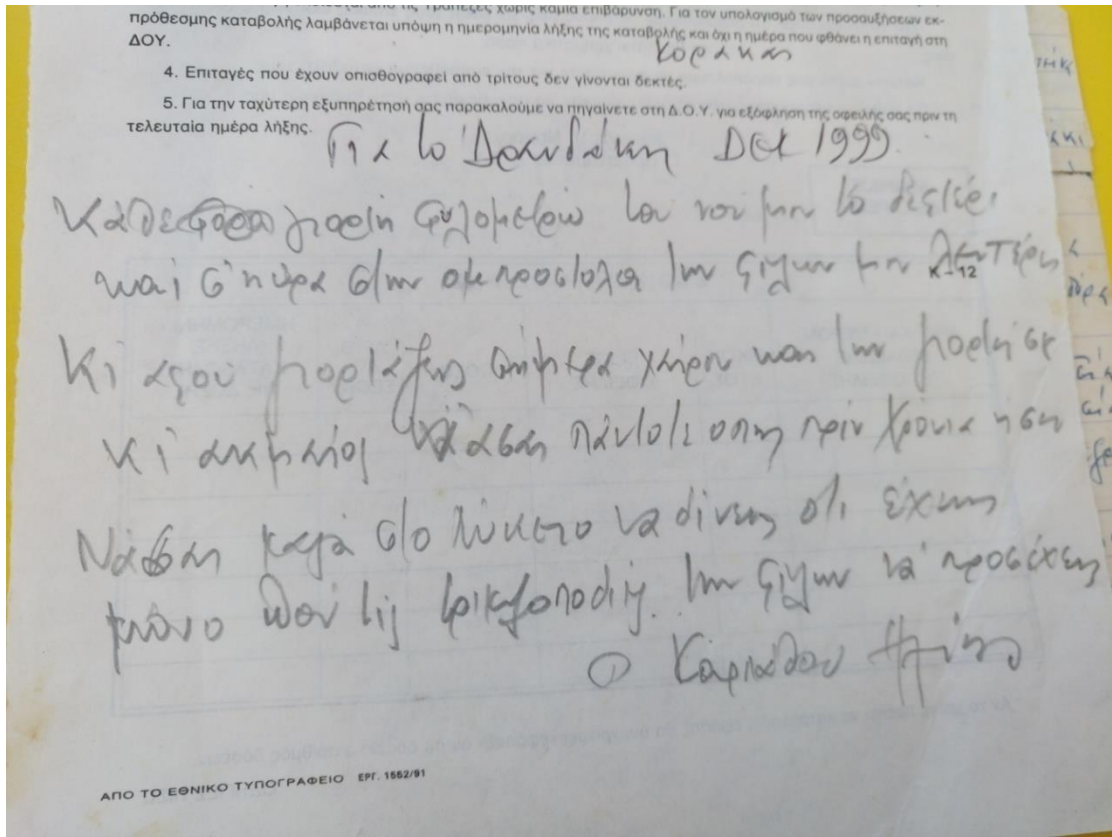
Επί της υποδοχής του τότε Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας
Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου, Πηγάδια, Σεπτέμβριος 1995.

Πηγάδια Καρπάθου, Ιούνιος 2016, δουλεύοντας το αρχείο του Ηλία Βασιλαρά. Αριστερά η γράφουσα Κατερίνα Μαρινάκη.

2.ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΜΕ ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

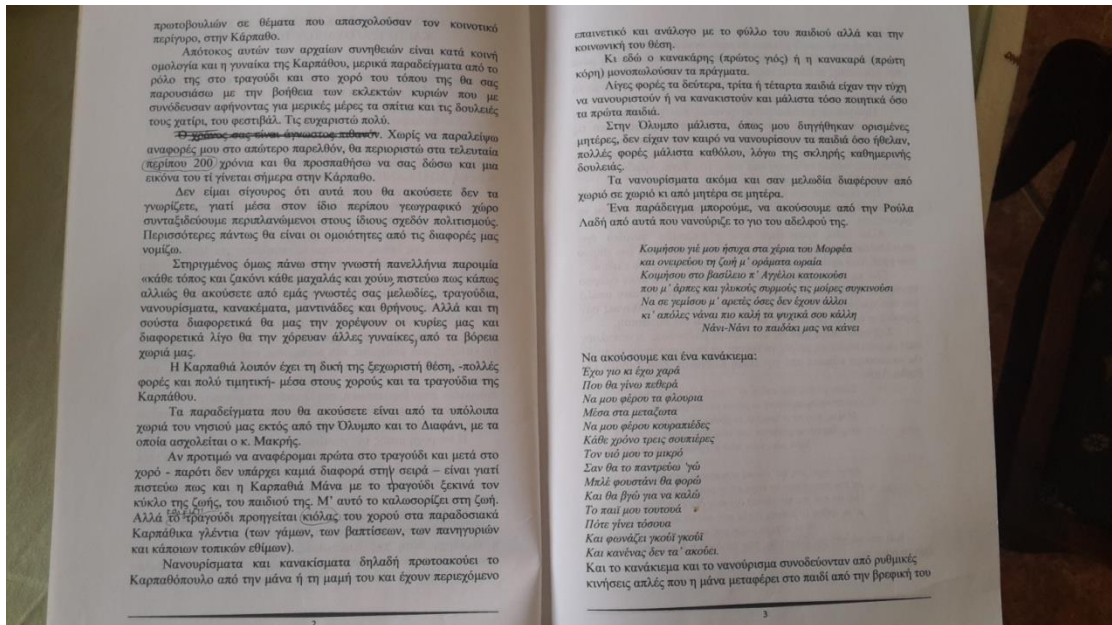
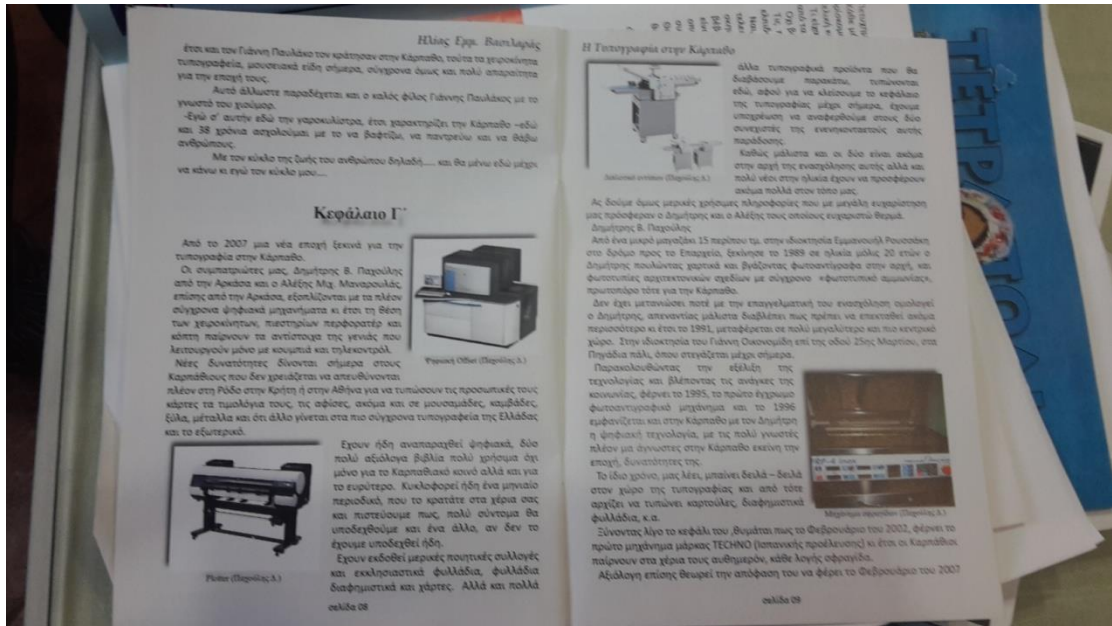

3. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΕΜΜΕΤΡΑ Ή ΠΕΖΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

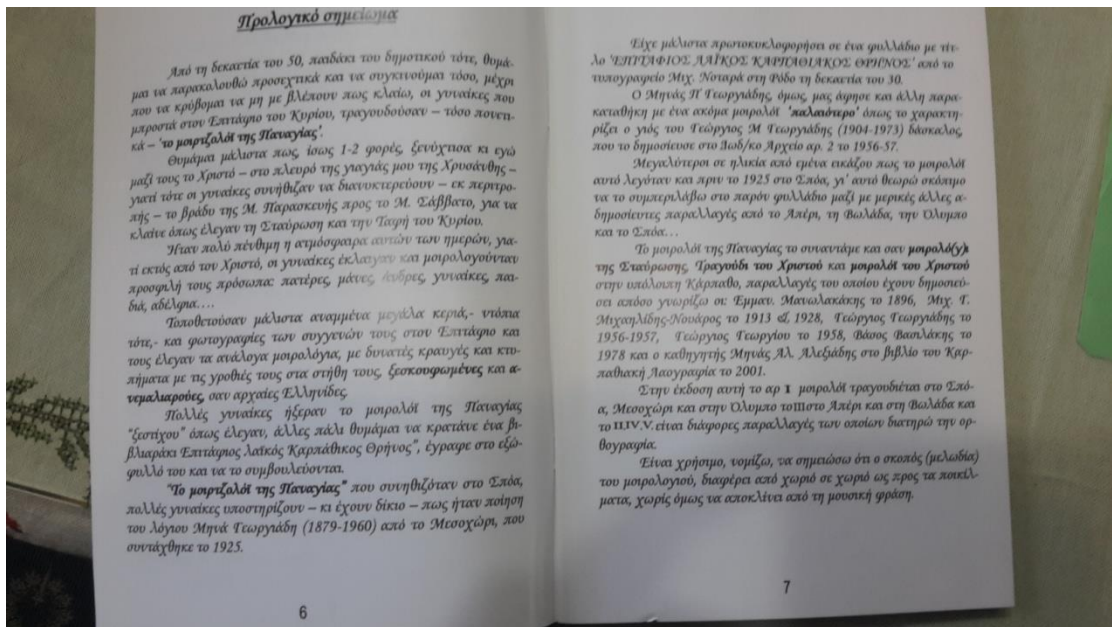
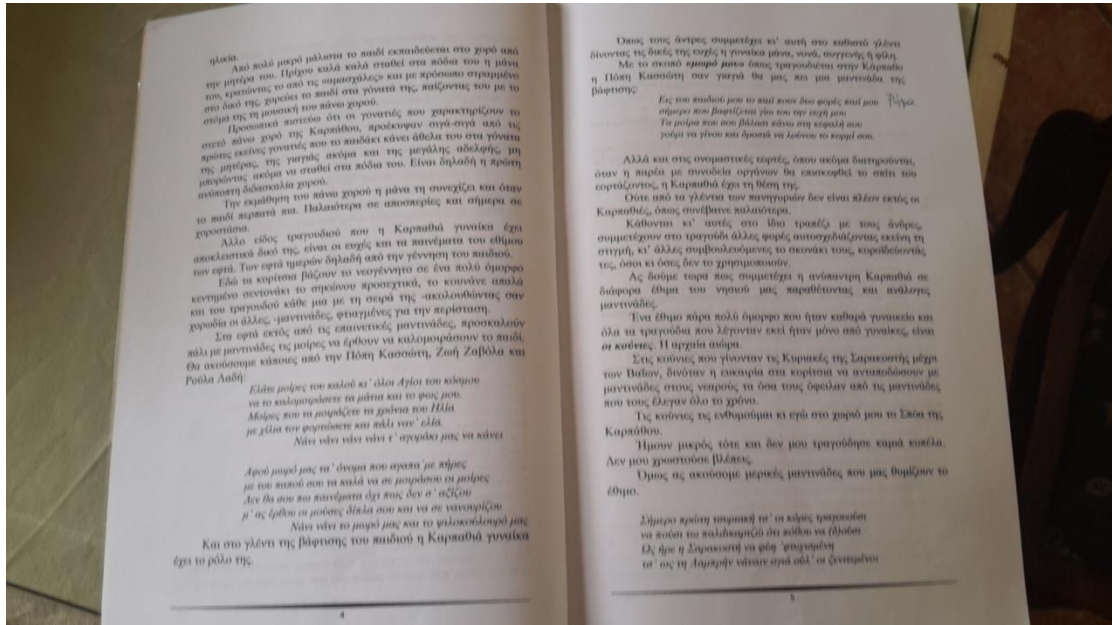
Απόσπασμα από το: Η τυπογραφία στην Κάρπαθο 1918-2008. Σειρά άρθρων στο περιοδικό Τετράπολις (μηνιαίο έντυπο της Καρπάθου), Απρίλιος - Ιούνιος 2008

Το σύνολο του άρθρου κυκλοφορήθηκε και ως 12σέλιδο ανάτυπο (+εξώφυλλα), το οποίο διανεμήθηκε με το περιοδικό Τετράπολις, τεύχος 4, Ιούλιος 2008.

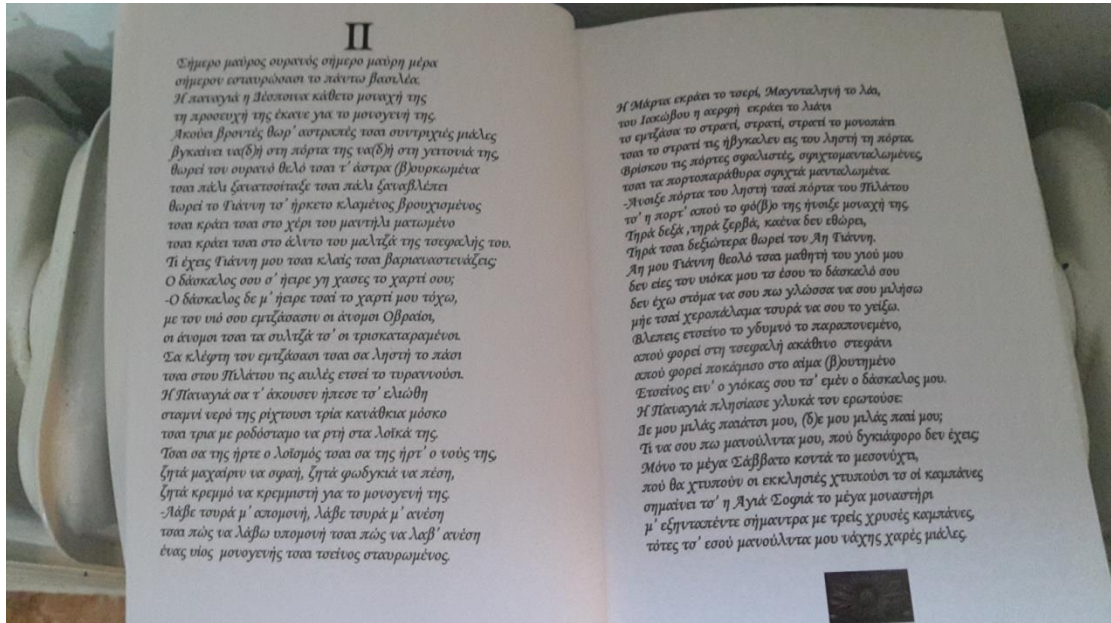

Απόσπασμα από το: Οι γυναίκες της Καρπάθου στο χορό και το τραγούδι του τόπου τους. Ανακοίνωση στο 3ο Φεστιβάλ-Συνέδριο

Δωδεκανησιακής Παραδοσιακής Μουσικής για Νέους με τίτλο «Η γυναίκα στη μουσικοχορευτική παράδοση της Δωδεκανήσου», που πραγματοποιήθηκε στην Λέρο 9-11 Σεπτεμβρίου 2011, με διοργανωτή τον Μορφωτικό - Πολιτιστικό Σύλλογο Νέων Λέρου «Η Άρτεμη».

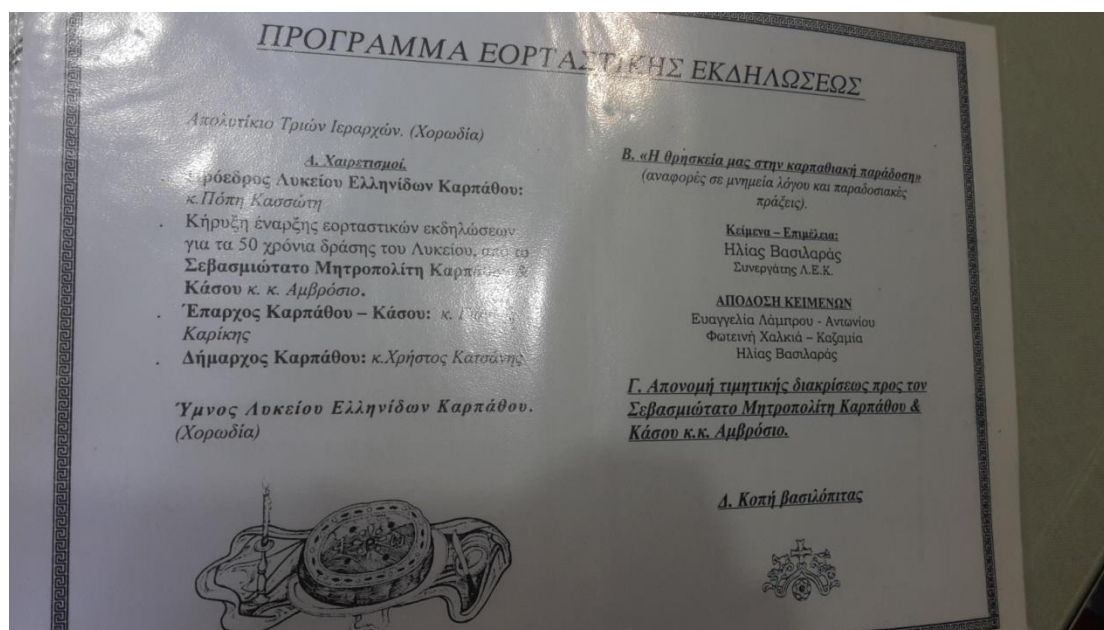

Απόσπασμα από: Το Μοιρολόι της Παναγίας στο Σπόα και άλλα χωριά της Καρπάθου. Αυτοέκδοση αφιερωμένη στην μνήμη της Μαρίας Θ. Λιγνού (μητέρας της συζύγου του Ντίνας), Κάρπαθος, Απρίλης 2011.

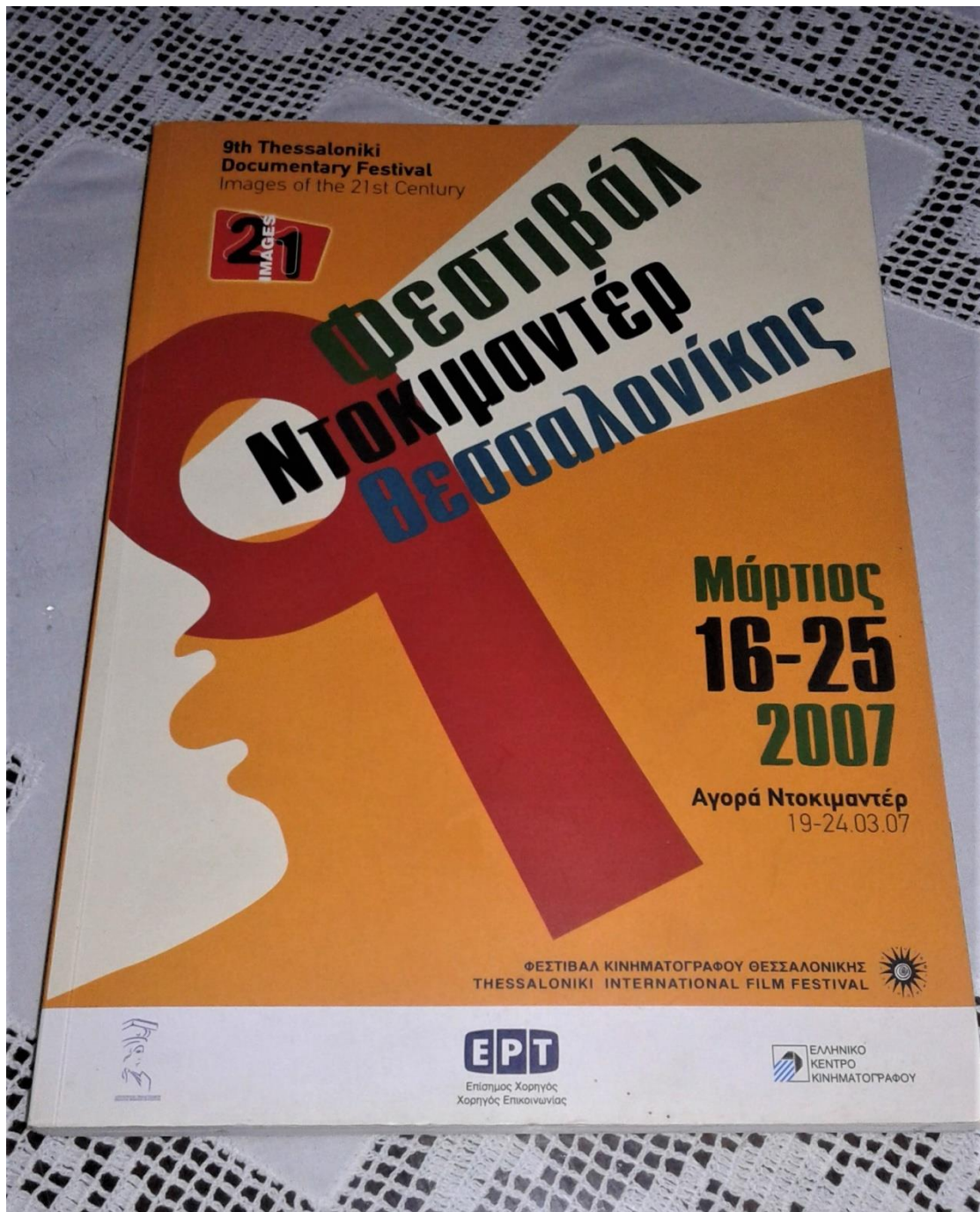

Από την σειρά Λαογραφικών Ημερολογίων του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου, με επιμέλεια του Ηλία Εμμ. Βασιλαρά, ετών: 1999, 2000

(επετειακό των 50 χρόνων λειτουργίας του, 1949 - 1999), 2001 (με τίτλο «Έχει ο Θεός»), 2002, 2004 (με υπότιτλο «Το ημερολόγιο είναι αφιερωμένο στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004»), 2005.

Η θρησκεία μας στην Καρπαθιακή Παράδοση. Ανακοίνωση στην ομότιτλη εορταστική εκδήλωση του Λυκείου Ελληνίδων Καρπάθου, για τα 50 χρόνια δράσης του Λυκείου (1949-1999), Κάρπαθος 30 Ιανουαρίου 1999.

Η Μένουλα της Μιλιάθθας. DVD διάρκειας περίπου 2,5 ωρών, που αναφέρεται στο ψάρι με την κοινή ονομασία Μένουλα, το οποίο κάνει την εμφάνισή του σε κοπάδια στην θαλάσσια περιοχή της Καρπάθου, για να γεννήσει. Το DVD κυκλοφόρησε το 2006 και από το υλικό αυτό προέκυψε το σαραντάλεπτο ντοκιμαντέρ «Το θεριό του Μάρτη», που εντάχθηκε στο Πρόγραμμα του 9^{ου} Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, 16-25 Μαρτίου 2007 και προβλήθηκε στο Διαγωνιστικό Τμήμα και στην κατηγορία Ελληνικό Πανόραμα (στην φωτο το πρόγραμμα του Φεστιβάλ).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ξενόγλωσση

Appadurai A., *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*, University of Minnesota Press, Minneapolis, London 1996

Dorson R.M., *Folklore: Selected Essays*, Indiana University Press, Bloomington, London 1972

Dundes A., Pagter C.R., *Work Hard and You Shall Be Rewarded: Urban Folklore from the Paperwork Empire*, Indiana University Press, Bloomington and London 1978 (α' έκδοση 1975)

Gell A., *The anthropology of time*, Berg, Oxford 1992

Goldstein K.S., *A Guide for Field Workers in Folklore*. Preface by Hamish Henderson. Folklore Associates, Inc., Hatboro, Pennsylvania, Herbert Jenkins, London 1964

Goody J., "Introduction", στο *Literacy in Traditional Societies*, Cambridge University Press, Cambridge 1981

Herzfeld M., *The Poetics of Manhood: Contest and Identity in a Cretan Mountain Village*, Princeton University Press, 1985

Hirsch E., "Introduction. Landscape: Between Place and Space", in E. Hirsch and M. O' Hanlon (eds.), *The Anthropology of Landscape: Perspectives on Place and Space*, Clarendon Press, Oxford 1995,

Lord A.B. *The singer of tales*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1964

Melville J. Herskovits και Richard Dorson, *American Folklore*, University of Chicago Press, Chicago 1959

W.W. Newell, "The study of folklore", transactions of the New York Academy of Sciences, 9 (1890)

Strobach H., "Direkte mundliche Kommunikation als Kriterium für das Wesen der Folklore zur historischen Fundierung des Problems" στον τόμο *Folklore and Oral Communication/Folklore und mundliche Kommunikation*, Berlin 1981

B. Ελληνόγλωσση

Αλεξιάκης Ε., «Εισαγωγή: Ανθρωπολογικές διαδρομές στο συμβολικό και φαντασιακό: ρήξεις και συγκλίσεις», εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 2008

Αλεξιάδης Μ.Αλ. *Συμβολή στην έρευνα του Καρπαθιακού δημοτικού τραγουδιού, ανέκδοτες παραλλαγές*, Αθήνα 1975

Αλεξιάδης Μ.Αλ., «Πρόλογος», στο βιβλίο του Βάσου Γεραπετρίτη, *Δοξαστικό στον τόπο που γεννήθηκα Μενετές Καρπάθου*, Αθήνα 1994

Αλεξιάδης Μ.Αλ., «Έμμετροι προβληματισμοί και αναμνήσεις ενός λαϊκού στιχουργού από την Κάρπαθο», στο *Αιγαιοπελαγίτικα Θέματα*, Νο 36, 1994

Αλεξιάδης Μ.Αλ., «Ένας λαϊκός ποιητής της Καρπάθου για τη Μακεδονία», στο *Λαϊκοί ποιητές της Καρπάθου-Τρία παραδείγματα*, Αθήνα 1997

Αλεξιάδης Μ.Αλ., *Καρπαθιακή Λαογραφία – Όψεις του Λαϊκού Πολιτισμού*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2001

Αλεξιάδης Μ.Αλ., *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία. Συναγωγή μελετών (Β΄ Έκδοση συμπληρωμένη)*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2008

Αλεξιάδης Μ. Αλ., «Η έντυπη λαϊκή ποίηση στην Κάρπαθο: Μορφή-λειτουργία-σημασία», στο *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία (Β΄ έκδοση συμπληρωμένη)*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2008

Αλεξιάδης Μ.Α.Αλ., «Τοπικές εφημερίδες και Λαϊκή ποίηση. Ένα ακόμη παράδειγμα: Νάξος», στο *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2012

Αλεξιάδης Μ.Αλ., «Έντυπη λαϊκή ποίηση της Κάσου (1962-1994)», στο *Νεωτερική Ελληνική Λαογραφία*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2012

Αλεξιάδης Παν. Μ. *Το έθιμο των 'Εφτά' στην Κάρπαθο - Ιστορικές και Συγκριτικές προσεγγίσεις στον χώρο της Δωδεκανήσου*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2021

Αναστασιάδη-Σισαμή Φ., «Ο γάμος στα Σπόα της Καρπάθου», στο *Καρπαθιακά, Τόμος Δ΄*, Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Ρόδος

Ανδρειωμένος Γ., «Καρπαθιακή λαογραφία και λογοτεχνική γραφή: το έργο της Εύρης Βαρίκα-Μοσκόβη και του Κώτσα Κυζούλη», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994)*, εκδ. Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 1998-2001

Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 2003

Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Αρχοντάκης Μ.Ν., Γιαννούλης Γ. «Τραγούδια και ποιήματα από την ορεινή Νάξο με θέμα το σμιρίγλι» στο Προμπονάς Ι.Κ. - Ψαρράς Στ.Ε. (επιμ.), *«Η Νάξος δια μέσου των αιώνων», Πρακτικά Β' Πανελληνίου Συνεδρίου (Χαλκί 4-7 Σεπτεμβρίου 1997)*, Αθήνα 2003

Αυδίκος Ε., *Η ταυτότητα της περιφέρειας στο μεσοπόλεμο: Το παράδειγμα της Ηπείρου*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 1993

Βαρβούνης Μ.Γ., «Πολιτισμική ταυτότητα και τοπικός τύπος», Πρακτικά Συνεδρίου *«Άξονες και προϋποθέσεις για μία διεπιστημονική έρευνα»*, Ίδρυμα Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου», Αθήνα 1995

Βαρβούνης Μ.Γ., *Εξελίξεις και μετασχηματισμοί στον Ελληνικό παραδοσιακό πολιτισμό*, Θεσσαλονίκη 1995

Βαρβούνης Μ.Γ., *Ο Κυμαίος λαϊκός ποιητής Ν, Χατζιάς, (εισαγωγή-έκδοση-σχόλια)*, εκδ. Μορφωτικός και εκπαιδευτικός σύλλογος Κύμης, Αθήνα 2010

Βαρβούνης Μ.Γ., «Καρπαθιακή λαϊκή Αγιολατρεία» στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Βαρίκα-Μοσκόβη Εύρ., *Η Κάρπαθος ζη με τις αιώνιες παραδόσεις της*, Αθήνα, 1978

Βρεττός Σ., *Οι λαϊκοί ποιητές της Λευκάδας (1900-1985) ως κοινωνικό φαινόμενο*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 1991

Collard A., «Διερευνώντας την κοινωνική μνήμη στον ελλαδικό χώρο» στο Παπαταξιάρχης Ε. - Παραδέλλης Θ., επιμ., *Ανθρωπολογία και παρελθόν*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993

Γιαγκουλλής Κ., *Λαϊκές πηγές μελέτης της κυπριακής Ιστορίας, τ. Α΄*, Λευκωσία 1976

Γιαγκουλλής Κ., *Οι ποιητάρηδες της Κύπρου: Προλεγόμενα-Βιο-Βιβλιογραφία (1936-1976)*, Διδακτορική Διατριβή, Θεσσαλονίκη 1976

Γιαγκουλλής Κ., *Η τεχνική του ποιητάρικου δίστιχου και ο ποιητάρης Σέργης Γ. Καρεκλάς*, Λευκωσία 1978

Γιαγκουλλής Κ., *Ανθολογία Κυπριακής Λαϊκής Ποίησης*, Λευκωσία 1980,

Γιαγκουλλής Κ., *Κύπριοι λαϊκοί ποιητές, τόμοι Α΄ και Β΄*, Λευκωσία 1982-1983

Γιακουμάκη Ε., «Μαντινάδες, Λογότυπα ή αυθόρμητες δημιουργίες;», στο Κώστας Μουτζούρης (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου «Η Κρητική μαντινάδα»*. Έκδοση του Δήμου Ακρωτηρίου, Ακρωτήρι Χανίων 2002

Minniti-Γκόνια D., «Ιταλικές λέξεις στα ιδιώματα της Καρπάθου και τη Δημοτική», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Δαμιανού Δ. - Παπαχριστοφόρου Μ., «Προφορική Λογοτεχνία» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεώτεροι Χρόνοι, Τόμος Γ΄*, *Λαϊκή Φιλολογία*, εκδ. ΕΑΠ, Πάτρα 2002

Herzfeld M., *Η ποιητική του ανδρισμού. Ανταγωνισμός και ταυτότητα σε ένα χωριό της Κρήτης*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012

Ζευγώλης Μ., «Το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι στην Απείρανθο Νάξου», Αθήνα 1937 (*Απεραθίτικα*, τ. 3^ο, έτος 1^ο, Δεκ. 1988- Φεβ. 1989

Θανόπουλος Γ.Ι., *Το τραγούδι του Αρμούρη. Χειρόγραφη και προφορική παράδοση*, εκδ. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Φιλοσοφική Σχολή. Βιβλιοθήκη Σοφίας Ν. Σαριπόλου, Αθήνα 1990

Θανόπουλος Γ.Ι., «*Ο Διγενής Ακρίτας Έscorial και το ηρωικό τραγούδι Του υιού του Ανδρόνικου. Κοινά τυπικά μορφολογικά στοιχεία της ποιητικής τους*», εκδ. Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα 1993

Θανόπουλος Γ.Ι., «Τροφές και είδη διατροφής σε καρπάθικα γαμήλια έθιμα» στο Μ. Αλεξιάδης (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2003

Θανόπουλος Γ.Ι., «Τεχνοτροπικά στοιχεία στον Νάξιο λαϊκό ποιητή Νικόλαο Εμμ. Προμπονά (Κοντζαλά)», » στο Προμπονάς Ι.Κ. - Ψαρράς Στ.Ε. (επιμ.), *Πρακτικά Γ΄ Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα: «Η Νάξος διά μέσου των αιώνων»*, Κόρωνος 4 Σεπτεμβρίου 2003, Αθήνα 2007

Θανόπουλος Γ.Ι., «Τα στιχουργήματα του Νάξιου λαϊκού ποιητή Κοτζαλά», στο ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΗ: Τιμητικός τόμος για τον Επίσκοπο Κυανέων Χρυσόστομο Μαυρογιαννόπουλο - Διαπρεπή Νάξιο της Διασποράς, (Χαιρετίζει ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος), εκδ. Σύλλογος Δαμαρίωνα Νάξου, Αθήνα 2008

Θανόπουλος Γ.Ι., «Τεχνοτροπικά στοιχεία στην έντυπη λαϊκή ποίηση της Καρπάθου» στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Γ΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος 21-26 Μαρτίου 2006)*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2008

Θανόπουλος Γ.Ι., «Πρόλογος» και επιμέλεια, στο βιβλίο του Εμμ. Προμπονά (Κοτζαλά), *Τα τραγούδια μου. Λαϊκή ποίηση*, Αθήνα 2009

Θανόπουλος Γ., «Παραδόσεις και σύγχρονη λαϊκή ποίηση. Η ποιητική επεξεργασία μιας νησιώτικης παράδοσης» στον τόμο: *Αλεξανδρινός Αμμητός: Αφιέρωμα στην μνήμη του Ι.Μ. Χατζηφώτη*, τόμος Β΄, Αθήνα 2009

Θανόπουλος Γ.Ι., «Λαϊκά στιχουργήματα στη μνήμη του Νικηφόρου Μανδηλαρά», στο *Αφιερωματικός τόμος: Μνήμη Νικηφόρου Μανδηλαρά*, Ομοσπονδία Ναξιακών Συλλόγων, Αθήνα 2011

Θανόπουλος Γ.Ι., «Σύγχρονη λαϊκή ποίηση Ηλίας Τζανετής: Ένας σύγχρονος Ναξιώτης λαϊκός ποιητής», στο *Ναξιακά*, Τεύχος 1 (2011)

Θανόπουλος Γ. «Σύγχρονοι λαϊκοί ποιητές στο Φιλώτι της Νάξου», στο *Πρακτικά Δ΄ Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα: «Η Νάξος διά μέσου των αιώνων»*, Νάξος - Κωμιακή 2008, Αθήνα 2013

Θανόπουλος Γ.Ι., «Προτάσεις διαφύλαξης ης μνήμης και διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς σε σύγχρονους λαϊκούς ποιητές. Η περίπτωση του Βάσου Γεραπετρίτη (Κάρπαθος)», στο *Πρακτικά Γ΄ Συνεδρίου Πανεπιστημιακών Λαογράφων των Ελληνικών ΑΕΙ*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών, Κομοτηνή 4-6 Οκτωβρίου 2013

Θανόπουλος Γ.Ι., «Η Σύγχρονη λαϊκή ποίηση της Νάξου. Σύντομη αναφορά στη μορφή, τα θέματα, τα τεχνοτροπικά στοιχεία και τη λειτουργία της», στο *Ναξιακά Γράμματα*, τεύχ. 7 (2013)

Θανόπουλος Γ.Ι., «Η τεχνική της σύνθεσης των στιχουργημάτων του Καρπάθιου λαϊκού ποιητή Βάσου Ευ. Γεραπετρίτη», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Θανόπουλος Γ.Ι., «Δημιουργία και αποθυσάριση σε υπολογιστή ενός πρώτου corpus και πίνακα συμφραζομένων (concordance) έντυπης λαϊκής ποίησης. Η περίπτωση της εφημερίδας “Ναξιακόν Μέλλον” (1937-2000)», *Πρακτικά ΣΤ΄ Πανελληνίου Συνεδρίου, Η Νάξος δια μέσου των αιώνων*, Απείρανθος 31/8-1/9/2013

Ήμελλος Σ.Δ., «Παρατηρήσεις εξ επιτόπου ερέυνης εις τον λαϊκόν πολιτισμόν των Νοτίων Κυκλάδων», Αθήνα 1974 (*Λαογραφικά τ. Β΄, Ποικίλα*, Αθήνα 1992)

Κάβουρας Π., «Αυτοσχέδιο διαλογικό τραγούδι και γλεντικός συμβολισμός στην Όλυμπο Καρπάθου», στο *Πρακτικά Συνεδρίου Μουσικές και χοροί του Ανατολικού Αιγαίου*, Πνευματικό Ίδρυμα Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου», Αθήνα 1994

Κάβουρας Π., «Τραγουδώντας τον κόσμο: προφορική ποίηση και ιστορία στην Όλυμπο Καρπάθου», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Α΄ Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας*

(*Κάρπαθος, 26-27 Μαρτίου 1994*), εκδ. Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 1998-2001

Καναράκης Γ., «Ο ποιητικός λόγος των καρπαθιακών μαντινάδων στην Αυστραλία - Μία γλωσσολογική προσέγγιση», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Κατσουρός Φλ., «Ένα χωριό στιχουργεί», Αθήνα 1974 (*Απεραθίτικα* τεύχος 1ο, έτος 1ο, 1988)

Καυκαλάς Μ., *Ιστορίες και θρύλοι της Κρήτης (Θεατρικά)*. Με εκτενές εισαγωγικό σημείωμα για την γραπτή απόδοση του προφορικού κρητικού λόγου και με αναλυτικό γλωσσάριο, Εκδ. Βιβλιοεκδοτική Αναστασιάκη, Αθήνα 1994

Καυκαλάς Μ., *Οδηγός Κρητικής Μαντινάδας. Από τη θεωρία στην πράξη*, εκδ. Βιβλιοεκδοτική, Αθήνα 1998

Καψωμένος Ε., *Το σύγχρονο Κρητικό ιστορικό τραγούδι: η δομή και η ιδεολογία του*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1979

Καψωμένος Ε., *Δημοτικό Τραγούδι μια διαφορετική προσέγγιση*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1995

Καψωμένος Ε.Γ., «Η κρητική μαντινάδα. Η δομή, η αισθητική, η θεματολογία της», στο Μουτζούρης Κ.Δ. (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου Η Κρητική Μαντινάδα*, εκδ. Δήμος Ακρωτηρίου, Χανιά 2002

Κόνσολας Ν., «Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου», στο *Λαογραφία* 16 (1956-1957)

Κοντογιώργης Γ., *Η ελλαδική λαϊκή ιδεολογία. Πολιτικοοικονομική μελέτη του δημοτικού τραγουδιού*, Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1991

Κρητσιώτη Μ., «Το ψωμί και η κακή ώρα στην Κάρπαθο», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Δ' Διεθνές Συνέδριο Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 8-12 Μαΐου 2013)*, εκδ. Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, Αθήνα 2016

Κυριακίδης Στ., *Ελληνική Λαογραφία, Α'*, Αθήνα 1965

Κυριακίδης Στ., *Ιστορικά αρχαί της δημόδους νεοελληνικής ποιήσεως*, Θεσσαλονίκη 1954

Κυριακίδης Στ., *Ελληνική Λαογραφία Ι. Μνημεία του λόγου*, Αθήνα 1965 (Β' Έκδοση)

Κυριακίδης Στ., *Το δημοτικό τραγούδι. Συναγωγή μελετών*, εκδ. Φροντ. Κυριακίδου-Νέστορος Άλ., Αθήνα, Ερμής, 1978

Κυριακίδου-Νέστορος Άλ., *Η θεωρία της Ελληνικής Λαογραφίας*, εκδ. Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1978,

Λουκάτος Δ.Σ., *Σύγχρονα Λαογραφικά*, Αθήνα 1963

Λουκάτος Δ.Σ. *Εισαγωγή στην Ελληνική Λαογραφία*, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1992

Λυδάκη Άν., «Λέγουν πως περνά άγγελος...», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 2003

Λυδάκη Α., *Οι τσιγγάνοι στην πόλη: μεγαλώνοντας στην Αγία Βαρβάρα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1998

Μακρής Ν., *Λαογραφικά Ολύμπου Καρπάθου - Θέματα υλικού και κοινωνικού βίου*, Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Ρόδος 2013

Μαντουδάκης Κ., *Η μεγαλοβδομάδα-Λαμπρή και Ξώλαμπρα στη Νίσυρο (Εμμετρη περιγραφή)*, Αθήνα 1981

Μέγας Γ., *Ελληνικά έορταί και έθιμα λαϊκής λατρείας*, Αθήναι 1956

Μελάς Κ.Α., *Η έντυπη λαϊκή ποίηση στην Κάρπαθο (1959-1999)*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 2001

Μερακλής Μ.Γ., *Ο Σύγχρονος Ελληνικός λαϊκός πολιτισμός*, εκδ. Καλλιτεχνικό και Πνευματικό Κέντρο «Ωρα», Αθήνα 1973

Μερακλής Μ.Γ., «Εισαγωγή στο βιβλίο της λαϊκής ποιήτριας Ειρήνης Ι. Μάρκου (Βροντορήνης)», *Ψάχω να βρω μες στ' άθωρο*, τ. Α' 1984

Μερακλής Μ.Γ., *Πέντε λαογραφικά δοκίμια για τη γλώσσα και την ποίηση*, εκδ. Φιλippότη, Αθήνα 1985

Μερακλής Μ.Γ., *Τι είναι λαϊκή λογοτεχνία;* εκδ. Σύγχρονη εποχή, Αθήνα 1988

Μερακλής Μ.Γ., *Λαογραφικά ζητήματα*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2004

Μερακλής Μ.Γ., *Ελληνική Λαογραφία. Κοινωνική συγκρότηση - Ήθη και Έθιμα - Λαϊκή τέχνη*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011

Μηνάς Κ., «Η καταγωγή λαογραφικών φαινομένων της Καρπάθου και όχι μόνον αυτής», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος, 26-29 Σεπτεμβρίου 2001)*, εκδ. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου & Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου - Επαρχείο Καρπάθου, Αθήνα 2003

Μιράσγεζη Μ.Δ., «Εισαγωγή στο Δημοτικό Τραγούδι» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα II: Οι Νεότεροι Χρόνοι, Τόμος Γ΄, Λαϊκή Φιλολογία*, εκδ. ΕΑΠ, Πάτρα 2002

Μιχαηλίδης-Νουάρος Μ., *Λαογραφικά Σύμμεικτα Καρπάθου, Τόμος Α΄*, Αθήνα 1932 (β΄ έκδοση 1969)

Μπάλλας Γ.Σ. - Μπάλλα Ν.Λ., *Λαογραφικά Κεφαλλονιάς, Λιανοτράγουδα (τ. Α΄)*, Αργοστόλι 2007, *Δημοτικά τραγούδια (τ. Β΄)*, Αργοστόλι 2009, *Λαϊκοί ποιητές (τ. Γ΄)*, εκδ. Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, Αργοστόλι 2011

Νιτσιάκος Β.Γ., *Χτίζοντας το χώρο και το χρόνο*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1993 (Β΄ Έκδοση)

Νιτσιάκος Β.Γ., *Παραδοσιακές κοινωνικές δομές*, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 2004 (Δ΄ έκδοση)

Νιτσιάκος Β.Γ., *Προσανατολισμοί. Μια κριτική εισαγωγή στη Λαογραφία*, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2008

Onq W.J., *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη. Η εκτεχνολόγηση του λόγου*, Χατζηκυριάκου Κ. (μτφ), Παραδέλλης Θ. (επιμ.), εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997

Οικονομίδης Δ.Β., «Το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι της Απειράνθου Νάξου», στο *Ναξιακά* 30-31 (Οκτ. 1991 - Μαρτ. 1992 - ανατύπωση από τη δημοσίευση του 1934)

Παντελίδης Χ., «Οι ποιητάρηδες της Κύπρου», στο *Λαογραφία* 7, 1923

Παπαδερός Α., «Η κρητική μαντινάδα και τα σύγχρονα παθήματά της», στο Μουτζούρης Κ.Δ. (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου «Η Κρητική μαντινάδα»*, εκδ. Δήμος Ακρωτηρίου, Χανιά 2002

Πετρόπουλος Δ.Α., «Οι ποιητάρηδες στην Κρήτη και στην Κύπρο», στο *Λαογραφία* 15, 1953

Πετρόπουλος Δ.Α., *Στερεότυποι σίχοι δημοτικών τραγουδιών*, εκδ. Δημοσιεύματα Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1953

Πετρόπουλος Δ.Α., *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια*, Β', Αθήναι 1956

Πετρόπουλος Δ.Α., «Θεοκρίτου Ειδύλλια υπό λαογραφικήν άποψιν ερμηνευόμενα», στο *Λαογραφία* 18, 1959

Πιπίνου Τ., «Προίκες, προικοσύμφωνα, γαμπρίκια και πεθερίκια» στο *Καρπαθιακά, Τόμος Δ'*, εκδ. Κέντρο Καρπαθιακών Ερευνών, Ρόδος 2012

Πολίτης Ν.Γ., «Χελιδόνισμα», στο *Νεολληνικά Ανάλεκτα Παρνασσού, Τόμος Α'*, 1870

Πολίτης Ν.Γ., *Νεοελληνική Μυθολογία, Μέρος Β'*, Αθήναι 1874

Πολίτης Ν.Γ., *Παραδόσεις, Τόμος Β'*, Αθήναι 1904

Πολίτης Ν.Γ., *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού, εν Αθήναις 1914: Προλεγόμενα*

Πολίτης Ν.Γ., «Γνωστοί ποιηταί δημοτικών ασμάτων», στο *Λαογραφία* 5, 1915

Πολίτης Ν.Γ., *Γνωστοί ποιηταί δημοδών ασμάτων, Διαλέξεις περί Ελλήνων ποιητών του ΙΘ'αιώνος, Τόμος Α'*, εκδ. Ιωάννης Δ. Κολλάρος, Αθήνα 1925

Πολίτης Α., *Το δημοτικό τραγούδι*, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2011

Saupier G., *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Συναγωγή μελετών 1968-2000*, Μποτουροπούλου Ι. (μτφ), Ανδρειωμένος Γ. (επιμ.), εκδ. Ίδρυμα Κ. και Ε. Ουράνη, Αθήνα 2001

Σάντας Ξ., *Λαϊκή ποίηση*, Εισαγωγή-επιλογή-ταξινόμηση Σπύρος Βρεττός και Παρασκευή Κοψίδα-Βρεττού, Εκδ. Πέργαμος, Αθήνα 1987

Σέργης Μ.Γ., *Μια ανέκδοτη ρίμα του Ναζιώτη λαϊκού ποιητή Αντώνη Χουζούρη (Λαογραφική μελέτη)*, Αθήνα 1996

Σέργης Μ.Γ., *Εφημερίδες και Λαογραφία. Η ταυτότητα μιας τοπικής εφημερίδας. Διαθλάσεις της Ιστορίας και της Ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αι. και των αρχών του 20^{ου} αι.*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 1999

Σηφάκης Γ.Μ., *Για μια ποιητική του δημοτικού τραγουδιού*, εκδ. Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1998

Σπαθάρη-Μπεγλίτη Ε., «Οικισμοί, Χωριά, Πόλεις: Μορφές κοινωνικής οργάνωσης - Ο συνεκτικός ρόλος της κοινότητας» στο *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα ΙΙ: Οι Νεώτεροι Χρόνοι, Τόμος Α΄, Ο Νεότερος Λαϊκός Βίος*, εκδ. ΕΑΠ, Πάτρα 2002

Σπυριδάκης Γ., *Το άσμα της χελιδόνας την 1^η Μαρτίου*, Επετηρίς Κέντρου Ελληνικής Λαογραφίας, Τόμος Κ΄-ΚΑ΄

Σπυριδάκης Γ., *Ελληνική Λαογραφία Δ΄*, Αθήνα 1971

Thomson P., *Φωνές από το παρελθόν: Προφορική ιστορία*, Μπούσχοτεν Ρ.Β. (μτφ), εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2002

Τσαγκαράκης Ο., «Η αυτοέκφραση στην κρητική μαντινάδα», στο Μουτζούρης Κ.Δ. (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου Η Κρητική Μαντινάδα*, εκδ. Δήμος Ακρωτηρίου, Χανιά 2002

Τσιμουρής Γ., «Τραγούδια μνήμης, διαμαρτυρίας και κοινωνικής ταυτότητας: Η περίπτωση των Ρεϊσντεριανών Μικρασιατών προσφύγων» στο Μπενβενίστε Ρ. - Παραδέλλης Θ. (επιμ.), *Διαδρομές και τόποι της μνήμης*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1999

Τσουδερός Γ.Ε., *Φραστικοί τρόποι και αισθητική δομή της κρητικής μαντινάδας απ' τον Ερωτόκριτο ως σήμερα*, εκδ. Σμυρνιατιάκης, Αθήνα 1989

Φραγκούλης Κ., «Κρητική μαντινάδα», στο Χαριτίδου Γ. - Στέφος Α. (επιμ.), *35^ο Συνέδριο Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων, Το δημοτικό τραγούδι από την αρχαιότητα ως σήμερα*, εκδ. Ελληνοεκδοτική, Αθήνα 2008

Χαραλαμπίκης Χ., «Η γλώσσα της Κρητικής Μαντινάδας», στο Μουτζούρης Κ.Δ. (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου Η Κρητική Μαντινάδα*, εκδ. Δήμος Ακρωτηρίου, Χανιά 2002

Χρυσανθοπούλου Β., «Εορταστικές τελετουργίες, συμβολισμός και ταυτότητα στις κοινότητες της ελληνικής διασποράς», στο Αλεξιάκης Ελ. - Βροχιονίδου Μ. - Οικονόμου Αν. (επιμ.) *Ανθρωπολογία και Συμβολισμός στην Ελλάδα*, εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 2008

Χρυσανθοπούλου Β., «Ο τόπος της πατρίδας στο λόγο και στις εθιμικές τελετουργίες των Καρπαθίων της Κάμπερρας Αυστραλίας», στο Αλεξιάδης Μ.Αλ. (επιμ.), *Κάρπαθος και Λαογραφία, Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας (Κάρπαθος 21-26 Μαρτίου 2006)*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Καρπάθου, Αθήνα 2008

Χρυσανθοπούλου Β., *Τόποι Μνήμης στην Καστελλοριζιακή Μετανάστευση και Διασπορά*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2017

Ψυχουντάκης Γ., «Πώς φτιάχνεται μια μαντινάδα», στο Μουτζούρης Κ.Δ. (επιμ.), *Πεπραγμένα Συνεδρίου Η Κρητική Μαντινάδα*, εκδ. Δήμος Ακρωτηρίου, Χανιά 2002